

Primi Voluminis Pars. III.

ARISTOTELIS
STAGIRITAE

Topicorum, atq; Elenchorum
Libri.

CVM

AVERROIS CORDVBENSIS

IN EOS MEDIA EXPOSITIONE

Abramo de Balmes, & Mantino
interpretibus.

Versa vero pagina, complexum ostendet.

VENETIIS APVD IVNCTAS.

M. D. LXII.

Primus m. m. d. l. c. f. 1463

In Tertia Primi Voluminis parte,
hæc continentur.

Topicorum Libri Octo.

Elenchorum Libri Duo.

Expositio Media in octo Libros Topicorum, Abramo
de Balme interprete, cui annexa est illa super Qua-
tuor primos Libros, à Mantino trās lata, quam super
reliquos morte correptus explere non valuit.

Expositio in Libros Elenchorū, eodē Abramo versore.

QVÆ IN TERTIA

Primi Voluminis parte habentur, hæc sunt.

Sammæ, ac Capita octo Librorum Topicorum.

E rōcinādi spēbus, eiusq; pti bus, ac eius instrumentis. 3. B

Quid intendis, & qua ratiocinādi spē. Cap. 1. 3. B

Ad quod vtilis dialectica, differendi; disciplina. Cap. 2. 4. G

Ex quibus, & quot disceptatio dialectica constet. Cap. 3. 6. I

De termino, Proprio, Genere, & Accidente. Cap. 4. 6. H

Quod cætera predicata aliquid claudant eorū, q̄ de finito continent. Cap. 5. 10. G

Quot modis idem dicatur. Cap. 6. 11. B

Omnem disputationem dialecticam esse ex termino, proprio, genere, aut accidente, & ubi illa reperiantur. Cap. 7. 12. A

De Propositione Dialectica. Ca. 8. 13. B

De problemate dialectico, & positione dialectica. Cap. 9. 14. I

De speciebus differēdi, dialecticæq; disputationis. Cap. 10. 16. I

De institis, quibus syllogorū copā nobis ad differēdi suppediamus. Cap. 11. 18. B

De Suptione propositionū. Ca. 12. 18. G

De Multiplicis distinctione. Ca. 13. 20. A

De differentiarum inuentione, Similium consideratione, & vtilitatibus Instrumentorum. Cap. 14. 24. A

Summæ, ac Capita Libri Secundi Topicorum.

DE locis absolutis accidentis, siue ad refellendum, destruendumq; siue ad asserendum, construendumq; 31. A

De problematibus vltibus, & in quibus positus esse, et ee conuertuntur. Ca. 1. 31. A

De problematum quod quicquam insit, vel non insit. Cap. 2. 32. B

De eisdem terminandis problematibus, loci alij. Cap. 3. 40. A

Ex Similibus, Appositione, Magis, Minus, Simpliciter et Secundu Quid loci. C. 4. 44. B

Summa, ac Capita Libri Tertij

Topicorum.

DE locis Comparationum, qui accidentibus adscribuntur: & de plerisque locis absolutis accidentis. 47. G

De Meliorum, Eligibiliūq; problematum locis. Cap. 1. 47. G

Alij eiusdē problematis loci. Cap. 2. 51. I

Alij Meliorū, Eligibiliūq; loci. C. 3. 56. G

De eligendis, & fugiendis documenta, & loci communes. Cap. 4. 58. H

Summa, ac Capita Libri Quartij Topicorum.

DE locis quibusq; generis: simul, atq; de differentiis locis per paucos. 61. A

Problematum quos aliquot loci. C. 1. 61. A

De Genere Loci alij. Cap. 2. 64. G

De Genere Loci alij. Cap. 3. 68. A

De Genere Loci alij. Cap. 4. 70. G

De re Eadem loci alij. Cap. 5. 74. G

De Genere loci alij. Cap. 6. 77. H

Summa, ac Capita Libri Quintij Topicorum.

DE modis, & locis Proprij: necnon de normellis locis communibus omnibus quæ sitis, quæ ab Oppositis, aut à Simili, aut ab eo, quod est Magis, & Minus, & æquale, aut à Causibus, & Coniugatis, aut à generatione, & corruptione sumuntur. 82. A

De modis Proprij. Cap. 1. 82. A

De locis Proprij. Cap. 2. 83. C

De locis cõibus oibus quæ sitis, q̄ sumuntur, ab Oppositis, aut à Simili, aut ab eo, qd est Magis, & Minus & Æquale, aut à causibus, & cõiugatis, aut à generatione, & corruptione. Cap. 3. 90. I

Summa, ac Capita Libri Sextij

Topicorum.

DE Locis definitionis: de locis ex differentiis desumptis: de locis definitionum rerū, quæ compositæ sunt. 96. C

A 11 Postremo

Index in Libros Elenchorum

Postremo de locis definitionum, que omnibus predicamentis communes sunt. 96. C

De Locis definitionis, & primum Generis. Cap. 1. 96. C

De locis, que sumuntur à differentiis definitionis constituentibus. Cap. 2. 101. L

De locis definitionum ipsorum compositorum. Cap. 3. 108. I

Summa, ac Capita Libri Septimi Topicorum.

DE locis Eiusdem, & Diversi, deq; locis constructionis & destructionis predicatorum. 114. A

De eodē & Diverso loci. Cap. 1. 114. A

De constructione, & destructione predicatorum loci. Cap. 2. 116. I

Summa, ac Capita Libri Octavi Topicorum.

DE Locis apud ad instruendum interrogantem, & de locis pro Respondente, ac deniq; de Locis communibus interrogantis, & respondentis. 118. A

Locis ad instruendum interrogatē. C. 1. 118. A

Pro inductione ratiōis, loci alij. C. 2. 122. F

Locis pro respondente. Cap. 3. 127. E

Locis communes pro interrogante, & respondente. Cap. 4. 134. B

INDEX SUMMARVM,
ac Capitulor Librorum
Elenchorum.

DE intentione libri, & Generibus disputationum: De locis Sophisticarum in Dictione, & extra Dictionem redargutionum. de causis deceptionum, captionum sophisticarum: de veris, & falsis redargutionibus: de interrogatione tetantina: Et quid inter cōtētiōis, sophisticūq; iūserit: demū d' captionibus Nugationis, & Solacismi, occultationeq; Sophistica cōtra moleste respondētes. 139. D

Quid intendit, & aliquem syllogismum sophisticum esse. Cap. 1. ibidem.

De generibus disputationū. Ca. 2. 140. B

Finis sophistice & loci sophistici in dictione. Cap. 3. 140. L

De locis redargutionum sophisticarum. Cap. 4. 143. A

Oēs Sophisticas redargutiones in ignorantia redargutionis reuocatuiri. Ca. 5. 146. B

Causae deceptionum captionum sophisticarum. Cap. 6. 148. B

Ex quibus locis captiones falsi. Ca. 7. 149. I

De veris, & falsis redargutionibus. Cap. 8. 151. B

Orationes ad nomen, & ad intellectum nō bene deduci. Cap. 9. 151. K

De interrogatione tetantina: et quid inter cōtētiōis, Sophisticūq; iūserit. Ca. 10. 154. C

Orationes dialecticorum, tentatimorūq; nō eē ad determinatū genus. C. 11. 155. D

Locis Sophistici interrogantium ad falsum, aut inopinabile. Cap. 12. 156. A

De captionibus nugationis, & solacismi. Caput. 13. 157. H

De occultatione Sophistica, & contra moleste respondentes. Cap. 14. 158. F

Summa, ac Capita Libri Secundi Elenchorum.

DE utilitate Sophisticarum orationum, & apparatu ad eas diluendas. de solutione sex vltimorum locorum extra dictionē, Nugationis, et Solacismi

De oratione facili, difficili, et acuta. Epilogus postremo Octo precedentium, & duorum presentium librorum. 160. G

De utilitate cognoscēdis sophisticas orationes, & apparatu ad eas diluēdas. Ca. 1. ibi.

De apparatu solutione ratiōis. Ca. 2. 161. G

De recta solutione loci. Cap. 3. 164. E

De diluēdis argutijs accutis. C. 4. 168. L

De solutione sex vltimorum locorum extra dictionem. Cap. 5. 171. B

Diluētiōes nugatiōis, et falsi. Ca. 6. 172. K

De oratione facili, difficili, & acuta. Cap. 7. 174. A

Epilogus octo precedentium, & duorum presentium librorum. Cap. 8. 175. A

Indicis finis.

3^D

ARISTOTELIS³ TOPICORVM

LIBER PRIMVS,

*Cum Auerrois duplici Mediæ expositionis translatione,
Abrami de Balmes scilicet, & Iacob Mantini.*

SVMMA LIBRI.

De Ratiocinandi speciebus, eiusq; partibus, ac eius instrumentis.

Quid intendit, & quæ ratiocinandi species. Cap. I.

A

Ropositum quidem negotij, est methodum inuenire, per quā poterimus syllogizare de omni proposito problemate ex probabilibus, & ipsi disputationem sustinentes, nihil dicemus repugnans. Primum igitur dicendum, quid est syllogismus, & quæ eius differentiæ, quomodo sumatur dialecticus syllogismus: hunc enim quærimus sibi propositum negotiū. Est itaq; syllogismus oratio, in qua
B positis quibusdā, aliquid aliud à positis ex necessitate accidit, per ea quæ posita sunt. Demonstratio vero est, quando ex veris & primis syllogismus erit, aut ex talibus, quæ per aliqua prima & vera, eius quæ circa ipsa est, cognitionis principium sumpserunt. Dialecticus autem syllogismus est, qui ex probabilibus est collectus.

Sunt autem vera & prima, quæ non per alia, sed per seipsa fidem habent. Non enim oportet in disciplinaribus principiis inquirere propter quid, sed secundum vnumquodq; principiorū ipsam per se esse fidem. Probabilia autem sunt quæ videntur omnibus, aut
C plurimis, aut sapientibus: & his vel omnibus, vel plurimis, vel maxime familiaribus, & probatis. Litigiosus autem est syllogismus ex ijs, quæ videntur probabilia, non sunt autem. Et qui ex probabilibus quidem, aut ex ijs quæ videntur probabilia, est apparens. Non enim omne quod videtur probabile, est probabile: nihil enim eorum, quæ dicuntur probabilia in superficie, habet omnino phantasiam, velut circa litigiosarum disputationum principia accidit se habere: statim enim, sæpius etiam eis qui parua videre possunt, manifesta ē in his fallitatis natura. Ergo prior qui-

A iij dem

Todicorum

G dem eorum, qui dicti sunt litigiosi syllogismi, etiam syllogismi dicatur: **k** reliquus vero litigiosus quidem syllogismus, syllogismus autem non, eo quod videtur quidem ratiocinari, ratiocinatur autem minime.

Amplius autem præter omnes, qui dicti sunt, syllogismos, ex his, quæ sunt circa aliquas disciplinas peculiaria, fiunt paralogismi: quæadmodum in Geometria, & huic cognatis accidit se habere.

Videtur autem hic modus differre à dictis syllogismis: nam neque ex veris, & primis colligit falsigraphus, neque ex probabilibus: nam sub definitionem non cadit: neque enim quæ omnibus videntur sumit, neque quæ pluribus, neque sapientibus, & his, neque omnibus, neque plurimis, neque probatissimis, sed ex peculiaribus quidem disciplinæ sumptis, non veris autem syllogismum facit: nam eo quod aut semicirculos describit non ut oportet, aut lineas aliquas ducit, non ut ducenda sunt, paralogismum facit falso scribens. Species igitur syllogis-

H morum, ut figuratim sit completi, sint quæ dictæ sunt, summam autem dicendo de omnibus prædictis, & de his quæ postea sunt dicenda, intantum nobis determinatum sit: eo quod de nullo eorum exactam rationem assignare deligimus, sed aliquantulum figuratim de his volumus pertransire, omnino sufficiens arbitratum esse secundum propositam methodum, posse cognoscere quomodo unumquodque illorum se habet.

AVERROIS EXPOSITIO

Sermo de Intentione & Divisione libri. Cap. 1.

TRANSLATIO ABRAMI.

I Vius Libri intentio est methodorum, & uniuersalium, ex quibus ars topica componitur, & illorum, quibus perfectior & præstantior sit, scientiam tradere. Hæc enim ars sit secundum eius maximam perfectionem duabus rebus, quarum una est scientia rerum & methodorum, quibus constituitur, & altera est exercitatio illarum institutionum earumque usus, adeo quod illarum exercitium reddatur habitus, & hoc sit sicut dispositio reliquarum artium faciendarum, prout est ars medica, & alia, & ut uniuersalius inquam dicam, hæc ars est illa ars, qua possumus,

TRANSLATIO MONTINI.

Nquit Aristoteles. Propositum huius Libri est notificare Methodos, ac quædam uniuersalia, ex quibus ars Dialectica constat, præstantiori ac perfectiori modo, quo fieri id possit. Nam hæc ars duabus utique perficitur rebus, altera quidem ex cognitione rerum, & methodicarum regularum ex quibus constat, altera vero, ex illarum semitatum exercitatione, vel praxi, atque ex frequenti usu ipsarum: ita ut ex huiusmodi exercitatione, efficiatur habitus, ut in alijs artibus practicis fieri solet: ut est ars Medica, & reliquæ alię eius generis. Generatum

A

ABRAM

MANTINVS

D

mus, quoniam quaerimus in tituli re syllabi
ex promulgatis promissis, ad destruendum
positum quod respondens ad-
mittit in sua cautione, & ad cauendum
de positum vlt, quod quaerens
procurat destruere, quando nos re-
sponderemus, & hoc secundum quod
possibile est in singulis positis, quoniam
non est consuetudinis querentis
omnino destruere, quod respon-
dens admittit in sua cautione, nec est
moris respondentis omnino cauere
destructionem illius, quod cauere
admittit, sed vtriusque moris est, quan-
do quaerunt, aut respondent, quod
quaestiones & responsiones conser-
uant ad vltimum cautionis, & de-
structionis, quod possibile est in hoc
illo posito, sicut est dispositio artis
medicæ, quia non oportet medicum
omnino sanare, quod vero ei expe-
dit, est, quod non lateat aliqua res de
his, quas ars ferre cogit, ad hanc gri-
tudinem, quantum ei possibile est.
& quia Dialectici nomen, apud vul-
gus significat orationes inter duos,
quibus vterque sibi proponit alteru-
trum vincere, quauis specie oratio-
num contigerit, transtulit Aristote-
les hoc nomen ad hanc rem, quæ
rerum omnium est huic proxima,
similis enim est rei, quam vulgus in-
tendit, & est illa res, quam definiui-
mus: & aliquando hic liber vocatur
liber Locorum, ac iterum infra scies
quid sinat loca.

Diuisio li-
bri topico
rū in tres
partes.

Partes vero huius artis sunt tres.
Quarum prima notificat dicta, ex
quibus componuntur orationes topi-
cæ secundum suas partes, & partium par-
tes, vsque ad simplicissimas illarum,
ex quibus componuntur, & hæc pars
continetur in Primo libro Aristoteli.

In

Generatum autem hæc ars est quæ cum
nos argumentamur, possumus syllo-
gismum efficere ex præponibus pro-
babilibus ad destruendum omne pro-
blema vlt propositum, quod ipse re-
spondens assumit sustentare, & ad su-
stentandum quodlibet problema vlt
propositum, quod quidem conatur
destruere ipse argumetator, quoniam
nos fuerimus respondentes, & hoc prout
fieri potest in quouis problemate præ-
posito, nam ad arguentem non spe-
ctat destruere omnino, id quod ipse
respondens assumit sustentare omni-
nino, sed cuiuslibet eorum officium est,
si rectas afferant argumentationes ac
responsiones, ut afferat quid id quod
maxime valere possit ad illud pro-
positum problema sustentandum vel
destruendum: ut in arte medica eueni-
re solet, nam medicus non tenetur sem-
per sanare omnino, sed cogitur ne quæ
quæ omittat eius quod ipsi arti debet
ur, ut conferat ipsi morbo in omni re
possibili ei. At cum hoc nomen Diale-
ctica apud vulgum significet disputa-
tiones, quæ inter duos homines contingunt,
quorum alter alterum convincere cõten-
dit, quouis genere orationis, ac ser-
monis, ideo Aristoteles vltus est hoc nomen
ad significandum id quo quid nihil
cõformius denotationi vulgi ac si-
milis, quæ paulo ante diffinimus:
& vocat is liber, liber Locorum, post
hoc aut scias adhuc quid sint ipsa loca.

Partes autem huius artis sunt tres.
In prima autem notificantur ratio-
nes, ex quibus componuntur Diale-
cticæ orationes, earumque partes, atque
iterum partes partium, donec deueni-
atur ad simplicissimam partem,
ex qua componuntur: & hæc pars
continetur in primo libro Aristotelis.

A iij In

† a. l. sec.
mona.

Todicorum

C

ABRAM

MANTINVS

K

In secunda autē parte notificantur loca, quibus constituunt syllogismi ad rei cōstructionem & destructionem in omnibus speciebus quæstionum huius artis, & hoc fit in sex libris Aristotelis. In tertia autem parte notificatur, quo modo expediat quærare quærentem, & respondere respondentem, & quot modis fiat quæstio & responsio, & hoc in Octauo libro traditum est.

In secunda parte notificant illa loca, ex quibus sylli comparant ad affirmandā vel destruendā aliquam rem in oībus generibus quæstionū, quæ in hac arte fiunt: & hoc in sex libris Aristotelis explicat. In tertia vero parte exponitur quo pacto debet interrogans interrogare, & respondens respondere, & quot modis potest fieri responsio & interrogatio: & hoc in Octauo libro traditum est.

† alia lra arguens arguere,

Ad quot Vtilis Dialectica, differendiq; disciplina.

Cap. 2.

H Consequens autē est ex hīs quæ dicta sunt, dicere ad quot, & quæ vtile sit hoc negociū. Est autē ad tria, ad exercitationes, **L** ad colloquia, ad eas, quæ secundū Philosophiā sunt, disciplinas. Quod igit ad exercitationem sit vtile, ex his perspicuum est: methodi enim habentes, facile de proposito argumentari poterimus. Ad colloquia vero, eō q̄ multorū annuerantes opiniones, nō ex extraneis, sed ex proprijs doctrinis sermocinabimur ad eos transmutantes, quicquid non bene videntur nobis dicere. Ad secundum philosophiam autē disciplinas: q̄ potentes ad vtrāq; dubitare, facile in singulis intuebimur verum, & falsum: præterea autem ad prima eorum, quæ in vnaquaq; disciplina sunt principia. Nam ex proprijs fm̄ propositam disciplinam principijs, impossibile est dicere aliquid de ipsis, eo q̄ prima principia sunt omnium: per ea verò, quæ sunt circa singula probabilia, necesse est de illis transigere. Id autē proprium, maximēue peculiare Dialecticæ est, nam, cum sit inquisitiua, ad omnium methodorum principia viam habet. **M** habebimus autē perfectē methodum, qñ perinde habebimus ac in Rhetorica, & Medicina, & huiusmodi facultatibus: hoc autē ex hīs, quæ contingūt facere, quæ eligimus. Nā neq; Rhetor omni ex modo psuadebit, neq; Medicus sanabit: sed si ex hīs, quæ contingunt nihil omiserit, sufficienter eum disciplinā habere dicemus.

Sermo de vtilitate Dialecticæ.

Cap. 2.

Triū iuamīna huius artis.

S Ed huius artis iuamina sūt tria, quorum primum est ad ipsum exercitium, secundum autē est ad publicas vulgi comparationes, & tertium ad scientias theoricās. Ipsius quidem iuamen ad exercitiū est, qm̄

H Vius p̄terea artis vtilitates tres quidē sunt; vtilis enim primo est ad exercitationē: secundo ad colloquia popularia: tertio vero ad cōtemplatiuas disciplinas. Conducit autē ad exercitationem dirigentem ac

ABRAM

MANTINVS

quonia præparat ad modum scientiarum, easq; venandum, quando enim nobiscū fuerint notæ methodi, & regulæ, quæ sint communes, ex illis procedemus ad rei constructionem & destructionem, fit itaq; per hanc artem nobis via discernēdi ad sciendum opiniones & assertiones, & cognitionem veritatis à falso perfectionis actionis, & perfectionis intentionis, quàm sit vis, quæ nobis fit vsu sine cognitione harum methodorum: & ideo huius artis perfectio attingitur his duabus rebus, scilicet exercitio & methodorum cognitione. & est manifestum, quod exercitium, quod per hanc artem intenditur, disponit ad hanc philosophiam eo modo, quo facit exercitiū equorum equitationis in ludis, dispositionem ad bellum.

Ipsius vero iuueni ad vulgares comparationes est, quia ex quo necessitas conducentis rebus publicis ad æquitatem, & ad virtutes multas assensio fit ex rebus similibus consentibus illis ad publica consortia, & re sic existente, cum impossibile sit, quod incidat veritas in res similes, nisi per vulgatas regulas, quæ sunt orationes, quibus utimur in hac arte, sic iterum confirmantur apud illos res similes, quæ sunt vulgata orationes, difficiliorem enim contradictionis sunt, quàm orationes rhetoricæ & poeticæ, & si fiant regulæ rhetoricæ & poeticæ vice regularum topicarum, hoc autem iam demonstratum est in scientia politica.

Ipsius vero iuueni ad scientias theoreticas est multipliciter, quorum modorum unus est, quia aliquando volumus constituere veritatem de aliquo

ac disponentē ad ipsas scientias propterea, quia, cū assecuti fuerim methodos ac semitas notas cōtes, ex quibus prædamus ad aliquid affirmandum vel negandum: tunc ea vis, quæ nacti fuerimus per hanc artem ad discernendas opiniones ipsas, quæ nam, si earū sint veræ, & si falsæ, perfectionē vtiq; actionē efficiet præstantiusq; obtinebit propositū, quæ illa vis & facultas, quæ ab ipso vsu & exercitatio ne sola sine cognitione harū regularū & methodorū ortū habuerit. Et ob id absolutio atq; perfectio huius artis his duobus vtiq; acquiritur: nempe exercitatione, ac methodorū cognitione. Manifestū autē est, quod illa exercitatio, quæ in hac Arte proponitur, est quædam præparatio ad ipsam philosophiam, veluti exercitatio iquestribus ludis est quædam præparatio ad militarem artem.

Est secundo utilis hæc ars ad populum colloquiū, seu disputationes atq; congressus populares, quia popularis congregatio pro assequenda virtute morali, ac iustitia, cogit verificare multas res contemplatiuas, quæ ad civiles congregationes conducunt: cū igitur res ipsæ contemplatiuæ non possint verificari nisi per methodos & regulas probabiles, quæ quidē sunt rationes, quæ in hac arte sunt, ideo oportuit ut apud ipsam popularem congregationem constant et illæ res speculatiuæ, quæ, si sunt rationes probabiles, enim difficilius possint contradici, quæ rationes rhetoricæ & poeticæ: licet utatur et quævis & ipsa rhetoricis ac poeticis institutionibus pro dialecticis ac topicis, & hoc iam in scientia morali explicatum fuit.

Tertio autē est utilis ad contemplatiuas disciplinas pluribus de causis.

Prima est, quia, cum nos querimus scire

alia hanc arguens argueret

L

M

is
te
ni
in

res
no
col
h
cit
m
ic

Topicorum

G

ABRAM

aliquo quæſito, & ſit nobis difficile illud comprehendere, & per hanc artem poſſumus cōſtruere de hoc quæſito duos ſyllogiſmos mutuo repugnantes, quorum vnus conſtruat illud, & alter deſtruat, & quando hoc fecerimus, facile ſit nobis poſſibile ſcernere hanc partem veram duarū illarum orationum repugnantium à mendace, quando inferemus duorum ſyllogiſmorum præmiſſas demonſtratiuis methodis, adeo quòd diſcernamus prædicata per ſe ab accidentalibus, q̄ in illis fuerint, præmiſſæ enim ſyllogiſmorum topicorum pro maiori rei parte non ſunt ſecundum ſe totas falſæ, neq; ſecundum ſe totas veræ. Et huius quidem diſpoſitio ſimilis eſt illi, quod accidit in artibus factiuis, depurator enī ſecernit auri & argenti ſubſtantiam à reliquis ſubſtantijs illis commiſtis, aurifex autem eſt ille, qui illud purum diſcretum ſumit, illudq; extendit, & ex eo conſtat quod voluerit: ſi autem aurifex ſumeret onus amborum rerum ſimul, poſſet hoc facere, ſed res eſſet ei grauior, hoc autem magis tranſit in res, quibus commiſceretur quod eſt per ſe, cū illo, quod eſt accidentaliter, & hoc contingit in ſcientia Phyſica, & ſcientia diuina, & ſciētia politica, aliter quàm res ſit in ſciētijs Mathematicis, & ideo raro inuenimus Ariſto. quòd proferat demonſtrationem alicuius rei harum trium ſcientiarum, niſi prius præpoſuerit demonſtrationi dubium topicum de hac illa re. Et notum eſt, q̄ hoc ſcientiæ iuueniſ ſit aliud à iuamine exercitij, quate nus hoc eſt per ſe, & illud ē median-

Secūdus

MANTENUS

ſcire v̄itatē d̄ aliquo quæſito, q̄ tñ diſficile hēri poſſit, tūc noſ hac arte poſſum⁹ afferre duos ſyllōs cōtradictētes ſibi ſuicē p̄ illo quæſito, quorū alter illd affirmabit, alter v̄o ipm deſtruet: & cū ita fecerim⁹, facile qdē poterim⁹ diſtinguere id veri, qd̄ ſunt in illis duab⁹ orationib⁹ cōtradictorijs cōtinet⁹, ab ipſo falſo, ſi p̄pōnes vtriuſq; ſyllōx p̄ methodos demonſtratiuas cōfecerimus, ita vt eorū p̄dicata, quæ p̄ ſe ſunt, ab his, quæ per accēns expoſuerimus nam p̄pōnes ſyllorū dialecticorū, vt plurtimū, non ſunt oī ex parte falſæ, neq; oīno veræ. Eſt enī hoc nō ab ſiſte eius, quod in Artibus factiuis cōtingere ſolet. nā qui artē diuidendi aurū ab argēto, vel ab alijs mixturis, p̄ſteq; ſeparat qdē ſubſtā aurī & argēti ab alijs ſubſtantijs, quæ eis immixtæ ſunt, ſed ſaber aurari, vel argētarius & argyrocopus aſſumit illud, qd̄ ſeparatū eſt, ac expurgatū, & exquiſitū, & ipm extendit, & tñ bracteas redigit, ex quo qdē id cōſicit qd̄ lubet. Quòd ſi ipſe Bractearius ſeu aurifex hęc duo onera ſubi re vellet, poſſet vtiq; ſed eſt p̄fecto ei moleſti⁹, ſed hoc maxīe īdigem⁹. In illis reb⁹ in qb⁹ id, qd̄ eſt p̄ ſe, miſcet cū eo, qd̄ ex accidēti: hoc autē accidit tñ ſcīa nāli, & in diuina, atq; in morali, nō autē in ſciētijs mathematicis: & iō raro inuenies Ariſtotelē aſſerre aliquā demonſtōnē de aliqua re iſtarū trium ſciarū, quin prius p̄ponat de ea re dubiū dialecticū an ipſam demonſtōnē. Palā autē eſt, q̄ hęc vtilitas, q̄ in ſciētijs habetur, nō eſt illa vtilitas, q̄ ex exercitatione ſit: qm̄ hęc in ſe ipſa exiſtit, ſeu ex ipſamet ſit, illa vero ſit media illa facultate, quæ ex ipſa exercitatione & vſu prouenit.

Secunda

A B R A M

M A N T I N V S

D

Secūda autem modus est, quia ex quo artes ambiuntur tribus rebus, scilicet præmissis & quæ sitis & syllogismis, hic autem numerus harum rerum, qui paritur earum ambitum ex ea parte, qua sunt vulgata, est facilius, quando itaq; adipiscuntur suum propositum per opus, facilius est discernere, quod ex illis positum est, esse verū, an sit eo modo quo positum est, nec ne: hoc autem sit demonstratiuis methodis, ille enim hoc modo iterum transit in demonstrationem. Tertius autem

B modus est, quia nos iuamur præmissis diuulgatis ad artium principia, & hoc fit multis modis: quorū vnus est, quod sumat illa principia, quæ non ostenduntur nisi inquisitione: ad vtendum autem inquisitione indiget modo, qui dicitur in hac arte. & alter est, quia aliquando illa principia sunt de illis, quas concipere est difficile illi, qui initiatur in disciplina, aut asserere illa primo assatu, & vt occurrat assertio vtitur rebus diuulgatis, quousq; ei mens confirmetur per hoc, & ei incidat assertio illorum, prout facit Aristot.

C in libro Peri hermenias, distinguendo res ratione dictionum, quando illas distinguit in nomen, verbum, & dictionem syncategorematicam.

Quartus autem est, quia species præmissarum, quæ subiectiones certæ sunt, quæ consueuerunt in alia arte demonstrari, præter illas artes, in quibus subiiciuntur, & addiscentis opinio de illis est contra id, quod illis supponitur in illa arte, sicq;

aliqui

Secūda causa est, qm̄, cū artes contemplatiue tria amplectentur: nempe p̄pōnes, seu præmissas, atq; quæ sita, ac syllos: horū autē numerus primo atq; v̄ritas eorū, quatenus sunt p̄p̄abilia, facilius existit: idcirco, cum ea obtinuerimus actu parata, facile poterim⁹ discernere ac dignoscere id, qd̄ iā ex ipsis suppositū fuerit: & verum, vtrū eo pacto, quo suppositum fuit se habeat vel ne: & hoc quidē p̄ demonstratiuas methodos, hac. n. ratione v̄t quoq; inferuire, & subnūciare ipsi demonstrationi, seu arti demonstratiue. Tertia causa est, qm̄ p̄pōnes probabiles magnā afferunt vtilitatē ad ipsa principia artium habenda, & hoc quidem varijs modis.

Primo quidē mō, cū illa principia non pnt notificari, nisi p̄ inductionem: & sic indigebim⁹ v̄t inductione eo mō, quo in hac arte expositū est. Secūdo, q̄a nonnunq̄ illa principia difficulter cōcipiuntur prima illa cōceptione simplici, si p̄p̄orū in cōplexorū (quā formationē Arabes vocant) ab ipso discipulo, q̄ nūc primū incipit discere, aut verificari in initio, i. cognitione cōplexorū (quam certitudinē quoq; Arabes appellat) & ideo ad eorū verificationē vtitur cū eo rebus publicis, donec firmetur eius opinio de ea re, & habeat per id eius certificatio, vt Arist. est vsus in lib. Perihermenias, dum diuidit res per dictiones, cum diuidat eas in nomen, verbū, & con significatiuam dictionē, seu p̄pōnē. Tertio, q̄a, cum illud genus p̄pōnū sit, quæ sunt veluti p̄notiones, seu p̄fationes, q̄ qd̄ solent in alia arte p̄bari, & nō in ea in qua subiiciunt, & discipulus hēat de eis diuersā, seu oppositā opinionem

Topicorum

G

ABRAM

MANTINVS

k

aliquādo allicitur rebus vulgaris, vt illas recipiat qui addiscit, donec initiatus sit in arte, in qua profertur demonstratio de illis, & illas sciat vera scientia. Et quintus est, quia illis repelluntur Sophistę deceptores circa principia scientiarum, prout fecit Aristot. in libro Primo Physicorum contra illos, qui negabant multitudinem & motum esse. Sextus autē est, quia ex quo demonstrationum sunt duę species, quędā species, quę verificat naturaliter ignota, & alia species qua verificatur per se intelligibile apud illum, qui illud negaret, & hoc demonstratur per pręmissas maxime vulgatas, quibus contingit cum hoc q̄ sunt vulgatę, q̄ sint etiam veraces, illę enim iuuāt hanc rem, & hic speculādi modus est maximus modus speculationis, qui fit in metaphysicis in verificando principia scientiarum particularium.

Sicq; iam diximus huius scientię intentionem, & eius nominis significationem, eiusq; partitionem, & utilitatem, & progrediemur ad orationem edicendi eius partes, & incipimus orationem ā prima eius parte.

I Et considerabimus primo quę sint orationes, & ex quibus componantur, & quo modo componantur, & quot sint ipsarum species.

nem illi, quę habet de eis in illa arte, tunc vti ipse, s. p̄ceptor pro illarū p̄notionū declarare, ac probatione rebus p̄babilibus, quas accipiet ipse discipulus: ita vt cū aggrediet illā artē, quę eas demonstrat, scuerit eas vera scia. Quarto, qm̄ his ipsis refellunt deceptiōes Sophistarū circa prima principia sciarū, vt in .1. lib. Physi. Arist. est vsus contra eos, q̄ negabāt pluralitatē entium, ac motū ipsū. Quinto p̄p̄ea q̄ duo sunt genera demonū: aliud quidē genus ē illud, quo verificat id, qd̄ est nā ignotū: aliud vero ē, quo id qd̄ est de se notū, verificat apud eū, qui ipm̄ neget: & illud qd̄ declarat per p̄p̄ones maxime probabiles, q̄ quidem & si sint probabiles, solent esse verę ē: & ideo cōducūt ad hoc negotium: & is contēplandi modus est vtiq; maximi momenti, qui in lib. Meta. in vsum venit pro verificandis sciētis particularibus. Iā ergo diximus propositū huius artis, qd̄ nā sit, quidq; eius nomen significet, eiusq; partes, q̄ sint, vtilitas quoq; ipsius, q̄ nā sit. Reliquū nūc est, vt aggrediamur tractare de vnaquaque eius partiū, sumpto, s. initio ā prima eius parte. Primo autē nobis cōsiderandū est, quid sint ipse rationes Dialecticę, & ex quibus consistit: quo pacto cōponantur, & quot sint earum genera.

Ex quibus, & quot, disceptatio dialectica consistit. Cap. 3.

Primū igitur considerandum ex quibus est methodus: si quidem sumpserimus ad quot, & quę, & ex quibus orationes, & de quibus syllogismi, & quō his abundemus, habebimus sufficienter propositum. Sunt autem numero æqualia, & eadem ea, ex quibus orationes, & de quibus syllogismi: fiunt enim orationes ex p̄p̄onibus: de quibus autē sylfi fiūt, problemata sunt.

Omnis

f. a. l. orationes.

A Omnis autem propositio, & omne problema, aut proprium, aut **D**
genus, aut accidens indicat: etenim differentia, cum sit generalis,
cum genere ordinanda est. Quoniam autem proprium hoc quidē
quid est esse significat, illud autem non significat, diuidatur pro-
priū in vtrasq; prædictas partes, & vocetur illud quod quid erat
esse significat, terminus: reliquum vero secundum communem de
ipsis assignatam nominationem nuncupetur proprium. Manife-
stum igitur ex his, quæ dicta sunt, q; secundum præsentem diuisio-
nem quatuor omnia accidit fieri, aut propriū, aut terminum, aut
genus, aut accidens. Nemo autem nos opinetur dicere, q; vnum-
quodq; horum secundum se dictum propositio, vel problema est,
sed q; ex his & problemata, & propositiones sunt. Differunt autē
problema, & propositio, modo: nam, cum sic dicitur, putasne ani-
mal gressibile bipes, definitio est hominis, & putasne animal gen-
E est hominis: propositio fit. Si autem, vtrum animal gressibile bi-
pes definitio est hominis, an non: problema fit. Similiter autem &
in alijs. Quare merito æqualia numero problemata, & propositio-
nes sunt: nam ab omni propōne problema efficies mutans modū.

*Sermo de partitione questionum in topicis secundum numerum
predicatorum.*

Cap. 3.

A B R A M

M A N T I N U S

ET dicimus quod topicæ oratio-
nes vniuersaliter sūt syllogismi
qui sunt ex vulgaris præmissis, si-
cut demonstrationes sunt syllogismi
qui sunt ex præmissis primis natu-
raliter: & incipiemus ex his in expli-
cando ipsarum simpliciorum, quæ
C tandem sunt problemata & præmis-
sæ vulgaræ, ipsarumq; partes. Dici-
musq; quod præmissæ & problema-
ta sunt subiecto vnæ, & modo duæ.
oratio enim enuntiatiua, quando
ponitur admissa, & sit syllogismi
pars, vocatur præmissa, quando ve-
ro de ea inquirimus secundum mo-
dum construendi vnum contradi-
ctoriorum de ea, aut illius destru-
ctionem, vocatur problema, hoc au-
tem sic existente cuiusq; præmissæ
& cuiusq; problematis prædicatum,
non euadit quin sit definitio, aut ge-

rus,

Dicamus itaq; q; orationes Dia-
lecticæ, seu Topicæ, sunt gene-
ratim sylli, qui ex præmissis proba-
bilibus oriuntur: quæ admodū demon-
strationes sunt sylli, qui ex præmissis
primis oriuntur. Incipiamus
autē a simplicioribus ipsarū, quæ qui-
dem sunt partes ipsorū questionum
F ac præpones probabiles earumq; ptes.
Dicendū igitur est, q; præpones & proble-
mata sunt vni & idem subiecto, sed
duo modo ipso: nā oratio enūtiati-
ua si supponat per modū acceptatio-
nis, & fiat pars sylli, vocatur præmissa,
seu præpō, sed si eā consideremus per
modū affirmandi vnum duorū contradi-
ctoriorū eius, aut negādi, & de-
struendi, ipsum tunc vocabitur pro-
blema. Ex his itaq; sequitur, q; cuius-
libet præpōnis, & problematis prædi-
catum necessario erit vel definitio,
vel

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

Genus, aut dñia, aut proprium, aut descriptio, aut accidens, re aut sic existente quæ sita topica sunt sex specierum, sed Aristot. conclusit dñiam in genere, & posuit eam vnum, & similiter inclusit descriptionem in proprio, & cōstant quæ sita topica apud ipsum quatuor species, aut definitiones, aut propria, aut genera, aut accidentia. Eius propositū hic est cōmonstrare loca singulorum horū quatuor quæ sitorum, qñ enim non amplecterentur quæ sita, non amplecterentur loca ipsa cum eo, q illorū est scientia simplicioris, ex quo ex illis componūtur orationes topicæ. Expedi itaq; nobis describere vñ quodq; horum quatuor secundum descriptionem sibi cōuenientem in hac arte, quæ sunt descriptiones & definitiones vulgaræ: & iterum infra narrabimus, q reliqua quæ sita includantur in his quatuor, & amplectantur in hoc capite.

vel genus, vel dñia, vel propriū, vel descriptio, aut accidēs. Sicigit quæ sita dialectica erunt sex: veruntamē Aristot. applicat dñiam ipsi generi, & in vñ capite ea reponit: sñr & descriptionē proprio: & sic quæ sita dialectica apud ipsum erūt quatuor, videlicet vel definitiones, aut propria, aut genera, aut accidentia. Eius itaq; propositū est hic declarare ea loca, quibus vimur in singuli horū quatuor quæ sitorum. Nā si non terminēt ipsa quæ sita, haudquāq; possēt terminari & ipsa loca. Adde ē, quia hoc habetur quoq; notitia de rebus simplicioribus, ex quibus ofones dialecticæ constant. Consentaneum ergo est, vt vnūquodq; horum quatuor describam⁹ iuxta descriptionē sibi cōuenientē in hac arte, & sunt descriptiones qdē probabiles, atq; definitiones famosæ: post hoc aut dicemus reliqua quæ sita in his quatuor cōtineri, & in eorū capitulis includi.

De Termino, Proprio, Genere, & Accidente.

Cap. 4.

Dicendum aut, quid Terminus, quid Propriū, quid Genus, quid Accidēs. Est aut terminus quidē oratio quid erat ē significās. Assignatur aut aut oratio pro noīe, aut oīo pro oratione: post est enim & eorū, quæ sub oratione significant, quædam definiri. Quicūq; aut quolibet modo noīe assignationem faciunt, manifestū qñ non assignant n̄ rei definitionē, eo q oīs definitio oratio quæ dā est: accommodatum tñ terminō, & hmoi ponendum est: vt quod honestū est, decens. Sñr autem & vtrū idem sensus, & disciplina, an diuersum: etenim circa definitiones, vtrū idē, an diuersum, plurima sit immoratio. Simpliciter aut accommodata termino oīa dicant, quæ sub eadē disciplina cū definitionibus continent. Quod aut omnia quæ nunc dicta sunt, hmoi sunt manifestū ex his. Potentes enim q idē, & q diuersum disputare, eodem modo, & ad definitiones argumentari facile poterimus: nā ostendentes q non idē est, interimentes erimus definitionē, non tñ conueris quod nunc dictū est: non enim sufficiens est ad astringendum definitionē

A definitionem ostendere idē esse: attamen ad destruendū, sufficiens est ostendere q̄ non idem est. Proprium aut̄ est, quod non indicat quid est esse, soli aut̄ inest, & conuersim prædicatur de re: vt propriū est hominis Grammatices esse susceptiuum. Nā si homo est, & Grammatices susceptibilis est: & si Grammatices susceptiuum est, & homo est. Nemo enim propriū dicit, quod contingit aliq̄ inesse, vt homini dormire, neq̄ si forsitan p̄ aliquod t̄ps inest soli. Si aut̄ ^{ali feni} forte dicatur aliquid taliū propriū, non simplr: aliq̄, vel ad aliquid dicetur: nam ex dextris quidem esse, aliq̄ proprium est. Bipes aut̄ ad aliquid proprium est dictum: vt homini ad equum, & canē. Quod aut̄ eorum quæ contingunt aliq̄ inesse, nullū conuersim prædicat, manifestum est: non enim necessariū est si quid dormit, hominē esse. Genus aut̄ est, quod de pluribus, & differētibus specie in eo quod quid est prædicat. In eo quod quid prædicari ea dicuntur, quæcunq̄ cōuenit eū, qui interrogatus est, reddere qd̄ est, quod propositū est: quæadmodū de hoīe conuenit eum, qui interrogatus est, quid id est, quod propositum est, dicere q̄ animal.

Generi aut̄ accōmodatum est vt̄rum in eodem genere aliud aliq̄, an in altero sit. Nam & hmōi sub eandem methodū cadit cum genere: disputantes enim q̄ animal genus hoīs, simpliciter & bonis, disputantes erimus qm̄ hæc in eodē sunt genere: si aut̄ alterius quidem ostendamus q̄ genus est, alterius aut̄ q̄ non est, disputantes erimus qm̄ non in eodem genere hæc sunt. Accidens aut̄ est, q̄ nihil horū est, neq̄ definitio, neq̄ propriū, neq̄ genus, inest aut̄ rei.

Et quod contingit inesse cuius vni, & eidē, & non inesse: vt federe contingit inesse alicui eidē & non inesse, sit aut̄ & album: nā & idem nihil prohibet qnq̄ album, qnq̄ non album esse. Est autem accidentis definitionū secunda melior: nā cum dī prima, necessariū est si debet quis intelligere, p̄scire quid est terminus, & genus, & proprium: secunda aut̄ perfecta est ad cognoscendum, quid est

C quod dī per se. Annectantur autem accidenti, & quæ ad seinuicē sunt comparationes quolibet modo ab accidente dictæ: vt vt̄rum honestum, an quod confert, expetibilius: & vt̄rum quæ est fm̄ virtutem, an quæ fm̄ voluptatem suauior vita: & si quid aliud similiter his est dictum: in omnibus enim talibus vt̄ri magis prædicatum accidit, quæstio sit. Manifestum est aut̄ ex his, quoniam accidens nihil prohibet, & quando, & ad aliquid proprium fieri. vt federe cum sit accidens, qn̄ quis solus sedet, tunc aliquando propriū erit: solo vero sedente, ad non sedentes proprium: quare & ad aliquid, & aliquando nihil prohibet accidens proprium fieri, simpliciter autem proprium non erit.

Topicorum: †

Sermo de Definitione, Proprio, Genere, et Accidente, Cap. 4.

ABRAM

MANIIVS

De Defini-
tione.

Dicimus, qd definitio est oratio significans rei quidditatē, qua est ipse essentia, quę illam proprie decernit, bifariam autem definitio explicat: aut enim explicat quid simplex nomen significet, prout dicimus, an homo sit animal rationale: aut explicat quid oratio significet, & hæc quidem est trium specierum, quia aut explicat qd significet oratio, quę gerit vicem nominis, sicut dicimus, an Luna eclipsis sit, qd obsecuretur, dum incidit in pyramidem
H vmbre terre: aut explicat quid significet ipsa descriptio, prout dicimus, an scientiæ receptivum sit animal rationale: aut explicat quid significet ipsa definitio, & hoc quidem possibile est in his, quarum sunt due definitiones, sonus qui sit in nubibus est extinctio ignis in nubibus, aut diuisio venti, qui in eis detinetur, ambæ enim hæ sunt tonitru definitiones, & aliquādo utimur hac, quando rei est definitio, & vniuscuiusq; suarum partium est definitio, & sit definitio vniuscuiusq; suarum partium vice illius, quod illarū nomina significant: explicatio vero, qua est nomen nominis vice, hoc est, quando ignoramus an significatio primi nominis sit secundi nominis significatio, prout dicim⁹, an pulchrum sit ipsum præligendum, & hæc subintrat gen⁹ definitionis, hoc est, quæ sita definitionum, & similiter descriptiōnes, quę sunt, quatenus sunt expositiones significationis ipsius nominis, non quatenus significant rem illi inexistēte, prout dicimus, an quod vacui nomen significat, sit locus in quo nulla res ē.

Et

Dicimus ergo definitionē esse, orationē significantē quidditatem rei, qua obtinet suū propriū esse: vř autē qd definitio significet p alterū duorū locorum, nempe vel notificat id quod per ipsum nomē, simplex significat, vř cum dī vřrum homo est aīal rationale: vel notifi- cet p id, quod per ipsam orationem significat: & is iterum locus trifariā, inueniē, videlicet vel notificabit id, quod significat p orationē, q se habet veluti descriptio, vř cū dicimus, vřrū eclypsis Lunæ sit, vř scilicet ob-
L scuret, qñ cadit in pyramidē vmbre terre, vel notificabit id quod significet ipsa descriptio, vř cum dicimus, vřrū susceptivum disciplinę est aīal rōnale, vel notificabit id, quod p definitionē significat: & hoc qdē pōt euenire in eo, quod hēt duas definitiones, vř cū dicimus vřrū vox, quę est in nube, est lucta status retēti in ea: hæc enim duo sunt ipse definitio nes tonitru. Sēpissime tñ hoc venit in vřsum, vbi s. ipsa res habeat suā definitionē, & quælibet ei⁹ pars quoq; habeat definitionē, & ponat definitio vniuscuiusq; partiū definitionis
M pro eo, qd significat nota ipsius. Notificatio vero, in qua assignat aliqd nomē vice alterius noīs. & hoc qdē sit cū ignoram⁹, vřrū idē significet primū nomē, quod signat secundū. vř cū dicim⁹ vřrū honestū ē decēs: hoc n. est attinēs gñi cōsiderationis ipsius definitionis, id est de quę sita definitionē. sūť ēť se hñt descriptiōes, q dant, q ten⁹ sūť expōnes signōnis ipsi⁹ noīs, n q ten⁹ signent aliqd exts, vř cū dicim⁹, vřrū id, qd signat nomē vacui, sit loc⁹ i quo nihil existit, tandē

ABRAM

MANTINVS

A Et vt vniuersalius inquam spēs quæ
siti, quo quæsitū, an tale sit tale ipsum
<sup>ad hoc q
sunt acti
bet.</sup> idem, aut aliud, * subintrat hoc quæ
situm, hoc autē sic est, quia qui con-
struit rem esse rei definitionē, iam
prius construxit, q̄ sit idē sibi, & qui
construit q̄ non sit illud ipsum, & q̄
sit aliud, iam destruxit definitionē,
& ideo loca de eodem & diuerso nu-
merantur cum locis definitionis, &
q̄ tibi hoc significat est, q̄a vulgus
opinatur q̄ commutatio nomen in
aliud quod notius illorum est, illud
est definitio, prout competimus lo-
quentes, quod definierint sciētiam,
quod sit sapientia.

B ^{De pprio.} Proprium autem est, quod nō si-
gnificat rei quidditatē, & inest toti
rei & soli, & secum conuertitur præ-
dicatioē, verbi gratia disciplinabile
de ipso homine, quia quādo homo
est, disciplinabile est, & quando disci-
plinabile est, homo est, vulgatum
enim est de proprii dispositione, q̄
impossibile sit, quod inest alij quā
illi, cuius est propriū. & si nihil pro-
habeat, quod vocetur proprium,
quod est vniuersalius re, quando in-
est illi soli aliquo tempore, somnus
enim est cuiusdam hominis pro-
prium, quando hoc tempore aut in
hoc loco nō dormit, nisi hic homo.
& aliquando vocatur propriū quod
inest parti speciei, sed non inest alij,
sicut azurius oculus homini inest.
Veruntamen propriū est id, quod
definiūmus, hoc autem si dicatur
proprium est nominis æquiuoca-
tione, aut per posterius.

C ^{De Gne.} Genus autē est, quod prædicatur
de multis specie differentibus in eo
quod quid sit, & fm hanc quæsitū spe-
ciem, scilicet an tale sit talis genus,
subintrat

tandē hoc gen⁹ inquisitionis, qua in **D**
gric, l. vtrū hoc sit hoc idē, vel diuer-
sum ad hoc q̄ sitū attinet, eo q̄a, qui
oñdit atq; affirmat aliqd eē defōnē
alicui, altrui vtiq; primo illud esse
idē. sed q̄ oñdit id nō eē idē, sed q̄ ē
diuersum, is q̄ dē iā interimit atq; de-
struit defōnē, & ideo loca sumpta p
idē & diuersum, inter loca defōnis
vtiq; cōnumerant, cuius rei indicū
tibi hoc sit, q̄a vulgus existimat, q̄
pmutare vnū nome in aliud notius
illo priori illud sit defō, vt videmus
ipso loquētes definire sapiētā p ip-
sam sciam dicētes, l. q̄ sapiētā ē scia. **E**

Propriū autē est, qd non significat
quidditatē rei, inest tñ toti ipsi rei ac
soli cōuersimq; prædicat de ipsa re,
exēplī grā, q̄ hō sit disciplinā suscep-
tiuus. nā hōe reperto, reperitur id
qd est susceptiuū disciplinæ, & reper-
to ipso susceptiuo scīæ reperit & ip-
se homo: hoc. n. de proprio palā est,
ipsum scilicet nō posse reperiri nisi
in habēte ipsum propriū, licet nihil
prohibeat quin possit dici propriū
id quod est cōius ipsa re, si illi soli in
sit aliqn. dormire etenim est alicui
homini propriū, si eo tpe vel eo lo-
co non reperiat aliquis dormiens
præter illū hōem, potest tñ appella-
ri propriū id, quod in aliqua parte
alicuius speciei reperit, sed nō inest
alij speciei, vt glaucedo oculorū in
hōe: veruntamen propriū est id, qd
iam definiūmus: reliqua vero, si no-
minent propriū, illud quidē æqui-
uocē sic notabitur, aut analogice. i.
p posterius. Genus vero est, qd de
pluribus & differentibus specie præ-
dicat in eo quod quid est. huic enim
mō inquisitionis seu interrogatiōis,
videlicet, vtrū hoc sit genus ad hoc,

Log. cū cō. Auer. **B** accō-

Topicorum

A B R A M

M A N T I N Y S

Gubintrat illud id, quod dicimus, aut tale & tale sint sub vno genere, aut diuersis generibus, & hoc fit, vt sit quærare gratia exempli, vtrum homo & bos subsint vni generi, & cōmonstretur nobis, quod homo sit animal, & bos iterum sit animal, per locum generis cōmonstratū erit nobis quod subsint vni generi: si autem cōmonstratum fuerit, quod sit genus vnius ipsorum, & non sit genus alterius, cōmonstratum est, quod non subsint vni eidem generi.

De Accidente.

H Accidens vero Arist. describit hic duabus descriptionibus, eo qd nō sit sufficientia in descriptione alterius illarum, quæ ipsum ambit quarum vna est, quod accidens non numeretur in villo horum trium, scilicet neq; in definitione, neque proprio, neq; genere, cum rei insit: secunda autem descriptio est, qd sit id, quod possibile est inesse, & non inesse vni eidem rei: prima namq; descriptio ambit accidentia separabilia & inseparabilia, & huius descriptionis natura intelligitur ex parte priuationis, hoc est, in quantum est priuatio clausularum, quæ dictæ sunt in illorum trium definitionibus, & ideo est eius scientia imperfecta. Per secundam vero descriptionem intelligit fm eius essentiam, sed ambit solum separabile, & quæ sita quæ sunt de aliquo vtrū sit eligibilis & digni, subintrant capitulū accidentis, magis enim & minus sunt accidentis, & aliquando putatur, qd eis vtendum sit in cōparatione substantiæ, prout inquisiuit Arist. in libro Prædicamentorū, an indiuidua substantiæ sint magis substantiæ, aut ipsæ spēs? & sicut

accommodatū quidem est id, quod dicitur de aliqua re, vtrū hoc & hoc sub vno contineant genere, aut sub diuersis. vt si quæramus vel dispute-mus, vtrū homo vel bos, exēpli causa, sub eodem genere contineant, & nō lateat nos, hominē esse aīal, atq; bouē quoq; esse aīal per locum à genere, seu p methodū generis, tūc nō latebit uos ipsa sub eodē contineri gñe. sed si probeť ipsum esse genus vni eorū & non alteri, tunc palā erit ipsa nō cōtineri sub vno & eodē gñe.

Accidens aut hoc in loco duplī describitur cū vnica illarū descriptio-num, qua describitur non sit satis. Prima itaq; descriptio hæc est, accidens est, qd nihil illoq; triū est, nēpe nec definitio, neq; propriū, neq; genus, inest at rei. Secūda vero descriptio est, qd cōtingit inesse cuius vni & eidē rei, & nō inesse. Illa itaq; prima descriptio amplectit quidē accidentia separabilia atq; inseparabilia: huiusmodiq; descriptionis nā dignoscit p priuationē, hoc est, qd est priuatio illarū terū, quæ in defini-tionibus illorū triū dictæ fuerūt. & ideo talis notitia est imperfecta. Per secundam vero descriptionē notificat ei⁹ essentia, verū separabile tñ accidens amplectit. Quæstiones p̄terea, seu problemata, quæ sūt de aliquo vtrū sit honestius vel vtilius, seu expetibilis annectunt quidē ipsi accidenti, eo qd magis & min⁹, seu excessus & defect⁹ insunt quidē ipsi accidenti ad ipsumq; attingit, possēt tñ quis existimare, qd & in ipsa substantia possint fieri huiusmodi cōparationes, vt vť Arist. quærare in lib. Prædicamentorū vtrū indiuidua substantiæ sint magis substantia q̄ eorū species.

Similiterq;

ABRAM

A & sicut est eius scrutinium an materia sit dignior vocari substantia aut forma, & fin hoc quaesita cōparatio nis subintrant oīa p̄dicamenta: quē sitū vero an p̄dicatum insit subiecto tū Arist. cōmonstrat, q̄ subintrat ipsum accēns: & posuit ip̄m subintrare accedens, & si p̄dicatū, q̄n ponit inesse subiecto non commonstret de eo q̄ sit accedens, neq; q̄ sit genus, neq; definitio, neq; propriū, propterea quia q̄n commonstratū fuerit, q̄ res rei insit, saltē de illa possibile est verificari, q̄ sit accedens, si non sit vnum de illis reliquis, & posuit eius vim, vim accēdis, sicut est dispositio indefinitae, cuius vis posita est vis particulatis. Præterea vnūquodq; illorum, s. definitio, genus, & propriū, largiuntur de subiecto notionis clementū, accidentis autē non est vllum clementū notionis, quod vero de eo quaeritur, est, q̄ insit, & ideo subintrat numerū quaestorum essendi. Quāsitū vero an res sit simplr, varij circa ipsum fuerunt expositores, quā specierum horum quaestorū subintret: verum tamen q̄n dicendo an hoc sit velimus intelligere sicut dicēdo an illud sit verax, q̄ scilicet id eius, quod est in anima connexum sit illi, q̄ est extra animā, indubitate illud subintrat ipsum accedens, & hoc est magis promulgatū de sensu illius, quod significat nos dicere vtrū res sit, aut non sit: & hoc est illud, quod asseuerat Alexāder.

Aliquorum autem opinio fuit, q̄ hoc quaesitum subintret genus & de fignationem, intelligunt enim pens, cuius est essentia, & causae, quibus consistit extra animam: prima vero est magis vulgata.

MANTINVS

Similiterq; q̄rit vtrū mā ipsa, vel ipsa sola debeat appellari potius sūba. hac igit rōne quē sita ipsi cōparationis, oībus quoq; p̄dicamentis annexent. Arist. tū dicit, q̄ q̄sitū illud, s. vtrū p̄dicatū insit tū subiecto, q̄d annexi ipsi accēti, ad ipsumq; annexi, & Arist. dicit illud annexi ipsi accēti, quāuis ex hoc, q̄d dicimus, p̄dicatū inesse subiecto, nō p̄bet ipsum esse accēns, neq; genus, neq; definitio, neq; p̄priū: p̄p̄ea quia, cū probat aliqd inesse alicui, tandē id, q̄d p̄t de eo vere dici, erit saltē dicere q̄ sit accēns, si nō sit aliqd aliorū triū reliquorū. & posuit id hēre vim accētis. Quēadmodū dixit ēt ipsam indefinitā hēre vim p̄ticularis. Vnūquodq; p̄terea horū triū, s. & ipsa definitio, & genus, atq; p̄p̄tiū addūt in ip̄o subiecto aliquā notitiā, ex accēdis v̄o nulla habet maior notitia: sed q̄d de eo rē gr̄is est, vt sit, & id annexi nūero eorū q̄ dicūt ē. Circa illud vero q̄ sitū, q̄d q̄rit vtrū res sit absolute, disceptati sunt expositores, i quo nā horū quatuor q̄sitōrū ḡne, cōtineat & cui eorū annexat. Sed, si cū dicim⁹ verū ita sit intelligam⁹ ac si dicerem⁹, vtrū illud sit verū: nēpe vt id q̄d de ea re i aīo habet correspōdeat atq; concordet cū eo, q̄d extra aīam existit, tūc p̄culdubio id ipsi accēti annexi debet, & hoc p̄fecto v̄f maxie signat apud vulgū, id q̄d dicim⁹ vtrū res sit, vel nō sit. & hęc est sn̄a Alexandri. Sed aliqui alij putāt hoc quaesitū annexi ipsi generi, atq; definitioni. p̄p̄ea quia v̄f, q̄ cū dicimus est, intelligat id q̄d hēt essentiā, & causas quibus consistit extra animam: prior tamen sententia, seu prius dictum, est magis apparens, seu probabile.

B ij Quod

Topicorum

G Quod cetera predicata aliquid claudant eorum, quæ definitio continet. Cap. 3. **k**

Non lateat autem nos, quoniam quæ ad proprium, & genus, & accedens omnia dicuntur, & ad definitiones conveniunt dici. Ostendentes enim quoniam non ei soli inest, quod est sub definitione (quæ admodum & in proprio) aut quoniam non genus quod assignatum est in definitione, aut quoniam non inest aliquid eorum quæ in definitione dicta sunt, quod quidem & in accidente dici potest, interimentes erimus definitionem. Quare secundum prius assignatam rationem omnia erunt quodammodo definitioni accommodanda, quæ numerata sunt.

Sed non propter hoc unam in omnibus vestram methodum querendum, neque enim facile invenire hæc est: & si inveniat, omnino obscura, & in suaavis plane fuerit ad propositum negotium. Propria vero in unoquoque terminatorum generum assignata methodo, facile ex his quæ

H circa unumquodque propria sunt, decursus propositi fieri possit. Quare vestra figura quidem, quemadmodum dictum est prius, dividendum est reliquorum autem ea, quæ maxime sunt singulis peculiaris, annectendum, definitioni & generi accommodata ea nuncupantes: penè autem adiuncta sunt, quæ dicta sunt ad singula. **L**

Sermo De altera questionum partitione secundum unum et multa. Cap. 3.

A B R A M

Expedi autem te scire quod hæc quatuor quaesita sunt duobus modis quaestionis, quorum unus est quod illo explicetur quod nomen rei ipsius quaesiti, prout dicimus an tale sit definitio talis, aut non sit illius definitio: & alter est, quod non explicetur. Et dicamus, quod dicendo an sic & sic, sensus sit, an sic sit talis definitio, aut genus, aut proprium, aut accedens, & hoc quando sensus fuerit ex copula, quando vero ibi non fuerit copula, hoc propositum numeratur in quaestis essendi simpliciter solum: hic itaque est numerus specierum quaestitorum topicorum & quæ enumerantur subintrare singulas ipsorum species, quæ vero numerant

M A N T I N U S

Nec te lateat hæc quatuor quaesita bifariam queri. primo quidem, cum ipsum exponit ac declarat nomen ipsiusmet quaesiti, ut si dicat verum hoc sit definitio huius, vel non sit ei definitio: secundo vero modo, quum non declarat ipsum, & hoc quidem sit cum fuerint nota ipsa signa, id est propositum seu notæ consignificatiue, quæ ipsis cognitis signatio est cognita & clara. Dicendum ergo, quod cum dicimus, verum hoc sit hoc, intelligimus verum hoc sit definitio huius rei, vel sit genus vel proprium vel accedens. & hoc cum fuerit intellectum adiunctum. hoc est si intelligat coniunctum & copulatum, sed si nulla de his coniunctio sit illud propositum negotium. tunc illud quaesitum, iter quaesita de se habet absolute et simpliciter connumerabit. Hæc itaque sunt genera quaestitorum seu problematum dialecticorum, seu topicorum, quæ enumerata sunt.

ABRAM

MANTINVS

A numerantur subintrare collectum illorum, scilicet quatuor specierum prædictarum, sunt quæ sita vnus & alterius, vnum enim & aliud sunt nomina æquiuoca, quæ multifariâ dicuntur, sed non euadit secundum quemuis illorum modorum significet, quin referatur ad illas species, & hoc ostenditur nobis diuidentibus quid significet vnus nomen, & hoc secundum quod expedit huic arti, sermo vero de hoc perfecte habetur in Metaphysicis.

sunt. & q̄ numerant annexa singulo **D** generi eorū: ea vero, q̄ numerant annexa oib⁹ illis quatuor gñib⁹ dictis, sunt q̄ de illa, q̄ dicunt q̄ sita de eodē & de diuerso: idē enim & diuersum sunt noīa æquiuoca. q̄ multifariâ dicunt: nihil tñ prohibet, quin reperiatur aliquid ibi, qd̄ significet illud reducti ad illa gña: hoc tñ satis patebit in nra diuisione de varijs significatis ipsius noīis, eiusdē, quot modis, s. significet hoc nomen idē, prout ad hanc artē attinet, sed in libro Metaphysicæ exacte de hoc tractatur.

Quot modis Idem dicatur.

Cap. 6.

Primum autē omnium de eodē determinandū, quoties diciť. Videbitur autē idē, vt figuratiter sit sumere, triplť diuidi.

Numero enim, aut specie, aut genere idē solemus appellare. Numero quidē, quorū nomina plura, res autē vna: vt indumentū, & vestis. Specie autē quę cū sint plura, indifferentia sunt fm̄ speciei: vt homo homini, equus equo: nam hmōi specie dicunt eadē, quęcunq; sub eadē specie sunt. Sūt autē & genere eadē, quęcunq; sub eodē genere sunt: vt equus homini. Videbitur autē ab eodē fonte aqua, quę eadē diciť, habere aliquā dñam præter dictos modos: non tñ, sed & hmōi in eodem ordinē ijs quę fm̄ vnā speciē quouomodo dicta sunt: oīa enim talia cognata, et affinia sibi inuicem

C videntē esse: nā omnis aqua omni aquę eadē specie dñ, eo q̄ habeat quandā similitudinē: ab eodem autē fonte aqua quę eadē dicitur, nullo alio differt, q̄ eo q̄ vehementior sit similitudo: quare nō separamus idem ab ijs quę fm̄ vnā speciē quouomodo dicunt. Maxime autē indubitanter quod vnū est numero, idē ab omnib⁹ videtur dici. Solet autem & hoc assignari multipliciter: propriissime autē, & primo, qñ nomine, vel termino idem assignatū fuerit: vt vestis indumento, & animal gressibile bipes, homini. Secundū autem, qñ proprio: vt disciplinæ susceptibile, homini, & quod natura sursum fertur, igni. Tertium vero, qñ ab accidente: vt sedens, vel musicum Socrati: omnia enim hæc vnū numero volunt significare. Quod autē verū sit quod nunc dictū est, ex transluentibus nuncupationes maximē quis discat: sæpe enim præcipientes noīe vocare aliquē sedentiū, transsumimus, qñ fortē is nō intelligit cui

B iij Præceptū

Topicorum

G præceptū facimus, tanquā ab accidente ipso magis intelligente: & iubemus sedentē, vel disputantē vocare ad nos, manifestum q̄ vt eundem opinantes, & fm nomen, & fm accidens significare. Ergo idem quemadmodum dictum est, tripliciter diuidatur.

Sermo de vno.

Cap. 6.

A B R A M

M A N T I N V S

ET dicimus, q̄ nomē vnus dī de tribus significatis, & vnū quodq; horū triū diuidit in multas partes: quorū vnum est vnum numero, & hoc quidē diuidit in sex partes: aut vnum noīe, vt dicim⁹ agnū & agnū vnum idem: aut vnum definitione, prout dicimus aīal rōnale, & aīal qđ cōmertijs vtiē vnū noīe: aut vnum noīe & definitione, prout dicimus hoīem, & aīal rōnale vnum idē: aut vnū proprio, prout dicim⁹ disciplinabile & risibile vnū idē: aut vnum noīe, & pprio, prout dicim⁹ hoīem & risibile vnū idē: aut vnū definitione & proprio, prout aīal rōnale & risibile vnū idē. Secūda aut pars primæ diuisionis est vnū prædicato, & hoc partit in tres partes: aut vnū genere, vt homo & equus sunt animalitate vnus: aut vnū specie, sicut Socrates & Plato sunt humanitate vn⁹, & Græci & Romani sunt humanitate vni: aut vnū accidente, sicut nix & calx sunt vnū albedine. Tertia vero pars primæ partitionis ē vt analogia vnū, vt Alchalipha mauroꝝ, & Cēsār Romanorū sunt vnus. q̄ proportio illius qđ significat Alchalipha apud mauros, est idē ppportio ne illi, qđ significat Cēsār apud Romanos, & aliqn̄ dicimus q̄ aeris ferocitas & maris tranquillitas sint vnū. Hi itaq; sunt modi quib⁹ dī vnū. Et notum est q̄ aliud dicitur fm illorum numerū: vniciq; enim signifi-
ficato vnus opponit aliquod aliud.

Et

Dicamus igit, q̄ hoc nomē idē, primo quidē tria signat, quorū quodlibet diuidit in plures partes: primū eorū est id, quod dī idem numero: & hoc qđ diuidit in sex partes: quarū prima est, cū dicimus idē noīe, vt cū dicim⁹ vestē & indumentum esse idē. Secūda est idē defīōne, vt cū dicimus aīal rōnale, & animal Emax & Vendax, seu venditarium, sunt idē. Tertia est idē proprio, vt cū dicim⁹, disciplinabile & risibile sunt idē. Quarta, est idē noīe & defīōne, vt cū dicimus hoīem & aīal rōnale sunt idē. Quinta, idē noīe & pprio. Sexta, idem definitione & proprio.

Secūda vero pars primæ diuisionis est id, quod dī idem p̄dicato. & hæc pars diuidit in alias tres partes. Prima est, idē gūe, vt cū dicimus hominem & equū, esse idē in aīalitate. Secūda est, idē specie, vt cū dicimus Socratē & Platonē eē idē humanitate. Tertia est, idē accidenti, vt calx & niuem dicim⁹ esse idē albedine. Tertia vero pars primæ diuisionis est idem ppportione, vt cū dicim⁹ Alchalissā mauris idē esse, quod Cēsārē Romanis, ac si dicas q̄ idē respōdet & significat Alchalissā apud mauros, qđ respondet Cēsār apud Romanos, & cū dicim⁹ quiescere in aere, & ociari in mari esse idē. Hi ergo sunt modi, quib⁹ hoc nomē idē significat. Manifestū autē est, q̄ hoc nomen diuersum tot modis dī, quot dī & ipsum idē, & q̄ cuiuslibet significato. ipsius eiusdē,

ABRAM

MANTINVS

A Et non lateat te quo modo fiat illorum reductio ad illas quatuor spēs: vnum enim numero subintrat capitulum definitionis, & quæ secum numerantur, & vnum genere, & accidente, & analogia, notum est quod subintrent illa capitula.

D eiusdē, opponit aliquid diuersum. Nec te lateat quo pacto respondeat illis quatuor generibus. Idē enim numero annectit seu accō modat ipsi definitioni & his, quæ cū ipsa numerant, idē vero genere, & accide're, ac p'portionē, constat ipsa annecti his capitulis.

Omne m disputat ionem dialecticam esse ex termino, proprio, genere, aut accidente, & vbi illa reperiantur. Cap. 7.

Q Voniā autē ex prius dictis sunt orationes, & p' hæc, & ad hæc vna quidē fides est p' inductionē. Si enim quæ cōsideret vnāquāquē p'pōnum, & problematū, apparebit autē termino, aut à proprio, aut à genere, aut ab accidente facta. Alia autē **B** fides p' syllogismū: necesse est enim oē quod de aliquo prædicat, aut conuerſim de re prædicari, aut nō: & si cōuerſim prædicat, terminus erit, vel propriū. Nā si significat quod est esse, est terminus: si autē nō significet, propriū: hoc. n. erat propriū, quod cōuerſim prædicat, nō significās quid est esse. Si autē non cōuerſim prædicat de re, aut ex ijs quæ in definitione subiecti dicunt, est, aut nō: & si est ex ijs, quæ in definitione dicunt, genus, aut definitio erit, eo quod definitio ex genere, & differētis est: si vero ex ijs nō est, quæ in definitione dicunt, palā est quā accide's erit: nā accide's dicebat, quod neque terminus, neque genus, neque propriū, in est aut rei. Post hæc autē oportet determinare genera prædicamentorum, in quibus sunt dictæ quatuor definitioes: sunt hæc autē numero decē: quod est, quantū, quale, ad aliqd, vbi, quā, sitū esse, habere, facere, pati. Semp enim accide's, & genus, & propriū, & definitio in vno prædicamentorū horū erit: nam oēs ab his p'pōnes, aut quod est, aut quale ē, aut quantū, aut aliorū aliquid prædicamentorū significāt. Manifestū est autē ex eisdem, quā quod quid est significās quā quod quidē substantiam significat, quāquē autē quale, quāquē vero aliquid aliorū prædicamentorū: nā quā posito hoīe dixerit quod positū est hominē esse, vel aīal: & quod est dicit, & significat substantiā: quā colore albo posito dixerit quod positū est albū esse, vel colorē, quid est dici: & quale signat. Si sit autē & si cubitali magnitudine posita dixerit quod positū est cubitalē esse magnitudinē, & quid est dici, & quantū significat: si sit autem & in alijs. Vnūquodque enim talinū siue idē de eodem dicat, siue genus de hoc, quid est significat: quā autē de alio, nō quid est significat, sed quantū, aut quale, aut aliquid aliorū prædicamentorum. Quare de quibus sunt disputationes, & ex quibus, hæc & tot sunt. Quo autē sumemus, & per quæ copiosi erimus, post hæc dicendū.

B iij Sermo

† a. l. dicti
quatuor
loci.

Topicorum

G

Sermo de sufficienti quasitorum partitione.

Cap. 7.

2

ABRAM

MANTINVS

HÆc itaq; sunt oēs species quasitorum & præmissarū, & oēs species illorum, quæ ex illis componuntur. Et perinde expedit q; dirigamus ad viam qua incidat veritas, solus enim hic est illorū numerus, nec plus neq; minus. Et dicim⁹ hoc apparere duobus modis: quorū vn⁹ est inquisitio, & alter est syllogism⁹.

H Qui quidem euenit ex inquisitione, incidit inquirendo singulas præmissas & quasita. Qui vero fit syllo & partitione hoc modo videtur, quia omnis prædicatio aut cōuertitur prædicatio reciproce, aut non conuertitur, & hoc quidē est per se euidēs: & si conuertitur illud, est definitio, aut proprium, & hoc manifestatur ex eo quod præfatum est in descriptione definitionis & proprii, illud enim significat rei quidditatē, & est pprie illā decernēs, & sic est oratio significās rei rōnem, qua ipsa est, & hæc ē definitionis definitio, put suppositū est: aut non signat rei quidditatē, & cū hoc pprie ipsam concernit, & sic vī q; sit ppriū: id enim ad quod ptulit inquisitio, est id, quod positum est in proprii descriptione.

Si vero prædicatū non conuertat prædicatione, non euadit quin sit de his q; sumunt in subiecti definitione, aut nō sumit: si fuerit de his q; sumunt in subiecti definitione, notū est q; est genus ex his q; prælibata sunt in gnis descriptione: id. n. quod sumit in subiecti definitione, & ē vniuersalius eo, vī q; sit prædicatū de plurib⁹ specie differētibus in eo q; quid sit. si vero fuerit de his quæ non sumuntur in subiecti definitione, & est vniuersalius subiecto, notū est q; est accidēs:

id

HÆc igit sunt oīa gna q̄sitorū & ppōnū, oēs q; partes eorū ex quibus componunt. Consentaneum autē est descēps, vt dirigamur ad eam methodū, qua veritas habeatur: nā quasita & ppōnes tot tantū sunt, nō plura neq; pauciora. Dicendum itaq; de hoc duabus vijs & methodis posse haberi fidē, vna qdē inductionē, altera vero syllo, & diuisione: fides a sit, q; p inductionē habet, sit qdē pquiredo vnāquāq; ppōnū & pblematū, fides vero, q; p syllo & diuisionē habet, hac vtiq; sit rōne, nepe, qā oēs, qdē de aliqua re prædicat, aut cōuersim prædicat de ea re, aut nō, prædicat cōuersim, & hoc est pspicū de se. & si cōuersim prædicat, tunc vel erit definitio vel propriū. & hoc palam est ex descriptione superius data de ipsa definitione, ac pprio. Nā, si si significet quidditatē rei & sit qdē ei propriū, tūcerit oīo signans ipsam re, in qua existit, & hæc ē vtiq; ipsa definitio, vt fuit iā dictū. Sed, si nō significet quidditatē rei, sit tū quid ei propriū, tūc vī esse ipsum ppriū: & hoc qdē ex vi ipsius diuisionis sequit, est vtiq; id, qdē in descriptione ipsi proprii positū fuit. At si non prædicet cōuersim de re, tūc vel erit oīno aliquid ex his, q; in definitione subiecti sumunt, vel non, & si sit aliquid, qdē ingredit definitionē subiecti, tunc illud eē gen⁹ manifestū est ex ipsa descriptione ipsi⁹ gnis superius tradita, id aut, qdē ingredit definitionē subiecti, sed est cōius, vī quidem prædicari de pluribus differētibus specie in eo qdē quid est. At si sit aliquid, quod non ingreditur definitionē subiecti, & sit cōius subiecto, tūc manifestū est ipsum

L

M

ABRAM

MANTINVS

A id. n. qđ denominat hac denominatione, notum est de se qđ describitur descriptione qua descriptū est accidens, qđ sit id qđ non est genus, neque definitio, neq; proprium, & potest inesse & non inesse subiecto, res vero, quarum sunt hæc p̄dicata s̄m se omnia collectivē, sunt decē p̄dicamenta, singulis, n. p̄dicamentis insunt definitiones, & propria & accidentia. Sicq; tam locuti sumus de rebus ex quibus componuntur quasita & p̄missa, hoc est, p̄dicata & eorum subiecta.

ipsum esse accidens, qm̄ id qđ ita se d̄ h̄t, describet, p̄culdubio ea descriptione, qua describit ip̄sum acc̄ns, quæ. sc̄ est, qđ non est genus, neq; definitio, neq; proprium, & qđ p̄t inesse & nō inesse subiecto: res vero, qbus insunt hæc p̄d. cata oīa, sunt ipsa decem p̄dicamenta. nam in quolibet p̄dicamentorū dant̄ definitiones & propria atq; accidentia. Itā ergo habes ea, ex quibus cōstant disputationes, seu problemata, atq; propositiones, hoc est ipsa p̄dicata atq; subiecta eorum.

B De Propositione Dialectica.

Cap. 8.

Primum igitur determinet quid est propositio dialectica: et quid problema dialecticum. Nō. n. oēm propōnem, nec omne problema, dialecticum ponendum: nullus, n. offeret, qui mentem habeat: qđ nulli v̄r. nec proponet qđ omnibus est manifestū vel plurimis: nā hæc quidē non h̄nt dubitationē: illa autem nemo ponet. Est aut̄ propositio dialectica, interrogatio probabilis aut omnibus, aut plurimis, aut sapientibus, & his vel oībus, vel plurimis, vel maxime familiaribus non inopinabilis. Ponet, n. aliquis quod v̄r sapientibus, nisi id cōtrarium sit multorū opinionibus. Sunt aut̄ propōnes dialecticę, & ea quæ probabilibus sunt similia, & contraria h̄s quę videntur esse probabilia s̄m contradictionē protensa, et quęcunq; opiniones sunt s̄m artes in-

Cuentas. Si, n. probabile est eandē esse contrariorum disciplinam, & sensum eundem esse cōtrariorū probabile apparebit: & si vnā numero Grammaticem esse, et Tibicinariā vnā: si aut̄ plures Gr̄maticas, & plures Tibicinarias: oīa, n. similia & cognata hæc vident̄ esse. Similiter aut̄ & ea qđ probabilibus sunt contraria s̄m cōtradictionem protensa, probabilia videntur: si, n. probabile est qđ oportet amicis benefacere, & qđ nō oportet amicis malefacere, p̄babile est: est aut̄ contrarium quidem, qđ oportet malefacere amicis, s̄m contradictionem autem, qđ non oportet amicis malefacere. Similiter aut̄ & si oportet amicis benefacere, inimicis nō oportet: est autem & hoc s̄m contradictionem contrarium: nam contrarium est qđ oportet inimicis benefacere. Similiter autem et in alijs. Probabile autem & in similitudine apparet et contrariū de contrario: vt si oportet amicis benefacere, & inimicis oportet male-

Topicorum

G male: apparebit & contrarium hoc quod est amicis benefacere, & ei qđ inimicis male. Vtrū autem fm veritatem se habeat, an non, in hīs quæ de contrario dicuntur, ostendetur. Palam autem qm̄ & quęcunq; opiniones fm artes sunt dialecticę propositiones sunt. Ponet enim aliquis ea, quæ videntur hīs, qui in eis probati sunt: vt de his quidem quę in Geometria, vt Geometer, de illis autem quæ in Medicina, vt Medicus.

Sermo de præmissa seu propositione topica. Cap. 8.

ABRAM

MANTINVS

ET expedit qđ dicamus qđ sit pmissarū fm se, & suarū specierū inquātū sunt pmissę topicę, ac ēt quę sitōrū & suarū specierū, quatenus sunt q̄sita topica, & quę sit diffēretia inter pmissam topicam, & q̄s sitū topicū. Et dicimus, qđ nō conuenit qđ in hac arte ponamus quāuis rem, quę cōtingerit, pmissam topicā, neq; quāuis rē, quę cōtingerit, quę sitū topicum. nullius. n. intelligētis est ponere aliquam rē, quam non asseuerat aliquis, quę sit huius artis pmissa, neq; ēt quærere de hoc illo, qđ est notum oībus hominib⁹, aut ipsoꝝ maiori parti, in hoc. n. non est dubitandū, neq; etiā numeratur vllō vnquā tēpore: hoc I aut sic existēte, topica pmissa est oratio diuulgata, quæ recipitur in quęstioe, & ponitur ēt pars sylłi. Et hęc quidē est multarū specierū, quarū primę sunt diuulgatę apud oēs, vt qđ Deus sit, aut apud maiore partem, p̄ter qđ reliqui renuant illas, aut diuulgatę apud Sapiētes & Philosophos, p̄ter qđ vulg⁹ illas renuat, prout est id, qđ Philosophus asseuerat de ałē ppetuitate, aut diuulgatę apud Sapiētes, p̄ter qđ reliqui illas renuant, aut notę apud poriores Sapiētes, p̄ter qđ sit opinio ficta, i. contraria his quę vulgus asseuerat. Et p̄missę ex parte, qđ experimēto

com-

NVnc autē de ipsis p̄pōnibus ac de earū generibus quaten⁹ sunt p̄pōnes dialecticę. de ipsis quoque p̄blematib⁹ ac de eorū gñib⁹, quatenus sunt problemata dialectica, & qđ p̄terea inter sit p̄pōnē dialecticā, & problema dialecticū differendū est. Dicamus ergo, qđ in hac arte nec qđcūq; p̄pō cōtingerit, neq; qđcūq; problema cōtingat, ponendū est: qm̄ nullus, qđ mētē habeat, debet offerre veluti p̄pōnē in hac arte id, qđ nulli vī, vel p̄ponere, interrogareq; id, qđ oībus, vel plurimis manifestū ē, cū id nullā habeat dubitationē, nulloq; tēpore fiet ex ipso aliqđ q̄sitū. P̄pō ergo dialectica est oīo p̄babilis sumpta in interrogatione, qđ efficit⁹ pars sylłi, qđ plura obtinet gñā. Primū genus est ipsarū p̄pōnū, quę sunt probabiles apud oēs, vt qđ Deus est, vel qđ sunt probabiles apud plures, p̄ter hoc, qđ negēt eas reliqui hoīes, vel qđ sunt p̄babiles apud plures sapiētū, qđs vulgus nō recuset. vt ē id, qđ Sapiēs, seu Philosophus opinat⁹ de immortalitate ałē, vel qđ sunt p̄babiles apud plures Sapiētū, quas reliqui nō negent, vel id qđ est p̄babile apud maximos Sapiētes, & nō sit opinio falsā, hoc est contrarium ei, qđ vulgus opinatur: genus vero p̄pōnū, quæ experimēto p̄batę sunt,

ABRAM

MANTINVS

A comprobantur in artibus Theoricis & factiuis, sunt diuulgatæ, prout est id, quod est in arte Medica, q̃ scamonea soluat choleram & colocyntida ipsum phlegma, & sicut id, quod est in scientia Astronomiæ, quod Luna sint qusq; motus, & Solis sint duo motus. Et iterum qđ simile est diuulgato est diuulgatū: huius autem sunt duę species, quod est simile motuum proportionalitate, ac etiam quod est simile diuulgato, vt si est sensus contrariorum, est vnus, sicq; contrariorum scientia est vna, quia proportio sensus ad sensatum est similis proportioni scientiæ ad ipsum scitatum. Secunda autem species est secundum aliquod accidentium, vt sit nouiter factio sit partū animalis & plantæ & mineralis, ita est & orbū cœlestium, ambit enim illos corporei satis ratio: & iterū quia repugnans contrario diuulgato est diuulgatum, quando enim diuulgatum est q̃ expediat amicis benefacere, & illius contrario existente, q̃ expediat inimicis benefacere, huic cōtrario repugnans est dicere, q̃ non expediat inimicis benefacere: & iterū contrarium diuulgari est diuulgatum quando illi prædicato est, subiecto contrarium fuerit. V. g. qñ benefacere amicis est laudabile, & inimicis malefacere est laudabile.

C Et

sunt quas ex præs, seu experientia vocant, & sunt illę q̃ experientia verificant, in ipsis artibus speculatiuis ac factiuis, seu practicis, inter gñā p̃babilitū cōnumerat. vt in arte Medica, q̃ scamoniū purgat flauā bilē, colocyntida ỹo pituitā, & in arte Astronomica, q̃ Luna hēt qñq; mot⁹, & Sol duos. Silt ē id, qđ est sile ipsi, p̃babili est vtiq; probabile: & hoc est duplex nēpe. Primo vero mō qđ ē sile fm cōparationē, vt cū dī si contrariorū idē ē sensus, ergo cōtrariorū eadē erit disciplinā, & scia, qm cōparatio sensus ad ipsum sensibile ē similis cōparatiōi, quę sit inter scia 3, & scibile. Scđo vero mō fit p̃id, qđ ē sile p̃ aliqd accidēs: vt si partes animalis & stirpiū, atq; ipsius mineralis, & inanimati sint nouiter factę & productę, ergo & corpa cœlestia ēt, q̃a cōicāt & cōueniūt in ipsa corporeitate. Pręterea id, qđ cōtradicīt cōtrario ipsius rei, p̃babilis ē vtiq; probabile: nā, si est p̃babile dicere, q̃ op̃3 amicis benefacere, et huius cōtrariū sit, oportet benefacere inimicis, tūc cōtradicitoriū huius cōtrarij erit p̃babile, qđ est dicere, nō op̃3 benefacere inimicis: contrariū quoq; ipsius p̃babilis pōt esse ēt p̃babile, qñ scōuertat cū eo in subiecto & p̃dicato. exēpli g̃ra, si est optimū benefacere amicis, erit quoq; optimū malefacere inimicis. Arist. autē iubet in hoc loco, ne id fiat nisi sit adiunctum, seu protensum cum ipso contratio, quia sic erit magis probabile. vt exēpli g̃ra, si volumus affirmare, q̃ oportet malefacere inimicis, debemus vtiq; id cōfirmare, cum dixerimus, quoniam benefacere amicis est conueniens.

Ideo

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G Et Arist. incipit de hoc loco qd nō fiat nisi cōtrario connexū, hoc. n. est vehemētius diuulgatū. v. g. q. a, qn pponim⁹ qd expedit inimicis malefacere, expedit hoc sustinere eo qd expediat amicis bñfacere. Instat aut hic hoc pcepto illi⁹ repetitionē ob ipsi⁹ remissionē diuulgatiōis respectu primi, dico respectu repugnantis cōtrario. Pīestātiō at harū spēriū est diuulgatū apud oēs, & deinde diuulgatū apud maiore partē, qd aut pter has sunt numerant in diuulgatis. Quia oēs aut maior pars

H opinant de eis, qd expediat eas recipere, oēs. n. aut maior ps opinant, qd sapiētū dicta debeāt recipi, & de hoc vident pteuerare vnā enuntiationē. Sicq; et diuulgatū est, qd cōtraria nō coincidāt i vno subiecto, & qd si expediat amicis bñfacere, nō expediat amicis malefacere, & sūt cōtrariū cōtrario. diuulgatū. n. ē qd enūtiatio cōtrarij rei, qd enūciamus d aliq⁹ res, sit cōtraria illi⁹ enūtiatiōi. hē itaq; sūt spēs pmissāz topicarū.

Ideo insit hoc Arist. de hoc pbabili⁹ li, quia est min⁹ pbabile qd sit illud pcedens, videlicet, qd sit per cōtradictorium contrarij. Inter oīa tñ hęc genera, pbabiliū prastantiora sunt, quē oībus vñr esse probabilia: scđo loco. qd pluribus: reliqua vero pter hac dñr probabilia, quia vel oībus vel plurimis vident⁹ debere acceptari: & hoc ppea quia omnes vel plures putant verba sapientum debere acceptari: & hac ratione videntur ipsa similia habere idem iudicium: similiter quoq; illa probabilia, in quibus contraria non congregātur in eodem subiecto: & qd si debemus benefacere amicis, non debemus malefacere amicis: & similiter contrarium per contrariū. Nam probabile vtique videtur, vt id, quod iudicamus de aliqua re, seu enunciamus, iudiciū illius contrarij, seu enuntiatio debet esse contrarium iudicio illius. Hęc ergo sunt genera propositionum Dialecticarum.

De Problemate dialectico, & posuione dialectica.

Cap. 9.

P Roblema autem dialecticum est speculatio intendens vel ad electionem, & fugam, vel ad veritatem, & scām, aut per se, aut vt adminiculans ad aliquid aliud talium, de quo aut neutro modo opinantur, aut contrarie pleriq; sapientibus, aut sapientes plerisq; aut vtrisq; n̄dem eisdem. Quædam. n. problematum vtile est scire tñ ad eligendum, vel fugiendum, vt vtrum voluptas sit eligenda, an non? Quædam aut ad sciendum tantū, vt vtrū mundus eternus sit, an non? Quædam verò ipsa per se quidem ad neutrum horū, amminiculantia aut sunt ad aliqua taliū. Pleraq; .n. ipsa quidem per se nō volumus cognoscere, sed aliorū gratia, vt per illa aliud quippiam cognoscamus. Sunt autem problemata, & de quibus contrarij sunt sylli: dubitationem. n. habēt vtrum sic se habent, an non sic, eō qd de vtrisq; sunt rationes suasibiles. Et de quibus rationem non habemus, cū sint magna, difficile

A difficile arbitantes esse propter quid assignare: vt vtrum mundus sit æternus, an non: nam huiusmodi quæret aliquis. Problema ergo & propositiones (vt dictum est) determinata sunt. Positio est opinio admirabilis alicuius familiarium secundum philosophiam: vt quod non est contradicere, quæadmodum dixit Antisthenes: & quod omnia mouentur secundum Heraclitum: aut quod vnum est ens, quæadmodum Melissus dixit (nam de quouis contraria opinionibus proferente, cum ram habere stultum est) aut de quibus orationem habemus contrariam opinionibus: vt quoniam non omne quod est, vel factum est, vel æternum, quemadmodum sophistæ dicunt. Nam musicum, grammaticum est, neque factum, neque esse æternum. Hoc. n. & si alicui non videatur, videbitur utique, eo quod rationem habeat suasisibilem. Est igitur & positio quidem problema, non autem omne problema positio, eo quod quædam problemata talia sunt, de quibus neutro modo opinamur. Quod autem est & positio problema, manifestum est: necesse est enim ex his quæ dicta sunt, aut plures sapientibus circa positionem dubitare, aut utroslibet sibi met, eo quod opinio quædam admiranda positio est. Penè autem nunc omnia dialectica problemata, positiones vocantur. Differat autem nihil quomodolibet dictum: non. n. nomen effingere volentes diuisimus sic ea, sed vt non lateant nos, cum quædam eorum sunt diuina. Non oportet autem omne problema, nec omnem positionem considerare, sed quam dubitabit aliquis eorum, qui ratione egent, & non poena, vel sensu. Nam qui dubitant vtrum oporteat deos honorare, & parentes diligere, an non, poena indigent: qui vero vtrum nix alba, an non, sensu. Neque vero quorum propinqua est demonstratio, neque quorum valde longè: nam illa quidem non habent dubitationem. hæc autem magis quam secundum facultatem exercitatuam.

Sermo de quaesito topico, ac positione topica.

Cap. 9.

A B R A M

M A N T I N U S

Quæsitum vero topicum est expeditius esse id cuius veritas non est nota per se secundum diuulgationem, sed ei euenit dubium aliquod secundum id quod diuulgatum est, quando autem hoc ita est, & attestatio dubio inciderit in illud sit causa casus peccati in præmissas diuulgatas, oportet quod causa dubij cadentis in illud sit dissensus attestationis, vel ablatio attestationis.

Problema autem Dialecticum est id, cuius veritas non est nota per se secundum probabilitatem seu apparitionem, sed de eo potest haberi aliqua dubitatio in ipsa probabilitate: si ergo res ita se habeat, & ipsum testimonium sit causa ob quam habeatur veritas & certificatio propensionum probabilium, ergo oportet, vt causa ob quam contingit dubitare de ipsis, proueniat propter contrarietatem ipsius testimonij, aut

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

Gnisque est de illo, aut controuersia syllogorum, aut syllogismo contrarietas attestati illius, & aliquando congregantur pluresq̃ vna harum causarum, & aliqui huius causa est difficultas inueniendi syllogismum, vna cum magna necessitate illius, & multo illius desiderio, prout dicimus, an mundus sit nouiter factus, nec ne. Quando autem illius testimonium dissentit est trium specierum, quarum quaedam est, q̃ Philosophi mutuo contendunt de illo, prout est esse partem impartibilem, **H** & sicut aliquibus videtur, q̃ opes sint praeligendae paupertati, & aliquibus visum est, q̃ paupertas sit praeligenda diuitijs: & quoddam est, in quo Philosophi contendunt cum vulgo, prout Philosophis videtur q̃ virtus cum mala uita & depreffione eligibilior sit bonae uitae & honoribus cum virtutis carentia, vulgo autem videtur huius contrarium. Et de his est quod opinatur aliquis vir notus in scientia, q̃n repugnat illi quod videtur vulgo, prout videtur Pythagorae de opinionibus q̃ res secundum se sunt secundum fides, quae de eis eueniunt singulis fidelibus. Et hanc Aristoteles vocat opinionem fictam extraneam, & iterum vocat ipsam proprie positionem: positio. n. quando communius fertur dicitur de omnibus quae sitis topicis, quando autem fertur proprius, dicitur de hac. Id vero circa quod est controuersia syllogismorum, est prout dicimus, an mundus sit aeternus? aut nouiter factus? id vero in quo testimonium

* ex priuatione ipsius testimonij de K
eis, vel * ex contrarietate syllogorum, * al. l. q̃a nullu habetur.
aut quia syllogismis contrariatur testimonio, qd de eis habetur. Et nonnunquam concurrunt plures eae his: nonnunquam vero huius rei causa est, quia est difficile inuenire syllogismum de ipsis, ac ratione, licet sint maxime necessarie maximeq; a nobis desiderentur sciri. vt vtrum mundus sit creatus, vel non. Tria praeterea sunt genera testium qui inter se contrarij existunt circa ipsa problemata, & propones: primum est id, in quo ipsi Philosophi inter se sunt contrarij. vt an de pars aliqua indiuisibilis, quam atomum vocant: secundum, in quo contrariantur inter sese ipsa multitudo & vulgus, vt sunt aliqui eorum, qui putant diuitias esse quod eligibilis paupertate, ac praestantius alij vero contra, paupertatem diuitijs: tertium, in quo Philosophi contrariantur multitudi-
ni & plebi, vt cum Philosophi existimant praeligendam esse virtutem simul cum calamitate & inopia, atq; infinitate, q̃ opulentia & honore cum priuatione virtutis: vulgus tamen & ipsa multitudo oppositum censet. Ex his autem sunt aliqua, quae vni alicui viro in scientia nota & probata, & famosa, atq; familiaria, qui contrariatur opinioni multitudinis, vt Pythagoras putabat res ita se habere in se ipsis, sicut existimant esse apud vniquemque creditum. Et haec vocat Aristoteles opinionem fictam, vel inopinabilem, ac ponit proprie eam vocare etiam. Nam, cum ipsa positio de generaliter, tunc de cunctis problematibus dialecticis, sed cum dicitur proprie, tunc de hac. Ea vero, in quibus syllogismis sunt contrarij, sunt vniq; vt cum de, vtrum mundus sit aeternus, vel creatus. Id praeterea, in quo ipsum

* al. l. q̃a nullu habetur.
* al. l. quia syllogismis sunt contrarij

ABRAM

MANTINVS

Anium diffinitio syllogismo, est oratio quæ non repugnat diuulgato, ipsum autem profertur non est diuulgatum, immo ei est de illo vehemens dubium, prout sunt dubia Ioannis Grammatici contra Peripateticos de essendo potentia priorum actu in motus noua factione, id vero quod nemini est diuulgatum, nec de illo est syllogismus id est, quod vocatur ostentatio & sollicitudo, & nemo præ se fert sibi gloria, ut illud ponat quæsitum, de quo scrutandum sit in hac arte. Id vero, quod non queritur, ex quo nondum scrutatum est de eo, nec alius protulit sermonem de illo, hoc fit pro temporum discrimine. verbi gratia, quod consueuerunt Mathematici nostri xui scrutari motum trepidationis stellarum fixarum. Hæc itaque sunt species quæditorum in hac arte quatenus sunt quæsitæ. Ex quo autem primum propositum huius artis est iuuare Philosophiam, aut iuuare vulgus, expedit quod non proponatur querere in hac arte, nisi quod inuat reliquum trium, aut philosophiam actiuam, aut philosophiam theoreticam, aut quod est instrumentum sciendi, quod est harum duarum artium, quæ est scientia Logica: & quod non proponat querere & scrutari quod vni illorum fuerit noxium, ut exemplum nocentis actioni est, quod gymnastica scrutetur, an expediat seruire Deo? nec ne? & exemplum noxij in scientias

ipsum testimoniū opponit rōni, v^t **D** syllo, est illud dictū, quod dissentit ab ipso p^rbabili, seu famoso, & illi quod illud dixit, nō ē famosum, sed habet aliquā rōnē validā, seu syls^m, vt sūt illa argumēta, q^u affert Ioānes Grammaticus cōtra Peripateticos asserētes dari potētiā pcedentē tpe ipsum actū in generatione, seu p^rductiōe ipsius motus. Id vero, qd nō est p^rbabile alicui hōi, nullaq^{ue}; habet de eo rō vel syls^m, vocat^r potius ostentatio, seu plusq^{ue} deceat sapere, siq^{ue} id p^rblema posuerit: sed nemo est, q^{ui} tanta vtat^r iactantia, vt id tanq^{ue} p^rblema p^rponat, & interroget, vel q^ueratur in hac arte. & nō q^uerēt, q^ua nō dū fuit scrutatū d^e eo, & nemo de ipso tractauit: & hoc q^udem fiet iuxta varietatē temporū. vt grā exēpli id, qd hac nostra tēpestate Mathematici scrutari solēt, nēpe de motu anticipatiōis & postpositiōis, seu retrocessiōis ipsarū stellarū fixarū. Hæc igit^r sunt grā p^rblemātū hui^{us} artis, quaten^{us} sunt p^rblemata. Cū autē primum p^rpositū huius artis sit opē ferre ac adiuuare ipsā Philosophiā, vel ipsā multitudinē & plebē, nihil q^uerēdū est in hac arte nisi id, qd cōducit in vna triū rerū, nēpe vel in ipsā Philosophiā actiuā, seu practica, vel in speculatiua, vel in ea re, q^u est inst^rum ad adipiscendā sciām eorū, q^{ui} i his duabus cōtinent^r artibus, quæ quidē est ipsa scia Logica: & vt nō p^rponat q^uerere & inuestigare id, qd nocet alicui illarū rerū. Exēplū autē eius, qd nocet i actiuā Philosophiā, vt cū q^uerēt i Dialectica, vtrū debeamus Deū colere, vel nō? Exēplū vero eius, quod nocet in scientijs speculatiuis est, vt cū quæ-

ri c

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

Gtias Theoricas est, an sensibilibus sit veritas aliqua? nec ne? & an accidentia sint permanentia duobus temporibus? nec ne prout scrutantur loquentes nostri æui. Et exemplum noxi in scientiam Logicam est, vt qui scrutatur, an affirmatio & negatio discernant verum & falsum in omnibus rebus, nec ne? aut an omnis res indigeat cōmonstratione? aut inueniantur aliquæ res p se notæ. Iuuans vero ipsam actionem est, vt dicimus an oblectamentum sit virtus? nec ne? & iuuans theoriam est, an mundus sit nouiter factus? nec ne? & iuuans logicam est, vt an figuræ categoricæ sint tres, aut quatuor? & an definitio acquiratur diuisione, aut compositione, aut demonstratione. Et expedit rescire q non deceat ponere in hac arte quæsitum secundum modum exercendi in Philosophia, id cuius est nimis firma demonstratio, vt triangulum æquilaterum constituere, neq; iterum cuius demonstratio est nimis remota, aut cuius in hac arte non sunt præmissæ quibus construatur vel destruat, prout sunt plura propria Decimi libri Elementorum Euclidis linearum irrationalium, sicq; iam locuti sumus de speciebus præmissarum & quæsitorum topicorum.

rit vtrū ipsa sensibilia veritate aliqua habeant, vel non? & vtrum ipsa accidentia extent firma duobus temporibus, vel non? vt quarunt de hoc Theologi loquentes hac nostra ætate. Exemplū eius qd nocet ī scia Logicali, vt cū qrit, vtrū affirmatio & negatio diuidāt verū ā falso in oībus rebus, vel nō? & vtrū qlibet res indigeat pbatōe? aut datur aliqua q sint de se nota. Ea vero q iuuāt in Philosophia actiua sunt, vt vtrū voluptas seu delectatio sit virtus, vel nō? Vtile aut in Philosophia speculatiua, vt cū dē vtrū mundus sit creatus, vel nō? Id vero, qd cōducit ī Logica vt vtrū figuræ Peripateticæ sint tres, vel. iiii. & vtrum definitio habeat p diuisionē, vel p cōpositionē, vel per demōstrōē? Nec te lateat, q in hac arte nō debet pponi aliqd problema, seu qsitū fm exercitationē & vsum conducentē ī ipsa Philosophia, si illud pblema sit demōstrōe manifestissima pbatū, vt q deq triāgulus æquilaterus; neq; debet ēt pponi problema, cuius demōstrō sit valde remota, & ī manifesta: vel q ī hac arte nō deat p-
pōnes, quibus possit illud cōfirmari, vel destrui, vt sunt multa, q ī. 10. lib. Euclidis reperiuntur de ppropriatibus linearū irrationalium: iā ergo sumus locuti de generibus pponum atq; pblematū dialecticorū.

De speciebus Differendi, dialecticæque Disputationis.

Cap. 10.

Determinatis autem his oportet diuidere, quod dialecticarum disputationum sunt species. Est autem inductio quidem hæc, illa autem syllogismus. Et syllogismus quidem quid est, dictum est prius. Inductio vero est ā singularibus ad vñā accessio: vt si est gubernator eruditus, optimus, & auriga: & omnis, qui est eruditus in vnoquoq; optimus. Est autem inductio verisimiliter,

A liter, & clarior, & secundum sensum notior, & pluribus communis: sylsus autem * valentior, & ad contradicentes efficacior. Ergo genera, de quibus disputationes, & ex quibus, quemadmodum ante dictum est, determinata sint. D. a. i. viol. dior.

Sermo de speciebus orationum topicarum, et earum partitione. Cap. 10.

A B R A M

QUOD autē reliquum est nobis huius partis, de quo dicendū sit, ē notio specierū ofonū topicarū, q̄ cōstruunt ex his pmissis de his quēsitis, q̄ dinumerauimus. Dicimus itaq; q̄ sint plurium specierum, s. sylsus, & inquisitio. Et sylsus quidem vniuersaliter est, vt diffinitus est in Libro Priorū, in quo cum positæ fuerint plures res q̄ vna, ex illis sequitur alia res præter illas necessario. Topicus autem sylsus est sylsus, qui constituitur ex duabus præmissis diuulgatis, veluti demonstratio est sylsus, qui constituitur ex duabus præmissis veris primis: sylsus enim ex parte suæ formæ est vnus in tribus artibus, quæ considerant quæsitā communia, s. demonstratio, & topica, & maior pars orationum sophisticarum. Differentia vero est ex parte materiæ, quoniam sylsus demonstratiuus fit ex præmissis veris primis, & topicus ex diuulgatis, & sophisticus fit ex præmissis quæ putantur esse diuulgatæ, cum non sint diuulgatæ, aut putatur de illis q̄ sint veraces, cum non sint veraces. Syllogismus autem simpliciter, qui est definitus, est vt genus syllogismis factis in his tribus artibus. Inquisitio vero est translatio enuntiationis alicuius rei de partibus, quæ includuntur in aliqua re, ad enuntiationem illius rei de hac illa vñ. Enuntiationis. n. translatio

M A N T I N V S

RELIQUū nūc est tractare ī hac parte de cognitiōe generum ofonū dialecticarū, quæ ex his propositionibus componunt pro his problematibus, & quēsitis a nobis enumeratis. Dicamus ergo ipsa esse duo genera, nēpe sylsus, & inductio. Sylsus autē vñter, vt in lib. Priorū Analyticorum fuit diffinitus, est oratio, in qua quibusdā plurib; positis necesse est aliquid aliud euenire. Sylsus autē dialecticus ē ille, qui ex duabus præmissis probabilibus cōstat, quæ admodū demō est sylsus, qui ex duabus præmissis veris primis constat: sylsus. n. ratione suæ formæ est vtiq; idē in ipstribus artibus, & sunt illæ, quæ tractant de vñbus quēsitis, videlicet de monstratiua, & topica, seu dialectica, & maior pars orationum Sophistarum. Differt tñ rōne materiæ, qm̄ sylsus demonstratiuus fit ex propositionibus veris, dialecticus vero ex probabilibus: sophisticus autem, seu elēchus ex propositionibus, quæ videntur esse probabiles, cum tñ non sint probabiles, vel videantur esse veræ, cum non sint veræ: sylsus vero absolutus, qui iam fuit diffinitus, est veluti genus ad reliquos sylsos, qui in his tribus artibus sūt. Inductio autem est accessio, seu progressio aut translatio * iudicij alicuius rei ex partibus singularibus alicuius vñs * ad iudiciū eiusdem rei circa illud vñ. Nam transferre iudicū. cū cō. Auerr. C. dicitū,

* a. l. enuntiationis.
* a. l. enuntiatione.

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

Gtranslatio ab aliqua re in aliquam re, non euadit tres modos: quorū vnus est translatio enūtiationis ab vniuersaliter in particulare, & hic est ipse syllogismus, cōclusio enim potestate continetur in maiori p̄missa, eo modo quo pars continetur in toto: secunda est translatio ab omnibus particularibus, aut ex maiori ipsarū parte ad vniuersalem, & hæc est ipsa inquisitio, prout dicimus q̄ artifex peritus sit excellens, quia peritus nauta sit excellens, & similiter peritus miles sit excellens. Differentia autem est inter hāc inquisitionem & illam quæ facit acquirere veritatem: in hoc enim transfertur enuntiatio ad vniuersalem topicæ, quia sustentatur in illud essendo in particularibus: in altera autem euenit nobis veritas præmissarū vniuersaliū post inquisitionem, p̄t̄er q̄ hæc sustentetur ipsa inquisitione: inquisitio vero est huius causæ fm̄ quandam speciem accidentis, nō quod faciat per se adipisci illam vniuersalem: sermo autem de hoc cōuenientior est in Libro Posteriorum. Tertia autem est translatio ab aliqua particulari ad particularem sibi similem, & hæc nota est in exemplo, siue fuerit processus ab vno particulari ad vnā particularem, siue à multis particularibus ad vnā particularem, ex quo huius enuntiationis translatio est ad vnā particularem, vt cūque sint, sunt vnius conditionis, prout enuntiamus de celo q̄ sit generabile, quia enuntiamus generationē de partibus plantæ & animalis & inanimati. Inquisitio aut̄ fit hac arte duobus modis: quorum

dicū, seu enuntiationem de aliqua re i aliquā rem, necessario fiet vno trium modorū. Primo transferendo iudiciū ex ipso v̄l ad singulare, & est quidem ipse syllogismus, qm̄ cōclusio continetur virtute in maiori p̄missa eo pacto, quo pars cōtinetur in ipso toto. Secundo transferendo iudiciū ex omnibus partibus vel pluribus earū ad ipsum v̄l: & hæc est ipsa inductio, vt cū dicitur, q̄ p̄fessor artis eruditus est vtiq; optimus, quia natura eruditus est optimus, & auriga eruditus est quoq; optimus. Differt aut̄ hæc inductio ab illa, quæ veritatē præstat p̄ hoc, qd̄ in hac transfertur iudiciū ad ipsum v̄l dialecticæ, quia est fundamentum super id, qd̄ habet suum esse in ipsis particularibus, in illa vero habetur veritas per propositiones vniuersales post inductionem, licet nō fundetur illud in ipsa inductione, immo ipsa inductio est cā illius per accidens, non q̄ ipsa præstat per se illud v̄l, sed tractare de hoc negotio magis spectat ad Librum Posteriorum. Tercio vero est translatio, & progressio, quæ sit ex singulari ad singulare sibi simile, quæ exemplum appellatur, siue ille progressus fiat ex vno particulari ad vnū particulare, siue ex multis particularibus ad vnum particulare, dum fuerit progressio huius iudicii ad aliq̄ particulare, qd̄ sit eiusdē cōfortij, vt cū fecerim⁹ iudiciū de cœlis, q̄ sint geniti: p̄p̄ea q̄ iudicam⁹ p̄tes plātarū, & animalū, atq; mineraliū eē genitas. inductio aut̄ in hac arte fit dupliciter. Primo quidē modo verificando v̄lem propōnē per ipsum syllogismū, & hoc vt in pluribus. Secundo

ABRAM

MANTINVS

A quorum vnus est in verificando pmissam vsem sylf: & hoc fit pro maiori parte, & aliquo raro vti hoc in verificando ipsummet quesitū. Sylfus autem in hac arte prastantior est inquisitione, prout in arte Rhetorices signum est prastantius exemplo, & gestire in arte Poetica prastantius est q̄ similitudo. Inquisitio autem euidentior est sylfo, ex quo sustentatur sensato: & ideo ipsius vsus vtilior est vulgo, & est facilioris oppugnationis: sylfus autem est cōtra hanc minus vtilis, p̄cipue apud vulgus, & imbecillioris oppugnationis, & ideo ipsius vsus vtilior cū exercitatis in hac arte. Sicq; iam locuti sumus de speciebus oronū topicarū, & ex quibus cōponatur.

Secūdo vero mō verificādo ipsum met q̄sitū, seu pblema: sed hoc fit raro, & in paucioribus. Sylf p̄sterea in hac arte ē valētior, ac p̄stātor ipsa inductiōe, quēadmodū entyma ē p̄stātor exēplo in arte Rhetorica, & gestus in arte Poetica ē p̄stātor insinuatōe. Inductio vero est verisimilior, seu magis p̄suasua q̄ sit sylf, cū fundet sup̄ sensum: & iō vti ea cū multitudine, & vulgo magis cōducit, facile tñ pōt cōtradi: sylf tñ opposito mō se habet: nēpe cū min⁹ cōferat, p̄sertim apud vulgū, minus tñ potest cōtradi: & iō vti ipso cum proflentibus hac arte magis conducit. Iam ergo sumus locuti de generibus rōnum dialecticarum, & de his, ex quibus constāt.

De instrumentis, quibus syllogismorū copiam nobis ad differendū suppediāmus. Ca. II.

*al. sylf
& iduēti
nibus.

Instrumenta autē, p̄ quē abundemus *sylfs, sunt quatuor. Vnū quidē, propōnes sumere. Secūdū autē, quotupliciter vnumq̄ d̄r, posse distinguere. Tertiū, differētiās iuenire. Quartū autē, similitudinis cōsideratio. Sunt autē et mō quodā tria horum propōnes. Est. n. vnumq̄ eorū propōnē facere, vt qd̄ eligendū est honestū, vel delectabile, vel vtile: & qd̄ differt sensus ā discipli-
Cna, eo q̄ amittenti eā possibile est rursū sumere, illum autem impossibile. Et qm̄ similiter se habet salubre ad sanitatē, & habile ad bonā habitudinē. Est autē p̄sa propositio, ab hīs q̄ multipliciter dicuntur, secūda ā differentijs, tertia vero ā similibus.

Sermō de Instrumentis Topicis.

Cap. II.

ABRAM

MANTINVS

Relinquit nobis dicendū de instrumentis, quē adipisci faciūt sylf. Quæ quidē instrumenta sunt quatuor, quorū vnū est, posse sumere p̄missas, ex q̄bus cōponit sylf. Secūdū autē est posse discernere singula nomina, & quot modis dicantur. Tertiū est d̄r arum eductio. Et Quartū est ex verisimili scrutiniū.

Relinquit nūc est tractare de instrumentis, q̄bus ipse sylf habetur. Quæ qdē instrumenta sunt quatuor. primū eorū ē h̄re facultatē inueniēdi propōnes, ex q̄bus ipse sylf constāt. Scd̄ ē h̄re iudiciū, quo vnūq̄q; nomē dignoscat, quot modis dicat. Tertiū ē adiuvenire ipsas d̄rias quartū vō ē, similitudinē cōsiderare.

C ij De

Topicorum

De Sumptione propositionum.

Cap. 12.

Ca. huius.
8. libri.

ERgo propositiones quidem eligendum quotquot modis de terminatum est in propositione: aut omnium opiniones proponenti, aut plurium, aut sapientum, & horum vel omnium, vel plurimorum, vel notissimorum, aut etiam contrarias apparentibus, & quæcunque opiniones secundum artem sunt: at oportet protendere contrarias apparentibus probabilibus secundum contradictionem, quemadmodum dictum est prius. Vtile autem & facere eas in eligendo non solum quæ sunt probabiles, sed & similes eis, ut quod contrariorum idem est sensus: nam et scia contrariorum est eadem. Et quod videmus suscipientes aliquid, non emittentes: nam & in alijs sensibus sic est; nam & audimus suscipientes aliquid, non emittentes, & olfacimus eodem modo, **H** similiter autem & in alijs. Amplius, quæcunque in omnibus, vel plurimis videntur, sumendum ut principium, & apparentem positionem: nam ponunt qui non conspiciunt, in aliquo non sic. Eligere autem oportet & ex scriptis disceptationibus. Descriptions autem facere in vnoquoque genere supponentes seorsum, ut de bono, aut de animali, & de bono omni, incipientem à quid est. Annotare autem & singulorum opiniones, ut quod Empedocles quatuor dixit elementa corporum esse: ponet enim aliquis, quod ab aliquo probato dictum est. Sunt autem (ut figuraliter sit complexi) propositionum, & problematum partes tres: nam aliae sunt morales propositiones, aliae naturales, aliae rationales. Morales quidem huiusmodi, ut utrum oporteat parentibus magis, an legibus obedire, si dissentiant. Rationales vero, ut utrum contrariorum eadem disciplina, an non. Naturales autem, ut utrum mundus sit æternus, nec ne. Similiter autem & problemata. At vero quales sint singulae earum, quæ dictæ sunt, definitione quidem non facile assignare est de ipsis. Est autem ea, quæ per inductionem est, assuetudine tentandum cognoscere vnamquamque earum, secundum prædicta exempla consideranti. Ad philosophiam igitur, secundum veritatem de his negociandum, dialectico autem modo, ad opinionem. Sumendæ autem quàm maxime vniuersales propositiones omnes, & vna facienda multæ: ut quòd oppositorum eadem disciplina, deinde quòd ad aliquid. Eodem modo & ipsæ rursum diuidendæ, quousque contingere potest diuisio: ut quòd boni, & mali, & albi, & nigri, & frigidi, & calidi, similiter autem & in alijs. De propositionibus igitur sufficiant prædicta.

Sermo

Sermo de quantitate præmissarum, seu de facultate propositionum inveniendarum, quod est primum instrumentum. Cap. 12.

ABRAM

Quantitas vero præmissarum vñ est fm specierum vulgarũ præmissarum commemorationem, & ipsarũ discrimen ex reliquis præmissis, & hoc quidem primo fit scrutinio, & commemoratione opinionum vulgi, & similiter opinionis maioris partis ipsorum, & opinionum Philosophorum ipsorumq; magnatum, & qñ ex libris collegerimus omnes opiniones, quæ sunt in artibus, & similiter iterũ collegerimus destructio nem rerum repugnantium famosis, illasq; intelligemus, & similiter de illis quæ famosis sunt verisimiles, hoc vero expedit fieri in singulis generibus præmissarũ, quæ sunt singularum artũ. V.g. quia in moralibus præmissis conuenit eundẽ actum facere colligere, si ipsarũ famosiores fm illarum gradũ, illasq; intelligere, & obseruare, sicq; et in naturalibus & in logicis & in reliquis artibus, quas possibile est Topicam artem considerare, & fm hoc opus & exercitiũ eueniet nobis potestas sumendi quasdam præmissas vulgatas: illa. n. est apud nos methodus, qua possibile est discernere vulgatum à non vulgato, & species vulgatarum à se inuicem, siue illarum moralium à naturalibus, aut Logicis, prout in arte demofonis fit nobis possibile distinguere præmissas veras, præter q̃ illas ponamus similes illis, quas tradidimus in singulis speciebus præmissarum, prout sunt methodi distinguendi reliquas præmissarum species, q̃ nobis red dantur

MANTINVS

Facultas autẽ ad ipsas propõnes inveniendas seu assumẽdas, habetur quidẽ, si intelligant & firmiter teneant genera propõnũ probabiliũ, eaq; ex reliquis generibus propõnũ seligantur & adinueniant: & hoc fit primo, si cõsiderent inuestigenturq; vulgi opiniones, atq; custodiant, similiterq; opiniones plurimorũ eorũ, & opiniones philosophorũ oĩum, atq; maiorũ ipsorũ: & si colligant ex ipsis libris quoq; oēs opiniones, quæ in ipsis artibus reperiunt, similiter quoq; si sumatur cõtradictio rerũ q̃ contrariant ipsis probabilibus, recteq; intelligatur & q̃ ipsis probabilibus simulantur. Hoc tñ necesse est vt fiat in quoq; genere propõnũ, q̃ in singula arte reperit. Exempli grã, oportet vt hoc met officiũ fiat in ipsis propõnibus moralibus, ex quibus eligant & sumant quæ probabiles sunt fm ordinẽ earũ, & intelligant exacteq; custodiant, identidẽ in physicis, atq; logicalibus fieri debet, ac in reliquis artibus, de quibus ipsa ars Dialectica cõsiderare põt, hoc. n. officio ac exercitatione adipiscemur facultatẽ illã, qua assumamus & acquiramus propõnes probabiles. nã nõ habemus regulã, qua possimus distinguere probabile à nõ probabile, neq; genera probabiliũ inter se, vel ipsas morales ab ipsis physicis, aut logicalibus, quẽadmodũ possumus distinguere propõnes veras in arte dematiua, pter hoc, q̃ ponamus illas similitudines, seu exẽplaria, quæ posuimus in vnoquoq; genere propõnũ,

C ii) pñũ,

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G dantur nobis comparantibus illas, reducentibus ad illas, adeo q̄ p hoc enūtiemus illas, quę nobis redduntur cuius speciei sint, an vulgararum apud omnes, aut apud maiorem partem. & an sint naturales, aut logice, aut alterius speciei præmissarum ipsorum artificum. Quādo enim exercitati fuerimus i hoc opere repetitis vicibus, eueniet nobis potestas inueniendi præmissas, ex quibus sunt huius artis sylli. Id autem, quod hanc rem iuuat, est, q̄ exerceamur in acceptione præmissarum communium vulgararum, quanto vniuersalius poterimus, deinde illas partiamur quoad possibile fuerit, donec finiamus in vltimas species, hoc enim coaptat nobis sumere plures præmissas, ex quo species vulgararum præmissarum sunt etiam vulgatae. vt. v. g. q̄ proponamus dicere q̄ oppositorū scia sit vna, & illam diuidamus in contraria, & relatiua, & reliqua opposita, contrariaq̄, ipsa diuidamus in fm olfactum contraria, & in visu contraria, & in tactu contraria, & similiter vnumquodq̄ quatuor oppositorū: & hinc eueniet nobis abundare in pluribus præmissis, scilicet q̄ contrariorum scientia sit vna, & relatiuorum scientia sit vna, & fm hoc diuisio contrariorum, & vniuscuiusq̄ oppositorum faciet nobis euenire plures præmissas, exempli gratia, quia ex contrariorum diuisione eueniet nobis, quod caloris & frigoris scientia sit vna, & albi & nigri scientia sit vna: hoc itaque modo nobis eueniet potestas extrahendi præmissas.

pōnū, vt sunt illę regulę datę ad distinguēdū reliqua genera p̄pōnū, & reducunt ad nos, vt cōparem⁹ ea illis, & ita reducant vt p hoc iudice mus de eo genere, qđ reductū ē ex eis, cuius nā sit⁹ generis, vtrū. lex p̄babilibus apud oēs, aut apud plures, & vtrū sint physice, vel logicales, vel ex aliquo alio genere propōnū professorū alicuius artis. nā si p̄seuerem⁹ in hoc officio, lepiissimeq̄; a nobis repetat, adipiscemur p̄fecto ex ipso facultate inueniendi p̄pōnes, ex quibus sylli fiunt in hac arte. Cōducet aut ad hoc negociū, si assueti fuerimus, seu exercitati in assumēdis ipsis propōnibus vltibus probabilibus vltiori mō, quo assumi possint, mox dinidam⁹ eas, quo ad fieri poterit, donec perueniam⁹ ad vltimas spēs: sic. n. poterimus assumere plures propōnes, postq̄ species propōnū probabilium sunt et p̄bables. Exempli gr̄a, si assumamus propōnē nostrā, q̄ cōtrariorū eadē est disciplina, & nos diuidamus ipsa opposita in opposita cōtraria, & relatiua & reliqua opposita, diuidamusq̄; insup cōtraria i cōtraria fm visum, & cōtraria fm tactū, & sic de singulis quatuor oppositis oibus: & sic multas assumemus p̄pōnes: nēpe, q̄ scia cōtrariorū est eadē, & scia relatiuorū eadē: & similiter et obtinebimus ex diuisione ipsius contrarij & vniscuiusq̄; oppositorum multas propōnes. exempli gr̄a nos assumemus ex diuisione & contrariorū, q̄ scia calidi & frigidi est eadem, & scia de albo & nigro est eadem: hac ergo via, & rōne adipiscemur facultatem assumendi ipsas propōnes, atq̄; inueniendi eas.

De

Ipsum autem quodupliciter negociandum est, non solum quæ-
cunq; dicuntur s̄m alium modum, sed & rationes eorum ten-
tandum assignare, vt non solum q̄ bonum alio quidem mo-
do dicitur iustitia, & fortitudo, habile autem, & salubre, sed q̄
& illa quidem eo quod ipsa qualia quædam sunt, hæc autem eo
quod effectiua alicuius, & non eo q̄ qualia quædam sunt: similiter
aut & in alijs. Vtrum aut multipliciter, aut vno mō specie dicit̄,
hęc considerandū. Primū qd̄ in contrario perspicendū, si multi-
pliciter dī, siue sp̄s, siue nosse dissonet. Quædā. n. statim et nomini-
bus alia sunt: vt acuto in voce contrarium est graue, in magnitu-
dine autem obtusum: patet igitur, q̄ contrarium acuto multipli-
citer dicitur: si autem hoc, &, acutum. Nam s̄m vtrunq; horum
aliud erat contrarium: non enim idem acutum erit obtuso, & gra-
ui contrarium, vtriq; autem acutum contrarium. Rursum gra-
ui voce quidem contrarium acutum, magnitudine autem leue:
quare multipliciter graue dicitur, eo q̄ & contrarium. Similiter
autem & pulchro, & quidem quod in animali turpe: ei vero, qd̄
est in domo, perniciosum: quare equiuocum pulchrum. In qui-
busdam autem nominibus quidem nullo modo dissonat, specie
autem manifesta in eis statim differentia est, vt in claro, & obscu-
ro: vox enim clara, & obscura dicitur. Similiter autem & color.
Ergo nominibus quidem nihil dissonant, specie autem mani-
festa in eis statim differentia est: non. n. similiter & color clarus di-
citur, & vox clara: manifestum autem id est, & per sensum: nam
eorum, quæ eadem sunt specie, idem sensus: at clarum, quod est
in voce, & in colore, nō eodem sensu iudicamus, sed hoc quidem C
visu, illud autem auditu. Similiter autem & acutum, et obtusum
in humoribus, et in magnitudinibus, sed hoc quidem tactu, illud
autem gustu. Nam neque hæc dissonant nominibus, neq; in seip-
sis, neque in contrarijs: obtusum enim est cōtrarium vtriq;. Am-
plius, si huic quidem est aliquid contrarium, illi autem simplici-
ter nihil: vt ei, quæ est à potu delectationi, ea, quæ est à siti tristi-
tia, contrarium, ei autem, quæ est ab eo quod est considerare q̄
diameter est costæ incommensurabilis, nihil: quare multiplici-
ter delectatio dicitur. Et ei quidem quæ est secundum mentem
amare, odisse contrarium est: ei autem quæ est secundum cor-
poralem actum, nihil: manifestum ergo quoniam amare equi-
uocum. Præterea in medijs. Si huic quidem est aliquid medi-
um, illi autem nihil. Aut si vtrisque quidem est, non idem aut-
tem: vt clari, & obscuri in coloribus quidem aliquid est mediū,
C iij fuscum,

Locus ab
ijs, i qbus
rept̄ alte-
rū cōtra-
rium.

Locus à me
dij tertius.

Topicorum

D fuscum, in voce autem nihil. Aut si forte raucum, quemadmodū quidam dicunt raucam vocē, mediū esse: quare æquiuocum clarum: similiter & obscurum. Insuper si horū quidē plura media, illorum autem vnū, vt in claro & obscuro. Nam in coloribus plura media, in voce autem vnū, raucum. Rursum in eo quod secundum contradictionem opponitur considerandū: si multipliciter dicitur. Nam si hoc multipliciter dicitur, & quod huic opponitur multipliciter dicitur. Vt non videre multipliciter dicitur, vnum quidem non habere visum, alterum autem non operari visum. Si autem hoc multipliciter dicitur, necessarium est & videre multipliciter dici, vtrique enim non videre opponitur: vt ei quidem, quod est non habere visum, habere: illi autem quod non est operari visum, operari. Amplius, in his quæ secundum priuationem, & habitum dicuntur, perspicendum. Si enim alterum

A priuatione & habitu.

E dicitur, & reliquum: vt si sensibile multipliciter dicitur, & secundum animam & corpus, & insensibile multipliciter dicitur, & secundum animam & corpus. Quod autem secundum priuationem & habitum opponuntur, quæ dicta sunt manifestum: eo quod nata sint vtrunq; sensum habere animalia, & secundum animam, & secundum corpus. Amplius autem in casibus considerandum. Nam si iuste multipliciter dicitur, & iustum multipliciter dicitur: secundum vtrunque enim iustorum est iustum: vt si iuste dicitur, & secundum sui cognitionem iudicare, & vt oportet: similiter & iustum. Eodem autem modo & si salubre multipliciter dicitur, & salubriter multipliciter dicitur. vt si salubre dicitur hoc quidem sanitatis effectuum, illud autem conseruatuum, quoddā vero significatiuum: & salubriter vel effectiue, vel conseruatiue, vel significatiue dicitur. Similiter autē & in alijs,

A subiecto.

F quā ipsum multipliciter dictum fuerit, et casus ab eo multipliciter dicitur: et si casus, & ipsum. Consideranda autem & genera secundum nomen predicationum, si eadem sint nominibus. Nā si non eadē, manifestum est, quā æquiuocum est quod dicitur: vt bonum in cibis quidē effectuum est voluptatis, in medicina autē effectiuiū sanitatis, in anima vero qualē esse: vt castā vel fortē, vel iustam: si autē & in homine, aliquoties autem & quā, vt in tempore bonū (bonum. n. dicitur in tempore) plerunq; autem quantum in mediocri (dicitur. n. & mediocre bonum) quare æquiuocum bonum. Similiter autē et candidū: in corpore quidē color, in voce autem bene audibile. Similiter autē & acutum: non. n. similiter idem in omnibus dicitur: nam vox acuta quidem velox (sicut dicunt, qui secundū numeros armonici sunt) angulus autem acutus, qui minor est rector:

gladius

A gladius vero, qui est anguli acuti. Consideranda etiā & genera eorum, quæ sunt sub eodem nomine, si diuersa, & non subalterna sunt: ut equus, hoc autem animal, & hoc vas: diuersa enim, quæ secundum nomen est horum ratio: nam hoc quidē aīal, quid significat, illud vero vas, quale quid. Si autem subalterna sint genera, non necessariū diuersas esse rationes: ut corui animal, & auis genus est: quoniam autem eorum dicimus autem esse & aīal, quid dicimus eundem esse: quare utraq; genera de eodem prædicantur. Similiter autem & quoniam animal volatile bipes eorum dicimus: dicimus autem eandem esse: & sic ergo utraq; genera de eodem prædicant, & ratio eorum. In non subalternis generibus non accidit hoc: neque enim quoniam vas dicimus, animal dicimus: neque quoniam animal, vas. Considerandum autem non solum si in proposito diuersa sunt genera, & non subalterna: sed & in contrario. Si enim contrariū multipliciter dicitur, manifestum quoniam & propositū. Utile autem **B** tem ad definitionē inspicere, quæ de cōposito fit: ut candidi corporis, & candidæ vocis: nam sublato proprio, eandem rationem oportet relinqui. Hoc autem non accidit in æquiuocis, ut in istis quæ nunc dicta sunt: nam hoc quidē erit corpus habēs talem colorē, illud autem vox bene audibilis: sublato igitur corpore, & voce, nō idem in utraq; relinquitur: ut oportet si vniuocū esset candidū, quod in utraq; dicitur esse idem. Sæpe autem & in ipsis definitionibus latet assequens æqui uocum: quapropter & in definitione cōsiderandū, ut si quis significatiuum, vel effectiuium sanitatis, quod moderate se habet ad sanitatem, dicat esse, non refutandū: sed inspiciendū quid moderate quidem secundum utrumque dixit: ut si hoc quidē tale significat, ut facere sanitatem, illud autem tale, ut significare qualis quidē sit habitus. Adhuc si non cōparabilia sunt secundum magis, & minus, vel sicut: ut clara vox, clara vestis: & acutus humor, & acuta vox: hæc enim neque sicut dicuntur clara, vel acuta, neque magis alterū: quare æqui uocū clarum, et acutū: nam vniuocum omnē comparabile: aut enim sicut dicitur, aut magis alterū. Quoniam autem diuersorum generum, & non subalterna positorū diuersæ spēs sunt, & dīxæ, ut animalis, & scientiæ (diuersæ enim horum dīxæ) considerandum, si quæ sub eodē sunt nomine diuersorum generum, & non subalternorū diuersæ dīxæ sint, ut acutū vocis, & magnitudinis: differt enim vox à voce, eo quod acuta sit: sicut & magnitudo à magnitudine: quare æqui uocū acutum: diuersorū enim generum, & non subalternorū diuersæ differentiæ sunt. Rursum si eorūdem, quæ sunt sub eodē nomine, diuersæ dīxæ sunt: ut coloris qui est in corporibus, & in melodīs. Nam eius, qui est in corporibus, cōgregatiuum, & disgregatiuum visus: eius vero, qui in melodīs, non eadē dīxæ: quare æqui uocū coloris nam

A pōne gē
nerum.

Locus à cō
paratiue
significa
torum.

Idē i ante
pōcamē
tis ca. 4.
A dīxæ.

Topicorum

Gnam eorundem, eadem differentia. Amplius, qm species nullius est differentia, inspicere oportet, si eorum, quæ sub eodem sunt nomine, hoc quidem species est, illud autem differentia: vt clarum, quod in corpore quidem, species coloris, quod autem in voce, differentia. Differt enim vox à voce, eo q̄ clara sit. De eo igitur, quod multipliciter dicitur, per hæc, & huiusmodi perspicendum.

Color in
melodijis,
q̄ & chiro
me, & cū te
tracorda
pcedunt
p̄ duo he
mitonia,
& trihem
ionum.
Id autē ex
muficis.

Sermo de Multiplicis, seu Aequiuoci distinctione, quod est secundum instrumentum.

Cap. 13.

A B R A M

AD potestatem vero distinguendi nomen æquiuocum Arist. tradidit quindecim regulas. Quædam sunt, quæ sumuntur ab essentia rei, & illæ sunt quæ sumuntur ab illius definitione, & ab eius genere, eiusq; differentia. Et quædam sunt, quæ sumuntur ab ipsa re, quæ extra est, & sunt illæ, quæ sumuntur ab ipsis rem recipientibus & à comparationibus & à similitudinib⁹, & incipit & tradidit contrariorum quindecim regulas. Prima regula est, quod consideremus contrarium illarum rerum, de quibus dicitur nomen, quoniam si huius contrarium nomen occurrat de singulis nominis æquiuocatione, illud nomen dicitur nomen æquiuocatione, hoc autem nobis ostenditur duobus modis, quorum vnus est, quod illis contrarijs non sit vnum nomen, sed nomina diuersa. Verbi gr̃a, quia acuitas significat dispositionem cultri, & dispositionem vocis, quando autem velimus scire, an quod significat in vno sit aliud ab eo, quod significat in altero, primo consideramus nomen contrarij in vtroque illorum, sicq; in voce inuenimus grauitatem, & in cultro inuenimus grossitiem, sicq; scimus acutiei nomen esse illis æquiuocum.

Secundus

M A N T I N V S

AD adipiscendam autē facultatem distinguendi nomē æquiuocū, Aristoteles tradidit quindecim Regulas, quarū quædam sumuntur ex substantia rei, & sunt illæ, quæ sumuntur ex ipsa definitione rei & ex eius genere, & ex eius dñia: quædam vero sumuntur à rebus extrinsecis, & sunt quidem res, quæ sumuntur ex oppositis ipsius rei, & ex cōparatione, & ex similitudinib⁹. Incipit autē Arist. dare quinq; regulas, seu locos, quæ sumuntur ab ipsis cōtrarijs. Prima ergo regula est, vt consideremus cōtrarium illarū rerū, de quibus illud nomen dī: nam, si nomen illius contrarij dicat de singula earum æquiuoce, tunc illud nomen dicit de illis rebus æquiuoce. hoc tñ bifariā innotescit nobis: primo quidē modo vt si illa contraria non habeant vnicū nomen, sed noia varia & distincta, exempli gr̃atia hoc nomen acutū, quod quidē significat aliquid in gladio & aliquid in voce. & cū voluerimus scire, utrū id quod significatur in vno illorū, sit diuersum ab eo qd significat in alio, tunc cōsiderare debem⁹ primo nomē ipsius cōtrarij in singulo eorum, & tunc inueniemus contrarium eius in voce esse graue, & ī gladio obtusum. & sic scim⁹ hoc nomen acutum esse eis æquiuocū.

Secundo

Liber Primus

22

ABRAM

MANTINVS

A Secundus autem modus est, quod consideremus dispositionem ipsorummet contrariorum, quo et indigemus, quoniam fuerit unum nomen, gratia exempli vox clara, & aqua clara, quoniam consideramus illius contrarium, inuenimus unum nomen, quod est turbidum: quoniam vero inspicimus turbulentiā aquae, inuenimus illā quādam rem, quae accidit ei secundum visum: turbulētia vero vocis est res, quae secundum auditum euenit, & scimus quod claritudo est nomen æqui uocum. Capitur autem iuuamen per hanc regulam, quoniam huius distinctio in contrario fuerit notior quam illius distinctio in rebus, in quibus primo quærebamus cognitionem nominis æqui uoci, prout per primam regulam recipiebatur iuuamen, quoniam contrariorum nomina erunt diuersa.

C Tertia regula est, quod consideremus ambas res ex quibus capiebatur inditium de nomine, quia si uni illarum fuerit contrarium, & non fuerit alteri, scimus quod nomen est æqui uocum, sicut est oblectamentum, quod euenit ob laborem, & ob aquae potum: unus enim est contrarium, quod est ipsa sitis, alterius vero non est aliquid contrarium. Quarta autem regula est, quod consideremus res, quas significat nomen ipsum contrarium: quia si uni sit contrarium immediatum, alteri autem mediatum, nomen est æqui uocum. Verbi gratia, dulcis sermo, & dulcis sapor, quoniam inter dulcedinem, & amaritudinem sermonis non est mediū, inter saporis vero dulcedinem, & amaritudinem est medium, ut falsedo & ceteri saporēs. Quinta regula est, quod unus rerum sit contrarium, inter quas sit unum mediū, alterius autem sit contrarium, inter quas sint plura media.

Sexta

D Secundo modo ut dignoscamus significatum ipsorummet contrariorum, & hoc est nobis necessarium scire, quoniam unum tantum fuerit nomen. exempli causa vox clara, aqua clara. nam si quæramus contraria horum, inueniemus ea habere unum nomen, nempe turbulentiā: sed, cum consideramus turbulentiā in aqua, inuenimus eā esse quid accidit ei in visu. Turbulentiā vero in voce est quid accidit ei in ipso auditu, & sic nouimus hoc nomen, scilicet clarum esse æqui uocum. Hæc autem secunda Regula est utique; ut illis, quoniam huius distinctio per contrarium fuerit notior, quam sit distinctio eius per illas res, de quibus quærebamus notitiā nominis æqui uoci prius: quæadmodum illa prima regula iuuat, quoniam nomina ipsorum contrariorum sunt diuersa. Tertia regula est, ut consideremus unum illorum duorum significatorum de quibus assumitur significatio illius nominis: quoniam si unum illorum habuerit contrarium, alterum uero non, tunc scimus illud nomen esse æqui uocum, ut est delectatio, quæ a scia habet, & quæ a potu aquæ: nam hæc habet contrarium, uidelicet sitim, illa uero non habet contrarium. Quarta Regula, ut consideremus significata illius nominis propositi, utrum unum eorum habeat contrarium mediatum, aliud uero mediatum, tunc nomen illud est æqui uocum. exempli gratia dulcis eloquentia, & dulcis sapor: nam inter dulcedinem sermonis & eius amaritudinem nullum datur medium, sed inter dulcem & amarum saporē datur medium, uidelicet falsum, & reliqua genera saporum. Quinta Regula est, si unum significatorum habet contrarium habens unum mediū, aliud uero contrarium habeat plura media.

Sexta

Topicorum

ABRAM

Sexta autem regula est ab oppositis, quæ sunt fm contradictionem, quæ est, qd si consideremus an oppositum vnus rerû dicatur nominis æquiuatione cum alterius rei opposito, scimus qd nomen est æquiocum. Verbi gratia, videns est oppositum quod est non videns, hoc autem dicitur de duabus diuersis reb⁹, quarû vna est, qd non sit illi visus, & altera qd non vratur visu: hinc itaq; est manifestû, qd videns cum opposito dicitur æquiocum. Septima regula est secundum modum priuationis & habitus: nam si oppositum dicitur multipliciter, res, quam nomen significat, dicitur multipliciter. Verbi gratia, si sentire de anima & corpore dicatur dupliciter, priuatio sentiendi etiam dicitur dupliciter, sicq; si sanitas dicatur de illis æquiocum, scilicet de anima & corpore: ægritudo itaq; de illis dicitur æquiocum. Octaua regula est à casibus, vt si iustû dicatur multipliciter, iustitia dicitur multipliciter. Sed regula sumpta ab ipso genere sunt tradite ab eo duæ numero, quarum vna est, qd genera rerû, de quibus sumitur inditium de nominibus, sint distincta, dico genera vniversalia, pro ut dicimus laudabile de saporibus, & laudabile de morib⁹, & laudabile de pluuiis: laudabile enim saporum est duorum prædicamentorû actionis, & passionis, ex quo ille agit, aut patitur in corpore laudabili passione, morum autem laudabile est fm qualitatem, vt fortitudo & virtus, pluuiæ autem laudabilis est pro tẽpore. Secunda autem regula est, qd consideremus genera illarû rerû de quibus sumitur inditium, dico ipsa proxima, qn

MANTINVS

Sexta Regula est sumpta ab oppositis fm contradictionem, videlicet vt considerem⁹ quoq; ipsum oppositum, nam si oppositum vnus illorû significatorû dicatur æquiocum, cum noie oppositi significati alterius, tunc sci mus illud nomen esse æquiocum. exempli gratia videns, cuius oppositum est non videns, quod quidẽ habet duo significata distincta, vnum est, quod nõ habet visum, aliud vero quod non vni⁹ visu: patet ergo qd hoc nomen videns est æquiocum. Septima regula est sumpta etiã ab opposito fm priuationem & habitum: nam si oppositum dicitur multis modis, id quoq; qd significat illud nomẽ, dicitur multis modis. exempli gratia, si sensatio fm animam & fm corpus dicitur duobus modis, priuatio i. insensatio dicitur quoq; duobus modis: pariter si sanitas dicitur de anima & de corpore æquiocum, ægritudo quoq; dicitur de eis æquiocum. Octaua regula & locus sumitur ab ipsis casibus seu denominatiuis: nã si iuste de multis dicatur casibus, iustitia quoq; de multis casibus dicitur. De locis autem & regulis sumptis ab ipso genere. Arist. **M** dat duas regulas. Prima est, vt genera illorû significatorû, quæ p illud nomen significant sint diuersa: hoc est, ipsa genera vsia, vt cum dicimus bonû in cibis, & bonû in pluuiis: nã bonû in cibis in duobus existit prædicamentis, videlicet agere, & pati, cû agat vel patiat in corpore passionẽ bonã, bonum vero in moralib⁹ existit in ipsa qualitate, vt fortitudo & castitas, bonû quoq; in pluuiis existit in ipso tpe. Secunda Regula est, vt considerent genera illarû rerum, quæ per illud nomen significantur, videlicet

ABRAHAM

MANTINVS

A quando ascendunt ad genus ipsum supremum, aut ad medium eis, & supremo, etsi illa genera fuerint distincta, & vnum non subintrat alterum, neque hoc nomen significat illas res in quantum cōueniunt in supremo genere, hoc nomen est æquiuocum. Verbi gratia, asinus dicitur de quodam vase quod arte fit ex ligno, & de animali, illorum enim genera proxima sunt diuersa, scilicet animal, & planta, & neutrum illorum alteri supponitur, nec asini nomen illa significat, in quantum connectuntur supremo genere quod est substantia, quia si illa significaret in quantum sunt in prædicamento substantiæ, diceretur de illis vniuoce. Verbi gratia, passer & pennatum ad auem, sunt enim duo illi genera distincta, quæ ad vnum genus ascendunt, auis autem non dicitur nominis æquiuocatione de eis, ex quo passer continetur in habere pennas. Vndecima regula sumitur ex definitione: hæc autem fit in definitionibus rerum compositarum, quæ significant singulas partes compositorum per simpliciter dictiones, prout dicimus eclipsim Lunæ & eclipsim Solis, nos enim quando cōsideramus & meditamur talia, auferimus rem qua differunt omnia subiecta, & definimus id, quod est illis commune, & inuenimus illud diuersum: nomen itaque est æquiuocum, ut si definiremus eclipsim Lunæ & comperimus illam, quod sit illius casus in vmbra pyramidis, & definiremus eclipsim Solis, & illam comperimus esse Lunæ interstitium inter

videlicet propinqua, si pertingat ea ascendere ad aliquod genus, siue ad ipsummet supremum, siue ad illud quod est medium inter ipsa & ipsum supremum, & si illa genera propinqua fuerint distincta, & alterum eorum non subalternat alteri, neque illud nomen significet illas res, ea ratione, quæ cōtinetur in genere supremo, tunc illud nomen est æquiuocum. Exempli gratia, hoc nomen asinus, quod dicitur de initio seu vase arte cōfecto ex ligno, & de ipso asino: nam genera eorum propinqua sunt: utque distincta, & alterum non subalternat alteri, neque illud nomen asinus significat eas res ea ratione, qua continentur in genere supremo, quod est substantia: nam si significaret eas ea ratione qua sunt in prædicamento substantiæ, tunc nomen asini diceretur de eis vniuoce: sicut quoque si illa duo genera propinqua subijcerentur alteri alteri, tunc illud nomen diceretur de eis vniuoce. Exempli gratia auis & pennatum de ipso volatili, sunt enim ei duo genera distincta, quæ ad vnum ascendunt genus: volucres autem non dicitur æquiuoce, cum auis contineatur in ipso pennato.

Vndecima Regula est sumpta ab ipsa definitione: & hoc videlicet in definitionibus rerum compositarum, quæ significant vnamquamque particulam ipsius compositi per dictionem simpliciter, ut cum dicimus eclipsim Lunæ, & eclipsim Solis: quoniam enim nos cōsideramus significata horum, & auferimus id, quo diuersificantur, hoc est ipsum subiectum, & definimus id quod est eis commune, & inuenimus ipsum diuersum, tunc illud nomen est æquiuocum, ut si definiamus eclipsim Lunæ, seu deliquium, & inueniamus ipsum esse, cum cadit in pyramide ipsius vmbra, & definiamus deliquium Solis & inueniamus ipsum esse, cum

Topicorum

ABRAM 27

MANTINVS

Ginter nos & illū, ſicq; ſcimus eclipſis nomen illis eſſe æquiuoꝕū. Et aliqui eſt verū, q̃ noīa partiū definitionis dicantur æquiuoce, & expedit q̃ in illis ꝓcedamus prout ꝓceſſim⁹ in ipſis definitionibus. Regula duodecima ē ſimilis ex eo q̃ ē magis & minus & æquale, hoc ē, q̃ cōſiderem⁹ alterā duarū rerū, de qua dī illud nomen, etſi inter illā & alterā nō fuerit cōparatio ī ſuis ſubſtis ſm magis aut min⁹, aut ēq̃le, illas duas res ſignat. æquoce. V.g. acuties vocis, & cultri nō dī q̃ vnus acuties ſit alteri⁹ acuties

Hic equalis, aut magis. Et duæ regulæ ſunt ex ipſa dīa, quarū vna eſt, q̃ cōſideremus an res, quas vno noīe ſignificāt, ſint dīæ ſupremorū generum diuerſorū, aut mediorum, quorum vtrunq; aſcendat ad vnū ſupremum aliud, ab illo ad qd̃ aſcēdit alterum. Nam ſi ita erit, illud nomē eſt æquiuoꝕū. V.g. acuties vocis & cultri: vocis. n. acuties eſt alia, & diſcrimen acutiei ē de differētijs ꝓdicamenti qualitatis, cultri aut acuties & acutiei diſcrimen ē de differētijs ꝓdicamenti ſubſt: ſecūda aut regula eſt,

Iq̃ cōſideremus res quas ſignificat illud nomē, & ſi ipſarū dīæ ipſas diuidentes fuerint diuerſi, nomen erit æquiuoꝕū. V.g. digeſtum dī deguſtata re & de ea quæ addiſcitur: dīæ enim diuidentes rem, quæ addiſciſ, ſunt dīæ diuidentes diſciplinam, & illā cōtinentes: digeſtum aut, quod ſignificat rem guſtatam, nō diuidit his differētijs. Alia autē poſtrema regula eſt, qn̄ vna harum duarū rerum, quas ſignificat nomen, ſit diſſentia, & altera, ſit ſpecies. Hæ itaq; ſunt regulæ quas tradidit in dignoſcēdo nomen æquiuoꝕum.

cū Luna iter ꝓponit iter viſum nfm, & ipſm Solē, tūc ſcim⁹, q̃ nomē deliqui, vel eclipſis eſt eis æquiuoꝕum.

Inq̃: Qñ q; partes defōnis dñr æquoce, & tūc op̃ vt ꝓcedam⁹ in eis ſicut ꝓceſſim⁹ in ipſis met defōnib⁹.

Duodecima Regula quoq; ē ſumpta ab eo, qd̃ eſt ſm magis vel min⁹, aut ſm equalitatē, nēpe vt cōſideremus alterā duarū rerū de quib⁹ dī illud nomen, & ſi nulla det cōparatio iter vnā & alterā, ī ſuis ſubſectis ſm magis vel min⁹, vel ſm ēq̃litate, tūc illę dñę res æquiuoce ſignant, exēpli gr̃a: acuta vox, acut⁹ gladi⁹: nā nō dī cōc̃ alterā acuitatē eſſe equalē alteri, neq; maiorē ea. Et duæ regulæ dant de ipſa dīa. vna ē, vt ꝓſiderem⁹ vtrū illę res, q̃ ꝓ vnū nomē ſignant, ſint dīę generū ſupremorū diuerſorū, aut mediorū, & vnaquęq; earū aſcēdat ad vnū gen⁹ ſupremū diuerſum ab illo, ad quod aſcēdit altera, exēpli gr̃a acuties ī voce & acuties ī gladio: nā in voce acuties & inacuties eſt de differētijs ꝓdicamenti qualitatis, ſed ī gladio acuties & īacuties ſunt ex differētijs ꝓdicamenti ſubſt: ſecūda regula eſt, vt cōſiderem⁹ illas res, quas illud nomē ſignificat: & ſi earū dīæ diuiſiue fuerint diuerſę, tūc illud nomē eſt æquiuoꝕū: exēpli gr̃a cū dī cib⁹ de reguſtabili & dī re diſciplinabili, qñ dīæ, quæ diuidūt rem diſciplinabile, ſunt dīæ, quę diuidunt diſciplinā & q̃ eā cōtinent: ſed cib⁹, quod ē ſignat res guſtabilis, nō diuidit illis differētijs. Ex tat & alia dīa, nēpe cū vna illarū duarū rerū, quę per illud nomē ſignant, fuerit dīa, altera vero fuerit ſpēs. Hæ itaq; ſunt oēs regulæ, quas Ariſt. tradidit ꝓdignotione nominis æquiuoꝕi.

De

De Differentiarum inuentione, Similium consideratione, & vtilitatibus Instrumentorum.

Cup. 14.

Differentias autem in ipsis generibus ad seinuicē perspicendum: vt quo differt iustitia à fortitudine, & prudentia à temperantia: hæc enim omnia ex eodem genere sunt, ex virtute.

Dffiarum inuentio.

Et ex alio ad aliud, vt in ijs quæ non nimium differunt: vt in quo differt sensus à scientia: nam in ijs, quæ multum differunt, manifestæ sunt omnino dffia. Similitudinem autem considerandum in ijs quæ sunt in diuersis generibus: vt sicut alterum ad alterum quidem, sic aliud ad aliud: vt sicut scientia ad scibile, sic sensus ad sensibile: & vt alterum in altero aliquo, sic aliud in alio: vt quemadmodum visus in oculo, mens in anima, & vt tranquillitas in mari, serenitas in aere: Vtrumque enim quies. Maxime autem in ijs, quæ multum distat ex ceteri oportet: facile enim in reliquis poterimus similia inspicere.

Similiū cōsideratio.

Considerandum autem & ea, quæ sub eodem sunt genere, si quid in est oibus idē: vt homini, & equo, & cani: nā si inest aliquid eis idē, in eo sunt similia. Vtile autem ipsum quidē, quod quotupliciter dicitur, considerasse, ad dilucidatē: maxime autem quis sciet quid ponatur, manifesto facto quotupliciter dicitur. Et ad fieri secundum rem eandem, & nō ad nomen syllogismos: si enim immanifestum sit quotupliciter dici, contingit non ad idem et qui respondet, & qui interrogat, ferre intellectum: manifesto autem quotupliciter dicitur, & ad quid ferens ponat, ridiculus videbitur interrogans esse, si non ad hoc sermonem faciat. Vtile etiā, & vt non falsa rōne decipiamur, sed decipiamus potius: nam sciētes quotupliciter dicitur, non allucinabimur, sed sciemus si nō ad idem sermonem faciat is, qui interrogat, & ipsi interrogantes poterimus apparenti ratiocinatione fallere, nisi is qui responder agnoscat quotupliciter dici.

A specie.

Vtilitates consideratio multis multiplicis.

C Hoc non in omnibus semper possibile, sed quā fuerint eorum, quæ multipliciter dicuntur, alia quidem vera, alia autem falsa. Est autem proprie non conueniens modus hic dialecticæ: quare omnino vitanda dialecticis huiusmodi ad nomen disputatio, nisi quis aliter non possit de proposito differere. Differentias autem inuenire vtile, & ad syllogismos de eodem, & diuerso, & ad cognoscendum quid est vnumquodque. Quod autem ad syllogismos de eodem, & diuerso vtile, manifestum inuenientes enim dffiam propositorum quamlibet, ostendentes erimus, quā non idē. Ad cognoscendum autem quid est vnumquodque, eo quod propriā substantiæ, cuiusque rationē, ijs, quæ circa vnumquodque sunt, accommodatis differentiis separare solemus.

Vtilitates inuentionis dffiarum.

Vtilitates consideratio multis similium.

Similitudinis autem consideratio utilis est ad inductiuas rationes, & ad syllogismos ex suppositione, & ad assignationē definitionū.

Ad

Topicorum

G Ad inducētiuas quidem rationes, eo q̄ circa singula in similibus in
ductione, vñ existimamus inducere: non enim facile est inducere
ignorātes similia. Ad syllogismos ex suppositione, eo q̄ probabile
est quemadmodū in vno similiū se habet, sic & in reliquis. quare
ad quodcunq; eorum facultatē habebim⁹ us disputandi, profitebi-
mur quemadmodum in his se habet, sic & in proposito habere. id
enim ostēdentes, & propositū ex suppositione ostendentes erim⁹:
supponentes enim qūo in his se habet, sic & in proposito se habere
demonstrationē faciemus. Ad definitionum aut assignationem,
eo q̄ potentes conspiciere quid in vnoquoq; idē, non dubitabim⁹
ad quid oporteat genus. cū definiem⁹ propositū, collocare: nam
cōmuniū quod maxime in eo quod quid prædicat, genus erit.
Similiter aut & in multum distātib⁹ vtilis ad definitiones simi-
litudinis consideratio: vt quod idē tranquillitas in mari, & fereni-
tas in aere: vtrūq; enim quies: & qm̄ punctum in linea, & vnitas
in numero: vtrūq; enim principiū: quare cōe in omnibus genus
assignantes, arbitrabimur nō extranee definire. Penē aut & defi-
nientes sic solent assignare: nam & vnitatē principium numeri di-
cunt esse, & punctū principii lineæ: manifestū igitur, qm̄ ad cōe
vtrorūq; genus collocant. Instā itaq; per quæ sunt sylli, hæc sunt:
loci autem, ad quos vtilia sunt prædicta, h̄ sunt qui dicendi sunt.

*Sermo de potestate sumendi Differentias, de Similium consideratione, &
Vtilitatibus instrumentorum. Cap. 14.*

A B R A M

M A N T I N V S

Potestas vero sumēdi dñiam eue-
nit exercitio sumēdi dñiam reꝝ
vchemētis similitudinis vnus earū, q̄
vñ sunt tres spēs. quarū Vna est simi-
ludo acceptionis dñiarū rerū, q̄ sub-
sunt vni generi pximo, prout sunt
fortitudo & æq̄tas: suū enim gen⁹ ē
vñū, scilicet virt⁹, sed fortitudo ē cir-
ca res timēdas, & æq̄tas ē circa res
q̄ fiunt hominū cōmerijs, & h̄c sūt
illarū dñiarū, quib⁹ differūt. Secunda
aut spēs est, q̄ sumamus dñias rerū,
q̄ subsunt vni generi remoto, prout
est prudentia & temperantia, suū
enim remotū genus est ipsa virtus,
sed prudētia est in parte cogitativa,
& temperantia in parte cōcupiscente.

Et

Facultas vero assumēdi dñias æ-
quiriē quidem exercitatione &
vñ in assumēdis differētij⁹ rerū val-
de similiū, quarū tres sunt modi. M
Primus est, cū sumuntur dñiarū rerū,
quæ sub vno genere propinquo cō-
tinent⁹, vt fortitudo, & iustitia: nam
genus propinquū ipsarū est vñū, vi-
delicet virt⁹: verū ipsa fortitudo cō-
sistit in rebus humorosis, iustitia vi-
ro in cōmerijs & actionibus, quæ
inter hoīes fiunt: & hæc sunt earū dif-
ferentiæ quibus distinguunt. Secun-
dus modus est, cū sumunt⁹ dñiarū reꝝ,
quæ in vno genere remoto cōtinen-
tur, vt prudētia in virtute intellecti-
ua, & temperantia in parte cōcupisibili.

Tertius

ABRAM

MANTINVS

A Tertia species est dñiarum rerum, quæ sub sunt generibus supremis, qñ illis rebus contigerit qd sint similes, prout est consideratio illius, quo differt sensus a scientia, cum hoc qd sensus sit de prædicamēto relationis, & scia de prædicamēto qualitatibus, similitudo enim inter illos ē nimia: proportio enim sensus ad sensibile est proportio scientiæ ad ipsum scibile.

Potestas vero sumendi verisimilitudinē, sit exercitio sumendi similitudinē inter res distinctas, put sit potestas sumendi dñias exercitio sumendi dñias rerum similium. Similitudo autē est dupliciter, similitudo fm modū proportionalitatis, aut secundum rem, quæ ambiat ipsa similia, & aliquā comperiuntur in vna eadem re ambæ similitudines simul. V g. sensus, & intellectus sunt siles, quatenus sunt quædam conceptiones, necnō rōne proportionalitatis: quia dñs intellectus ad animā est, sicut dispositio sensus ad visum. Hæ itaq; sunt res, quæ nobis cōstant potestate horum quatuor instūorum.

C Trium autē horum instūorum, quæ sunt nominis æquiuoci dignōtio, & dñiarum acceptio, & similitudinis sumptio, est iuuamen cōe, & iuuamen propriū. Commune quidem iuuamen ē, quo facilius sit eductio præmissarū ipsarumq; inuentio, qñ enim nos diuiserimus nomē æquiuocū in sua significata, & hoc in subiecto præmissæ, aut ipsius prædicato, aut utroq; vna præmissa redit nobis plures præmissæ: sicq; qñ diuiserimus rerū differentias, quas putaueramus primo esse vnam, reditur vna præmissa duæ, & hinc nobis eueniunt duæ præmissæ.

Singulis

D Tertius modus sit, si sumant dñias rerum, quæ sub generib⁹ supremis continent, si cōtingat illas res esse siles, vt cū cōsiderat, in quo nam differat sensus ab ipsa scia, licet sensus sit ex prædicamēto relationis, & scia ex prædicamēto qualitatibus: qñ inter ipsa magna extat similitudo. nam eadē est proportio & rō ipsius sensus ad sensibile, quæ est scientiæ ad scibile.

Facultas vero ad assumendā similitudinē acquiri ex vsu assumptionis similitudinis inter res diuersas, quæ ad modū facultas, quā habem⁹ ad assumendas dñias, ori⁹ quidā in nobis ex vsu assumendi dñias rerū siliū. Similitudo præterea ē duplex. nēpe vel fm analogiā, vel est similitudo fm aliquid cōe ipsius similibus: qñq; tamen reperiuntur in eadem re utraq; similitudo simul. exēpli gratia, sensus, & intellectus: sunt enim similes, quaten⁹ sunt cognitiones, & fm analogiam: nam ita se habet intellect⁹ ad aīam, sicut sensus ad visum. Hæc itaq; sunt ea, quæ præstant nobis facultatem in his quatuor instrumentis.

F Triā autē horum instūorum, vide licet distinctio noīs æquiuoci, & differentiarū inuēctio, ac similitudinis cōsideratio, pstant qdē vtilitatē cōem, atq; vtilitatē propriā. Cōis autē vtilitas est, quia p hæc facile ppones sumuntur, ac inueniuntur: nam, cum distinxerimus nomen æquiuocū in sua significata, & hoc siue subiectū pponis, siue prædicatū eius, siue in utrisq; vna propositio efficietur plures: similiter quoq; si inuenerimus differentias rei, quā existimauimus primo ipsam esse vnā, tunc illa vna propositio euadet plures, & sic habebim⁹ ex hoc duas propositiones.

Log. cū cō. Auer. D Vtili-

Topicorum

ABRAM

G Singulis vero horum trium iuamina propria sunt: æquiuoci quidem nominis cognitioni vna cum præfato, tria iuamina. Primum quidem iuamen patens est manifestatio, & hoc quidem iuuat querentem & respondentem: querētis quidem iuamen est, quia quando queritur nomine æquiuoco, intelligeret ex illo admissione alterius duorum significatorum, quæ significar, & interdum abstinere illud admittere ob cauendum significatum illi commune secundum nomen, & **H** putaret quæsiuisset de hoc quod est apud eum impossibile, querens autem hoc opere illi ostenderet significatum quod intenderat admitte-
tendum, & illud admitteret.

Respondenti vero iuamen est, quia aliquando quereretur ab eo significatum, quod non noceret ei illud admittere, & cum illo in nominis significatione inclusum esset significatum, quod redderetur ad destruendum eius positionem. Posset enim ille admittere quod significat nomen æquiuocum absq; distinctione, & nō crederet quod querens illi inferret destructionem eius positionis.

I Secundum vero iuamen est, quod querens & respondens non ferant orationem de duobus rebus distinctis, & putent iurer loqui de vna re, & quod est in mēte vnus sit aliud ab eo, quod ē in mente alterius, & quod vnus destruit, sit aliud ab eo, quod destruit alter: hoc autem est manifestum, quod eueniat illi, qui ignorat quid significet nomen æquiuocū absq; distinctione. Tertium autē iuamen est, ne erret audiens, neq; loquēs in syllogismo, quando

MANTINVS

Vtilitas vero propria singulis horū **K** triū hæc vniq; est: nepe quod cognitio nominis æquiuoci pter id quod iā prædictū fuit, habet quidē tres utilitates. Prima utilitas est diluciditas & manifestatio, & ex hoc suscipient iuamentū opponēs, & respondens: opponens autē, siue interrogās, idē iuuat ex hoc, quia eū ipse interrogat aliqd per nomen æquiuocū intelligit per ipsum vnū quoddam significatū ex illis significatis, quæ significat illud nomen, & qñq; respondens recusat acceptare illa significata, quia recusat illa significata æquiuoca fm nomen, & putat quod ille interrogauit de illo significato reinfato ab ipso, qd est apud eū impossibile, & hoc officio declarat ipse interrogans ipsi respondenti illud significatum, quod ipse intendit & acceptabit ipsum.

L Respondenti quoq; est id vrile, propterea quia multoties interrogabit de aliqua re, quā si concesserit, & acceptauerit, nihil ei nocebit, in quatenus re continebit fm significationem illius nominis, aliquod significatū, quod iterū destruet illius suppositionem, quia ipse cōcessit id quod significat illud nomen æquiuocū sine distinctione, & nō crediderit quod ex hoc ipse interrogās inferat destructionē suæ positionis. Secūda utilitas est ne interrogās & rñdens disputet de duab⁹ rebus distinctis, & putet se de vna re disputare, & id, qd est in aīa vnus, est aliud ab eo, qd in aīo alterius existit, & id, qd destruit alter eorū, est aliud ab eo, qd destruit ab altero: manifestū autē est hoc contingere illi, qui ignorat, qd significet nomen æquiuocū. Tertia utilitas est, ne decipiat audiēs & loquēs i syllogismo, nam,

ABRAM

MANTINVS

A quando illius præmissæ significant nomine æquiuoco, & quoddā illo-
rum significatorū, quæ significant
illud nomen, sit verū, & aliquod fal-
sum. & possit putari falsum esse ve-
rum, & verū esse falsum, & diuulga-
tum esse absōnū, & absōnum esse di-
uulgatū, & putaret de eo quod non
est syllys, q̄ sit syllys: putaret enim q̄
ipsum idem prædicatū minoris sit
subiectū maioris, cum ipsum esset
aliud, & putaret q̄ ibi sit conclusio,
cū ibi nulla res sit illata: quaten⁹ aut
ex nomine æquiuoco possit euenire
B fallacia, qua homo possit decipere
aliū, hoc opus prius est sophisticū q̄
topicum: ipse vero topicus indiget
illo, dū respondens extorquetur de-
uiando extraneis rñsionibus, & sūt
illi difficiles, & abstinet ab admitten-
do rem, de qua recipere si uamen,
& de hac re quereret ab illo nomine
æquiuoco, quod significaret illā, &
aliā rē, de qua nō caperet iuuamen,
& respōdens admitteret illud putās
de eo, q̄ ex quo hoc nomē significat
rem, quæ nō iuuat querentē ex pedit
ei concedere hoc nomen fm hoc si-
gnificatū, quod confert querenti iu-
uamen, & ex illo inferret ipse querēs
rem, quā ab initio rei proposuerat,
quā admittere cauebat, nisi q̄ hoc
opus deceptorii sit in hac arte pac-
cidens. Verū tamē potestas sumendi
dñas confert cōstitutioni definitio-
nis singulari rerū, ipsamq; nosse fa-
cit per id, quod proprie ipsam cōcer-
nit, eo q̄ dñia est, qua species p se di-
stinguit à specie secum conuenienti
in genere, & confert iterū iuuamen
locis de eodem, & de alio, quando
enim manifestantur differentia, sit
manifestum ipsum aliud.

Iuuamen

nam, cū pmissæ fuerint æquocæ, &
illarū rerū, q̄ significant p illud no-
men, aliqua sit falsa, aliqua vera, po-
terit existimari id, qd est falsum esse
verū, & verū esse falsum, & q̄ impos-
sit pabile & pabile imposse, & id,
qd nō est syllys, q̄ sit syllys: qm̄ pote-
rit existimari q̄ illudmet p̄dicatū,
qd est in minori p̄pone sit subiectū
in maiori, cum tñ sit aliud, & existi-
mabit, q̄ adht ibi conclusio, cum tñ
nihil sit ibi illatū: p id aut qd, cōtin-
git deceptionis ex nosse æquiuoco,
poterit q̄s alios decipere: verū hmōi
officiū principalius ē in sophisticis, **E**
seu elenchis, q̄ in dialecticis. Verū tñ
erit coact⁹ vti hoc officio ipse diale-
cticus qm̄ rñdens peruerse cauillat
cōtra ipsum rñsionibus incongruis,
q̄ sunt apud eū difficiles, & sic nō po-
terit recipere, & acceptare id, qd pōt
vilitatē afferre: & sic interrogabit
de ea re aliquo nosse æquoco signifi-
cāte eā, & aliā rem, q̄ nullā affert vī-
litatē, & acceptabit illud ipse rñdens,
cū putet, q̄ postq̄ illud nomē signifi-
cat illā rem, q̄ nullā affert vilitatem
ipst̄ interrogāti, pōt acceptare illud
nomē iuxta illud significatū, qd af-
fert vilitatē ipst̄ interrogāti, & tunc
ipse interrogās iferet ex hoc illā rem,
quā pposuerat ab initio p̄bare, &
nō poterat eā cōcedere. Verū tñ hoc
offm̄ est sophisticū, tñ sit i hac arte
p accñs. Vilitas vero facultatis inue-
tionis dñiarum cōducit ad assigna-
tionē diffinitionis vniuersiuiq; rei,
& cognitionē rei, q̄ est ei propria, cū
ipsa dñia sit, qua distinguit spēs p se
à spē diuidete ipsam p gen⁹: & hoc
est vtiq; vile ad loca, q̄ sunt de eo-
dem, & diuerso quoq; nā notifica-
tus differētijs notificat & diuersa.

D ij Vilitas

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G iuuamen vero potestatis sumendi similitudinem decet tribus rebus: quarum vna est ipsa inquisitio: secunda sunt syllogismi, qui proprie positiones nominantur, hoc est conditionales: & tertia sunt ipsae definitiones. Huius vero iuuamen ad inquisitionem patet, quia sciendo sumere similitudinem ipsius consimilitudinis euenit syllogismus positionis. hic enim manifestationis modus sit secundum modum credulitatis, quando enim aliquid alicui inesse, aut ab aliquo auferre ostendere proponimus: hanc commonstrationem transferimus ad huius simile, de quo est notum, quod id, quod sequitur huius rei simile, sequatur hanc ipsam eandem rem. Definitionibus autem confert iuuamen, quia per eam ostenditur proximum genus, quod in definitione ponitur, sicut per scientiam differentiae dignoscitur id, quod proprie ipsam concernit, & ut vniuersalius inquam, nisi sumeretur similitudo, impossibile esset cuiquam euenire vniuersale aliquod tanto minus essentialiale: & ideo exercitium sumendi similitudinem & differentiam est, quo nobis ipsi constamus de acceptione rerum essentialium in syllogismis demonstratiuis. Et aliquando etiam sumitur iuuamen de ipsa similitudine ad acceptionem definitionum rerum nimis remotarum secundum suam essentiam, ex quo inter illas fuerit proportio aliqua, & ponitur haec res, qua proportionantur, tanquam illarum genus.

Vetbi

Vtilitas vero facultatis inuentionis, & considerationis ipsorum similitudinis ad tria se extendit. Primo ad ipsam inductionem faciendam. Secundo ad syllos, quod proprie dicuntur syllos ex suppositione, seu hypothese, hoc est conditionali. Tertio ad ipsas diffinitiones assignandas. Est itaque manifeste utilis consideratio similitudinis ad ipsam inductionem, propterea quia notitia similitudinis, quod est iter res, de qua b^o fit inductio, verificat inductionem: nam si non fuerit nota illa similitudo, quod inter eas existit, nulla apparebit ibi inductio. Est praeterea manifeste utilis ad syllos conditionales, quia cognita consideratione, & inuentione similitudinis efficietur syllos ex suppositione, & is modus probationis est secundum modum permutationis. nam cum volumus probare aliquid inesse alicui rei, vel denegatum ab ea, re, tunc transferimus huius probationem ad similitudinem eius, quia scimus quod id, quod infert similitudinem huius rei, infert ipsam rem. Ad diffinitionem quoque assignationem utilis est similitudo consideratio, propterea quia per hoc manifestatur genus propinquum, quod in diffinitione ponitur, quod ad modum cognita diffinitionis dignoscitur id, quod est ei proprium, & ut verbo dicam, si non consideraretur ipsa similitudo, non poterit quod habere aliquid vtile, seu commune longe minus aliquid per se, & essentialiale: hinc est, quod exercitatione & usu considerationis similitudinis, ac diffinitionum deuenimus in cognitionem rerum, quae sunt per se in syllogismis demonstratiuis. Confert praeterea consideratio similitudinis ad assignandas definitiones rerum, quod valde distat inter se, cum extat iter ipsarum aliqua analogia, & proportio, & illa res, quod habet analogiam ad eas ponatur veluti genus ad eas.

exempli

ABRAM

A Verbi gratia, quia ex quo proportio puncti ad lineam in magnitudine est proportio unius ad numerum, eo quod sit principium: sicque, quando proponimus habere lineam, aut unius definitionem, ponimus hanc similitudinem, ut genus illorum, & dicimus de puncto, quod sit linea principium, & de uno, quod sit numeri principium.

Hæc citaque sunt ista, quibus educuntur particulariora loca singulorum quaesitorum ex locis communibus, quæ infra narrabit. Et hic explicat oratio de prima parte huius scientiæ, & maior pars illius, cuius meminimus, est, quod dictum est in Primo libro voluminis Topicorum Aristotelis.

Aristotelis Libri Primi Topicorum, cum Averrois mediae expositione finis.

MANTINVS

D exempli gratia, cum eadem sit ratio vel proportio, seu analogia ipsius puncti ad lineam, quæ est ipsius unitatis ad numerum, cum illud sit principium. Ideo cum voluerimus assignare definitionem puncti, vel unitatis, tunc ponemus huiusmodi similitudinem veluti genus eis, & dicimus punctum esse principium lineæ, & unitatem principium numeri.

Hæc ergo sunt ista, quibus inveniuntur loca particularia uniuscuiusque; quaeriti locorum uniuersaliū, quos post hoc narrabit, & hic finit tractatus primæ partis huius scientiæ, & maior pars eorum, quæ de hoc tractauimus, amplectitur quicquid Aristoteles dixit in Primo libro Topicorum.

Tractatus de Locis ad intelligentiam eorum, quæ in Reliquis Topicorum libris ab Aristotele dicuntur.

ABRAM

Expedi quod primo dicamus quid sit locus, & secundo quod sint finita inclusa, & tertio modos disciplinæ, qui possunt de eis fieri, & modum quo Aristoteles processit hic. Dicimus itaque, quod Alexander & Theophrastus definiunt locum, quod sit principium & sedes, unde sumuntur præmissæ singulorum syllogismorum, qui sunt de omnibus particularibus, quaeritis singularum artium, & per hoc intendit quod sint dispositiones & attributa communia, & regulæ quibus procedimus ad acquirendum particulares præmissas singulorum syllogismorum.

Et

MANTINVS

Consentaneum nunc est primum determinare quid sit locus: secundo, quod loca sunt finita determinataque; tertio tractare de modis doctrinæ, qui possunt fieri in ipsis, & modo, quo usus est Aristoteles in tractatione de loco. Dicamus itaque, quod Alexander & Theophrastus definiunt locum sic: locus est principium quoddam & elementum, à quo sumuntur propositiones cuiuslibet syllogismorum, qui sunt de problematicis particularibus in unaquaque arte: ac si velint locos ipsos esse significationes ac affectus quosdam vires, & communes, atque ordines & regulas, à quibus procedimus ad adipiscendas propositiones particulares in singulo syllogismo.

D iij Et

Alexandri
& Theophrasti
vniuerso.

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

C Et hoc est quod Abumazar Alpha-
rabijs intendit per locum, & ideo
ex quo ipse est illa præmissa, cuius
partes proprie concernunt partes
præmissæ, quæ ei subest: cuius pars
prædicata præmissæ prædicatū tan-
tum cōcernit, & subiectū est aliud:
præmissæ vero, qua concernitur
pars, substantia est ipsum subie-
ctum alterius præmissæ, cum pars
prædicata sit alia: continens itaque
illatum non est locus, neque con-
tenta est præmissa particularis, sed
contenta est conclusio duarum præ-
missarum, quarum maior est con-
tinens, & minor est contenta secun-
dum eius subiectum, prout dici-
mus Socrates est animal, & omnis
homo est animal. Et putatur quod
hæc definitio, qua definierunt hæc
loca, sit affinis definitioni qua ea de-
finierat Aristot. in libris Rhetori-
corum: ille enim dixit, quod loca
sint bases syllogismorum; & puta-
tur quod inter illa sit differentia,
qua si locus est basis syllogismi, syl-
logismus est illius forma, quæ est
eius figura, eius autem materia est
ipsum præmissæ: expedit itaq; quod
locus sit, qui largiatur syllogismo-
rum præmissas & formam, & hoc
est ipsa veritas, quia inuenimus syl-
logismos facere ambas res simul,
aut inuenimus de illis qui faciat al-
teram duarum rerum, & de illis,
qui faciat alteram rem: & hoc qui-
dem est manifestum de locis vniuer-
salibus, quæ Aristot. tradidit in Po-
sterioribus Analyticis.

Themisti^o

Et hoc idem sentit Alpharabius de
ipso loco: & ideo dicit, quod est propo-
sitiō, cuius partes simul terminant
proprias partes propositionis, quæ
sub ea continetur, vel cuius pars, quæ
est prædicatum, continet prædica-
tum propositionis tantum, subie-
ctum tamen est vnum in ea. At illa
propositio, cuius pars, quæ est subie-
ctum, terminat proprium subiectū
alterius propositionis, pars tamen,
quæ est prædicatum, est vna, tunc
eius vniuersalis & communis non
est locus, neq; ipsa terminata, seu cō-
tracta erit propositio particularis, sed
ipsa terminata, & contenta est vtiq;
conclusio duarum præmissarū, qua-
rum maior est ipsa vniuersalis com-
munis, seu continens, & minor est
subiectum ipsius terminatæ & con-
tractæ, vel cōtente: vt cum dicimus
Socrates est animal, & omnis homo
est animal. Hæc autē definitio, qua
illi definierūt hæc loca videtur esse
fere eadem cum ea definitione, qua
Aristot. definiuit ea in libro Rhetori-
corum. Inquit enim ipse ibi, lo-
ca esse elementa syllogismorū: pos-
set tamen dici, quod differūt aliquo pa-
cto inter se, quā si locus esset elemen-
tum syllogismi, cum ipse syllogism^o
habeat formam, quæ est eius figura,
atq; materiam, quæ est propositio
eius: locus ergo debet præstare pro-
positiones syllogismorum, & figurā
eorum: & hoc vtiq; est verum. nam
inuenimus ipsos syllos fungi vtroq;
munete simul, vel inuenimus ali-
quos eorum fungi vno illorū duo-
rum officiorū, aliquos vero altero:
& hoc perspicuum est ex illis locis
vniuersalibus, quos tradidit Aristot.
in libro Priorum Resolutorum.

Themisti^o

ABRAM

MANTINVS

A Themistius vero edixit q locus sit
hemistij
vniuersalis præmissa, quæ est in syl-
logismo, quæ verissima est præmis-
sarum syllogismi. & dicit, q tali præ-
missa aliquando vtimur secundum
se in syllogismo, & aliquando vti-
mur sua sententia, & potestate Eius
autem argumentatio ad hoc est, q a
in rebus, quibus Arist. vtitur in tra-
ctatu locorū huius libri, comperiun-
tur ambæ species simul, prout dici-
mus, q eligibili sit apud nos quod
est diuturnioris temporis, & prout
dicimus q eligibile per se sit eligi-
lius quàm eligibile per aliud. de re
itaq; horum & similium videtur, q
numerati sint vt fiant maioris præ-
missæ singulorum syllogismorum
quaesitorum particularium: prout
dicimus ebrietatis delectatione esse
eligibiliorem delectatione coitus,
quia sit diuturnioris durationis.

C Alexandri vero argumentatio ad
hoc est, quia præmissæ, quæ sumunt
in illis syllogismis, sunt infinitæ, &
non inclusæ collectæ in vnum, licq;
non euenit ex finis indiuiduis ali-
qua res vniuersalis, ex qua procedat
ad res particulares infinitas, cuius mo-
dis est dispositio regularum, quæ tra-
duntur in hac arte: vniuersales vero
præmissæ particularium præmissa-
rum sunt finitæ: & dum atigerim
ipsarum vniuersaliores, possibile sit
nobis procedere ad particulariores
quæ eis subsunt, & euenient nobis
præmissæ particulares, quæ sunt in
potentia infinitæ aduentu vniuersa-
lium, quæ sunt finitæ: & hæc quide
est natura regulæ, vt regula est, &
ideo loca sunt, quæ per se largiuntur
potestatem faciendi syllogismos, &
particulares præmissas maioris sin-
gulorū

Themistius vero dicit, q locus est D
ppō vñs, quæ est verior ceteris pro-
positionib; sylli, & dicit, q illa ppō,
quæ ita se habet, qñq; ponitur ipsa
met in syllo, qñq; vero eius signifi-
catū, & vis eius. Et huius rei ratione
affert ipse Themistius, s. propterea,
quia ea, quæ a b Aristotele tradunt
in hoc libro in Tractationib; de Lo-
cis, inuenies ea esse ex vtroq; genere
horū simul, vt cū dicim, q quicqd
diutius pdurat est præstantius apud
nos, & cū dicim q id, qd est de seip-
so pstantius, est vtq; pstantius q id,
qd est pp aliud pstantius. Hæc ergo
& eorū lissa vident connumerari &
ordinari hic, vt ex eis fiant ppōnes
maiores i singulo syllo problematū
particulariū: vt cū dicim, q delecta-
tio ebrietatis est pstantior delectatiōe
venerei actus, cum diutius pduret.

Alexandri tñ ratio cōtra hoc est, q
ppōnes, quæ reperiunt in ipsismet
sylis, sunt infinitæ & indetermina-
tæ: de eo aut, qd est infinitū, & inter-
minatū, nō possum ex scia de indi-
uiduis finitis eorū adipisci aliqd vñs,
a quo procedat ad particularia infi-
nita, vt fieri solet p regulas traditas
in hac arte. At ppōnes vñs, quæ par-
ticulares, ppōnes amplectūtur, sunt
vtq; finitæ, sub quibus continentur
partes infinitæ, & cū peruenerimus
ad eatū vñs, poterim trāsire ac pro-
cedere ab eis ad particulares, q sub
ipsis continent: & sic obtinebimus
particulares ppōnes infinitas poten-
tia, cum obtinuerimus vñs finitas.
Hæc enim est natura ipsi methodi
seu regulæ, quatenus est methodus,
& regula: & ideo ipsa loca præstant
per se facultatem efficiendi syllos, ac
propositiones particulares magnas

D iiij in

Topicorum

A B R A M

M A N T I N V S

Gulorum syllogismorum, nō quōd ipsarum naturę sit hic actus. Et ideo id quod dicit Alexander, & qui ut ipse asseuerat, est proprior veritati, quā Themistius.

Et Abumazar dicit cū hoc, q̄ illa sit opinio Aristotelis, quam pressius ponit, q̄ secūdum quod dicitur loci nomen apud vulgus, & illa est res vnde trāstulit hoc nomen: ita enim oportet, q̄ sit res ad quā nomen trāsfertur in arte, vnde translātū fuerit.

H Verbi gr̄a, quia nos inuenimus loci nomen apud vulgus, q̄ eo significet aliquā dispositionem, vel aliquam rem cuiusq; orationis, de qua sit fermo, occasione cuius dispositiōis vel rei provenit huius orationis cōstructio, aut destructio: & hoc quidē apparet ex inquisitione locorum, quę vtuntur hoc nomine, quia cōsueverunt dicere hic est locus considerandi, & locus astutię, & locus deceptionis, & locus dependentię similitudinis: & hæc est simillima rerum fm significatū quod nomen loci significat apud Alexandrum. Et sunt res, quę dum apud nos fuerint secundū orationem aliquam, possibile est nobis ex illis procedere ad id, quod hæc oratio construit, aut destruit.

Et hinc dicimus, q̄ Aristoteles nō vocaret præmissas vřes, ex quibus acquiruntur præmissę particulares demonstrationum, loca, ex quo demonstratio non est apta secundum modum quęstionis & respōsionis, & Aristoteles excusatur de similib' illarum præmissarum, quibus vtitur in suo libro, de quibus putatur q̄ sint maiores præmissę particulares, quę fiant in singulis syllogismis de particularibus præmissis dicēdo,

q̄ hæc

in vnoquoq; syllo, nō q̄ ex eadē nā sit efficere hmōi officium, hoc est, q̄ sint ipsemet de se ppōnes magnę, sed præstāt methodū. Et ideo vř rectius locutus fuisse Alexander & qui eius sequit' sententiā, q̄ Themistius.

Alpharabius vero dicit, q̄ cū hoc, q̄ hæc sit opinio Aristotelis, quā intendit in hoc libro, sumpta à significatione loci apud vulgū, adhuc oportet, vt extet qdā sīstudo inter illud significatū, ad qd translātū est illud nomē p artē, & signatū apud vulgū. Et dicit, q̄ nos inuenim' nomē loci significare apud vulgū aliqd significatū, vel aliquā rem in oř ofone, de qua cōtingat fieri aliqua enūtiatio pp illud significatū, vel illā rem, q̄ affert affirmationē illi' ofonis, vel ei' destructionē, & hoc satis patet, si recte pquirant' loca, in quibus hoc nomen in vsum venit apud eos: dicē enim hic ē locus cōtēplationis seu cōtēplādi, & locus ingeniositatis, vt ita loquar, seu versutię, & locus fallacię, & loc' depēdētię, & itē oīa hoc vtiq; ē, qd magis similat' illi signato qd p nomē loci signat' apud Alexā.

Et sunt qdē illa signata, q̄, cū in aliqua ofone ea habuerim' poterimus vtiq; procedere ab eis ad id, qd affirmet hmōi orationē, vel eā destruat.

Et ideo dicendū est q̄ illę ppōnes vřes, à quibus adipiscimur ppōnes particulares i ipsi demofonib', Aristoteles nō vocat eas loca, cū ipsa de monstratio sit res, quę non est apta, vt in ea fiat iterrogatio & respōsio: immo Aristot. excusat se, cur vřat' in suo libro illis ppōnibus, quia videntur esse propositiones magnę particulares, quę sunt in singulo syllo pro aliquib' quęstionib' parcularib'.

Inquit

A q̄ hęc numerentur inter loca, ratione qua sua prædicata sunt aliquo modo vniuersaliori prædicatis multorum quæstorum particularium, & proceditur ex eis ad particulares præmissas, quæ sunt maiores præmissæ singulorum syllogorum, & propterea possunt esse regulæ, & dignosci in hoc libro. Et huius exemplum est id, quod dicimus, quod est diurnioris duratiōis, est eligibilius: & est locus, ex quo ex eo procedimus ad id, qđ est diurnioris durationis, qđ sit eligibilius: id vero, de quo Aristoteles meminit de his orationibus, præter id cuius meminimus, est vt dicere expediens est explicare, quas rerum conueniat vocare, sicut illas vocat ipsum vulgus, & quas non: & sicut dum dicit postquam trāstulerimus rei nomen ad nomen alterius rei expedit, qđ consideremus adeo quod nomen quo vocat sit conuenientius quàm nomen subiecti. Hęc enim non sunt præmissæ, sed sunt dispositiones, & attributa præmissarum, ex quibus progreditur ad illas: & ideo omnes expositores conueniunt qđ hęc non sint loca, ac si essent positiones, & directiones ad modum inueniendi præmissas, & res iuuantes eas. hęc itaq; est explicatio quid sint loca. Modi vero disciplinæ, quibus vtimur in hac arte videntur ex eo qđ dicā, ex quo. n. oē quæsitum est p̄ dictionē an sit, aut quærīt p̄ ipsam, an res sit sim p̄r, put dicim⁹, an vacuū sit, & an tale sit tale? put dicim⁹, an agn⁹ sit mortu⁹? aut an tale scē tali sit magis qđ inesse tali, vel an tale in sit tali, aut fm qđ sit definitio, aut gen⁹, aut propriū, aut accidens, & similia: & vniuers-

Inq̄. n. ipse, qđ illæ dñr loco p̄p̄ea, qđ quia earum p̄dicata reperiuntur mō quodā v̄iori, qđ sint p̄dicata multa particularia, & procedūt ab eis ad particulares propōnes, qđ efficiunt propōnes magnę ī singulo syllo: & hac rōne p̄nt esse regulę & methodi, & pōt de eis tractari in hoc lib. Exempli ḡra cū dicimus, qđ diurnius ē, eligibilis est, fm p̄stātius, hoc. n. dē ē locus, quia ab ipso p̄cedit & trāsitur ad hoc, vt dicamus, qđ qcqđ ē diurnius, ē eligibilis apud nos. Id vero, qđ Arist. affert de his orationibus, est aliud, qđ id, qđ nos narrauimus, vt cū dicit: cōsentaneū autē est vt declarem⁹, qđ nā sint illa, qđ nos debemus nōtare vt nominat vulgus, & qđ nō: & cū dicit & iā op̄3, vt disputemus, seu rōnes afferamus, postqđ trāstulerimus nomen rei ad aliud nomē: ita vt cōuenientius sit illud nomē, quo nos nominam⁹ illā rē, qđ suū nomē sibi impositū. Hęc. n. nō sunt p̄pōnes, sed sūt qđā affect⁹ & dispōnes ipsarū p̄pōnū, & qđam via, qua p̄git ab eis ad illas: & iō oēs expositores cōueniūt, qđ hęc nō sūt loca, sed sunt veluti qđā suppones, & regulę, ac directiōes dirigētes ad inuentionē p̄pōnū, & sunt res qđ ad illas cōferūt. Hęc ergo ē locorū expō, qđ nā sint. Modi verō doctrinę, qđ ī hac arte sūt, qđ nā sint, statim declarabo nā cū qđlibet p̄blema, qđ per dictionē an, vel utrū sit, qđ rē vniq; p̄ ipsum, utrū res sit absolute, & sim p̄r, vt cū dicim⁹ utrū vacuū sit, vel utrū hoc sit hoc, vt cū dicim⁹, utrū aīa sit mortalis, vel utrū hoc sit potius huic, qđ huic, & si hoc igitur huic, utrū sit definitio, vel gen⁹, vel propriū, vel accidēs, & vnūqđq; horū hēt

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G vniuscuiusq; horū sunt loca p̄pria, & loca cōia, possibile est, q̄ oīa loca iuuātia singula horū q̄sitorum nu merent sola, & si his sit repetitio lo corū cōmuniū. hic tñ est facilli mus modorū, & proximuseorū, & simissime obseruationis ipsorū, & sic inuenimus fecisse Aristotelē, nisi q̄ ipse posuit loca q̄sitorū essendi simplr, & loca accidentis in vnum idē, ob cām quā p̄diximus, & decreuit illis vnū tractatū: deinde po suit loca q̄sitorum syllogorum sim pliciter tñ, & decreuit illis vnū tra ctatum: deinde posuit loca generis, & decreuit illis ēt vnum tractatū, & sic fecit de locis q̄sitorū proprij, & definitionis, quia vtriq; horum de creuit vnū tractatum. Et possibile ēt esset hęc loca fieri altero mō: nu merauit autē primo quid oībus illis sit commune, prout sunt loca simi litudinis & contrarij, & cetera: de inde posuit qd est cōe quatuor ipso rū, deinde trib°, deinde duobus, & numerauit loca p̄pria singulis ho rū solis: & iā posse ēt, q̄ numerarē tur respectu ad deficiōē, p̄ter q̄ ex p̄pice p̄ illa definitio alicuius q̄siti de his q̄sitis, loca. n. generica iuuāt definitionē, ex quo ipse ē, q̄n sit in ea deficiōe ipsum gen°: sicq; & loca p̄prij ex quo cōdōnis ipsius deficiō nis est, q̄ sit appropriata: & sūt loca accidentis, ex quo ipse est, q̄n deficiō in sit definito. Et fm hoc vī q̄ loca destructiua horū, singula destruat dehōē, & cōstruētia, singula horū sint constructiua, & qdā sunt de cō dōnib° ipsi° deficiōis, nisi q̄ ex quo nō oīa loca, q̄ destruit gen°, aut sin gula horū destruit definitionē, s; de illis est, q̄ ipsam cōstruāt & de struāt:

hēt loca p̄pria & loca cōia: iō oīa K. loca, q̄ sunt vtilia vnicuiq; horū p̄ plematū, p̄nt seorsū numerari: in hoc fiat repetitio locorū cōiū. & is ē facilior modorū, & p̄pingor eo rū, atq; cōstātor p̄ custodia & cau tiōe: & sic videm⁹ Arist. fecisse, nisi q̄ posuit loca p̄blematū de inē ab solute, & loca accidentis in vnicū ser monē p̄ cām iā à nobis dictā, & se orsū fecit de eis vnū sermonē, mox posuit loca p̄blematū cōparatiōis absolute seorsū, & fecit de eis quoq; vnū tractatū: & idē quoq; fecit de locis p̄blematū p̄prij & definitiōis, L. vcz q̄ fecit de singulo horū duorū tractatū seorsum. P̄nt tñ hęc loca ordinati scdō mō, ac numerari. Nā possum⁹ primū ordinē ponere, qd sit ipsis oīb° cōe, vt sunt loca à simi li, & à cōtrario, & alia id gen°, dein de id, qd ē cōe quatuor illorū, mox trib°, mox duob°, post hoc ordina re loca p̄pria vnicuiq; illorū seorsū. P̄nt adhuc numerari, & ordina ri alio mō: nēpe vt ponant oīa i pte deficiōis: licet non declare p̄ ea defi ciō alicui⁹ horū p̄blematū: nā loca generū cōducūt ipsi definitioni, cū ī ipsa deficiōe sit necessariū repiri ge nus: itidē & loca p̄prij cū ex cōdō nib° ipsi° deficiōis hęc vnā ē, s. vt sit p̄pria: sūtrq; loca accidentis, cū ipsa deficiō necessario i sit definito. p; ergo q̄ loca, q̄ destruit vnūqdq; ho rū, destruit & ipsā deficiōē, & q̄ af firmant vnūqdq; istorū, affirmant vnā ex cōdōnib° deficiōis. At cū nō oīa loca, q̄ destruit gen°, vel aliqd illorū destruit ipsā deficiōē, imo aliqua eorū affirmant ipsā, atq; de struit. Exēplū ei⁹, qd destruit ge n°, & affirmat deficiōē: vt cū aliqd fuerit

ABRAM

MANTINVS

Astruatur exemplū illius, q̄ cōstruit definitionē, & destruit gen^o ē, q̄ res sit de re p̄dicata in eo q̄ d sit, & illā p̄prie cōcernat. Quod vero ambo sūp destruit ē notū, q̄ n. n. destruit, q̄ sit p̄dicatū ī eo q̄ d sit, destruit q̄ sit genus, & tāto fortius q̄ non sit definitio, sicq̄; iuenit dispō oīum locorū destrucitū singula horū, & nō ē ētin oībus locis, q̄bus sit genus, aut aliud illorū, q̄ cōstruat definitionē, aut aliquā definitionis cōdōnē, sed ipsoꝝ est, q̄ cōstruat genus, & destruat definitionē. V. g. q̄ n. oīdī de

B aliquo p̄dicato, q̄ sit in eo q̄ d sit p̄dicatōe vñ. Notū itaq̄; est, q̄ cōstruat, q̄ illud sit gen^o, & destruat, q̄ sit definitio: hinc itaq̄; sit difficile ea dinumerare ex p̄cipius definitionis cū hoc, q̄ q̄ n. sumerent hanc loca respectu ad definitionē & dinumerarent quatenus hanc sit p̄sā intētio de illis, nō euadit in multis illorū, quin occultet ipsi^o iuamē, aut īminuat, q̄ n. aut vnusq̄; sūme res fm partē, quē ipsum p̄prie cōcernat, iuamē sit manifestū^o & patientius. Hęc itaq̄; fuit cā, qua Arist.

Crenuit illa dinumerare definitiua, & iā dictū est, q̄ Theoph. fecit hoc. Quod vero ipsa sint collecta finita, euidēs sit, ex eo q̄ d dicem^o. Iā. n. cōmōstratū ē q̄ oē q̄ sitū cōmōstrat p̄ aliā rē, q̄ sit p̄ter illud, & q̄ nulli dubiū sit, q̄ iter hanc rē acceptā ad illi^o cōmōstrationē, & q̄ sitū sit nex^o q̄ dā, & si impōse sit, q̄ exinde appareat aliq̄ rē q̄ sit cōstructio aut destructio: hoc aut sic ex h̄te, nulli dubiū ē, q̄ res, ex q̄ cōmōstrat, q̄ res q̄ sita sit talis denominatōis, aut nō sit, q̄ ten^o ē cōnexa, sit aut res sūpra ex q̄ sit cēntia, aut res sumpta ab aliquo suorū

fuerit p̄dicatū de aliquo in eo q̄ q̄ d ē, & sit ei p̄p̄riū, id yō, q̄ d destruit ea, sūp ē manifestū: nā cū destruat ipsum ēē p̄dicatū ī eo q̄ d q̄ d, destruet p̄fecto ipsum ēē genus: longe ergo magis destruet ipsū ēē definitionē: & hac rōne p̄cedet negociū in cunctis locis, q̄ destruit vnū q̄ d; illorū. Neq̄; oīa loca ēt, q̄ affirmāt genus, vel aliq̄ illorū affirmabūt definitionē, aut aliquā ex cōdōnibus definitionis: imo dat aliq̄ eorū, q̄ d affirmabit genus, & destruet definitionē. Exēpli grā, cū fuerit declaratū, q̄ aliq̄ p̄dicatū p̄dicet p̄dicatio ne vñ, tūc manifestū erit illud esse gen^o, & sic destruet, ac erit falsū, q̄ sit definitio: hac ergo rōne erit difficile numerare ea ī p̄te definitōis: adde ēt, q̄ si capiant hęc loca ex p̄te definitōis, & ordinent ea rōne, qua illud sit primū p̄positū eorū, nihil phibebit, q̄ n. ī multis eorū occultet vtilitas, vel minuat. S; si q̄ d libet eorū capiat ea rōne qua ē p̄p̄riū, tūc vtilitas erit notior & manifestior. Et hęc ē rō, ob quā noluit Arist. ponere, ac efficere ea definitōes: et iā fuit dictū, q̄ Theoph. fecit illud. Quod aut sunt terminata, & finita, ex his, q̄ nūc dicā satis constat: nā cū iā p̄batū sit, q̄ q̄ d libet p̄blema, seu q̄ sitū declarat p̄ aliq̄ aliud p̄ter ipsum, & q̄ d iter illā rē sumpta p̄ declarationē illi^o alterius, & ipsū q̄ sitū extat oīno aliq̄ cōiūctio, seu adhærētia: alis. n. nō posset apparere ex ea rē in re q̄ sita affirmatio, vel negatio seu destructio. Ergo res p̄culdubio q̄ p̄bat, q̄ res q̄ sita ita se hēat, vel n. se hēat ea rōne q̄ ē cōiūcta, vñ erit vtiq̄; aliq̄ d sūptū ex cēntia ipsi^o q̄ sitū, vel sumptū ex ei^o accidētib^o & cōse quētibus,

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

E suorum euentorum, aut accituum, aut rerum, quod de foris sunt, inter quos & ipsum quod situm est habitudo quod dicitur, & similitudo, aut rerum mediarum inter res, quod de foris sunt, & quod ex rei essentia sunt. Et ex quo omne quod situm partitur in predicatum & subiectum, & loca quae sumuntur ex rei essentia, aut sumuntur ex essentia predicati, aut subiecti, aut ex parte aliqua suarum definitionum. scilicet ex genere, aut differentia, aut quod sint ipsae partes predicati, aut subiecti, hoc est, species praedicati aut subiecti, oportet necessarium quod loca sumpta ex rei essentia sint loca definitionis, aut generis, aut differentiae, aut loca partitionis, hoc est, quibus partitur praedicatum aut subiectum in suas species. Et ex quo rei quae sunt accidentia, aut propria, quae omnibus nouem praedicamentis insunt, expedit etiam haec loca esse huius numeri. Et ex quo res quae de foris sunt, aut eis attestatus fuerit aliquis testis, & hic est aut unus acceptus, aut multi, aut omnes homines, aut dispositiones sint, quod dispones sint quae de foris sunt, similes, aut oppositae, aut compositae ex illis. sequitur necessarium, **I** quod illae quod de foris sunt, in hac partitione cluse sunt, compositae autem ex illis sunt loca, ex eo quod est magis & minus, & opposita, ut praefatum est, sunt quatuor, & similitudo est duarum specierum. Loca vero media inter res quod de foris sunt, & quod sunt ab essentia rei, putat quod sint loca a casibus, & loca a coniugatis, & ut videtur in quibus omnis locus non euadit, quoniam sit aut subiectas has partitiones, aut in media inter illas, & ulterius inspicitur nobis huius demonstrationis inquisitione apud considerationem ipsorum locorum: sicque & hoc quod praeposendum est ante loca, & praecedemus ad illorum dinumerationem secundum Philosophi iter, eiusque ordinem, & hunc incipit liber. ij.

quoribus, vel ex rebus extrinsecis, inter quos & ipsum quod situm extat aliquod ratio & proportio, seu analogia, & similitudo, aut ex rebus medijs inter res extrinsecas & res, quod sunt de essentia quod situm. Et cum quod libet quod situm diuidatur in praedicatum & subiectum: loca autem sumpta ex essentia rei, vel sumuntur ex definitione predicati, vel subiecti, vel ex parte definitionis eorum, tunc vel erit genus, vel differentia, vel erunt ipsae partes predicati vel subiecti, hoc est species predicati, vel subiecti: necessarium ergo loca sumpta ex essentia rei erunt vel loca definitionis, vel generis, vel differentiae, vel loca diuisionis, vnde quod diuidunt praedicatum vel subiectum in suas species, & hoc in praedicamento substantiae terminum. Et cum ipsa consequentia, quod scilicet consequuntur, sint vel accidentia, vel propria, & hoc in cunctis reperitur praedicamentis: idcirco consentaneum est, ut haec loca sint tot numero. Rursus cum de extrinsecis vel habeat testimonium, & illud vel euentum & receptum & fide dignum, vel plura, vel omnia vnde omnes homines, vel res ipsae: res autem extrinsecae vel sunt similes, vel oppositae, vel compositae ex his: idcirco necesse est ut extrinseca complectantur in hac diuisione, composita vero ex his erunt loca excessus & defectus, **M** seu magis, & minus, opposita, aut ut praedictum fuit, sunt quatuor, similitudo vero est duplex. Loca vero media inter res exteriore, & essentia rei vnde esse loca creatorum & loca abstractorum. Et ut summatim dicam, necessarium omnia loca continebuntur sub his diuisionibus, vel erunt media inter illas. Sed huius inductionis adhuc se offerret nobis aliquod clarior exemplum, quoniam de ipsis locis tractabimus. Haec tamen de his quod praefanda erant, ad antequam locorum dinumerationem deueniremus, nunc vero ad eorum numerationem aggrediamur iuxta methodum Aristoteli, eius ordinem.

Aristo-

ARISTOTELIS TOPICORVM

LIBER SECVNDVS.

SVMMA LIBRI.

De locis absolutis accidentis siue ad refellendum, destruendumque, siue ad asserendum, construendumque.

De problematibus vniuersalibus, & in quibus predicatis inesse, & esse conuertuntur. Cap. I.

Vnt aut̃ problematum hęc quidē vſia, illa vero particularia: vſia quidem, vt omnis voluptas bonū eſt, & nulla voluptas bonum: particularia vero, vt aliqua voluptas bonum, & aliqua voluptas non bonum. Sunt autem ad vtraque genera problematum communia vſia: & conſtructiua, & deſtructiua. Oſtendētes, n. qđ omni ineſt, & qđ alicui ineſt oſtendentes erimus: ſimiliter autē et ſi qđ nulli ineſt oſtenderimus, & qđ non omni ineſt oſtendentes erimus. Primū ergo de vſibus deſtructiuis dicendum, eo qđ communia ſint hmōi ad vſia, & particularia, & quia magis poſitiōes afferant in eo quod ineſt, q̃ non: diſputantes autem deſtruant.

Eſt autem diſcillimū cōuerti ab accidente propriam nominationem: nam aliquo modo & non vſt in ſolis contingit accidentibus. à Definitione enim, & proprio, & genere neceſſarium eſt cōuerti: vt ſi ineſt alicui animal gresſibile bipes eſſe, conuertentem verum erit dicere, quoniam illud animal gresſibile bipes eſt. Similiter autem à genere: nam ſi animal ineſt alicui, animal eſt. Eodem autem modo & in proprio eſt: ſi, n. alicui ineſt grammatices ſuſceptium eſſe, grammatices ſuſceptium erit. Nam nihil horum contingit ſm quid ineſſe, vel non eſſe: ſed ſimpliciter vel ineſſe, vel non ineſſe. In accidentibus autem nihil prohibet ſecundum quid ineſſe, vt albedinem, vel iuſtitiam. Quare non ſufficit oſtendere quoniam ineſt albedo, vel iuſtitia, ad oſtendendum qđ albus, vel iuſtus eſt: nam habet dubitationem, quoniam ſecundum quid albus, vel iuſtus eſt, quapropter non neceſſarium eſt in accidentibus conuerti. Determinare autem oportet & peccata, quæ ſunt in problematibus: nam ſunt duo, vel in eo quod falſum dicunt, vel in eo quod tranſgrediuntur poſitam locutionem. Falſum etenim dicentes, & qui quod non ineſt, ineſt alicui dicunt, peccant: & qui extraneis nominibus res appellant (vt *platanum hoſem) tranſgrediuntur poſitam nominationem.

Sermo

A conuerſione.

A deſiōe.

C
A genere.

A proprio.

Topicorum

G Sermo de locis accidentalibus, de quibus fit mentio in secundo libro, & sunt loca ipsamet offendi simpliciter. Cap. I.

ABRAM

ET dicimus, q̄ quādam q̄ōnes sunt v̄les, & quēdā particulares, & harū vtrāq; aut est affirmatiua, aut negatiua. Q̄ōnes itaq; fiunt quatuor specierū: affirmatiua v̄lis, put est dicere omnis delectatio est bona, & v̄lis negatiua, prout est dicere, nulla delectatio est bona, & affirmatiua particularis, prout est dicere, aliqua delectatio est bona, aut delectatio quēdā est bona: & negatiua particularis, prout est dicere, aliqua delectatio non est bona, aut nō oīs delectatio ē bona. Et ex quo q̄ōnum v̄lū consideratio continet particulares, q̄n. n. cōstruimus rem v̄lem cōstruimus illā particulare, & h̄mōi q̄n illā destruimus v̄lem, destruimus eam particulare, confideratio hic fit de q̄ōnibus v̄lis ex exceptis particularibus. Præterea, quia positiones topicæ sunt v̄les, & moris topicorum est illas cōstruere v̄li constitutione, aut ipsas destruere **I** v̄li destructione, ex quo præmissæ diuulgatæ sunt v̄les, quia particulares non sunt diuulgatæ, & iterum quia positiones topicæ sunt diuersæ variæ, & inuariabiles fm diuulgationē. Et vnūq; quatuor q̄sitorum, hoc est, q̄sītū definitionis, & q̄sītū generis, & q̄sītū proprii, & q̄sītū accidentis, destruit destructione v̄li, & particulari, excepto accidēte, quia ipsum destruit destructione vniuersali, quando. n. commonstratur, q̄ res nō insit omni, commonstratū est, q̄ nō est genus, neq; propriū, neq; definitio, res

MANTINVS

DIcamus ergo q̄ problematū alia sunt v̄lia, alia v̄o particularia & vnūq; eorū vel ē affirmatiuū, vel negatiuū: & sic problemata erunt quatuor generū, v̄c; affirmatiuum v̄le, vt cū dicimus, oīs voluptas est bona, v̄le negatiuum, vt cū dicimus nulla voluptas est bona: negatiuū autem particulare, vt cum dicimus aliqua voluptas non est bona, affirmatiuū vero particulare, vt q̄dā voluptas est bona, vel aliqd voluptatis est bonū. Sed cū tractatio & consideratio de problematibus v̄lis amplectitur & ipsa particularia, q̄m affirmato v̄li affirmatur & particulare, destructioque v̄li destruitur & particulare, in hoc loco considerantur problema v̄lia præter particularia. adde ē, q̄ positiones dialecticæ sunt v̄lq; v̄les: dialectici autem solent affirmare affirmatione v̄li, vel destruere destructione v̄li, cū propositiones probabiles sint v̄les. nā particulares sunt variæ & mutabiles, non seruantes probabilitatem: q̄libet autem quatuor quæsitōrum, videlicet quæsitum definitionis, & quæsitum generis, & quæsitum proprii, atq; quæsitum accidentis continet destructionem vniuersalem, & particularem, præter ipsum accidens, quod quidem destruitur destructione vniuersali. Nam, cum fuerit probatum, quod res non insit omni, seu non dicatur de omni, manifestum erit, quod non sit genus, neq; proprium, neq; definitio, sed

K

L

M

sed

A B R A M

M A N T I N V S

res vero accidentis non est hmōi : inest enim subiecto particulari, p-
ut dictum est: & ob hoc idem pōt p
illud construi accidens constructio
ne particulari, & impossibile est de
aliquo illorum, s. de genere, & pro-
prio, & definitione, q̄ cōstruantur
constructione particulari, ex quo
prædicantur de toto subiecto: to-
tum aut̄ hoc euidentis fit ex eorum
præcedentibus definitionibus. Er-
ror autem cadit in q̄ones Topicas
duobus modis: quorum vnus est,
q̄ sint mendaces, aut q̄ loquat̄ de
illis noīe inusitato in notione idio-
matis, & apud vulgus non significat
illam rem pro qua illo vrunt̄, pro-
ut dicēdo hōiem vegetabilem, aut
consimili nomine de nominibus,
q̄ sunt aliter, q̄ idioma significet.

sed non ita res se habet de ipso acci-
denti quia ipsum quidē reperi-
tū particulare in ipso subiecto, vt dictum
est: & ob hāc causam accidēs potest
affirmari affirmatione particulari,
sed illa alia, videlicet genus, p̄priū,
& definitio non possunt affirmari,
nisi vtr̄cum prædicentur de omni,
s. subiecto. Et hoc perspicuū est ex
eorum definitiōibus antedictis. in-
quit: Contingit autem peccare in
ipsis problematibus Dialecticis bi-
fariam: nēpe vel vt sint falsa & mē-
dacia, vel q̄ transgrediantur cōsue-
tam nominum denominationē in
illa lingua et nō significet apud vul-
gū illud qd̄ solet apud eos significa-
re, vt si hō appellaret̄ bestia, & s̄ istā
noīa, q̄ signant contrariū signatū,
quo solet in illa lingua significari.

Loci problematum quod quicquam inest, vel non inest.

Cap. 2.

VNUS aut̄ locus est inspicere, si quid fm̄ aliquem alium mo-
dum inest, vt accidens assignauit. Peccatur autem maxi-
me id circa genera. vt si quis albo dicat accidere colorem
esse: nō. n. albo colorem esse accidit, sed genuseius color est. Con-
tingit autem & fm̄ nominationem determinare eum qui ponit:
vt quod accidit iustitiæ virtutem esse. Sæpe autem & cū non
determinet, manifestū q̄ genus, vt accidens assignauit: vt si quis
albedinem colorari dixerit, vel ambulationem moueri: à nullo
enim genere denominatiue prædicatio de specie dicitur, sed om-
nia vniuocē genera de speciebus prædicantur: nam & nomen, et
rationem generum suscipiunt species: qui igitur coloratum di-
xit album, neque genus assignauit, quoniam denominatiue di-
xit neq̄ vt proprium, vel vt definitionem: nam definitio, & pro-
prium nulli aliū inest, sunt autem colorata, & pleraq̄ aliorum, vt
lignum, lapis, hō, equus: manifestum igitur quoniam, vt accēs
assignauit. Alius locus est inspicere ea, quibus inesse aut omni-
bus, aut nulli dictum est: & considerare fm̄ species, & non in in-
finitis. Nam transitu magis, & in paucioribus consideratio: opor-
tet autem considerare, & incipere à primis, deinde consequenter
vsque ad indiuidua, vt si oppositorum eandem disciplinā quis
dixerit

Prim⁹ lo-
cus.
Declara-
tio.

1. Locus.
Declara-
tio.

Hic loc⁹ &
cōstruētio
nis & de-
structiōis.

Topicorum

G dixerit esse, perspiciendum si eorum quæ sunt ad aliquid, & contrariorum, & quæ sine priuationem & habitum, & quæ secundum contradictionem dicuntur eadem sit disciplina: & si in his nondum manifestum est, rursum ea diuidendum usque ad indiuidua: ut si iusti, vel iniusti, vel dupli, vel dimidij: vel cæcitatibus, vel visus: vel esse, vel non esse. Nam si in aliquo ostendatur quod non eadem, interimentes erimus problema: similiter autem & si nulli inest: iste autem locus conuertitur ad construendum & destruendum. Si. n. in omnibus videatur cum diuisionem proferimus, vel in pluribus, postulandum est autem vtrum ponere, aut instantiam ferre in aliquo non sic esse: nam si neutrum horum faciat absurdus apparebit, qui non ponet. Alius est, definitiones facere accidentis, & eius cui accedit, aut vtriusque de vtroque, aut alterius: deinde considerare si quid non verum in definitionibus, perinde ac

3. Locus.
Declaratio.

H inde considerare si quid non verum in definitionibus, perinde ac
A de hoc. verum sumptum sit. Ut si est Deum iniustitiam facere, quid iniustitiam facere: si enim nocere sponte, manifestum, quoniam non est Deum iniustitiam facere, non. n. contingit nocere Deum: & si inuidus sit studiosus, quis inuidus, & quæ inuidia. Nam si inuidia est tristitia in apparenti prosperitate alicuius proborum, manifestum est quod studiosus non est inuidus, prauus. n. esset: et si indignus inuidus, quis vterque eorum: sic. n. manifestum erit vtrum verum, an falsum sit quod dictum est. ut si inuidus quidem sit qui tristatur in bonorum prosperitatibus, indignans autem, qui in malorum prosperitatibus tristatur, manifestum quod non erit inuidus indignus. Sumere autem & pro his (quæ in definitionibus sunt) nominibus definitiones, & non desistere donec ad notum deuentum sit: nam sæpe cum tota quidem definitio assignata sit, non manifestum est

Quare locus.
Declaratio.
Ab instantia.
5. locus.
Declaratio.

6. locus.
Declaratio.

A multiplicitate constructionis & destructionis apte.

I quod quaeritur: pro aliquo autem eorum, quæ in definitione sunt, nominum, definitione dicta manifestum sit. Amplius problema, propositionem sibi facientem instare. Nam instantia erit argumentum ad positionem. Est autem locus hic pene idem ei, quo considerare quibus inesse, vel omnibus, vel nullis dictum est, differt autem modo, Amplius, determinare quæ oportet dicere, vt plures, & quæ non. Vtile. n. & ad construendum, & ad destruendum: ut quod nominationibus quid res nuncupandum ut plures: quæ autem sunt talia ne, an non talia, non amplius attendendum ad plures. Ut salubre quidem dicendum effectuum sanitatis, ceu plures dicunt, vtrum autem propositum effectuum sit sanitatis, an non, non amplius ut plures dicendum, sed ut Medicus. Amplius, si multipliciter dicatur, positum autem sit quoniam inest, aut quoniam non inest: alterum monstrare eorum quæ multipliciter dicunt, si non vtraque coniungat.

contingat. Utendum autem in ijs quę latent: nā si non lateat mul-
tipliciter dictum, instabit qm̄ non monstratum est id quod ipse
dubitabat, sed alterum. Hic autem locus conuertitur & ad con-
struendum, & ad destruendum: nam construere volentes osten-
demus qm̄ alterum inest, si non ambo poterimus: destruētes au-
tem qm̄ non inest alterum ostendemus, si ambo non poterimus:
verum tamen destruenti quidē nihil oportet ex cōcesione dispu-
tare, neq; si omni, neq; si nulli dictum sit inesse: nam si ostenderi-
mus qm̄ non inest quodecunq; id sit, interimentes erimus omni
inesse: similiter autem & si vni ostenderimus inesse, interimemus
nulli inesse. Construētib; autem præconfitendū, quod cuius
inest, omni inest, si verisimile sit postulatum. Non sufficit, n. ad
ostendendum q; omni inest, in vno disputasse: vt si hominis ani-
ma immortalis est, propter hoc, anima omnis immortalis: quare
præconfitendum, q; si quęcunq; anima immortalis, omnis imor-
talis: hoc autem non semper faciendum, sed quando non facile
possumus communem in omnibus vnam rōnem dicere: quēad-
modum Geometer, q; triangulus duobus rectis æquos habet tres
angulos. Si autem non lateat q; multipliciter dicit, diuisum quo-
tupliciter dicitur, & interimendum, & construendū. Vt si decēs
est vtile, aut honestum, tentandum ambo construere, vel inte-
rimere de proposito: vt quod honestum, & quod vtile, vel quod
neq; honestū, neq; vtile. Si autem non contingat vtrāq; alterum
ostendendum, annotato q; hoc quidem est, illud autem non: ea-
dem autem ratio, etiam si plura sint in q; diuiditur. Rursum quę-
cunq; nō fm̄ equiuocationē dicunt multipliciter, sed alio modo.
Vt disciplina vna plurium, aut vt finis, aut vt eius qd̄ ad finem:
vt medicina eius quod sanitatem facit, vt quod cibis, aut vt am-
borū finiu, velut contrariorū eadem disciplina (nihil. n. magis fi-
nis alterū altero): aut vt eius quod per se est, & eius quod per ac-
cidens: Vt per se quidē q; triangulus duobus rectis æquales habet
tres angulos, p̄ accidēs autē q; eq̄lateralis: qm̄. n. accidit triāgulo eq̄-
lateralū triāgulū eē, p̄ hoc cognoscimus q; duobus rectis æquales ha-
bet. Si ergo nullo mō cōtingit eadē esse pluriū disciplinā, manife-
stū qm̄ oīno nō cōtingit esse, aut si aliquo mō cōtingit, manife-
stū qd̄ cōtingit. Diuidere autē quotupliciter, vtile: vt si volueri-
mus cōstruere, talia præstatuenda sunt q̄cunq; contingunt, et di-
uidendum in ea tm̄, quęcunq; vtilia sunt ad construendum: si au-
tem destruere, quęcunq; non contingūt, reliqua vero omittenda.
Id autem faciendum in ijs cūm latuerit quotupliciter dicuntur: et
esse hoc quidem huius, aut non esse ex eisdem locis astruendum;

Log. cam cō. Auerr. E vt

7. Locus.
Declara-
tio.
A multi-
plices diui-
sione.

Ostaus.
Declara-
tio.
C
A fine &
mediū ac
que acci-
dēte.

Topicorum

G vt disciplinam, huius quidem aut vt finis, * aut vt eorum q̄ sunt ad finem, aut vt eorum quæ sunt secundum accidens, vel rursus non esse aliquid fm̄ aliquem dictorum modorum: eadem autem ratio, & in desiderio, & quæcunq̄ alia dicuntur plurimum. Est. n. desiderium huius aut vt finis, vt sanitatis: aut vt eorum quæ sunt ad finem, vt medicinæ conficiendæ, aut vt eorum q̄ sunt fm̄ accidens, vt in vino amicum dulce, non quia vinum, sed quia dulce est: nam per se dulce desiderat, vinum autem per accidens: si .n. austerum sit, non amplius desiderat: per accidens ergo desiderabat. Vtilitas autem locus hic, & in ijs q̄ sunt ad aliquid, penē. n. talia ea, q̄ ad aliquid sunt. Amplius transferre ad euidētius nomen. Vt pro exacto in opinione clarum; & procuriositate cupiditas superfluarum rerum: euidentiori. n. facto quod dictum est, bene argumentabilis est positio. Est autem hic locus ad vtrunq̄ communis: ad construendum, & ad destruendum. Ad ostenden-

H dum autem contraria circa idem inesse, considerandum in genere. Vt si volumus ostendere q̄ est circa sensum rectitudo, & peccatum: sentire quidem iudicare est, iudicare autē est recte, & non recte, & circa sensum erit rectitudo, & peccatum: nunc ergo ex genere circa speciem demonstratio fit: nam iudicare est genus sentire: qui namq̄ sentit, aliquo modo iudicat. Rursus, ex specie generi: quæcunq̄ enim speciei insunt, & generi. Vt si disciplina praua est, & studiosa, & dispositio praua & studiosa: nam dispositio, disciplinæ genus. Primus autē locus falsus est ad construendum, secundus autem verus: non. n. necessarium quæcunq̄ generi insunt, & speciei inesse: nam animal est volatile, & quadrupes, homo autem non. quæcunq̄ vero speciei insunt necessario & generi: si enim homo studiosus, & a sal studiosum est. Ad destruendum

I dum autem & primus quidem verus, secundus autem falsus: quæcunq̄ enim generi non insunt, neq̄ speciei: quæcunq̄ vero speciei non insunt, non necesse est generi non inesse. Quoniam autē necessarium de quibus genus prædicatur, & specierum aliquam prædicari: & quæcunq̄ habent genus, vel denominatiue dicuntur a genere, & specierum aliquam habere necesse est, vel denominatiue ab aliqua specierum dici. Vt si de aliquo disciplina prædicatur, & grammatica, vel musica, vel aliqua disciplinarū aliarum prædicabitur: & si aliquis habet disciplinam, vel denominatiue a disciplina dicitur, & grammaticam habebit, aut musicam, aut aliquam aliarum disciplinarum, vel denominatiue ab aliqua earum dicetur, vt grammaticus, vel musicus: si igitur aliquid dictum a genere quoquo modo, vt animam moueri, considerandum

12. declaratio.

A genere & specie.

* al. i. aut vt eorū, q̄ sit p se, aut vt eorū, q̄ sunt scdm accidens.

Nonus. Declaratio. Ab euidentiore appellatione.

Decimus. Declaratio. A genere.

11. declaratio. A specie.

12. declaratio.

A genere & specie.

dūm est si secundum aliquam specierum motus contingit animā moueri, vt augeri, vel minui, vel corrumpi, vel generari, aut quācunque alia motus species sunt: nam si secundum nullam, manifestum est quod non mouetur. Hic autem locus communis ad vtrumque, & ad construendum, & ad destruendum: si enim secundum aliquam speciem mouetur, perspicuum est quoniam mouetur: et si secundum nullam specierum mouetur, manifestum quod non mouetur. Cum autem facultas non asit argumentationis ad positionem, intendendum ex definitionibus aut quæ sunt propositæ rei, vel quæ videantur, & si non ab vna, etiam à pluribus. Facile enim definiētibz argumentari erit: nam ad definitiones facilis argumentatio. Considerandum autem in proposito, quoniam existente necesse est positum esse, aut quid est ex necessitate, si propositum est. Construere quidem volenti, quo existente propositum erit ex necessitate: nam si illud ostendatur esse, & propositum ostensum: erit destruere autem volenti, quid est si propositum est: nam si ostenderimus consequens propositum non esse, interimentes erimus propositum. Amplius, ad tempus inspiciendum si aliqui dissonat. Vt si quod nutritur, dixerit quis ex necessitate augeri: nutriuntur enim semper animalia, augentur autem non semper. Similiter autem & si scire dixerit quis reminisci: hoc enim præteriti temporis est, illud autem præsentis, & futuri: scire, n. dicimur præsentia, & futura, vt quoniam erit Solis defectus, reminisci autem non contingit aliud quàm præteritum. Amplius sophisticus modus ducere ad id, ad quod plurimam habemus argumentorum facultatem. Hoc autem erit quandoque quidem necessarium, quandoque autem apparens necessarium, quandoque autem neque apparens, neque necessarium: necessarium quidem, quando negante eo qui responderet aliquid vtilium ad positionem, ad illud rationes facit: contingit autem id talium esse ad quæ copiosam argumentorum facultatem habemus, similiter autem & quæ inductionem ad aliquid per positum faciens, interimere conatur: hoc enim interempto, & propositum interimitur. Apparens autem necessarium est, quando videtur quidem vtile, & accommodum positioni, non est autem ad id ad quod fiunt disputationes, siue negante eo qui disputationem sustinet, siue ab inductione probabili, per positionem ad idem factam interimere conetur id ipsum: reliquum vero quando nec necessarium est, nec apparens ad id ad quod fiunt disputationes, & sine causa accidit redarguere respondentem. Oportet autem deuitare postremum dictorum modum: oīno, n. semotus, & extraneus videtur esse à dialectica.

E ij Quare

Decimus.
tertius.
Declaratio.

14. declaratio.

15. declaratio.

16. declaratio.
A facultate copiosa argumentorum.

C

Topicorum

D Quare oportet & respondentem non grauiter ferre, sed ponendū quæ non vtilia sunt ad positionem significare quæcunq; non videntur, ponit tñ: nam magis perplexos esse vt plurimum contingit eos, qui interrogant, qñ omnia hmōi ab eis posita fuerint, si non concludunt. Amplius, omnis qui dixit vnumquoduis, quod-

17. declaratio.

dam modo multa dixit: eo q; plura vnicuiq; ex necessitate consequentia sunt (vt qui hominem dixit esse, & q; animal est dixit, & q; animatum, & q; bipes, quodq; mentis, & disciplinæ susceptiuum) quare quouis vno. consequentiū interempto, interimitur et quod in principio est: cauere autem oportet in huiusmodi, diffilioris assumptionem facere. Nam qñq; facile est consequens interimere, quandoq; id ipsum propositum. Quibuscunq; autē necesse est alterum tantum inesse, vel non inesse, vt homini egritudinem, vel sanitatem: si alterum facile poterimus disputare quod inest, vel non inest, & ad reliquum facile poterimus. Hoc autem

18. Declaratio.

19. Declaratio.

conuertitur ad vtrumq; ostendentes. n. quod inest alterum, quod non inest reliquum ostendentes erimus: si autem quod non inest ostendamus, reliquum inesse ostendentes erimus: manifestum igitur quod ad vtrumque vtilis hic locus est. Amplius argumentari transferendo nomen in orationem: cum longe magis consentaneum visum fuerit transsumere quā vt ponitur nomen. Vt magnanimum non fortem (vt ponitur) sed magnum animum habentem: quemadmodum fidentem, bona sperantem. Similiter autem & ingeniosum. cuius fuerit genius studiosus. quemadmodum Xenocrates inquit, ingeniosum cū esse, qui animam fortitus est studiosam: ipsam enim vnicuiq; esse genium. Quoniam autem rerum aliæ quidem sunt ex necessitate,

20. Declaratio.

A positione vnius p alitero.

F alię autem vt in pluribus, alię vero vtrumlibet, si quod ex necessitate est, vt in pluribus ponatur, aut quod vt in pluribus, ex necessitate: aut ipsum, aut contrarium ei quod est in pluribus, semper dat locum argumentationis. Nam, si quod ex necessitate est, vt in pluribus ponatur, manifestum quoniam non omni dicit in esse, cum insit omni: quare peccauit: siue, quod in pluribus dicitur, ex necessitate dixit, omni dixit inesse, cum non insit omni: silt autē & si contrarium ei qđ in pluribus est, ex necessitate dixit, semp. n. in paucioribus dicitur contrariū ei, qđ est vt in pluribus. vt si vt in pluribus prauī hōes, boni in paucioribus, quare multo magis peccauit, si bonos ex necessitate dixit esse: similiter autē & si qđ vtrūlibet est, ex necessitate dixit, vel vt in pluribus: neq; .n. ex necessitate vtrumlibet, neq; vt in pluribus: contingit autē & si nō determinans dixerit vtrum vt in pluribus, an ex neces-

tate.

11. Decla-
ratio.

Atate dixit: sit autem res vt in pluribus disputare. Vt si ex necessitate is dixerit. Vt si prauos exheredandos dixit esse, non determinans, tanq̃ ex necessitate is dixerit, disputare. Amplius, & si idē sibi accidens posuerit vt alterum, eo q̃ alterum sit nomen. Quem admodum Prodicus diuidebat voluptates, in gaudium, & iucunditatem, & lætitiā: hæc. n. omnia eiusdem (id est voluptatis) nomina sunt: si ergo aliquis gaudere, ei quod est lætari ponat accidere, idem vtique sibi ipsi dicet accidere.

Sermo de Locis quæstionum de Inesse, & non Inesse. Cap. 2.

A B R A M

M A N T I N V S

Initium autem locorum, q̃ enun-
tiauit Arist. est, q̃ consideremus
prædicatum positi. si enim fuerit
in suo subiecto, secundum q̃ vnum
illorum prædicatorum excepto ac-
cidente, non fit accidens, & si deno-
minauerit illud denominatione, q̃
fit accidens subiecto, errauit nomi-
nis appellatione. vt si diceret q̃ albe-
dini acciderit, quod fit color, color
enim est albedinis genus, non acci-
dens. Et aliquando cadit error in
generis prædicatione de subiecto,
q̃ prædicetur prædicatum acciden-
tis, quod est, q̃n de suo subiecto præ-
dicatur nomine denominatiuo, vt
si quis diceret q̃ albedo fit colorata:
notum enim est, q̃ qui hoc fe-
cerit, prædicauerit accidens prædi-
catione accidentis, non prædicatione
generis: genus enim prædicatur
de specie prædicatione, qua conue-
nit eius nomen, ip siusq̃ definitio,
non prædicatione proprii & definitio-
nis: hæc enim sunt propria rebus,
de quibus prædicantur: hoc est q̃
non insunt alijs ab illis, coloratum
autem inest alijs ab albedine. Notū
itaque est quod qui hoc fecerit de-
nominauerit genus q̃ fit accidens.

Secundus

Primus loc⁹, de quo fecit Arist.
mentionē, est vt inspiciamus p̃
dicatum propositū: nā, si insit sub-
iecto suo, quatenus est vnū ex reli-
quis alijs præter accidens, tunc non
erit accidens: q̃ si quis denomina-
uerit ipsum esse accidens subiecto,
iam errauit in nominis denomina-
tione. vt si quis dixerit, q̃ accidit al-
bedini, vt fit color: nā color est ge-
nus albedini, non accidens. Potest
quoq̃ committi error in prædica-
tione generis de suo subiecto: nem-
pe si prædicetur prædicatione acci-
dentis, q̃ prædicetur de suo subie-
cto nomine denominatiuo, vt si q̃
dixerit albedinem esse coloratam:
nam manifestum est, q̃ qui ita fece-
rit, fecit vt genus prædicetur prædi-
catione accidentis, non prædicatione
generis, quoniam genus prædi-
catur de specie prædicatione vni-
uoca, videlicet, q̃ eius nomen & de-
finitio vniuoce dicantur: neq̃ præ-
dicatur prædicatione proprii, ac de
finitionis, quoniam hæc propria
sunt illis rebus, de quibus prædican-
tur, ita vt nō insint alijs: sed colora-
tum alijs inest, quā ip si albedini.
Qui ergo hoc fecerit tam denomi-
nauit, & descripsit genus quatenus
est accidens.

E iij Secundus

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G Secundus autem locus sumitur
 Loc. 2. ex rei eētia, qui est locus sumptus
 ab essentia partitionis: qñ. n. nos vo-
 lumus per hunc locum procutare
 prædicatū inesse subiecto, aut nō
 inesse, partimur subiectum in suas
 species, deinde in suarum specierū
 species, donec finiant in sua indivi-
 dua: deinde inspicimus inesse præ-
 dicatū illis, si commonstratū fue-
 rit q̄ insit omnibus illis, aut suis pri-
 mis speciebus, aut specierum specie-
 bus, aut indiuiduis, si non insit spe-
 ciebus, aut omnibus illis, aut maio-

H ri parti illarum, commonstratam
 fuerit illud inesse toti subiecto: &
 componitur ex hoc oratio inquisi-
 tiua, non demonstratiua, ex quo
 syllo demonstratiuo commonstra-
 tur particulare per vñe, hoc autē cō-
 monstratur vñe per particularia: &
 si commonstratum fuerit, q̄ illud
 sit negatū ab omnibus illis, cōmon-
 stratum est, q̄ prædicatū sit nega-
 tū à toto subiecto: & ex hoc cōpo-
 nentē secūda species primę figure:
 si autem cōmonstratū fuerit, q̄ il-
 lud sit negatū ab aliquibus illorū,
 cōmonstrat illius destructio ab illo
 in tertia figura. vt. v. g. si q̄reremus,
 an oppositorū scia sit vna, diuidere
 mus opposita in quatuor species, q̄
 sunt affirmatiuū & negatiuū, & cō-
 traria, & relatiua, & priuatio & ha-
 bitus: & si de his cōmonstratū fue-
 rit, q̄ oīum ipsorū scia sit vna, cō-
 monstratū est, q̄ oppositorū scia
 sit vna: hoc. n. itinere procederetur
 de oībus oppositorū speciebus: si autē
 cōmonstratū eēt, q̄ nō eēt vna oīum
 ipsorū scia, cōmonstratū inde eēt ne-
 gatiuū vñe i p̄ia figura: & si cōmō-
 stratū eēt, q̄ scia quorūdā ipsorū
 nō

Secūdu locus est sumptus à rei
 essentia, & substantia, & est locus
 sumptus per viā diuisionis: nā cum
 volumus i hoc loco respicere vtrū
 p̄dicatū insit subiecto, vel nō insit,
 diuidim⁹ subiectū in suas spēs, mox
 in spēs specierū eius donec defināt,
 & finiant oīa indiuidua eius, dein-
 de inspicimus in eis inesse ipsum p̄-
 dicatū, & si notū fuerit ipsum in-
 esse oībus illis, siue primis speciebus,
 siue speciebus specierū vel ipsis in-
 diuiduis, si non fuerit manifestū ip-
 sum inesse speciebus, siue oībus ip-
 sis, siue maiori patti eorū, tunc con-
 stabit ipsum inesse toti subiecto, &
 constituetur ex hoc oratio inducti-
 ua, non demonstratiua, cū in syllo:
 demonstratiuo declarēt particula-
 re per vñe, in hoc vero manifestatur
 vñe per particularia: at si cōstet ip-
 sum negari ab omnibus illis, tūc cō-
 stabit ipsum prædicatū esse quo-
 que negato à toto subiecto, & con-
 stituetur ex hoc scdus modus p̄iæ
 figure. Quōd si cōstet ipsum esse
 negatū ab aliquibus illorum, seu à
 parte ipsorū, tunc constabit eius de-
 structio in tertia figura. Exempli
 causa, si q̄ramus vtrum scia opposi-
 torum sit eadē, tunc. n. diuidemus
 ipsa opposita in quatuor sua gēa, q̄
 sunt affirmatio & negatio & ipsa cō-
 traria, & ipsa relatiua, & priuatio &
 habitus: & si in his constabit sciam
 de omnibus illis esse eandē, tūc con-
 stabit sciam oppositorū esse eandē,
 & hoc inductiue de oībus genericis
 oppositorū: & si cōstet sciam oīum
 eorū non esse eandē, tūc cōstabit ex
 hoc vñe negatiua in prima figura.
 At si cōstet sciam quorundā eo-
 rum non esse eandem, tunc constabit

ABRAM

MANTINVS

A non eſſet vna, cōmonſtratū eēt negatiuum, qđ cōcluderet particulare in tertia figura. Si autē in primis ſpeciebus oppoſitorum nulla reſ de hoc nobis cōmonſtraret, vnūqđq; ipſorū diuideremus ad ſcđas ipſius, & ſi hinc cōmonſtratū nobis fuerit, hoc ipſum eſt, qđ pponēbam⁹, ſinauē & illas diuidimus quouſq; ad indiuidua proceſſus ſiniatur.

Locus. 3. Tertius autē locus ſumitur ex deſinitione, & eſt demonſtratiuus ex rei eſſentia: hīc autē ſit duobus modis: aut qđ definiamus quāſi ſub-

B iectum, & ſi cōperiamus queſitum eſſe ibi, cōmonſtratū eſt in prima figura, qđ in ſubiecto, & ſi cōmonſtraret qđ ſit ab illo negatū, cōmonſtratū qđ negetur ab ipſo ſubiecto in prima & ſecunda figura. V.g. an aīa ſit mortalis, & dicimus, aīa eſt ſubſtantia, quā ex ſeipſa mouetur continuo motu, qđ autē eſt hūmōi, eſt immortalē, aīa itaq; eſt immortalis: ſecundus autem modus eſt, quōd definiamus ipſummet prædicatum, & ſi ipſum inuenire-

C mus in ſubiecto, cōmonſtratū eſt qđ prædicatum in ſit toti ſubiecto in ſecunda figura: deſinitio. n. conuenitur, niſi. n. hoc eſſet, nō concluderet: fieret. n. ex duabus affirmatiuis in ſcđa figura. Si autē cōmonſtratū eēt, qđ ipſius deſinitio eēt negata ab ipſo ſubiecto concluderet negatiuā vlem in ſcđa figura. V.g. an ſtudioſus ſit inuidus, & inenimus inuidū noxiū rei pſperitatis, ſtudioſum autē nō nocere rei pſperitatis, cōcludit itaq; ſtudioſū nō eē inuidū. Si autē nō eēt aliqd explicitū de deſitione prædicati & ſubiecti, facimus de prædeſinitionis, put ſecimus de ſubiecto,

bit ex hoc negatiua, qđ inferet parti D. culare in tertia figura. Quōd ſi nihil huius rei conſtet in primis ſpeciebus oppoſitorū, tunc diuidemus oēs ſpecies eorū: & ſi ex his conſtet, habemus intentū, qđ volumus: & ſi non, tunc diuidemus eas donec deueniatur ad indiuidua.

Tertius locus eſt ſumptus à deſinitione, & eſt demonſtratiuus ſubſtantię rei: & ſit dupliciter: primo mō vt definiat ſubiectū problematis, & ſi inueniat prædicatum in eſſe ei, tunc oſtendit prima figura ipſum in eſſe ſubiecto: at ſi pbetur ipſum E. eſſe negatū ab eo, tunc probatur ipſum eſſe denegatū ab ipſo ſubiecto in prima & in ſecunda figura. exempli gſa, vtum aīa ſit mortalis, & dicatur aīa eſt ſubſtantia mobilis per ſe motu continuo: id autem, quod ita ſe habet, eſt immortalē: ergo anima eſt immortalis. ſecundo vero modo ſit, vt definiatur ipſummet prædicatum, & ſi inueniatur in eſſe ſubiecto, tunc conſtat prædicatum in eſſe toti ſubiecto in. ij. figu. quia de ſiō eſt cōuertibilis, alias. n. nō concluderet, quia conſtaret ex duabus F. affirmatiuis in ſecunda figura: at ſi conſtet, quod eius deſinitio negetur à ſubiecto, tunc concludet negatiuā vniuerſalem in ſecunda figura, exempli gratia, vtum ſtudioſus ſit inuidus: & inuenimus inuidū triftari in proſperitatibus; ſtudioſus vero non triftatur proſperitatibus: concludetur ergo, ſtudioſus non eſt inuidus. At ſi nihil deſinitionis prædicati & ſubiecti nobis declaretur, tunc idem faciemus de partibus deſinitionis, quod ſecimus de ſubiecto, vel de præ-

E. iij. dicato

aur

E aut de ipso predicato, hoc est, de definitione partium alterius illorum, & illam consideramus eo modo, quo hoc considerauimus de ipso subiecto, aut predicato, & sic usque ad simplicissimam partium definitionis: hoc autem fit, quoniam non fuerit nobis demonstratum per id, quod ante hanc propositum fuerat.

Locus. 4. Quartus autem locus est quod quæramus contradictorium ei, quæ posita fuerat, & quo ad hoc percurabimus, quantum possibile fuerit. Si autem illi non fuerit contradictorium, aut si illud inuenerimus, iam ipsum de-

Hstruxerimus, verificatum esset ipsum positum. Vis autem huius loci est, ut vis loci, quoniam inquisitione est aliquid verificatum: contradictionis. n. priuatio fit ipso sensu, & aliquando fit in quantum non est syllogismus, qui illi contradicat: & hic non est locus, sed est præceptum iuuans constructionem subiectionum diuulgatarum, nec est demonstratiuus: non enim sequitur, quoniam alicui rei non fuerit contradictorium, aut quod illius contradictio destruat, quod illa sit secundum se vera: posset enim aliquando esse illi aliud contradictorium, præter quod nos estimemus illud.

Locus. 5. Quintus autem locus est ex parte dictionum, quod significetur res nomine diuulgato apud vulgus, non nomine ficto huic rei, siue apud vulgus significet aliquam rem, siue non significet. Et ille quidem est topicus iuuans constructionem, & destructionem: nisi res sit illius, cui non est nomen apud vulgus, & est ei nomen in scientia alicuius artis: expedit. n. quod illo utamur, prout sit apud artifices illius artis, & illud esset præceptum, non locus.

Sextus

dicato ipso, nempe, quod capiemus definitionem partium definitionis vnius eorum, & experiemur eam eo pacto, quo tetinuimus illud in ipso met subiecto, vel prædicato: & sic procedemus donec deueniatur ad simpliciores partium definitionis: & hoc, si non declaratur, & cõflet nobis id, quod volebamus a hoc.

Quartus locus est, ut quæramus instantiam rei, quæ fuit, & utamur in hoc magna diligentia, quantum fieri potest, & si non inuenerimus instantiam, vel si inuenerimus, iam destruxerimus eam, tunc verificatur ipsa positio, seu positum. Locus autem hic eandem habet vim, quam habet locus, qui per inductionem verificatur: quoniam priuari instantia, vel accidit ex sensu, vel prope quia non datur aliquis syllogismus, qui contradicat ei: & hoc non est locus, sed præceptum, quod iuuat ad confirmationes positionum probabilium: neque est demonstratiuus, propterea, quia non est necessarium, si res non habeat instantiam, vel quod destruitur eius instantia, ut propterea sit vera in se, quia fortasse habet instantiam, licet nos non aduertamus eam.

Quintus locus est sumptus ab ipsis denominationibus, seu nominibus rebus: & est, quo res significat nomine famoso apud vulgares, non nomine ficto ad significandam illam rem, siue significet apud vulgus aliam rem, siue non. Est autem locus is dialecticus, valens ad construendum & destruendum: nisi forte illa res non habeat nomen apud vulgares, sed habeat nomen apud scientiam alicuius artis: tunc. n. debemus uti eo, ut utitur ipso professor illius artis: & est utique præceptum, non locus.

Sextus

ABRAHAM

MANTINVS

A Sextus locus, qui est ex ipsis distinctionibus, qui est ut positi, quod queritur an sit, aut non sit, dicat nois æquiuocatione, & quoniam id non estimat respondens, posset errare: querens itaque distinguat rem æquiuocam in omnia significata, de quibus dicitur, quia hæc est diuisio generis in eius species: deinde demonstrat modo quodam simili inquisitioni, quod prædicatum inest toti subiecto, ex quo inest maiori parti significatorum, aut omnibus, in qua distinguatur nomen: & hoc fit, quoniam proposita fuerit constructio. Quando autem proposita est destructio, demonstratur, quod prædicatum nulli illorum significatorum inest. Et videtur hic locus est sophisticus, id autem quod de hoc expedit topico, est, ut fugiat usum huius loci, & quoniam ei inciderit, distinguat omnia significata, de quibus dicitur ipsum æquiuocum, deinde proferat illorum verum distinctum à non vero: & hoc idem expedit ei facere de nominibus analogis, deinde tandem proferat quod illorum sit verum & quod falsum. Expositores autem numerant hunc locum septimum omnem. I. locum; quo fit nomen analogum, cum secundum veritatem nec ille, nec ipsum præcedens sit locus topicus.

Locus 8. q. 1. Octauus autem locus est, quod oporteat traducere nomen rei, quoniam latet, ad id, quod est notius illo, prout vice illius quod dicimus cogitatu, certum ponemus ipsum verum hoc autem est præceptum iuuas facile inuentionem syllogismi, & non est locus.

Locus 9. q. 1. Nonus locus est, quod consideremus genus subiecti, & si in illo inueniremus entitiam, quod illud inest subiecto: & si non inueniremus, quod contraria prædicent de vna re,

Sextus locus sumptus quoque ab ipso dicitur nominibus & est, cum ipsum possumus, de quo queritur utrum reperiat vel non reperiat, dicatur æquiuoce, & cum respondens non aduertat illud, tunc poterit decipi opponens: tunc ergo diuidat illa res æquiuoca in omnia significata, de quibus dicitur, quia hæc est diuisio generis in suas species, deinde exponat per viam similem inquisitioni. quod prædicatum reperitur, seu inest toti subiecto, cum inest maiori parti rerum, in quas diuiditur illud nomen, vel in omnes: hoc autem fit, cum querit affirmare seu construere: sed cum vult destruere, probabit tunc subiectum non inesse alicui illorum significatorum. Et tandem hic locus est sophisticus. Dialecticus ergo debet evitare usum huius loci: quod si in eum inciderit, tunc diuidat omnia significata, de quibus dicitur illud æquiuocum, eaque distinguat, mox declaret quod illorum sit verum, & quod non verum: & hoc idem debet facere in nominibus dubijs, quæ analogæ solent vocare, mox declarare, seu distinguere verum à falso. Expositores autem numerant hunc locum septimum, scilicet locum, qui fit per nomen analogum, seu dubium, qui quidem non est dialecticus nec ipse, neque præcedens ei.

Octauus locus est, ut transferam nomen rei, quod est ignotum, ad aliud nomen magis notum illo, ut cum dicimus vice huius, nominis scilicet certi in cogitatione, dicat verum: hoc tamen est præceptum conducens ad ipsum syllogismum facile inueniendum, & non est locus.

Nonus locus est, ut consideremus genus ipsius subiecti, & si inuenierimus prædicatum inesse ei, tunc iudicamus ipsum inesse subiecto, præterit cum voluerimus probare contraria inesse eidem rei, nam si inest

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

Gre, quia quæ insunt suo generi, insunt & illi. vt q̄ sensus sit rectum, & error, quia cognitionis sit rectum & error. Cognitione enim est genus ipsius sensus, & sensus est illius spēs, & ille est locus veridicus, quia demonstratio speciei per genus, est cōmonstratio partis per ipsum totū, & ille est demonstratiuus, prout præpositum est. Et posset ferri demō de genere p̄ specie construendo: quicquid enī inest speciei, inest generi: & hic componitur per syl̄m cōditionale. Verbi gr̄a, quia si homini inest ipsa

Hratio, aīali inest ratio: hæc autē demonstratio non eueniret negatiue: q̄n enim homini nō inest rōnis priuatio, non sequit̄ q̄ animali nō inest rōnis priuatio: demō vero speciei ex genere per syl̄m cōditionalem est possibilis, negatiue: quicquid enim negat̄ ab ipso genere, negatur ab ipsa specie, quia si animali nō inest rō, nec homini inest rō, licet impossibile hoc sit affirmatiue: q̄n enim rationis priuatio inest animali, nō inest rationis priuatio ipsi homini.

I Decimus autem locus est, q̄ cōsideremus quæ sit prædicatū, quia si sit genus & prædicet̄ de quæ sit subiecto, necessario sequitur q̄ subiecto inest pars aliqua specierum huius generis. Sicq̄, quicquid denominam̄ per hoc gen̄, vt si diceremus, an anima moueat: quia si possit moueri, necessario sequitur, q̄ moueat per aliquā specierū motuum, quæ sunt quatuor, videlicet, translatio, alteratio, augmentū & decrementū, & generatio & corruptio: hoc autē loco connectitur nexus, si cōcludens fuerit affirmatiuum, vt q̄ aīa moueat, in prima figura: si autē fuerit negatiuum,

insint generi ei? insunt ei: vt q̄ circa **K** sensum reperitur rectitudo, & peccatum, quia circa iudicium, seu apprehensionem extat rectitudo, & peccatum: iudiciū enim hic, est genus ad sensum, sensus vero est spēs ei, & est utiq̄, locus verus demonstratiuus: nam demō de specie per genus est declaratio partis p̄ totum, vt prædictum fuit. Fit autē demō de genere per speciem ad construendū, seu affirmandum, q̄m quicquid inest speciei inest generi: hoc autē componit̄ per syl̄m hypotheticum. exēpli gratia, si homini inest ratiociniū, ergo **L** animali inest ratiociniū: sed hæc demonstratio non fiat p̄ negationē, nā si homini non inest irrationalitas, non p̄ ea sequit̄, q̄n inest ipsi animali irrationalitas. At demō de specie p̄ genus in syl̄lo hypothetico potest utiq̄, fieri per negationem, q̄m quicquid negat̄ de genere, negatur de specie: nam si animali nō inest ratiociniū, neq̄, ipsi homini quoq̄, inerit ratiociniū: sed hoc non fiet per affirmationē: nā si irrationalitas inest aīali, irrationalitas non inerit homi.

Decimus locus est, vt respiciam̄ **M** prædicatū ipsi quæ sit, q̄m si fuerit genus, & fuerit prædicatū de subiecto q̄ sit, tūc necessario oportebit inesse ipsi subiecto aliquā specie illius generis: sicutq̄, quodcunq̄, nomē illius generis imposuerim, vt si dicat, vt ū aīa moueat, nam si est possibile eā moueri, necessario utiq̄, oportebit eam moueri aliquā specie quatuor motuū, q̄ sunt translationis, alterationis, incrementi, gnationis & corruptiōis, huius autē loci componetur syl̄s, vel cōcludens affirmatiuus, aī. q̄ aīa mouet, & in prima figura: vel cōcludens negatiuus,

Locus. 10.
q̄ est vnde
cinus, &
duodecim.
mde.

37. q. 16

negatiuus,

negatiuus,

ARRAM

MANTINVS

Atiuum, vt q̄ anima non moueat, & per conditionalem subiunctiuam. Verbi gr̃a, q̄ dicamus, si anima moueatur, aut crescit, aut alteratur, aut transfertur: Deinde repetatur consequens, scilicet q̄ nullo horum motuum moueatur, & concluditur, q̄ anima non moueatur: & aliq̄n concluderet in secundæ figuræ aliqua specie, si concluderet duabus conuersionibus: sed in prima figura nō concluderet, quia minor sit negatiua, & hic locus est demonstratiuus & sumitur ex rei essentia.

Locus. ^{ii.}
q̄ est de
mus quar
rus.

B Vndecimus autem locus sumitur ex consequentibus, hic autē fit duobus modis: quorum vnus est, q̄ consideretur quæ sit illa res, quæ quando est necessario sequatur esse positum, & hic locus semper est constructionis: quādo enim ponimus rem, quæ quādo est, sequitur esse ipsum positum antecedens, & quæ situm esse consequens. deinde repetatur ipsum, met antecedens, & concludatur ipsummet consequens. Verbi gratia, si queramus an vacuum sit, & dicatur si motus sit, vacuum est: sed mo-

Ctuse est, vacuum itaq; est. secundus autem modus est, q̄ cōsideremus quæ sit res quæ est quæ sita, quæ est, quando positum est, & hic locus est semper destructionis, hic autem sit ponendo quæ situm antecedens, & res consequens ipsum esse, q̄ sit: deinde repetamus oppositum consequentis, & concludatur oppositum antecedentis. Verbi gratia, q̄ nostrum quæ situm sit, an vacuum sit, & dicat, si vacuum esset, corporis dimensiones essent separata: deinde repetat, sed dimensiones nō sunt separata, & concludatur, vacuum itaq; non est.

Hæc

negatiuam. scilicet q̄ anima non mouet. **D** & p̄ hypotheticā conditionālē seu cōiunctiuā. exempli gratia, si dicat, si aīa mouet, ergo vel crescit, vel alterat, vel transfert localiter, mox repetat oppositū consequētis, quod est, q̄ nō mouet aliquo illorū motuū, & sic cōcludet, q̄ anima nō mouet: potest tñ concludere in secundā figurā in aliquo eius modo, quæ probabitur p̄ duas conuersiones, & erit secundus modus: at ī prima figura nō concludet, quia minor esset negatiua, iste autem locus est demonstratiuus, & est sumptus à substantia rei.

E Locus vndecimus est sumptus ab affirmationib⁹ seu cōsequētis, & fit duob⁹ modis: primo, vt cōsiderem⁹, q̄ sit illa res, qua data oporteat necessario dari p̄positū quæ sitū: & is locus est semper affirmatiuus, seu cōstructionis: & hoc cū posuerim⁹ rē, qua data, oporteat dari positū aīas, & quæ sitū cōsequens: deinde repetat illudmet aīas, & concludat illudmet cōsequens, exēpli gratia, quæ sitū, seu problema sit, vtrū deū vacuum: & dicamus si mot⁹ dat, vacuū dat, sed motus dat, ergo vacuum datur: secūdo **F** mō sit, si cōsideremus eā rem, q̄ dabit quidē dato ipso p̄posito q̄ sito: & is locus est semper destructiuius, & hoc, si ponamus quæ situm pro antecedenti, & id quod sequitur ad ei⁹ esse pro cōsequētē: mox repetamus oppositū cōsequētis, & cōcludat oppositū antecedentis, exēpli gr̃a, si sit quæ sitū, vel problema: vtrum datur vacuū, & dicamus, si vacuū daretur, ergo dimensiones corporis essent separata: mox repetamus, sed dimensiones nō reperiunt separata, & concludetur, ergo vacuum non datur.

hi autē

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G Hæc quidem loca sunt demonstratiua, sed prout dictum est de conditionibus syllogismi conditionalis est, quoniam fit quod connexio sit demonstrata per syllogismum categoricum, aut repetitum, si connexio esset per se nota.

Locus. 12.
& est decimus
in Aristot.

Quoddecimus locus sumitur ex parte temporis, & hic quidem fit, quoniam prædicatum & subiectum fuerint in aliqua re varia secundum tempus, non semper verificatur prædicatum inesse subiecto: hoc autem fit, quoniam inuenitur in illa subiectum semper, prædicatum autem non semper. Verbi gratia dicendo, an

H nutribile necessario augeatur, nec ne, & dicat, quod non augeatur necessario, quia nutribile semper nutritur, & non semper auget, & hoc quia subiectum est tempore alio à tempore quo est ipsum prædicatum. Verbi gratia, an addiscere sit reminisci: addiscere enim est illius, quod erit futurum, reminisci autem est illius, quod fuit tempore præterito. Hic autem locus est demonstratiuus, & sumitur ex accidentibus inseparabilibus, & syllogismus, qui eo constituitur, sit ex figuris categoricis in secunda figura: medium enim illius est ipsum tempus, & prædicatur de vno extremo affirmative, & de altero negative.

Locus. 13.
& est decimus
in Aristot.

Tertiusdecimus autem locus est, quod quærens omittat destructionem positi, quod respondens admiserat in sua cautione, & transferatur ad destructionem alterius rei, & hæc altera res non euadit, quin ipsius destructio sit necessaria ad positionem destructionis, aut non sit: & vltima dum fuerit necessaria, non euadit, quin sit secundum veritatem, aut cogitatu: quoniam vero fuerit necessaria secundum veritatem, ille est demonstratiuus, quod res, quæ transfertur ad locutionem

hic autem loci sunt demonstratiui, verum tamen ut iam fuit dictum ex conditionibus syllogismi hypothetici, seu conditionalis cum sit est ut coniunctio, seu illatio, vel consequentia in eo sit nota per syllogismum categoricum, vel ipsum antecedens sit consequentia, seu coniunctio fuerit de se nota.

Quoddecimus locus est sumptus à tempore, nempe ut si inesset prædicatum & subiectum alicui rei sit diuersum tempore, tunc non erit verum dicere prædicatum inesse subiecto semper: & hoc, siue subiectum in sit semper, & prædicatum non semper. exempli gratia, si quis dixerit, verum quod nutritur augeatur ex necessitate, vel non, & dicat ipsum non augeri ex necessitate, quoniam quod nutritur, semper nutritur, sed non augeatur semper, siue subiectum reperiatur tempore, quo non reperiatur prædicatum: exempli gratia, si quis dixerit verum scire sit reminisci, & dicat, scire non esse reminisci, quoniam scire est futurum temporis, reminisci vero præteriti: hic autem locus est demonstratiuus sumptus ab accidentibus inseparabilibus: & syllogismus, qui ex eo componitur, est ex figuris categoricis in secunda figura: nam medium in eo est tempus, & prædicatur de vno eorum affirmative, & de altero negative.

Decimus tertius locus est, cum interrogans omittit destructionem positionis, quæ accepit respondens pro sua cautela, & transfert se ad destruendam aliam rem, & illius alterius rei destructio vel sit necessaria omnino ad destruendam positionem, vel non sit necessaria: mox si fuerit necessaria, vel perire vera necessaria, vel secundum opinionem: si re vera, tunc est locus demonstratiuus. ut cum illa res, ad quam transfertur sermo,

ABRAM.

MANTINVS

A cautionem de ea, sit præmissa necessaria in syllo destructionis, & iterum hoc opus est necessarium arti topicæ quæ respondens negaret aliquam rem de his, quæ iuaret quærentem quo ad positum. Quando vero præmissa, ad quæ quærens transfert orationem, non esset necessaria ad positi destructionem, nec cogitatu, nec secundum veritatem, opus itaque esset sophisticum. Quæ vero fuerit cogitatu non secundum veritatem, si illa cogitatio esset divulgata, hic itaque est topicus. Si autem cogitationis causa fuerit error asseverationis huius, & putaretur quod esset ipsa res, illa esset sophisticus: hic autem non est locus, sed præceptum inuentionis syllogismi, & cautionem ab operibus sophistarum.

Locus. 14.
q. est decimus octauus.

Quartusdecimus autem locus est, quod consideremus res, quibus inest altera duarum rerum oppositarum solū, prout sunt contraria immediata, si cut salutem & morbum inesse homini: quæ enim commonstratum fuerit alterum contrariorum inesse, commonstratum est nobis alterum contrariū esse negatum, & hic est destructionis: contra autem si commonstraretur nobis alterum contrariorum esse negatū, commonstratum nobis est alterum contrarium esse: & hic quidem locus est constructionis & destructionis, & sit ex rebus quæ sunt de foris: & syllogismus illo constitutus sit per conditionalem subiunctiuum & disunctiuum.

C Quintusdecimus autem locus est præceptum translationis nominis in orationem, quæ gerat vicem ipsius: hoc est, quod qui transfert, quando hoc facit, procuret, quod oratio significet naturam, quam significat nomen, non rem

Locus. 15.
q. est decimus nonus.

Quintusdecimus autem locus est præceptum translationis nominis in orationem, quæ gerat vicem ipsius: hoc est, quod qui transfert, quando hoc facit, procuret, quod oratio significet naturam, quam significat nomen, non rem

sermo, sit propositio necessaria in syllogismo destruyente: & illud officiū sit quoque, necessariū in arte dialectica, cum respondens negauerit aliquid, per quod iuuetur arguens in ipsa positione. At si illa propositio, ad quæ transfert interrogans sermonem suum, non fuerit necessaria pro destructione positionis, nec secundum opinionem, neque re vera, tunc illud officiū est sophisticum: sed si fuerit secundum opinionem, seu cogitationem, sed non re vera, tunc si illa opinio est probabilis, tunc est dialecticū: sed si causa illius opinionis fuerit error cogitationis in ea re, & existimauerit illud esse eandem rem, tunc est sophisticum: & hoc non est locus, sed est præceptum inuentionis ad inuentionem syllogismi, & ad cauendum ab officiis sophistarum.

Quartusdecimus locus est, cum respicimus eas res, quibus inest vna duarum rerum contrariarum tantum, ut sunt contraria, quæ non habent mediū, ut sanitas, & ægritudo: nam, cum scimus vnum illorum contrarium inesse, scimus profecto alterum esse priuatū, & hæc est destructio: contra vero, si scimus vnum contrariorum non inesse, scimus quoque alterum inesse: & is locus est ad construendum, & destruendum, seu affirmandum & negandum, & est ex rebus extraneis: & syllogismus, qui constituitur ex propositionibus ab eo sumptis, sit per conditionalem coniunctiuam, & disunctiuam.

Decimus quintus locus est præceptum in transferendo nomen in orationem, eius vicem gerentem: hoc est, ut ipse transferens, vel transfumens, cum hoc fecerit, curet ut illa res significet eam naturam, quæ significat illud nomen,

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

Grem extraiilius rei naturam, superaddens illi aut imminuens ab ea, sicut qui ferret fortitudinē esse bonū animæ, est enim fortitudinis aliqua res superaddita bono animæ: tales autem orationes non conueniunt nobis sumere vice ipsius nominis.

Locus. 16.
q. est vigesimus.

Henim poneret q. id, cuius conditionis sit q. ipsum sit necessariū quod esset pro maiori parte, notum est q. assereret id, quod est semper, nō esse semper. & ē contra, qui posuerit qd. est pro maiori parte, q. sit necessarium, iā asseruit, quod non est semper, q. esset semper: & sūt qui posuerit id, quod est sū quamuis dispositionē, quæ contigerit esse, æqualiter esse necessario, aut de his quæ sunt pro maiori parte: sicq. etiam qui posuerit contrariū illius, quod est pro maiori parte esse necessarium, contrarium enim illi, quod est pro maiori parte, est esse vt in paucioribus.

Locus. 17.
q. est vigesimus primus.

Decimus septimus locus est, q. ucamus ponere rē inesse sibi ipsi, vt si inesset alij, hoc est dictū, q. res prædicetur de se ipsa: hoc autem contingit quando rei sunt duo nomina synonyma, prout diceretur, q. gaudio in sit lætitia, & iocunditas, ac si gaudiū esset alia res à lætitia, siue q. illi esset accidens, aut aliud de ipsis prædicatis, & ille est locus sophisticus, quem iam cauit in libro Elenchor. Sicq. explicuit nominis controuersie distinctionem.

nomen, non aliquid alienū à natura rei, nec addens ei, neque imminuens ab ea, vt si quis dixerit fortitudinem esse bonitatem animi: nā fortitudo habet quid superadditū & in plus se habens, quā in animi bonitas: & non debemus sumere huiusmodi orationes vice nominis.

Decimus sextus locus est sumptus ex natura modi in hærendi prædicatum ipsi subiecto: nam prædicatum vel inest subiecto ex necessitate, vel inest ei vt in pluribus, aut inest ei contingenter, vel aliquo eorum, quæ contingunt ad utrūlibet, seu æqualiter, vel indifferenter: si igitur quis dixerit id, quod est ex necessitate, esse vt in pluribus, palam est, q. dixit rem semper existentē non semper existentē: & ē cōtra, si quis dixerit id, quod vt in pluribus est, esse ex necessitate, iam dicit id quod non est semp, esse semp: similiterq. si dixerit, q. aliqd. eorū, quæ solent contingere ad utrūlibet, ex necessitate fieri, vel vt in pluribus: similiterq. si dixerit, q. cōtrarium eius quod est, vt in pluribus sit id, quod est ex necessitate: nam rei, quæ est vt in pluribus, contrariatur. **M** quæ est vt in paucioribus.

Decimus septimus locus est, vt ucamus, ne ponamus id quod de se sibi ipsi inest, ac si alteri inesset, hoc est vt res prædicetur de se ipsa: & hoc continget, qn̄ vna res habet duo nomina synonyma, vt si qs. dixerit ipsi gaudio inesse iocunditatem, & lætitiā, ac si iocunditas esset aliud à gaudio, siue illud sit accidens illi, siue aliud quod aliud prædicatum: & est locus sophisticus, de quo admonuit in libro Elenchorum sophisticorum, in ibiq. perfecit eius diuisionem.

De

A

De eisdem terminandis problematibus, loci alij.

Cap. 3.

Quoniam autem contraria connectuntur quidem sibi inuicem sex modis, contrarietatem autem faciunt quadrupliciter complexa: oportet accipere contraria quocumque modo utile fuerit & destruendi & construendi. Quod autem sex modis complexuntur, manifestum: nam aut utrunque contrarium utriusque contrarium connectitur, hoc autem dupliciter, ut amicis benefacere, & inimicis male: vel e converso, amicis male, & inimicis bene: aut quoniam utraque de uno dupliciter autem et hoc ut amicis benefacere, et amicis male, vel inimicis benefacere, & inimicis male: aut unum de utrisque, & hoc quoque dupliciter, ut amicis bene, & inimicis bene: vel amicis male, & inimicis male. Primæ autem duæ dictæ complexiones non faciunt contrarietatem: nam id, quod est amicis benefacere, ei quod est inimicis male facere, non est contrarium, utraque enim eligenda sunt, & eiusdem moris: neque id quod est amicis male, ei quod est inimicis bene: nam & hæc utraque fugienda, & eiusdem moris. Non videtur autem fugiendum fugiendo contrarium esse, nisi hoc quidem secundum superabundantiam, illud autem secundum defectum dictum sit. nam super abundantia fugiendorum videretur esse. similiter autem & defectus. Reliqua vero quatuor omnia faciunt contrarietatem: nam id, quod est amicis benefacere, ei quod est amicis male, contrarium: nam a contrario more sunt, & illud quidem eligendum, hoc autem spernendum, sicut autem & in alijs. Nam in unaquaque coniugatione unum eligendum, & alterum fugiendum: illud quidem boni moris: hoc autem pravi. Manifestum igitur ex his quæ dicta sunt, quod eidem plura contraria accidunt fieri. nam ei, quod est amicis benefacere, id quod est inimicis benefacere, & id quod est amicis male, contrarium est. Similiter autem & aliorum singulis quibusque eodem modo considerantibus, duo contraria apparebunt: accipere igitur contrariorum quodcumque, erit ad positionem utile.

Amplius si est aliquid contrarium accidenti, considerandum est si inest ei, cui dictum est accidens inesse. Nam si hoc inest, illud non inest: impossibile enim simul contraria eidem inesse. Aut si quid tale dictum est de aliquo, quod cum sit, necesse est contraria inesse: ut si ideas in nobis quis dixerit esse. Nam & moveri, & quiescere easdem accidet, & et sensibiles, & insensibiles esse. nam videntur ideas quiescere, & immobiles, & intelligibiles esse, qui ponunt ideas esse: attamen, cum sint in nobis, impossibile est immobiles esse, nam motis nobis, necessarium est & quæ in nobis sunt omnia simul moveri, manifestum autem quoniam & sensibiles, si in nobis sunt: nam per sensum, qui circa visum est, eam quæ in unoquoque est formam cognoscimus.

Rursum, si positum est accidens, cui est aliquid contrarium, considerandum

22. declaratio.

23. declaratio.
24. declaratio.

Motis nobis necessarium est omnia moveri quod in nobis sunt.
25. Locus. Declaratio.

Topicorum

randum si & contrarij susceptiuum, quod & accidētis est: nam idē D
 cōtrariorum susceptiuum: vt si odiū hærere iræ quis dixerit, erit
 odiū in furoris specie, illic enim ira: inspiciēdum igitur si & cōtra-
 rium in furoris specie, an in cōcupiscentia: nam si nō, sed in concu-
 piscibili est, nō cohæret odiū iræ. Similiter autē & si cōcupiscibile
 ignorare dixerit: nam erit & disciplinæ susceptiuum, siquidem &
 ignoratiæ: quod quidem nō videtur concupiscibile susceptiuum
 esse disciplinæ. Destruēti ergo, quēadmodum dictū est, vtendū
 astruēti vero quod inest quidem accidēs nō vtilis locus, quod au-
 tem cōtingit inesse vtilis. Ostēdentes enim q̄ nō susceptiuum est
 cōtrarij, ostēdentes erimus q̄ neq̄ inest accidēs, neq̄ cōtingit in-
 esse: si autē ostenderimus q̄ inest cōtrariū, aut q̄ susceptiuum est
 cōtrarij, nondum ostēdentes erimus q̄ & accidēs inest, sed q̄ con-
 tingit inesse in tantū solum ostensum erit. Qm̄ autem oppositio-
 nes sunt quatuor, cōsiderandum ex cōtradictionibus, ecōuerso ex E
 cōsequētia, & interimēti, & cōstruēti: sumere autē est inductione,
 vt si homo, animal, nō animal: non homo: similiter autē & in alijs.
 Hic enim ecōuerso cōsequētia: nam hominē, animal sequitur, nō
 hominem autē, non animal, nequaquam, sed econuerso, nō animal,
 nō homo. In omnibus igit tale est existimādum. vt si bonū, sua-
 ue: & nō suaue, nō bonum, si autem nō hoc, nec illud, similiter autē
 & si nō suaue, nō bonum: bonū, suaue. Manifestum igit q̄ vtrūq̄
 cōuertitur, quæ fm̄ contradictionē est cōsequētia ecōuerso facta.
 In cōtrarijs autē considerādum si cōtrarium, cōtrarium sequatur,
 an cōtra seipsa cōsequētia, an ecōuerso, & interimēti, & cōstruēti.
 Sumere autē & talia est ex inductione quātum vtile est, contra ip-
 sum cōsequētia est, vt in fortitudine, & timiditate: nam illā qui-
 dem sequit virtus, hanc autē vitium: & illā quidem sequitur eligen-
 dum, hanc autē fugiendum: igitur cōtra seipsa & horū cōsequētia: F
 cōtrarium enim eligēdum fugiendo: silt autem & in alijs. Ecōuer-
 so autē consequentia, vt bonam quidem habitudinē sanitas sequit,
 malam autē habitudinē ægritudo nequaquam, sed ægritudinem
 mala habitudo: manifestum igitur qm̄ ecōuerso in his consequen-
 tia sit. Raro autē econuerso accidit in cōtrarijs, sed in pluribus in se
 ipsa consequētia: si ergo neq̄ cōtra seipsa cōtrarium sequitur con-
 trarium, neq̄ ecōuerso, manifestum qm̄ neq̄ eorū quæ dicta sunt
 alterū sequitur alterum: si autē in cōtrarijs, & in ijs quæ dicta sunt
 necesse alterū sequi alterum. Silt autem cōtrarijs, & in priuatio-
 nibus, & habitibus respiciēdum. Veruntamen nō est in priuatio-
 nibus ecōuerso: sed cōtra seipsa consequentiam necessariū est sem-
 per fieri: velut visum sequi sensum, cæcitatem autē insensibilitatē:
 opponitur

16. Loc. .
 Declatio .

Bonū seq̄
 suaue.

17. Loc. .
 Declatio .
 A contra-
 riorū cōse-
 quētia.

18. Loc. .
 Declatio .

A opponitur enim sensus insensibilitati, vt habitus & priuatio: nam illud horū quidem habitus, hoc autē priuatio est. Similiter autē habitui & priuationi, & in ijs quæ sunt ad aliquid, vt tendum: cōtra se ipsa enim, & horū consequētia, vt si triplū multiplū, & subtriplū submultiplum dī: dicitur enim triplū quidē ad subtriplum, multiplū autē ad submultiplū. Rursus, si scia opinio: & scibile opinabile: & si visus sensus, & visibile sensibile. Instātia, q̄ non necesse est in ijs, q̄ sunt ad aliquid, cōsequentia fieri, quēadmodū dictū est: nam sensibile scibile est, sensus autē non est scientia. Non tñ vera instātia vī esse: multi enim non dicunt sensibiliū esse sciam. Insuper autē ad contrarium non minus vtile quod dictū est: vt q̄ sensibile non est scibile, neq̄ enim sensus scientia. Rursus in coniugatis, & in casibus: & interimēti, & cōstruēti. Dicuntur autē coniugata hmōi, vt iusta, & iust⁹ iustitiæ: & fortia, & fortis fortitudini. Similiter autē tem effectiua, & cōseruatiua, coniugata illi cuius sunt effectiua, & cōseruatiua, vt sanatiua sanitatis, habituatiua habitudinis: eodem autē modo & in alijs: cōiugata igit talia solent dici. Casus autē, vt iuste, & fortiter, & sanatiue, habituatiue, & quæcūq̄ eodē modo dicuntur. Videntur autē & quæ sunt fm casus, cōiugata esse, vt iuste iustitiæ, & fortiter fortitudini. Coniugata autē dicuntur fm eandē coniugationem omnia, vt iustitia, iustus, iustum, iuste: manifestū igitur qm̄ vno quouis ostenso eorum: quæ fm eandem cōiugationem dicunt, vt bono, vel laudabili: & reliqua omnia ostensa sunt: vt si iustitia est laudabilium, & iuste, iustus, iustum laudabilium: dicitur autē iuste & laudabiliter fm eundem casum, nā à laudabili, quemadmodum iuste à iustitia. Considerandum autē non solum in eo quod dictum est, sed & in contrario contrarium. Vt q̄ bonū non ex necessitate suaue, neq̄ enim malū triste: aut si hoc, & illud: & si iustitia scia, & iniustitia ignorantia: & si quod iuste est, scienter & experienter est, quod iniuste est, ignoranter & inexperienter est: si autem hæc non, nec illa, velut in hoc quod nūc dictum, nam magis vtiq̄ apparebit q̄ iniuste experienter, q̄ inexperienter. hic autem locus dictus est prius in contrariorum consequentijs, nihil enim aliud nunc ostendimus, q̄ contrarium sequi contrarium. Amplius in generationibus, & corruptionibus, & effectiuis, & corruptiuis, & interimēti & aīruenti. Quorū enim generationes bonæ sunt, & ipsa bona sunt: & si ipsa bona sunt, & generationes bonæ: si autē gnationes malę, & ipsa mala, in corruptionib⁹ autē cōtrario: nā, si corruptiones bonæ, ipsa mala, si autē corruptiōes malę, ipsa sūt bona. Eadē rō & in effectiuis, & corruptiuis: quorū. n. effectiua bona, & ipsa bona: quorū vero corruptiua bona, ipsa mala.

29. Locus.
Declatio.
A coniuga
tis: & cali
bus.

30. Locus
Declatio.

31. Locus.
Declatio.

Topicorum

G

Sermo de alijs locis determinantibus eadem quaesita.

Cap. 3.

K

A B R A M

M A N T I N V S

Locus. 18.
q est vige-
mus secū-
dus, & vi-
gesim⁹ ter-
tius.

H

DEcimus octauus loc⁹ sumitur
ex contrarijs, & constituitur
per ipsum sex loca, duo inferetia, &
quatuor non inferentia. Manifesta
autem res est, quod ex illis fiant sex
modi compositionis. Aut enim su-
meretur vtrunq; contrariorum cū
alterutro contrario sibi opposito,
scilicet in prædicato & subiecto am-
barum simul, quod fit secundum
duas species: quarum vna est, vt dici-
mus, si expediat amicis benefacere,
expedit inimicis malefacere: & secū-
da est huic contraria, vt dicimus si
malefacere amicis expedit, benefa-
cere inimicis expeditur. Aut q am-
bo contraria sumantur de vno sub-
iecto, & hic etiā fit duobus mo-
dis: quorum vnus est, q ponamus
quoduis contrariorum in subiecto
recipienti alterū contrariū in oppo-
sita enuntiatione: & secūdus modus
est, q cōuertamus ipsam rē, hoc est,
q ponamus in secunda contrarium,
quod sumit in prima, & quod est in
secunda, in prima: vt dicamus, si ex-
pediat benefacere amicis, non expe-
diteis malefacere: & si laudabile sit
amicis malefacere, amicis benefa-
cere est illaudabile. Aut sumatur vnū
prædicatum de duobus subiectis cō-
trarijs, & hoc iterum fit dupliciter:
vt si benefacere amicis expedit, be-
nefacere inimicis non expedit, aut si
malefacere amicis expedit, malefa-
cere inimicis non expedit. Dux au-
tem primæ combinationes non fa-
ciunt repugnantiam, immo simul
faciunt illationem. & ille est locus di-
uulgatus non demonstratiuus, pro-
pter infra dicemus: quatuor vero, quæ
illis succedunt, faciūt repugnantia.

Si

DEcimus octauus locus est sum-
ptus ex ipsis cōtrarijs, & sex lo-
ci coniungit in eo: nempe duo affir-
matui, & quatuor non affirmatui:
manifestum autē est, q exoritur ex
ipsis sex modi cōpositionis: nā vel su-
mit vnūquodq; contrariorū cum
alio contrario sibi opposito, & hoc
tum in subiecto, tum ē in prædica-
to vtriusq; pponis simul: & hoc fit
duobus modis, primo, vt si dicam⁹,
si benefacere amicis est necessariū,
ergo malefacere inimicis est neces-
sariū: secundo vero, vt si dicat cōtra-
riū illius primi modi, vt cū dicim⁹,
si malefacere amicis est necessariū,
ergo benefacere inimicis est neces-
sariū: vel sumant cōia contraria eiusdē
subiecti, & hoc fit etiā duobus mo-
dis: primo, vt ponat quodcūq; con-
trariorū cōtingent esse oppositū al-
teri cōtrario in pponē sibi opposi-
ta: secundo, vt opposito mō res se ha-
beat: nēpe, vt illud cōtrariū, quod su-
mit in prima, ponatur in secūda, &
quod in secūda, ponat in prima: vt
cū dicimus si benefacere amicis est
cōueniens, ergo malefacere eis non
est cōueniens, & si malefacere amicis
est laudabile, ergo benefacere eis est
illaudabile. Vel sumat vnū prædica-
tum de duobus subiectis contrarijs,
& hoc ē fit duob⁹ modis: primo, vt
cū dicimus si benefacere amicis est
cōueniens, ergo benefacere inimicis
est in cōueniens: & illę duæ primæ
cōiugationes nō pariūt destructionē,
sed pariunt cōstructionē, seu af-
firmationē: & is locus est locus pro-
babilis, nō demonstratiuus, vt postea
diceſ. Ille vero quatuor, q sequunt
post istas, pariūt qdē cōtradictionē:

nam

ABRAM

MANTINVS

A Si enim fuerit contrariorum immediatorum coaptantur constructioni & destructioni, & sunt demonstratiui, nam si dicere Socrates est aeger sit verum, dicere quod ille non sit sanus, est verum. Quando vero fuerint de contrariis mediatis, est mendax in constructione, quia non infertur, quod si res non sit alba, quod sit nigra, sicut infertur quando est alba, quod non sit nigra. Et syllogismi, qui constituuntur his locis, sunt conditionales, si ex inferentibus sunt coniunctiui, si autem ex non inferentibus sunt disunctiui.

Locus. 19.
q. est vigesimus quartus.

B Non undecimus autem locus est, quod consideremus positi praedicatum, & si inuenerimus quod ex essendo positum sequatur, quod contraria sint simul, scimus quod praedicatum negetur a subiecto. Et huius exemplum est, quod dicitur de ideis abstractis a sensatis, quia ex hoc ille infert, quod essent sensatae & ignorant simul, & moueantur & quiescant simul: ex parte enim qua posita sunt abstractae, non sunt sensatae, nec mouentur, ex parte autem qua sunt in sensatis, oportet eas esse sensatas, & quod moueantur: & syllogismus huius loci constituitur sicut syllogismus ducens ad impossibile.

Locus. 20.
q. est vigesimus quintus.

C Vigessimus autem locus est quod consideremus an praedicatum sit accidens, aut sine contrario, & si ei sit contrarium, an subiectum illud recipiat, aut non recipiat illud, si autem subiectum illud recipiat, possibile est quod praedicatum insit subiecto, quia vniuersum est subiectum contrariorum, si autem non fiat hoc in illo, impossibile est praedi-

nam si fuerint ex contrariis non habentibus medium, tunc accommodabuntur ad constructionem & destructionem, & tunc erunt demonstratiui: nam si dicere, Socrates est aeger, sit verum, ergo dicere, quod non est sanus, erit verum: & si dicere quod non est aeger, sit verum, ergo dicere quod sit sanus, erit verum: sed si fuerint ex contrariis habentibus medium, tunc erit falsum in constructione seu affirmatione: nam quod est non album, non sequitur, quod sit nigrum, quodammodo sequitur si sit album, quod non sit nigrum. Syllogismi autem qui ex his locis componuntur, sunt conditionales, seu hypothetici, E quorum quidam affirmatiui sunt coniunctiui, seu copulatiui, non affirmatiui vero sunt disunctiui seu diuisiui.

Locus decimus nonus est, ut inspiciamus subiectum ipsius positi: & si videamus ex inuentione ipsius suppositi sequi inuentionem contrariorum simul, tunc scimus praedicatum negari a subiecto. exempli gratia, quod asserit ut ideas, seu formas se paratas esse sensibilibus, quoniam ex hoc sequere, ut essent sensibiles & intelligibiles sunt, & nobiles atque quiescentes: nam ea ratione, quia dicuntur esse separate, non sunt sensibiles, neque mobiles, ea vero ratione, quia dicuntur inesse sensibilibus, oportet eas esse sensibiles, & mobiles, nam si sunt sensibiles, sunt utique mobiles: & syllogismus huius loci constat ex syllogismo ducente ad impossibile.

Vigessimus locus est, ut consideremus, utrum alicui praedicato insit aliquid actus, vel aliquod aliud habens contrarium, quod si habeat contrarium, tunc inspiciendum est, utrum subiectum sit susceptiuum ipsius, vel non: & si subiectum sit susceptiuum ipsius, tunc praedicatum poterit inesse subiecto, quoniam contrariorum idem est subiectum: sed si hoc non ita se habuerit,

F ij tuc

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G prædicatum inesse subiecto. Verbi gratia, quod consideremus an odiū sit in parte animæ irascibili, & si amor, qui est odio contrarius, non sit in illa, sed est in parte concupiscibili: odium itaq; necessario non est in parte irascibili animæ. Et hic qui dem locus in destruendo est necessarius, sed in construendo est continens: quando enim in aliquo subiecto est vnum contrariorū, possibile est illi inesse alterum contrarium.

Locus. 27.
q. est. 26.
27. & 28.
in Arist.

Vicesimus primus locus est, quod consideremus quatuor opposita, scilicet affirmatiuum & negatiuum, &

H contraria, & relatiua, & priuationē & habitum, & consideremus in illis modum illationis: oppositorum nanque illatio est contraria illationi mutuo se inferentium, nam in mutuo se consequentibus esse sequitur esse, vel ablatio sequitur ablatio nem. In oppositis vero ablatio infert esse, & esse infert ablationem, & locus, qui præpositus est de contrarijs, est pars huius loci. Horum autem oppositorum illatio fit secundum duas species, scilicet illatio conuersa, & hæc quidem fit, quando duæ

I res oppositæ comparantur vni rei, aut vna res duabus rebus oppositis, sicut prædictum est de contrarijs, & illatio non cōuersa quæ vocatur re-cta, & illa fit quod oppositum inferat ipsius oppositum, & hoc iterū fit duobus modis, quorum vnus est, quod subiectum orationis inferētis sit oppositū subiecto orationis illatæ ab illa, & prædicatum oppositum prædicato: secundus autem modus est, quod subiectum secundæ sit oppositum prædicato primæ, & prædicatum illius oppositū illius subiecto, & hic

tunc non poterit prædicatum inesse subiecto. exēpli gratia inspicimus, vtrū odium insit parti irascibili aīæ & amicitia, quæ est contraria odio, vel inimicitia, non insit ei, sed insit parti concupiscibili, tunc necessario odiū non inerit parti irascibili aīæ. Is aut locus est ad destruendū necessarius, ad costruendū vero possibilis: qm̄ si vnu m contrariorum insit alicui subiecto, poterit vtiq; alterū contrarium eidem inesse.

Locus vigesimus primus est, vt considerem⁹ quatuor oppositiones, quæ sunt, scilicet affirmatio & negatio, & contraria, & relatiua, & priuatio & habitus, & inspicimus modum consequentiæ in eis: qm̄ consecutio in oppositis contrario modo se habet, cū consecutione in affirmatiuis: nā in ipsis affirmatiuis, scilicet hypotheticis cōiunctiuis, sequitur affirmatio ex affirmatione, vel negatio ex negatione, sed in ipsis oppositis sequitur ex negatione affirmatio, & ex affirmatione negatio. Locus vero contrariorū, qui præest, est vtiq; pars huius loci, & consecutio in his oppositis fit duobus modis: nempe, vel erit consecutio cōuerso facta: vt si duæ res oppositæ comparent ad vnā rem, vel vna res ad duas oppositas, vt paulo ante fuit dictum de cōtrarijs. Cōsecutio vero facta non è cōuerso, quæ dicitur re-cta consecutio, est illa, in qua vnum oppositū sequitur ex alio, & hæc quoq; fit duob⁹ modis: primo, vt subiectū orationis affirmatiuæ sit oppositū subiecto orationis, q̄ ex ea sequitur, & prædicatū ēt opponat prædicato illius: secundo vero, vt subiectū secundæ sit oppositū prædicato primæ, & eius prædicatū opponat subiecto illius. Et

ABRAM

MANTINVS

A & hic quidem locus notior est in affirmatione & negatione, sed est demonstratiuus, & ille est locus, qui vocatur conuersio contradictorij. Verbi gratia dicendo, si homo sit animal, quod non est animal, non est homo, & hoc secundum destructionem. Exemplum autem illius construendo est dicere, si quod non est animal non sit homo, quod est homo est animal. Exemplum autem conuersæ illationis in ipsis contrarijs est dicere, si ille, qui est bonæ habitudinis, est sanus, qui est malæ habitudinis est æger: & ambo hæc loca sunt demonstratiua, & differunt diuulgatione secundum ipsas subiectiones. Et ideo expedit quod vulgatum de illo procedat recte, sicut dicendo, si visus sit sensus, cecitas est sensus priuatio, & hic locus est diuulgatus non demonstratiuus, quia non sequitur, quando videns est viuum, quod non videns sit mortuum. Et quando vulgati illatio fuerit secundum relationem illatio sit recte, prout dicimus, si scientia sit opinio, scitum est opinatum, & si visus sit sensus, visum est sensatum: huius autem loci instantia est, quia si sensatum sit scitum, non sequitur quod sensus sit scientia.

Locus vice
sim⁹ secundus,
q⁹ est vigesimus
n⁹ no
nus, & tri
gesimus.

Locus autem vicesimus secundus est sumptus ex coniugatis & casibus. Intellego autem per coniugata, nomina, quæ sunt exemplaria primitiua, & nomina denominata ab illis, quæ significant primitiua exemplaria ad hærentia subiecto, prout

Et is locus est magis probabilis in affirmatione, & negatione, sed est demonstratiuus, & vocatur locus secundum conuenientiam contradictorij. exempli gratia, cum dicitur, si homo est animal, ergo quod non est animal, non est homo: & hoc in destruendo, Exemplum vero in construendo, ut cum dicimus, si id quod non est animal, non est homo, ergo id, quod est homo est animal. Exemplum autem consecutionis est conuersio factæ in ipsis contrarijs, ut cum dicimus, si qui est bonæ constitutionis est sanus, ergo qui est malæ constitutionis est ægrotus. Et uterque horum duorum locorum est non demonstratiuus: sed differunt in probabilitate pro ratione suppositorum, & ideo probabilitas in hoc debet præcedere pro ratione vniuscuiusque suppositi. Consecutio vero, quæ fit in ipso habitu & priuatione, illa, quæ est probabilis, fit secundum rectitudinem, ut cum dicimus, si visus est sensus, ergo cecitas est priuatio sensus. Et is locus est probabilis, non demonstratiuus: nam non sequitur, si videns est animal, seu viuum, ergo non videns est mortuum: & par ratio est de consecutione probabilis facta in ipso relatione, seu ad aliquid, scilicet quod est consecutio recte facta, ut cum dicimus, si scientia est opinio, ergo scibile est opinabile: & si visus est sensus, ergo visibile est sensibile. sed trans error qui in hoc loco committi potest, est, quia si sensibile est scibile, non propterea sequitur, ut sensus sit scientia.

Locus vigesimus secundus est sumptus ab ipsis coniugatis nobis abstrahitis & absolutis, quæ dicuntur prima exemplaria & principalia, & ab ipsis connotatiuis, vel concretis. Intellego autem per ipsa abstracta ipsa uoia, quæ sunt principalia exempla. Nota vero denotatiua sunt deriuata ab illis, quæ significant eandem rem, quæ significantur per ipsa prima exemplaria coniugata cum ipso subiecto,

F iiij & con-

tal. l. e. con
uersio.

tal. l. inst
tia

Topicorum

A R R A M

M A N T I N V S

G prout rectitudo est exemplare primitiuum, & rectum est denominatiuum ab illo. Verbi gratia, si rectitudo sit laudabilis, rectus est laudabilis, & si iniquitas sit illaudabilis, iniquus est illaudabilis: & ille quidem est construendi & destruendi. Et aliquando res, quam commonstrare proponimus, est vulgarior de denominatiuo quam sit de primitiuo exemplari, & ponimus illam inesse denominatiuo antecedens, & illam inesse primo exemplari consequens: deinde repetimus antecedens & concludimus consequens, ut si iniquus sit turpis, iniquitas est turpis. Casus vero sunt dictiones, quæ mutantur à dictionibus, quæ sunt primitiuum exemplare mutatione significante modum in essendi prædicatum ipsi subiecto. Et in arabico idiomate non inuenitur hoc, nisi ex primatur per dictiones significantes illum modum, prout dicimus, si quod medice sit iuuat, medicina iuuat. & sicut putamus de contrarijs, quod si contrarium prædicati insit contrario subiecti, prædicatum inest subiecto, ut dicendo si bonum sit suauis, malum est contristans: similiter imaginamur de contrario rum coniugatis, quia contrariarum rerum contraria sunt coniugata, prout dicimus, si æquitas sit sciëntia, iniquus est ignorans.

I Loc. 23. q. est trigesimus primus. Locus autem vigesimustertius est sumptus ex generatione & corruptione, & rebus generabilibus & corruptibilibus, & est ad destruendum & construendum. Et (prout ait Themistius) huic expedit, quod conueniamus efficiētes, & fines, & operationes, ut res quarum generatio est bona, sunt

& coniuncta, ut iustitia, quæ est primum exemplar, & iustus, quod derivat ab ipsa, ut exempli gratia, si iustitia est laudabilis, ergo iustus erit laudabilis, & si iniustitia est illaudabilis, iniustus quoque erit illaudabilis: & sic fit constructio & destructio: & quicquid id, quod volumus declarare per nomen concretum, & denominatiuum, est probabilius eo, quod per ipsum abstractum, & primitiuum exemplar significat, & tunc ponimus ipsum denominatiuum, seu connotatiuum, & concretum pro antecedenti, & primitiuum exemplar atque abstractum pro consequenti: mox repetit ahas, & inserit consequens. ut si iniustitia est illaudabilis, ergo iniustus erit illaudabilis. Ipsa autem concreta, seu connotatiua sunt dictiones, quæ variant ab illis dictionibus, quæ sunt abstracta & præ exemplaria quadam varietate indicant per modum inherentiæ ipsi prædicati in ipso subiecto: & is modus non reperitur in lingua arabica, sed declarat per dictiones significantes illum modum, ut cum dicimus si id, quod per viam medicamentis sit, est utile, ergo medicina est utilis: & quæ ad modum nos considerimus contraria inter se, ita ut, si contrarium subiecti insit contrario prædicati, tunc prædicatum inest subiecto. ut cum dicimus, si bonum est suauis, ergo malum est triste: ita quoque considerimus ipsa concreta contraria inter se: nam rerum contrariarum contraria sunt et earum concreta seu coniugata: ut cum dicimus, si iustitia est sciëntia, ergo iniustitia est ignorantia.

M Locus vigesimustertius est sumptus à generatione & corruptione, & ex rebus generabilibus & corruptibilibus: & hoc tam ad intermedium & construendum, & (ut dicit Themistius) debet annexi huic ipsa agētia & fines, atque actiones, nam res, quarum generatio est bona, ipsæ

ABRAM

MANTINVS

A sunt bonæ, & quæ sunt bonæ, ipsarū generatio est bona. Qui vero sumitur à corruptione est contra istum, quorum enim corruptio est bona, illa sunt mala, & quorum corruptio est mala, illa sunt bona, & similiter res, quarum efficiens est bonus, illæ sunt bonæ, & res, quarum corruptio est bonus, illæ sunt malæ, & hic quidem locus est diuulgatus, quia non oportet q̄ efficiens malum sit malus, neq; q̄ efficiens bonum sit bonus, & similiter fide finibus & operationibus, & horum exempla sunt proxima manifesta.

ipsæ quoq; sunt bonæ, & si ipsæ sunt bonæ earū gñatio est bona. ea vero q̄ sumunt à corruptione opposito mō se habēt: nam quorū corruptio ē bona, ipsa sunt mala, & quorū corruptio est mala, ipsa sunt bona, & eadem est rō de ipsis effectiuis, nā quæ efficiūt bonū, sunt bona, & quorum corruptiuū est bonū: ipsa sūt mala. Is autē locus est probabilis, qm̄ non videtur esse necessariū, vt id, quod est effectiuum mali, sit malū, neque effectiuū boni bonū. parq; est ratio finium, & actionum, & horū exempla sunt satis similia & manifesta.

Ex Similibus, Appositione, Magis, Minus, Simpliciter, & secundum Quid, loci.

Cap. 4.

Rursum in similibus si similiter se habēt. Vt si disciplina vna plurium, & opinio: & si visum habere est videre: & auditū habere est audire: similiter autē & in alijs, & in his quæ sunt, & in ijs quæ videntur. Vtilis autem hic locus ad vtrunq;: nam si in aliquo similitum sic se habet, & in alijs similibus: si autem in aliquo non, nec in alijs similibus. Considerādum autem & in vno, & in pluribus si similiter se habet. Aliquoties enim dissonat: vt si scire est cogitare, & multa scire est multa cogitare: hoc autem non verū, contingit enim plura scire, cogitare autē non: si autem non hoc, nec illud quod in vno, q̄ scire est cogitare. Amplius, ex minus & magis. Sunt autē eius, quod est magis, loci quatuor. Vnus quidem si magis sequitur magis: vt si voluptas bonū, & magis voluptas, magis bonū: & si iniuriam facere, malū, & magis iniuriam facere, magis malum. Vtilis autem ad vtrunq; hic locus: nam si sequatur ad subiecti incrementum, accidentis incrementum, quem admodum dictum est, manifestum quod accidit: si autem non sequatur, non accidit: hoc autem inductione sumēdum. Alius, vno de duobus dicto, si cui magis videtur inesse non inest, nec cui minus: & si cui minus videtur inesse inest, & cui magis. Rursum, duobus de vno dictis: si quod magis videtur alij inesse non inest, neq; quod minus, aut si quod minus vī inesse inest, & qđ magis. Amplius, duobus de duobus dictis, si quod alteri magis vī inesse

32. Lo
Declar

33. De
ratio.

34. De
ratio.

35. Lo

36. Lo

37. Lo

F iij non

M

Topicorum

37. **Locus.**
Declaratio. non inest, nec reliquum reliquo: aut si quod minus videtur alteri G
inesse inest, & reliquum reliquo. Amplius, ex eo quod similiter
inest, vel videtur inesse, tripliciter: quemadmodum in eo quod
magis: vt in posterioribus tribus dictis locis dicebatur. Siue enim
vnum quoddam duobus similiter inest, aut videtur inesse, si alteri
non inest, nec alteri: si autem alteri inest, & reliquo. Siue duo ei-
dem similiter, si alterum non inest, nec reliquum: si autem alterum,
& reliquum. Eodem autem modo & si duobus duo similiter in-
sunt: nam si alterum alteri non inest, nec reliquum reliquo: si autem
inest alterum alteri, & reliquum reliquo: ex eo igitur quod est magis,
39. **Declaratio.** & minus: & quod est si sit, tot modis contingit argumētari. Amplius
autem ex appositione, si alterum ad alterum appositum faciat bonum, vel
40. **Declaratio.** album, cum non fuerit prius album, vel bonum, quod appositum est, erit
album, vel bonum, quale re vera & totum facit. Amplius autem, si id, ad
quod est appositum aliquid, facit magis tale, quale erat: et ipsum erit H
eiusmodi: si sit autem & in alijs. Vtilis autem non in omnibus hic locus,
sed in quibus ipsius magis clementum accidit fieri. Iste vero locus
non conuertitur ad destruendum: nam si non facit quod appositum est,
bonum, nondum manifestum, si ipsum non bonum. Nam bonum malo
appositum, non ex necessitate bonum totum facit, nec album nigro, nec
dulce amaro. Rursum si quid magis & minus dicitur, & simplici-
41. **Declaratio.** ter inest. Quod enim bonum vel album non est, neque magis & minus
bonum vel album dicitur: nam malum de nullo magis, vel minus bonum,
sed magis malum vel minus dicitur. Non conuertitur autem hic locus
ad destruendum: multa enim eorum quae non dicuntur magis, simpliciter
42. **Declaratio.** insunt: nam homo non dicitur magis & minus, sed non propter hoc
non est homo. Eodem autem modo considerandum & in ijs quae sunt
quid, & quando, & vbi. Nam si secundum quid contingit, & simpliciter
contingit: similiter autem & quando, & vbi: nam quod simpliciter I
est impossibile, neque secundum quid, neque secundum vbi, neque se-
cundum quando contingit. Instantia: quoniam secundum quid
quidem sunt natura studiosi, vt liberales, vel casti, simpliciter autem
non sunt natura studiosi, nam nullus natura prudens. Similiter au-
tem & quando contingit corruptibilibus aliquid non corruptum,
simpliciter autem non contingit non corruptum. Eodem autem modo &
vbi expedit quidem tali obseruantia victus vt, vt in morbofis lo-
cis, simpliciter autem non expedit. Adhuc autem, alicubi quidem vnum
tantum possibile est esse, simpliciter autem non possibile vnum tan-
tum esse. Eodem autem modo & alicubi bonum est quidem patrem
sacrificare, vt in Tribalibus, simpliciter autem non bonum. an in hoc qui-
dem non vbi significat, sed quibusdam: nihil enim refert vbi quicunque sunt:
vbiq;

vbicq. n. erit eis bonum in Tribalis. Rursus quidem expedit medicari, vt quando egrotat, simpliciter autem non. An neq. hoc qñ significat, sed in eo q. afficitur aliquo modo? nihil enim refert quandocunq. dummodo sic affectus sit. Simpliciter autem est, q. nullo addito dicis q. bonum est, aut contrarium: vt patrem sacrificare non dicis bonum esse, sed quibusdam bonum esse: non ergo simpliciter bonum: sed Deos honorare bonum dicis nihil addens: simpliciter, n. bonum est. Quare quod nullo addito videtur esse honestum, vel turpe, vel aliquid talium, simpliciter dicitur.

Dilade.

Sermo de locis ex Similibus secundum magis & minus, & ex AEQUALITATE.

Cap. 4.

ABRAM

MANTINVS

Loc. 14.
qui 6. 32.
& 33.

B Igesimus quartus locus sumitur à simili, simile autem est duobus modis, prout predictum est. aut simile fm accidens, aut fm proportionem: simile quidem secundum accidens, vt dicimus si sit vna scia multarum rerum, opinio est vna multarum rerum, simile vero fm proportionem est, vt dicimus, si proportio regis ad ciuitatem est proportio nautae ad nauim, & non conueniat nautae inebriari, nec Regi conuenit inebriari. Themistius autem ponit similitertium locum, qui sumitur metaphorice, & ex translatione, quando. n. nos proponimus aliquam rem de aliqua re, & eius explicatio p simile fuerit magis diuulgata, transferimus demonstrationem ad simile, qd est magis diuulgatum, & quando in illo fuerit demonstrata haec res, illam transferimus, prout fecerunt Arist. & Plato de ciuitatis & animae iustitia. Locus vero, quo dicitur quod expediat considerare, an res sit secundum vnum, & secundum multa, quia putatur de illo, quod subiniret loca ab

Locus vigesimus quartus est sumptus ab ipsis similibus: ipsum autem simile bifariam dicitur, vt iam in superioribus fuit ostensum. nempe, vel simile per accidens, vel simile fm proportionem: simile autem per accidens est, vt cum dicimus si scia vna est plurium rerum, ergo & opinio erit vna plurium rerum. simile vero fm proportionem est, vt cum dicimus, si eadem est proportio & ratio regis ad ciuitatem, quae est ipsius nautici ad nauem, sed non decet nauticum inebriari, ergo neq. Regem decet inebriari. Themistius autem facit tertium locum ipsius similis, & est, qui sumitur ex permutatione, & translatione: nam cum nos volumus attribuere alicui rei, cuius probatio per simile sit probabilior, tunc transferimus illam probationem ad ipsum simile, qd probabilius est: & ea re sic probata illud, tunc transferimus illud ad aliud notius, vt vsus est Plato, cum probat iustitiam in ciuitate ex iustitia in anima. locus autem ille, in quo dicitur, qd oportet considerare utrum si vna res inest vni, qd inest et pluribus: nam vbi, qd is locus subingrediatur illa loca, qd sunt sum

pta

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G ab operationibus & euentis rei, & est demonstratiuus in destructione, vt in scientia sit imaginatio, & dicatur, q non sit imaginatio, quia addiscimus multas res simul, & Impossibile est q imaginemur multas res simul, & iam possibile est, q ponatur locus alius per se.

Locus. 25. Vigefimus quintus locus est, qui
q est. 34. sumitur ab eo, qd est magis & minus, & ipsi sunt quatuor loca: quorum vnus est, q consideremus predicatum quæsitum, eiusq; subiectum, si eo, quo augeat predcatum, augeat subiectum.

H autem, predicatum dicimus inesse subiecto: in destructione autem sit contra hoc, si imminuit, quanto augeatur subiectum, enuntiamus q non insit subiecto. V.g. in destruendo, si quod est delectabilius, sit minus bonum, delectabile non est bonum. Et similiter etiam, si inuenimus predicatum inesse subiecto, enuntiamus q ex quo augeatur subiectum, augeatur predicatum. V.g. si delectatio sit bona, quod est delectabilius, est melius, hoc autem non est verum in rebus, quarum excessus exit equalitatem, quia si & commotio & calefactio sint utiles, non inferat q magis commoueri & calefieri sit utilius: secundum autem est, quando dicitur vnum predicatum de duabus rebus, & ipsum inesse vni est conuenientius q ipsum inesse alteri, & inest cui non est conuenientius esse, inest etiam illi cui conuenientius est ipsum inesse, & contra, si non insit illi, cui conuenientius est inesse, nec inest cui non est conuenientius inesse, & qn propositionis

pta ab actioibus ipsis & ab ipsis consequentibus, seu accidentibus. Et est demonstratiuus in destruendo. vt exempli gratia, vtrū scia sit imaginatio, vel cogitatio, & dicat q non est imaginatio, qm nos multas res si discimus, cum tamen non possint plures res vna imaginari: & is locus posset seorsum poni.

Locus. 25. ē sumptus ex magis & min⁹, & hēc q tuor loca. Prim⁹ ē, vt respiciam⁹ pdicatū suppositū, & ei⁹ subiectū, & si iuenerim⁹ id, quo suscipit incrementū ei⁹ subiectū, & iueniat⁹ i ea illud incrementū, seu illd magis, & repetiat⁹ i eo ei⁹ subiectū & magis, tūc dicim⁹ pdicatū inesse subiecto. In destruēdo yō hui⁹ oppositū, nā si iuenerim⁹ ipsum minui p id, qd addit⁹ i ei⁹ subiecto, tūc iudicam⁹ ipsū nō inesse subiecto. exēplū i cōstruēdo, vt si dicam⁹, si id, qd ē magis voluptuosū, ē magis bonū, ergo voluptas ē bonū, i destruēdo yō, vt si id, qd ē magis voluptuosū, sit min⁹ bonū, ergo voluptas nō ē qd bonū. si q quoq; si iueniam⁹ pdicatū inesse subiecto, tūc enūciam⁹, q id, quo subiectū augeat, eodē iueniet⁹ pdicatū augeri. exēpli grā, si voluptas ē bonū, id, qd ē magis voluptas, erit magis bonū: hoc autē nō est verū i his, i quibus excessus trāsgredit⁹ aq̃tate: nā & si exercitiū & calefactio sint utilia, nō seq̃t p̃p̃ea, vt id, qd ē maioris exercitiij & maioris calefactionis, sit vtili⁹. Scd usē, cū dē vnū pdicatū de duab⁹ reb⁹ & cōuenienti⁹ insit vni q̃ alteri, mox insit ille, cui inest nō ē cōuenienti⁹, & insit et illi, cui cōuenienti⁹ ē inesse: & ē cōtra. si igit nō repit⁹ in eo, i quo cōuenienti⁹ ē repiri, neq; repiet⁹ et i eo, i quo nō est cōuenienti⁹ repiri: & cū volueris destruere,

ABRAM

MANTINVS

G sitionis destructione ponas antecedens locū excessus, & conuenientioris. V.g. in construendo si diuitias non esse bonas conuenientius sit, q̄ salutem non esse bonam, & diuitiæ sunt bonæ, salus itaq; est bona. & in destruendo fit contra hoc, q̄ si conuenientius sit salutē esse bonā, & salus non sit bona, & diuitiæ conuenientius est non esse bonas. Tertius autem est, q̄n dicuntur duo prædicata de vno subiecto, si q̄d rarius inest, aut non sit conuenientius, aut si vilius inest, illud itaq; q̄d primum

H aut magis pro maiori parte, aut nobilius inest: & in destruendo fit contrarium. V.g. si cœlesti orbi nō inest naturalis quies, conuenientius est q̄ ei non inest quies violenta. Quartus autem est q̄n dicuntur duo prædicata de duobus subiectis, si prædicatum q̄d conueniens est inesse alteri duorum subiectorum non inest, q̄d non est conuenientius inesse non inest, & è contra si q̄d est conuenientius non inesse inest, q̄d conuenientius est inesse necessario inest. Exempli gratia, si vacuum conuenientius est inesse aeri q̄ inesse ter

I re, & vt vilius inquam corporibus raris q̄ corporibus densis, & nō inest raris, sicq; nō inest densis. Et cōtra hoc in costruendo, si sit in densis, est itaq; in raris. Hęc aut loca (putat Themist.) constituantur ex suis & opposito, q̄rit. n. simile subiecto, & differunt fm magis & minus, & sunt diuulgata. Auic. aut dicit q̄ aliqui sūt demfatiua, q̄n prius illorū fuerit prius nāliter. Ego aut dico q̄ estimet, q̄ Arist. vsus sit illo in. 1. lib. de Cœlo & Mundo, q̄n dicit: si figure circulari est aliqd contrariū est figu

ra recta

struere, tūc pone ipsū antecēdēs, p̄ ipso excessu & p̄ conuenientiori. Exemplū p̄ oī costruēdo, vt si diuitiæ nō v̄t vt sint magis bonæ, q̄ ipsa sanitas, & ipse diuitiæ sūt bonæ, ergo & sanitas è bōa. Destruēdo quoq; p̄ oppositū sit, vt si sanitas conueniētū est vt sit bōa, & sanitas n̄ sit bona, ergo & ipse diuitiæ conueniētū est vt n̄ sint bonæ. Tertius ē, cū dicuntur duo prædicata de vno subiecto. nā, si illd q̄d min⁹ inē, v̄t n̄ è conueniētū, aut è ignobili⁹, & inest, ergo id, q̄d prius inē v̄t v̄t vt plurib⁹ inē, v̄t q̄d nobili⁹ è, inerit. In destruēdo p̄ oī è cōtra. exēpli ḡra, si nālis q̄s n̄ inest corpi cœlesti, ergo lōge magis nō dēt ei inē q̄s violēta. Quart⁹, q̄n duo prædicata dicuntur de duob⁹ subiectis, nā si illd prædicatū, q̄d v̄t magis inē alteri illorū duorū subiectorū nō inest, ergo nec illd, q̄d min⁹ v̄t inē alteri, inest illi, & è cōtra si illud q̄d magis v̄t nō inē inest, ergo illud, q̄d magis v̄t inē, inerit oīno. exēpli ḡra si vacuū v̄t magis inē aeri. q̄ terræ, & vt verbo dicā, corporib⁹ raris magis q̄ densis, & nō inest raris, ergo neq; densis inerit: & è cōtra i costruēdo, si densis inest, ergo & raris inerit. Hęc aut loca (vt inqt Themist.) cōstāt ex suis & opposito, q̄a hñt similitudinē cū ipso subiecto, differūt tñ fm magis & minus & sūt p̄babilia. Auic. tñ dicit q̄ p̄n tē demfatiua, q̄n primū eorū est prius nā. Et ego dico q̄ p̄t existimari Arist. fuisse vsū hoc i loco i. 1. lib. de Cœlo & Mūdo, cū dicit: si motui circulari inest cōtrariū, tunc mot⁹ rect⁹ v̄t magis esse ei cōtrari⁹, q̄ circularis, deinde cū p̄bet motū rectū nō hēre cōtrariū, p̄bat q̄ circularis minus dēt hēre contrariū. si

itaq;

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

Gra recta dignior, vt sit illi cōtraria.
Et qñ conueniētius in ea fuerit fm
veritatē ē demfatiuus, qñ aut fuerit
fm opinionem est diuulgatus.

Locus. 26
qui ē. 38.

Locus. 26. est sumptus ab æqua-
litate, aut fm veritatem, aut fm opi-
nionem, & constituuntur tria loca.
quorum vnus est, qñ vnum prædi-
catum dī de duobus subiectis æqua-
liter, & est in vno illorū, sicq; & al-
teri inest. V. g. aditus Græcorum in
adeptione scīæ fuit, sicut aditus Cal-
deorū, & enuntiatio est de Græcis,
q; in sit, sicq; inest Caldeis. Scdus au-
tē est, q; subiectū sit vnū, de quo di-
cant duo p̄dicata æqualiter, qā qñ
illi inest vnū illorū, inest alterū, &
qñ non inest vnū, non inest alterū.

H V. g. dispositio hoīum in recipiēdo
virtutes morales, est, sicut ip̄orū in
adipiscendo virtutes intellectiuas,
& insunt eis morales, sicq; insunt eis
& intellectiue. Tertius autē est, q; in
ueniant duo p̄dicata, q; dicantur de
duobus subiectis æqualiter, quia si
vni illorū in sit illorū vnū, alteri in-
est alterū, & ē cōtra in destruendo.
V. g. si dispō incolarū calidarū re-
gionū in scīa spiritualium esset sicut
dispō incolarū regionū frigidarū,
spiritualiū scīa inest incolis regionū
calidarū. Et aliqñ in his locis qui ē
horū de magis & minus & æquali-
ter ē fm veritatē, & aliqñ fm opinio-
nē, & tūc cōueniētī? ē q; sint diuul-
gati.

Locus. 27.
qui ē. 39. &
40.

Vigēsimus septimus locus est
sumptus ex appositione & subtra-
ctione qñ. n. apponitur aliqua res
rei, & nomen sui p̄dicati inest huic
rei, præter q; fuerit in ea, hoc itaq;
p̄dicatum inest huic subiecto. V.
gratia, si opponatur delectabile ipsi
aquæ, & ponat ipsam bonam, dele-
ctatio

itaq; id, qd vī magis in eē fuerit ve-
rū, tunc erit locus demfatiuus, s; si
fuerit opinabile, tūc erit p̄babilis.

Locus aut. 26. ē sumptus ab æqua-
litate, seu ex sit se hñtib, siue vere,
siue fm opinionē, & sic cōponunt
tria loca. Primus est, cū vnū p̄dica-
tū dī de duob; subiectis æqualiter:
si igit vni eorū in sit, & alteri quoq;
inerit, exēpli grā si Græci eodē mō
suscipient iudiciū, sicut Babilonici,
sed ipsū iudiciū seu ius inest Græ-
cis, ergo & Babilonicis inerit. Secū-
dus est, cū vnū subiectū dī de duob;
p̄dicatis æqualiter, ita vt si Isrl
vnū eorū, in sit & alterū, & si nō in-
sit vnū, nō in sit & alterū. exēpli grā
si hoīes ita recipiunt virtutes mo-
rales, sicut suscipiunt speculatiuas,
ergo si in sit eis virtutes morales,
inerunt eis, & cōtemplatiue. Ter-
tius est, cū duo p̄dicata dicuntur de
duobus subiectis æqualiter: nam, si
vnū inest alteri, ergo & alterū in-
erit alteri: & ē cōtra i destruēdo. ex-
empli grā, si colentes ciuitates cali-
das ita obtinēt scīas spirituales, si-
cut colētes frigidas obtinēt scīas nō
spirituales, ergo si habitantibus ter-
ras frigidas in sit scīe nō spiritua-
les, inerunt vtiq; spirituales habitā-
tibus calidas, & in his locis qñq; re-
perit fm magis & minus & æquali-
ter vere, & qñq; fm opinionē, & tūc
videntur esse potius probabiles.

Locus aut. 27. est sumptus ex ap-
positione & demptione, vel detrac-
tione, vt si apponat aliqd su bñū al-
cui rei, qd qd faciat illius p̄dicatū
in esse illi rei, qd nō inerat ei, tūc il-
lud p̄dicatū inerit illi subiecto. exē-
pli grā, si addat delectatio ipsi cibo
& faciat ipsum bonū, ergo delecta-
tio

ABRAM

MANTINVS

Actio itaq; est bona, & similiter qñ apponimus subiectum aliquod alicui rei, & illius prædicatum inest illi, & illius prædicati nomen magis inest, q̄ inerat ante hanc appositio nē, prædicatū itaq; inest subiecto. V. g. si appouamus delectationē ipsi cibo, & illum posuerimus vtiliorem, delectatio itaq; est vtilis. Et hic quidem locus non conuertitur in destruendo, quia qñ aliqua res apponitur alicui rei, & non ponit illam bonam, non infertur, q̄ appositū non sit bonū, qm̄ si apponeret aliquid res alicui rei albæ, & nō augeret ipsius albedo, nō infert, q̄ hæc res nō sit alba.

Locus. 18
g. 6. 41. &
42.

Locus autē vicissimū octauus sumitur de eo, q̄ dī cōditionaliter, & capite dici simpliciter, & hæc cōditio aut est ex parte illius, qd̄ est fm̄ magis vel minus, aut fm̄ tēpus, & horā, & dispōnem, & locū, aut fm̄ aliā cōditionē; & hic quidem locus est sophisticius, id. n. qd̄ est nobilius, aut maius tali, nō oportet q̄ sit nobile aut magnū simpliciter. Et similiter in eo qd̄ est ex pte loci, q̄a nō sequit, qd̄ ē vtile i quarto climate, q̄ sit vtile simpliciter, nec qd̄ est vtile aliquo tpe sit vtile simpliciter, neq; qd̄ est bonū fm̄ aliquā cōsuetudinē, sit bonū simpliciter: & hic quidem loc⁹ nō cōfert iuamē i destruēdo, q̄a nō seqt, q̄ id qd̄ nō uest fm̄ magis & minus, nō sit simpliciter, humanitas, n. nō inē hōi fm̄ magis & minus, & inē ei simpliciter, qñ aut q̄s denominaret aliquo attributo, & nō sit fallacia i eo p appositionē & annexionē, ille dī nominat fm̄ hāc tē simpliciter. Hęc itaq; sunt oīa loca, q̄ Arist. numerat i cōstructionē rei, & illi⁹ destructiōe simpliciter, q̄ cōtinet scdus Liber sui voluminis i topicis.

tio est bona: pari quoq; rōne si addatur subiectū alicui rei, cui sit ipsum prædicatū, sed reddat illud prædicatū eius maius in ea re q̄ esset ante illā additionē, tūc prædicatū inest subiecto. exēpli cā, si addat delectatio ipsi cibo, & reddat ipsum magis iuuatiuū, ergo delectatio est iuuatiua. Is tñ locus nō cōuertit i destruēdo, nā si apponat aliquid alicui rei, & nō reddat ipsam magis bonā, nō ppea sequit, quin illud appositū sit bonū, nā si addat aliqd̄ albū alicui rei albæ, & nō addiderit eius albedinē, nō seqt ppea qñ illa res sit alba.

Locus. 18. est sumptus ex eo, qd̄ dī fm̄ hypothesim, & subiectionem, i. fm̄ qd̄, & sumat ac si eēt dictū simpliciter, & illa hypothesis, vel cōdō insit rōne magis & minus, vel rōne tēporis, vel dispositionis, vel loci reliquarū cōdōnū: & is locus est vtiq; sophist. eus & deceptorius, nā id, qd̄ est pstatius alio aut maius, nō seqt ppea vt illud sit pstat, vel magnū simpliciter. similiterq; ratione loci, nā nō seqt si aliqd̄ est iuuatiuū i quarto climate, vt sit iuuatiuū simpliciter, neq; qd̄ ē vtile aliquo tpe, sit vtile simpliciter, neq; qd̄ est bonū in aliqua cōsuetudine, sit bonū simpliciter: & is locus nō cōducit ad destruendū, nā nō est necessariū, si aliqd̄ nō sit fm̄ magis & minus, qñ possit inē simpliciter, nā humanitas nō inest homini fm̄ magis, & min⁹, & tñ inest ei simpliciter: inquit, illud dī esse simpliciter, qd̄ cū describit, vel denominat, nulla indiget additione, vel cōiunctione. Hęc itaq; sunt oīa loca, quæ Arist. numerauit ad construendū al: qd̄, vel destruendū simpliciter, quæ in lib. Scdō Topicorū explicata sunt.

Aristotelis

ARISTOTELIS TOPICORVM

LIBER TERTIVS.

SVMMA LIBRI.

De Locis Comparationum, qui accidentibus adscribuntur: & de
plerisque locis absolutis accidentis.

De Meliorum, Eligibiliorumq; problematum locis. Cap. 1.

Trum aut eligibilis, aut melius duorum, pluriumue
ex his perspicendum. Primum autem determi-
tur quod considerationem facimus non de plurium
distantibus, & magnā adinuicem dīam habētibus
(nullus enim dubitat, vtrum felicitas, an diuitiæ ex-

H petibiliores) sed de his quæ propinqua sunt, & de quibus dubita-
mus, vtrum oporteat apponere magis, eo q̄ nullam videmus al-
terius ad alterum præminentiam? Manifestum igitur in his q̄
ostensa vna præmentia, vel pluribus, constituetur intelligen-
tia, q̄ id eligibilis est, quod eorum est præmens. Primum igi-
tur quod diuturnius stabilisue, eligibilis eo quod minus hu-
iusmodi. Et quod magis eligit prudens, vel bonus vir, vel lex re-
cta, vel studiosi circa singula delecti quatenus tales sunt, vel in
vnoquoq; genere periti, vel quæcūq; plures, vel omnes, vt in me-
dicina vel ædificatoria, quæ plures medicorum vel omnes vel q̄-
cūq; omnino plures, vel omnes, vel omnia, vt bonum: omnia. n.
bonum appetunt. Oportet autem ducere ad id q̄ fuerit vtile, q̄
dicendum est. Est autem simpliciter quidem melius, ac eligibi-

Prim^o lo-
cus.

2. locus.

3. Locus.

Quart^o lo-
cus.
Declara-
tio.

5. locus.
Declara-
tio.

6. locus.
Declara-
tio.

Ilius, quod s̄m meliorem disciplinam: alicui autem, quod s̄m p-
priam. Deinde q̄ id ipsum quod est (eo q̄ non) in genere est:
vt iustitia iusto. Nam illa quidem in genere bono, hoc autē non,
& illa id ipsum quod est, bonum est, hoc autē non. nam mihi dicit
id ipsum quod genus est, q̄ non est in genere. Vt albus homo nō
est id q̄ color. similiter autem & in alijs. Et quod pp̄ se eligen-
dum, eo eligendo quod pp̄ aliud eligibilis. Vt sanum esse q̄ ex-
ercitari: illud. n. propter se eligendum, hoc autem pp̄ aliud. Et
quod per se, eo q̄ per accidens. Vt amicos iustos esse, eo q̄ inimi-
cos: illud. n. per se eligendum, hoc autem p̄ accidēs eligimus. Nā
inimicos iustos esse s̄m accidens eligimus, vt nihil nobis noceat.
Est autem hoc idē ei q̄ ante hoc, differt autē modo: nam amicos
quidē iustos esse, pp̄ se eligimus, et si nihil nobis debeat fore, quā-
uis apud Indos sint: inimicos autē pp̄ alterum, vt nihil nobis no-
ceant.

ceant. Et quod causa boni per se, eo quod per accidens causa. Quemadmodum virtus, fortuna, nam illa quidem per se, hæc autem per accidens est causa bonorum, & si quid aliud homini. Similiter autem & in contrario. Nam quod per se est causa mali, fugibilis est eo quod per accidens, ut vitium quod fortuna: nam illud quidem per se malum, fortuna autem per accidens. Et quod simpliciter bonum, eo quod alicui eligibilis. ut sanum fieri, quod incidi. nam hoc quidem simpliciter bonum, illud autem alicui indigentium incisione: & quod natura est, eo quod non natura. ut iustitia, iusto: illud. n. natura, hoc autem acquisituum. Et quod meliori, et honorabiliori inest, eligibilis: ut Deo, quod homini: animæ, quod corpori. Et quod melioris proprium, melius quod quod peioris. Ut quod Dei, quod hominis: nam secundum communia utriusque nihil differunt ab invicem, proprijs autem alterum alteri differentijs supereminet. Et quod in melioribus, vel prioribus, vel honorabilioribus, est melius. Ut sanitas robore, & pulchritudine: nam illa quidem in humidis, & siccis, & (ut simpliciter dicatur) ex quibus prius constitutum est animal, hæc vero in posterioribus: nam robur in nervis, & ossibus: pulchritudo autem membrorum quædam commensuratio videtur esse. Et finis quæ sunt ad finem eligibilior videtur esse. Et duorum, quod propinquius est fini. Et omnino quod ad vite finem, expetibilis, quod quod ad aliud aliud: ut quod ad felicitatem contendit, quod quod ad prudentiam: nam quod ad felicitatem contendit: eligibilis. Et possibile impossibile. Amplius, cum duo sint effectiva, cuius finis melior, et ipsum melius. Cum autem sit effectivum, & finis: ex proportionem, quando pluri superat finis finem, quod ille proprium effectivum. Vt felicitas pluri superat sanitatem, quod sanitas salubre. quare effectivum felicitatis melius sanitate: nam quantum felicitas superat sanitatem, tantum et effectivum felicitatis, salubre superat. sanitas autem salubre minus superabat, quare plus superat effectivum felicitatis salubre, quam sanitas salubre: quapropter effectivum felicitatis melius sanitate: manifestum igitur, quod eligibilis effectivum felicitatis, quam sanitas: nam idem plus superat. Amplius, melius est quod propter se, & honorabilius, & laudabilius. Ut amicitia divitijs, & iustitia sanitate, & robore: nam illa quidem propter se honorabilium, hæc vero non propter se, sed propter aliud: nullus enim honorat divitias propter se, sed propter aliud: amicitiam vero propter se, & si nihil nobis debeat aliud ab ea esse.

A
7. Locu
Declara
tio.

8. Locu
Declara
tio.

9. Locu
Declara
tio.

10. Decl
ratio.

11. Decl
ratio.
B.

12. decl
ratio.

13. Locu

14. Locu

15. Locu

16. Locu

17. Locu

Declara
tio.

18. Locu

19. Decl
ratio.

C

20. Loc
Declara
tio.

Topicorum

Sermo de Locis quaestorum ipsarum comparationum, quae narrantur in
Tertio sui voluminis.

Cap. 1.

A R R A M

ET dicimus, qd hae comparationes vtr sunt triū specierum, aut qd comparatur vnū prädicatū duobus subiectis, hoc est, cui illorū magis inest ipsum prädicatum. v. g. quod est eligibilius: pulchrū, aut vtile? & quae suauior vita sit, q̄ virtute fungitur, aut illa quae voluptatibus? Et haec species comparationū est, quae magis venit in vsu, & illa est, quā intendit Arist. & loca tradita in hoc libro sunt fm hanc speciem: qm̄. n. euenerint nobis loca, quibus acquirēt hae species cōparatiōis, adsunt nobis loca, quibus acquirūtur duae aliæ species: vna duarū specierum est comparatio duorū prädicatorum vni subiecto. V. g. si pinquis sit vtilis, & delectabilis, quid ei magis in sit vtile, aut delectabile: secunda aut species ē cōparatio duorum prädicatorū duobus subiectis. V. g. si humanitas facit acquirere pacē, & regū familiaritas facit acquirere morē, quid magis sit pax per humanitatem, aut mors per regū familiaritatem? Hae itaq, species sunt quaestorū fm ipsarū cōparatiōē. Subiecta vero horum quaestorum illi expositores, quorum tractatus ad nos venerunt, dicunt, qd sunt in accidenti: quia accidens est, quod recipit magis & minus, & intendunt per accidens hic, non accidens definitum in primo libro huius voluminis, sed accidens definitum in principio libri Prädicamentorum,

M A N T I N V S

Dicamus, qd generatim harū cōparatiōnū genera sunt tria: primū ē, cū cōparat vnū prädicatum duobus subiectis, videlicet cui nā eorū magis in sit prädicatū. exēpli grā, vtrū delectabile sit eligibilius ipso vtili, & qd sit delectabilius, an vita q̄ in virtute cōsistit, vel vita, q̄ i voluptatibus cōsistit, vel exercetur. Et hoc genus comparationis venit plus in vsu: & de hoc considerat Arist. loca aut, q̄ in hoc libro traditur, sunt hui⁹ generis, qm̄ cū habuerimus ea loca, ex quibus adipiscimur hoc genus cōparatiōis, facile poterimus inuenire ea loca, ex quibus adipiscimur illa alia duo genera. Primū itaq, genus reliquorū illorum duorū generū est, cū comparantur duo prädicata vni subiecto. exēpli cā si gaudiū est delectabile, & vtile, qd nā horū magis inest ei, vtrum: scilicet vtile, vel delectabile? Scdm genus ē, cū cōparant duo prädicata duob⁹ subiectis exēpli grā, si mansuetudine acquirēt pax, & cōuersatione regū acquirēt mors, qd nā istorum magis inest, vtrū scilicet pax mansuetudini, vel mors cōuersationi regum? haec itaq, sunt genera pblematū cōparatiōis. subiecta vero horū pblematnm, vt dicunt oēs expositores, quos vidimus, sunt ea, q̄ reperiunt in ipso accidente, qm̄ accidēs suscipit magis & min⁹: & intelligūt hic p accidens, non illud accidens, qd fuit definitum in. i. lib. huius operis, sed illud accidens, qd in principio libri prädicamentorū definitū fuit,

ABRAM

MANTINVS

Atorum, & est qd est in subiecto, nō de subiecto. Hoc aut sic existēte, cōparationes itaq; quēsitā sunt de accidenti prius definito, & de pprio, & genere & definitione, qñ definitū non fuerit p̄dicamēti substāuz.

Verumtū Abumazar Alphatabius opinatur, q̄ hęc cōparationis species sit in p̄dicamento substātię, & argumentatur ad hoc, ex eo q̄ facit Arist. in lib. P̄dicamentorum in cōparando indiuidua substātię ad suas species, quę illorum digniora sint esse substātiā : & sic

B est comparatio materię ad formā : & fm hoc comparisonum quēsitā sunt quinq; quēsitā, quorū summa sunt esse simplr, & q̄situm accidentis, & quēsitum proprii, & quēsitū generis, & quēsitum definitionis : & fm hoc verificatur dici de illis q̄ sita comparationū simpliciter, prout dictum est de quēsitis construēdi & destruēdi, q̄ sint q̄sitā cōparationū simpliciter, nisi q̄ hęc cōparationes magis inueniunt in accidenti definito in. 1. lib. huius voluminis. Et ideo inuenimus Arist. q̄ numerauerit quēsitā comparationū in quēsitis accidentis. Fortasse autē ipse fecit hoc, quia p̄sciam multorum horum locorū eueniūt loca comparisonum simpliciter, sicut p̄sciam locorū accidentis eueniūt loca quēsitum simpliciter, quibus queritur esse, aut non esse tū.

C Et horū quēsitum, quę dicuntur in comparisonibus, quędam sunt, quę querunt in rebus naturalibus & diuinis, & quędā sunt, q̄ querunt in rebus arbitarijs, & hęc sunt q̄ magis vltant in hoc genere. Et loca, q̄ hic numerantur, quędā sunt quę

fuit, & est illud, qd dī esse in sub̄to, **D** non de sub̄to. Sic igitur p̄blemata cōparationis reperiunt in ipso accidente definito prius & in ipso proprio, ac genere, atq; definitione: cū ipsum definitū non fuerit ex p̄dicamento substātię. Alpharabius tñ dicit problemata cōparatiua pos se reperi in p̄dicamento substātię, qd probateo, quia Arist. in libro P̄dicamentorum comparat indiuidua substātię suis speciebus, s. qd nam eorum debeat esse magis substātiā: similiterq; cōparat materiam ad formā : & sic problema

E ta cōparatiua repient in ipsis quinque q̄sitis, videlicet in problemate de inesse simplr & problemate accidentis, & problemate generis, & pprii, atq; definitionis: illr q; vere dicent problemata cōparationis absolute, & simplr, quę admodū & problemata constructionis & destructionis dicunt p̄blemata absoluta, seu simplr. Verū tñ huiuscemodi comparisones magis reperiunt in ipso accidente, qd in. 1. lib. huius operis definitū fuit. Et ideo videmus Arist. numerasse problemata cōparatiua in ter problemata accidentis: & fortasse ipse quoq; ideo ita fecit, q̄ ex scia multorū horum locorū habent loca cōparatiua absoluta, de quibus videlicet queritur esse, vel nō eē tū.

F Horū aut locorū, quę dicuntur fm comparisonē, quędam queruntur in rebus naturalibus, & diuinis, quędam vero in rebus voluntarijs, & q̄ sunt huius generis magis in vsum veniunt. Locorū vero, quę hic numerant, quędā sunt cōia cunctis rebus tū naturalibus, tū volūtarijs, qdā vero sunt ppria ipsi eligibilib?

Log. cū cō. Auer. G rebus,

Topicorum

A B R A M

M A N T I N V S

Quæ ambiunt omnes species comparationum secundum quod esse fuerint, an secundum modum nobilitatis & virtutis, aut ex parte virtutis, & quæ species essendi facit esse comparationem.

Et expedit te scire, quod hoc quæsitum non quærit de rebus nimis remotis, prout est oratio dicentis, quod res sit peragenda beatitudo, aut diuitiæ: sed quod sit de rebus propinquis, de quibus euenit nobis ambiguitas, quod illarum sit nobilior, & ut videtur inquam, dispositio huius speciei quoniam est, sicut dispositio reliquorum quæsitorum, & sicut **H**nos non quærimus utrum hoc insit huic, aut non insit, quoniam hoc fuerit per se notum, & non quærimus hic an tale sit nobilius tali, quando excessus fuerit secundum se notus. Expedit autem quod circa hæc loca procures tres res, quarum una est quod illorum sit proprior ipsis eligibilibus, & quis includatur in omni eo, quod dicitur de comparationibus: secunda autem est, quis illorum sumatur ex rei essentia, & quis sumatur à rebus, quæ sunt de foris, aut ex rebus medijs inter has duas: & tertia est, quis illorum coaptatur, ut fiat in demonstratione, & quis illorum non.

Themistius autem dicit, quod accidit his primis, quod ipsarum distinctio sit difficilis ob ipsarum consimilitudinem, & modicam diuulgationem dicitur, quod est inter illas. Horum itaque locorum initium, ex quibus incepit Aristoteles. Et quod id, quod fuerit diuturnius, aut firmitus sit eligibilis, quod id quod fuerit breuioris temporis, & minus firmum: & ambo hæc loca sunt cõia omnibus quæsitis, quod procedunt secundum modum comparationum.

Et

rebus, quædam vero alia sunt cõia cõiectis generibus comparationis quocumque fuerit modus, scilicet vel ratione prioritatis, vel ratione præstatiæ, & ratione dignitatis, vel ratione imperfectionis, seu ignobilitatis vel quis alia ratione comparationis.

Scire autem debes, quod non quæritur homini quæsitum in rebus valde disceptantibus, ut si dicatur quid est eligibilis, an felicitas, an diuitiæ: sed homini interrogatio sit in rebus affinis, de quibus dubitatur, quoniam ipsarum sit præstatiõ, & (ut verbo dicam) ita res se habet in hoc genere inquisitionis, sicut se habet in reliquis quæsitis: nam quemadmodum nos non quærimus utrum hoc insit huic, vel non insit, cum illud fuerit de se notum, ita si aliquid fuerit nobilius aliquo, cum illa nobilitas, quod inter ipsa existit, fuerit de se nota. Tria præterea consideranda sunt circa hæc loca: primum est, quid nomen eorum dicatur eligibilis, & quid eorum dicatur velle, seu esse cunctis rebus, quæ secundum comparationem dicuntur: secundum est, quid illorum sumatur ex essentia rerum, & quid ex rebus exterioribus sit sumptum, aut ex rebus medijs inter hæc duo: tertium vero est, quod nam eorum est idoneum, ut ex eo fiat demonstratio, & quod non.

Themistius autem dicit, quod pro cõtingit, ut hæc loca difficile diuidantur, quia sunt iter se similia, parumque inter se diserepare videntur. Aristoteles autem sumpsit initium horum locorum ab eo, quod est tempus diuturnum, aut quod fuerit firmum, stabilisque: nepe, ut diuturnius sit eligibilis eo, quod est minus diuturnum, & stabilis eo quod est minus stabile, & firmum: hæc autem duo loca amplectuntur omnia prædicta, quod secundum comparationem procedunt.

Primum

ABRAM

MANTINVS

Locus. 1.

A Præmissus quidem sumitur ab eo quod differt, & est secundum modum temporis. Et secundus sumitur ex rei essentia, & est constructio, & est diuulgatus: aquila enim non est eligibilior homine, & si diuturnior sit q̄ ille, vt diceretur, si hoc verificaretur.

Locus. 3. q̄
& 2. i Arist.

Tertius autem locus est quod eligat, & estimat vir nobilis, aut lex, aut sapiens, aut quod eligunt plures homines, & magis artificiosi, aut quod omnes eligunt, omnesq̄ illud cupiunt est nobilior: & hic locus sumitur ex rebus, quæ deforis sunt, ex quo est

B sumptus à testimonio, qui est diuulgatus vniuersalis.

Locus. 4.
qui est tertius i Arist.

Quartus autem locus est, q̄ illud, quod est nobilior secundum scientiam, sit nobilior & eligibilior, sicut quod inest ipsi Deo excelso, eligibilior est, q̄ illud quod inest ipsi homini: & similiter quod proprium fuerit alicui nobiliori, est nobilior, & id quod est rerum nobiliorum & priorum est nobilior & prius, sicut salus est pulchritudine nobilior, q̄a salus est membrorum, quæ sunt nobiliora. Et ille est communis omnibus quæstionibus comparationum, & ille sumitur à rebus essentialibus, quia non sumitur à rebus, quæ deforis sunt, neque ab ipsis rebus, & sunt vulgaria: & licet loca sint multa, vis tamen illorum est vis vnius loci.

Locus. 5.
qui est 4.
i Arist.

Quintus autem locus est, q̄ quicquid subintrat genus nobile, secundum q̄ sumitur in hoc genere, & subest

Primum quidem est sumptus à Deo extrinseca, videlicet à temporis diuturnitate. Secundum vero ab essentia rei: nempe ab ipsa firmitudine & est vtique; locus probabilis, qm̄ aquila non est eligibilior hōe, licet diutius viuat eo, vt fert, si id verū sit.

Tertius locus est sumptus ab eo, quod magis eligitur studiosus, vel ipsa lex, vel ipse sapiens, aut qd̄ plures hōes eligunt, & plerumq̄ perit in aliqua arte, aut quod oēs eligunt, & quod oēs appetunt, illud quidem est præstantius: Is aut locus est sumptus à rebus exterioribus, cum sumatur ab ipso testimonio: & est vtique; probabilis vniuersalis.

Quartus locus est sumptus ab eo, quod est præstantius, nam id, quod est finis disciplinæ præstantiorem, est vtique; præstantius, vt est scientia diuina: & sic id, quod testatur alicui rei præstantiori, est vtique; præstantius, atq̄; eligibilior, vt id, qd̄ inest Deo, est vtique; præstantius, eo quod inest hōi: similiterq̄; id, quod est proprium alicui rei præstantiori, est vtique; præstantius. Id quoque, quod est ex rebus præstantioribus & prioribus, seu præcedentibus, est vtique; præstantius, ac præcedentius. vt sanitas, q̄ est præstantior pulchritudine, quia sanitas consistit in membris præstantioribus: & amplectitur omnia problemata comparationis & est sumptus à rebus medijs, qm̄ non est sumptus à rebus exterioribus, neq̄; ab ipsis rebus: & sunt res probabiles. & licet horum loca sint plura tamē habent vim vnius loci.

Quintus locus est, q̄ quicquid existit sub genere eligibili, eo quia est sumptus ex illo genere, est vtique; eligibilior

G ij

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

Cestei, illud est nobilius q̄ id, qđ non est pars huius generis. g̃ra exempli, quia equitas ex quo est pars virtutum, & species quedam illarum specierum, & nobilior q̄ equus, qui sumitur ab ipsis rebus, & conūnet species cōparationis: & est locus, qui estimatur esse verus, qm̄ sumit̃ p̃dicatum de subiecto in eo qđ quid est, prout caperetur equū, inquantū equū est, nō inquantū ē alia res.

Loc^o. 6. q̄
ē. 1. & 6.
10. & 9. i
Arist.

Sextus autem locus est, quia qđ ob seipsum eligit̃, eligibilis est, q̄ qđ eligitur propter aliud. vt salus eligibilior est commotione, quia cōmotio eligitur ob aliud, salus autē propter seipsam. Et eligibile per se est eligibilis q̄ eligibile per accēs, vt amicos esse iustos eligibilis est, q̄ inimicos ēē iustos, amicis. n. hoc eligitur p se. Et ideo ait Aristot. qđ hæc res sit eligibilis, & si eēnt apud Indos, inimicos vero eligimus esse iustos, ne ab illis nobis eueniat dānū, & ideo si eēnt tēpore quo non eueniret nobis ab illis dānū, nō eligeremus hoc. Et qđ est nāliter eligibile, ē eligibili illo, qđ nō ē nāliter, prout æquitas est eligibilior equo, quia æquitas est naturaliter utilis, iustus vero fm̄ habitum. Et qđ est eligibile simpliciter, est eligibilis, q̄ id quod est eligibile apud aliquē hominem, aut aliquo tēpore, aut secundum aliquam dispositionem, aut aliquod accidens: cibus enim eligitur simpliciter, medicina autem est aliquo tēpore eligibilis: omnium autem horum locorum vis est vna Themistius autem dicit, qđ sumatur ab ipsamet re, & sunt propria cōparationibus.

Septimus

bilius eo, qđ non est pars illius generis. exēpli gratia, cū ipsa iustitia sit pars virtutum, & vna ex earum speciebus erit vtq; eligibilior ipso iusto. Et est locus sumptus ab ipsis rebus, & est cōis omnibus speciebus cōparationis: & est locus, qui videtur esse verus, cū p̃dicatum dicitur de subiecto in eo qđ quid: vt cū iustus sumitur quatenus est iustus, non quatenus est alia res.

Sextus autem locus est, vt id, qđ est eligibile pp se, sit eligibilis eo, quod est eligendum pp aliud. vt sanitas, quæ eligibilior est ipsa exercitatione, cū exercitatio sit eligibilior pp aliud, sanitas vero propter se. Id p̃terea, quod est eligendum per se, est eligibilis eo qđ est eligibile per accidens: vt amicos esse iustos eligibilis est, q̄ inimicos esse iustos, qm̄ hoc est eligibile p se in amicis. Et ideo dicit Arist. hoc esse eligendū in ipsis etiam, si apud Indos sint. sed eligimus inimicos esse iustos, ne noceant nobis: & ideo si eēnt in aliquo tēpore, in quo nihil possent nocere, tunc non esset hoc eligendū. Id iterū, quod est natura eligendū, est vtq; eligibilis eo, quod non est natura eligendum, vt iustitia, quæ quidē eligibilior est ipso iusto, eo quia iustitia iuuat naturam, iustus vero habitum. Id quoq; qđ simpliciter est eligibile, eligibilis quidem est eo, qđ est eligibile alicui homini, aut in aliquo tēpore, vel ī aliqua dispōne, aut ī aliquo loco: nā cib^o ē eligibili^o simplr, medicamē^o ē ī aliquo tpe eligēdū. Vis aut̃ horū locorū eadē est. Themist. tñ dicit, qđ sunt loca sumpta ab ipsa re, & sunt ppria rebus eligibilibus.

Septimus

ABRAM

MANTINVS

A Septimus autem locus est, quod est causa boni per se eligibilis est illo, quod est causa boni per accidens sicut virtus eligibilior est quam bona fortuna, hæc enim est causa beatitudinis per se, & hæc per accidens. Et similiter est dispositio no xij, illud enim, quod est causa damni per se, magis est fugiendum, q̃ illud quod est causa per accidens.

Locus . 8.
qui ē . 14.
15. & 16. Octauus locus est, q̃ finis eligibilior sit his quæ adminiculantur desiderio finis. Et si fuerint duæ res, quarum sit desiderium vt con-
B ducant ad finem, illi propior est eligibilior. Et quæ cōducit ad præ-
ligendam rem est eligibilior, verbi gratia quia quod iuuat ad felicitatem eligibilis est, quam quod iuuat ad prudentiam, & eligibilis est quod conducit ad vitam, quam quod cōducit ad pulchritudinem: & hic quidem locus est communis omnibus comparationum sp̃ibus,

Locus . 9.
3 est 17. Nonus autem locus est, q̃ possibile sit eligibilis impossibili; & est electionibus proprius, verbi gratia, quia ars Medica eligibilior est arte Alchimie.

Locus . 10.
2 est 18. Decimus locus est, quando duæ res fuerint effectiuæ, cuius finis est nobilior, est eligibilior. v.g. exercitiū efficit sanitatē, & disciplina efficit scientiam, sicq; disciplina nobilior est quam exercitium: & ille est communis.

Locus . 11.
qui est 19 Vndecimus autem locus est ex comparatione duorum efficien-
tium ad duos ipsorum fines, quia si excessus finis ad finem sit maior excessu illius ad suum efficiens, sic efficiens

Septimus locus est, vt id, quod est causa boni per se, eligibilis sit eo, quod est eius causa per accidens, vt virtus, quæ quidem eligibilior est ipsa fortuna, quia illa est causa felicitatis per se, hæc vero per accidens. Parq; est ratio de ipso nocumento, nam id, quod est causa mali per se, fugibilis est eo, quod est eius causa per accidens.

Octauus locus est, q̃ id, quod est finis, eligibilis est eo quod excitat desiderium ad finem. Et si sint duo, quæ desiderantur vt deducant ad finem, id profecto quod est propin-
E quius fini, est eligibilis. Id autem quod ducit ad rem eligibilem, est vtq; eligibilis. exempli gratia, id quod confert ad felicitatem eligibilis est eo, quod confert ad virtutem, & id quod ducit ad cibum, seu victum, vtilius est eo, quod ducit ad pulchritudinem: & hic locus est communis cunctis generibus comparationis.

Locus nonus est, vt quod possibile est, eligibilis est eo quod non est possibile: & is locus est proprius ipsis rebus eligibilibus. exempli
F gratia ars Medica eligibilior est arte fusoria, quam Alchimia vocant.

Decimus locus est, cū sunt duæ res effectiuæ, illa cuius finis est præstantior, est vtq; & ipsa eligibilior. exēpli gr̃a exercitatio efficit sanitatem, disciplina vero sciam: ergo disciplina, seu discere, præstantior est ipso exercitio: & est loc⁹ cōmunis.

Vndecimus locus est sumptus ex comparatione duorum effectiuorum ad duos fines: nam, si vnus finis superet alium finem, plusquam superat suum effectiuum, seu agēs,

G iij tunc

Topicorum

A B R A M

G efficiens excellentiorem finē est eligibilior fine, quē alter excedit. v. gr. si maior ē excessus beatitudinis ad sanitatem, q̄ sit excessus sanitatis ad ipsam agens, sic & efficiens beatitudinem eligibilior est sanitate: hoc autem fit, quia proportio efficientis beatitudinem ad beatitudinem est proportio agentis sanitatem ad sanitatem, & excessus beatitudinis ad sanitatem fuit maior excessu sanitatis ad suum efficiens, & excessus sanitatis ad ipsam efficiens, est sicut excessus beatitudinis ad suum efficiens, sicq; excessus beatitudinis ad sanitatem est maior illius excessu ad ipsam efficiens, & quando hoc fuerit efficiens beatitudinem, præstantior est sanitate. Quando enim vna res proportionatur duabus rebus diuersa proportionē, illa, ad quam proportio est minor, ipsa est maior. & hic quidem locus communis est omnibus quæstionibus comparationum.

M A N T I N V S

tunc agens illius finis melioris eligibilior erit, q̄ finis ille, qui superatur ab alio fine. exempli gratia, si felicitas superat sanitatem plusquā superat sanitas suum effectiuum, ergo effectiuum felicitatis erit magis eligendum, q̄ ipsa sanitas: qm̄ proportio ipsius efficientis felicitatē ad ipsam felicitatem, est proportio ipsius effectui sanitatis ad ipsam sanitatem, sed felicitas plus exuperat sanitatem q̄ exuperet sanitas suum efficiens, & sanitas ita exuperat suum effectiuum sicut superat felicitas suū effectiuum: ergo plus superabit felicitas sanitatem, q̄ superet suum agens: & sic effectiuum felicitatis erit præstantius ipsa sanitate, quia qn̄ vna res comparatur duabus per conmutatā, proportionem, tunc illa res, ad quā minor est proportio, seu cōparatio, erit maior q̄ illa ad quam est maior proportio. Et is locus est communis cūctis quæstionibus comparationum.

Alij eiusdem problematis loci.

Cap. 2.

11. locus.
Declaratio.

Amplius, qn̄ duo aliqua fuerint valde sibi in seipsum similia, & non poterimus præminentiam aliquam conspiciere alteri, ad alterum, videndum ex his quæ sequuntur. Nam cum cō-

12. locus.
Declaratio.

sequens est maius bonum, hoc eligibilius, si autem sint consequentia mala, cui consequens minus malum, hoc eligibilius. Nam, cum vtraq; sint eligenda, nihil prohibet molestum aliquid sequi: dupliciter autem ab eo quod sequitur consideratio, nam & prius, & posterius sequitur: vt addiscentem ignorare prius, scire aut posterius: melius aut vt plm̄, quod posterius sequitur: sumendū. igit eorum q̄ sequunt quodcunq; fuerit vtile. Amplius, plura bona paucioribus, vel simpliciter, vel qn̄ altera alteris insunt, vt pauciora in pluribus. Instantia, si alicubi, alterum alterius gratia: nihil enim eligibilia vtraq; q̄ vnū: vt sanū fieri, & sanitas, q̄ sanitas, eo q̄ sanum fieri pp̄ sanitatem eligimus. Et non bona, bonis nihil prohibet eligibilia esse, vt felicitatem: & aliud aliquid quod nō est bonū, iustitia

&

- A** & fortitudine. Et eadem cum voluptate magis, q̄ sine voluptate: & eadem cum indolentia, q̄ cum tristitia. Et vnūquodq; in quo tempore magis valet, in hoc etiam eligibilis. Vt carentia tristitię in senectute magis, q̄ in iuuentute: magis enim in senectute valet. Secundum hæc autem, & prudentia in senectute eligibilior: nemo enim iuuenes eligit duces, eo quod non constat eos prudentes esse. Fortitudo autem e contrariis in iuuentute enim magis necessaria secundum fortitudinem operatio: similiter autem & in temperantia, magis enim iuuenes q̄ senes concupiscentijs molestantur. Et quod in omni tempore, vel in pluribus vtilius. Vt iustitia, & temperantia, fortitudine: nam illę semper, hæc autem aliquando vtilis. Et quod, cum omnes habemus, nihil altero indigemus, quā quod cum habemus, indigeremus reliquo. Vt in iustitia & fortitudine: nā si omnes essent iusti, nihil vtilis fortitudo, si vero omnes essent fortes, vtilis iustitia. Amplius ex corruptionibus, & abiectiōibus, & generationibus, & sumptionibus, & contrarijs. Quorum enim corruptiones malę, ipsa eligibilia: similiter autem & in abiectiōibus, & in contrarijs: nam si abiectio, vel contrarium fugibilis est, ipsum eligibilis: in generationibus autem, & sumptionibus e contrario. Quorum enim sumptiones, & generationes eligibiliores, ipsa quoque eligibilia. Alius autem locus est. Quod propinquius bono, melius, atque eligibilis. Et quod similis est bono, vt iustitia, iusto. Et quod meliori eorum est similis, quemadmodum Aiace m Vlyssē dicunt aliqui meliorem esse, eo q̄ similior est Achilli. Instantia huius est, quod non verum sit: nihil enim prohibet non qua ratione optimus est Achilles, eadem similiorem esse Aiace, cum erit alter quidem bonus, non similiter autem. Considerandum autem si & in ridiculosioribus sit simile: vt Simia homini q̄ equo, cum non sit similis: non enim est Simia melior, similior tamen est homini. Rursum in duobus: si hoc quidem meliori, illud autem peiori est similis, erit melius quod meliori est similis. Habet autem & hoc instantiam: nihil enim prohibet hoc quidem meliori parum simile esse, illud autem peiori valde: vt sit Ajax quidem Achilli parum, Vlysses autem Nestori valde: vt si hoc quidem meliori in peioribus: illud autem peiori in melioribus: vt equus, asino, & simia hoī. Et q̄d maxime insignis, eo quod minus tale. Et quod difficilius: magis enim amamus, cum habemus, quod non est facile adipisci. Et quod magis proprium, eo quod communius. Et quod malis incōmuni: nam magis eligendū quod nulla molestia sequitur, q̄ quod sequit̃. Amplius, si hoc illo melius, & omnino optimū eorū, quæ in hoc

24. locus.
25. locus.
26. locus.
Declatio.

27. Locus.
Declatio.
28. locus.
Declatio.

29. locus.
Declatio.

30. locus.
Declatio.
31. locus.
Declatio.
32. locus.
Declatio.

33. locus.
34. locus.
35. locus.
36. locus.

37. locus.

Topicorum

melius eo quod in altero optimū. Vt si melior est homo q̄ equus, D
38. Locu.
Declara-
tio.
39. decla-
ratio.
40. Locu.
41. Decla-
ratio.
& optimus homo optimo equo melior. Et si optimum optimo
melius, & simpliciter hoc illo melius: vt si optimus homo opti-
mo equo melior, & simpliciter homo, simpliciter equo melior.
Amplius, ea quæ volumus amicos participare, eligibilia, quæ
quæ non. Et quæ ad amicum agere malumus, q̄ quæ ad quem-
libet, illa eligibilia. Vt iuste agere, & benefacere, magis quàm
videri: nam amicis benefacere volumus magis quàm videri:
quibuslibet autem è conuerso. Et quæ sunt ex circumstantia ne-
cessarijs meliora, aliquando autem & eligibilia. Melius enim
quàm viuere bene viuere: bene autem viuere est ex circumstātia:
ipsum autem viuere necessarium. Aliquando autem meliora nō
etiam eligibilia: non enim si meliora, necessario q̄ eligibilia:
philosophari siquidem melius quā lucrari, sed non magis eligen-
dum indigenti necessarijs. Ex circumstantia autem est, quando
existentibus necessarijs, alia quædam adhiñciuntur honorum. Fere
autem fortasse eligibilis quod necessarium est, melius autem qd̄
ex circumstantia. Et quod non est ab alio exquirere, quàm quod
est, & ab alio. Quale sustinet iustitia ad fortitudinem. Et si hoc
quidem sine illo eligēdum, illud autem sine hoc non. Vt potestas
sine prudentia non eligenda, prudentia vero sine potestate eligen-
da. Et duorum, si alterum negamus, vt reliquum videatur no-
bis inesse: illud eligibilis, quod volumus nobis videri inesse.
Vt laborem diligere nos negamus, vt ingeniosi esse videamur.
Amplius, pro cuius absentia minus increpandi sunt moleste fe-
rentes, hoc magis eligendum. Et pro cuius absentia non moleste
ferentem magis increpandum: id eligibilis:

Sermo de alijs locis eiusdem quæsti.

Cap. 2.

F

A B R A M

M A N T I N V S

C Locu. 12.
q̄. 11. &
21. i. Arist.
Vodecimus aut locu est sum-
ptus ex ipsis illationibus. Qñ
n. sunt duæ res connexę, & nō pos-
sumus commōstrare q̄ vna ipsarū
sit eligibilior altera, per aliquam
rem omnino ex ipsismet: sicq; ex-
pedit, q̄ consideremus illationes il-
larum, quia cuius cōsequens est me-
lius, illa est eligibilior. v.g. facilitas
actionis, & facilitas passionis, quia
facilitatem actionis sequitur vince-
re, & facilitatem passionis vinci.

Et

Locus aut. 12. est sumptus ab ip-
sis cōsequētibus. nā, cū fuerint
duæ res coniunctę, & non possumus
iudicare alterā earum alterā supera-
re in vlla re rōne sua, tunc op̄ respi-
cere ea, q̄ ex illis sequunt̄ illa res,
ad quā sequit̄ maius bonū, erit eli-
gibilior, & illa, ad quā sequit̄ minus
malū, è quoq; eligibilior. exēpli cā,
facilis actio, & facilis passio: nā ad
facilitatē actiōis seq̄t̄ ipsū vicere, ad
facilitatē p̄o passiōis seq̄t̄ ipsū vici.

Exemplum

ABRAM

MANTINVS

A Et exemplum illius quod sequitur malum minus est viuere latenter, & viuere propatulo, quia vitā, quæ est latenter, sequitur ipretus, & vitā quæ propatulo est, sequitur inuidia. Consequens autem aliquam rem aliquando quoddam est prius, & quoddam posterius, sicut discipulum sequitur ignorantia & scientia, ignorantia enim illius quod addiscendum est prior est in illo, & scientia posterius inest ei, vltimum autem consequens pro maiori rei parte est præstantius: expedit autem quod sumamus de consequentibus quod vtilius fuerit, hoc est, si vtilius fuerit prius, sumemus illud, & si posterius sumemus illud. Et hic quidem locus est proprius eligibilibus, & est necessarius.

B Tertiusedimus locus est, quod bona plura sunt eligibilia, quam quæ pauciora sunt, quando subintrant pauciora ea quæ sunt plura. & ille est diuulgatus, & est mendax, quando vnum bonorū est propter alterum, quia non sit verum quod illorum aggregatum sit eligibilis altero illorum. verbi gratia, dicendo sanari & sanitatem, quia illorum aggregatum non est eligibilis altero eorum, scilicet ipsa sanitate: eligimus enim sanari propter sanitatem. Oportuit autem apponere huic loco duas conditiones: quarum vna est, quod pauciora subsint pluribus, quia non sequitur plures drachmas esse eligibiles paucioribus aureis: & secunda conditio est, quod res pauciores contentæ non sint perfectiones rerum plurium continentium, & contentes quædam sit perfectiones, & quædam prope perfectiones.

Exemplum illius rei, ad quā sequitur minus malum, est clandestina vitā, & vitā patēs publice. nam ad vitā occultam sequitur ignominia, ad patēs vero vitā sequitur inuidia. Id præterea, quod sequitur aliquam rem, quāq; est prius & præcedens, aliqñ est posterius. vt ad ipsum addiscere tem sequitur ignorare, & scire: nam ignorantia rei, quā discit, erat prior antequā disceret eam, scia eius vero est posterior, & id quod sequitur vt plurimum in vltimo, est præstantius & ex ipsis consequentibus debemus sumere, quod vtilius est eorum, ita vt si quod vtilius est, fuerit prius, & præcedens, tunc sumimus ipsum, sed si posterius, tunc & illud capimus. Et iste locus est proprius ipsis rebus eligibilibus, & est necessarius.

Tertiusedimus locus est, quod plura bona eligibilia sunt paucioribus bonis, si illa pauciora bona continentur in illis pluribus bonis, & est locus probabilis, & est falsus, quā aliquod illorum bonorū fuerit gratia aliorum, quia tunc non est verū dicere, quod aggregatū eorum sit eligibilis vno illorum. exempli gratia, sanum fieri, & ipsa sanitas: nam horū aggregatum non est eligibilis ipsa sanitate, quā sanum fieri eligitur propter sanitatem. In hoc tñ loco oportet supponere duas conditiones, vna est, vt illa pauciora contineantur sub illis pluribus: nam non sequitur, vt plures drachmæ sint eligibiles paucioribus denariis, altera conditio est, vt illa pauciora contenta non sint perfectiones, seu actus rerū continentium, & rerum continentium quædam sint perfectiones, seu actus, quædam vero continentur versus ipsos actus.

Quartus

Locus

Topícorum

ABRAM

MANTINVS

G Quartus decimus locus est, quod
 id, quod sit cum delectatione, sit eli-
 gibilius illo quod sine delectatione
 sit. huius exemplum est medicina
 dulcis cum medicina amara, ambæ
 vero iuuat. Et quod est absq; dam-
 no eligibilis est eo, quod est cum
 damno, prout cibus insipidus eli-
 gibilius est amaro.

Quintus decimus locus est, quia
 quælibet res cuius est tempus ipsam
 proprie concernens, quando est suo
 tempore eligibilior est, quàm quan-
 do est sine suo tempore, sicut cane-
 scere caput senes eligibilis est quàm
 canescere iuuenes, & similiter est
 scientia. Fortitudo vero est contra-
 riæ dispositionis illis, maior enim
 est necessitas paræ fortitudinis, & sic
 etiam est de temperantia.

Sextus decimus locus est, qd vti-
 lius pluribus temporibus eligibilis
 est vtiliori quodam tpe. verbi grā,
 vt fortitudo, & iustitia, & temperan-
 tia: iustitia enim & temperantia vti-
 les sunt ambæ vtriusq; temporibus,
 fortitudo vero iuuat quando sunt
 aduersarij: & ille est necessarius.

Decimus septimus locus est, quia
 quando nobis est res aliqua indige-
 mus illa prima, verbi gratia, vt ius-
 titia & fortitudo: omnes enim ho-
 mines quando essent iusti, non esset
 eis utilis fortitudo, quando autem
 essent fortes, esset eis utilis iustitia,
 & indigentes ea, & ille est demon-
 stratiuus, & sumitur ex ipsis rebus.

Decimus octauus locus sumit ex
 corruptione & abiectiōe, & omis-
 sione, & acquisitione, & contrarieta-
 tibus: res enim, quarū corruptio est
 magis fugienda, sunt eligibiliores.

Et

Locus decimus quartus est sum-
 ptus à voluptate, nā quod cū volu-
 ptate est, eligibilis quidē est, q̄ quod
 sine voluptate, exempli grā medica-
 men dulce & amarū: licet. n. vtrūq;
 cōducatur, eligibilis tñ ē dulce. Itidē
 id qd sine nocumēto ē, eligibilis ē
 eo, qd cū nocumēto, sen tristitia: vt
 cib⁹ insipid⁹ eligibilior cibo amaro.

Locus decimus quintus est sum-
 ptus à reb⁹ habētibus tps propriū
 sibi, nā quæcūq; res hēt tps sibi pro-
 priū, cū reperitur in suo tpe, eligibi-
 lior est, q̄ ea, quæ non reperit in suo
 tpe. vt eligere senes duces eligibilis
 est, q̄ eligere eos iuuenes: idemq; di-
 cendū est de eorū prudentia, forti-
 tudo vero eorū contrariō modo sē
 habet, nam opertatio fm fortitudinē
 est magis necessaria in iuuenibus
 similiterq; & ipsa temperantia.

Locus decimus sextus est, qd id, qd
 est vtilius in pluribus temporib⁹, eli-
 gibilius est eo, qd est vtile in aliquo
 vno tpe. exempli gratia, fortitudo,
 iustitia, & temperantia: nam tempe-
 rantia & iustitia vtraq; earū est vti-
 lis omni tempore, fortitudo vero in-
 stantib⁹ hostibus: & est necessarius.

Locus decimus septimus est sum-
 ptus ab indigētia, vt cū aliquā habe-
 mus re, nō indigem⁹ alia, tñ illa eli-
 gibilius ē, q̄ illa alia, quā licet habea-
 museā, adhuc indigem⁹ illa priori,
 exēpl⁹ grā, iustitia & fortitudo: nā,
 si oēs hoīes eēt iusti, nihil pduceret
 eis fortitudo, sed si eēt fortes pduce-
 ret eis iustitia, eaq; indigeret, & is ē lo-
 cus dīsfati⁹ sūpt⁹ ex ipsismet reb⁹.

Locus decimus octauus est sum-
 pt⁹ ex corruptione, & abiectiōe, atq;
 dimissiōe, & gnatiōe, seu acquisiōe,
 vel a sūptiōe, & ipso p̄tario quoq;
 nam

A B R A M.

M A N T I N V S

A Et similiter ē dispositio omiſſionis, & abiectio: id enim, cuius omiſſio & abiectio eſt magis fugiēda, illud eſt eligibilis. Dispositio autē generationis & acquisitionis eſt cōtra hoc, res enim, quarū generatio & acquisitio eſt pēligēda, ſunt eligibiliores: & hic quidē locus continet multas res, quarū quædam ſumunt ex rebus q̄ de foris ſunt, & ille ſit rethoricus, & non eſt neceſſarius, qm̄ non oportet ſequi, ſi cecitas ſit magis fugiēda q̄ remiſſio acutiei viſus, q̄ viſus ſit eligibilior, q̄ acuties ipſius viſus.

B Verū tamen, qn̄ proceſſus & trāſlatio ſin hunc locum fuerit à genitō ad genitū, & à corruptione ad corruptionē, aut à generatione ad genitum, & ex via ad corruptionē ad ipſammet corruptionē, ille ſubintrat ipſammet rem, & aditū habet vt ſit ſcientificus, quia translatio nō ſit ex oppoſitis, ſed ex rebus proximis eſſētiæ rei, v.g. quia, ſi ſanari eligibilis eſt q̄ egrotare, ſanitas eligibilior eſt q̄ egritudine. Et ſimiliter ſit qn̄ ibi nō eſſet penitus cōtrarium: ſi enim melius eſt ædificare quā ſuere, ædificium melius eſt quā ſutura.

Locus, 19.
qui eſt 33.
& 34.

C Decimus nonus locus eſt, quia qd̄ bono propius eſt, illud eſt præſtantius, & quod nobili ſimilius eſt, id eſt nobilior: & hic ſit dupliciter, aut cōparatione duorum ad vnum, prout dicimus, quod exponere ſe periculis ſit præſtantius puſillanimitati, hoc enim ſimilius eſt fortitudini, quæ eſt præſtantior puſillanimitate: aut cōparatione duorum ad duo, prout dicimus quod virtutes intellectiue ſint eligibiliores moralib⁹, illę enim magis ſimiles ſunt poſſeſſis rebus, & hæc ſimiliores ſunt rebus humanis.

Ethic

D nam ea, quorū corruptio fugibilior eſt, eligibilia qd̄ ſunt: ſimiliterq; reſe hēt de abiectioe & amiſſioe: nā id, cuius abiectio fugibilior ē, vel eius contrariū fugibilis, illud qd̄ eligibilis eſt: ē cōtrario vero ſit in ipſa gñatione & ſumptione rerum, qm̄ ea, quorū generatio, & aſſumptio ē eligibilior, ſunt vtiq; eligibilia. Is autē locus plura cōtinet, quorū aliqua ſunt ſumpta à reb⁹ exteriorib⁹, & eſt rethoricus: nā non ſequit ſi cecitas eſt fugibilior, q̄ imbecillitas viſus q̄ ppter ea viſus ſit eligibilior, q̄ acies viſus. At ſi hoc loco ſiceret proceſſus & trāſitus ex ipſa gñatione ad generatū, vel ex corruptione ad corruptū, aut ex ipſo generari ad ipſam gñationem, vel ex ipſa via ad corruptionē ad ipſammet corruptionem, tunc ingredit ipſammet re: itaq; ingredit vt ſit ſcientificus, propter ea quia nō ſit tūc trāſitus ex ipſis oppoſitis, ſed ex reb⁹ propinquis eſſētiæ rei, vt ex eplī gñā, ſi ſanari eſt eligibilis, q̄ egrotari, ergo ſanitas ē eligibilior egritudine: ſiſtq; vbi nullū de cōtrarium, nam ſi ædificare ſit melius, q̄ ſuere: ergo ædificium erit melius, q̄ ſutura quod ſutum eſt.

Locus decimus non⁹ eſt, q̄ id, qd̄ eſt p̄pinquius bono, ē vtiq; p̄ſtantius, & id, qd̄ eſt ſiſe rei nobili, ē nobilior: & hoc dupl̄ ſit, primo p cōparationē duorū ad vnū, vt cū dicimus audaciā eſſe præſtantiore timiditate, p̄ea quia ē ſimilior fortitudini, q̄ quidē eſt p̄ſtantiior timiditate: ſecūdo p cōparationē duorū ad duo: vt cū dicim⁹ virtutes cōtēplatiuas ēē eligibiliores moralib⁹, p̄ea quia illę ſunt ſiſiores reb⁹ acq̄ſitis, hæc veto reb⁹ humanis ſunt ſimiliores.

Et

Topicorum

ABRAM

G Et hic locus continet oēs species cōparationum, & sumitur à reb⁹, quæ deforis sunt, & est vulgaris, non demonstratiuus: nā enim prohibet quin similis pstantiori nō sit illi simili ea parte, qua est pstantius. prout dicimus, q̄ simia sit similior homini q̄ equus, & tamē simia non est pstantior equo. & sūt niliū prohibet in cōparatione duarū rerum ad duas res, quin similis pstantiori sit modicū sīs, & altera viliōri sīs sit multū sīs, aut vna illarū sit similis pstantiori ex ea parte, qua est pstantior, prout dictum est de simia.

Locus. 10.
q̄ est. 35.

Vigēsimus locus est, quia quod ē euidentius, & magis diuulgatum est eligibilis illo, quod est remissius secundum hanc dispositionē. hic autem locus sumitur ab attestatōne, & sit mendax in multis rebus, esset enim Orator eligibilior Geometra, & astutus, quā Philoſophus.

Locus. 11.
q̄ est. 36.
& 37.

Locus autē vigēsimus primus est, quia quod est difficilioris acquisitionis est eligibilis: magis enim gaudemus, ut ait Arist. qn̄ acquisuerimus quod difficilis est esse. Et expedit q̄ difficile acquisitu sumat de rebus eligendis, sin autē multę res difficile acquisitu: non sunt eligendę, eo magis nō sunt eligibiles alijs, q̄ ascendere enim montes est eligibilis, q̄ planus progressus terrę.

† ab. l. hac
particulā
affirmati-
ue, Māin⁹.
vero nega-
tiue, q̄ me-
lior mul-
tū videt.

Vigēsimus secundus locus est, quia quod est minoris conuenientię cū malis rebus, aut quod illa priuatur, est eligibilis, q̄ illud, quod est cōueniens, seu magis conueniens cū illis. id enim, cui non euenit aliquid ab horrendū & reuendū, est eligibilis illo, cui euenit, & id cui minus euenit eo cui plus euenit, est eligibilis.

Et

MANTINVS

Et is locus est cōis cunctis generib⁹ comparationū, & est sumpt⁹ à rebus exterioribus, & est p̄babilis, nō demonstratiuus: nā nihil p̄hibet, qn̄ id, quod est similis pstantiori, non sit sile ei, quatenus est pstantius. vt cū dicim⁹ simiam esse similiore homini, q̄ equum, cū tñ simia nō sit pstantior equo: & sic nihil p̄hibet, quin cū duę res comparantur duabus rebus, vt id, qd̄ est sile pstantiori, sit parum sile, & aliud quod similat viliōri, sit multū sile, vel vt vnū illorū similetur pstantiori, quatenus est ignobilius: alterū vero simile signo biliti ea rōne, qua est pstantius.

Locus vigēsimus est, q̄ id, quod est magis notū magisq; famosum, eligibilis est eo, quod est in eadem re minus notū, & famosum. Et is locus est sumpt⁹ à testimonio, & est falsus in multis rebus: nā tunc Orator est eligibilior Geometra, & Moralisis eligibilior Philoſopho.

Locus vigēsimus prim⁹ est, q̄ id, qd̄ difficilius acquiri, est vtiq; eligibilis: nā (vt inquit Arist. nos maiori afficimur delectatione, cū id attingimus, qd̄ difficilius inuenit, sed debet hoc intelligi de reb⁹ eligibilib⁹, q̄ difficulter acquirunt: alias enim multa darentur difficilia, q̄ non essent eligēda, tñ abest, vt sint eligibilia alijs: nā ascendere mōtes nō est eligibilis, q̄ ambulare in planā terram.

Locus vigēsimus secundus est, q̄ id, quod minus cōicat rebus malis, vel est exp̄searū, est eligibilis eo, quod illis cōicat, vel quod est cōicabilis: nā id, ad quod nihil molestię, & tristitię sequit⁹, eligibilis est eo, ad quod hæc insequunt⁹, & id, ad qd̄ minus ea sequuntur, eligibilis eo, ad

L

M

ABRAM

MANTINVS

A Et hic quidem locus pōt sumi pro prius, & cōis in oībus rebus, prout sunt sanitas, &c. qñ non cōicant suis contrarijs, aut minus cōicant illis, qñ id, quod suæ naturæ est propriū, plus illis fuerit: & hic quidem locus subest locis sumptis ab oppositis.

LOCUS 23. Vigēsimus tertius locus est, quia quod simp̃r̃ prāstantius est alia re, in hoc illo genere est primū nobilitate nobilius est primo fm nobilitatem in altero genere. v.g. si homo sit simp̃r̃ nobilior equo, id, quod ē primum fm hominum nobilitatē, prāstantius est fm nobilitatem ipso equo. Et ecōtra, si primū nobilitate in hoc genere fuerit nobilius primo alterius generis, hoc itaq; genus est nobilius illo altero genere. hic vero locus est oratorius pp̃ proportionatē sumptā ab æqualitate, ex quo enim proportio generis ad gen^o est sicut proportio nobilioris huius generis ad nobilius alterius generis potest esse oratorius: sed iam vī, q̃ non sit demonstratiuus, studiosissimus enim interitus, sicut est interitus ini qui apud nos, nobilior est studiosissimo progressu, vt ē cursus ad domū orationis, aut ad aliū cultum studio sum, sed non sequit^r q̃ interitus simpliciter sit nobilior p̃gressu simp̃r̃, interitus enim dignitas nō est ei ex ea parte qua interitus est, sed p̃celecto ad interitū, vt est iniquus, & apt^o ad maleficia. Hic autem locus communis est p̃aeligendis, & alijs.

C Vigēsimus quartus locus est, quia in quo cōicant amici, p̃stantior est eo, in quo non communicant, sicq; virtus p̃stantior est sanitate, & diuitiaz p̃aeligēdæ sunt generositate, & modestia p̃aeligenda est delitijs.

CUS. 24. Vigēsimus quartus locus est, quia in quo cōicant amici, p̃stantior est eo, in quo non communicant, sicq; virtus p̃stantior est sanitate, & diuitiaz p̃aeligēdæ sunt generositate, & modestia p̃aeligenda est delitijs.

Et

ad quod multo plus ipsa sequuntur. **D**

Et is locus potest sumi p̃prius, aut cōis cunctis rebus: vt sanitas, & reliqua alia, quibus non cōicant sua contraria, vel qbus minus cōicant, cum scilicet id, quod inest eis ex nā sua, fuerit magis p̃priū, & locus is includit sub locis sumptis ab oppositis.

Locus vigēsimus tertius est, vt id, qd est melius aliquo alio simp̃r̃, illud quidē, quod est optimū in illo genere, erit melius eo, quod est optimum in alio gñe. exempli grā, si hō est simp̃r̃ melior equo, ergo optimus hō erit melior optimo equo. Et ē cōuerso, si optimū in vno genere sit meli^o optimo, qd existit i alio genere, tūc illud gen^o est melius illo alio genere. Is aut locus est Rhetoricus pp̃ cōparationē, vel p̃portionē sumptā ab æqualitate: nā, cū eadem sit rō, seu proportio, vel cōparatio generis ad gen^o, quæ est ipsius melioris in hoc gñe ad id, qd est melius in altero gñe, sic pōt esse Rhetoricus: sed tandem vī q̃ non sit demonstratiuus: nā optima mors, vt est mors iniquorū apud nos, melior quidem est optima deambulatione, vt ē cita aliū cultū probum: non tñ sequit^r, vt mors simp̃r̃ sit melior ipsa deambulatione simp̃r̃: qm̃ illud optimū, qd inest morti, nō inest ei ea rōne, quæ ē mors, sed inest ei rōne illi^o, cui eligi mors i tali re, qui, scilicet ipse iniquus, & malo p̃ditus. Is aut locus est cōis ipsi eligibilibus, & alijs.

Locus vigēsimus quart^o est, vt id, in quo cōicant amici, melius est eo, in quo nō cōicant: & sic virt^o eligibilior est sanitate, & diuitiaz nobilitate generis, & morigeratio, seu virt^o moralis

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G Et iterum quod expedit facere amicis magis q̄ alijs viris, eligibilis est, q̄ quod expedit fieri omnibus hominibus, prout cōtigerit, quos enim amice eligimus, illis eligimus secundum scientiæ cognitionem, cuiq; vero contigerit, eligimus erogare maxime indigēti. Et ambo hi loci sunt proprii eligendis, ipsorumq; vis est una: nemo enim (vt ait Arist.) quando ei euenerint cetera bona eligere esse sine amicis, ex quo res, quib⁹ secum sit communitas, præeligendæ sunt his, quibus ab illis absoluit.

H & hic quidem repetitus est firmioris orationis, quam primus: primus enim ponit diuitias eligibiliores sanitate: hic autem secundus locus est primo contrarius: in primo enim communius est eligibilis proprio, & in secundo proprium est eligibilis communi.

Locut. 25. qui est. 43 Vigessimus quintus locus est, quia res, quæ inueniuntur ex præstantiæ circumstantia, eligibiliores sunt rebus q̄ sunt ex circumstantia necessitatis. Dicimus autem rem, quæ est ex præstantiæ circumstantia, id, quod non est necessariū in efficiendo res per ipsum denominatas, illud vero esse est secundum cōplementi & perfectionis modum, prout est membrorum decus. per necessariū autem intelligimus, sine quo rem esse est impossibile, prout est principalia membra inesse ipsi homini. Expedit autem te scire, q̄ suapte natura præstantius sit aliud, q̄ apud nos præstantius. nō enim oportet qd suapte nā est præstantius, cū apud nos eligibilis: philosophari enim non est eligibilis, q̄ opes acquirere ipsi inopi, opum enim indigentia inopi est perigenda.

Qñ

ralis eligibilior est voluptate. Et id quoq; qd cū amico magis agere debem⁹, q̄ cū alijs hoib⁹, eligibilis in quā ē eo, qd debem⁹ agere cū oībus hoib⁹, & quibuscūq; alijs cōtigerit: nā, quos in amicos eligimus, & eos utiq; sapientes esse eligim⁹, sed eligim⁹ pecunias distribuere, p̄ quouis indigēti cōtigerit. Et hec duo loca sunt propria ipsis eligibilibus eandēq; vim obtinēt: nā vt inqt Arist. nemo eorū q̄ eligit sibi bona, nō eligitaliqd bonū sibi, qd amici quoq; nō obtineāt illud. Cū ea, q̄b⁹ cōicam⁹ cū eis, sint eligibilia his, q̄ sunt propria. & is se cūd⁹ loc⁹ hēt maiore vim rhetoricā. priō, qm̄ in priō ponunt diuitiæ eligibiliores sanitate, in secōdo vero ecōtra. Est at̄ is secundus locus oppositus primo: p̄ p̄ea, q̄a in primo, quod cōe ē eligibilis est: in secundo vero, qd propriū est eligibilis, est ipso cōi.

Locus vigessimus quint⁹ est, q̄ ea, q̄ reperiūtur p̄ p̄ præstantiorem, seu meliorem rōnē, eligibilia sunt his, quæ p̄ p̄ necessitatem reperiuntur. Intelligo aut̄ p̄ id, quod p̄ esse præstantius, vel melius reperi⁹, quod nō est necessariū p̄to esse illius rei, cui illud melius ascribit⁹, seu addit⁹, sed reperi⁹ in ea p̄fectionis, seu p̄sidiij, & melioris notæ ḡra, vt est pulchritudo in mēbris. p̄ necessariū vero intelligo id, sine quo nō pōt res reperi⁹: vt sunt mēbra principalia in hoīe. Scire tñ debes, q̄ id, qd est ex sui nā præstās, vel nobile, & id qd est p̄stās apud nos differūt inter se: nā id, qd est ex nā sua dignū, nō oportet vt sit eligibilis apud nos: nā philosophari nō est eligibilis ipso lucrari, seu ditari ipsi pauperi, q̄a vsus diuitiæ eligibilior est apud ipsum indigēte.

Si

ABRAM

MANTINVS

A Quando aut per eligibilis intelligeret non quod est apud nos, sed quod in se est possibile, sit, quod hic locus, & verax, & mendax sit: verax quidem, quia bene viuere eligibilis est, quod viuere, bene viuere autem nobis inest ex parte praestantiae circumstantiae, vita autem ex parte necessitatis: ipsius vero mendacium est, quia scientia non est eligibilior apud aegrum, quam ipsa sanitas. Si vero dixerit hic eligibilis quod est sua natura eligibilis, quod per praestantiam significat, est verus. Si autem dixerit eligibilis, quod apud nos est eligibilis, sic quasi ipsum necessarium erit eligibilis apud nos, & quod ex praestantiae circumstantia est, praestantius.

Locus. 16. Vigessimus sextus locus est, quia quod impossibile est quenquam ab alio acquirere, eligibilis est illo quod possibile est acquirere ab alio: prout est dispositio fortitudinis cum opibus. Et de hoc loco putatur, quod ponat pulchritudinem eligibiliorem modestia.

Locus. 27. Vigessimus septimus locus est, quia quod est eligendum sine hac re eligibilis est illo, quod non est eligendum sine ea. v.g. quia custodia sine prudentia non est eligenda, prudentia autem sine custodia eligenda est. Vis autem horum locorum est vna, vis, scilicet quod prius prius sit dignitate cōiori.

Locus. 28. Vigessimus octauus locus est, quoniam abnegamus vnam duarum rerum, ut de nobis putetur alteram nobis inesse illa est eligibilior, verbi gratia, quia nos negamus studium, & disciplinam, ut intellectus claritas putetur nobis inesse, id enim quod putatur quod velimus nobis putari inesse est intellectus claritas: & hic locus est ex rebus, quae sunt de foris.

Si igitur intelligat Aristoteles per ipsum eligibilis id, quod apud nos est magis eligendum, non ex se, tunc hic locus poterit esse verus & falsus: verus quod, quia bene viuere eligibilis est, quod viuere, ipsum autem bene viuere, inest nobis in meliori nota gratia, seu dignitatis, viuere vero ex necessitate ipsa: falsus vero, quia scientia non est eligibilior apud egrotum, quam ipsa sanitas. Si vero intelligat hic per ipsam eligibilis id, quod ex natura sua est eligibilis, ut per dictionem praestantius signari videtur, tunc erit verus, si vero per ipsum eligibilis intelligat id, quod apud nos est eligibilis, tunc ferre erit eligibilis apud nos id, quod est necessarium, & id, quod ex praestantia, seu dignitate, sit dignius atque praestantius.

Locus vigesimus sextus est, quod id, quod non potest aliquis exquirere ab alio, eligibilis est eo, quod potest ab alio acquirere: ut se habet iustitia cum fortitudine. Et hic locus potest esse falsus, quia ponit pulchritudinem esse convenientiorem, & eligibiliorem ipsa modestia.

Locus vigesimus septimus est, quod id, quod est eligibile sine aliquo alio, eligibilis est eo, quod non eligitur nisi cum illo alio. exempli gratia, custodia non eligitur sine prudentia, sed prudentia eligitur sine custodia, vis autem horum locorum est eadem: nempe quod est magis proprium, est prius dignitate ipso cōiori.

Locus vigesimus octauus est, quod cum duae res negantur vna, ut existimet, quod altera inest nobis, tunc illa altera, quam cupimus, ut credat esse nobis eligibilior erit. exempli gratia, cum negamus nos scire studio literario, & contemplationi ad hoc ut credat, nos obtinere perspicacitatem, seu proportionem intellectus: nam id, quod cupimus, quod credat inesse nobis, est intellectus perspicacia: & hic locus est sumptus à re extrinseca.

Alij

Topicorum

Alj Meliorum, Eligibiliorumq; loci.

Cap. 3.

G

48. Locus.

Amplius eorum, quæ sunt sub eadem specie, quod habet propriam virtutē, eo quod non habet, vtriusq; autē habentibus,

49. Locus.

quod magis habet, eligibilis. Amplius, si hoc quidē facit bonū illud cui a test, illud autem non facit: quod facit, eligibilis.

50. Locus.

Declatio.

Quēadmodum & calidius quod calefacit, eo quod non. Si autem vtriusq; facit, quod magis facit, aut quod melius, & principalius facit bonū: vt si hoc quidem animā, illud autem corpus. Amplius au-

tem à casibus, & vlibus, & actionibus, & operibus, & hæc ab illis. Sequuntur enim sese inuicē: vt si quod iuste est eligibilis q̄ quod fortiter, & iustitia fortitudine eligibilior: & si iustitia q̄ fortitudo eligibilior, & q̄ iuste, quā q̄ fortiter: similiter autem & in alijs.

51. Locus.

Amplius, si aliquo eodem hoc quidē maius bonum est, illud aut minus: magis eligēdum maius, aut si maiore maius fuerit alterū.

52. Locus.

Sed & si duo quædā vno aliquo sint eligibilia: quod longe eligibilis, eo quod minus est eligendum, eligibilis. Amplius, cuius est superabundantia eligibilior, & ipsum eligibilis. Vt amicitia pecunijs: nam eligibilior superabundantia amicitia, q̄ pecunia-

53. Locus.

rum. Et id cuius magis eligit quis vt ipse sibi cāsit, q̄ cuius alter. Vt amicos pecunijs. Amplius, ex appositione si eadem appositū aliquid, quod totū eligibilis facit. Cauere aut oportet extendere ad ea, in quibus altero quidem appositorū vtitur cōe, vel alio quo

54. Locus.

libet modo cooperatiuum est, reliquo aut non vtitur, neq; cooperatiuum est: vt serra, & falce cū arte fabrilis: nam eligibilior serra cō-

55. Locus.

fociata, simpliciter aut non eligibilior. Rursum, si minori appositum aliquid, quod totū maius facit. Similiter aut, & ex ablatiōe: quo enim ablato ab eodem, quod restat est minus, illud maius erit

56. Locus.

57. Locus.

quod ablatum, reliquum minus facit. Et si hoc quidē propter se, illud aut propter gloriam eligēdum. Vt sanitas pulchritudine: ter-

58. Locus.

minus aut eius, quod est ad gloriam, quod nullo conscio, non stude-

59. Locus.

60. Locus.

deret inesse. Et si hoc quidē propter se, & propter gloriam eligendum: illud aut propter alterum tantū. Et vtrius magis propter se honorandum, hoc & melius, & eligibilis. Honorabilis vtiq; fuerit s̄m se, quod cū nihil aliud debeat esse, propter se eligimus

61. Locus.

magis. Amplius, diuidendum quoties quod eligendū est dici, & quorum gratia: vtilis, vel honesti, vel delectabilis. Nam quod ad omnia, vel ad plura est vtile, eligibilis fuerit eo, quod non sic. Si aut eadem vtriusq; insunt, vtri magis insint considerandum. Vt vtrū delectabile, an honestum, an vtile magis. Rursum, quod propter melius eligibilis. Vt quod propter virtutē, q̄ quod propter delectationem. Similiter aut, & in fugiendis. Nam magis est fugiendum,

62. Locus.

63. Locus.

Agiendum, quod magis impedit virtutes, ut aegritudo turpitudine: **D**

64. Locus aegritudo. Amplius ex similitudine monstrari potest fugiendum, & eligendum quod propositum est. Nam minus eligendum homini, quod aequae & eligeret aliquis & fugeretur altero quod eligendum est tantum. ad seinuicem igitur comparationes (quoadmodum dictum est) faciendum.

Sermo de alijs locis Meliorum, Eligibiliumque.

Cap. 3.

A B R A M

M A N T I N V S

Locus. 19. **V**igesimalus nonus locus est, quia
q. est. 47. res, quam grauiter ferentem,
& 48. & abhorrentem vulgus eligit increpando, eligibilior est re, quam grauiter ferentem vulgus non aufugit increpando. Et res, cuius defectu & destructione contristatum vulgus non nimis increpat, eligibilior est re, cuius defectu contristatum vulgus increpat, quod nimis sit.

Locus. 30. **T**rigesimalus locus est, quia quae res
q. est. 49. fuerit illarum, quae alicui speciei sub
& 50. sunt, & eius sint dignitates, quae proprio hanc speciem concernunt, illa est eligibilior, quam illa cui non in sunt illae dignitates. verbi gratia, eximius vir eligibilior est mediocri, & vili. Quando autem omnibus in sunt dignitates, ille eligibilior est, cui magis in sunt: huius exemplo Aristoteles eligibilior est Platone. Ethic quidem locus sumitur ab ipsa met re, & est demonstratiuus, & non est proprius eligibilibus, sed conuenit omni comparationi.

Locus. 31. **T**rigesimalus primus locus est, quoniam
qui est 51. fuerint duae res, quarum una ponit
& 52. esse, quam inuenerit esse se mediante est eligibilior illa, quae non redderet aliam rem esse sine se, calor enim qui aliud calefacit, praestantior est illo qui non calefacit aliud. & per hunc locum virtutes eligibiliores sunt diuitijs. Et hic locus est communis omnibus comparationibus, & sumitur ab ipsis rebus.

Trige-

Locus vigesimalus nonus est, quod id, propter quod vulgus maxime increpat eum, qui illud moleste fert atque abhorret, eligibilior est eo, propter quod vulgus non maxime increpat eum, qui illud fert moleste. Id quoque, de quo vulgus non maxime increpat eum, qui moleste fert amissionem illius rei, seu priuationem, eligibilior est ei, de quo vulgus maxime increpat eum, qui moleste fert priuationem illius rei.

Locus trigesimalus est, quod eorum, quae sub eadem specie existunt, illud quidem, quod obtinet omnes dignitates, seu virtutes, quae sunt propriae illi speciei, eligibilior est eo, quod non obtinet illas dignitates. exempli gratia, vir dignus eligibilior est viro mediocri, ac indigno. Si vero omnibus virtutes in sunt, tunc magis eligendus erit ille, qui plures earum obtinet. exempli gratia, Aristoteles magis est eligendus, quam Plato. Is autem locus est sumptus ex ipsa met re, & est demonstratiuus, & non est proprius ipsis eligibilibus, sed concordat cum qualibet comparatione.

Locus trigesimalus primus est, quod cum duarum rerum vnus sit, quod producit, & in eius productione efficiatur ipsum bonum, tunc illa res erit eligibilior, quam altera, quae non facit bonum aliquid aliud: & per hunc locum virtutes erunt eligibiliores ipsis diuitijs. Et locus is est communis omni comparationi, & est sumptus ab ipsis rebus.

Log. cum co. Auer. **H** Loc^o

Topicorum

A R R A M

M A N T I N V S

G Trigesimus secundus locus est sumptus a casibus, & coniugatis, & actibus, & operibus: & est de locis communibus omnibus speciebus quinque; quaesitorum. verbi gratia, si iustitia sit eligibilior fortitudine, iustus est eligibilior forti.

Locus. 32.
q. est. 53.
Locus. 33.
qui est. 55.
Trigesimus tertius locus est, quia quoniam fuerint duae res, quarum una sit melior quadam una eadem re, qua altera sit minus bona, melior itaque est eligibilior. v.g. quia scientia excedit sensum maiori excessu, quam recta opinio, sic scientia est praestantior ipsa opinione, &

H ille est demonstratiuus, & fit ex comparatione duorum ad unum: & est cõis.

Locus. 34.
qui est. 56.
Trigesimus quartus locus est, cuius superabundantia est eligibilior superabundantia alterius, illud est eligibilius. Verbi gratia, quia amicitia est eligibilior opibus, quia superabundantia amicitiae est eligibilior superabundantia opum. Et vis huius loci est vis illius loci, de quo dictum est, quando excellentia generis fuerit eligibilior, quam excellentia alterius generis, illud genus est eligibilius illo altero genere.

Locus. 35.
qui est. 57.
I Trigesimus quintus locus est res, quam quis eligit qua sibi similis sit, & per se ipsam illam cupit, eligibilior est quam illa quam eligit, non qua sibi sit similis, aut qua illam cupiat mediante alia re, prout amici eligibiliores sunt opibus.

Locus. 36.
qui est. 58.
59. 60.
Trigesimus sextus locus sumitur ex appositione, quando duae res apponuntur uni eidem rei, & collectum cum una est eligibilius quam cum altera, illa est eligibilior quam altera. Et quare quando subtrahitur ab una eadem re, ponit illam imperfectiorem quam altera, illa est eligibilior.

Et

Locus. 37.
qui est. 59.
Locus trigessimus secundus est sumptus a casibus, & ab visibus, & actionibus, atque operibus: & est ex locis communibus omnibus quinque; generibus quaesitorum. exempli gratia, si iustitia est eligibilior fortitudine, ergo iustus est eligibilior forti.

Locus. 38.
qui est. 60.
Locus trigessimus tertius est, cum duarum rerum una est magis bona, altera ex se, alia vero minus bona, magis bona utique; eligibilior est. exempli gratia, cum scientia superet ipsum sensum plusquam superat recta opinio est, ideo scientia est praestantior opinione. & est demonstratiuus, qui fit ex comparatione duorum ad unum, & est cõis.

Locus. 39.
qui est. 61.
Locus trigessimus quartus est, quod id, cuius superabundantia, seu excessus, est eligibilior superabundantia alterius, est utique; illud est eligibilius. exempli gratia, amicitia est eligibilior pecunijs: quoniam superabundantia amicitiae, eligibilior est superabundantia pecuniarum. Et is locus habet eandem vim cum eo loco, in quo ducitur, quod si dignitas unius generis est praestantior dignitate alterius generis illud genus est eligibilius illo altero.

Locus. 40.
qui est. 62.
Locus trigessimus quintus est, quod id, quod eligit aliquis: propterea quia similis ei, & desiderat illud per se ipsum, eligibilior est, quam id, quod eligit, propterea quia non similis ei, & desiderat illud habere per aliquod aliud, ut amici qui sunt eligibiliores pecunijs.

Locus. 41.
qui est. 63.
Locus trigessimus sextus, qui est sumptus ex appositione, & est, cum fuerint duae res, quae addunt super unammet rem, & totum illud sit eligibilius cum una illarum, quam cum alia, illa est eligibilior altera. Et si minuat una illarum ab eadem re, ita ut reddat totum ipsum suum esse minus, illud est quoque; eligibilior.

Sed

ABRAM

MANTINVS

A Et expedit obſervare in appoſitione, q̃ non ſit res ſubſtantia, id eſt res, cui ſit appoſitio vtens vna appoſita & non altera. Carpētarius enim eligibilior eſt cum inuentione ſerræ, q̃ ſit cū inuentione falceis, & nō ſequit̃, q̃ ſerra ſit eligibilior falce, carpentarius enim non vtitur falce. Themiftius autem & Theophrastus omiſerunt hunc locum ob illum eſſe nimis patentem, maior enim res eſt, qua res ſit maior, quando ei apponitur & minor, quādo ab illa imminuitur: & ille eſt communis omnibus quæſitis comparationis.

Locus. 37. Trigeſimus ſeptim⁹ locus eſt, q̃n fuerint duæ res, quarum vna fuerit eligibilis p̃ ſe, & altera propter eſtimationem, illa quæ eligitur p̃ ſe, eligibilior eſt, eligibilis aut̃ propter eſtimationem definitio eſt, q̃ non ſeſtinetur ad eius factionem, q̃n certum fuerit q̃ nesciat alius q̃ ille illā feciſſet, & aliquando ſit præter res voluntarias, prout ſanitas eſt præſtantior pulchritudine: & ille eſt de moſtratiuus ſumptus ab eſſentia rei, & ſubintrat loca, quibus comparatur inter rem, quæ eſt p̃ ſe, & inter rem quæ eſt propter aliam rem.

C Locus vero, de quo dī, q̃ cuius electio fuerit p̃ ſe eius eſſentiam, & propter eſtimationem, illud ſit eligibilis, q̃ cuius electio fuerit propter aliud, ſubintrat etiā locum quo dicitur, q̃ id cuius ſunt plura bona ſit eligibilis, illo cuius ſunt pauciora.

Locus. 38. Verū tamen trigeſimus octauus locus eſt, dum dicitur, oportet q̃ explicetur quot modis dicatur ipſum eligibile, quia dicitur de tribus rebus, de vtili & delectabili, & honeſta, & illa eſt naturaliter eligibilis: eligibile

Sed oportet cauere in hmoī additione: nempe, ne id, qd̃ eſt e⁹ ſubiectū, videlicet ipſa res ſupaddita ei, vtaſ vno ſuperadditorū, & non vtaſ altero: nā faber lignarius eligibilior eſt cōſociata ei ſerra, q̃ cōſociata ei falce: ſed nō ſequit̃, propterea, vt ſerra ſit eligibilior falce, qm̃ faber lignarius non vtit̃ falce. Themiftius aut̃, ac Theophrastus putant laudē hui⁹ loci eſſe maniſeſtiſſimā, qm̃ res maior eſt illa, in qua eſt alia res maior, & qm̃ minuiſ ab illa, reddiſ ex hui⁹ modi diminutione minor: & eſt locus cōis cūctis quæſitis cōparationis.

Locus trigeſimus ſeptimus eſt, q̃ cū fuerint duo: quorū vnū eſt eligendum p̃ ſe: alterū vero p̃ gloriam, illud quod eſt p̃ ſe, eſt vtiq̃; eligibilis. Definitio aut̃ rei, quæ eſt p̃ gloriam, eſt, vt quis non ſit diligens in actione ſua, cū certe norit neminē aliū eſſe conſciū illius actionis, quā ipſe agit: & hoc quidē pōtēt fieri in rebus nō volūtarijs, vt q̃ ſanitas ſit præſt̃ antior pulchritudine, & eſt locus demſtratiuus ſumptus ex rei eſſentia, & eſt ex ſumma locorū, quib⁹ ſit cōparatio inter id, quod eſt p̃ ſe, & id quod eſt p̃ aliud. Locus vero q̃ hunc ſequit̃, qui quidem eſt q̃ ſi ali quid eſt eligendum p̃ ſe, & propter gloriam illud eſt eligibilis, q̃ id, quod eſt eligibile propter aliud, includiſ ſub eo loco, qui dicit, q̃ quicquid habet plura bona, eligibilis eſt eo, quod pauciora bona obtinet.

Locus vero trigeſimus octauus, vbi dicit diuidendū eſſe ipſum eligibile, quot modis dicatur: qm̃ tripl̃r dicitur: nempe quod vtile eſt, & qd̃ delectabile, & quod honeſtū: quod quidem honeſtum eſt nā eligibile:

H ij horū

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

K

G eligibile aut apud aliquem hominē est aliud ab eligibili apud alitū, honestum enim est eligibilis apud sapientes, & vtile est eligibilis apud politicos, & delectabile ē eligibilis apud delitiosos. Quando aut proponim⁹ commonstrare de aliqua re, q̄ sit eligibilior altera, cōuenit distinguere quot modis dicatur eligibile, & si illam inuenerimus eligibiliorem altera secundum omnes, aut secundū duos, aut secundum vnum illorum, enuntiam⁹ quod illa sit eligibilior. Et hic locus sumit⁹ ab ipsa partitione & est proprius eligendis.

horum aut, quod eligibile est apud aliquē vnum hominē, non est eligibile apud aliquē alium: nam honestum eligibilis est apud sapientes, vtile vero eligibilis apud ciues, delectabileq; apud delitatos magis eligendū. Cum igit vultus ostendere aliquid esse eligibilis aliquo alio, op⁹ vt diuidamus, quot modis dicat⁹ ipsum eligibile, & si inuenerim⁹ illud esse eligibilis aliquo alio oib⁹ histrationib⁹ vel duab⁹, vel vnica earum, tūc iudicabim⁹ illud esse eligibili⁹. Et hic locus est sumpt⁹ ab ipsa diuisione, & ē pprius ipsis eligibilitibus.

De eligendis, & fugiendis, documenta, & loci communes. Cap. 4.

Documentū primū.

Idem aut loci viles, & ad demonstrandū, quod uis eligēdum, & fugiendū. Nam auferre solū eam oportet (quæ ad alterū est) præminentia: si enim quod honorabilis, eligibilis: & honorabile eligendū: & si quod vtilius, eligibilis: & vtile eligendū: sist aut & in alijs quæcūq; hmoi habent comparationē. In aliquibus aut statim fm eā, quæ ad alterū est comparationē: & quod eligendū vtrūq; vel alterū dicimus. Vt qñ hoc quidem natura bonum, illud aut non natura bonū dicimus: nā quod natura bonū, manifestū qm eligendū est. Sumēdum aut q̄ maxime vles locos de eo, quod est magis & minus: nā sic sumpti, ad plura viles

Viles loci.

Primus.

Ierunt. Fieri aut potest, vt eorū, qui dicti sunt, quosdā viles magis quis faciat parū transmutans fm appellationē. Vt quod natura tale, eo quod nō natura tale, magis tale. Et si hoc quidem facit, illud aut non facit quod habet tale cuiusq; insit: magis tale quod interdū facit tale q̄ quod non facit. si aut vtrunq; facit, quod magis facit tale. Amplius, si eodē aliquo, hoc quidē magis, illud aut minus tale. Et si hoc tali magis tale, illud vero nō tali tale, manifestum qm primū magis tale. Amplius, ex additione: si eidē additum, aliquod totū magis tale facit. Aut si ei quod minus est tale additū, totum magis tale facit. Sist aut & ex ablatione: nam quo ablato reliquis reliquū, minus tale, ipsum magis tale. Et quæ cōtrarijs sunt impermixtiora, magis talia. Vt albius quidē nigro impermixtius. Amplius, præter ea q̄ dicta sunt prius, quod magis suscipit propriā propositi rationē. Vt si albi est rō, color disgregatiuus

6. Locus.

7. Locus.

8. Locus.

9. Locus.

Declaratio.

3. Documentum.

A tius visus: albioris est, color magis disgregatius visus. Si autē particulariter, & nō vlt̄ problema ponat, primū quidē dicti vlt̄ cōstructiui, vel destructiui loci oēs vtilēs. Vlt̄ enim interimentes, vel cōstruentes, & particulariter monstram⁹: nā, si oī inest⁹, & alicui: & si nulli inest, nec alicui. Maxime autē opportuni, & cōslo- ci, qui sunt ex oppositis, & cōiugatis, & casib⁹. Nam sif̄ probabi- le est existimare, si oīs voluptas bonū, & tristitiā omnē malū esse: & si aliqua voluptas bonū, & tristitiā aliquā esse malū. Itē, si ali- quis sensus nō est potestas, & insensibilitas quædā nō est impoten- tia, & si quoddam opinatū disciplinatū, opinio quædā disciplina: rursum, si aliquod iniustorū bonū, & iustorū aliquod malū: & ali- quod eorū, quæ iniuste, malū, & aliquod eorū, quæ iniuste bonū: & si quoddā delectabile fugiendū, & delectatio quædā fugiendā: fm̄ hæc autē & si aliquod delectabile vtile, delectatio quædā vtilis.

4. Docu-
mentum.
Declatio.

B Et in corruptiuis autē, & generationibus, & corruptionibus sif̄.

5. Docu-
mentum.
Declatio.

Nā, si aliquod corruptiuū delectionis vel disciplinæ bonū est, erit quædā delectatio, vel disciplina malorum: sif̄ autē & si corrup- tio quædā disciplinæ bonorū, vel generatio malorū, erit quædā disciplina malorū. Vt si obliuisci q̄ quis turpia egit bonorum est, vel reminisci malorū, erit scire q̄ quis turpia egit, malorū, sif̄ autē & in alijs: in oībus enim sif̄ probabile. Amplius, ex eo quod est magis & min⁹, & sif̄: si enim magis quidē eorū quæ sunt ex alio genere aliquid tale, illorū autē nihil ē, neq; quod dictū est erit tale.

6. Docu-
mentum.
Declatio.

Vt si magis quidē disciplina quædā bonū, q̄ voluptas: nulla autē disciplina bonū, nec voluptas bonū erit: & ex eo quod est sif̄ qui dem & minus eodē modo. Nā erit & interimere, & cōstruere: ve- rumt̄ ex eo quod est sif̄, vtraq; ex minus autē, cōstruere solū, de- struere autē non: si enim sif̄ potestas quædā bonū, & disciplina: est autē quædā potestas bonū, & disciplina: si autē nulla potestas bonū, nec disciplina: si autē minus quædā potestas bonū, q̄ disciplina: est autē quædā potestas bonum, & disciplina: at vero, si nulla potestas bonū, nō necesse est & disciplinā nullā esse bonū: manifestū igif̄, qm̄ construere solū ex eo quod minus est. Non solum autem ex alio genere est destruere, verū & ex eodem: dum sumit quis quod maxime tale est. Vt si positū est disciplina quædā bonum, ostenda- tur autē qm̄ prudentia non bonū, nec alia vlla erit, quia nec q̄ ma- xime videt. Amplius, ex suppositione sif̄ postulante si vni, & oī inesse, vel nō inesse. Vt si hoīs anima immortalis, & alias: si autē hæc non, nec alias. Si igif̄ inesse alicui positiū est, ostendendū qm̄ alicui non inesse, nā consequetur per hypothesin nulli inesse: si autē alicui non inesse positiū est, ostendendū qm̄ inest alicui: nam & sic

7. Docu-
mentum.
Declatio.

8. Docu-
mentum
Declatio

Topicorum

- consequentur omnibus inesse. Manifestū igitur est, q̄ qui hypothesi
vritur, facit problema vře, particulariter positū: nam particulari- **D**
ter consententem vřt postulabit confiteri, eo q̄ vni, & oī sřt postu-
lauerit inesse. Cū aut̄ indefinitū est problema, vno modo de-
9. Docu- struere cōtingit. Vt si dixerit voluptatē bonū esse, vel non bonū,
mentum. & nihil aliud quicquā determinauerit: nā, si aliquā voluptatē di-
Declatio. xerit bonū esse, ostendendū vřt q̄ nulla, si debeat interim pro-
positum: si sřt aut̄ & si aliquā dixerit voluptatē non esse bonū, osten-
dendū vřt q̄ omnis, aliter vero non contingit interimere: nam, si
10. Docu- ostenderimus, qm̄ est quædā voluptas bonū, vel non bonū, non-
mentum. dum interimiri propositū. Manifestū igitur qm̄ interimere qui-
Declatio. dem vno modo dē, construere aut̄ dupliciter: siue enim vřt osten-
derimus, q̄ oīs voluptas bonū, siue q̄ est quædā voluptas bonū,
11. Docu- ostensum erit quod propositū est. Si sřt aut̄ & si oporteat differere
mentum. q̄ est quædā voluptas non bonū: si ostenderimus q̄ nulla bonū, **E**
Declatio. vel q̄ quædā non bonū, ostendentes erimus vtrunq; & vřt, & par-
ticulariter, q̄ est quædā voluptas non bonū. Cū aut̄ determi-
12. Docu- nata fuerit positio, dupl̄r interimere erit. Vt si ponatur alicui qui-
mentum. dem inesse voluptati bonū esse, alicui aut̄ non inesse: nam siue oīs
Declatio. ostendat voluptas bonū, siue nulla, interemptū erit propositum.
Si aut̄ vnam solam voluptatē posuerit bonū esse, tripliciter con-
tingit interimere. Nam ostēdentes q̄ oīs, vel nulla, vel q̄ plures
13. Docu- q̄ vna bonū, interimentes erimus quod propositū est. In pluri-
mentum. bus vero positione determinata (vt q̄ prudēcia sola est virtutum
Declatio. scientia) quadrupliciter est interimere. Nam ostenso, q̄ oīs virt⁹
scientia, vel q̄ nulla, vel q̄ & alia aliqua, vt iustitia, vel q̄ eadem
14. Docu- prudentia non scientia, interemptū erit propositū. Vtile autem
Declatio. & inspicere in singularibus, in quibus inesse aliquid vel non, di-
ctum est, quemadmodum in vniuersalibus problematibus. Am-
15. Docu- plius autem & in generibus inspicendum, diuidenti fm species,
Declatio. vsq; ad indiuidua, sicut prius dictū est. Nam si omni appareat in-
esse, siue nulli multa proferenti, postulandum vřt confiteri, aut fer-
16. Docu- re instantiam in aliquo non sic. Amplius, in quibus possibile est
Declatio. aut specie, aut numero determinare accidens, inspicendum si nul-
lum horū inest. Vt q̄ tempus non mouetur, nec est motus, an-
numeranti quot sunt species motus: nam, si nulla earum inest tem-
pori, manifestum quoniam non mouetur, nec est motus: similiter
autem & quod anima non est numerus: diuidenti quoniam om-
nis numerus aut impar, aut par: nam, si anima neq; impar, neque
par, manifestum q̄ non est numerus: ad accidens igitur per talia,
& hoc modo argumentandum.

A *Sermo de Locis communibus Eligendis, Fugiendisq; & Documentis. Cap. 4.* D

ABRAM

MANTINVS

Locus. 39. **L**ocus vero trigesimus non^o est, cuius contrarium est magis fugiendum, q̄ contrariū alterius, illud est eligibilis. gratia exempli, quia sanitas ē eligibilior pulchritudine, quia ægritudo est magis fugienda, quā turpitudine. Et ille subintrat loca oppositorum, de quibus s̄a præfate sunt multæ partes in hoc libro.

Locus. 40 Quadragessimus locus est, cuius electio & fuga est similiter, min^o eligendum est, q̄ id, quod est tantum eligendum absq; fuga aliqua.

B Hæc itaq; est summa omniū locorum, quæ Arist. dinumerauit, quæ traduximus vt illa intelleximus, in quibus est considerandū. Et his eisdem locis commonstratur q̄ res sit tantum eligibilis. qñ enim commonstratum fuerit, q̄ aliquis sit alio eligibilis, commonstratur, q̄ sit eligendum, qñ enim aufertur ab eis excessus vnus ad alterū ambo relinquuntur eligenda. In aliquibus aut̄ rebus scimus ex comparatione essentia, q̄ res sint eligendæ vtræq; aut altera, vt qui dixerit, q̄ hæc sit hac eligibilior, quia s̄m ipsius naturam sit melior, & altera non sit secundum eius naturam, ex quo enim est naturæ afinis, noscitur, q̄ sit eligibile tantū.

C Et expedit q̄ sumam^o hæc loca quatenus possibile nobis est sumere ipsorum communitatem, transferentes illa ab eligibiliori ad maius, hoc autem sit ponendo dictiones multiplicationis in eis quadā modica declinatione: quādo enim sumuntur secundum hanc dispositionem sunt pluribus rebus vtilia. v.g. quia dicere q̄ id, quod naturaliter est, eligibilius est q̄ quod non est naturaliter, qñ

vice

Locus trigesimus non^o est, q̄ id, cuius contrarium est magis fugiendum, q̄ contrariū alicuius alteri^o, illud vtiq; est eligibilis illo alio. exempli gr̄a, sanitas eligibilior est pulchritudine, q̄ ægritudo est fugibilior turpitudine. Et is locus includit sub locis oppositorū, quorū aliquæ diuisiones iā p̄cesserūt in hoc libro.

Locus quadragessim^o est, q̄ id, qd̄ simili rōne, seu indifferenter est eligendū, atq; fugiendū, illud quidem min^o est eligibilis, q̄ id, quod est tantum eligendum, & nō fugiendum.

E Hi itaq; sunt oēs loci, quos Arist. numerauit, & nos sum^o interpretati eos, prout nobis fuit cōcessa eorū intelligētia, qui tñ consideratione indigent magna. Inquit: Et eisdem locis nūc dictis pōt probari, q̄ res sit tñ eligibilis. nā, cum fuerit p̄batū aliquid esse eligibilis aliquo alio, probabit^{ur} & illud esse eligibile, qm̄ ablato excessu vnus eorū sup̄ aliud, relinquunt^{ur} oīa eligibilia. In nōnullis vero cōtingit vt ex essentia cōparationis cognoscamus res esse eligibiles, vel oēs, vel vnā earū. vt cū quis dixerit hoc esse eligibilis illo, quia

hoc est nā melius, illud vero non natura: nam eo quod est bonū nā, sc̄it ipsum esse eligibile tñ. Inquitq;: Sumendi aut̄ sunt ij loci quamaxime fieri poterit vses, si transmute mus eos ex eligibiliori ad maius, & ad plus: & hoc quidem fiet, si parū per transmutemus dictiones: nā, si hac rōne sumantur; erunt vtiq; viles multis rebus. exempli gratia, si dicamus aliquid quod est s̄m naturā, est eligibilis eo quod nō est secundum naturā, si sumamus vice illius,

H iij &

Topicorum

A B R A M

M A N T I N V S

G vice illius sumerem? quod id, quod naturaliter est secundum aliquam dispositionem, sit magis secundum hanc illam dispositionem quam illud, quod est secundum illam dispositionem præter naturam, tunc hic locus esset communis multis rebus alijs à rebus eligendis, & subintraret hunc ipsum numerus multorum locorum de illis, quæ prædicta sunt. Et similiter dum diximus, quod est minus mistum contrario esse eligibilis, eius vice sumerem? quod est minus permistum contrario in essendo aliquam rem est magis secundum illam

H rem, hic locus esset communis multis localis alijs ab eligibilibus, ut quod quanto res magis alba fuerit minus mista nigredini, est intensioris albedinis, & similiter si sumeres hanc communitatem in loco ab appositione & ablatione, & in multis locis, quæ proposita sunt. Et hoc significauit apud nos, quod dignius sit, quod dictum est de loco, quod non sumatur per ipsum præmissa in syllogismo particulari. Et sicut constituuntur hæc loca in constructione & destructione

I quæstionum vniuersalium, sicut etiam constituuntur in destructione & constructione particularium: qui enim destruxerit vniuersale, destruxit particulare, & qui construxerit vniuersale, construxit particulare. Et iterum loca communia excessuum, prout sunt quæ sunt ab oppositis, & à priori, & digniori, & coniugatis, & casibus, constituuntur in constructione & destructione particularis, sicut constituta sunt in constructione & destructione vniuersalis: diuulgatio enim horum locorum secundum hanc rem est vna.

& dicamus, quod est secundum naturam in aliqua re illud quidem est magis in ea re, quam sit in eadem re non secundum naturam, tunc huiusmodi locus est communis multis rebus citra res eligibiles: & sic includentur sub eo multa loca eorum, quæ præcesserunt. Similiterque, cum dicimus, quod id, quod est impermixtius ex contrario, dum in tali re existit, est utique eligibilis in ea re, tunc is locus est quoque communis multis rebus præter res eligibiles. ut cum dicimus, quod quanto res alba fuerit minus mixtior nigredini, erit utique albior, parique ratione fieri poterit, si capiamus huiusmodi vniuersalitatem per locum ex additione & ablatione, & per plures locorum prædictorum. Et ex hoc videtur Arist. velle, quod id, quod debet magis nominari locus, est id, quod non sumitur in propositione syllogismi particularis. Inquit: Et quemadmodum vimur his locis ad constructionem, & destructionem problematum vniuersalium, ita quoque possumus eis uti ad destructionem & constructionem particularium: nam, si quis vniuersale destruat, ipsum quoque particulare destruit, & si vniuersale construit, & particulare ipsum etiam construit. Loca quoque vniuersalia utilia, ut quæ ex oppositis fiunt, & ex priori, & ex conuenientiori, atque ex casibus & vñibus vel coniugatis, ita veniunt in usum ad constructionem particularis, eiusque destructionem, ut ad constructionem vniuersalis, eiusque destructionem: nam probabile circa hoc est utique idem.

Arist.

ARISTOTELIS TOPICORVM

LIBER QVARTVS.

SVMMA LIBRI.

De locis quibusq; generis simul atque de differentiæ locis perpaucis.

Problematum generis aliquot loci. Cap. 1.

Ost hęc autem de ijs, q̄ ad genus, & proprium, inspiciendū, sunt autem hęc elementa eorum, quę sunt ad terminos, & his ipsis raro considerationes sūt di-
 sputantibus. Si ergo ponatur genus alicuius existentium, primū quidem inspiciendū ad oīa, quę cognata sunt ei, quod dī, si de alio non p̄dicat: quemadmodū est in accidente. vt si voluptatis, bonum ponat gen⁹, si aliqua voluptas nō
 bonum. Nam, si hoc, manifestum est qm̄ non genus bonum voluptatis: nam genus de oībus quę sunt sub ipso speciebus p̄dicat. Deinde si non in eo quod quid est p̄dicat, sed vt accidens. Quē-
 admodum album de niue, de anima, à seipso agitatū. Neque enim nix id ipsum quod est, album: quapropter non est genus album niuis: neque anima id ipsum quod est, agitatū: nam accidit ei moueri, quemadmodum & animali frequenter & ambulare, & ambulans esse. Amplius, agitatū non quid est, sed quid faciens, vel patiens significare vī: sūt autē & album: nō enim quid est nix, sed quale quid est indicat: quare neutrum horum in eo quod quid est p̄dicatur. Maxime autē in accidentis definitione inspiciendum, si aptatur ad dictū genus. Vt ad quę nunc dicta sunt: contingit enim quippiam mouere seipsum, & non: similiter autē & albū esse, & non: quare neutrum horum gen⁹, sed accidens, eo q̄ accidens dicimus, quod contingit idem inesse alicui, & non. Amplius, si non in eadem diuisione est genus, & species, sed hęc quidem substantia, illud autē quale: aut hoc quidem ad aliquid, illud autē quale. Vt nix quidem, & cygnus substantia, album autē non substantia, sed quale: quare non est genus album niuis, neq; cygni. rursus disciplina quidem ad aliquid, bonum autē, & pulchrum quale: quare non est genus pulchrum, vel bonum diuisionē: nam genera eorum, q̄ sunt ad aliquid, & ipsa ad aliquid oportet esse: vt in duplici. etenim multiplex est genus duplicis, & ipsum eorum, quę sunt ad aliquid est. Vt vī autē dicat, in eadē diuisione oportet genus esse speciei: nam, si spēs substantia, & genus: & si quale quippiam species est, & genus quale quippiā: vt si album

1. locus.
Declaratio2. locus.
Declaratio3. locus
Declaratio4. locus
Declaratio

Topicorum

- G** album quale quippiam, & color. Similiter autem & in alijs. Rursum, si necesse fuerit, vel si contigerit genus participare quod possum est in gñe. Terminus autem eius, quod est participare, est suscipere participati rationem. manifestum igitur, quoniam species quidam participant genera, genera autem species non, nam species suscipit generis rationem, genus autem speciei non: considerandum igitur si participat, vel contingit assignatum genus participare speciem: ut si quis entis, vel unius, genus quippiam assignauerit, accidet enim genus participare speciem: nam de omnibus, quae sunt, ens, & unum praedicantur: quare & ratio eorum. Amplius, si de aliquo assignata species vera est, genus autem non. Ut si ens, aut scibile opinabilis genus ponatur: nam de non ente opinabile praedicabitur: multa enim non entia opinabilia sunt, at quod ens, vel scibile non praedicatur de non ente, manifestum: quare non est genus ens, neque scibile, opinabilis: nam de quibus species praedicatur, & genus oportet praedicari. Rursum, si nullam specierum contingit participare quod possum est in genere. Nam impossibile est participare genus, quod nullam specierum participat, nisi aliqua secundum primam diuisionem specierum sit, illa autem genus solum participat: si igitur motus genus voluptatis ponatur, considerandum si neque corruptio, neque alteratio voluptas, neque ullus reliquorum, qui assignari solent, motum. manifestum enim, quoniam nullam specierum participabit, quare neque genus, eo quod necessarium est quod genus participat, & specierum aliquam participare: quare non erit species motus voluptas, neque indiuiduorum, neque eorum quicquam, quae sub specie motus sunt: nam & indiuidua participant specie, & genus: ut quidam homo, & hominem participat, & animal. Amplius, si de pluribus dicitur quod genus, quod in genere possum est. Ut opinabile, quod ens: nam & ens, & non ens, opinabile: quare non erit opinabile species entis: de pluribus enim semper genus, quod species praedicatur. Rursum, si de aequalibus genus & species dicuntur. Ut si eorum, quae omnia consequuntur, hoc quidem species, illud autem genus ponatur: quemadmodum ens, & unum: omne enim ens, & unum: quare neutrum neutrius genus, eo quod de aequalibus dicuntur. Similiter autem & si primum, & principium ad se inuicem ponantur: nam & principium, primum, & primum, principium: quare aut utraque quae dicta sunt idem sunt, aut neutrum neutrius genus. Elementum autem est ad omnia huiusmodi, quod de pluribus genus quod species, & differentia dicitur: de paucioribus enim etiam differentia dicitur quod genus. Vident autem etiam alicuius indifferentium specie non sit genus quod dictum est genus, vel non videatur. Construente autem si est alicuius: idem enim

A omnium indifferentiū specie genus: si igitur vnus mōstretur, manifestum qm̄ omniū: & si vnus non, manifestum qm̄ nullius, vt si quis inseparabiles ponens lineas, indiuisibile genus earum dicat eē: nam linearū habentium diuisionē non est quod dictū est, genus, cum sint indifferentes fm̄ speciem: indifferentes enim subinuicem secundum speciem, rectæ lineæ omnes.

Sermo de locis ipsius generis, & sunt illa, de quibus fit mentio in Quarto lib. Cap. 1.

A B R A M

Generis autem loca vniuersaliter vtilia sunt definitionibus, quoniā definitiones constituunt, vt dictum est, ex genere & differentia: & in hoc libro Arist. connectit loca differentiarum locis ipsius generis ob illorum paucitatem: maior autem pars scrutini, quod faciunt Topicæ de re, est an sit, aut non sit, nunquid vero sit genus, aut proprium, aut definitio, raro id faciunt. Sed generis scrutinium vniuersaliter vtile est huic arti, & arti demonstratio: possibile enim nobis est ex his locis colligere loca demonstratiua. Bases autem horum locorum (vt ait Themistius) sunt quatuor: quarum prima est, quod genus sit inseparabile à re, cuius est genus, immo eius prædicatio sit necessaria, quia si esset separabile, esset accidens: secunda autem est quod prædicetur de toto eius subiecto, sicut est prædicatio animalis de omni homine: & tertia, quod prædicatione superet subiectum, hoc est, quod sit vniuersalius illo, non illi æquale: sicut animal superat hominem, quia si esset æquale, esset proprium, aut differentia: quarta autem quod prædicetur de subiecto in eo quod quid sit, quia nisi esset in eo quod quid sit, non esset genus, & quod defuerit

M A N T I N V S

Loca autem generis vlt sunt vtilia ad ipsas definitiones, qm̄, vt dictū est, ipsarum definitiones ex genere, & dñia constāt: I hoc aut Quarto libro annectit loca ipsius dñiarum locis generis, quia sunt pauca admodum vt plurimum aut ipsi Dialectici inquirunt de ipsa re, vt rum sit tm̄, vel non sit, sed vt rum sit genus, vel propriū, aut definitio raro id quaerunt. vtrū inquisitio per genus, deniq; conducit in hac arte & arte demonstratiua: nam ex his locis possumus colligere loca demonstratiua, elementa aut horum locorum (vt inquit Themistius) sunt quatuor: primum est, vt ipsum genus sit inseparabile à re, cuius est genus, sed eius prædicatio de ea sit necessaria, nam si esset separabile esset vtq; accidens: secundum, vt prædicetur de omni subiecto eius, vt est prædicatio animalis de omni homine, nam si prædicaretur particulariter, esset quoq; accidens: tertium, vt in sua prædicatione superet, & excedat ipsum subiectum, hoc est, vt sit communius eo, & non æquale illi, sicut animal excedit super hominem: nā si esset æquale ei, tunc esset propriū, vel differentia: quartum est, vt prædicetur de subiecto in eo quod quid, quoniam, si non esset in eo quod quid, non esset genus. Cumque defuerit

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G defuerit generi vna harū quatuor conditionū, interimit esse gen^o, & non sit verum ipsum esse gen^o, nisi inuentione oīum in eo. Et ideo destructio generis facilius est ipsi^o cōstructione, quia p̄dicatur res de aliqua re in eo q̄ quid sit, p̄ter q̄ sit illius genus, sed sit nomen commutatum loco alterius nominis, & oratio commutata vice noīis, vt dicimus in responsione ad quid sit vacuum, q̄ sit locus in quo non est corpus. Et non sufficit ei ēt, q̄ sit inseparabile, neq; q̄ superet suū subiectū, aut q̄ sit p̄dicatum de toto: multa. n. accidentia sunt harum conditionum.

H
Locus. I.

Sicq; principium locorū, de quibus meminit Arist. est, q̄ diuidam^o sp̄m, de qua p̄dicatur res, q̄ est illi^o genus: & si inuenerimus aliquas species, aut indiuidua, ī quā diuiditur hęc species, de qua non p̄dicatur hęc res, quā posita est esse illius genus, manifestum est, q̄ non sit illi^o genus: ex quo generis conditionis est q̄ p̄dicetur de tota specie. verbi gratia, vt si quis ponat bonum genus deliciarum, diuidim^o delicias in suas species, & inuenimus quasdam non esse bonas: hinc ostēdo est, bonum non esse genus deliciarum. Et ille est locus demonstratiuus sumptus ex rei essentia: & compositio figurę syllogisticę huius loci est in secunda sp̄e secundę figurę. exempli gratia, q̄ dicamus bonū non p̄dicat^o de omni delitia, vniuersali p̄dicatione, genus autē p̄dicat^o de suis speciebus vniuersali p̄dicatione: sicque duabus conuersionibus cōcluditur, q̄ bonum non sit genus deliciarum & vlt^o impossibile est huic loco, quin inferat dictio generis in ipso syllo.

Secun-

defuerit vna harum quatuor cōditionū generi, nō erit amplius gen^o, neque erit vere genus, nisi obtineat oēs has conditiones: & ideo facilius est destruere p̄ genus, q̄ construere, qm̄ pōt p̄dicari aliquid de aliquo in eo qd̄ quid, & tñ non erit genus, sed erit nomen sumptū vice alteri^o noīis, & oratio sumpta vice vni^o nominis: vt cum ad interrogationē qd̄ sit vacuum respondem^o, q̄ est loc^o, in quo nō est corp^o. Neq; satis quod est ipsum esse inseparabile, neq; vt non superet suum subiectum, vel vt sit p̄dicatū de oī, quia multa dātur accūtia, q̄ has cōditiones obtinēt.

Primus ergo locorū ab Arist. hic positus est, vt diuidatur sp̄s, de qua p̄dicatur aliqua res, q̄ est genus eius: & si inuenerimus aliquas sp̄es, vel in diuidua, in q̄ diuiditur illa sp̄s, de qua non p̄dicetur illa res, q̄ fuit posita pro genere, tunc manifestum est, q̄ ipsa non est genus, cū vna ex conditionibus ipsius generis sit, vt p̄dicet^o de oī specie. vt exempli gratia, si quis dicat, ipsum bonū esse gen^o voluptatis, tunc diuidemus voluptatē in suas species, & si inuenerimus aliquam voluptatum non esse bonā, tunc concludimur ex hoc, ipsum bonum non esse gen^o voluptati. Et est locus demonstratiuus sumptus ex essentia rei, & cōponit figura syllogistica huius loci in secundo mō secūda figurę. exempli causā, vt dicam^o bonum non p̄dicatur de oī voluptate, q̄ sumitur pro eius sp̄e p̄dicationi vlt^o, sed genus p̄dicatur de suis sp̄ibus p̄dicatione vlt^o, ergo concluditur p̄ duas conuersiones, bonū nō esse genus voluptatis: & tandem impossibile est in hoc loco, quin dictio generis

neris

ABRAM

MANTINVS

A Secundus locus est, si quod positum est genus, non predicetur de illo quod positum est esse illius species eo quod quid sit, non est illius genus, prout est predicatio albedinis de niue, & predicatio mouendi ex se ipsa de ipsa anima: albedo. n. non predicatur de quiditate niuis, neque; mobile ex se ipso de ipsius anime quidditate. Et hic locus est demonstratiuus ex rei essentia, est enim pars illi, quod sumptum est in generis definitione.

Locus. 1. Tertius autem locus est, quod consideremus, quod positum est pro maiori parte, & an illa uon inuenimus in vno predicamento, & an illi conueniat accidentis definitio: sique; illud non est pro maiori parte, quia inest subiecto, & non inest, sicut motus anime: posse namque; est illam moueri, & non moueri: genus autem est inseparabile.

Locus. 4. Quartus locus est, quod consideremus illa, que posita sunt genus & species, & si illa non inuenimus in vno predicamento, destruimus quod sit genus illi species. v. g. qui posuerit albedinem genus calceis & niuis, calx enim & nix sunt in predicamento substantie, & albedo in predicamento qualitatibus. Et hic quidem locus est demonstratiuus in destructione: quoniam enim genus esset in alio predicamento a predicamento, in quo est species, non predicaretur de illa in eo quod quid sit. De dubijs autem, que occurrunt in hoc predicamento relationis in inter reliqua predicamenta, iam expleta est oratio de illis in lib. Predicamentorum: ipsę enim opinatur ibi, quod sint quedam res, quę sunt pars qualitatibus, & earum genera sunt ad aliquid: sicut est scriptura & grammatica, quarum genus est ipsa scientia: accidit autem hoc, quia

generis sit ordinata in ipso syllo. **D**

Locus secundus est, si suppositum fuerit genus, quod non predicetur de ea re, quę fuit posita pro eius specie, in eo quod quid, tunc illud non est eius genus. vt cum album predicatur de niue, & id quod mouetur ex se, de ipsa anima, quoniam album non significat quod est nix, neque; quod ex se mouetur, significat quid sit anima. Et hoc est demonstratiuus sumptus ex essentia illius rei, quę est pars rei sumptę in definitione generis.

Tertius locus est, vt inspiciamus id quod pro genere positum est, & si conueniat ei definitio accidentis, tunc non est genus, hoc est, quod in sit suo subiecto, & non in sit. vt est ipse motus ipsi anime, quoniam ipsa potest moueri & non moueri: genus vero est inseparabile.

Locus quartus est, vt consideremus id, quod pro genere & specie assignatur, & non reperiant in eodem predicamento, tunc destruimus illud esse genus. exempli gratia, si quis assignet albedinem esse genus ad ipsam calcem; ac ad niuem. nam calx & nix sunt in predicamento substantie, albedo vero in predicamento qualitatibus. & hic locus est demonstratiuus in destruendo. **F** quoniam, cum ipsum genus fuerit in alio predicamento quoniam in eo, in quo est species, non predicabitur de ea in eo, quod quid.

De dubijs vero, que insurgunt circa hoc, maxime in predicamento relationis inter cetera, iam exacte fuit explicatum hoc negocium in lib. Predicamentorum: nam ibi visum est aliqua esse, que ex qualitatibus sunt, quorum tamen genera sunt ex predicamento ad aliquid: vt grammatica, & scriptoria faculta, quarum genus est scientia: hoc autem ita

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

A quia natura relationis euenit oib⁹ pradicamentis, & accidit illis: & aliquando significatur species nomine pradicamenti subiecti relationis, & genus significatur nomine significante conceptum relationis. Et fit ambiguitas, quomodo vna species fit in vno pradicamento, & ipsi⁹ genus in alio pradicamento: hoc autē fit ob nominis appellationem.

Locus 5.

Quintus autem locus est, q^o consideremus, an speciei definitio sit vera de genere, sicut definitio generis est vera de ipsa specie, quia tunc qd positum est esse genus, non est genus, quoniam oportet q^o genus pradicetur de pluribus, q^o ipsa species: gratia exempli, vt qui posuit vnum genus entis, quia de paucioribus q^o de quibus est verum ipsum ens, est verum ipsum vnum, & similiter q^o nomen multitudinis sit genus numeri.

Locus 6.
qui est. 6.
& 7. i. Ari.

Sextus locus est, quando quicqd est positum esse species cuiusdā generis, & non est vna specierum, in quas hoc genus diuiditur, neque remota neque proxima, neque illis communis, id, quod positum est genus, non est genus. v. gr. qui posuit motum genus voluptatis, si voluptas non sit translatio, neque alteratio, neque clementum, neq^{ue} generatio, nec vlla specierum, in quas diuiduntur singulæ species motus: ipse itaque motus non est voluptatis genus. Hic autem locus est demonstratiuus, quia necessario de quo pradicatur genus de ipso, pradicatur aliquid de speciebus generis, aut ipsum est vna de speciebus generis: si autē, pradicaretur de illo pradicacione accidentis. Et hic locus redit ad illud, cui

ita contingit, quia natura ipsius relationi insequitur oia pradicamenta, eisq^{ue} accidit: & nonnunq^{ue} significatur species p nomen pradicamenti, quod est subiectum ipsius relationis, & genus significatur p nomen indicans ipsam relationē. Et tunc orit^{ur} ambiguitas, qualiter vna spēs sit i vno pradicamento, & eius genus in alio pradicamento: hoc tñ cōtingit pp nois appellationē.

Locus quintus est, vt inspiciamus vtrum definitio speciei verificatur de ipso genere, sicut definitio generis vere dī de ipsa specie, tunc id, qd fuit assignatum pro genere, non est genus, propterea quia oportet vt genus pradicetur de pluribus, q^o pradicatur ipsa spēs: vt qui dicunt ipsum vnum esse genus ad ipsum ens, nā pauciora sunt illa, de quibus vere dī vnū, q^o ea de quibus vere dī ens: pari ratione, qui dicit multitudinem esse genus ad numerum.

Locus sextus est, q^o quicquid assignatur pro specie alicuius gñis, quē non sit vna ex spēbus, in quas diuidit^{ur} illud genus, tū propinquis, tum remotis, neq^{ue} cōicet cū eis, tūc illud, quod assignat^{ur} pro genere, nō est genus. exempli grā, si quis dicat, motū esse genus voluptatis: nam si voluptas non sit translatio, neq^{ue} alteratio, neq^{ue} incrementū, neq^{ue} gñatio, neq^{ue} aliqua specierū, in quas diuiditur quodlibet genus motus, tūc motus ipse non erit gen^{us} voluptatis. Is tñ locus est demonstratiuus, propterea, quia necesse est, vt id, de quo pradicatur genus, pradicet^{ur} etiam de eo aliqd spērū gñis, vel vna spērū gñis, alias n. pradicaret^{ur} de eo pradicacione accidentis. Et tūc locus is reduceretur ad eum locum, in quo pradicatio deficit a pr-

ABRAM

MANTINVS

A cui deficit predicatio in eo quod quid sit. **D**
 Septimus vero locus est quod consi-
 deremus an species dicatur de pluri-
 bus, quod dicatur genus, illud non est ge-
 nus. verbi gratia, qui posuit ens ge-
 nus imaginabilis: imaginabile enim
 est vniuersalius ente: & similiter et
 si genus & species dicantur reciproc-
 ce, ut dixit, qui posuit principium
 genus primi: quando enim inueni-
 tur species secundum vnam harum
 duarum dispositionum, quod posu-
 tum est non est illius genus, quando
 scilicet fuerit generi æquale, aut il-
 lud superans. Et hic locus credit ad se-
 dem, quæ est, quod genus superet
 speciem.

Locus 8.
qui est 10.
 Octauus locus est, quod considere-
 mus quod positum est genus alicui
 speciei: quia si illud inueniremus quod
 non sit genus vlli rerum, quæ non
 differunt secundum speciem, dico
 species huius speciei, id quod po-
 situm est esse genus, non est genus:
 & si illud inueniremus genus vnius
 illarum, est genus omnium. Hic n.
 locus fit ad constructionem, & de-
 structionem. exempli gratia in con-
 structione, quia si animal fuerit ge-
 nus Scitharum, illud est omnium spe-
 cierum hominum: huius autem
 exemplum in destructione est, ut
 qui posuit impartibile genus linea-
 rum indiuisibile: indiuisibile
 enim non verificatur de lineis diui-
 sibilibus: diuisibiles autem & indiui-
 sibiles sunt vnius speciei. Hunc au-
 tem locum esse demonstratiuum in
 destructione est notum ex prædictis:
 genus n. est vnum idem omnium rerum
 quod sunt vnius speciei, & si sit quarundam
 est omnium: est enim genus aliqua-
 rum ex parte qua est genus omnium.

predicatione in eo quod quid. **D**
 Locus septimus est, ut inspiciamus,
 verum species dicatur de pluribus, quod ip-
 sum genus dicitur: nam tunc illud non est
 genus. exempli gratia, si quis dicat, ens est
 se genus ad opinabile nam opinabi-
 le cõis est ipso ente: pari ratione, si ge-
 nus & species dicantur æqualiter, ut qui
 dicit ipsum principium esse genus ad ip-
 sum primum: nam, cum inueniremus
 speciem vnius illarum duarum rerum, tunc
 illud, quod positum est pro genere, non
 erit genus, scilicet quia erit id æquale ge-
 neri, vel superabit illud: Hic autem lo-
 cus reducit ad illam regulam, in qua
 dicitur quod genus superat speciem.

Locus octauus est, ut inspiciamus
 id, quod positum est pro genere alicuius
 cuius speciei, & si inueniremus ipsam
 non esse genus alicui rerum, quæ non
 differunt specie, hoc est specieb⁹ hu-
 ius speciei, tunc illud, quod ponitur
 esse genus, non erit genus: si vero in-
 uenerimus ipsum esse genus vnius il-
 larum, erit vtiq; idem & omnibus: nam
 is locus facit ad construendum & de-
 struendum: ad construendum quidem,
 ut cum dicimus, si animal est genus
 ad æthiopes, tunc erit genus cunctis
 speciebus hominum: ad destruendum
 vero, ut si quis dicat ipsum indiuisi-
 bile esse genus ad lineas indiuisibi-
 les, quoniam indiuisibile non vere
 dicitur de lineis diuisibilibus: diui-
 sibiles autem & indiuisibiles sunt eius-
 dem speciei. Quod autem is locus sit
 demonstratiuus in destruendo, satis
 patet ex prædictis, quoniam genus est
 idem cunctis rebus, quæ sunt eius-
 dem speciei: & si sit alicui earum ge-
 nus, erit vtiq; & omnibus, quoniam est ge-
 nus quibusdam earum ea ratione, qua
 est genus cunctis earum.

De

Topicorum

G

De Genere, Localiij.

Cap. 1.

Considerandum autem, & si quod aliud genus est assignatæ 11. Locus.
speciei, quod neq; continet assignatum genus, neq; sub illo Declatio.

est. Vt si quis iustitiæ sciam ponat genus: est enim virtus ge-
nus, & neutrum generū reliquum continet: quare non erit sciētia
genus iustitiæ. Videñ enim, qñ species vna sub duobus generibus
est, alterū ab altero cōtineri. Habet aut dubitationē in quibusdā
quod hmōi est: nam vñ quibusdā prudentia, & virtus, & scien-
tia esse, & neutrum genus ā neutro contineri: non tñ ab omnibus
conceditur prudentiam scientiam esse. Si igitur quis admittat qđ
dictum est verum esse, attamen subalterna, vel sub eodē ambo fie-
ri quæ eiisdē sunt genera necessariū videbit esse, quæadmodū &
in virtute & in scia accidit: vtraq; enim sub eodē genere sunt: nam

H vtrunq; eorum habitus, & dispositio est. Considerandū igitur, si 12. Locus.
neutrum est in assignato genere. si enim neq; subalterna sunt Declatio.

genera, neq; sub eodem ambo, non erit quod assignatum est genus. 13. Locus.
Considerandum autem & genus assignati gñis, & sic semper supe- Declatio.

rius genus, si oīa prædicant de specie, & si in eo quod quid est præ-
dicantur. Nam omne superius genus, prædicari oportet de specie
in eo quod quid est: si ergo alicubi dissonet, manifestum, qñ non
est genus quod assignatum est. Rursum, si genus participat spēm
vel ipsum, vel aliquod superiorum generū. Nam nullum superio- 14. Locus.
rum participat quod inferius est. destruenti igitur quemadmodū Declatio.

dictum est vtendū, astringenti autem si confiteatur quidem inesse
speciei quod dictum est genus, at vt genus inest dubitetur, sufficit
ostendere aliquid superiorū generum in eo quod quid est, de spe-
cie prædicari. Vno enim in eo quod quid est p̄dicato, oīa & supe-

Iriora illius, & inferiora, si p̄dicant de sp̄e in eo qđ quid est p̄dicabū-
tur: quare & assignatum genus in eo quod quid est p̄dicabitur:
q; autem vno in eo quod quid est prædicato, oīa etiam reliqua (si
prædicant) in eo quod quid est prædicabunt, per inductionem su-
mendum. Si aut simpliciter inesse dubitetur assignatū genus, nec
sufficit ostendere aliquid superiorū generum in eo quod quid est
de specie prædicari: vt si ambulationis genus quispiam assignauit
lationem, non sufficit ostendere q; motus est ambulatio, ad osten-
dendum q; latio est, eo q; & aliī motus sunt: sed ostendendum, q;
nullum participat ambulatio eorum quæ sunt fm eandē diuisionem,
nisi lationem: nam necesse est quod genus participat, & spe-
cierum aliquam partici pare fm primam diuisionem: si enim am-
bulatio neq; augmentationem, neq; diminutionē, neq; alios mot⁹

par-

- A** participet, manifestum quoniam lationem participabit: quare erit genus
latio, ambulationis. Rursum, de quibus species, quare posita est ut
genus predicatur, considerandum si & assignatum genus in eo
quod quid est, de ipsis eisdem predicatur, de quibus & species: si-
militer autem & si omnia quare supra genus sunt. Nam, si alicubi
dissonat, manifestum, quoniam non est genus quod assignatum
est: si enim esset genus, omnia & superiora illius, & ipsum, in eo
quod quid est predicarentur de ipsis, de quibus & species in eo quod
quid est predicatur: destruente igitur utile, si non predicetur ge-
nus in eo quod quid est de quibus & species predicatur: astruen-
ti autem si predicetur in eo quod quid est, utile: accidet enim ge-
nus & speciem de eodem in eo quod quid est predicari: quare &
idem sub duobus generibus fit: necesse est igitur subalterna gene-
ra esse. Si igitur ostendatur quod volumus genus astruere non
esse sub specie, manifestum quoniam species sub hoc erit: quare
ostensum erit, quoniam genus hoc. Considerandae autem & ra-
tiones generum, si aptantur ad assignatam speciem, & ad partici-
pantia speciem. Necesse est enim generum rationes predicari de
specie, & de ipsis, quare participant speciem: si igitur in aliquo disso-
net, dilucidum quoniam non est genus quod assignatum est. Rursum,
si differentiam ut genus assignavit. Ut si immortale, genus Dei:
nam differentia est aialis immortale, eo quod aialium alia mortalia,
alia immortalia: manifestum igitur, quoniam peccant, nullius enim dif-
ferentia est genus. Quod autem hoc verum, manifestum: nulla enim
differentia significat quid est, sed magis quale quid, ut gressibile,
& bipes. Et si differentiam in genere posuit tanquam speciem. Ut im-
parem quidem numerum: differentia enim numeri impar, & non
species est: neque videtur participare differentia genus: nam omne,
quod participat genus, vel species, vel individuum est: differentia
autem neque individuum, neque species: manifestum igitur quoniam non par-
ticipat genus differentia, quare neque impar species erit, sed differē-
tia, quoniam non participat genus. Amplius, si genus in specie posuit.
Ut contiguitatem id ipsum quod est continuitatem: aut mixturam
id ipsum, quod est temperamentum: aut (ut Plato definiuit) latio-
nem secundum locum mutationem: non enim necessarium contiguitatem
continuitatem esse, sed e converso, continuitatem contiguitatem:
non enim omne contiguum continuatur, sed quod continuatur,
contiguum est: similiter autem & in alijs: nam neque mixtura omnis,
temperamentum: nam siccorum mixtura non est temperamentum,
neque secundum locum mutatio omnis, latio: nam ambulatio non videtur la-
tio esse: penes enim in ipsis quare involuntarie locum ex loco permutat, di-
Log. cum co. Auer. citur

15. Locus.
Declaratio.

16. Locus.
Declaratio.

17. Locus.
Declaratio.

18. locus:
Declaratio.

19. locus.
Declaratio.

Topicorum

Citur latio, quemadmodum inanimatis accidit: manifestum autē, qm̄ & de pluribus species dī q̄: genus in assignatis, cum oporteat ē contrario fieri. Rursum, si differentiam in sp̄e posuit. Vt immortale idipsum quod est Deum, nam accidit de æqualibus, aut pluribus q̄ speciem dici: differentia autē semper de æqualibus, aut pluribus q̄: species dicitur. Amplius, si in differentia genus posuit. Vt colorem idipsum quod est congregatiuum, aut numerum quod impar. Et si genus vt differentia dixit. Possibile est enim aliquē talem suscipere positionem, vt temperantia, mixturam dīam: aut lationis, fm̄ locum mutationem: inspiciendum autem oīa q̄ sunt huiusmodi, per eadem: cōicant enim loci: de pluribus enim genus q̄ differentiam oportet dici, & non participare differentia. Sic autem assignato, neutrum eorum, quæ dicta sunt, possibile est accidere: nam & de paucioribus dicitur, & participabit genus differentiam. Rursum, si nulla differentia generis prædicatur de assignata specie, nec genus prædicabitur. Vt de anima neq; impar, neque par prædicatur: quare nec numerus. Amplius, si prius est natura species, & simul interimit genus. Videtur enim contrarium. Amplius, si contingit relinquere dictum genus, vel differentia (vt animam, moueri, opinionem: verum, & falsum) neutrum erit dictorū genus, vel differentia. Videtur enim genus & differentia sequi quandiu fuerit species.

Latitudo

20. locus.
Declaratio.

21. locus.
Declaratio.
22. locus.
Declaratio.

23. locus.
Declaratio.

24. locus.
Declaratio.

25. locus.
Declaratio.

Sermo de alijs locis generis.

Cap. 2.

A B R A M

M A N T I N V S

Locus. 9.
qui est. 11.

Nonus autem locus est, q̄ cōsideremus sp̄em, quæ posita est sub aliquo genere, si illius est aliud genus, quod non contineat gen^o positum, nec ipsum cōtineat positum genus: quia si hoc ita fuerit, qd̄ positum est, genus non est. Verbi gr̄a, quia si quis poneret sciētiā genus iustitiæ, & inueniamus virtutē actiuam, quæ est genus iustitiæ: non cōtinere sciētiā, neq; sciētiā ipsam continet: per hoc itaq; destruitur, q̄ sciētiā sit genus iustitiæ. Quod autem qm̄ ponunt duo genera vni^o rei, oporteat vnum illorum continere alterum, hoc apparet in multis rebus. Verbi gr̄a auis & aīal sunt genera cornu, auis autem continetur

in

Locus nonus est, vt cōsideremus sp̄em assignatā sub aliquo genere, vtrum habeat aliud genus, qd̄ non cōtineat illud genus positum, aut non contineat ab illo posito: nā si ita res se habuerit, tūc id, qd̄ p̄ genere assignatum fuit, non erit gen^o. exempli gr̄a, si quis dicat sciētiā esse genus iustitiæ, & inueniamus virtutē actiuā, q̄ est genus ad virtutē, nō cōtinere sciētiā, neq; ab ipsa sciētiā contineri, tūc p̄ hoc destruitur ipsam sciētiā esse genus virtutis, vel si quis i posuerit duo genera vni rei, tūc ēt oportebit vt vnū eorū contineat alterū. & hoc p̄spiciū & ī multis rebus, exēpli gr̄a auis & aīal sunt duo ḡna ad ip̄m coruū, & coru^o cō-

M

tinere

ABRAM

MANTINVS

D

A in animali: & similiter ambulans & progressuum sunt duo genera bipedis, quorum vnum continetur in alio: destruit autem hunc locum, quia virtus & scientia sunt duo genera prudentiae, & neutrum continetur in altero. Si autem hoc concesserimus oportet addere illi, quod adiectum est, quod vnum alterum contineat, ut ambo subsint vni eidem generi: scientia enim & virtus omnes subsunt habitui, & quod deficit generi in hoc loco est, quod illius praedictio non sit in eo, quod quid sit: aut dicamus quod in virtute intellectiva contineatur scientia & prudentia, & quod prudentia non contineatur in virtute actiua.

Locus 10.
qui e. 12.
& 13.

Decimus autem locus est, quod consideremus genus supremum illius quod positum est esse genus, quod si non praedicatur de specie in eo quod quid sit, quod positum est genus, non est genus: hoc autem fit, quando notum est genus inesse speciei, & non dubitatur, nisi an sit genus necne: si autem non fuerit notum inesse, posset mentiri. Verbi gratia qui poneret progressuum genus ambulantis, & sumeret ad hoc inditium, quia motus praedicatur de progressu & ambulante in eo quod quid sit, quia nisi notum esset, aut iam compositum sit ambulationem esse progressum, posset ambulationem esse alia species motus, sed verax est hic locus, quoniam fuerit esse notum. Sicque etiam considerabimus huic simile in rebus, quae

tenet sub animali: sicutque gressile & transmutabile secundum locum sunt duo genera ad bipes, quorum alterum sub altero continetur. Sed hic locus habet instantiam, cum virtus & scientia sint duo genera ipsius prudentiae, neutrum tamen ipsorum continetur sub neutro eorum: si igitur hoc concedatur, oportet addere illi conditionem, in qua dixit, alterum debere sub altero contineri, quod omnia existant sub eodem genere: nam scientia & virtus ambae sub habitu continentur, in hoc tamen deficit ipsum genus in hoc loco, quod praedictio eius non est in eo quod quid vel erit dicendum, quod sub virtute contemplatiua continetur scientia & prudentia, & quod prudentia non continetur sub virtute actiua.

Locus decimus est, ut consideremus superius genus assignati generis, & si non praedicetur de ipsa specie in eo quod quid, tunc id, quod fuit positum, per genus, non erit genus & si praedicetur in eo quod quid, tunc quod positum est genus, erit genus. Et si locus valet in destruendo, & construendo: nam, si illud fuerit genus, tunc genus assignatum praedicabitur de hoc genere in eo quod quid, & praedicabitur quoque de illa specie in eo quod quid, & ipsum genus assignatum praedicabitur de specie in eo quod quid. Hoc autem ita fiet, cum ipsum genus manifeste insit ipsi specie, & nihil dubij habeat de eo, nisi verum sit genus, vel non. At si non scias certe ipsum illi inesse, tunc poterit meditari committere. exempli gratia, si quis dicat ipsam rationem esse genus ipsi gressibili, & hoc probet propter, quod motus praedicatur de ipsa gressione, & translatione in eo quod quid: nam si non sit notum, vel fuerit iam notum, tunc ipsa gressione esse rationem, tunc gressio posset contineri sub aliquo alia specie motus. Sed locus is erit verus, quoniam notum sit illud esse: pari ratione considerandum est illud idem in illis rebus,

I ij quae

Topicorum

A B R A M

M A N T I N V S

G quæ subsunt speciei, quæ de illis prædicatur in eo quod sit, quia si quod positum esset fuerit genus, prædicatur de illis in eo quod sit: sin autem, non est genus.

Locus. 11. Vndecimus locus est, quod considerem⁹ generis definitionem, quia si non conueniat speciei, quæ ei supposita est, aut rebus⁹ quæ speciei subsunt, illud non est genus: generis enim definitio expedit quod conueniat sue speciei: & ideo continentia non est virtus, quia virtutis definitio non conuenit continenti. Sicque nec scientia est genus virtutis, quia illi non conuenit eius definitio, quæ est quod sit habitus, qui impossibile est aliter esse quam est.

Locus. 12. q. 15. & 16. Duodecimus locus est, si differentia posita fuerit ut genus, illa non est genus. Verbi gratia, si immortale positum fuerit genus angelorum: per immortale enim diuiditur animal, quoniam quoddam animal est mortale, & quoddam immortale. Hic autem locus est verax, quia deest illi prædicatio in eo, quod sit: genus enim prædicatur in eo quod sit, non in eo quod quale sit. Sicque etiam errat, qui ponit generis differentiam vice speciei, & genus prædicatur de illa, quatenus differentia esset illius species, de quocunque enim prædicatur genus in eo quod sit, est individuum aut species, differentia autem neutra harum est. Locus autem est verax, quando differentia sumitur desnuda à materia, quia quando sumeretur cum materia, esset ipsamet species. Verbi gratia, qui ponit animal genus rationalis recte ponit.

Locus. 13. Terti⁹decimus locus est, quod consideremus an positum sit genus in specie.

Huius

quæ existunt sub illa specie, quæ prædicatur de eis in eo quod sit, nam si illud positum fuerit genus, tunc prædicabitur de illis in eo quod sit: alias enim non erit genus.

Locus vndecimus est, ut considerem⁹ definitionem generis, nam si non conueniat rei, quæ est posita pro specie sub eo, vel rebus ordinatis sub illa specie, tunc non est genus, quoniam definitio generis debet concordare cum sua specie: & ideo ipse continens non erit studiosus, quia definitio studiosi non conuenit definitioni, continentis: & si sit scientia non erit genus virtutis, quoniam definitio scientiæ, quæ est habitus, qui non potest aliter se habere, non conuenit definitioni virtutis.

Locus duodecimus est, si ponatur differentia pro genere, tunc non est genus. Exempli gratia, si ponatur immortale esse genus angelorum, quoniam per immortale diuiditur animal, cum animalium aliud mortale sit, aliud immortale. Is autem locus est verus, quia non habet prædicationem in eo quod sit: nam genus prædicatur in eo quod sit, non in eo quod quale. Similiterque peccat, qui ponit differentiam generis vice speciei, & prædicatur genus de ea, eo quod ipsa differentia sit eius species: nam de quocunque prædicatur genus in eo quod sit, vel est individuum, vel species, sed differentia nullum horum est duorum. Is autem locus erit verus, si capiatur, ipsa differentia expers materiæ: nam si cum materia sumeretur, tunc esset ipsamet species. Exempli gratia, si quis ponatur animal esse genus ad rationalem, tunc ponit differentiam vice speciei, sed si ponatur animal esse genus ad rationale, tunc recte id ponit.

Locus decimus tertius est, ut inspiciamus

A B R A M

M A N T I N V S

A Huius autem significatū est, q̄ posita sit species sui generis: genus hoc est illius quod positum fuerat eius gen^o. v.g. si quis poneret hominem genus animalis, & continuum gen^o contigui: communius enim est contiguum continuo. Quod itaq; positum est genus huius cōditionis nō est genus: genus enim, prout dictū est, ipsum est vniuersalis specie: & prope hoc etiam est, si posita fuerit differentia in speciem: & hui^o significatū est, q̄ species posita fuerit genus suæ differentię. v.g. q̄ ponatur angelus genus immortalis, aut homo gen^o rationalis, siue hæc species fuerit differentię æqualis, aut differentia fuerit vniuersaliior, q̄ illa. Et similiter si sumeretur genus, vt differentia, non est differentia: vt si sumeremus animal differentiam mortalis, & sicut qui definiuit sonum esse aerem, quia pulsatio est soni genus. Et hic locus proprius est destructioni differentię: & hæc loca redeunt ad vnam basim, scilicet q̄ semper genus dicatur de pluribus, q̄ dicat species, aut differentia, & q̄ prædicetur de differentia in eo q̄ quid sit.

B Quartusdecimus locus est, q̄ consideremus, q̄ si nulla dīarū gñis positi p̄dicet de ipsa spē, nec genus p̄dicat de illa. v.g. q̄a de aīa non verificatur, q̄ sit par, aut impar: sicq; nec numerus est ip̄sius genus: dīx. n. generis diuisione, q̄n cū gñe cōponunt, faciunt spē. Et ideo necessario expedit, q̄ cū spē posita sub genere cōueniat aliqua dīarū generis. Et ideo motus nō est genus t̄pis, q̄a t̄pi non inest aliqua dīarū ip̄sius motus, q̄ sunt velocitas & tarditas: hic aut locus ē de locis sumptis fm p̄tione.

Quin-

ciamus vtrum genus sit positum in dī spē, hoc est, vt spē ponat pro genere gñis sui, i. pro eo, qd fuit positum p̄ eius gñe. exempli gr̄a, si ponamus hoīem esse genus aīalis, & continuitatē genus contiguitatis, q̄m cōtigitas plus continet, q̄ continuitas. Qui igit posuerit genus hoc pacto, non erit genus, quia genus (v̄ dictū est) cōius est spē, neq; hui^o absumile est, si quis ponat dīam in spē, hoc est, vt ponat spē genus ip̄sius dīx. exempli gr̄a, q̄ ponat angelū gen^o ad immortale, vel hoīem genus ad rōnale, q̄m ipsa spē vel est æqualis dīx, vel dīa est cōior ea. Similiterq; si sumat genus pro differentia, nō erit profecto dīa, vt si sumat aīal differentia ad mortale, & vt si q̄s diffiniat sonum dicens, q̄ est aer percussus, q̄m ipsa percussio est genus ad sonū, & hic locus est proprius in destruendo differentiam. Hæc tñ loca reuertuntur ad vnam regulam, seu fundamētū: nempe, q̄ genus de pluribus semper dī, q̄ dicatur spē, vel dīa, & q̄ p̄dicatur de differentia in eo quod quid.

Locus quartusdecimus est, vt inspiciamus vtrū vna ex differentijs generis assignati nō p̄dicet de spē, tūc neq; ipsum genus de ea p̄dicabitur. Exempli gr̄a, si de aīa nō vere dicat, q̄ sit par vel impar, ergo neq; ipse numerus erit genus eius, propterea q̄a differentia diuisione generis, si componant cū genere, pariunt spē: & ideo necesse est oīno, vt spē, quæ sub genere existit, conueniat cum ea aliqua dīarū generis. Et ideo motus non est genus tēporis, quia non inest tēpori vna differentiarū motus, q̄ est velocitas, & tarditas: & hic locus est sumptus ab ipsa diuisione.

I iij Locus

Locus. 14.

q̄ est 21. et

22.

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G Quintusdecimus locus est, si species sit naturaliter prior genere, & propterea velit auferre genus illius ablatione, quod positum est genus non est genus: genus enim naturaliter prius est specie, & illa est posterior: genus enim de pluribus dicitur, quod ipsa species: & ei vis est vis loci, quo genus feritur ordine sub eius specie.

Locus. 16.
qui est 24

Sextusdecimus locus est, confidere si genus auferatur, & non auferatur species, illud non est genus. Verbi gratia, si motus auferatur ab anima, & anima sit, motus non est animæ genus: hic autem locus utilis est differentiæ, ut si auferatur anima, & opinio sit. Themistius autem opinatur, quod vis huius loci sit vis loci præcedentis: hic autem locus verax est, quia ipse posuit genus & differentiam inseparabiles.

Locus. 17.
qui est 25

Decimus septimus locus est, si species admitat contrarium illius quod positum est genus, illud non est possibile illi, siquidem non est genus, quoniam si esset genus, possibile esset duo contraria inesse speciei, ex quo genus non separatur. Verbi gratia, si diceremus, quod bonum sit sanitatis genus, sanitati enim posset malum evenire: quando autem vellet aliquis hunc locum esse veracem, apponenda est ei conditio, quod euentus contrarii ipsi speciei sit per se: si autem, accideret hinc, quod sanitas non esset bona, prout in præcedenti exemplo diximus.

Locus decimusquintus est, si species sit prior natura ipso genere. intelligit autem per hoc, ut ipsa ablata auferatur genus, tunc illud quod positum est pro genere, non erit genus: quoniam genus natura prius existit ipsa specie: & hic locus reducit ad eum, in quo dicebatur, quod genus in plus se habet quam species, & habet vim illius loci, in quo genus sub sua specie est ordinatum.

Locus decimus sextus est, ut inspiciamus si ablato genere species non auferatur, tunc non erit illud genus. exempli gratia, si separato motu ab anima ipsa anima adhuc reperiatur tunc motus non erit genus animæ: & hic locus confert in ipsa differentia, quoniam, si differentia tollatur, & non tollatur species, tunc illa non erit differentia: ut si quis dicat iustitiam esse differentiam ipsius opinionis. nam potest tolli iustitia remanente ipsa opinione. Themistius autem dicit, quod is locus, & præcedens habet eandem vim: & est verus is locus, quia ipse ponit genus, & differentiam esse inseparabilia.

Locus decimus septimus est, si species alicuius assignati generis participet, vel possit participare contrarium illius dati generis, tunc illud non erit genus: quoniam si esset genus, tunc duo contraria essent simul in ipsa specie, cum genus sit inseparabile. exempli gratia, si quis dicat ipsum bonum non esse genus sanitatis, quia malum potest inesse sanitati: sed si quis velit hunc locum fieri verum, oportet, ut in eo hanc subijciat conditionem: nempe ut illud contrarium insit per se ipsi speciei, alias enim sequeretur, quod sanitas non esset bona, ut diximus in præcedenti exemplo.

De

De genere, loci aliij.

Cap. 3.

A

Inspiciendū autē & si quod in genere positum est, participat aliquid contrarium generi, aut si contingit participare. nā idem contraria simul participabit, eo q̄ ipsum, genus quidē nunquā relinquit: participat autē & contrariū, aut contingit participare. Amplius, si quippiā cōicat spēs, quod impossibile est oīno inesse hīs, quę sunt sub genere. Vt si aīa vitę cōicat, numerorum autē nullum possibile est viuere, non erit spēs numeri aīa. Considerandū autē & si æqui-uoca sit spēs generi elementis vtenti, hīs q̄ dicta sunt ad æqui-uocum. Vni-uocum enim genus, & species. Qm̄ inspiciendum autē oīs generis plures spēs, inspiciendum si non contingit alteram speciem esse dicti generis. Nam si non est, manifestum qm̄ non erit genus oīno, quod dictum est. Considerandum etiam est si quod translatitiē dictum est, vt genus assignauit. Vt temperan-

16. locus.
Declatio.

27. Locus.
Declatio.

28. Locus.
Declatio.

29. locus.
Declatio.

30. locus.
Declatio.

Btiam consonantiam. nam oē genus proprie de speciebus prædicatur: consonantia vero de temperantia non proprie, sed trāslatitiē: oīs enim consonantia in sonis. Amplius, si sit contrarium speciei aliquid, considerandum. Est autē multipl̄ consideratio. Primum quidem si in eodem genere contrarium speciei, cū non sit cōtrarium generi: oportet enim contraria in eodem genere esse, si nihil sit contrarium generi. Cū autem est contrarium generi, considerandum si contrariū in contrario. Necesse est enim contrarium in contrario esse, si sit contrarium quidē generi: manifestum autē est vnumquodq; eorū p̄ inductionem. Rursum si oīno in nullo genere quod speciei est contrariū, sed ipsum genus, Vt bonum, nā ipsi hoc non in genere, nec contrarium huius in genere erit, sed ipsum genus, quēadmodum in bōno & malo accidit: neutrū. n. horum in genere, sed vtrunq; eorum genus. Deinde considerandum si contrariū est alicui & genus, & spēs: & horū quidē est aliqd̄ medium, illorum autē non. Nā si generum est aliquid medium, & specierum: & si spērū, & generū: vt in virtute, & vitio: & iustitia, & iniustitia: vtrorumq; n. est aliquid mediū. Instantia huius, qm̄ san-
nitatis & egritudinis nihil est mediū: mali autē & boni aliqd̄ mediū. Amplius, si est quidē aliquid vtriusq; mediū & spēbus, & generibus: non sūt autē, sed horum quidē fm̄ negationē, illorū vero vt subiectū. probabile. n. sūt & in vtriusq;. Vt in virtute & in vitio, iustitia, & iniustitia: vtriusq; n. fm̄ negationē mediū. Amplius, qm̄ non est contrariū generi: considerandū non solū si contrariū in eodem gñe, sed & mediū. In quo. n. extrema, & mediū, vt in albo & nigro: nam color genus & horū, & mediōrū colorum omnium.

31. Locus.
Declatio.

32. Locus.
Declatio.

33. Locus.
Declatio.

34. locus.
Declatio.

35. locus.
Declatio.

Topicorum

- G** Instantia, qm̄ defectus quidē & superabundantia in eodē genere (in malo. n. ambo) mediocri autē, cū sit mediū horū, non in malo, sed in bono est. Considerandum etiam, si genus quidē contrariū est alicui, spēs autē nulli. Nam si genus est contrarium alicui, & species: quemadmodum virt⁹ & vitium, & iustitia & iniustitia: sifit autem & in alijs consideranti, manifestum vñ esse. Instantia. in sanitate & egritudine: simpliciter enim sanitas egritudini cōtraria: aliqua autem ægrotudo, cum sit species egritudinis: nulli contrarium: vt febris & ophthalmia, & vnumquodq; aliorum. Interim igitur tot modis inspicendum: si enim non insint quæ dicta sunt, manifestum autem non esse genus quod assignatum est.
- Construendi vero tripliciter: primum quidem si contrarium speciei sit in dicto genere, cum non sit contrarium generi. Nam si contrarium in hoc, manifestum quoniam & quod propositum est.
- Amplius, si medium in dicto genere. Nam in quo medium, & extrema. Rursum, si sit & contrarium quidem generi, considerandum est & si contrarium in contrario. Nam si sit, manifestum qđ & propositum in proposito.

Sermo de nonnullis etiam locis Generis.

Cap. 3

A B R A M

M A N T I N V S

Locus. 18.
qui est 16.

Decimus octauus locus est, qđ consideremus si spēs admittat rē, quam imposse est penitus esse genus, id, quod positum est, non est genus. Verbi gratia si anima admittat vitam, & impossibile est vllum numerum esse vitam animæ, gen⁹ nō est ipse numerus. Et hic locus est de locis sumptis fm̄ diuisionem.

Locus. 19.
qui est 17.

Locus decimus nonus est, quia ex quo genus diuiditur in plures, quā in vnā speciem, notum ita que est, quod nisi posito generi sit alia species à specie, cui posito est genus, illud non est genus: sicut qui posuit quod impossibile sit superficiem, & lineam nō esse duas species, quia subsunt longitudini: & hoc loco deest generi, qđ sit prædicatum de multis, cum illud sit vnum, aut quia si illud.

Locus decimus octauus est, vt inspiciamus vtrū spēs cōicet; vel participet aliqd, qđ non possit vñ inesse ipsi generi, tunc id, qđ fuit assignatum p̄ gñe, non erit genus: vt exēpli gratia, si aīa participat vitā, & nullus numerus est vita, ergo numerus non erit genus eius. Is autē locus est ex locis sumptis à diuisione.

Locus decimus nonus est, qđ, cum genus diuidat in plures spēs vñ, ergo manifestū est, qđ si non reperiat alia spēs in illō genere assignato, qđ illa posita illi generi, tunc illud genus non erit genus. vt si quis dicat longitudinem esse genus lineæ, qm̄ superficies, & linea fortasse nō erūt duæ spēs sub longitudine positæ: & in hoc loco deest, vt dicatur qđ illud genus sit prædicatum de pluribus, & est idem, vel fere idem.

Vige

Locus

ABRAM

MANTINVS

A Vigessimus locus est, q̄ inspicia-
 mus quod positiū est gen^o, si nomē
 de eo dictū dicatur accommodatio-
 ne, illud nō est gen^o. vt qui dicebat,
 q̄ scia sit lux: lux nanq; est vere in
 orbe cœlesti, & igne: & q̄ huic de-
 est, est, q̄ genus dicatur de specie vni
 uoce, & in eo q̄ quid sit.

Locus. 21.
q̄ est. 30. Vigessimus primus locus sumit^r
 ex cōtrarijs, & hic quidē locus parti-
 tur in plures modos: quorū quidā
 sunt prope rei naturā, & quidā sunt
 vulgares, & ex rebus q̄ de foris sunt.
Aristo.

Primo itaq; considerabimus, q̄ si
B speciei sit contrariū, non euadit, qn
 illi generi sit contrarium, aut nō sit
 illi contrarium: si autem non sit illi
 cōtrarium, oportet q̄ illa species, &
 eius cōtrarium sint in genere, sin au-
 tem, illud non est genus. Secundus
 autem locus est, si illi fuerit contra-
 rium, oportet q̄ speciei contrarium
 sit in generis contratio. Tertius lo-
 cus est, si speciei contrariū non sit pe-
 nitus in aliquo genere, sed sit supre-
 mum genus fm se: & speciei non est
 genus, & illorum et est supremū ge-
 nus fm se: gratia exempli, quia bo-
 num non est spēs alicuius generis,

C nec eius contrario, quod est malū,
 est aliquod gen^o. Et hæc tria loca di-
 cit Themistius, q̄ sint prope rei natu-
 rā: hoc est, q̄ sint veracia: contra-
 ria enī sine dubio, aut sunt sub vno
 eodem genere, aut sunt sub duobus
 cōtrarijs generibus, aut sunt duo ge-
 nera contrariatiū rerū, & hæc est di-
 spositiō speciei cū eius cōtrario, hoc
 est, q̄ non euadat tres partitiones,
 hoc autem inquisitione sit euidens.
 Horum vero locorū oratoria sunt,
 q̄ consideremus, si generi fuerit cō-
 trarium, & speciei fuerit cōtrarium,

&

Locus vigesimusest, vt cōsidere
 mus id, qd̄ pro genere est positiū, &
 si sit illius nomē dictū metaphorice,
 tunc non erit genus. vt si quis dicat
 sciam esse lumē: nā lumen re vera ē
 in corpe cœlesti, & in igne: deest er-
 go hic, vt dicat, q̄ illud gen^o dicatur
 de specie vni uoce, & in eo qd̄ qd̄ est.

Locus vigesimus prim^o est sumpt^o
 ab ipsis cōtrarijs, qui quidē locus va-
 rijs modis diuidit^r, quorū aliqui sunt
 propinqui naturæ rei, aliqui vero sūt
 p̄bables, & sumpti ex reb^o exteriori-
 bus. Primo igit cōsiderandū, si spe-
 cies habeat contrariū, tūc necesse est

E vt genus habeat contrariū, vel non
 habeat contrariū: si nō habeat con-
 trariū, tunc oportebit vt illa spēs, &
 ei^o cōtrariū sint in illo genere: aliās
 enim nō erit gen^o. Secundus vero
 locus est, q̄ si habeat cōtrariū, tunc
 oportebit, vt contrariū speciei sit in
 cōtrario ipsius generis. Tertius lo-
 cus est, vt si cōtrariū speciei nō repe-
 riat^r oīno inesse alicui generi, sed ip-
 sa sit de se gen^o supremū, tūc illa spe-
 cies nō est ei gen^o, & est et genus su-
 premū de se. exēpli g̃ra, si bonū non
 fuerit spēs alicuius generis, tūc eius

F quoq; cōtrariū non habebit genus,
 qd̄ est ipsum malū. Themistius autē
 dicit, hos tres locos esse propinquos
 nāq; rei, hoc est, ipsos eē veros, qm̄ ip-
 sa cōtraria p̄culdubio, vel sunt sub
 vno & eodē g̃ne, vel sub duob^o gene-
 ribus cōtrarijs, vel sunt duo genera
 reb^o cōtrarijs: & hæc est nā ipsi^o spe-
 cie cū suo cōtrario, hoc est, q̄ oportet
 vt in his locis fiant hæc tres diui-
 siones: & hoc patet p̄ inductionem.

In horū vero locorū p̄uasiuis, seu
 rhetoricis cōsiderandū est, qm̄, si ge-
 nus habeat contrariū, & spēs habeat
 cōtrariū,

Topicorum

A B R A M

M A N T I N V S

G & vnusillorū contraria fuerint mediata, & alterius cōtraria fuerint immediata, quod positum est, non est genus vulgatum enim est, q, si iter species sit medium, inter genera sit medium. v.g. diuitiæ, & iniquitas, quarū altera est sub præstantia, & altera sub vitio, & ytraq; sūt mediata.

Huius autem loci instantia est, quæ sanitas, & morbus sunt duo contraria immediata, & subsunt bono & malo, inter quæ est mediū. Et alter locus est huic similis diuulgatione, scilicet, q, consideremus si species sit

H mediata, & generis contrarium mediatum, sed medium vtriusq; non significatur similiter: hoc est, q, vnū exprimatur per negationem amborum extremorum, & alterum exprimitur suo nomine ei⁹ comparatione: perinde significatur q, vulgatum sit, q, oporteat medium vtriusq; similiter esse exprimendū, verbi grā, de medio inter iustitiam & iniustitiam, & medio inter virtutem & vitium. Et alius locus est, q, considerare mus, q, si contrario speciei sit medium, oportet subintrare genus. diuulgatum enim est, q, res cuius sunt duo extrema, oporteat ei⁹ esse & medium. verbi gratia, quia nigrum, & album, & media, quæ inter ea sunt, omnia colori subsunt. Huius autē loci instantia est, quia pusillanimitas, & expositio sui ad pericula sunt sub vitio, & fortitudo inter eas ē sub virtute. Et alius locus est si generi sit contraria aliqua res, & speciei nō sit contrarium, illud non est genus. qn̄ si generi sit contrarium, speciei eūā est contrarium, sicut est dispositio virtutis, & vitij, & iustitiæ, & iniustitiæ, quæ eis subsunt.

I contrarium, illud non est genus. qn̄ si generi sit contrarium, speciei eūā est contrarium, sicut est dispositio virtutis, & vitij, & iustitiæ, & iniustitiæ, quæ eis subsunt.

Themi-

contrariū, & cōtraria vniuseorū habeat mediū, alia vero cōtraria non habeat mediū, tūc id, qd̄ fuit positū gen⁹, nō est genus, qm̄ manifestum est, q, si iter spēs dat mediū, q, inter genera quoq; dabit mediū. exempli grā, iustitia, & iniustitia, q, quidem vna sub virtute locat, altera p̄o sub vitio, & inter vnūquodq; eorū adest mediū. Hic tñ locus habet instantiā, qm̄ sanitas, & ægritudo sunt duo cōtraria immediata, q, tñ sub bono & malo cōtinentur, q, quidē habet medium. Dat & alius locus si si huic in p̄babilitate: nempe, vt cōsiderem⁹, **L** vtrū cōtraria speciei sint mediata, & cōtraria generis quoq; mediata, veruntñ nō eodē modo monstret mediū, hoc ē, q, vnū eorū monstret per abnegationē duorū extremorū, alterū vero p̄ nomē indicāshabitū, seu participationē: manifestū enim ē, q, oportet vt mediū inter ipsā eodē tenore se habeat. exēpli grā, medium iter iustitiæ, & iniustitiæ, & medium inter vitij & virtutē. Alius adhuc locus ē: nēpe, vt cōsiderem⁹, si cōtraria ipsi⁹ speciei habet mediū, tūc oportet bit ipm̄ cōtineri sub eodē gñe: nam **M** manifestū est, q, vbi sunt duo extrema, ibidē existit mediū. exēpli grā, albū, & nigrum, atq; eorū media, oīa inquā sub colore continent. Habet tñ instantiā hic locus, qm̄ pusillanimitas, & audacia sub vitio locant, fortitudo tñ, q, est mediū inter ipsā sub virtute cōtinent. Alius p̄terea locus ē, vt si gen⁹ sit p̄trariū alicui rei, spēs vero nulli rei sit cōtraria, tunc illud nō est gen⁹: nā, si gen⁹ hēt cōtrariū, spēs quoq; habebit cōtrariū: vt i virtute & vitio sit, atq; i ipsā iustitia & iniustitia, quæ sub illis continentur.

Themi-

ABRAM

MANTINVS

- A** Themistius autem dicit, q̄ hie locus sit demonstratiuus, & q̄ eo vsus sit Arist. commonstrando q̄ tēpus non sit motus, quia motui est cōtraria quies, tempori autē nihil est contrariū: & sicut est demōstratio, quia commonstrauit, quod cōnexusio, & ordo non sint genus animę, quia cōnexioni est contraria non connexio, animę autem nihil est contrarium. Et Arist. in suo libro dicit, quod huius loci instantia inuenitur in sanitate & ægritudine, quia sanitas est ægritudini contraria, & alicui **B** ægritudini, vt est ophthalmia, & febris, quæ non habent aliquid contrariū.

Et de hoc est perscrutandum: ve-
rissimile enim est, q̄ singulis paribus
ægritudinū sit sanitas contraria, & q̄
hæc instantia sit vulgaris, quia plu-
ribus sanitatib⁹ oppositis singulis ægri-
tudinibus nō sunt noīa. Ipse autem
diceret, q̄ dispō sanitatis & ægritu-
dinis sit sicut dispō boni & mali, &
vt bonū est vnum, & mala sunt mul-
ta, sic sanitas est vna, & ægritudines
sunt multæ. Ait Arist. hi quidem
modi sunt, quibus scruat̄ a contra-

- C** rio, qui intendit destructionē, qui
vero intendit constructionē, illius
sunt tres modi: quorū vnus est, si spe-
ciei contrarium fuerit in genere præ-
fato, generi autē non fuerit contra-
rium, illud est ipsius speciei genus: se-
cundus est, si mediū inter species cō-
trarias fuerit in præfato genere, spēs
est in genere præfato: & hic quidem
est diuulgatus in cōstructione, sicut
in destructione: tertius est, si generi
fuerit contrarium, & speciei sit con-
trarium, & inuenerimus speciei con-
trarium in generis contrario, genus
est ipsius speciei.

Themistius autē dicit hunc locū **D**
esse dematiuū, qm̄ Arist. vsus est
ipso in aliquib⁹ locis, præferim vbi
probauit tps nō esse motū, cū quies
contrariet motui, tēpus autē non ha-
bet cōtrariū, & vbi demōstrauit har-
moniā, & cōsonantiā nō esse genus
aīę, propterea quia cōsonantię con-
trariet incōsonantiā, anima vero nul-
lum hēt contrariū. Arist. tñ dicit in
hoc loco in libro suo, hunc locū ha-
bere instantiā in ipsa sanitate, & ægri-
tudine, qm̄ sanitas est cōtraria ægri-
tudini: aliqua tñ ægritudo, vt lippi-
tudo, quam ophthalmiā vocant, & **E**
ipsa febris non habet contrarium.

Hoc tñ aliqua indiget considera-
tione, q̄ vī vt ipse intelligat, q̄ vna
quæq; ægritudo habeat sanitatē si-
bi cōtrariā, & q̄ hæc obiectio, seu in-
stantia est p̄babilis: p̄p̄ea, quia plu-
res sunt sanitates, q̄ sunt oppositæ ali-
quibus morbis, q̄ non habēt nomē:
& vī dicere, q̄ eadē est ratio sanita-
tis, & ægritudinis, q̄ est boni, & mali:
nā quæadmodū bonū est vñ, mala
vero sunt plura, ita quoq; sanitas est
vna, morbi vero plures. Inqt Arist.
hi sunt modi, q̄ quærun̄ ex ip̄is cō-
trariis ab eo, qui vult destruere & in-
terimere. Sed modi cōstructioni sūt
tres: prim⁹ modus est, si cōtrariū spe-
ciei sit ī genere assignato, gen⁹ vero
nullū habeat cōtrariū, tūc illud ē ge-
nus illius speciei: secundus, si mediū
sit inter speciē, & ei⁹ cōtrariū in illo
gñe assignato, tūc spēs erit ī ipso ge-
nere assignato, & hoc est p̄babile in
cōstructione, vt erat in destructione: ter-
tius, si generi insit cōtrarium, ac ip̄i
speciei cōtrariū quoq; & inuenerim⁹
cōtrariū ip̄i speciei in eadē cōtrario
generis, tūc illud gen⁹ inest speciei.

De

Topicorum

G

De Genere, localit.

Cap. 4.

41. Locus.
Declatio.

Rursum in casibus, & coniugatis, si silt sequuntur: & interimenti, & construendi. Simul enim vni, & oibus insunt, vel non insunt: vt si iustitia scia quædam, & iuste scienter, & iustus sciens: si aut horum aliquid non inest, nec reliquorum vllum.

42. Locus.
Declatio.

Rursum, in ijs quæ silt se habent adinuicem. Vt delectabile silt se habet ad voluptatē, & vtile ad bonū, vtrunq; enim vtriusq; effectiuum: si igit voluptas quiddam bonū, & delectabile quiddam

43. Locus.
Declatio.

vtile erit: manifestū enim qm boni erit effectiuum, eo q' voluptas bonū. Silt aut, & in generationibus, & corruptionibus. Vt si ædificare est operari, ædificasse, operatum esse: & si discere est reminisci, & didicisse, recordatū esse: & si dissolui est corrupti, & dissolutum esse, corruptum esse, & dissolutio, corruptio quædam. Et in generatiuis vero, & in corruptiuis, silt & in potentijs, & vsibus,

44. Locus.
Declatio.

H & omnino fm quamlibet similitudinem, & interimenti, & construendi: inspiciendum, quemadmodum in generatione, & corruptione diximus. Nam, si corruptiuum dissolutiuum, & corrupti dissolui: & si generatiuum est effectiuum, & generari fieri, & generatio factio: silt & in potentijs, & vsibus, & oino, si potentia dispositio, & posse, disponi, & si alicuius vsus est actus, & vti agere, & vsum esse, egisse. Si aut sit priuatio id, quod opponit speciei, duobus modis est interimere. Primum quidem si in assignato genere est oppositū. Aut enim simpliciter in nullo genere eodem priuatio, aut non in vltimo: vt si visus in vltimo genere est, sensu: cæcitas non erit sensus. Secundo aut, si & generi, & speciei opponitur priuatio, non est aut oppositum in opposito: nec quod assignatū est, in assignato erit. Interimenti igitur, quæadmodum dictū est,

46. Locus.
Declatio.

I vtendum. Construendi aut vno modo: nam si oppositū in opposito, & propositū in proposito erit. Vt si cecitas insensibilitas quædam, & visus sensus. Rursum, in negationibus considerandum ē cōuerso, quemadmodum in accidente dicebatur. Vt si delectabile quod bonum, quod non bonum non delectabile: nam si non ita se habet, erit contra, non bonū delectabile: at impossibile est, si bonū genus est delectabilis, esse quicquā non bonum delectabile: nam de quibus genus non prædicatur, nec specierū vlla. & construendi etiam silt inspiciendum, nam si non bonū, non delectabile, delectabile bonū: quare genus bonum, delectabilis. Si aut sit ad aliquid species, considerandū si & genus ad aliquid. Nam si species ad aliquid, & genus, vt in duplici, & multiplici: vtrunq; enim ad aliqd. Si aut genus ad aliquid, non necessario & spēs. Nam disciplina ad aliquid, grammatica aut non. An nec quod prius dictū est verum

47. Locus.
Declatio.

48. Locus.
Declatio.

49. Locus.
Declatio.

rum

rum videbitur: nam virtus ipsum quod bonū, & ipsum quod honestum: & virtus quidē ad aliquid, bonum vero & honestum nō ad aliquid, sed qualia. Rursum, si non ad idem dicitur spēs, & secundum se, & fm genus. Vt si duplum dimidiū dicitur duplum, & multipulum dimidiū oportet dici: si aut non, non erit multipulum genus dupli. Amplius, si non ad idem & fm genus dicitur, & fm omnia genera. Nam si duplum dimidiū multiplū est, & abundans dimidiū dicitur, & simpliciter fm omnia superiora genera ad dimidium dicitur. Instantia: quod non necesse est fm se, & fm gen⁹ ad idem dici: nam sciētia scibilis dicitur: habitus aut & dispositio non scibilis, sed animę. Rursum, si sūt dicitur genus, & spēs secundum casus. Vt si alicui, aut alicuius, aut quolibet modo aliter dicit: nā vt species, & genus, velut in duplo, & in superioribus: alicuius enim & duplum, & multipulum: sūt aut & in sciētia, alicuius enim & hæc, & genera: vt dispositio, & habitus. Instantia aut, q̄ aliquoties non sit: nam differens, & contrarium alicui, diuersum autem, cū sit genus horū, non alicui, sed ab aliquo: diuersum enim dicit ab aliquo. Rursum, si sūt ad aliquid fm casus dicta, non sūt conuertuntur. Quemadmodum in duplo, & multiplo: vtrūq; enim horum alicuius: & idem etiam fm conuersionem dicitur: alicuius enim & dimidium, & submultipulum. Similiter aut & in disciplina, & opinione: nam & hæ alicuius, & conuertitur: sūt & disciplinatum, & opinabile alicuius: si igitur in aliquo non sūt conuerti, manifestū est non esse genus alterum alterius. Rursum, si non ad equalia species, & genus dicitur. Sūt enim, & equaliter vtrūq; vt dici, quēadmodum in dono & datione: nam & donū alicuius alicui dicitur, & datio alicuius & alicui dicitur: est aut datio genus doni, nam donū, datio est irreddibilis. In aliquibus aut non accidit ad equalia dici: nam duplū alicuius duplum, abundans aut & maius alicuius & aliquo: omne enim abundans, & maius aliquo abundat, & alicuius abundat: quare non sunt genera, quæ dicta sunt, dupli, eo q̄ non ad equalia dicuntur specie, aut non vtrū verū, ad equalia specie & genus dici. Videndum aut & si oppositi est oppositū genus. Vt si dupli multiplū, & dimidiū submultipulum: oportet enim oppositū oppositi genus esse: si igitur ponat aliquis scientiā id ipsum quod est, sensum, oportebit & scibile id quod est sensibile esse, sed non est: non enim oē scibile sensibile: nam intelligibile quædam scibilia: quare non est genus sensibile scibilis: si aut hoc non, neq; sensus scientię. Quoniam aut eorū, quæ ad aliquid dicuntur, alia quidem ex necessitate in eis, aut circa ea sunt, ad quæ dicuntur, vt dispositio, & habitus, & cōmensuratio (in alio enim

§0. Locuꝛ.
Declatio.

§1. Locuꝛ.
Declatio

§2. Locuꝛ.
Declatio

§3. Locuꝛ.
Declatio.

§4. Locuꝛ.
Declatio

§5. Locuꝛ.
Declatio.

§6. Locuꝛ.
Declatio.

Topicorum

Genim nullo possibile est esse quæ dicta sunt, q̄ in eis, ad quæ dicuntur: alia aut non necesse est quidem in eis esse, ad quæ dicuntur, contingit aut, quemadmodum scibile est in anima (nihil enim prohibet sui scientiā habere animam, non necessarium aut: possibile est enim & in alio esse hanc eandem) alia vero simplr non contingit in eis esse, ad quæ dicuntur (vt contrariū in contrario: neq̄ scientiam scibili, nisi sit scibile anima, vel homo:) considerare igit oportet si quis in genere ponat quod tale est, in non tali. Vt si memoriam immanfionē scientiæ dicat: nam omnis immanfio in mente, & circa illud: quare & scientiæ immanfio, in scientia: memoria igitur in scientia, eo q̄ immanfio, scientiæ est: hoc aut non contingit: memoria enim omnis in anima. Est aut qui dict⁹ est locus & accidens cōis: nihil enim refert, memoriæ genus immanfionē dicere, aut accidere dicere illi hoc: nam si quouis modo est memoria, immanfio scientiæ, eadem aptabitur de ipsa ratio.

57. Locus.
Declatio.

Sermo de locis alijs generis.

Cap. 4.

ABRAM

MANTINVS

Locus. 22.
q̄ est. 41.
in Aristo.

Vigefimus secundus locus sumitur a casibus, & coniugatis: & notum est, q̄ sit de locis communibus, & prædicantur in constructione, & destructione. verbi gratia, si scientia sit generis iustitiæ, sciens est generis iusti, & si illa non sit generis, nec ille est generis.

Locus. 23.
qui est. 42

Vigefimus tertius locus sumitur à simili proportionaliter. v.g. si fuerit proportio suauitatis ad voluptatem, utrunq; enim illorum efficit utrumq; istorum: & cum voluptas sit bona quatenus bonū sit illius generis: sicq; suauis est etiam iuuans, quatenus iuuans sit eius generis: constitutio autem huius syllogismi concludentis per hunc locū, est primæ speciei conditionalis coniunctiui.

Locus. 24.
qui est. 43
& 44.

Vigefimus quartus locus sumitur à generatione, & corruptione, & genito & corrupto, & sicut à virtutibus, & mutationibus: exempli gratia in generatione, si hominem ædificare habet

Locus vigefimus secundus est sumptus a casibus, & à cōiugatis: & satis cōstat ipsum esse ex locis communibus, seu ex quocis, si utq; ad cōstruendum, & destruendum, exempli gratia, si scia est generis iustitiæ, ergo sciens est generis ad ipsum iustum, & si ipsa non fuerit generis, neq; ille erit generis.

Locus vigefimus tertius est sumptus ab ipso simili proportionē. exempli gratia, si eadē est proportio delectationis ad voluptatē, quæ est ipsius vtilis ad bonū, cum utrumq; ipso rum sit effectiuum vtriusq; eorū, voluptas vero sit bonū, quaten⁹ ipsum bonū est generis ipsius, ergo, & ipsum delectabile erit quoq; vile, quaten⁹ vile ē generis. Componit autem hic syls concludens in hoc loco in primo modo conditionalis cōiunctiui.

Locus vigefimus quart⁹ est sumptus à generatione & corruptione, & à generato & corrupto, atq; ab ipsis potentijs, & transmutationibus. Exemplū de generatione, vt si ædificare

A : ABRAM

MANTINVS

habet genus efficere, iam ædificasse
habet genus iam fecisse, & si genus
addiscendi sit reminisci, gen⁹ illius,
quod est didicisse, est meminisse.
Et similiter in corruptione, si genus
illius, quod est dirui, sit destrui, ge-
nus illius, quod est dirutum esse, est
destructum esse: & similiter si ge-
nus corruptentis sit dissolvens, ge-
nus corruptionis est dissolutio: & si
genus geniti sit factum, factio est
genus generationis: & si genus po-
tentiz sit dispositio quædam rei, quæ
est in potentia, genus est hac dispo-
sitione pati: & si vsus alicuius rei ge-
nus sit actio quædam agendi, ge-
nus est agere hac actione, & illius,
quod est vsus esse, genus est egisse.
Vis autem horum locorum est vna,
& illa est similitudo, quæ illis inest
proportionaliter: sicut enim ædifi-
care se habet ad facere, sic ædificasse
ad fecisse: & similiter proportio cor-
rumpentis ad corruptionem, est si-
cut dissoluentis ad dissolutionem.
Et similiter inuenitur proportio-
nitas in reliquis ipsorum: & hi qui-
dem loci sunt ad constructionem,
& destructionem.

C Loc. 1.
qui ē. 45.
& 46.

Locus vigesimus quintus, qui su-
mitur ab oppositis secundum mo-
dum priuationis, & habitus, sit duo-
bus modis. Quorum vnus est, quod pri-
uatio speciei sit in priuatione gene-
ris posita, quoniam enim priuatio speciei
fuerit in priuatione generis, quod
positum est genus non est genus. v.g.
si visus sit sensus, cæcitas non est non
sensus. Secundus autem est, si speciei,
& generi fuerit oppositum priuati-
ue, & ponitur species in genere, expe-
dit, quod oppositum sit in opposito.

verbi

care eius genus est operari, ergo ædi-
ficasse eius genus erit operatum iam
esse, & si discere ē reminisci, ergo di-
dicisse eius genus erit recordatum
fuisse. Similiterque; dicendum est de cor-
ruptione, nam si demoliri rem, eius
genus sit corrumpere, ergo demolitum
fuisse, eius gen⁹ erit corruptum fuisse:
pari ratione si genus corruptiui sit ip-
sum dissolui, ergo genus corruptio-
nis erit ipsa dissolutio: & si ipsius ge-
niti genus sit inuouari, seu ortum, er-
go innouari, seu oriri, erit gen⁹ ip-
sius generationis, & si ipsius potentiz
gen⁹ sit quædam dispositio, ergo genus
rei, quæ est in potentia, erit pars aliqua
dispositionis, & si vti aliqua re eius gen⁹
sit operatum fuisse aliquid, ergo ipsi
vtes, genus erit operari tale opus,
& dicere iam vsus fuisse, ei⁹ gen⁹ erit
iam operatum fuisse. Horum autem locorum
eadem est vis, nempe similitudo ipsa,
quæ eis inest secundum proportionem: nam
eadem est proportio ipsius ædifica-
bit ad ædificasse, quæ est ipsius ope-
rabitur ad operatum esse, similiterque;
proportio corruptentis ad corru-
ptionem, quæ est dissoluentis ad dis-
solutionem: similisque; proportio re-
peritur in reliquis: & hæc loca possunt
esse constructiua, & destructiua.

Locus vigesimus quintus, qui est
sumptus ab oppositis secundum priuationem
& habitum, sit duobus modis. Primo,
ut priuatio speciei sit priuatio gene-
ris assignati: nam, quoniam priuatio speciei
fuerit in generis priuatione, tunc id,
quod fuit positum genus, non erit ge-
nus. exempli gratia, si visus est sensus,
cæcitas non est sensus. Secundus, si spe-
cies, & gen⁹ habuerint oppositum pri-
uatiuum, & ponatur species in genere,
tunc & ipsum oppositum erit in opposito.

expli

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

Gverbi gratia, si cecitatis genus est priuatio sensus, aut non sensus, visus genus est sensus. Et ambo hæc loca sunt in destructione. In constructione vero fit hic secundus solum. Et notum est, quod constitutio loci destructaris sit secundæ speciei conditionalis coniunctiui, in qua repetitur oppositum consequentis, & concluditur oppositum antecedentis. Secundus autem constituitur ex prima conditionalis coniunctiui in constructione, in destructione vero in secunda. Et horum locorum vis est à rebus

quæ sunt de foris.

Locus. 16. Vigésimus sextus locus sumitur ex
q. est. 47. illatione oppositorum secundum modum negationis conuersionis, qui notus est in conuersione contradictorij, de quo loco iam prædictum est in quaestitis accidentis. Veruntamen differentia inter illa est, quia ibi fit in constructione & destructione: hic autem fit in destructione solum, & est demonstratiuus, & in constructione est vulgaris: exemplum in destructione, si suaue sit bonum quod dam eo quod bonum sit ipsius genus, quod non est bonum, non est suaue. Deinde repetimus quod id, quod non est bonum, sit suaue: sicque concluditur in secunda conditionalis coniunctiui, quod suaue non sit bonum. In constructione vero est huius contrarium, si quod non est suaue, non sit bonum, suaue est bonum. Excepto quod hinc sequitur, quod bonum in sit suaui, non quod ei in sit, prout vndique sit ipsius genus: si enim quod non est coruus non sit nigrum, non inferatur quod nigredo in sit coruo, ut sit ipsius genus. Sic assueuerat Themistius, & in eo est considerandum.

Vigésimus

exempli gratia, si genus cecitatis sit priuatio sensus, ergo genus ipsius visus erit ipse sensus. Et hæc duo loca fiunt ad interimendum, sed ad construendum fit tantum is secundus. patet autem huius compositionem loci interimentis fieri in secundo modo ipsius hypotheticæ coniunctiue, in quo reperitur oppositum consequentis, & inferitur oppositum antecedentis. Secundus vero locus componitur in primo modo hypotheticæ, seu conditionalis coniunctiue ad construendum, ad destruendum vero in secundo. Et vis horum locorum est vis eorum, qui sumuntur à rebus extrinsecis. **L**

Locus vigésimus sextus est sumptus ex affirmatione oppositorum facta per negationem secundum contrarietatem, & est ille, qui dicitur per contrarium secundum contradictionem, qui locus iam præcessit in problematibus accens, sed differunt, quia ibi fit construendum, & destruendum, hic vero ad destruendum tantum, & est tunc demonstratiuus, ad construendum vero est probabilis. Exemplum in destruendo, ut si delectabile est bonum quoddam, eo quod bonum sit genus, ergo quod non est bonum, non est delectabile, deinde repetimus, sed id, quod non est bonum, est delectabile, & sic concluditur in secundo modo ipsius hypotheticæ coniunctiue, quod non omne delectabile sit bonum. Ad construendum vero contrario modo se habet sic, si id, quod non est delectabile, non est bonum, ergo delectabile est bonum: veruntamen id, quod sequitur ex hoc est, quod bonum inest ipsi delectabili, non quod in sit ei quatenus est eius genus omnino: nam si id, quod non est coruus, non est nigrum, ergo non sequitur, ut oporteat nigredinem inesse coruo, quatenus est eius genus. Ita dicit Themistius, sed indiget consideratione.

Locus

ABRAM

MANTINVS

A Vigessimus septimus locus sumitur à relatione, & ipsius sunt multi loci. quorum Primus est, si species sit relatiua, expedit suum genus esse relatiuū: & ille est demonstratiuus, oportet enim vt dictum est, speciem & genus esse vnus prædicamenti: si autem genus sit relatiuum, vulgariter putatur, quod nō oporteat speciem esse relatiuum, quia scientia est relatiua, & grammatica ei subest, & non est relatiua: hoc vero accidit ob nominis appellationem: Veritas autem est, quod, quando genus fuerit relatiuum ipsius, etiā species est relatiua.

B Secundus locus est, si species referatur ad vnā eandem rem; expedit genus dici in comparatione huius ipsius rei: si autem, non est genus, exempli gratia, si duplum dicitur relatione ad medium, expedit eius genus, quod est multiplex, dici etiam relatione ad medium: si autem non diceretur relatiue ad medium, sed ad aliquam aliam rem, illud non est genus. Cuius instantia est, quia superans est dupli genus, & non dicitur relatiue ad medium, sed relatione ad superatum, quod est mediū genus. Tercius autem locus est ex parte dictionum habitudinis (qui latine secundum casus nominatur) & est quando species attribuitur alicui rei relatiue secundum habitudinis dictiones: hoc est, secundum casus, expedit & genus illa ipsa habitudinis dictione dici. Verbi gratia si dicatur duplū dimidiū duplum, per lamed acquisitionis, id est per datiuum, similiter dicitur multiplex. Huius autem loci instantia est, quia contrarium dicitur tali contrarium: aliud autem quod est ci⁹ gen⁹,

D Locus vigessimus septimus est sumptus à relatiuis, & habet plura loca, quorum Primus est, si spēs fuerit ad aliquid, tūc eius genus debet esse ad aliquid & est locus demonstratiuus, quā species & genus, vt dictū est, debent esse eiusdē prædicamenti, & si genus fuerit ad aliquid, tūc vñ probabile species non esse ad aliquid: nam scientia est ad aliquid, & grammatica continet sub ea, & tū non est ad aliquid: sed hoc cōtingit pp nominis appellationē: sed re vera, qñ genus est ad aliquid, eius quoq; spēs est ad aliquid. Scđus locus est, si spēs dici⁹ in relatione ad aliquid idē, gen⁹ quoq; debet dici in relatione ad eandē rem; alias enim nō erit genus. exempli gratia, si duplum dī in relatione ad dimidiū, ergo eius genus, quod est, ipsum multiplū, debet quoq; dici in relatione ad dimidiū: & si non dicat⁹ in relatione ad dimidiū, sed in relatione ad aliqd aliud, tunc nō est gen⁹: cuius tñ instantia dat⁹, qm ipsum superadditū seu abundans est gen⁹ ad duplū eius, & tñ non dici⁹ in relatione ad dimidiū, sed in relatione ad dimidiū, quod est genus ad ipsum dimidiū. Tercius locus est sumptus ex dictionibus relationis. h. fm. casum: nēpe, vt cū spēs referretur ad aliquā rem relatiue p aliquā dictionē relationis, tūc & ipsum genus debet referri ad eā p eandē dictionē relationis. exempli gratia, si duplum dicat⁹ duplū ad dimidiū per hanc dictionem, s. propositionem ad, tunc & ipsum multiplū eius genus debet referri ad dimidiū per ppositionē ad: sed hic loquus habet instantiā, preā qđ cōtrariū dī contrariū fm se solū, sed ipm aliud seu diuersum, qđ est gen⁹ Log. cū cō. Auct. K ci⁹,

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G eius genus, dicitur aliud à tali, non per literam acquisitionis, hoc est non per datiuum. Quartus locus est huic affinis quod vtraque illa dicatur sine vlla habitudinis dictione, ad alterutra illorum, & non conuertantur reciproce, sicut conuertitur. scientia scibilis scientia, & scibile scientiæ scibile. Quintus locus est, si vnum illorum dicatur duobus modis habitudinis casualis, & alterum non dicatur illis modis, quod positum erat genus non est genus donatio enim, ex quo est actus illius.

H vnde deriuatur arabice, & flectitur dupliciter, aliquando dictione acquisitionis, id est datiuo, & aliquando sine acquisitionis dictione: dicimus enim condonauimus eum, & condonauimus ei: prout dicimus dedi eum, & dedi ei: datio est donationis genus: datio enim aliqua est cum reditu, & aliqua est sine reditu: donatio autem arabice dicitur sine reditu.

eius, dicitur sine aliqua præpositione, scilicet cōsignificatiua relationis, sed dicitur hoc est aliud secundum se, seu in genitiuo, vel in datiuo & non in accusatiuo per præpositionem ad. Quartus locus, qui est quinquagesimus primus, est si is præcedenti, nempe, ut quodlibet eorum dicatur secundum aliquem casum seu propositione relationis, sed quod vnum eorum non conuertitur conuersione relationis ad alterum, sicut conuertitur, cum dicimus scientia est scibilis scientia, & scibile est scientiæ scibile. Quintus locus est, ut si vnum eorum dicatur duobus modis relationis, & alterum non dicatur illis duobus modis, tunc id, quod fuit positum pro genere, non erit genus: nam cum verbum deductum à donatione dupliciter in lingua arabica utimur eo, nam quicquid cum casu, vel pronomine, quicquid sine aliquo casu, vel pronome: nam dicimus cum quod, donaui ei, & donatum est ad ipsum, sicut idem dicimus de di ei & dedi ipsum, id est ad ipsum, datio autem est genus ad donationem: quoniam datio aliqua est reddibilis, aliqua vero irreddibilis. Sed donum est irreddibile in lingua arabica.

I Totahæc pars in Abrami translatione desideratur, quantum à Iacob mantino conuersam esse videmus.

M Existimatigitur ut hoc idem sit necessarium in ipso genere, scilicet ut referatur ad suum correlatiuum cōsimili modo, quo refertur species. Hæc tamen loca sunt inuolida in persuadendo, quia sunt sumpta ex dictionibus: & oportet ut in hoc loco ipsum superans sit genus ad duplicem, quia dicitur ipsum superabundans duplicem ad hoc, & superadditum, superadditum ad hoc, sicut & ipsum maius, dicitur latione enim maius hoc. Themistius autem iudicat hæc loca debere ab arte per hoc refelli. Alius locus sumptus est à relatione, qui tollit ne sensus sit genus scientiæ, quoniam si esset

A

ABRAHAM

MANINVS

B

C

esset genus, tunc oporteret, ut ipsum D
sensibile esset genus scibile, quod tñ
non est verum: qm̄ aliquid dat in-
telligibile, quod nō est sensibile, ut
ipsa intelligentia, vel intellectus. is ta-
men locus est valde rhetoricus, seu
persuasiuus. Alius locus est, quia cū
ipsa relatiua tripliciter reperiuntur.

Primo, ea, quæ ex necessitate sũnt
rebus, ad quas dicuntur correlatiue, ut
iustitia, quæ semper inest iusto. Secū-
do, ea, quæ possunt qñq; inesse suis
correlatiuis, qñq; vero his, quæ sunt
extra ipsa. exempli gr̄a, scientia, quæ
dī in relatione ad scibile, & ad aīam
scientē: scientia itaq; reperit in aīa, E
& in ipso scibili, quod quidem est ex-
tra animam, & nō potest aliter esse:
qm̄, cum contingit contemplationē
fieri in anima, tunc scientia est om-
nino ī ipso scibili. Tertio, q̄ impos-
sibile est vllō pacto, ut ipsum relati-
uum reperiatur in suo correlatiuo:
ut contrarium, quod quidem dicitur
in relatione ad suum contrarium, &
tñ non potest inesse ei: si ergo res ita
se habeat, consentaneum est, cum ex
proprietatib⁹ ipsius relatiui hæc vna
sit: nempe, ut has tres obtineat diffe-
rentias, ut inspiciamus, si species re-
lata habeat vnā earum, genus ve- F
ro non, tunc non est genus. exempli
gratia, si quis dicat memoriam esse
mansionem scientiæ, ita, ut sit eius
genus, qm̄ omnis mansio est in ma-
nente, cum ipsum manens denomi-
netur p̄ ipsam, ergo mansio scientiæ
est in ipsa scīa, & memoria ipsa erit
ergo in ipsa scīa, q̄a ipsa est mansio:
memoria vero est in aīa, ergo man-
sio scientiæ nō est genus memoriæ.
Omnia autem hæc loca sunt mani-
feste persuasiua, seu rhetorica.

K ij Dere

Topicorum

De re eadem loci alij.

Cap. 5.

G R Vrum, si habitum in actu posuit; aut actum in habitu, nō est genus quod tale est. Vt si sensum, motum per corpus: nā sensus habitus, motus autem actus. Similiter autē, & si memoriam habitum contentiuum opinionis dixerit: nam nulla memoria habitus, sed magis actus. Peccant autē & qui habitum in cōsequentem potentiam ordinant. Vt mansuetudinem, continentia iræ: & fortitudinem, & iustitiam, timorum, & lucrorum cōtinentiam: nam fortis, & mansuetus, perturbatione vacans dicitur, continens autem, qui perturbatur, sed non ducitur: fortasse igitur talis potentia sequitur vtrumq; vt si perturbetur, non ducatur: verum continere non hoc est, hunc quidem fortem, illum autē mansuetum esse: sed omnino perturbari ab huiusmodi nihil. Aliquoties autē & quod sequitur, quouis modo: vt genus ponūt. Vt tristitiam, iræ: & opinionem, fidei: vtraq; enim prædicta sequuntur quidem quodam modo assignatas species, neutrum autem eorū genus est: nam qui irascitur, cōtristatur, priore in eo tristitia facta, non enim ira tristitiæ, sed tristitia iræ causa est: quare simpliciter ira non est tristitia. Secundum autē hæc, neq; fides opinio: contingit enim eandem opinionē etiam non credentem habere: non contingere autem hoc, si fides esset species opinionis: non enim cōtingit idē amplius permanere, si ex specie oīno permutatum sit: quē admodum nec idem aīal qñq; hominē esse, & qñq; nō. Si quis autē dicat ex necessitate opinantē etiam fidē habere, de equalibus opinio & fides dicet: quare neq; sic erit genus: de pluribus enim oportet dici genus. Videndum autē et si in aliquo eorū nata sint vtraq; fieri. In quo enim species, & genus, vt in quo album, & color, & in quo Grammatica, & disciplina: si igitur verecundiam timorē dixit, aut iram tristitiam, non accidit in eodem specie & genus esse: nā verecundia quidē in rationali, timor in irascibili, at tristitia in concupiscibili: nā in hoc, & voluptas, ira autē in irascibili: quare nō sunt genera, quæ assignata sunt, eo q; non in eodē cū speciebus nata sunt fieri: si autem & si amicitia in concupiscibili, non erit voluntas quædā: omnis enim voluntas in rōnali. Vtilis autē hic locus & ad accidens, & id cui accidit: in eodē enim accēs, & cui accidit: quare nisi in eodē videatur, manifestū qm non accidit. Rursum, si fm quis spēs dictum genus participat: non enim videtur fm qd participari genus. Nam non est homo fm quid aīal, neq; grāmatica, fm quid disciplina: si autē & in alijs. considerandū igit si in aliquibus fm quid participat genus, vt si aīal quod sensibile vel visibile dicit: nam fm quid sensibile, vel visibile animal, secundū corpus

A corpus enim sensibile, & visibile, fm animam aut non: quare non erit genus, corpus visibile, & sensibile animalis. Latent aut qñq, & totū in parte ponentes. Vt aīal, corpus animatū: nullo enim modo pars de toto prædicat: quare nō erit genus corpus animalis, eo quod pars est. Videndum aut si quid vituperandorū, aut fugiendorū in potestate, aut potente posuit. Vt Sophistā, vel calumniatorem, vel furē eum, qui possit aliena latenter surripere: nemo enim prædictorū in eo q̄ possit, aliquid horū talis dicitur: pōt enim & Deus, & studiosus, praua agere: non sunt aut hmōi: nam oēs prauī fm electionē dicūtur. Amplius, oēs potestates eorū sunt, quę sunt eligenda: nam prauorum potestates eligendę, eo q̄ Deū & studiosum habere dicimus eas, potētes enim dicimus eos esse, praua agere: quare nullius vituperabilis erit genus potestas. Si aut non, accidet vituperandorū quiddam eligendū esse: nā, erit quædam potestas vituperabilis. Et si quid pp se honorabilem vel eligibilū, in potestate vel potente, vel effectiuo posuit. Nam oīs potestas, & oē potens, aut effectiuum, pp aliud eligendum. Aut si quid eorū, quę sunt in duobus generibus vel pluribus in altero posuit. Quædam enim non est in vno genere ponere: vt fraudulentum, aut calumniatorē: neq; enim qui eligit, impotens aut, neq; qui potest, at non eligens, calumniator, aut fraudulentus: sed qui vtraq; hæc habet, quare non ponenda sunt in vno genere, sed in vtroq; eorum quę dicta sunt. Amplius, aliquoties ē conuerso, genus quidem vt differēntiam, differēntiam autem vt genus assignant. Vt stuporem, superabundantiam admirationis, & fidem vehementiam opinionis: nam neq; superabundantia, neq; vehementia genus, sed differēntia: videtur enim stupor, admiratio esse superabundans: & fides, opinio vehemens, quare genus admiratio, & opinio est: superabundantia autem, & vehementia differēntia. Amplius, si quis superabundantiam, & vehementiam, vt genera assignet, inanimata fidē facient, & stupefacient: nā, cuiusq; vehementia, & superabundantia illi adest, cuius est superabundantia, & vehementia: si ergo stupor superabundantia est admirationis, aderit admirationi: quare admiratio stupefaciet: si aut & fides aderit opinioni, si vehementia quidē opinionis est: quare opinio fidem faciet. Amplius, accidet sic assignanti vehementiam vehementem dicere, & superabundantiam superabundantē: est enim quēdā fides vehemens: si ergo fides vehementia est, vehementia erit vehemens: si autem & stupor quidam & superabundans: si ergo stupor est superabundantia, superabundantia erit superabundans: vī autem neutrum horū, quemadmodū nec disciplina disciplinatū, nec motus motū.

K iij Qñq;

63. Loc. na.
Declaratio.

64. Loc. na.
Declaratio.

65. Loc. na.
Declaratio.

66. Loc. na.
Declaratio.

67. Loc. na.
Declaratio.

Topicorum

G Quandoq; aut peccant, & passionē in genere eius quod passum est ponentes. Vt immortalitatē vitam sempiternā dicētes esse: passio enim vitæ & accūs immortalitas vī esse: q̄ aut verū sit quod dicitur, manifestū fiet, si quis admittat aliquē ex mortali fieri immortālē: nullus enim dicit aliā vitā eū sumere, sed accūs aliquod, vel passionē huic eidem aduenire: quare non genus vita, immortalitatis. Rursū, si passionē cuius est passio, illius genus dicit eē. Vt spiritū aerem motum: magis enim motus aeris, spiritus: nā, aer idem permanet, & qñ mouetur, & qñ stat, quare non est omni no aer spiritus: esset enim & non moto aere spiritus, si quidem idē aer permanet, qui quidem erat spiritus: similiter aut, & in alijs hmōi. Si igitur, & in hoc oportet admittere q̄ aer motus, est spiritus, nō tamen de omnibus huiusmodi est assignandum, de quibus nō verificatur genus, sed de quibuscunq; vere prædicatur assignatum genus: nam in quibuscūq; non videtur verificari, vt in luto, & niue: nam niuem dicunt esse aquam coagulata, lutum autem terram humido temperatam: est autem neq; nix aqua, neq; lutum terra: quare neutrum assignatorum generum erit genus: oportet enim genus verificari semper de omnibus speciebus: similiter aut neq; vinū est aqua putrefacta (sicut Empedocles dicit, in ligno putruit ynda) nam simpliciter non est aqua.

Sermo de alijs Generis locis.

Cap. 3.

A B R A M

M A N T I N V S

Locus. 18.
qui ē. 58.

Vigesimus octau⁹ locus ē, quando quis ponit habitum genus actus, aut actum genus habitus. Exemplum positionis habitus genus act⁹, est sermo dicentis, quod medicina sit genus regiminis conualescentiū: conualescentium nanq; regimen nō est species medicinæ, sed ipsum regimen est ipsamet medicina. Exemplum autem huius, qui posuit actū genus habitus est, prout qui dixerit genus febris esse actionum nocunietum: notum autem est, quod qui poneret genus huiusmodi, abstulerit ab eo prædicationem in eo q̄ quid sit. Et ideo hic locus est demonstratus in destructione.

Vigesimus

Vigesimus octauus locus est, si aliquis ponat habitū esse genus ad actū, vel actū ad ipsum habitū. exempli gratiā, qui ponit habitum esse genus ipsius actionis, seu actus, est, vt si dicat medicinam esse genus ad regimen conualescentium: quoniam regimen conualescentium nō est vna specierum artis medicæ: sed ipsum regimen est ipsamet medicina. Exemplum vero eius, qui ponit ipsum actum genus ad habitum. vt si quis dixerit, genus ipsius febris esse læsionem operationis. Manifestum autem est, quod qui ita describit genus, tollit prædicationem in eo q̄ quid est: & ideo is locus est demonstratus in destruendo.

Locus

A B C D E F

M A N T I N E S

Locus. 29.
qui ē. 59.
& 60.

A Vigēsimus nonus locus est, quia ponere rem illud consequentem, in dicitum est ponere in potentia habitum consequentem ipsam: hoc est: ponere potentiam genus ipsius habitus. verbi gratia, qui poneret mansuetudinem & fortitudinem continentiam ab ira & timore, & constantiam a fuga: fortis enim & mitis est aliud, q̄ continēs: fortis enim est, quem non aggreditur timor: cōstans autem est qui se cohortatur ad ferendum restertibiles: & similiter continens est, quem nō aggreditur iracundia: constans autem est, quē aggreditur accidens iracundiæ & se detinet in illa. Et ideo dicitur quod habens habitum sit, quem non aggrediuntur accidentia, constans autem est, quem aggrediuntur accidentia, & detinet se in illis, & ut vniuersalius inquam, constare anima est causa in essendi habitum constanti. Et ideo, quando est habitus, sequitur necessario q̄ sit potentia præcedens ipsum, & nō sequitur, ex quo constantia præcedit habitum q̄ sit illius genus: hoc autem est per se notum. Et hinc ponendum est tristitia esse genus iræ, & opinionem, genus assertionis: tristitia enim sequitur ab essendo iram: impossibile enim est irascentem non contristari, & tristitia est causa iræ. Neq; etiam opinio est genus assertionis, & si præcedat esse ipsam, & hæc illam sequatur: veritas enim primo fuit opinio: quando autē aucta & roborata est, fit assertio. Nullum autem genus est huius conditionis, hoc autem existente, ut præscripsimus, cōsequens, quod falsum ponentem genus secundum baptismum, est tripliciter, aut q̄ cōsequens sit sicut

D Locus vigēsimus nonus est, si ponat res pro re, quæ ad illā sequitur, ut q̄ ponat habitus pro potentia, q̄ illū sequitur, hoc est q̄ ponatur potentia genus ad habitū. Exempli grā, si quis ponat mansuetudinē esse continentiam iræ, & fortitudinē continentiam timoris, & abstinentiam a fuga. Nam ipse fortis ac mansuetus disseruit ab ipso continente, nā fortis est, qui nō afficit timore, cōtinens vero, qui resistit rebus incutientibus timorem: sicut; & mansuetus, qui ira non afficit, ab eaq; se abstinet, cōtinens vero, quē aggreditur aliquod accidens iræ, & tñ non perturbatur ab ea, sed resistit ei: & ideo dicitur, q̄ qui habet aliquem habitū, est ille, quē non aggrediuntur passi ones, seu casus ipsi: sed cōtinens est ille, quē perturbationes aggrediuntur, & infestant, sed nō perturbatur ab eis, sed resistit eis, & (ut verbo dicā) ipsa cōtinentia est causa, ut reperiat habitus in ipso continente: & ideo, si reperit ipse habitus, necesse est oīno, ut reperiat potentia, quæ eū præcedat: neq; propterea sequitur, si continentia præcedit habitum, ut propterea sit eius genus: & hoc perspicuum est. Similiterq; ponere tristitiam genus ad irā, & opinionē genus ad fidem, quia tristitia necessario sequitur ad ipsam irā, qm̄, qui irascitur, impossibile est, quin contristetur, & ipsa tristitia est causa iræ, neq; opinio est genus fidei, licet præcedat eius esse, sequitur autē ad ipsam, qm̄ fides primo est opinio, postea vero ipsa aucta & firmata fit fides, sed nō dat huiusmodi genus: si ergo res ita hēt, sequitur ut illud consequens, in quo peccat, qui ponit ipsum esse genus, est vñ horū trium: nepe vel ut ipsum cōsequens sit in potentia

K m j tentia

Topicorum

ARRAM

MANTINVS

G sicut potentia ad habitum, prout est potentia ad cateruam terribilium, quæ est habitus, qui est ipsa sortitudo, aut sicut causa alicuius rei, prout tristitia efficit iracundiam, aut sicut res remissa debilis virtutis, prout est opinio cum assertionem: opinio enim est debilis assertio: & hinc errauit quod posuit progressum genus cursus.

Locus. 30.
qui est. 62.

H Trigesimus autem locus est, quod consideremus, an moris speciei & generis sit, quod sint in vno subiecto, in quo est species, in illo sit genus: si autem illud non est genus, prout sunt albedo & color, quia in quo est albedo, in illo est color: si quis autem poneret timorem genus pudoris, & tristitiam genus iræ, non esset genus illud, quod poneretur: pudor enim est in parte cogitativa, & timor in animi excitatiua, & tristitia in concupiscibili, & ira & contentio in irascibili. Hic autem locus est demonstratiuus: si enim spes inest alicui subiecto, secundum quod inter ea est essentialis habitudo, genus necessario inest illi. Et hic locus inuenit et ipsum accedens: vulgatum enim est, quod accedens & res quæ accedit, in sint vni eidem rei: si autem non in sint vni rei, illud non est accedens. Et huius loci instantia est, quia rubor pudoris & pallor timoris sunt duo accidentia, quæ in sunt faciei, & consequuntur ob animæ affectum.

Locus. 31.
qui est. 62.

Trigesimus primus locus est, quod consideremus, si genus non prædicetur de specie simpliciter, sed prædicetur de ea adiectione connexæ clausulæ, & conditionis, illud non est genus: & hanc ob causam sentiens & videns non est genus animalis: animal enim sentit per eius partem, quæ est ipsius anima. Et ille locus est demonstratiuus.

Trige-

tentia ad habitum, sicut est potentia super congregationem terribilium, quæ reperitur in ipso habitu, qui est sortitudo: vel ut sit causa rei futuræ, ut tristitia, quæ efficit iram, vel ut res exigua imbecillis roboris, ut est opinio ad ipsam fidem, seu certitudinem: nam opinio est debilis fides, vel certitudo debilis: hinc errat, qui ponit ambulationis genus ipsum cursus.

Trigesimus locus est, ut inspiciamus utrum genus & spes sint apta nata esse in eodem subiecto, tunc enim in quo reperitur spes, reperitur & genus: alias, non est genus, ut albedo & color, nam in quo inest albedo, in eodem reperitur & color. Et si quispiam dixerit timorem esse genus verecundie, & tristitiam genus iræ, non recte assignauit genus, quoniam verecundia est in parte rationali, timor vero in irascibili, & tristitia in concupiscibili, & ira in irascibili. Isque locus est demonstratiuus: nam, si spes reperitur in aliquo subiecto, propterea quia habent inter se quandam habitudinem demonstratiuam, tunc de necessitate genus reperietur in eo. Is autem locus est utilis ad ipsum accedens, nam manifestum est, quod accedens, & id, propter quod ipsum accedit, sunt in eadem metere, & si non existant in eadem re, tunc erit accedens: sed huius loci instantia est, quoniam rubor verecundie, & pallor timoris sunt duo accidentia, quæ existunt in facie, & tamen insequuntur animæ passionem.

M

Locus trigesimus primus est, ut consideremus: nam, si genus non prædicetur de specie simpliciter, sed prædicetur de ea cum quid, & cum conditione, tunc non est genus: & ob hanc causam nec ipsum sensitiuum neque visum est genus ad animal, quoniam animal est sensitiuum parte eius, quæ est anima: & est locus hic demonstratiuus.

Trigesimus

ABRAM

MANTINVS

A Trigesimus secundus locus est, q totum ponatur in parte, hoc est, q totum ponatur parus species, prout qui posuit lutum genus terræ: nam terra est pars luti. Et hic locus est, quod deest prædicatio in eo quod quid sit.

Locus. 33. Trigesimus tertius locus est, q cō
qui est 64 siderem⁹ an posuerit aliquam rerū
& 65. turpium, a quarū fuga est in poten
tia illius quem illæ attingunt: pro
quo quis poneret sophisticā illū, qui
adipisceret opes & magistratus per
sciām, & latroñem illum, qui posset
furari: hic enim denominauit ali
quem fm aliquam rem in actū, in
eo q quid res sit, quatenus illa inest
illi in potentia. Eximius enim rerū
studiosus præpotens posset praua fa
cere, sed non faceret malum. Et iter
um, quia potentia sunt eligendæ,
ipsas enim inesse habentibus poten
tias sit ob duarum operationū præ
statiorem. Si autem fecerit malū. i. per
accidens: & ideo non sunt turpes se
cundum se. & similiter sit, si posue
rit aliquam rerum eligendarum in
potentia ad illas. Potentia enim est
eligendā propter aliud. Et vniuersa
liter hic locus redit ad eum, in quo
ponitur pro te ipsius euentum.

C Trigesimus quartus locus est, q
qui est 66 consideremus si spēs sit de illis, qua
& 67. rum moris est esse in pluribus, q in
vno gñe. & ponere in vno, illud nō
esset genus: prout latro, qui est eli
gens & potens, non. n. est latro qui
eligit, & non pōt, neq; iterū qui pōt
& non eligit. Themistius autem dicit,
q hic locus est falsus, qm non inue
nitur aliqua res, quæ subsit duobus
generibus supremis ex vna parte: &
hoc est impossibile nisi in prædicamēto

Trigesimus secundus locus est, si **D**
ponat totum in parte. i. vt ponat to
tū species parus. vt si quis poneret
genus ipsius luti ipsam terram, ter
ra sit pars luti, & in loco deest prædi
catio in eo quod quid est.

Locus trigesimus tertius est, vt in
spiciamus si ponatur aliquid in pote
ntia, vt fugiendorū in poten
tia, vt propterea pueniant actu: vt si
quis ponat, sophisticā esse qui pōt
diuitias præstare, scientiamq; appa
rentē tradere, & furē qui possit alic
na surripere bona. Qm non deno
minabit aliquis aliqua re actu, eo
modo, quo denotatur, quatenus est **E**
in potentia ad illam rē. Nā Probus
Rex habes potestatem, pōt vtiq; ma
lum agere, sed nou aget malū. pote
states præterea eligunt p se, qm re
periunt in habentibus ipsas potesta
tes pp meliorem duarū actionū, &
si agantur in malam partē, illud erit
p accidens, & ideo, illa non sunt per
se vituperanda: similiterq; si quis po
suerit aliquod eligibilium in poten
tia, qm potentia eliget pp aliud: &
tandem hic locus reducit ad eū, in
quo ponitur res pro eius consequen
te, vel accidente.

Trigesimus quartus locus est, vt **F**
inspiciamus verum spēs aliqua pos
sit ex natura sua poni sub pluribus
generibus vno, & ponat sub vnico
genere, tunc illud non est genus: vt
fur, qui est eligēs, & potens, nā nō ē
fur qui eligit, & non est potens, neq;
qui est potens, & non eligit. Themis
tius autem dicit, q hic locus est falsus,
qm non reperitur aliquid, quod in
cludatur sub duobus generibus su
premis vnica & eadem ratione: hoc
autem non pōt fieri, nisi in prædicamēto
rela-

Topicorum

ABRAM

G relationis, ex quo illud euenit oib⁹ prædicamentis. Et dicit, q^d si ponat^r fur in electione, & potestate est et ror circa illum, qua ponitur res in suum euentum, nec illorum aggregatum est illius genus. Hoc autem est considerandum.

Locus. 35.
qui est 68
& 69,

H Trigesimus quintus locus est, q^d ponatur patiens genus ipsius passionis, prout diceretur q^d priuatio mortis sit vita æterna, estimatur enim, q^d priuatio mortis sit accidens, aut passio vitæ æternæ: si aut priuatio mortis esset vita, priuatio esset ipse habitus: & si qui diceret, q^d ventus sit aer motus, prius enim esset, q^d ventus esset ipsius aeris motus, aer. n. est aer, siue quiescat, siue moueatur, & si ventus esset aer, esset ventus illo quiescente. Huius autem basis est, quia genus verificatur de speciebus in eo q^d quid sit. Huius aut loci contrarium est, vt qui posuit aerē motum, esse ipsum ventum.

MANTINVS

relationis, quia consequitur omnia prædicamenta. Dicit igitur, q^d si ponat^r fur p electionem & potestatem, peccat, propterea quia ponitur res p suum consequens: illorum enim aggregatum non est suum genus, hoc tñ indiget consideratione.

Locus trigesimus quintus est, cum ponit^r ipsum patiens genus passionis. vt si quis dicat immortalitatem esse vitam sempiternam, qm̄ immortalitas vñ esse accidens, vel passio ipsi⁹, vitæ sempiternæ, si igit ipsa immortalitas esset vita, tunc ipsa priuatio esset habitus. similiterq^{ue} qui dicit ventum esse aeternum motum, qm̄ porius ventus est motus aeris, cum ipse aer sit aer iam quiescens, qm̄ motus: sed si ventus esset aer, tunc esset ventus, dum quiescit: & huius rei fundamentum est, q^d genus vete dñ de speciebus in eo quod quid est. sed huius loci contrarium est, si quis posuerit aerem motum esse ventum.

De Genere, loci alij.

Cap. 6.

70. locus.
Declaratio.

Amplius, si omnino quod assignatum est, nullius est gen⁹. Manifestum enim, qm̄ neq^{ue} eius, quod dictum est. Considerandum aut ex eo quod nihil eorū differt specie, quæ participant assignatum genus. Vt nihil alba differunt specie, ipsa a se inuicem: omnis aut generis sunt species differentes: quare nullius erit albū

71. locus.
Declaratio.

Igenus. Rursum, si quod omnia sequitur, genus, vel differentiam dixit. Plura enim sunt, quæ omnia sequuntur: vt ens, & vnum eorum sunt, quæ omnia sequuntur: si igitur ens genus assignauerim⁹,

72. locus.
Declaratio.

manifestum, qm̄ oīum erit genus; eo q^d prædicatur de eis: de nullo enim genus q^{ue} de speciebus prædicatur: quare & vnum spēs erit entis: accidit ergo de oībus, de quibus genus prædicatur, & spēm prædicari, eo q^d ens, & vnum de oībus simpliciter prædicantur; oportet autem de paucioribus specie prædicari. Si aut quod omnia sequitur, differentiam dixit, perspicuum qm̄ de equalibus, vel de pluribus differentia q^{ue} genus dicitur. Nam, si & genus omnia sequitur, de equalibus; si vero non omnia sequatur genus de pluribus

- A**ribus differentia dicitur q̄ ipsum genus. Amplius, si in subiecta specie est, quod assignatū genus dicit. Vt album in niue: quare manifestum qm̄ non erit genus: de subiecta enim specie solū gen⁹ dī. Considerandum autem etiam est, si non vniuocum sit genus sp̄ci. Nam de oībus speciebus vniuoce genus prædicatur. Amplius, qm̄ existente & speciei, & generi contrario, si quod melius contrariū est, in peiori genere ponit. Nam accidet reliquū in reliquo esse, eo q̄ contraria in contrarijs generibus: quare quod deterius est, in meliori erit: at v̄ melioris, & genus melius esse. Et si eodē sit ad vtraq; se habente, in peiore, & non in meliore genere ponit. Vt aīam ipsum quod est agitationem, aut agitatū: nam pari modo eadem statua, & agitatiua esse v̄: quare si melius statio, in hoc oportet genere ponere. Amplius, ex magis, & minus. Destructiui quidem, si genus suscipit magis, sp̄s autem nō suscipit, neq; ipsa, neq; quod ab ipsa dicitur: vt si virtus suscipit magis, & iustitia, & iustus: dicitur enim iustus magis alter altero: si igitur assignatum quidem genus magis suscipit, species autem non suscipit, neq; ipsa, neq; quod ab ipsa dicitur, non erit quidem assignatum genus.

73. locus.

Declaratio.

74. locus.

Declaratio.

75. locus.

Declaratio.

76. locus.

Declaratio.

77. locus.

Declaratio.

- B**ursum, quod magis videtur, vel similiter, non est genus: manifestum, qm̄ nec quod assignatum est. Vtilis autem hic locus in talibus maxime, in quibus plura vidēt de specie in eo quod quid est prædicata, cum non determinatum est, neq; promptum nobis, est dicere, quodnam eorum genus: vt de ira, tristitia, & opinio parui pendit, in eo quod quid est prædicari videtur: contristatur enim iratus, & opinatur parui pendij. Eadem autem cōsideratio, & in specie ad aliud aliquid comparanti. Nam, si quod magis, aut similiter videtur esse in assignato genere, non est in genere, manifestum, q̄ neq; assignata omnino species erit in genere: interim tū igitur quemadmodum dictum est, vtendum. Astringenti vero si quidem suscipit magis quod assignatum est genus, & species, non utilis locus: nihil enim prohibet vtrorumq; suscipientium non esse alterum alterius genus: nam bonum & album suscipit magis, et neutrum neutrius genus. Genus autem, & specierum ad seinuicem comparatio, utilis: vt si similiter hoc, & hoc genus: si alterū genus, & alterum: similiter autem & si quod minus, & quod magis: vt si continentia, magis potestas, quā virtus genus, virtus autem genus, & potestas. Eadem autem & de specie conuenit dici: nam si similiter hoc, & hoc propositi species: si alterū species, & reliquum: & si quod minus videtur, sp̄s est, & q̄d magis. Amplius, ad construendum: perspicendum si de quibus assignatum est genus, in eo quod quid est prædicatur: cum nō sit vna assignata species,

78. locus.

Declaratio.

79. locus.

Declaratio.

79. locus.

Declaratio.

Topicorum

Gcies, sed plures, & differentes. Nam manifestum qm̄ erit genus. Si autem in assignato species est, considerandum & si de alijs speciebus genus in eo quod quid est prædicatur. Nam, rursus accidet de pluribus, & differentibus idem prædicari. Qm̄ autem videtur in quibusdam, & differentia in eo quod quid est de speciebus prædicari, separandum est genus & differentia, vtenti ijs quæ dicent elementis. Primum quidē, qm̄ genus de pluribus dī q̄ differentia. Deinde, qm̄ fm̄ eius (quod quid est) assignationem, magis conuenit genus, q̄ differentiam dicere. Nā, qui animal dicit hominem, magis indicat quid est homo, q̄ qui gressibile. Et qm̄ differentia quidem qualitatem generis semper significat: genus autē, differentia non. Nā qui dicit gressibile, quiddā animal dicit: qui vero animal dicit, non dicit quale quiddam gressibile: differentia igitur à genere sic separanda. Qm̄ autē v̄ Musicum, quia Musicum est, sciens esse: & Musica scientia quædā est: & si ambulās eo q̄ ambulat mouetur, ambulatio motus quidem est: considerandū in quo genere vult quippiam construere secundū dictū modum. vt si scientiam ipsum quod est fides: si sciens quatenus scit, fides: manifestū enim qm̄ scientia fides quædā erit: eodem autē modo, & in alijs huiusmodi. Amplius, qm̄ quod sequitur aliquid semper, & non conuertit, difficile est separare, q̄ non sit genus, si hoc quidem illud sequitur omne, illud vero hoc non oē. Vt tranquillitatem quies, & numerū diuisibile, ē conuerso autē non: nam diuisibile non oē, numerus, neque quies oīs, tranquillitas: ipso quidem est vtendum, vt genere quod est semper consequens, cū non conuertatur alterum: cū autem alterū se extendit non in oībus, obsequendū. Instatia autē huius: qm̄ non ens sequitur oē quod sit (nā quod sit non est) nō cōuertitur (non. n. omne quod non est, sit) attamen non est genus nō ens eius quod sit: simplr enim non sunt non entis species. De genere igitur quemadmodum dictum est, transeundum.

Sermo de nonnullis alijs locis Generis. Cap. 6.

A B R A M

M A N T I N V S

Locus. 16.
cl. 70. **T**rigesimus sextus locus est, si res denotate per genus nō differant per aliquam differentiarum, prout qui poneret album genus rerum albarum.

Locus. 17.
qui est 71.
& 72. **T**rigesimus septimus locus est, q̄ ponatur consequens omnes res genus alicuius rei: vt qui poneret vñū & ens genus decem prædicamentorū:

opor-

Locus trigesimus sextus est, cū ea, quæ pro genere assignantur non differant aliqua differentia, vt si quis dicat album esse genus rerū albarum.

Locustrigesim⁹ septimus est, cū ponit quod sequit ad oēs res esse genus alicuius rei, vt si quis ponat vñū & ens esse genus decē p̄dicamētōrū,

quia

ABRAM

MANTINVS

A oporteret enim, q̄ ens esset genus vnus, & vnum genus illius, ex quo vtrunq; eorum verificatur de alterutro, & esset vna eadem res, relatione vniuseiusdem rei, aliquando genus, & aliquando species: hoc autem est falsum, quia genus prædicatur de pluribus, q̄ prædicetur species. Sicque etiam errat qui poneret talia consequentia differentias: consequens enim rem sicut non largitur ipsius quidditatem, sic non largitur qualis res sit: & ob hoc sequeretur, q̄ differentia esset æqualis generi, aut eo vniuersaliori.

Locus. 38.
qui est 73

Trigesimus octauus locus est, si genus denominatum dicatur in subiecto, non de subiecto, & species de subiecto, illud non est genus, si autem, accidentia essent genera substantiarum,

Locus. 39.
qui est 74

Trigesimus nonus locus est, q̄ cōsideremus, an speciei sit cōtrarium, & generi sit contrarium, & species præstantior illarum posita fuerit generis vilioris illorū, illud quod possumus est genus, non est genus. Et ex hoc loco intulit Socrates errorē in Libro de Republica, quem sensit deceptor, quia ex quo excellentius est contrariū iniustitiæ, & bona electio contraria est malæ electioni, & iustitia est excellentior, & iniustitia & bona electio excellentior est mala electione, litigiose & paralogistice intulit, iustitiæ genus esse malam electionem. Ait Themistius hic locus est vulgaris, sed fortasse vis huius loci sumitur ab essentia rei, quod est ex quo genera insunt speciebus secundum sui essentiam: necessariū itaque est,

quia tunc oportebit ipsum ens esse D genus ad ipsum vnum, & vnum genus quoque; ad ipsum, cum alterutrum eorum vere dicatur de alterutro: & sic vna & eadem res, in relatione ad eādem rem quāq; erit genus, quāq; vero species: quod est falsum, quia genus de pluribus prædicatur q̄ species. Sicut quoque; errat qui ponit huiusce modi consequentia esse differentias, quia quemadmodum id, quod consequitur rem, non præstat eius quidditatem, s. vt significet quid sit, ita et neque; quale sit illud, & sequeretur ex hoc, vt ipsa differentia esset æqualis B ipsi generi vel vniuersaliori ipso.

Locus trigesimus octauus est, si genus assignatum dicatur esse in subiecto, & non de subiecto, species vero de subiecto, tūc illud non erit genus, alias enim accidentia essent genera substantiarum.

Trigesimus nonus locus est, vt inspiciamus, si species habet contrarium, & genus quoque; habeat contrarium, & ponatur species illorum melior in genere deteriori, tunc id, quod fuit positum genus, non erit genus. Et ex hoc loco probauit Socrates in lib. F de Republica etrotem cuiusdā sophistæ. quia cum iustitia sit contraria iniustitiæ, & bona electio contraria malæ electioni, & iustitia sit melior iniustitia, & bona electio melior mala electione, ideo intulit contra ipsum instantiam & impugnationem, quia ponebat genus iustitiæ esse malam electionem. Inquit Themistius, hic locus est probabilis rethoricus: sed fortasse vis huius loci erit sumpta ex essentia rei, cū ipsa genera insunt speciebus secundum sui essentiam suam: necesse ergo ē, vt ipsum melius atque; ipsum

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G est, q; præstantior & vilior res sequatur in vtrinq; vno eodem modo. Et dixit: huius loci instantia est, q; vermis & musca est vilior imagine Lunæ facta ex are. Hæc autem non est instantia, quia nullæ res inanimatorum præstantior, q; aia, Lunæ autem imago est præstans fm positionē, nō nāt.

Quadragesimus locus est, si fuerit vna res attributa duabus rebus vna habitudine, & vna illarū fuerit præstantior q; altera: res autem illa ponit in viliori, non in præstantiori, illud non est genus, prout est de anima, quia ei inest motus, sicut ei inest qes, & ex quo quies est permanentia, præstantior est illi q; inesse ei motum. Sicq; qui posuit eam in motu errauit: hic autem locus est vulgaris.

Quadragesimus primus locus sumitur ab eo quod est magis & minus & æquale, & est de locis communibus omnibus quæ sunt, & sumitur à rebus, quæ sunt de foris. Numerus autem locorum qui sunt huius loci, est proximus numero locorum, qui sunt de quæsito accidentis. Primus itaque locus destruens quidem est si genus recipiat additionem, & species non recipiat id, de quo dicitur q; sit genus, non est genus: & hic locus est demonstratiuus. Et hinc accidit error illius, qui definiuit dubium, q; sit æquilibrium oppositarum opinionum: æquilibrium enim non suscipit additionem, dubium autem suscipit illam. Et ille est debilis in constructione, quia quando vtræque suscipiunt magis & minus, non sequitur quod vnum sit alterius genus, prout sunt albus & pulcher & intelligens & prudens. Secundus autem locus est, si quod magis aut æqualiter

ipsum deterius eodem modo sequatur vtrunq; eorū. Dixitq; instantia huius loci est, quia vermis & musca est deterius imagine Lunæ. Sed hæc non est instantia, qm nullū inanimatum est melius aliquo aia. Imago autem Lunæ erat præstans & nobilis fm positionē, non fm nām. Locus quadragesimus est, vt inspicianus si vna & eadem res referat: ad duo eadem relatione, & vñ illorum sit melius altero, & responatur in deterius, non in melius, tunc illud non erit genus, vt aia, quæ hēt motum, quemadmodū & quietem, sed cum quies sit statio, seu firmitas melior quidem est ei, q; motus, ergo qui ponit eam habere motum, peccat: & hic locus est probabilis.

Locus quadragesimus primus, est sumptus ab eo, quod est fm magis vel minus, vel æquale, & est ex locis communibus cūctis problematibus, & est sumptus à rebus exterioribus, & tot sunt ferè loca huius loci, quot sunt ea, quæ numerauit problema accidentis. Primus autem locus destructiuus quidem est, vt inspiciamus vtrum genus suspiciat magis, spēs vero non recipiat ipsum, tunc, quod dicitur de specie non erit genus, & hic locus est demonstratiuus. Hinc errauit, qui diffiniuit dubitationē, esse æqualitatem contrariarum cogitationum, qm ipsa æqualitas non suscipit magis, dubitatio vero ipsam suscipit. Est tñ hic locus debilis in constructione, qm licet vtrunq; eorū suscipiat magis & minus, non propterea sequitur, vt vnum eorū sit gen⁹ ad alterum: vt album & honestum, seu pulchrum, & intelligens & prudens: secundus locus est, si illud qd vñ esse magis

Locus 40
qui est 75

Locus 41
qui est 76

I

I

ter

magis

ABRAM

MANTINVS

Ater putatur esse genus, non sit gen⁹,
nec quod positum est esse genusest
genus: & hic quidem locus utilis, est
in rebus, de quibus putatur, q^d præ-
dicentur de vna re, quatenus sint il-
lius genera, abq³; q^d nobis constet, q^d
illatum sit genus fm veritatem. Cu-
ius exemplum est, quia tempus esti-
matur, q^d sit motus, & q^d sit numer⁹,
& similiter ira estimatur, q^d sit tristi-
tia, & q^d sit pp cogitationem, qm q^d
irascit^r cõtristat, & cogitat, q^d aggres-
sus est fuerit speratus, & fm hanc spe-
ciem scrutiny scrutaret de ipsa spe-
cie cõparando ipsam ad indiuiduū,

B quia si qd magis aut æqualiter æsti-
mat esse species, non sit species, quæ
posita est spēs non est spēs. Et cõstru-
ctio iterum profert his locis: si enī
hoc & hoc, de quibus putat q^d sint
genera sūt, & vnum illorū est gen⁹,
alterum etiam est genus: & sūt si il-
lud, de quo min⁹ erat opinio, est ge-
nus, id, de quo magis est opinio, est
genus. v. g. si potestas magis sit con-
tinentiæ genus q^d virtus, & virtus est
genus, potestas etiā est genus: & hæc
eadem verba dicent^r de constru-
ctione spēs: oīa aut^m hæc loca sunt p-
suasua, nisi prius fuerit nātr prius.

Locus. 41
qui est 77

C Quadragesimus secundus locus ē
de differentia, q^d est inter genus &
differētiā. Primo, quia genus præ-
dicatur de pluribus, q^d prædicet dif-
ferentia. & Secundo, quia genus ma-
gis significat rem, q^d differētia, & dif-
ferētia significat qualitatem, gen⁹
autem non significat qualitatem: q^d
enim diceret progressiuum, diceret
aīal qualificatum, qui autem diceret
aīal, & non diceret progressiuū, non
qualificaret: hoc autem generis &
differētiæ discrimē est diuulgatū.

Qua-

magis genus, vel sūb, non sit gen⁹: **D**
ergo illud, qd positū est p genere,
non erit genus, & hic locus est utilis
in rebus, q^d vīr p̄dicari de aliqua re,
q^d tenus sunt gna eius, licet nos igno-
remus, quod nā illorum sit vere ge-
nus. exempli gfa tēpuse existimat esse
motus, atq³; numerus: sūtq³; ira exi-
stimat esse tristitia, atq³; esse p opi-
nionem, qm qui iratur tristat, & opi-
natur recepisse parupēdentiā, seu
vituperiū: & hocmet genere consi-
derationis considerat spēs, prout cõ-
paratur ipsi indiuiduo, qm si id qd
existimat esse magis spēs, vel æqua-
liter non sit spēs, tunc illa species assi-
gnata, non erit species: In construē-
do etiam vitmur his locis. nā si hoc
& hoc quod existimat esse genus si-
mili ratione, & vnum eorum fuerit
genus, tunc aliud quoq³; erit genus:
similiterq³; si minus opinabile fue-
rit genus, ergo magis opinabile eri-
genus. exempli gratia, si potestas est
genus continentię, magisq³; virtus,
& virtus sit gen⁹. ergo & ipsa pote-
stas erit genus: & hæc eadem dñr ad
construendā spēm: oīa autem hæc
loca sunt probabilia: verum primus
est prior natura.

E Locus quadragesimus secundus ē,
quo separat genus ā dñia: & primo,
qm genus prædicat de pluribus q^d p
dicet differentia: secundo vero, qm
genus magis significat quiditatem
rei, q^d differentia. Differentia vero si
gnificat qualitatem: genus aut^m non si-
gnificat qualitatem. Nā cum dñ gressi-
bile, dñ aīal qualificatum, seu quale
quid: sed qui dicit animal, & non di-
cit gressibile, non dicit quale quid:
& hæc diuersitas, quæ est inter gen⁹
& differentiam est probabilis.

Locus

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

Locus. 41
qui est re-
liqua bñ
loca;

G Quadragesimustertius loc^{us} est, q^{ui} quicquid ipsum esse sequi essendo spem, aut sequi spem esse essendo ipsum, estimat de illo q^{ui} sit gen^{us} & difficile sit distinguere inter ipsum & ipsum gen^{us}. Huius aut^{em} instatia est, q^{uia} quod est in generatione, est non ens, & non ens non est genus illius, quod est in generatione, & rursus, quia si hoc sit esset genus, connexa essent genera. Expedit aut^{em} te scire, q^{ui} loca priorum generi eiusdem sit ipso r^{ati} disciplina, reducendo oia illa ad quatuor bases, quas diximus q^{ui} sint sedes locorum generu^m. Prima enim **H** basis, s. q^{ui} genus inesse speciei oporteat esse necessarium; sumit sub se locu^m, quo d^{icitur}, si quod ponit^{ur} genus conueniat definitioni accidentis: & q^{ui} si q^{ui} positu^m est iⁿ genere, impossibile sit, q^{ui} conueniat illi h^{abitu} specieru^m: & q^{ui} si nulla d^{icitur} diuidentiu^m genus p^{ro}dicet de illo, quod positu^m est spes: & q^{ui} si spes conueniat alicui rei, q^{ui} nullo pacto in sit rebus, quae sub sunt generi: haec enim quatuor continet, q^{ui} id quod positu^m est genus, non sit speciei: siq^{ui}; continent e^{ss} circumstantia, sicut destructiones, & in omnibus quaesitis sim^{il} excepto primo. Secunda vet^o basis est, s. q^{ui} expedit genus praedicari de tota specie, & q^{ui} quicquid praedicatur de parte non est genus: & subest illi primus loc^{us}, quem ordine inseruit Aristot^{es}. & est locus partitionis solum. Tertia ante basis est, s. q^{ui} expedit genus superare in essendo ipsam speciem, q^{ui} illud quod praedicatione non superat speciem, non sit genus, & subintraⁿ illam plura loca: quorum primus est, si connectatur generi definitio spei, quia si connectatur, aequatur illi, aut

Locus quadragesimustertius est, **K** ut quodcuq^{ue} de^{bet} data speⁱ, sed non oporteat spem dari dato illo, existimat q^{ui}de illud e^{ss} gen^{us}: & erit difficile distinguere inter ipsum & ipsum gen^{us}. Sed huius instatia est, q^{uia} quod sit, non est ens, sed non ens non est genus ad id q^{ui} sit: p^{ro}pterea si hoc esset si mile generi, tunc & ipsa consequentia essent g^{en}ra. Scire aut^{em} debes, q^{ui} loca propria ipsi generi possunt disci reducendo ea oia ab illa quatuor p^{ri}ncipia, seu e^{ss}ntia, q^{ui} diximus esse fundamenta locoru^m genericoru^m. Nam sub primo loco, qui erat, q^{ui} genus inesse necessario ipsi spei, includit locus ille, in quo dicebat, vtrum id q^{ui} ponitur esse genus conueniat definitioni accidentis: & vtrum id; q^{ui} ponit^{ur} pro genere, possit esse e^{ss} alicui illarum specieru^m: & vtrum vna ex differentijs diuisiuis g^{en}is, non p^{ro}dicet de eo, quod sit positu^m pro spe: & vtrum spes sit e^{ss} alicui rei, q^{ui} nullo pacto p^ot reperiri in rebus sub g^{en}e existentibus: Haec. n. quatuor h^{ab}et hoc iter se e^{ss}, q^{ui} id quod ponit^{ur} esse genus, non inest spei: ergo co^oicant in modo destruendi in oibus problematibus absolutis praeter primum. Sec^{un}dum vero fundamentu^m est, q^{ui} oportet genus praedicari de oibus speibus, & q^{ui} illud quod praedicat de aliqua, non est genus, includit sub eo, primus locus, quem Aristot^{es} narrauit, & est loc^{us} a diuisione t^{er}mi. Sub tertio aut^{em} fundamento, quod est nepe, q^{ui} oportet genus superare spem fin^{em} suu^m esse, & q^{ui} id, quod non superat fin^{em} suu^m esse ipsam spem, non sit genus, includit quid^{am} multa loca: primus locus est, vtrum coniungat generi definitio speciei: na^m si adiungat, tunc erit

A

ABRAM

MANTINVS

D

aut superat illud: secundus autem est, quod species diceretur de pluribus, quod dicat genus, aut equaliter: tertius est, si posueris genus in specie: & quartus est, aut differentiam in specie: & quintus, aut genus in differentia: & sextus, aut differentiam in genere: & septimus, si generi non sit alia species.

Quarta vero basis est, qua dictum est, quod expedit genus predicari de specie in eo, quod quid sit, & quod id quod non predicatur hoc modo non sit genus: & subintran ipsam plura loca nimis, & sunt destruentia & constructiva

B

contra reliqua loca: quorum primus est secundus locus, & loca precedentia, sed ille est ipsamet basis, si ille, quo dictum est, quod id, quod positum est genus non predicetur in eo quod quid sit sed predicatione per accedens: secundus, si genus & species sint unius predicamenti: & tertius: si quod enuntia mus esse genus, non predicetur in eo quod quid sit de aliquo individuorum ipsius species: & quartus, si acciderit speciei, quod ei sit aliud genus ultra genus positum, & neutrum alteri sub sit, nec ambo sub sint alij generi, si genus, quod positum est genus, & omnia genera quae supra ipsum sunt, predicentur de specie in eo quod quid sit vno simili modo: & sextus, si definitiones generum conveniant speciei, & omnibus rebus subordinatis illi: septimus, si posueris differentiam in genus: & octavus, si posueris habitum in differentiam: nonus, si posueris habitum in potentiam consequentem illi: decimus si posueris totum in suas partes: undecimus, si posueris affectus & passiones in patientem: & duodecimus, si posueris aliquam rem de viribus, aut turpibus in potentia: tertius-

C

erit aequale ei, & non superaret ipsa: secundus, verum species dicat de pluribus, quod dicat genus indifferenter, seu equaliter: tertius verum ponat genus species, hoc est sub ipso: quartus vel differentia in specie: quintus vel genus in differentia: sextus vel differentia in genere: septimus si genus non habeat aliam speciem: Quartum vero fundamentum est, in quo dicebat, quod oportet genus predicari de specie in eo quod quid, & quod quicquid non predicatur hoc modo, non est genus, multa includit loca sub se, quae quidem sunt destruentia, & constructiva contra id, quod in alijs contingit locis: primus autem locus eorum est locus secundus ex locis precedentibus, immo est ipsummet fundamentum, & est ille, in quo dicitur quod genus non predicatur in eo quod quid, sed predicatione accidentali: secundus, si genus & species non sint in eodem predicamento: tertius, si id, quod iudicamus esse genus, non predicetur in eo quod quid de aliquo individuorum species: quartus, si contingat speciem habere aliud genus praeter illud positum, & nullum eorum sit sub altero, hoc est alterum sub altero, neque utrumque sub uno genere: quintus, si illud genus, quod ponitur esse genus, cum omnibus alijs generibus, quae supra ipsum, predicetur de specie in eo quod quid est eodem tenore: sextus, si definitiones generum conveniant speciei: & cunctis rebus sub ea ordinatis: septimus, si differentia ponatur in genere: octavus, si habitus ponatur in ipsa differentia: nonus, si habitus ponatur in omni re sequente ipsum: decimus, si totum ponatur in suis partibus: undecimus, si impressiones & passiones ponantur in passio: duodecimus, si ponatur aliqua vituperationum & fugiendorum in potentia: tertius-

E

F

ta. l. alio

Log. cum co. Auer. L. tius-

Topicorum

ABRAM

MANTINVS

G tiusdecimus, si posueris connexum consequens omnem rem in genus, prout est vnum & ens: quarrusdecimus, si enuntiatemus rem, quæ accommodatione dicitur esse genus: quintusdecimus est, in quo dictum est, si moris generis & speciei fuerit, q̄ insint vni subiecto, illud cui inest species, inest ipsum, genus: sextusdecimus, si genus prædicetur de specie adiectione connexæ clausulæ non simpliciter: decimusseptimus, quādo generi, & speciei fuerint contraria, & præstantius contrariorū poneretur in vilius & vilius in præstantius.

Hæc itaq; triginta loca, sunt loca propria generi: reliqua autem loca quæ relata sunt in hoc libro sunt cōmunia, ambientia omnia quæ sita, videlicet quæ sumuntur ab oppositis & sumpta a casibus, & coniugatis, & sumpta ex similibus, & sumpta ab eo quod est magis & minus. Iam autē explicauimus omnia loca generum sicut nobis constitit, & Deo iuuante procedamus ad loca ipsi, p̄prij.

K tiusdecimus, si ponatur id, quod sequitur ad vnamquāq; rem esse genus, vt vnū & ens: decimusquartus, si iudicamus illam rem, quæ est metaphorice esse genus: decimusquintus est ille, in quo dicebat si gen⁹ & species sint apta nata esse vni subiecto, q̄ id, in quo reperitur species, reperietur & genus: sextusdecimus si genus prædicetur de specie fin quid, & nō simpliciter: decimusseptim⁹, si genus, et species habeant contraria, tunc ponatur melius contrariorum in deteriori & deterius in præstantiori Hęc itaq; sunt triginta loca, quæ sunt propria ipsi generi reliqua vero loca, quæ in hoc tractatu narrantur, sunt ex vniuersalibus cōmunibus cūctis problematibus, hoc est, ea quæ sunt sumpta ab oppositis, & sumpta a casibus, & a coniugatis, & a similibus, & quæ sumuntur a magis & minus. Et sic exposuim⁹ omnia loca generica vt nobis fuit concessa eorum intelligentia. nunc aggrediemur loca ipsius q̄ prius Deo optimo Maximo annuente.

I

Præcedentium Quatuor librorum Topicorum, Candide Lector, mediam Auerrois expositionem cum duplici translatione legisti, Abrami scilicet de Balmes, & Iacob Mantini, Reliquorum vero cum sola Abrami translatione leges: Quandoquidem Iacob morte præuentus, perficere illos non valuit.

M

ARISTOTELIS

TOPICORVM

LIBER QVINTVS,

SVMMA LIBRI.

De modis, & Locis Proprij: necnon de non nullis locis, communibus omnibus que sitis, que ab Oppositis, aut a Simili, aut ab eo, quod est Magis, & Minus, & æquale, aut a Causis, & Coniugatis, aut a generatione, & corruptione sumuntur.

De modis Proprij. Cap. 1.

1. locus
Defacio.

Trum aut propriū, an non propriū est quod dictum est, p hęc considerandū.

Assignat aut p priū aut p se, & semper, aut ad aliud, aut aliquā. Per se quidem, vt hominis, aīa manfuetū natura: ad aliud aut, vt aīa ad corpus: qm illa quidem imperare nata, hoc autem parere: semper autem, vt Dei, animal imortale: aliquā vero, vt alicuius hominis ambulare in gymnasio. Sunt autem p priū, quod ad alterum assignatū ē, aut duo problemata, aut quatuor. Nam si de hoc quidem assignatum quippiam fuerit, de illo vero negatum idipsum, duo dūtaxat problemata fiunt: quēadmodum hominis ad equum proprium est quod bipes est: nā & q hō non bipes est argumentabit quispiā, & q equus bipes: vtrinq; aut remouet proprium. Si aut de vtroq; vtrūq; assignatum fuerit, & de vtroq; negatū: quatuor problemata erunt: vt

hoīs proprium ad equū, q ille quidē bipes, hic aut quadrupes est: nam, & q hō non bipes est, & q esse quadrupes natus ē, argumentari est, & q equus bipes, & q non quadrupes, possibile est argumentari: quolibet igit modo ostenso, interimit quod propositum est. Est autem p se quidem proprium, quod ad oīa assignat, & ab oī separat (quemadmodum hoīs animal mortale disciplinæ susceptiuum) ad aliud autē, q nō ab oī, sed ab aliquo statuto determinat (vt virtutis ad disciplinā: qm illa quidem in pluribus, hęc in rationali solo, & in habentibus rationē nata est fieri) semp autem, quod fm omne tempus verificatur, et nunq; relinquitur quemadmodum animalis ex anima & corpore compositum esse, aliquā vero, quod secundum aliquod tempus verificatur, & non ex necessitate semper consequitur: vt alicuius hominis, ambulare in foro. Est autem ad alterum proprium assignare: differentiam dicere, aut in omnibus, & semper, aut vt multum, & in plurimis. Et in omnibus quidem & semper, quemadmodū hoīs proprium ad equum qm bipes: nā homo quidem & omnia, & semper est bipes: equus autem nullus est bipes, & nunq; vt multū autem & in plurimis, quemadmodum rationalis propriū picipare ad concupiscibile, & irascibile, eo q illud quidem impe

3. locus
Defacio.

4. locus
Defacio.

2. locus.
Defacio.

Topicorum

Sermo de modo Proprii. Cap. I. A K

9. Locus
Declaratio

Erat, hæc autem parent: nam neque rationale semper imperat, sed quædādoque illi imperatur: neque concupiscibili, & irascibili semper imperatur, sed imperant quādoque, cum fuerit hominis anima flagitiosa. Propriorum autem ea maxime logica sunt, quæ per se, & semper, & quæ ad aliud. Nam eius quod ad aliud est proprium, plura problemata sunt: quemadmodum diximus & prius: nam aut duo, aut quatuor ex necessitate fiunt problemata, plures autem orationes fiunt ad hæc: quod autem per se est, & semper, ad multa est argumentari, & ad plura tempore observare: quod per se idem ad multa, nam ad vnum quodque eorum quæ sunt, utpote cui oportet inesse proprium: quare si non ab omni separat, non erit bene assignatum proprium: quod autem semper, ad plura tempora est observare, & siue non inest, siue non infuerit, siue non inerit, non erit proprium. Quod vero aliquando, ad illud (quod nunc dicitur) tempus, consideramus: non igitur sunt rationes ad ipsum plures. Logicum autem est problema, ad quod rationes fiunt & crebræ quidem, & bonæ. Ad aliud igitur proprium dictum, ex his quæ sunt de accidente locis inspicendum, si huic quidem accidit, illi vero non. De his autem, quæ semper, & quæ per se, per hæc considerandum.

Proprium in vniuersum est trium specierum, aut proprium per se & semper, & est illud, quod distinguit id, quod proprie concernit totam rem, prout dicimus de homine risibile, aut proprium, quod dicitur in comparatione ad aliud ens, & hoc proprium distinguit illud ab hoc ente tantum, & hoc fit secundum duas species, aut semper necessarium, prout dicimus quod homini proprium sit dum refertur ad equum quod sit bipes, aut per maiori parte, ut quod pars cogitativa de paribus animæ sit ei propria dum refertur ad concupiscibilem, cogitativa enim imperat, & concupiscibilis credit: quare aliquando inuenitur res contra hoc in scelestibus viris: aut est proprium, cum refertur sub quodam tempore, prout ire ad templum est proprium cuncti tempore sue ambulationis, quando non variat hoc illo tempore ab eo ambulatione ad templum. De proprio autem, quod dicitur in comparatione ad aliam rem, quoniam ipsum predicatur de re, sunt duæ quæstiones, aut quatuor: duæ quidem, quoniam proprium affirmatur de vna, & de altera negatur. Verbi gratia, dum dicimus de proprio hominis dum refertur ad equum, quod sit bipes, & secundo, quod equus non sit bipes: quatuor autem, quoniam affirmatur de vtraque illarum, aut negatur de vtraque illarum, gratia exempli, quoniam dicimus de hominis proprio respectu equi, quod sit ipse bipes & non quadrupes, & quod equus sit quadrupes, & non sit bipes. Destructio autem intelligetur hic quatuor modis, quorum vnus est, quod homo, gratia exempli, non sit bipes, aut quod ipse sit quadrupes, aut

9.

A Equum sit bipes, aut q non sit qua-
drupes. Et hæc quidem species prop-
rii, quando dicitur ad relationem,
vis eius est vis accidentis. Et ideo lo-
ca, quibus constituitur, & quibus de-
struitur sunt loca accidentis. Verum
tamen proprium, cuius loca hic que-
runtur, est proprium sempiterni es-
se simpliciter, quod nō est propriū
respectu alicui⁹ entis, aut temporis,
sed omnium rerum, quarum est p-
priū, & omni tempore. Et propte-
rea de illius dispositione querūtur
duo, quarum vnum est, an sit pro-
prium nec ne: secundum autem est,
si fuerit proprium an bene positum
B sit proprium perfectissimo modo,
quo possibile est poni, aut positum
est proprium imperfecte. Et hæc res
proprie secernit proprium & defini-
tionem a genere & accidenti: pro-
prium enim & definitioni, quoniam
illa deseruiunt scientiæ rei ipsiusq;
dignotioni ab omni, quod est aliud
ab illa, euenit in hac re perfectio &
imperfectio: generi vero & acciden-
ti, quoniam sunt prædicata de mul-
tis, non aduenit eis hæc res, s. q inue-
niantur fm dispositionem imperfe-
ctiorem & secundum dispositionē
perfectiorem.

C

De locis Proprii. Cap. 2.

6. Locu
Declatio.

Primum quidem an non
bene assignatum est pro-
priū, an bene. Eius autē,
quod est non bene, aut bene, est
vnum quidem, si non per notio-
ra, aut per notiora positum est
propriū: destruenti quidem,
si non per notiora: construen-
ti, si per notiora. Eius autem
quod non per notiora est, hoc

quidem si omnino ignotius po-
situm est propriū, quod assi-
gnauit, illo cuius propriū dix-
it. Non enim erit bene positū
propriū: nam propter notitiā
propriū facimus: discendi. n.
causa, & propriū, & definitio-
nes facimus: per notiora igitur
accipiendum: sic enim magis
erit sufficienter cognoscere. ve-
puta qui ponit ignis propriū
esse simillimum animæ, ignotio-
re q ignis vtitur, anima: magis
enim scimus quid est ignis, quā
qd anima: non igitur erit bene
positum propriū ignis, similli-
mum animæ. Aliud autem, si
non notius est hoc huic inesse.
Oportet enim non solum noti⁹
esse re, & huic inesse, notius esse:
nam qui non scit si huic inest, ne-
que si illi soli notius inest cogno-
scit: quare cum quoduis horum
acciderit, obscurum sit propriū:
vt quia qui ponit ignis p-
priū, in quo primo anima nata est es-
se, ignotiore vtitur q sit ignis,
eo q ignotius est, si hoc est ani-
ma, & si in hoc primo est: non
erit itaq bene positum propriū
ignis, in quo primo anima nata
est esse. Construenti autem, si p-
notiora positum est propriū,
& si per notiora secundū vtrum
que modum. Erit enim bene se-
cundum hoc positum p-
propriū: nam constructiuorum lo-
corum eius quod bene, alij quidem se-
cundum hoc solum, alij autem
simpliciter monstrabunt quod
bene: vt quia qui dixit anima-

E
8. Locu
Declatio.

9. Locu
Declatio.

7. Locu
Declatio.

L iij lis

Topicorum

His proprium sensum habere, & notiora, & notius assignauit proprium secundum utrumque modum: quare erit bene assignatum secundum hoc animalis proprium sensum habere. Deinde destruere quidem, si quod nominum quæ in proprio sunt assignata multipliciter dicitur, vel etiam tota oratio plura significat. Non enim erit bene positum proprium, ut quoniam sentire multa significat, vnum quidem sensum habere, alterum autem sensu uti:

H non erit animalis proprium bene positum quod natum est sentire: quapropter non utendum est, neque nomine, quod multipliciter dicitur, neque oratione, quæ plura significat: quia quod multipliciter dicitur, obscurum facit quod dictum est, dubitante eo qui debet argumētari, quod nam dicit eorum quæ multipliciter dicuntur: nam proprium discendi gratia assignatur. Amplius autem ad hoc necessarium

I est redargutionem aliquam fieri cum sic assignant proprium: quando in disidente quispiam conficiet syllogismum, de eo quod multipliciter dicitur. Construere autem, si non plura significat, neque nomen quippiam, neque tota ratio. Erit enim secundum hoc bene positum proprium: ut quia neque corpus plura significat, neque mobilissimum in superiore locū: neque totum quod ex his compositum est: erit bene positum secundum hoc ignis proprium

corpus mobilissimum in superiore locum. Deinde destruenti quidem si multipliciter dicitur illud, cuius proprium assignatur: non determinatur autem cui eorum ponatur proprium. Non enim bene erit assignatum proprium: ob quas autem causas non immanifestum est ex his quæ prius dicta sunt: nam eadem accidere necessarium est, ut quia scire hoc plura significat: vnum enim scientiam habere hoc, alterum autem scientiam uti hoc, aliud vero scientiam esse huius, aliud autem scientia uti huius, non erit eius quod est scire hoc, bene assignatum, proprium nullum, non determinatum, cuius horum ponitur proprium.

Construenti vero, si non dicitur multipliciter hoc cuius proprium ponitur, sed est vnum, & simplex, Erit enim bene positum secundum hoc proprium: ut quia homo simpliciter dicitur erit bene positum secundum hoc hominis proprium, animal mansuetum natura. Deinde destruenti quidem, si frequenter dictum est idem in proprio (saepe enim latent hoc facientes & in propriis, quemadmodum & in terminis) non erit bene positum quod hoc sustinet, proprium.

Cōturbat enim audientē, quod frequenter dicitur: obscurum igitur necessarium est fieri, & præter id nugari videntur. Eueniet autem frequenter idē dicere duobus modis: vno quidem, quā nomenauerit frequenter idem: ut si quis proprium assignet ignis, corpus

L
12. Locus
Declaratio.

10. Locus
Declaratio.

L

I

13. Locus
Declaratio.

14. Locus
Declaratio.
M

I

tenuis-

A tenuissimū corporū: hic enim frequenter dixit corpus. Secundo autē, si quis assumat orationes pro nominib⁹: vt si quis reddat terræ propriū, substantiam, quæ maxime corporū fm natūram fertur in inferiorem locū: deinde assumat pro corporib⁹, huiusmodi substantias: vnum enim & idē est corpus, & huiusmodi substantia: erit ergo hoc modo substantia frequenter dicta, quare neutrum erit bene positum propriū. Construenti vero, si nullo utitur frequenter nomine eodem. Erit enim secundū hoc bene assignatū propriū, vt quia q̄ dixit hominis propriū, animal discipline susceptivum, non vsus est frequenter eodē nomine: erit utiq; fm hoc bene assignatum hominis proprium. Deinde destruenti quidē, si tale aliquid assignauit in pprio nomine, quod oībus insit. Inutile enim erit, quod non separat ab aliquo: quod autē in proprijs dicitur, separare oportet: quemadmodū & quæ in terminis: non igit erit bene positū proprium: vt quia qui posuit scientiæ proprium opinionē indissuasilē a ratione, vnum existens tali aliquo vsus est pprio (vno inquā) quod omnibus inest: nō erit vti que bene positū scientiæ ppriū. **C** Astruenti autem, si nullo vsus est cōi, sed quod ab aliquo separatur, erit bene positū fm hoc proprium. Vt quia qui dixit animalis proprium animam habere,

nullo vsus est communi: erit secundū hoc bene positū propriū animalis: animam habere. Deinde destruenti quidem si plura propria assignat eiusdem, non determinans q̄ plura ponit. Nō enim erit bene positū propriū: nam quemadmodum nec in terminis oportet præter eam, quæ indicat substantiam, orationē, adiungere quippiam plusculū, sic nec in proprijs præter eam, quæ facit propriū quod dictū est, orationē, quicquam coassilgnandū: inutile enim sit eiusmodi. vt quia qui dixit proprium ignis, tenuissimū, & leuissimū, plura assignauit propria (vtrumque enim de solo igne verū est dicere) non erit bene positū propriū ignis, corpus subtilissimū, & leuissimū. Astruenti vero si non plura eiusdem propria assignauit, sed vnū: erit enim secundum hoc bene positū propriū. vt quia qui dixit humidum proprium, corpus quod in omnem figuram diducitur, vnum assignauit proprium, & non plura, erit secundum hoc bene positū humidum proprium. Deinde destruenti quidem, si eodem vsus est, cuius proprium assignauit, aut eorum quæ sunt illius aliquo. Non enim erit bene positum proprium: nam discendi gratia assignatur proprium: idem autem eidē similiter ignotum est: id autem quod aliquod eorum est, quæ sunt eius, posterius: non igitur est notius:

L iiii quare

15. Loc⁹.
Declaratio.

16. Loc⁹.
Declaratio.

17. Loc⁹.
Declaratio.

18. loc⁹.
Declaratio.

19. loc⁹.
Declaratio.

20. loc⁹.
Declaratio.

Topicorum

G quare non sit vt per hoc quisq[ue] magis quippiam discat. vt q[ui]a qui dixit animalis propriū, substantiam, cuius species est homo aliquo vsus est eorum quæ sunt animalis, non erit bene positum proprium. Construēti autē si neq[ue] eodem, neq[ue] eorū quæ sunt ipsius aliquo v[er]itur. Erit enim bene s[ecundu]m hoc positum propriū. vt quia qui posuit animalis proprium ex anima & corpore cōpositum esse, neq[ue] eorum q[ui] sunt ipsius aliquo vsus est, erit vtiq[ue]

21. locus.
Declatio.

H bene s[ecundu]m hoc assignatū animalis proprium. Eodem autē modo & in alijs considerandū est, q[uod]nam non faciunt, aut faciunt notius. Destruenti quidem si aliquo vsus est, aut opposito, aut omnino simul natura, aut posteriore aliq[ui]d. Non. n. erit bene positū, p[ro]p[ri]ū: nā oppositū simul natura, q[uod] autē simul natura, & posterius, non efficit notius: vt q[ui]a qui dixit boni proprium, quod malo maxime opponitur, opposito est vsus boni: non erit profecto bene assignatum boni proprium. Construēti autem, si nullo vsus est neq[ue] opposito, neque omnino simul natura, neq[ue] posteriore. Erit enim s[ecundu]m hoc bene assignatum propriū. vt quia qui posuit disciplinæ proprium, opinionem maxime facientem fidem, nullo vsus est neque opposito, neq[ue] o[mn]ino simul natura, neq[ue] posteriore: erit s[ecundu]m hoc bene positum disciplinæ proprium. Deinde destruēti qui

22. locus.
Declatio.

24. locus.
Declatio.

dem, si non quod semper sequitur proprium assignauit, sed id quod sit quādoq[ue] non propriū. Non enim erit bene pronuntiatum proprium: nam neq[ue] i[n] quo deprehendimus inesse ipsum, de hoc & nomen ex necessitate verificatur, neq[ue] i[n] quo deprehenditur non inesse, de hoc ex necessitate non dicetur nomen: quare non erit bene positum proprium. Amplius autem ad hæc, neq[ue] quando quisquam assignauerit proprium, erit manifestū si inest: siquidem tale est, vt q[uod] ipsum relinquere possit: non igitur erit clarum esse proprium. vt quia qui posuit animalis proprium moueri quādoq[ue], vel stare tale, assignauerit proprium quod sit quādoq[ue] non propriū nequaquam erit bene positum proprium. Astruēti vero, si quod ex necessitate semper est, proprium assignauerit. Erit enim bene positum secundum hoc proprium. vt quia qui posuit virtutis proprium quod habentem facit studiosum, quod semper sequitur, proprium assignauit: erit vtiq[ue] secundum hoc bene assignatum virtutis propriū. Deinde destruēti q[uod]dem si quod nūc propriū ē assignāns non determinauerit q[uod] nō propriū assignat. Non. n. erit bene positū propriū: primū q[uod]dē q[ui]a q[uod] p[er] consuetudinē fit o[mn]e, semper determinatione indiget: solēt autē vt plurimum o[mn]es, quod s[em]per sequitur proprium assignare. Secundo

23. locus.

25. locus.
declatio.

M

26. locus.
Declatio.

A Secundo aut, quia immanifest⁹ est qui nō determinauerit, si qd nunc est propriū voluerit ponere: non igitur danda est obiurgationis occasio: vt quia q posuit alicuius hominis propriū sedere cum aliquo homine, quod nunc propriū est posuit, nō bene propriū assignabit, si nō determinans dixerit quod nunc. Construenti aut, si nunc propriū assignans determinādo posuit, qd nūc propriū posuerit: erit enim bene positum fm hoc propriū:

B vt quia qui dixit cuiusdā hominis propriū ambulare nunc aliubi, distinguens posuit hoc, bene erit positū propriū. Deinde destruenti quidē si tale assignauit propriū, quod manifestum non est aliter inesse q̄ sensu. Non enim erit bene positū propriū: nam oē sensibile extra sensum factum, manifestū est: latens enim est si adhuc inest, eo q̄ sensu solū cognoscitur. Erit autē verū hoc in ijs, quæ nō ex necessitate semper consequunt.

C vt quia qui posuit Solis propriū, astrum quod fertur super terrā lucidissimum: tali vsus est in proprio (super terram inquā ferri) quod sensu cognoscitur: non utiq̄ erit bene Solis assignatū propriū. immanifestum enim erit cū occidet sol, si adhuc feratur super terrā, eo q̄ nos tunc deseruimus sensum.

Construenti vero si tale assignauit propriū, quod non sensu est manifestū: aut cum sit sensibile, ex necessitate inesse manifestū ē.

erit enim fm hoc bene positum propriū. Vt quia qui posuit superficiem propriū quod primum coloratum est: sensibili quidē ali quo vsus est (coloratum esse inquam) tali quidē quod manifestum est inesse semp: erit fm hoc bene assignatū superficiem propriū. Deinde destruenti quidem, si terminū vt propriū assignauit. Non enim erit bene positum propriū: nam non oportet indicare quod quid est esse propriū: vt quia qui dixit hominis propriū animal gressibile bipes, quod quid est esse significās assignauit hominis propriū, nō utiq̄ erit hoc hoīs propriū bene assignatum. Construenti autē, si quod conuersim quidē prædicatur assignauit propriū: nō autem quod quid est esse indicās.

erit enim fm hoc bene assignatum propriū: vt quia qui posuit hominis propriū, aīal mansuetum natura, quod cōuersim quidem prædicatur, assignauit propriū, nō quod quid est quidē indicans: erit fm hoc bene assignatū propriū hominis. Deinde destruenti quidē, si non quipiam in quid est ponēs, assignauit propriū. Oportet enim i proprijs, quēadmodū in terminis, primū assignari gen⁹, deinde sic iam addere reliqua, & separare: quare quod non hoc modo positum est propriū, non erit bene assignatū: vt quia qui dixit aīalis propriū animā habere, nō posuit quicquā in quo vt in quid,

est

27. Locus.
Declaratio.

28. Locus.
Declaratio.

29. Locus.
Declaratio.

30. Locus.
Declaratio.

31. Locus.
Declaratio.

32. Locus.
Declaratio.

Topîcorum

Est animal: non erit bene positum animalis proprium. Construendi vero si quis quippiam, quod in quid est ponens eius cuius proprium assignauit, reliqua adiungit. Erit enim secundum hoc bene assignatum proprium: ut quia qui posuit hominis proprium animal disciplinæ susceptibile, quippiam quod in quid est ponens, assignauit proprium: erit secundum hoc bene positum proprium hominis. Vtrum igitur bene, an non bene assignetur proprium, per hæc inspiciendum.

Vtrum vero proprium est omnino quod dictum est, an non proprium ex his considerandum. Nam simpliciter construentes proprium quod bene positum est, loci iidem erunt his qui proprium omnino faciunt: in illis igitur dicentur. Primum ergo destruendi quidem inspiciendum ad vnumquodque eorum cuius proprium assignauit. Vt si nulli inest, aut si non de hoc quidem verificatur, aut si non est proprium cuiusque eorum, secundum illud cuius proprium assignauit, non enim erit proprium, quod positum est esse proprium: ut quia de Geometra non verificatur indeceptibilem esse ab oratione (nam decipit Geometer cum pseudographiam facit) non erit hoc scientis proprium, non decipi ab oratione. Construendi autem si de omni verificatur, & qua de hoc verificatur, erit enim proprium, quod positum est esse proprium. ut quia animal disciplinæ susceptivum de omni homine verificatur & qua homo,

erit hominis proprium animal disciplinæ susceptivum. Est autem locus hic destruendi quidem, si non de quo nomen & oratio verificatur, & si non de quo oratio & nomen verificatur. Construendi autem, si de quo nomen, & oratio, & si de quo oratio, & nomen predicatur. Deinde destruendi quidem, si non de quo oratio, & nomen verificatur: & si non de quo nomen, & oratio verificatur. non enim erit proprium, quod positum est esse proprium: ut quia animal quidem disciplinæ susceptivum verificatur de Deo: homo autem non predicatur, non erit hominis proprium, animal disciplinæ susceptivum. Construendi autem si de quo oratio, & nomen predicatur: & si de quo nomen, & oratio predicatur. erit enim proprium quod positum est esse proprium, ut quia de quo animam habere verificatur animal, & de quo animal animam habere: erit animam habere animalis proprium. Deinde destruendi quidem, si subiectum, proprium assignauit ei, quod in subiecto esse dicitur. Non enim erit proprium, quod positum est esse proprium, ut quia qui posuit proprium subtilissimi corporis, ignem, subiectum assignauit predicari proprium, non erit ignis corporis subtilissimi proprium: propter hoc autem non erit subiectum eius, quod in subiecto esse dicitur proprium, eo quod idem esset plurimum & differentium specie proprium: nam eidem plura quædam discrepantia specie insunt,

23. Locus.
Declaratio.

36. Locus.
Declaratio.

34. Locus.
Declaratio.

37. Locus.
Declaratio.

38. Locus.
Declaratio.
M

35. Locus.
Declaratio.

39. Locus.
Declaratio.

A sunt, de solo dicta: quorum erit omnium proprium quod subiectum est, si quis hunc in modum ponat proprium. Construendi vero, si quod in subiecto est, assignauit proprium subiecti. erit enim proprium quod positum est, non esse proprium: si quidem de solo praedicat (ut dictum est) proprium. ut quia qui dixit terrae proprium corpus grauissimum specie, subiecti assignauit proprium, quod de sola dicitur re, & ut proprium praedicatur, erit terrae proprium recte positum. Deinde destruendi quidem, si secundum participationem assignauit proprium. Non enim erit proprium, quod positum est esse proprium: nam quod secundum participationem inest, ad quod quid est esse conducit: erit autem huiusmodi dicta quaedam de aliqua specie dicta: ut quia qui dixit hominis proprium gressibile bipes, secundum participationem assignauit proprium: non erit utique proprium hominis gressibile bipes. Construendi autem, si non secundum participationem assignauit proprium, nec quod quid est esse indicans, conuersim praedicata re. Erit enim proprium, quod positum est esse proprium, ut quia qui posuit animalis proprium quod natum est sentire, neque secundum participationem assignauit proprium, neque quod quid est esse indicans, conuersim re praedicata, erit utique quod sentire natum est, animalis proprium. Deinde destruendi quidem, si non contingit simul inesse proprium, sed

vel posterius, vel prius quam idipsum nomen. Non enim erit proprium quod positum est esse proprium, aut nunquam, aut non semper: ut quoniam contingit alicui prius fore, & posterius ambulare per forum quam quod homo, non erit ambulare per forum hominis proprium, aut nunquam, aut non semper. Construendi autem, si simul ex necessitate semper inest, cum neque terminus, neque dicta sit. Erit enim proprium, quod positum est forsitan non esse proprium: ut quia animal disciplinæ susceptiuum: simul ex necessitate semper est, & id quod est homo, cum neque dicta sit, nec terminus, erit animal disciplinæ susceptiuum hominis proprium. Deinde destruendi quidem, si eorundem quae eadem sunt, non est idem proprium. Non enim erit proprium, quod positum est esse proprium, ut quia non est proprium prosequendi, apparere quibusdam bonum, neque eligendi fuerit utique proprium apparere quibusdam bonum. idem enim est prosequendum & eligendum. Construendi, si eiusdem quatenus idem proprium. Erit enim proprium quod positum est, non esse proprium. Ut quoniam hominis, quia homo dicitur proprium tripartitam animam habere, & terrigenae quatenus terrigena est, erit proprium tripartitam animam habere. Utiles autem loci hic & in accidentibus: nam si idem in eo quod eadem sunt eadem oportet inesse, vel non inesse. Deinde destruendi quidem, si eorum quae sunt eadem

40. Locus
Declatio.

41. Locus.
Declatio.

42. Locus.
Declatio.

43. Locus.
Declatio.

44. Locus
Declatio.

45. Locus.
Declatio.

46. Locus.
Declatio.

47. Locus
Declatio.

Topicorum

Ecadem specie: non idem semper specie propriū est. Neq; enim eius quod dictū erit proprium, quod positū est esse propriū: vt quia idē est specie hō & equus: non semper autē qui est propriū stare à se, nec hominis erit propriū moueri à se. Idem enim est specie moueri, & stare à se, quatenus vtriq; eorum vt animal est, accidit. Construenti vero, si eorum quæ sunt eadē specie, idem semper specie sit proprium. Erit enim propriū quod positum est non esse propriū: vt quia hominis est propriū, esse gressibile bipes, & auis erit propriū, esse volatile. bipes: vtrunq; enim horū est idem quatenus illa quidē sub eodē sunt genere spēs, cum sint sub animali, hæc autē vt generis dīfīcīe animalis. Hic autē locus falsus est: qm̄ alterum quidem eorū quæ dicunt vni alicui soli inest speciei, alterum vero inest pluribus, quæadmodū gressibile quadrupes. Qm̄ autem idem & diuersum multipliciter dicitur, labor est sophisticè assumēti vni⁹ assignare, & solius alicuius proprium: nā quod inest alicui cui accidit aliqd, & accidenti inest sumpto cū eo cui accidit: vt qm̄ inest homini, & albo homini inest, si fuerit alb⁹ homo, & quod albo homini inest, inest & hōi. Calumniabitur autē aliquis multa propriorum, qm̄ subiectum id aliud est quod fm̄ se facit, aliud autē cum accidente: vt aliud quidem hominē esse dicet, aliud ve-

ro album hominē. Amplius autem diuersum faciens habitū, & quod fm̄ habitum dicitur: nam quod habitui inest, & ei quod fm̄ habitum dīfīnerit, & quod ei (quod fm̄ habitū dicitur) inest, & habitui inest: vt qm̄ sciēs fm̄ scientiam dīfī affici, nō inest scientiæ propriū indissuasibile à rōne: nam & sciens indissuasibilis erit à ratione. Construenti autem dicēdum qm̄ non est diuersum simpliciter id cui accidit, & accedens cū eo cui accidit sumptū, sed aliud dicē, eo qd diuersum sit ipsius, esse: non enim idē est homini esse, qd sit homo, & albo homini esse, qd sit albus homo. Præterea autē considerandum est ad casus dicēti, quod neq; sciens est indissuasibile à ratione, sed indissuasibilis à ratione, neq; scientia indissuasibile, sed indissuasibilis à ratione: nam ei qui omnino inest, omnino est aduersandum.

Iu. Loc. Declatio.

Hec enim propriū quod positum est non esse propriū: vt quia hominis est propriū, esse gressibile bipes, & auis erit propriū, esse volatile. bipes: vtrunq; enim horū est idem quatenus illa quidē sub eodē sunt genere spēs, cum sint sub animali, hæc autē vt generis dīfīcīe animalis. Hic autē locus falsus est: qm̄ alterum quidem eorū quæ dicunt vni alicui soli inest speciei, alterum vero inest pluribus, quæadmodū gressibile quadrupes. Qm̄ autem idem & diuersum multipliciter dicitur, labor est sophisticè assumēti vni⁹ assignare, & solius alicuius proprium: nā quod inest alicui cui accidit aliqd, & accidenti inest sumpto cū eo cui accidit: vt qm̄ inest homini, & albo homini inest, si fuerit alb⁹ homo, & quod albo homini inest, inest & hōi. Calumniabitur autē aliquis multa propriorum, qm̄ subiectum id aliud est quod fm̄ se facit, aliud autē cum accidente: vt aliud quidem hominē esse dicet, aliud ve-

Deinde destruenti quidem, si quod natura inest volēs assignare: hoc modo ponit fm̄ locutionem, vt quod semper inest significet. Videbit enim moueri posse quod positū est propriū esse, vt quia qui dixit hominis propriū bipes, vult quidē quod natura uest, assignare: significat autem locutionē quod semper inest, non erit hominis proprium bipes: nō enim omnis homo est duos pedes habens. Construenti autem, si vult quod natura inest propriū assignare, & locutione hoc modo significat. Non enim mouebit

10. Loc. Declatio.

11. Loc. Declatio.

A mouebitur fm hoc propriū: vt quia qui hominis propriū assignauit, animal disciplinæ susceptible, & vult, & dictione significat q̄ natura inest propriū, nō mouebitur, fm hoc q̄ nō sit proprium hominis, aīal disciplinæ susceptible. Amplius, quæcūq̄ dicuntur fm aliud aliquod primum, aut vt primum ipsum, labor est assignare taliū propriū. Nam, si ei⁹ quod est fm aliud ali quid proprium assignauit, & de primo verificabit: si autē primo posuerit, & de eo quod est secundum aliud prædicabit: vt si quis assignet superficiēi propriū coloratū esse: & de corpore verificat coloratum esse: si autē corporis, & de superficie prædicabit: quare non de quo oratio, & nomen verificabit. Accidit autē in quibusdam proprijs plerūq̄ fieri aliquod peccatum, pp hoc q̄ non determinet quō, & quorum ponit quis proprium: oēs enim conant assignare propriū, aut quod natura inest, vt hominis bipes, aut quod nūc inest, vt hominis alicuius quatuor digitos habere, aut specie, vt ignis subtilissimum, aut simp̄r, ut animalis viuere, aut fm aliud, vt anime prudens: aut vt primum, quemadmodum rationalis prudens, aut in eo quod hēt, vt scientis indissuasibile à ratione (nihil enim aliud q̄ habendo aliquid erit indissuasibile à ratione) aut in eo q̄ habeat, vt scientiæ indissuasibile à rōne, aut in eo quod

participatur, vt animalis sentire **D** (sentit enim et aliud quid vt hō, sed participat hōc, sentit) aut in eo quod participat, vt alicui⁹ animalis viuere: qui non addit igit̄ natura, peccat, eo q̄ contingit quod naturæ inest, nō inesse illi cui natura inest, vt homini duos pedes habere: qui vero nō determinat qm̄ quod inest assignat, q̄ non erit tale quāte nunc inest id, ceu quatuor digitos habere hominē, non indicās quoq̄ quod vt primū, aut vt secundum aliud, ponit, q̄ nō de quo oratio **E** & nomen verificabit, vt coloratum esse siue superficiēi, siue corporis assignauerit propriū, non prædicens etiam quod aut in eo quod est habere, aut in eo quod haberi propriū assignauit, ideo non erit propriū quod assignatum est: nā inerit (si in eo quod habet assignauit propriū) etiam habenti: si autē habēt, & ei quod habet, vt indissuasibile à rōne, scientiæ vel scientis positū proprium, non præsignificans etiā in eo quod participat, vel participat, eo q̄ et in alijs quibusdam inerit propriū. Si enim in eo quidem quod participatur, assignauit, participantibus inerit, vt vero in eo quod participat, h̄s quæ participant, vt si alicuius animalis posuerit viuere propriū, non diuidens ēt specie quod vni soli, inerit eorū, quæ sub eo sunt, cui⁹ propriū ponit: nam quod est secundum superabundantiā, vni soli inest: vt igni leuissimum.

Aliquotie

92. Locus.
Declaratio.

93. Locus.
Declaratio.

Topiconum

G Aliquories autē & spēs addens
54. Locus
Declaratio. peccat. Nam oportebit vnā spe-
 ciem esse eorum quæ dicuntur,
 qñ specie addiderit: hoc autē in
 quibusdam non accidit, vt nec
 in igne, nō enim est vna species
 ignis, nā diuersum est carbo &
 flamma, & lux specie, cum vnū
 quodq; horum sit ignis: propter
 hoc autē non oportet quādo spe-
 cie additur, diuersam esse speciē
 eius quod dicitur, qm̄ his quidē
 magis, illis autem minus inerit
 quod dictū est proprium, vt in
 igne subtilissimū: subtilior enim
 est lux carbone, & flamma. Hoc
 autem non oportet fieri quando
 non, & nomen magis prædicat,
 de quo oratio magis verificat.
 Si autē non, non erit de quo ora-
 tio magis, & nomē magis. Am-
 plius autē ad hæc idem esse acci-
 dit proprium eius quod simpli-
 citer, & ei⁹ quod maxime in sim-
 pliciter talis: vt in igne se hēt sub-
 tilissimū: nam & simpliciter &
 ignis, & lucis erit hoc ipsum pro-
 prium, subtilissima enim lux: cū
 igitur alius sic assignat propriū,
 argumentandum: sibi autem nō
 danda hæc instantia, sed statim
 cum ponit proprium, determi-
 nandū est, quomodo ponit pro-
 prium. Deinde destruēti qui-
 dem, si idem eiusdem proprium
 posuit, Nō enim erit proprium,
 quod positum est esse propriū:
 nam idem eidem omne, quid est
 esse indicat: quod autem esse in-
 dicat, non proprium, sed termi-
 nus est, vt quia qui dixit hone-

sti propriū decēs esse, idē ei⁹
 dem proprium assignauit (idem
 enim est honestū & decens) non
 vtiq; erit decēs honesti propriū.

Construēti autem, si non ei⁹
 dem proprium assignauit, cū
 conuersim prædicatum posuit.
 Nam erit propriū quod positū
 est non esse propriū: vt quia qui
 posuit aialis proprium id quod
 substantia animata, non idē qui-
 dem eiusdem proprium posuit,
 & conuersim prædicatum assi-
 gnauit, erit animalis proprium
 substantia animata. Deinde ē
 in ijs, quæ similitum partium sunt,
 considerandū est: destruēti qui-
 dem si quod totius est propriū,
 non verificatur de parte: aut qd
 partis, non dicitur de toto. Non
 enim erit proprium, quod posi-
 tum est esse propriū: accidit autē
 in aliquibus hoc fieri, assignabit
 enim aliquis in ijs, quæ similitū
 partium sunt proprium aliquo-
 ties quidem in toto respiciēs, ali-
 quoties autē in eo quod fm̄ par-
 tem dicitur ipse seipsum intelli-
 gens: at erit neutrum recte assigna-
 tum, vt in toto quidē, quia qui
 dixit maris proprium, plurima
 aqua falsa, alicuius similitum par-
 tium posuit proprium, & tale as-
 signauit quod nō verificatur de
 parte (non enim erit quiddā ma-
 ris plurima aqua falsa) non vtiq;
 erit maris propriū, plurima aqua
 falsa. In parte autē, vt quia qui
 posuit aeris propriū, respirabile,
 similitum quidem partium alicui-
 ius dixit proprium, tale autē as-
 signauit

57. Locus
Declaratio.

58. Locus
Declaratio.

55. Locus
Declaratio.

56. Locus
Declaratio.

79. Locus.
Declaratio.

Agnauit quod de quo aere verum est, de toto aut non dicitur (non enim erit vniversus aer respirabilis (nō erit vtiq; aeris propriū respirabile. Astruente aut, si verificat de vnaquaq; similiū partium quod est proprium earum fm totum. Erit enim propriū, quod positū est nō esse propriū: vt quia verificatur de omni terra deorsum ferri fm naturā: est autē & non proprium alicuius terrae fm totum (nam secundum terram, & id quod est terrā esse) **B**erit terrae propriū deorsum ferri secundum naturam.

Sermo de locis, quibus constituimus an bene positum sit proprium. Cap. 2.

Locus. 1. q.
est. 6. 7. 8.
& 10. in
Arist.

Loca autem, quibus constituimus an bene positum sit proprium, sunt hae.

Quorum prim^o est, si proprium fuerit notius, cui positum est propriū, iam bene posuit ipsum, si autē non fuerit notius non sit bene posuit ipsum. hoc aut sit duobus modis, quorū vnus est, q; proprium fm se non sit notius q̄ res cuius est proprium. v. g. qui posuit q; animae proprium ignis, eo q; simillimus sit omnium rerum, iam vsus est vt dignosceret animā igne, eo quod fm se est quid latēius igne, maiore enim notitiā habemus de igne q̄ de anima: secundus autē est, q; nō sit maior cognitio essendi rem cuius, ē propriū q̄ cognitio inessendi proprium habenti proprium: qm vt propriū cognoscat indiget duobus rebus, quarum vna est, q; fm se sit notius esse q̄ habens propriū, secunda autē q; sit notius inesse habenti propriū, q̄ ha-

bens proprium. exempli gratia, qui posuit ignis proprium, q; sit res, quae anima primo sit, iam vsus est in dignoscendo ignis proprium re; quā esse ē latēius igne. Destruens itaq; destrueret, quia propriū careret altero horū duorum modorū prioritatis cognitionis. Construens vero construeret q; bene positum sit proprium, qn erusunt hae duae species prioritatis cognitionis. v. g. qui denominauerit animal, q; ei sit sensus, iā illud denominauit per id, quod est duobus modis notius.

Locus secundus est, q; proprium **E**dixerit oratione equiuoca. v. g. quando dicimus. sentit, significamus duo significata, quorū vnum est, q; denotat mine per sensum, & si dormiat: alterum autē est, q; vtatur sensu: propriū enim, qn hoc modo profertur, latet, siue proprium sit de his, quae significatur simplici dictione, aut oratione: expedit itaq; in locis, quibus deseruit, q; fugiat æquiuocationē huius conditionis. Et sicut destrues destrueret propriū, qn positū fuerit huius conditionis, sic construens ipsum construeret ex hoc eodē loco, qn enim expressum sit proprium simplici dictione, aut oratione non æquiuoca, iam positum est positione bona: explicat per orationem, est, prout quis dixerit, ignis est corpus, cuius conditionis est moueri ad supremū locū velocius, q̄ possit esse, quia nulla dictionum occurrentium in hac oratione est æquiuoca, neq; in compositione, q; sit ex illis dictionibus, ē æquiuocatio penitus. Et prope hunc est, qui poneret propriū æquiuocum, q; res, quae p proprium denominatur, significetur per orationē æquiuocā: hoc

Locus. 2.
qui est. 11.
12. & 13.

Topicorum

G hoc enim modo non esset proprium positum, prout expedit illi, qui dicit, quod animæ proprium sit ipsam esse immortalem, & non explicat quæ suarum partium sit huius denominationis. Constructis autem argumetur, quod positum sit proprium bona positione, quoniam eloquuntur de habente proprium oratione non æquiuoca. Vt qui diceret, quod homo sit animal, iam positum esset proprium, prout expedit, quia hominis nomen non est æquiuocum.

Locus. 3.
qui est. 14
& 15.

H Tercius locus est, quod aliqua rerum, quæ sumuntur in proprium repetitum, quoniam proprium repetitum conturbaret audientem, & poneret orationem latentem: orationis autem repetitio fit duobus modis, quorum vnus est, quod vnum ipsum idem nomen fiat bis, prout est sermo dicentis, quod terra sit substantia de corporibus, quæ nā sit feratur in infinitum locum, substantia enim intrat in corpus: & hoc quidem apparet quoniam loco corporis utatur substantia talis denominationis. Et destruens destrueret proprium, quoniam ipsum terminaret per alteram duarum denominationum, & qui verificaret proprium ipsum, confirmaret quod in eo non fiat vnum nomen bis repetitum. Verbi gratia qui diceret quod hominis proprium sit esse disciplinabile, iam poneret proprium prout expedit, & non vteret hic nomine repetito.

Locus. 4.
qui est. 16.
& 17.

Quartus locus est, quod non insit proprio res communis omnibus rebus. v.g. qui diceret quod scientiæ proprium sit, quod sit opinio, in qua non mutat assertio à syllo, ex quo est vna forma, quæ non aufertur: vnum enim inest omnibus rebus: & destruens destrueret, quod proprium positum sit aliter, quod expediat. Et ex hoc loco verificaret, qui assereret ipsum quod positum sit prout expe-

dit, quoniam non fuerit in eo posita res communis, sicut qui posuit quod animalis proprium sit habere animam: in anima enim non est res communior animali.

Locus. 1. q.
1. 18. & 19.

Quintus locus est, si quis ponat rei plura propria, præter quod hoc explicet, ille non bene ponet ipsum proprium. v.g. qui poneret de ignis proprio quod sit tenuissimum corporum, & leuissimum ipsorum iam poneret illi plusquam vnum proprium: nam inter diuulgata estimat, quod sicut expedit definitionem esse vnā, cui non additur aliqua res, præter quod significat essentiam, sic proprium expedit esse vnum: hoc autem est diuulgatum, non verum, quia non est impossibile rei esse multa propria: asserens autem assereret, quod positum erat, ut expedit, quoniam non fuerit plura propria. v.g. ut qui dixit quod humoris proprium sit omnem figuram suscipere.

Locus. 6. q.
est. 20. 21.
22. 23. 24.
25. 26. &
27.

Sextus autem locus est, quod non sit positum proprium, quod est res posterior in essendo, quod res, cui est proprium, & præcipue, quoniam fuerit pars illius, & non id quod est, & res cuius est proprium sit simul in essendo, sicut duo opposita: hæc enim omnia non poneret rem notiorē, hoc autem est finis diuulgationem: finis autem non euadit, quin posteriori in essendo sit notius, & quod proprium sit notius, quod sit aliqua pars rei, cuius est proprium: tanto fortius quod duarum rerum, quæ sunt simul naturæ, vna sit notior altera. Exemplum illius est, qui fecerit rem posteriorē in essendo, ac si esset proprium, prout est ille, qui dixit, quod animalis sit proprium quod sit substantia, cuius species est homo, hic autem videtur quodam proprio, quod est pars rei. Et exemplum illius, qui facit proprium ab ipso opposito, est, prout ille qui dixit, quod proprium boni sit oppositum mali.

Destruens

A Destruens aut destrueret, quia pos-
sum esset propriū aliter q̄ expediat.
Afferens aut affereret, q̄ positū sit,
prout expedit, qn̄ non sit ab opposi-
to, neq; posterior. Expedit autem te
scire, q̄, qn̄ proprium sumitur fm̄
modū priuationis, & habitus, q̄ ha-
bitus sit notior priuatione, sicq; &
affirmatiuum notius est negatiuo.

Hæc itaq; sunt loca, quibus possu-
mus nobis constare, q̄ proprium po-
situm sit prout expedit, aut q̄ nō sit
ita positum. Reliqua autē loca, quæ
Aristo. narrauit in hoc capitulo (ait
Themistius) q̄ subintrent loca, qui-
bus nobis constat; q̄ id, quod positū

B est proprium, non sit proprium: &
argumentatur ad hoc, quia Aristo.
illa repetit & dinumerat in summa
illorū locorum. Verisimile autē est,
q̄ illis sit aditus ad ambo capitula si-
mul, sed duobus differentibus mo-
dis: id enim, quod non est propriū,
dicitur duobus modis, quorū vnus est
q̄ careat aliqua dispositione, qua di-
ceretur de illo propriū, quouis modo
dicatur proprium, secundus autē est,
q̄ priuatio illius, de quo dicitur pro-
priū, sit in præmissa, & huius rei præ-
dicata differant fm̄ magis & minus:

C prædicatum enim de re ipsius pro-
priū est quædā res nimis imperfecta,
quæ possit numerari in duobus ca-
pitulis, qn̄ autem non considerat
hæc res, esset in capitulo, quod id, qd̄
positum est proprium, non sit pro-
prium, & qn̄ consideratur fm̄ illud,
potest numerari i capitulo illius, q̄
id, quod posuit est proprium, sit po-
situm aliter q̄ expediat. Tu autē ex-
prime & distingue loca, quæ retulit
Aristo. in duobus capitulis, q̄ sint
huius conditionis. Et incipimus lo-
ca, quibus constituemus q̄ id, quod

dicatur proprium, non sit propriū. **D**
Expedit autem, vt scias (prout ait
Themistius) q̄ bases horum locorū
sunt tres, quarum vna est, q̄ propriū
insit rei semper, secunda q̄ sit prædi-
catione conuertibile, & tertia est, q̄
non significet rei quidditatē. Et con-
uenit etiam scire, q̄ destruitur pro-
prium, qn̄ deest ei vna harū triū ba-
sum, & q̄ non constituitur, nisi qn̄
simul congregatæ fuerint. Et exem-
plum illius, quod nō inest semper, est,
qui poneret q̄ proprium sit animal
quiescere, aut moueri, quies enim
aut motus insunt illi aliqn̄. Et exem-
plum illius, qui poneret propriū nō
conuertibile est, vt qui diceret, q̄ ho-
mini propriū sit esse animal rōnale
meditatiuum & negociatiuum. Et
expedit q̄ postea incipiamus loqui
de locis, quæ reducunt ad has bases.

Huius itaq; initiū est locus, q̄ nō
ponatur proprium fm̄ rei naturam,
sed fm̄ sensum, prout diceret, q̄ Sol
sit astrum lucidissimum, quod mo-
ueretur supra terrā, nam verum est de
illo hoc proprium toto tpe, quo Sol
perseuerauerit sentiri: notum autē
est, q̄ hoc proprium non inest sem-
per, & similiter quando diceretur, q̄
colori proprium sit visu esse com-
prehensum, quando enim non vide-
tur, iam ablatum est proprium.

Secundus locus est, q̄ non ponat
gen⁹ in proprium, vt qui diceret, q̄
pari propriū sit, q̄ sit in duas equas
partes diuisibilis: ponens enim hoc,
poneret proprium, quod non est, &
notum est, q̄ huic proprio desit cō-
uertibilitas, diuisibile enim in duas
equas partes prædicatur de quantita-
te continua, & discreta, quando au-
tem meminerit de nomine numeri
conuerteretur prædicatione.

Log. cū cō. Auer. M Terti⁹

Locus. 1. q̄
est 28. &
29.

Locus. 2.
qui est. 10

Topicorum

C Tertius locus est, q̄ ponatur proprium prædicatum præter naturaliter, & hoc sit q̄ ponatur habens proprium proprii proprii: id autē, quod hoc modo positum est, non est proprii: cuius exemplum est, ut qui posuerit igni q̄ est subtilissimarum partium inter corpora, & q̄ est proprii ipsi eueniret illi, qui poneret proprium hac positione, q̄ sit vnum proprium plurium rerum, & hoc quando vni rei inessent plura proprii, sicq; quando poneret ipsam rem proprii, poneret vnum proprium multarum rerum: hoc autem est falsum.

H Quartus locus est, q̄ nō ponatur ipsa dicta proprium, ut dicatur q̄ homini proprii sit rationale, huic enim deest, q̄ non notificet rei essentiam, hoc est, notificationis priuatio, dicta enim notificat rei essentiam. Expedit autem scire, q̄ qui vult horum locorum verax est, si fiat in construendo, q̄n duæ reliquæ bases fuerint notæ inesse rei, quæ posita est esse proprium. verbi gratia, quia dum dicimus de homine, q̄ sit animal scientiæ susceptiuum, quando secundum hanc positionem demonstratum fuerit, illud non esse dictam, & cum hoc pateat de eius re, q̄ sit conuertibile & necessariz prædicationis, verificatum est, q̄ hoc sit illi proprium.

L Quintus locus est, q̄ id, quod positum est alicui rei proprii, non sit proprii ex parte qua significat illa secundum vnum suorum nominum synonymorum, v.g. quia ex quo non est proprium rei quæ sita patet huiusmodi vni ipsam esse bonam, nō sit hoc proprii eligibilis. Si enim esset proprii eligibilis, esset proprium quæ sita. Construens autē construeret per huius contradictoriū, scilicet q̄ ipsum

met proprium in sit vni eidem rei, & si illius sint nomina synonyma. verbi gratia, si hominis proprium sit ipsius animæ esse tres partes, cogitatio, irascens, & concupiscens, & viri proprium sic est: homo enim & vir sunt nomina synonyma.

Sextus locus est, q̄ alicui speciei, quæ subsunt vni generi, positum sit proprium, cui est contrarium, non oportet contrarium esse proprium speciei, quæ cum illa sumpta fuit in genere. v.g. quæ ex quo homo & equus sunt duæ species, quæ subsunt animali. Et si hominis proprii esset motus ex se, nō esset equi proprii quies ex se. Construens autē construeret per contradictorium illius, quo destruit destruens: hic autē locus sit verax, si numerus priorum contrariorum, quibus diuiditur genus, esset numerus specierum: res vero contra se habet, & ille est locus mendax, & cum hoc modice persuasionis.

Septimus locus est, quo sophistæ destruant quod positum est proprii, nō esse proprium. Et hic quidē septimus locus est ex parte æquiocationis nostræ vnius, & alterius, q̄n enim aliquis poneret aliquod proprii alicui rei, ut risibilitatē hominis, gratia exempli, & homini acciderent multæ res, ut q̄ ille sit arabs, & q̄ sit balbutiens, & sophista sumeret, q̄ homo & hō albus sint vna res numero, liqueret hinc, q̄ risibilitas esset proprii hominis albi, & niger nō esset risibilis. Quando autē diceretur q̄ homo absolute, & homo albus essent duæ res, destrueret sophisma. Locus autē sophismatis fuerat, quia posita erant duo vnum. Et fortasse falleret huius contraria ponendo vni duo, prout quis poneret scilicet proprii immutabilem

A bilem opinionē, & destruerent hoc, ex quo hoc propriū est scientis, & nō est moris ipsi proprii inesse duab^{us} rebus. Huius autē sophismatis dissolutio est, quia scia & sciens sunt duo fm rationem & vnum subiecto. vel dicemus, q^{uo}d proprium vnius non sit proprium alterius, scia enim in vno significat, quod non est in subiecto, & in sciēte signi ficat quod est in subiecto, scientia enim est immutabilis opinio, sciens autē non esset homo, nisi eius scientia mutaretur.

Locus. 8.
qui ē 50.
& 51.

B Octauus locus est, in quo potest falli, ex quo enim moris ipsius proprii est, q^{uo}d illi cuius est propriū naturaliter in sit, ponens autē omittat apponere conditionē ad ipsum, q^{uo}d in sit illi, cuius est propriū, hic modus. Sophista enim falleret ponendo proprium aliqui separari ab eo, cuius est proprium: exempli gratia, vt qui diceret, q^{uo}d homo sit bipes, erraret. Destruens autē diceret, q^{uo}d pedibus excisus nō haberet hoc proprium, quando vero superadderetur naturaliter, auferretur hoc sophisma.

Locus. 9.
qui ē 52.
& 53.

C Nonus locus etiā est, in quo potest falli. q^{uo}niam enim moris ipsius proprii est, esse propriū, quatenus est prædicatum prima prædicatione, ponens autē omittat adijcere illi hanc conditionē, posset illud destrui. Id enim quod potest inesse illi, cuius est propriū, & alij ab eo, non est illi proprium. Vt, verbi gratia qui diceret, q^{uo}d superficies proprium sit colorē suscipere: Sophista autem destrueret illud, q^{uo}d de corpore verum est dicere, q^{uo}d suscipiat colorem. Quando autē ponens distinxerit, dicendo q^{uo}d superficies suscipiat colorē primo, & corpus illud recipiat mediante superficie, auferet sophisma. Et sicut semper, q^{uo}niam alicuius

rei est aliqua conditio, & illam ponens omiserit, & illā posuerit absolute, eueniet ei tale sophisma. Prædicatione enim multiorū prædicatorū est verax conditio, prout dicendo, q^{uo}d sit nāli, vel acquisitum, aut potētia prima vel secunda. Et ideo expedit illi, qui proponit bene ponere propriū, q^{uo}d caueat ponere absolute id, cuius moris sit poni conditionaliter.

Decimus locus est totalis, q^{uo}d sumatur res, quæ inest fm magis & minus de quibusdā rebus, quæ differūt fm hanc rem fm magis & minus, & ponat proprium toti, prout qui dicit, ignē esse tenuissimā rerū, hoc enim verū est de vna specierū ipsius ignis, q^{uo}d est ipsum lampā, q^{uo}niam (vt ait Plato) ignis sunt tres partes, flāma, lampā, & carbo. Huius autē causa est, quia excessiue res non possunt videri in multis rebus, siue illæ res sint vt spēs in genere, siue vt partes in toto.

Vndecimus locus est, q^{uo}d ponatur propriū ex imio fm comparationē, accidit enim hinc, q^{uo}d nomen non sit verax de eo, de quo est verax oratio significās propriū. Exempli grā, qui dixerit, q^{uo}d ignis propriū sit esse corporis leuissimū, & equi propriū esse q^{uo}d sit animalū velocissimū: posset enim auferri ignis, & esset leuissimū ipse aer, gratia exēpli, sicq^{ue}: posset auferri equus, & aliud esse omniū animalium velocissimū, quod esset animal illi succedens fm velocitatē, hoc vero esset proprium apud illum qui sciret, q^{uo}d impossibile sit vnquam auferri ignem, aut equi speciem.

Duodecimus locus est, q^{uo}d ponamus rem sui ipsius propriū, hoc autem contingit, dum rei fuerint duo nomina synonyma, quia quod possumus est propriū, non est proprium.

M ij Et

Topicorum

G Et notū est de re huius loci, q̄ quīl
lum ponit, errat circa propriū. v.g.
vt qui diceret q̄ pulchri propriū sit
esse formosum, pulchrum enim &
formosū sunt duo noīa synonyma.

Locus. 13.
qu: e l. 18.
& 19.

Tertiūdecim⁹ locus est, quia pro
priū, qñ positū fuerit corporib⁹
homogeneis, expedit q̄ insit oībus
partib⁹ illorum corporum, qñ vero
inesset maiori parti, & nō inesset mi
nori, aut inesset minori, & non ines
set maiori, quod positū est propriū,
non est propriū. Et exemplū il
lius quod inest maiori parti suarū
partium, & non inest toti, sit, vt qui

H dixerit, q̄ maris propriū sit ipsius
aquā esse salīam. Exemplū aut il
lius, q̄ positū est de parte, & non de
toto est, vt oratio illius qui dixerit,
q̄ aer inspiret, inspiratum enim est
pars illius. Construens vero qñ con
struxerit, q̄ propriū sit de omnib⁹
partibus, & q̄ reliquæ aliæ bases in
sint, iam constructū est ipsum pro
priū: Exempli gratia, vt qui dice
ret q̄ propriū sit terræ ferri deor
sum naturaliter, hoc enim inest om
nibus partibus, sicut inest toti.

locus. 14.

Quartusdecimus locus est, q̄ pro
priū sit positū in potētia illi, cuius
est propriū, & vltra q̄ applicet illius
I esse potētiā per rem, quæ possit ef
& auferri. gratia exempli, vt qui di
xit, q̄ colorū propriū sit, q̄ sint vi
sibiles in potētia, qñ si imaginetur
ablatio & priuatio animalis, aufer
retur hoc propriū, nisi apud illum,
qui coniectatur, q̄ imposse sit priua
ri animal, p hoc enim posset destrui
ipsum propriū. Construens autē est
cōtra hoc, nō enim sit applicatio po
tētiæ rei, cuius positū est propriū
p rem, quæ primo affatu imaginef
priuari, vt gratia exēpli, qui dixerit,

q̄ entis propriū sit agere & pati. **K**

Hec sunt omnia loca propria ipsi
proprio, reliqua autem residua loca
sunt cōia omnibus quæsitis, & sunt
vniuersaliter quæ sumuntur ab op
positis, aut à simili, aut ab eo quod ē
magis & minus & æquale, aut à casu
bus & coniugatis, aut à generatione
& corruptione. Et incipiem⁹ hoc se
cundum Arist. doctrinam, sit enim
in hoc exercitium quoddam.

*De locis communibus omnibus quæsitis,
quæ sumuntur ab Oppositis, aut à Si
mili, aut ab eo, quod est Magis, Com
muni & æquale, aut à casibus, &
coniugatis, aut à generatione,
& corruptione. Cap. 3.*

L

Deinde ex oppositis confi
derandū est, primū quī
dem ex cōtrarijs: destrue
ti quidē, si contrarij non est con
trariū. Neq; enim contrarij erit
contrariū propriū: vt quia cō
trariū est iustitiæ quidē iniu
stitia, optimo autē pessimum: nō
est autē iustitiæ propriū opti
mum, nō erit iniustitiæ propriū
pessimū. Construenti autē, si cō
trarij contrariū propriū est, &
cōtrarij contrariū propriū erit.
Vt quia contrariū est bono qui
dem malū, eligendo autē fugien
dum: est autē boni propriū eligē
dum: erit mali propriū fugiendū.

60. Locus.
Declatio.

61. Locus.
Declatio.

M

Secundum autē, ex ijs quæ ad
aliquid sunt: destruenti quidē, si
hoc quod ad aliquid est, eius qd
est ad aliquid nō est propriū.
Neq; enim hoc quod ad aliquid
est, eius quod ad aliquid est, erit
propriū: vt quia dicitur duplū
quidem ad dimidium, superans
autē

62. Locus.
Declatio.

A autē ad superatum: non est autē dupli proprium superans, non erit dimidiū propriū superatū.

63. Locus.
Declaratio.

Construenti autē, si eius quod est ad aliquid, hoc quod ad aliquid est proprium: & eius quod est aliquid, id quod est ad aliquid erit proprium. Vt quia dicitur duplum quidē ad dimidium id esse, quod duo ad vnum: est autē dupli proprium vt duo ad vnū: erit dimidiū proprium, vt vnū ad duo. Tertium autē, destruētū quidem, si habitus, id quod fm

64. Locus
declaratio.

B habitum dicit non est propriū, neq; profecto priuationis, id qd fm priuationē dicitur, erit proprium: & si priuationis, id quod fm priuationem dicitur non est proprium, neq; habitus, id quod secundum habitum dicitur erit proprium. Vt quia nō dicitur

65. Locus.
declaratio.

furditatis proprium insensibilitatem esse, neq; auditus erit proprium sensum esse. Construenti vero, si quod secundum habitū dicitur, est habitus proprium: et priuationis, id quod secundum

C priuationē dicitur erit propriū: & si priuationis, id quod secundum priuationē dicitur, est proprium, & habitus quod secundum habitum dicitur, erit propriū. Vt quia visus est propriū videre, secundū quod habemus visum: erit cæcitatis proprium non videre, secundum quod nō habemus visum, nati habere.

66. Locus.
declaratio.

Deinde ex affirmationibus, & negationibus: primum quidem ex ipsis quæ prædicatur, Est au-

tem locus hic utilis destruētū tantum: vt si affirmatio, vel quod secundum affirmationē dicitur, eius est proprium, non erit profecto ei⁹ negatio, neq; quod fm negationem dicitur proprium: si autem sit negatio, aut quod secundum negationē dicitur proprium, eiusdem non erit affirmatio, neq; quod fm affirmationē dicitur proprium: vt quia proprium animalis est animatum, non erit animalis proprium, nō animatum. Secundum autē ex prædicatis, vel etiam non prædicatis, & de quibus prædicatur, vel non prædicatur: destruētū quidē, si affirmationis affirmatio non est proprium. neq; enim negatio negationis erit propriū: & si negatio negationis non est propriū, neq; affirmationis affirmatio erit proprium: vt quia nō est proprium hominis animal, neq; non hominis non animal: si autem non hominis non videtur proprium non animal, neq; hominis erit proprium animal.

D

67. Locus.
declaratio.

E

Construenti autē, si affirmationis affirmatio est proprium. Nā & negatio negationis erit proprium: si autē negationis negatio est proprium, & affirmatio affirmationis erit propriū: vt quia non animalis est propriū non viuere, erit animalis propriū viuere: & si animalis propriū videtur viuere, & non animalis propriū videbit non viuere. Tertium autem ex ipsis subiectis, destruētū quidē, si quod assignatū est pro-

F

68. Locus.
declaratio.

69. Locus
declaratio

M iij priū,

Topicorum

G priū, affirmationis est propriū.

Non erit enim idem & negationis proprium: si autē negationis est propriū quod assignatū est, non erit affirmationis propriū: vt quia animalis propriū est animatū, non animalis non erit proprium animatum. Construenti vero, si assignatum propriū nō est affirmationis proprium, erit negationis. At hic locus deficit: nam affirmatio negationis, & negatio affirmationis non est proprium, quādoquidē affirmatio

H negationi omnino non inest: negatio autē affirmationi inest quidem, at non vt proprium inest.

Deinde ex his quæ ex opposito diuiduntur: destruenti quidem si eorum quæ ex opposito diuiduntur, nullum ullius reliquorū ex opposito diuersorum est proprium. Neq; enim quod oppositum est, erit propriū ei⁹, cuius positū est proprium: vt quia animal sensibile nullius aliorū mortalium animalū est proprium, nō erit animal intelligibile Dei proprium.

I Construenti autē, si cæterorū quæ ex opposito diuidunt quoduis est proprium talium quorumcunq; eorum quæ ex opposito diuiduntur. Nā reliquum erit eius propriū, cuius positum est non esse propriū: vt quia prudentiæ est proprium, p se natum esse rationalis, virtutē esse, & aliarū virtutum sic vniuscuiusque sumptæ: erit temperantiæ proprium per se natum esse concupiscibilis virtutem esse,

Deinde ex casibus: destruenti quidē, si casus non est casus proprium. Neq; enim casus erit proprium casus: vt quia nō est eius quod est iuste propriū id quod bene, neq; iusti propriū erit bonum.

K Construenti autem, si casus est proprium casus. Nam et casus erit casus propriū, vt quia hominis est proprium gressibile bipes, & homini erit proprium gressibili bipedi dici. Non solū autem in eo quod dictum est secundum casus est cōsiderandū, sed & in oppositis, quemadmodum & in prioribus locis dictū est. destruenti quidem, si oppositi casus non est proprium oppositi casus. Neq; enim oppositi casus erit proprium oppositi casus: vt quia non est eius quod est iuste proprium quod bene, neq; iniuste erit propriū quod male.

L Cōstruenti vero, si oppositi casus est proprium oppositi casus. Nam & oppositi casus, erit propriū oppositi casus: vt quia honesti est proprium optimum, & inhonesti erit propriū pessimū.

M Deinde ex his quæ similiter se habent, destruētū quidem, si quod similiter se habet, ei⁹ quod similiter se habet, non est proprium.

Neq; enim quod similiter se habet, eius quod similiter se habet erit proprium, vt quia similiter se habet ad extruendum ædificium ædificator, & medicus ad efficiendum sanitatem: non est autem proprium medici efficere sanitatē, neq; ædificatoris erit propriū,

70. Locus
Declatio.

Annotatio.

71. Locus.

72. Locus.
Declatio.

73. Locus.
Declatio.

74. Locus.
Declatio.

75. Locus.
Declatio.

76. Locus.
Declatio.

77. Locus.
Declatio.

78. Locus.
Declatio.

A proprium extruere ædificium. **79. Locus**
 Construenti autem, si quod si- **Declatio.**
 militer se habet erit propriu ei⁹
 quod similiter se habet. Nam &
 quod similiter se hēt, eius quod
 similiter se habet erit propriu:
 vt qm̄ similiter se habet medi-
 cus ad id quod est esse effectiuū
 sanitatis, & ludi magister ad id
 quod est eē effectiuum bonæ ha-
 bitudinis: est autem proprium
 magistri ludi, esse effectiuum bo-
 næ habitudinis, erit propriu &
 medici effectiuum esse sanitatis.

B Deinde ex his quæ sic se habēt: **80. Locus**
 destruenti quidem, si quod sic se **Declatio.**
 habet, eius quod sic se habet non
 est proprium. Neq̄ enim quod
 sic se habet, eius quod sic se ha-
 bet, erit proprium. Si autem ei⁹
 quod sic se habet, id quod sic se
 habet est proprium, eius nō erit
 proprium, cuius positum est eē
 proprium. Vt quia sic se habet
 prudentia ad honestū & turpe,
 eo q̄ disciplina vtriusq̄ eorum
 est: non est autem prudentiæ pro-
 prium disciplinā esse honesti, nō
 vtiq̄ erit proprium prudentiæ
 disciplinā esse turpis: si vero est
 proprium prudentiæ disciplinā
 esse honesti, non erit proprium
 eiusdem disciplinam esse turpis:
 imposse est enim eiusdem plura
 esse propria. Construenti vero
 nihil locus iste utilis: nā quod sic
 se hēt, vnū ad plura cōparatur.

C Deinde destruenti quidem, si **81. Locus**
 quod fm̄ esse dici, non est eius **Declatio.**
 quod fm̄ esse dicitur proprium.
 Nam neq̄ corrumpi ei⁹ quod

est fm̄ corrumpi, neq̄ generari **D**
 eius quod fm̄ generari dicitur,
 erit proprium. Vt quia est homi-
 nis proprium esse animal, neq̄
 eius quod est hominē generari,
 erit proprium generari animal,
 neq̄ eius quod est hominē cor-
 rumpi erit propriu corrupi aīal,
 Eodem aut̄ modo accipiendum
 est & ex generari ad esse & cor-
 rumpi, & ex corrumpi ad esse et
 generari, quemadmodum dictū
 est nūc ex esse ad generari, & cor-
 rumpi. **82. Locus.**
 Construenti aut̄, si eius **Declatio.**
 quod est secundum esse ordina-
 tum est. Est autem per se, ordi-
 natum proprium: nam & eius,
 quod fm̄ generari dici, erit hoc
 quod secundum generari dicitur
 proprium, & eius quod secun-
 dum corrupi, hoc quod fm̄ cor-
 rumpi est assignatum: vt quia
 hominis est proprium esse mor-
 talem, & eius quod est generari
 hominem, erit proprium gene-
 rari mortalem, & eius, quod est
 corrumpi hominem, corrumpi
 mortalem. Eodem autem modo
 accipiendum est & ex generari,
 & corrumpi, & ad esse, et ad ipsa
 ex ipsis fieri: quemadmodum &
 in destruēti dictum est. Deinde
 inspicendum ad idē suppositi:
 destruenti quidem, si idē nō in-
 est, aut si non quā id dicitur, cu-
 ius est proprium assignatū. Nō
 enim erit proprium quod posi-
 tum est esse proprium: vt quo-
 niam ipsi homini non inest quie-
 scere quā homo est, sed quā idea,
 non erit hoīs propriu quiescere.

M iij Con-

Topicorum

G Construenti autem, si id ex in-
est, & fm hoc inest qua dicitur
de illo ipso, cuius positum est nō
esse proprium. Erit enim pro-
prium quod positum est non in
esse proprium: vt quoniam in-
est ipsi animali ex anima & cor-
pore compositū esse, & qua ani-
mal est, ipsi inest id, erit propriū
animalis ex corpore et anima cō-
positum esse. Deinde ex magis
& minus. Primum quidem de-
struenti, si quod magis est, eius
quod magis non est proprium.

H Neq; enim quod minus est, eius
quod minus erit proprium: neq;
quod minime eius quod mini-
me: neq; quod maxime eius qđ
maxime: neq; quod simpliciter
ei⁹ quod simpliciter: vt quia nō
est magis colorari magis corpo-
ris proprium: neq; minus colo-
rari minus: corporis proprium
erit, neq; colorari corporis oīno.

Construenti autē, si quod ma-
gis est, eius quod magis est, est
propriū. Nam quod minus est,
eius quod min⁹ est erit propriū:

I & quod minime, eius quod mi-
nime, & quod maxime, eius qđ
maxime: & quod simpliciter, ei⁹
quod simpliciter: vt quia magis
viuentis, magis sentire est pro-
prium: & minus viuentis min⁹
sentire, erit proprium: & eius
quod maxime, id qđ maxime,
& eius quod minime, id quod
minime, & ei⁹ quod simpliciter,
id quoq; qđ simpliciter. Et ex
eo autem quod simpliciter, ad
eandem cōsiderandum: destruenti

quidem, si quod simpliciter non
est proprium. Neq; enim quod
magis est, eius quod magis, neq;
quod minus, eius quod minus,
neque quod maxime, eius quod
maxime, neq; quod minime ei⁹
quod minime erit proprium: vt
quia non est hominis proprium
studiosum, neque magis homi-
nis, magis studiosum erit pro-
prium. Construenti autem, si
quod simpliciter est, eius quod
simpliciter est proprium. Nam
& hoc quod magis ei⁹ quod ma-
gis, & quod min⁹ eius quod mi-
nus, & quod minime, eius quod
minime, & quod maxime eius
quod maxime erit proprium: vt
quia est ignis proprium sursum
ferri secundum naturam, & ma-
gis ignis erit magis propriū sur-
sum ferri secundum naturam: eo
dem modo considerandum est &
ex alijs huiusmodi. Secundum
autē, destruenti quidem, si quod
magis est, non est eius quod ma-
gis est proprium. Neq; enim qđ
minus est eius quod minus erit
propriū: vt quoniam magis est
propriū animalis sentire quam
hominis scire, non est autem ani-
malis propriū sentire, quare nō
erit hominis propriū scire. Con-
struenti autem, si quod minus,
eius quod minus est proprium.

Nam & quod magis, ei⁹ quod
magis erit proprium: vt qua mi-
nus est proprium hominis man-
suetum natura qđ animalis viue-
re: est autem hominis proprium
mansuetum natura, erit propriū
animalis

84. locus
declatio.

85. locus.
declatio.

86. locus.
declatio.

87. locus
declatio.

K
88. locus.
declatio.

89. locus.
declatio.

90. locus.
Declatio.

M

A animalis viuere. Tertiū vero, destruenti quidem, si cuius magis est, propriū non est. Neq. n. cuius est minus propriū, erit ei? propriū: si aut illius est propriū, non erit huius propriū: vt quia colorari magis superficieī q̄ cor poris est propriū, non est autē superficieī propriū, non erit cor poris propriū colorari: si vero ē superficieī propriū, non erit cor poris propriū. Cōstruenti autē hic locus nō est utilis: nā impos sibile est idem pluriū proprium esse. Quartū destruenti quidē, si quod maius est eius propriū, non est propriū, neq. profecto quod minus est eius proprium, erit propriū. Vt quia magis est p̄priū animalis sensibile q̄ parti bile, non est autem animalis sen sibile propriū: quare nō erit ani malis partibile proprium. Con struenti autē, si quod minus est eius propriū, est propriū. Nam & quod magis est eius propriū, erit proprium, vt qm̄ minus est propriū animalis sentire q̄ vi uere: est aut animalis proprium sentire, erit animalis proprium viuere. Deinde ex his, quæ sūt insunt, primū quidem destruē ti, si quod sūt est proprium, non est propriū eius, cuius sūt est, p̄ prium. Neq. enim quod sūt est propriū, erit proprium eius cu ius similiter est proprium: vt qa similiter est propriū concupisci bilis concupiscere, & rationalis ratiocinari: non est autem pro prium concupiscibilis concupi

scere, non erit rationalis p̄priū ratiocinari. Construenti vero, si quod similiter est proprium, eius est proprium, cuius ē sūt p̄ prium. Nam & quod sūt est pro prium, erit eius proprium cui? sūt est, p̄priū: vt quia similiter ē rationalis propriū primū pru dens, & concupiscibilis propriū primū temperans: est autem ra tionalis primū prudens: erit igitur concupiscibilis propriū pri mum tēperans. Secundū autē, destruenti quidem, si quod simi liter est proprium non est pro prium eius. Nam neq. quod si militer est proprium, erit p̄priū eius: vt quia sūt est propriū ho minis videre, & audire, non est hominis propriū videre, nō vtique hominis proprium audire. Construenti vero, si quod simi liter est eius proprium, est pro prium. Nam quod similiter est eius proprium, proprium erit: vt quia sūt est proprium anime aliquid partium eius primo esse cōcupiscibile, & rationale pri mo: est autem propriū anime, quid partium eius esse concupi scibile primo, erit utiq. propriū anime, quippiam partiū eius esse rationale primo. Tertiū ve ro, destruenti quidem, si cuius si militer est proprium, non est, p̄ prium. Neq. enim cuius simili ter proprium erit propriū: si au tem illius est proprium, non erit alterius propriū: vt quia vrere similiter est proprium flammæ, & carbonis, non est autem flam

95. locus.
Declatio.

96. locus.
Declatio.
E

97. locus.
declatio.

98. locus
declatio.

ma

Topicorum

Gma propriū vrere, non erit car-
bonis proprium vrere: si autem
est flammæ propriū, nō erit car-
bonis proprium vrere. Con-
struenti autem hic locus non est
vtilis: differt autem quod est ex
similiter se habentibus, ab eo quod
ex ḡ se est, quæ similiter insunt:
quoniā illud quidem secundū
proportionē sumitur, non in eo
quod inest aliquid comparatū,
hoc autem ex eo quod inest, ali-
cui comparatur. Deinde destru-
enti quidem, si potētia propriū
asignans, & non ad ens assigna-
uit proprium potentia, cū non
contingat ei potētia inesse cum
ens non est. Non enim erit pro-
prium quod positum est esse p-
prium: vt quia qui dixit aeris, p-
prium respirabile, potentia qui-
dem assignauit propriū (nam ta-
le propriū vt respirari possit, re-
spirabile est): assignauit autē &
ad non esse proprium: nam &
cū non est animal quod spirare
natum ex aere, contingit aerem
esse, non tñ cum non est animal,
possibile est spirare: quare neq;
aeris erit proprium huiusmodi
possibile respirari tñc, quia ani-
mal non erit quod tale est vt re-
spirare possit: nō ergo erit aeris
proprium respirabile. Construē-
ti autē, si potentia assignās pro-
prium, tā ad ens assignauit pro-
prium, q̄ ad non ens, cum con-
tingat potentia non enti inesse.
Erit enim proprium quod posi-
tum est, non esse proprium: vt
quia qui assignauit proprium,

entis possibile pati, aut facere **K**
potentia assignans proprium,
ad ens assignauit proprium (nā
cum ens est, & possibile pati qd,
aut facere erit) quare proprium
erit entis possibile pati qd, aut
facere. Deinde destruenti qui-
dem, si per superabundantiam
posuit proprium. Nō erit enim
proprium quod positum est es-
se proprium: accidit enim sic af-
signantibus proprium, non de
quo orationem, & nomen veri-
ficari: nam corrupta re, nihil mi-
nus erit oratio: nam eorum, que
sunt, alicui maxime inest: vt si
quis assignet ignis proprium,
corpus leuissimum: corrupto
enim igne, erit aliquod corporū
quod leuissimum erit: quare nō
erit ignis proprium, corpus le-
uissimum. Construenti autem,
si non per superabundantiam
posuit proprium. Erit enim se-
cundum hoc bene positum pro-
prium: vt quia qui posuit homi-
nis proprium animal mansue-
tum natura, non superabundan-
tia assignauit propriū: erit vtiq;
fm hoc bene positū proprium.

101. locus
De clauo.

*Sermo de Locis sumptis ab Opposis. Si-
mili, ab eo quod est Magni, & Mi-
nus, & Aequale, a Causis,
& Coniugatis, & a Gene-
ratione, & Corruptio-
ne. Cap. 3.*

PRimus itaq; illorum sumit a
contrario. Destruens quidē cō-
siderat, q, si proprii contrarium nō
est proprium contrarie rei, cui est
illud proprium quod positū est pro-
prium

Locus 1.
qui est 60.
& 61. in
Arist.

99. locus.
De clatio.

100. locus
De clatio.

A proprium, non esset proprium. v.g. quia nisi iustitiae proprium sit esse laudabilissimum, non esset proprium iniustitiae esse turpissimum. Construens autem est, si contrarium proprii sit proprium contrario, rei, cuius est illud proprium, id quod positum est proprium, est proprium. v.g. si boni proprium sit esse appetibile, mali proprium est esse abhorribile.

Locus 2.
qui est. 62.
& 63.

Secundus locus est a relativo. Destruens quidem considerat, si relativa proprii non sint propria relativi illius, cuius est proprium, illud proprium non est proprium. v.g. nisi superans sit dupli proprium, superatum non est medij proprium. Construens vero considera, si proprii relativa sint propria relativi illius, cui est illud proprium, scilicet illud proprium est proprium. gra exempli, si dupli proprium sit, quod sit proportionem duorum ad unum, medij proprium est, quod sit proportionem unius ad duo.

Locus 3.
qui est. 64.
& 65.

Tertius locus est ab habitu, & priuatione. Destruens quidem est, si proprium, quod dicitur secundum habitum, non sit proprium illi, quod dicitur secundum habitum. hoc est, quod significat habitus nomine, id quod significat priuationis nomine, non est proprium illius, quod dicitur priuatiue.

Consequenter, id quod significat priuationis nomine. Et si quod dicitur priuatiue non sit proprium priuationis, quod dicitur secundum habitum non est proprium illius, quod dicitur secundum habitum. v.g. ex quo priuatio sensus non est proprium surditatis, nec sensus est proprium auditus. Construens autem est, si quod positue dicitur sit proprium illius, quod positue dicitur, quod priuatiue dicitur, & si quod priuatiue dicitur sit proprium illius, quod priuatiue dicitur, id quod po-

sitiue dicitur est proprium illius, quod dicitur positue. v.g. si videtur proprium sit videre, ceteri proprium est non videre.

Quartus locus est, ab affirmatiua, Loc. 4. qui est. 66. 67. 68. 69. & 70.

& negatiua: & huic loco subsunt tria loca. Primo quidem, quod considerentur illorum illationes secundum modum conuersionis, quoniam. n. affirmatiua fuerit proprium alicuius rei, negatiua non est proprium illius. v.g. si homo proprium sit esse risibile, non sit eius proprium non esse risibile: & verissimile est hunc non esse locum. Secundus autem locus ab illatione recte. Destruens quidem consideret, si enuntiatione, quae affirmat praedicatum, non sit proprium enuntiationis, quae affirmat subiectum: nam quod negat praedicatum, non est proprium illi, quod negat subiectum. Et contra hoc etiam. v.g. ex quo dicere, quod id, quod est animal, non est proprium illius, quod est homo, dicere id, quod non est animal non est proprium illius, quod non est homo. Et si sit, ex quo dicere, quod id, quod non est animal, non sit proprium illius, quod non est homo, illud, quod est animal, non est proprium illius, quod est homo. Tertius autem locus est. Destruens quidem consideret, si quod affirmat praedicatum sit proprium illius, quod affirmat subiectum, nam non sit, quod affirmat praedicatum, proprium illius, quod negat subiectum. verbi gratia. si animalis proprium sit transpirare, non animalis non sit proprium transpirare. dicere. n. transpirare, quoniam est proprium illius, quod est dicere, quod sit animal, non sit proprium negationis, quod est dicere, quod non sit animal. Construens vero consideret, si affirmatiua non sit proprium affirmatiua, illud est proprium

Topicorum

C primum negatiuæ. v. gr. si vegetabile non sit proprium mineralis, nō vegetabile sit proprium mineralis: hic autem locus est mendax: affirmatiua enim non est proprium negatiuæ, immo non inest affirmatiua negatiuæ, nisi inquantum negatio nō ē absolute negatio, sed significatiua quam specierum priuationis, sed negatiua aliquā inest affirmatiuæ, sed inquantum negatio non est absolute negatio, ipsa tñ nō est ei propriū ex parte, quia est absolute negatio.

Locus. 5.
qui est. 71

Quintus locus affinis est, q̄ numeretur in contrarijs: & est sumpt⁹ ex speciebus, in quas diuiditur gen⁹ secundum simile oppositionis. qñ. n. diuiserimus genus in duas spēs oppositas, & diuiserimus ēt illud ī duo euenta opposita, aut plura fuerint euenta, & nulla partium euentorū fuerit proprium alterius partis illarum specierū, nec alterum euentū est, p̄ priū alterius sp̄ei. v. g. quia nō ē propriū mortalis moueri, ex quo orbes celestes mouent⁹, & sunt immortales: quare non fit proprium animalis immortalis. Constructio autem fit contra hoc.

Locus. 6.
qui est. 72

Sextus locus numeratur etiā hic, & est, qñ fuerint duæ res in duobus differentibus subiectis: & de illis prædicatur vna res communis, & perinde hæc res vniuersalis fit proprium vnius harum duarum rerum, quando adijcitur conditio, illā inesse subiecto huius rei: sicq; illa fit propriū illius alterius rei, qñ iterum adijcitur conditio, illam inesse illius subiecto. v. g. ex quo prudentia & continentia sunt duæ partes animæ, in duobus differentibus subiectis, prudentia enim est in parte rationali, & continentia in parte concupiscibili, &

virt⁹ est res vniuersalis, q̄ inest vtrifque, & perinde prudentiæ proprium est esse virtutem in parte rationali, ac continentie proprium est ēē virtutē in parte concupiscibili. Et Aui ait q̄ hic locus est scientificus.

Locus autem sumptus a casibus, & coniugatis est, qñ consideramus si exemplare primitiuū non sit proprium exemplaris primitiui, nec denominatiuum sit proprium denominatiui. exempli gratia, nisi iustitiæ proprium sit esse fm institutionem, non est iusti proprium esse instituentem. & sicut consideret⁹ in casibus, sed non inueniunt⁹ in idiomate Arabico. Et aliquā etiam considerandum est a coniugatis oppositorum. v. g. quia nisi iusti propriū sit, q̄ ipse instituat id iustitiæ, quo denominatur, & ex eius animo est sibi coaptatum, non esset iniustitiæ proprium q̄ id iniustitiæ, quo denominatur, insit illi præter naturam, hoc est ex institutione. Construens autem considerare hēt huius loci cōtrariū.

Locus. 73.
74. 71. et
76. I Arist.

Locus autem a simili proportio naliter. Destruens quidem considerat si vnum duorum priorū similitudinem non sit propriū vnius duarum rerum similitudinem, nec alterum est proprium alterius. Gratia exempli, quia proportio ædificantis ad domificationē est sicut proportio medici ad sanationem, & ædificantis nō est proprium ipsa domificatio, sic nec medico proprium est ipsa sanatio. Construens autem considerat, si vnum duorum priorum similitudinem sit proprium vnius duarum rerum similitudinem, alterum est propriū alterius. vt v. g. quia ex quo proportio medici ad sanationem, est sicut proportio exercitij ad corporis trāquil-

Locus. 77
73. & 79
in Arist.

M

A quillitatem, & propriū exercitiū est corporis tranquillitas, sic & medici proprium est ipsa sanatio.

Locus. 82.
33. & 54.
in Arist.

Locus autem sumptus a generatione & corruptione est, q̄ id, quod dicitur iam genitum & completum esse, non sit proprium illius, quod iā genitum & completū est, nec illud, quod est in generationis via, est proprium illius, quod est in generationis via. v. g. quia non est proprium hominis, q̄ sit animal, non est proprium hominis qui generatur, q̄ generetur animal. Et fm hoc exemplum consideret, quid sit iter quod corruptum est, & quod est in via ad corruptionem. Et sicut iterum consideret corruptum cum genito hoc modo: gratia exempli, quia non est proprium hominis geniti q̄ sit animal, nec est proprium hominis corrupti corruptio animalitatis ab eo. Construens autem cōsideret his locis contrarium huius. Gratia exempli, quia ex quo proprium hominis geniti est esse loquentem, sic & hominis corrupti proprium est, ab eo corrumpi elocutionem: & hic locus est scientificus.

Et loca sumpta ab eo quod ē magis, & minus & æquale, primo quidem destruens consideret, si quod magis nō sit proprium illius quod magis, hoc est, id, quo prædicatū denominatur per excessum, nō sit proprium illius, quo subiectum denotatur per excessum. Sic nec quod dicitur fm minus, est propriū illius qd dī fm minus, neq; quod dicitur simpliciter, est proprium illius qd dicit simpliciter. Exēpli gratia, quia ex quo non est quod dicimus magis generari proprium illius, quod est magis corporari: nec dicimus quod est

minus generari proprium illius, qd **D** est minus corporari, nec quod est genitum simpliciter proprium illius, qd est corpus simpliciter. Construens vero considerat, q̄, si quod fm magis dī sit proprium illius, quod dī fm magis, sic, quod fm minus dī, est proprium illius, quod dī fm minus, & quod dī simpliciter, est proprium illius, quod dī simpliciter. v. g. quia si dicemus q̄ id, quod est magis sensus, sit proprium illius, quod est magis corpus, sic illud quod est minus sensus est proprium illius quod est minus corpus, & sicut quod est sensus simpliciter, est proprium illius quod ē corpus simpliciter. Et sicut considerauimus ab eo quod dicitur fm magis, ad id quod dī fm minus, aut ad simpliciter, sic posse esse cōsiderare ab eo quod est simpliciter, ad id, quod est fm magis aut fm minus. Destruens quidem, si quod dī simpliciter, non sit proprium illius, quod dī simpliciter, nec quod dicitur fm magis, est proprium illius, quod dī fm magis, neq; quod dicitur fm minus, est proprium illius quod dicitur fm minus. Exempli gratia, quia ex quo non est homini propriū ēē zelotipum, nec est proprium illius, quod est magis homo; q̄ sit magis zelotipus, neq; illius quod est minus homo, q̄ sit minus zelotipus. Construens autem considerat huius contrarium, si quod simpliciter dī sit proprium illius quod dicitur simpliciter, quod dī fm magis, est propriū illius, quod dī fm magis, & illud qd dicitur fm minus, est proprium illius, quod dicitur fm minus. vt v. g. quia ignis simpliciter proprium est ipsum ferri sursum simpliciter, sic proprium illius, qd est magis igneū est ferri magis sursum; & illius qd est

Loca, q̄ re
stant i Ari
sto. ex li. 5

Topicorum

G est minus igneum, ferri minus sursum. Aut secundo considerat destruens si fuerit res, quæ dicatur esse proprium alicuius rei magis quam dicatur de alia re, quod sit proprium alicui rei, & perinde quæ dicitur magis esse proprium non sit proprium, nec quod dicitur minus, est proprium. v. gr. si sensus fuerit proprium animalis magis quam sit disciplina proprium hominis. Destruens autem incipit a loco minoris. Si illud sit proprium sic, & quod dicitur magis est proprium. Et hic quidem locus proportionat duas res duabus rebus, & est qui præhabitus est in locis accidentis. Tercio vero

H destruens considerat, si aliqua res sit magis proprium, quam sit alteri rei, & illius cuius prius fuisse proprium non sit proprium, nec est proprium illi cuius minus: gratia exempli, ex quo color dignior est esse proprium superficie, quam corporis proprium, sic si non est proprium superficie, nec est proprium corpori. Construens vero non recipit inuam de hoc loco, quia non inuenitur una res, quæ sit proprium duarum rerum: hic autem comparat unam rem duabus rebus.

Et quarto destruens considerat, si quod est dignius esse proprium, non tamen sit proprium, nec quod non est dignius esse proprium, est proprium. v. gr. ex quo animal esse sensituum, dignius est esse ipsi proprium, quam esse diuisibile, perinde esse sensituum non est sibi proprium, nec esse diuisibile est sibi proprium. Construens vero considerat, si quod non est dignius esse proprium sit proprium sic quod dignius est esse illi proprium est illi proprium. Vt v. gr. ex quo non est dignius, animal esse diuisibile, esse sibi proprium, quam esse sensituum,

& perinde est sibi proprium: sensituum itaque est illi proprium. & hic comparat duas res uni rei. Rursus post hæc consideremus de æqualitate, hoc est de rebus, quæ uno simili modo prædicantur. Primo quidem, quando duæ res fuerint propria duarum rerum uno simili modo, & proinde illarum una non sit proprium uni illarum, nec altera, est proprium alteri. Si. Gratia exempli, ex quo proprium est ipsius concupiscibilis concupisci, sicut ratiocinabilis ratiocinari, & proinde non est proprium concupiscibilis concupisci, nec itaque est proprium ratiocinabilis ratiocinari. Si autem unum esset proprium, & alterum esset proprium, hoc fieret ex comparatione duarum rerum ad duas res. Et secundus locus sit ex comparatione duarum rerum ad unam: quoniam duæ res fuerint propria unius rei uno simili modo, & proinde una non sit illi proprium, nec aliud est proprium. v. gr. quia nostra esset ponere esse hominis proprium ipsum videre, sicut ipsum audire, & perinde ipsum videre non sit proprium, sic etiam nec ipsum audire est illi proprium. Et in constructione, si unum sit proprium, & alterum est proprium. Gratia exempli, quia ex quo nostra esset ponere autem proprium eius esse partem concupiscibilem, prima intentione, sicut nostra esset ponere ipsius proprium esse ipsius esse partem ratiocinabilem prima intentione. Et perinde, si dicamus, quod ipsius esse partem concupiscibilem prima intentione sit sibi proprium, sic est dicendum, quod ipsius esse partem ratiocinabilem prima intentione sit sibi proprium. Tercius autem locus est, quod destruens consideret, si una res comparet duabus rebus una comparatione,

Ane, & non fuerit propriū vni, nec est proprium alteri. vt gratia exempli, quia combustio est carbonis, sicut est flammæ, si non sit proprium flammæ, nec est proprium carboni. Construens vero non suscipit iuuamen de hoc loco ex quo non est vnū proprium duarum rerum. Differentia aut inter locum similitudinis proportionaliter, & similitudinis fm in harentiam accidentis est, quia hoc loco comparatio, & similitudo, quæ inter illa ponitur, est causa, qua intruimus, q̄ iudicium de proportionalibus sit vnum iudicium: ille autem **B** locus fit, quatenus illis insit, & neget ab illis, & non est proportio inessentialis illis causa, qua de illis enuntiem⁹ fm comparationem. Et hic explet⁹ est sermo de proprii locis propriis, & communibus.

ARISTOTELIS TOPICORVM

LIBER SEXTVS,

SVMMA LIBRI.

C De locis definitionis: de locis ex differentiis desumptis: de locis definitionum rerum, quæ cōpositæ sunt: Postremo de locis definitionum, quæ oibus prædicamentis cōsunt.

De locis Definitionis, & primum Generis. Cap. 1.

1. locus
Declaratio.

Locus autē, quod est circa terminos negocij, partes sunt quinque. Nā, aut qđ ofino non verū est dicere, de quo nomen & orōnē oportet, n. hōis definitionē de of

hōis verificari:) aut quod, cū sit **D** genus, non posuit in genere, vel nō in accommodato gñe posuit, (oportet. n. eum, qui definit l ge, nere ponentem dñas adiungere: nam maxime. eorum, quæ sunt in definitione, genus videt⁹ definiti substantiā significare:) aut quod non propria est definitio (oportet enim definitionem propriam esse, quemadmodum prius dictum est:) aut si oīa quæ dicta sunt is qui fecit, non definiuit, neq; dixit quid est esse rei de finitæ. Reliquum aut præter ea, quæ dicta sunt, si definiuit quidem, at nō bene definiuit. Si igit non verificatur, de quo nomen, & oratio, ex hīs q̄ dicta sunt i accidente locis, considerandū. Nā & illic vtrum verum, vel nō verum, omnis consideratio fit: qñ enim quod inest accidens disputamus, quod verum est dicim⁹: qñ autem quod non est, qđ non verum. si vero non in accommodato genere posuit, aut si non propria est assignata oratio, ex hīs q̄ sunt ad genus, & proprium dictis locis, prospiciendum. Reliquum vero si non definiuit, aut si non bene definiuit, aliquo modo aggrediendum dicere. **P**riūm igit inspiciendū si non bene definiuit. Nā facilius est qđ li bet fecisse, q̄ bene fecisse: manifestum igit, qm̄ peccatum circa hoc plusculū, eo q̄ laboriosius: quare argumentatio faciliior q̄ circa hoc, q̄ quæ circa illud sit. **S**unt aut eius qđ non est bene, par-

2. locus.
Declaratio.

3. locus
Declaratio.

4. locus.
Declaratio.

Topicorum

G partes duæ. vna quidem, obscure interpretacione vti. Oportet enim definientē, vt cōtingit; q̄ clarissima interpretacione vti: eo q̄ cognoscēdi gratia assignat definitio. secunda autē, si ampli⁹ dixit i definitiōne, q̄ par sit: nā omne quod superadiectum est in definitione, superfluum est.

6. Locus
Declatio.

Rursum autem vtrunq̄ quod dictū est, in plures partes diuiditur: vnus autem locus ei⁹, quod obscure est, si sit æquiuocum ali cui, quod dictū est. Vt q̄ generatio est ductio ad substantiam; & q̄ sanitas cōmensuratio calidorum & frigidorum: nam æquiueca est ductio, & cōmensuratio: immanifestū igitur, vtrū vult dicere eorū, quæ significant ab eo, quod multipliciter dī. Similiter autem, & si cum definitum multipliciter dicitur, diuidens nō dixit: nā immanifestū vtrī⁹ definitionem assignauit, contingitq̄ calumniari, velut non conueniēte oratione ad omnia, quorum definitionem assignauit: maxime autē contingit tale q̄p-piam facere, cum latet æquiuecatio. Contingit etiam, & eū, q̄ diuidit, quoties dicitur id, quod in definitione assignatū est, syllogismū facere: nam, si fm nullū modorum sufficiēter dictū est, manifestum q̄ non definierit illo modo. Alius si fm metaphoram dixit. Vt scientiam indeciduam, terrā autem nutricē, aut temperantiā consonantiā: nam oē obscurū, quod fm metapho-

7. Locus
Declatio.

ra dicitur, contingit, & etiā me-
K taphora loquentē calumniari, tanq̄ non proprie dicentē: non enim congruet dicta definitio, vt in temperantia, nam omnis consonantia in sonis. Amplius, si est genus consonantia temperantiæ, in duob⁹ generibus erit idē, non continentibus se inuicē: nā neq̄ consonantia virtutem neq̄ virtus continet consonantiā. Amplius, si non positus nominibus vtitur. Vt Plato ciliū, brē oculū, aut araneū putrimordax, aut medullā ossigenium dixit: nam omne obscurū, quod f-suetum est. Quædam autē neque secundū æquiuecationē, neque fm metaphoram, neq̄ proprie dicuntur. Vt lex, mensura, vel imago eorū, quæ natura iusta sunt: sunt autē huiusmodi deteriora, metaphora: nā metaphora facit quodammodo notū qd designatum est per similitudinē (omnes enim metaphora vten-tes, secundū aliquam similitudinē ea vtuntur:) at quod tale ē non facit notum: nam neq̄ simi-
M litudo est secundum quam mensura, vel imago lex est, neq̄ dici solet proprie: quapropter, si proprie mensuram, vel imaginē legem dicit esse, veritatis est expers. nam imago id est, cuius generatio per imitationē est: hoc autem non inest legi: si autē non proprie, manifestum quod obscure dixit, atq̄ deterius quolibet eorum, quæ secundum metaphoram dicuntur. Amplius, si non

8. Locus
Declatio.

9. Locus
Declatio.

10. locus
Declatio.

11. Locus.
Declaratio.

A si nō manifesta est contrarij oratio ex hoc quod dī. Nam, q̄ bene assignantur, contrarias commanifestant. Aut si p se dicta nō sit manifestū cuius est definitio, sed quēadmodū ea, q̄ sunt antiquorū scriptorū, nisi quis super scripsisset, nō cognoscebat quid vnūq̄dē: si igit non clare, ex huiusmodi est inspiciendū. Si igit supfluum in termino dixit, primum qdem considerandū, si aliquo v̄sue est, quod oībus insit, vel simplr ijs q̄ sunt, vel ijs quæ

12. Locus.
Declaratio.

B sub eodem genere sunt definitorum. Nā superfluum dici necessariū. i. oportet, n. genus ab alijs separare, dīam at ab aliquo eorum, q̄ sunt in eodem genere: at qui quod oībus quidē inest simpliciter, a nullo separat, quod autem oībus, q̄ sub eodem sunt genere inest, non separat ab ijs quæ sunt in eodem genere: quare supuacaneum hmōi appositum.

13. locus.
Declaratio.

C Aut si ē quidem propriū quod appositum est, ablato autē illo, & reliqua definitio propria est, & indicat substantiā. Vt in hoīs oratione scientiæ susceptiuū appositum, supfluum: nam & eo ablato, reliqua oratio propria ē, & indicat substantiam: simplr autem dicendo, oē superfluum, quo ablato, reliquū manifestū facit id quod definitur. Talis autem est & animæ terminus, si est numerus ipse seipsum mouens: nam quod seipsum mouet est anima, ceu Plato definiuit, an p prium quidē quod dicitur non

indicat autem substantiam in terempto numero. vtrouis igitur modo se habeat, difficile est vt explicet. Vtendum ergo in omnibus talibus ad id quod expedit: vt est phlegmatis terminus, humidum primum a cibo indigestum: vnum enim primū non multa: quare superfluum, indigestum appositum: nā hoc ablato, reliqua erit propria definitio: non enim contingit a cibo & aliud quiddam primū eē. An non simplr a cibo phlegma, sed indigestorum primum, & quare addendum est indigestum: nam illo quidem modo dicta nō vera erit definitio, si quidē nō omnium primum est. Amplius, si quippiam eorum, quæ sunt in oratione, non omnibus inest, q̄ sunt sub eadem specie. Nam talis peius definiuit, q̄ qui v̄sū sūt eo quod inest oībus, q̄ sunt: nam illic, si reliqua propria definitio, & tota propria erit: simplr. n. ad proprium quolibet addito vero tota oratio propria fit: at vero si aliquid eorū quæ sunt in oratione, non omnibus insit, quæ sunt sub eadem specie, impolē est totam orationem propriam eē: nō enim conuersim prædicabit de re, vt animal gressibile bipes q̄drucubitale: nā huiusmodi oratio non cōuersim prædicabitur de re, eo q̄ non oībus inest (quæ sub eadem specie sunt) quadricubitale. Rursus si idē frequēter dixit. Vt qui concupiscentiā appetitū delectationis dixit: nā

14. locus.
Declaratio.

F

15. Locus.
Declaratio.

Log. cū cō. Auer. N om-

Topicorum

G omnis concupiscentia, delectationis est: quare & eidem concupiscentiæ delectationis erit: fit igitur terminus concupiscentię appetitus delectationis (nihil. n. differt concupiscentiam dicere, aut appetitū delectationis) quare vtrunq; eorum delectationis erit. An hoc quidem nihil absurdum: nam & homo bipes est.

Quare & idem homini, bipes erit: est autē idē homini, animal gressibile bipes: quare aīal gressibile bipes, bipes est: sed non ppter hoc absurdum aliquid accipit, non enim de animali solum gressibile bis bipes prædicatur,

H sic enim de eodem bis bipes prædicatur, si de aīali bipede gressibile bipes dīr, quare semel tñ bipes prædicatur. Si sīr autē & in cōcupiscentia: non enim de appetitu id quod est delectationis esse prædicatur, sed de toto: quare semel & hic prædicatio fit. Non est autē bis dicere idem nomen, aliquid absurdum: sed frequenter de aliquo idem prædicari, sicut Xenocrates prudentiam definitiuam, & contemplatiuā eorum quæ sunt, dicit esse: nam de finitiua, contemplatiua quædā est, quare bis idem dicit, addens rursum & contemplatiuā. Si sīr autem & quicunq; refrigerationem, priuationem eius quidem caloris, qui sīr naturam est, dicunt esse: nā oīs priuatio ei⁹ est, qđ sīr naturā est: quare superfluum est addere sīr naturā, sed sufficit fortasse dicere, priuationē calo-

ris, eo qđ ipsa priuatio notū facit qđ eius sit, qđ sīr naturam dicit.

Rursum si vniuersali dicto addit & particulare. Vt si clemētiā imminutionem, expediētiā & iustorum: nam iustū expediens quippiam est, quare continetur in expediente: superfluum igitur iustum, nam qui dixit vīr, addit & particulare, & si medicinam disciplinā sanatiuorū aīali & homini: aut legem imaginem eorum q̄ natura sunt bona & iusta: nam iustum bonū quippiā: quare frequenter idē dicit. vtrū

I igitur bene an non bene definitum, per hæc & hmōi perspicendum. Vtrum vero definiuit, & dixit quid est esse, an nō, ex his. Primum ergo si non, per priora & notiora consecit definitionē. Nam terminus assignatur eius cognoscendi gratia quod dīr. cognoscimus autē non ex quibuslibet, sed ex prioribus, notioribusque, quemadmodum in demonstrationibus: sic enim oīs doctrina & oīs disciplina se hēt: manifestum igitur, qđ qui non p hmōi definiuit, non definiuit: si enim definiuit, plures erunt eiusdem definitiones. Nam manifestū, qđ & qui per priora, ac notiora, iterū melius definiuit: quare vtręque erunt definitiones eiusdem: tale autē non vīr: nam vnicuique eorū q̄ sunt, vnū est esse idipsū qđ est: quare si plures erunt eiusdē definitiones, idē erit definitio, esse qđ quidem sīr vtrunq; definitionē significat: hæc autē non

eadem

16. Loc⁹.
Declaratio.

17. Loc⁹.
Declaratio.

M

18. locus.
Declaratio.

A eadem sunt, eo quod definitiones diuersæ: manifestum igitur quoniam non definiuit, qui non per priora, atque notiora definiuit. Igitur per non notiora quidem terminum dici, dupliciter est accipere, aut enim si simpliciter ex ignotioribus, aut si nobis ignotioribus, contingit enim utroque modo: simpliciter igitur notius quod prius est, posteriore: ut punctum linea, & linea superficie, & superficies solido, quemadmodum & unitas numero: prius enim & principium omnis numeri: sicut autem & elementum syllaba. Nobis autem econuerso quoniamque accidit. nam maxime solidum magis sub sensu cadit, quam superficies: superficies autem magis quam linea, linea autem signo magis: quare multitudo magis huiusmodi cognoscit, nam illa quidem quomodolibet, hæc autem subtili, & secundo intellectu comprehendere oportet: simpliciter igitur melius per priora, posteriora tentare cognoscere, nam magis scientificum tale est. Verum ad eos, qui impotentes sunt cognoscere per talia, necessarium forte per ea, quæ illis cognita sunt, facere orationem: sunt autem talium definitiones quæ & puncti, & lineæ, & superficies. omnes enim per posteriora, priora indicant: nam illud quidem lineæ, istam autem superficies, hanc vero solidi fines dicunt esse. Non oportet autem latere quoniam sic definiti-
C finientes non contingit quod quid

est esse definitio, indicare nisi contingat id nobis notius esse, & simpliciter notius: siquidem oportet per genus & diuersas definire eum, qui bene definit, hæc autem simpliciter notiora, & priora sunt specie: interim enim genus & differentia speciem, quare priora hæc specie. Sunt autem notiora, nam specie quidem nota necesse est genus & differentias cognosci: qui hominem enim cognoscit, & animal gressibile cognoscit: ac genere & differentia notis, non necesse est & speciem cognosci: quare ignotior species. Amplius, illis (qui scilicet veritatem huiusmodi definitiones dicunt esse quæ sunt ex his, quæ unicuique sunt nota) plures: eiusdem accidit dicere definitiones esse, nam alia alius, & non omnibus eadem contingit notiora esse: quare ad unum quoniamque erit definitio assignanda, si quidem ex his, quæ singulis quibusque sunt notiora, definitionem oportet facere. Amplius, eiusdem alia interdum alia magis nota: nam a principio quidem sensibilia, instructioribus autem factis, contra: quare neque ad eundem spiritum ad eadem definitio assignanda, his quæ per se, quæ singulis quibusque sunt notiora definitionem fatentur assignandam esse: manifestum igitur, quod non definitum per ea, quæ hominibus sunt, sed per simpliciter notiora: nam solo modo sic una & eadem definitio semper fiet. Fortasse autem & quod simpliciter notum, non est id quod omnibus notum, sed quod bene

N ij dispo-

Topicorum

G dispositis intellectu, quemadmodum & simpliciter salubre hīs, q̄ bene affectū habent corpus: oportet ergo vnumquodq; taliū diligenter peruestigare, vti autē disputantes ad id quod expedit. Maxime autē sine dissensione interimere contingit definitionē, si neq; ex simpliciter notiorib⁹, neq; ex hīs quæ nobis, contingit definitionem fieri. Vnus igitur locus est eius quod non per notiora, quod per posteriora, priora indicat: quemadmodū prius diximus. Alius autē, si eius, qd̄ est inquirere, & definitione, per id definitum, & quod in motu est assignata est oratio nobis. Prius enim est & notius quod manēs est, & definitum, eo quod indefinitum & in motu est. Eius autē, quod est non ex prioribus, tres sunt loci. Primus quidem, si per oppositum, oppositū definiuit, vt si per malum, bonū, simul. n. natura opposita, & nonnullis ēt eadē disciplina vtrorumq; videtur esse: quare non notius alterū

I altero. Oportet autē non latere quædam fortasse aliter definiri non posse, vt duplum sine dimidio, & quæcunq; per se ad aliqd dñr, nam oībus hmōi est idē eē, ei quod est ad aliquid quodammodo se habere: quare non est possibile sine altero alterum cognoscere, eo q̄ necessariū est alter⁹ oratione coassumi & alterū. Ergo cognoscere quidem oportet huiusmodi omnia, vti autē eis in his vt videbitur expedire,

Alius, si eodem vsus est ei quod definitur. Latet autem, cum non eodem definiti nomine vtitur: vt si Solem stellam in die apparentem definiuit: nā qui die vtitur, Sole vtitur: & par est adprehendenda talia sumere pro nomine orationē: vt q̄ dies est, solis latio super terram: nā tunc manifestum, q̄ qui Solis lationē super terram dixit, solem dixit, quare vtitur sole, qui die vtitur. Rursum, si eo quod ē diuerso diuiditur, id quod ē diuerso diuiditur definiuit. Vt impar est, q̄ vnitatem maior est parte: simul. n. natura, quæ ex eodem genere ē diuerso diuiduntur: impar autē & par ē diuerso diuiduntur: nā ambo, numeri differentia. Similiter autem, & si per inferiora, superiora definiuit. Vt parem numerum, qui bipartite secatur: aut bonum, habitum virtutis: nam & bipartite sumptum est a duobus, quæ paria sunt: & virtus, bonum quoddam est: quare inferiora hæc q̄ illa sunt: est autem necesse eum, qui inferioribus vtitur, & illis vti: nam, & qui virtute vtitur, bono vtitur, eo q̄ bonum quoddam virtus: similiter autem, & qui bipartite vtitur, & parte vtitur, eo q̄ in duo secari significat bipartite secari: duo autē paria sunt. Vniuersaliter igitur dicēdo, vnus est locus non per priora, & notiora fecisse orationem, partes autē eius ea quæ dicta sunt. Secundus autem, si res cum sit, non ponit in genere

11. Locus.
Declaratio.

22. Locus.
Declaratio.

23. Locus.
Declaratio.

24. Locus.
Declaratio.

19. locus.
Declaratio.

20. locus.
Declaratio.

A genere. Nam in omnibus hmoi peccatum est, in quibus nō pri⁹ ponitur in oratione, quid est: ut corporis definitio, quod habet tres dimensiones: aut si quis hominem definiuit, quod est sciēs numerare: nō enim dictum est, quid est, habere tres dimensiones: vel quid est, scit numerare: genus autem vult quid est significare: & primum apponit eorū, quæ in definitione dicuntur.

25. locus.
Declatio.

B Amplius, si ad plura cum dicat id, quod definit, non ad oīa assignauit. Vt si Grammaticē, scientiam scribendi quod profert: nā indiget, & quod legendi: nihilo enim magis scribendi, q̄ legendi assignat qui definit: quare nō alius, sed qui vtrāq̄ hęc dicit, eo q̄ plures non contingit eiusdem definitiones esse. In quibusdam profecto fm veritatem se habet, ut dictum est, in quibusdam autē non, ut in quibuscūq̄ non per se dī ad vtrūq̄: ut medicinam, scientiam sanitatem, et ægritudinem efficiendi: nam de

C illa quidē per se dicitur, de hac autem per accidens: simpliciter enim alienum a medicina, ægritudinē efficere. Quare nihil magis definiuit, qui ad vtrūq̄ assignauit, q̄ qui ad alterum, verū fortasse & deterius, eo q̄ & reliquorum quilibet potest ægritudinem efficere. Amplius, si nō ad melius, sed ad peius assignauit, cum sint plura, ad quæ dicit quod definitur. Nā oīs disciplina, & potestas optimi videt̄ esse,

26. locus.
Declatio.

Rursum, si non possum est in p^o **D** prio genere quod dictum est, cōsiderandum ex ijs, quæ ad genera sunt, elementis: quemadmodū est dictum prius. Rursum, si trāsiliens dicit genera. Vt qui iustitiam æqualitatis habitum effectiuum, vel distributiuum æqui: nam transilit, qui sic definit virtutem: relinquens igit iustitiæ genus, non dicit quid est esse (nam substantia vniciq̄ est ingenere) est autem hoc idē ei, quod est non in proximo genere ponere. Nam qui in proximo posuit, omnia superiora dixit, eo q̄ omnia superiora genera de inferioribus prædicantur. Quare, aut in proximo genere ponendum, aut oēs differentias superiori generi addendum, p̄ quas definitur proximum genus: sic enim erit nihil prætermisum, sed pro nomine, in oratione dictum erit inferius genus: qui vero ipsum superius genus dicit: non dicit & inferius genus: nā qui plātā dicit, nō dicit arbore. **E**

Sermo de Locis definitionum narratis in

Sexto Libro, & in primis de Locis

Generis Cap. 1.

Dicimus, q̄ conditionum quæ considerandæ sunt in constitutione definitionum, Vna est, q̄ definitio insit definito, hoc est, q̄ sit vera de toto, alioqui non esset definitio, prout est definitio illius, qui definiuit hominē, q̄ esset animal immortale æternum. Secunda autē, q̄ sumat in definitione genus connexum dīz, q̄ n. non ponere in de-

N iij fini.

Topicorum

G finitione ipsum genus, non defini-
ret, prout fecit, qui hominem definiuit,
quod sit, qui valet lerere & metere. Ter-
tia autem est, quod definitio sit æqualis de-
finito: quoniam. n. definitio non est æqualis
non est definitio: hoc autem est, aut
quod sit cõior illo, prout fecit, qui defi-
niuit hominem, quod sit animal bipes, aut sit
particularior, prout fecit qui illum
definiuit, quod sit, qui sal vendit. Quar-
ta autem est, quod proferat secundum has tres
res ipsam definitionem, sed cum hoc
illa non dicit, neque; profert de ipsa re
quid res sit. Quinta, quod proferat defi-
nitionem, sed eam non proferat apte
H & perfecte, sed quod profert deficit
ab ipsa perfectione.

Loca vero, quibus prima cõditio
construit, aut destruit, sunt loca ef-
fendi simpliciter, hoc est, loca accidētis:
loca autem, quibus cõstruit, aut destruit
secunda cõditio, sunt loca ipsi simpliciter,
hoc est, loca ipsi generis secundum se:
tertia autem conditionis loca sunt
loca ipsius proprii. Ea autem, de qui-
bus habetur sermo in hoc libro, sũt
loca duarum reliquarum, scilicet an bene
posuerit, vel non bene fecerit, & an
quod profert sit definitio, aut non sit
definitio. Incipiamus itaque; primo

I loca, ex quibus cõstet, an conueni-
ter bene fecerit definitionem, nec ne?
facilius enim est constituere hæc, quã
illa. Expediit autem scire, quod non be-
ne constituere definitionem sit duo-
bus modis, aut ex parte nostrum, &
hoc quoniam oratio de illa fuerit obscura
non patens: aut ob ipsam definitio-
nem secundum se, & hoc sit ob superaddi-
tionem in definitione, in qua sit su-
perfluum, & repetitum, & æstimat,
quod hoc etiam contingat ei ob immi-
nutionem, sed Arist. primo diuidit
hæc loca his duabus partitionibus,

dispositio autem definitionis, quo-
ad hoc, est sicut dispositio rerũ sen-
satarum: sicut enim rerum sensatarũ
turpitudine vel aut ob nostri visus de-
bilitatem, aut quia secundum se ipsas sint tur-
pes, sic est dispositio hic.

Initium autem locorum, quæ su-
muntur ex orationis obscuritate est,
quod definitionum partes, aut una illa-
rum sumat significare nomine æ-
quoco: ut qui definiuit sanitatem, quod
sit æqualitas caloris & frigoris, æqua-
litas enim dicitur secundum multa significata,
sicque, quoniam profert in definitione hoc
modo, possibile est, quod non denoiet
rem, quam definire intendit. Et pos-
sibile esset, quod denominaret per illud,
audiens autem putaret, quod non veri-
ficetur nomen de illo, de quo verifi-
catur definitio. Si autem explicuisset
quod definiuit ipsam rem, & illam expo-
neret, iam bene fecisset.

Secundus locus est, quod definitio
aut aliqua eius pars significetur no-
mine accommodato, sicut qui defi-
niret ipsam nutricem, & poneret ge-
nus consonantiã & concinentiam.

Nutrix enim est mulier educans, &
consonantiæ origo est in soni melo-
dia: & si restat quoniam vice nominis sim-
plicis sit oratio composita ex rei ac-
cidentibus non vtitur, ut qui vtitur
vice oculi vmbilicio: quod enim i-
usitatum est, non est manifestũ. No-
mina autem accommodata, quædã
sunt sumpta ex rebus similibus rebus,
quibus accommodata sunt, & quæ-
dã sunt sumpta ex rebus non simili-
bus, nisi remota similitudine, & hæc
sunt obscurioris significationis. Et
definitiones, quibus incidit hæc no-
mina, sunt definitiones malæ & la-
tentes, sicut qui posuit genus legis esse
metrum & mensuram.

Tertius

Locus. 1.
qui est. 6.
in Arist.

Locus. 2.
qui est 7. 8.
& 9.

M

A Tertius locus est, qd si definitio fuerit contrarium, expedit sui contrarij definitionem explicare p ei⁹ definitionem. Sin aut, iam posita est definitio obscura positione. exēpli gratia, qui definiebat sciētiā, qd sit habitus extrahens res viles & noxias.

inscitia enim definitio iam intelligitur, & concipitur ex hac definitione, & vt vniuersalius inquam, qn ex definitione non explicatur res, qd definiri intenditur, non sit bona definitio. Actio enim illi⁹, quod proferitur in definitione obscurum, qd nō significet patente significatione rē, quā definiri intenditur, est actio illius, qui format imagines malarum formarum & lineationum, adeo qd nesciant per illas imagines & descriptiones res, quas representant, nisi scribat sup qualibet illarum imaginum nomen rei, super qua est descripta, & sicut hoc est turpe operi pictoris, sic res se habet i illo, qui poneret huiusmodi definitiones, & has, & si bi cōsimiles, quarū oīo sit obscura.

Quæ vero sumuntur ex superadditione in definitione, ipsa etia partiunt in quatuor loca: quorum vn⁹ est, qd superaddatur definitioni, qd est cōius definito, quod sit duobus modis, quorum vnus est qd superaddatur, quod sit oībus entibus cōe, vt qui definiuit hoīem, qd sit aīal rōnale habens tres dimēiones: dicere. n. tres dimēiones est oīum corporū, secundus autem est, qd superaddatur quod est commune omniū speciebus sibi convenientibus in genere, vt ille qui definiuit hominem, qd sit animal rationale mortale, ratio autem huius loci est per se nota, genus enim proferitur in definitione, vt distinguat definitum ab eo quod est

vniuersalius genere, differentia aut proferri in definitione, vt distinguat definitum a genere, qn aut definiēs superadderet aliquod horum superfluatorum p primum ipsorū, destrueret adiumentum generis, & per fm adiumentum differentia.

Secundus locus est, qd i definitio ne superaddatur quod sit æquale definito, sed sit superfluum, quia non indigeatur illo, vt qui definiuit hominem, qd sit animal rationale scientia susceptiuum: dicere enim scientia susceptiuum, est superfluum, quonon indigemus, & eo magis hoc apparet, quia superadditum non verificatur cum ipsa differentia accepta, qn genus denominat per illud, vt denominatur genus per differentia, hoc est, fm modum vnionis, sed qn sumeret proprium per se, esset sufficiens, vt qui definiuit pituitam, qd sit humor indigestus primus, qui ex cibo gignitur, qn enim denotatur indigestus nō veritatur de illo, qd sit primus, quia non est in corpore indigestus, nisi vnus, & est ipsa pituita, si vero excideret ex hac definitione indigestus, posset esse qd primus esset illius dīa: in corpore nāq; sunt multi humores qd geniti sunt ex ipso cibo, quorum initium est ipsa pituita. Et si cecidisset primus, proferendo indigestum sufficiens, esset in hac definitione.

Tertius aut locus, & quia superadditum poneret definitum magis propriū, vt qui definiuit hoīem, qd sit animal rationale album.

Quartus locus est, qd in definitione repetat res, & hoc est dupl^r: aut qd illa repetat p dictionem notā, quia ipsius repetitio p vnā eandē dictionem nō inducit ei ex rōre, si ponere

N iiii tur

Loc⁹ alter primus, 3. est. 12.

Locus. 2. q. est. 13.

Locus. 3. q. est. 14.

Locus. 4. q. est. 15.

Topicorum

Gtur. v. g. qui definiret appetitū q̄ sit desiderium ad voluptatē, aut q̄ res sit inclusa ī re cōi, & proferat in particulari. Hoc. n. continet de corruptione duas res, quarum vna est, q̄ repetat vna res bis, & altera, q̄ ponat definitionem propriorem ipso definito. cuius exemplum est, qui definirit politiam, q̄ sit habitus ponēs res naturaliter honestas & iustas: honeste enim continet iustas & alias.

Hę itaq; sunt res, quas dinumeravit Arist. in constitutione superadditionis definitionum. Et notum est, q̄ res ita se habeat in ipsis: similis enim est superadditio in definitione lexto digito in manu, & sicut per illum fit manus turpis, sic & definitio.

H Etiam possibile est dinumerare superadditionem, quæ definitionē poneret terminatiorem & cōiorem in locis, ex quibus constitui, q̄ nō sit bene facta. Themistius autem numerat ipsum in locis male definitionis, & posset ferre ambas res simul. Et hic loc⁹ est, q̄ expediat, q̄ fiat definitio ex rebus, quæ sunt notiores simpliciter. illæ autē sunt res priores definito quæ sunt notiores apud naturam, & notiores apud nos. Notius

I enim dī dupliciter, aut notius simpliciter, aut notius apud nos, notius autem simpliciter pro maiori parte est ignotum apud nos, prout res gerit de elementis, & compositis, quæ ex ipsis componuntur, composita. n. notiora sunt vulgo, q̄ simplicia, ex quibus composita sunt, apud naturam autē res est contraria huic. Et idē ait Arist. q̄ notius simpliciter verisimile est, q̄ sit hominum, qui sunt homines simpliciter, & illi sunt eximij, vt sanus simpliciter inest bonæ cōstructioni simpliciter. Oportet autē definitiones

fieri ex reb⁹, q̄ sunt notiores simpliciter, & illæ sunt res, q̄ continent ambas res simul, quarū vna est, q̄ sint res priores definito in essendo, & altera q̄ sint notiores apud nos, p̄ definitiones enim intēdit notio rei in eo, q̄ quid sit, & non per quamuis rem, quæ contigerit, sed p̄ res, quibus est illius constitutio, & quidditas, sicut est dispositio demonum simpliciter, demonstrationes enim simpliciter sunt definitiones in potentia, prout in lib. Posteriorū Analyticorum dictum est. Componunt autem definitiones ex generibus, & differentiis, quia differentia & gen⁹ sunt duę res priores specie definita, & illis est ipsi cōstitutio, res autē, quibus est rei constitutio sē vnā fm se, ex quo illis est essentia rei vna. Si autem definitiones componerent ex rebus notioribus apud nostrū, quæ sunt res posteriores, possibile esset, q̄ rei essent multæ definitiones, ac etiam posse esset, q̄ definitio rei apud aliquos viros esset alia, q̄ sit illius definitio apud alios: res enim, quæ sunt apud nos notiores, nō sunt notiores apud alios imo posse esset q̄ definitio vnius eiusdem rei apud vnū eundē virū quibusdam animis sit alia a seipsa **M** animis alijs: res enim notæ ætate iuuentutis sunt aliæ a notis ætate senectutis. exēpli grā, quia sensata sē notiora apud pueros, sensata autē cōiora sē notiora apud senes. Nec dēt nos latere hic, qd̄ dictū est in lib. Posteriorū. Analyticorū, q̄ hęc spēs definitionū quærat de rebus cōpositis, de simplicibus vero, quæ sunt causæ rerū cōpositarum, hoc est impossibile. Sic ergo hæc deprauatio definitionum contingit definitionibus rerum cōpositarum.

Et

Loca I Arist.
sto. 17. &
18. vsque
ad 18.

A Et hic quidē locus partitur in tria loca, sicut partiunt res, quæ nō sunt priores re. Quorū vnus est, q̄ sumatur in definitione rerū res postetiores illis, vt qui definiat hominē, q̄ sit qui adipiscit facultates & artes, cōnectēdo fm ipsius artes adinuicem.

Secundus autē est, q̄ definiat rem p̄ res, quæ & ipsæ & ipsa sunt simul natura, vt qui definiat oppositū per oppositū ipsius, vt qui definiat malum, q̄ sit res, quæ non est bona. Et expedit, q̄ in hoc loco excipiant ab oppositis ipsa relatiua, qm̄ inter opposita impolē est q̄ ipsa definiatur,

B nisi capiatur alterutra in alterutris. Et de hoc loco est, q̄ sumam⁹ in diuisione speciei partē diuidentem ipsam, vt qui definiat parem per ipsum superaddere vltra imparē vnitate, & de hoc et est, q̄ in illa definitione sumamus seipsam, qui notus ē in petitione principij, & hic quidem fit, qm̄ vtimur rebus, quarum vis est vna, vti enim vna eadem re repenta p̄ vnā eandem dictionē nō præsumeret sophista, hæc autē nomina, quædā continent significata quorūdam ipsorum, aut sicut res continet suas causas, & totum suas partes, aut eo modo, quo pars cōtinet ipsius totum. Exemplum itaq; vtendi rebus, quarū vis est vna, ex parte qua vna res continet suas causas, est oratio illius qui definiat Solē, q̄ sit astrū lucens de die: qui enim nesciret Solem nesciret diē, est enim dies ortus Solis supra terrā: sicq; diē nomē includit Solē, qui est ipsi⁹ causā notior ipso, qui itaq; sciret Solem p̄ diē, est ac si sciret rem p̄ seipsam, quatenus dies scitur p̄ Solem. Exemplum autē continendi totum in noīe partit est, vt qui definiat parem p̄ esse

numerum, qui partitur in duo, quia **D** duo sunt quædā spēs paris, & includit significata paritatis, & est ac si de finitē paritatem p̄ esse numerum, qui partitur p̄ parem. Et sicut qui definiuit vnum p̄ esse principij numeri, numerus enim nō est aliqua res, nisi vnitatum congregatio, & est ac si dixisset, q̄ vnū sit principij multitudinis congregatæ ex vnitatibus. Et hæc quidem loca contingunt, qm̄ id, quod non est prius in essendo, est prius fm cognitionē. Et hæc tria loca sunt sumpta, ex quo definitio nō fiat ex rebus, quæ sunt notiores & peiores, & iam diximus, q̄ aliquo modo **E** subintrant prauitatem definitionum, & subintrant q̄ definitū nō de finiat, & non protulit per quid res sit: qui enim definiuit ex rebus posterioribus, protulit per proprium: quando autem res prædicatur fm q̄ sit proprium, non est definitio.

Et expedit scire, q̄ loca, quæ capiunt quæ definitio nō sit definitio, quædā sunt loca sumpta ex quo genus non sit genus, non ex parte qua sit genus simpliciter, quia loca generis iā præposita sūt, sed ex parte qua sit genus sumptū in definitione, & quædam sunt loca sumpta ex differētijs, **F** & quædā sunt loca sumpta ex definitionibus fm se totas, & hæc quidem sunt loca sumpta in definitionibus alicuius decē Prædicamentorum, & quædā sunt loca sumpta in singulis decē prædicamentis, & quædam sunt loca sumpta in priuationis definitione, & quædam sunt loca sumpta fm circumstantiā definitionis rerū cōpositarū, & quædam sunt loca cōia fm circumstantiam omniū prædicamentorū, & quædā sunt loca sumpta fm circumstantiam definitionū rerū

Topicorum

G rerum, quæ significantur nominibus compositis. Et nos dinumerabimus hæc loca secundum hunc ordinem & hanc partitionem: hoc enim fecit Themisti⁹ & ante ipsum fecerat Theophrasti⁹, & si secundum hoc differat doctrina Aristotelis iuxta eius seriem: hoc enim putatur artificialior & magis constans commemoratione & adeptione, & incipiemus à locis sumptis ex genere.

Primus locus est, quod non enuntietur genus in definitione, & non ponamus ipsum primo, ut quod definitur corpus, quod sit, cuius sunt tres dimensiones, aut hominem, qui bene ratiocinatur, in

H utrisque enim definitionibus deest primo genus, & hoc est, quod sumitur in definitione corporis subiectum trium dimensionum, sicut in hominis definitione, qui denominatur quod sit, qui bene ratiocinatur: patet autem, quod fallacia, quæ sit secundum circumstantiam ordinis generis, sit alia à fallacia, quæ sit secundum circumstantiam generis in se. Secundus autem locus est, quod non proferatur primum genus in definitione, sed genus rei remotum, ut qui definiuit iustitiam quod sit habitus faciens coequationem, aut largiens veritatem, in hac enim definitione completur genus remotum, quod est ipse habitus, qui est

I species quædam de speciebus qualitatis, non genus proximum, quod est ipsa virtus: notum autem est, quod definitio, quod est homini, est imperfecta, quoniam enim non proferatur primum genus, non dicitur ad quidditatem rei, quæ est ipsum genus proximum, sed quoniam proferatur genus proximum, iam prolaturum est genus remotum, immo & omnia genera, quæ sunt super illo, sicut expedit illi, qui definitur: ut sit, primo proferre genus proximum, aut ferre definitionem remotam generis, seu definitionem remotorum

generum, si inter genus remotum, quod protulerit in definitione, & genus proximum, fuerint plura quam unum genus. exempli gratia, qui sumitur in hominis definitione ipsum corpus, oportet eum dicere corpus nutritibile sensitivum, nam istæ duæ definitiones staret vice ipsius animalis, quod est genus proximum. Notum autem est, quod fallacia, quæ sit ob generis remotionem, aut ipsius propinquitatem, aut ordinem, est alia à fallacia, quæ sit ob genus simpliciter: & ideo hæc fallacia non subintrat loca generis simpliciter, ut ait Theophrastus, & contradicit Aristoteli de repetitione locorum hic. Tertius locus est, quod non proferatur in definitione genus rei proportionalis essentialis: & de hac re scrutatur hic quoad generis dispositionem in locis, quorum scrutinium præmissum est de ipso genere: hæc vero perscrutatio est, ac si sit propria huic loco: fallacia enim, quod illud sit non proportionale, est alia à fallacia, quod non sit genus.

De locis, quæ sumuntur à differentiis definitionem constituentibus. Cap. 2.

Rursum in differentiis sunt considerandum, si & differentias dicitur generis.

Nam, si rei non specialibus definiuit differentias, aut si etiam omnino aliquid homini dixit, quod nullius contingit definitionem esse (ut animal, aut substantiam) manifestum quoniam non definiuit: nullius enim definitiones, quæ dictæ sunt. Videndum autem & si est aliquid quod est diuerso diuiditur definitionem differentiarum. Nam, si non est, perspicuum quoniam non erit quæ dicta est generis definitionem: nam omne genus istis, quæ diuerso diuiduntur,

18. Locus.
Declaratio

M

19. Locus
Declaratio

Aduntur, differentis diuiditur: ut animal gressibili, & volatili, & aquatili, & bipedi. Aut si ē qui dem diuerso diuisa dīa, nō verificatur aut de genere. Nam si nō, manifestum quā neutra erit generis dīa: omnes enim quæ ē diuerso diuiduntur dīa, verificantur de proprio genere. Sicut aut, & si verificatur quidem, at non facit apposita generi, spēm. Nam manifestū, qd non erit hæc specifica dīa generis, nam omnis specifica dīa cū genere speciem facit: si autem hæc non est dīa, nec quæ dicta est: quia hæc ē diuerso diuiditur. Amplius, si negatione diuidat genus. Ut qui lineā definiunt, longitudinē sine latitudine esse: nā nihil aliud significat, sine latitudine, qd qd nō habet latitudinē: accidet igitur genus participare speciem. nam omnis lōgitudo sine latitudine, aut latitudinē habens est: quia de omni affirmatio, vel negatio vera sit: quare genus lineæ, cū longitudine sit, sine latitudine, aut latitudinē habens erit: at longitudo sine latitudine speciei ē ratio: si fr autem & longitudo latitudinē habens: nam sine latitudine, & latitudinē habens, dīa sunt: ex dīa autem & genere est speciei oratio: quare genus suscipiet speciei orationem, similiter autem & dīg, eo qd altera dictarum dīarum ex necessitate prædicat de genere. Est aut dictus locus utilis ad eos, q ponunt ideas esse: nam si non est ipsa longitu-

do, quodam modo prædicabit de genere quod latitudinē hēt, aut sine latitudine est: oportet enim de omni longitudine alterum eorū verificari, si quidē de genere verificari debeat: hoc autem non accidit. sunt aut & sine latitudine, & latitudinē habētes lōgitudines, quare ad illos solos utilis hic locus, quicunq genus vnū numero dicunt esse: hoc autem faciunt qui ideas ponunt. nā ipsam longitudinē, & ipsum aīal, genus dicunt esse. Fortasse autē in quibusdam etiam necessariū est negatione vti definiētem, ut in priuationibus: nam cū cum est, quod non habet visum, qd natum est habere. Dissert autem nihil negatione diuidere genus, aut hmoi affirmatione, quā negationem necesse est ē diuerso diuidi, ut si longitudinē, habens latitudinē definiuit, eam habēte latitudinē ē diuerso diuidi, non habens latitudinem, neq aliud quicquā: quare negatione rursum diuidi genus. Rursum, si speciem, ut dīam assignauit. Ut q cōiucium, iniuriā cum irrisione definiuit: nā irrisione iniuriā quædam est, quare non dīa, sed spēs est irrisione. Amplius, si genus ut dīam dixit. Ut virtutē habitū bonum, vel studiosum: nam bonum est genus virtutis. An non genus est bonū, sed dīa ē si quidem verum est, qd non cōingat idē in duobus generibus esse nō continentibus se inuicē (nā neq bonum continet habitum, neq habitus

32. Locus.
Declatio.

31. Locus.
Declatio.

32. Locus.
Declatio.

33. Locus.
Declatio.

34. Locus.
Declatio.

Topicorum

G habitus bonū: non enim omnis habitus bonus, neq; oē bonum habitus) non erunt profecto genera ambo. si igitur habitus genus est virtutis, perspicuum bonum nō genus, sed magis dīam esse. Amplius, habitus quidem quid est virtus significat: bonum autē non quid est, sed quale quid est: videtur autem dīa quāle quid significare. Videndum autē, & si nō quale quid, sed ipsum quid significat assignata dīa. nam videtur quale quid oīs dīa significare. Considerandum autē, & si fm accidens inest definito differentia. Nam nulla dīa est eorum, quæ fm accidens insunt, sicut neq; genus: non enim cōtingit dīam inesse alicui, & nō inesse. Amplius, si prædicat de genere dīa, vel spēs, aut inferiorū aliquid speciei, nō erit definitiō. Nam nullum eorum, quæ dicta sunt, contingit de genere prædicari, eo qd genus de q̄ plurimis omnium dicitur. Rursus, si prædicatur genus de dīa. nam non de dīa, sed de quibus dīa, gen⁹ videretur prædicari: vt animal de hoīe, & boue, & de alijs gressibilibus aīalibus, non autem de ea dīa, quæ de specie dicitur: nam si de vnaquaq; differentiarū animal prædicabit, multa animalia de specie prædicabunt: nam dīg de specie prædicant. Amplius, dīa omnes, aut species, aut indiuidua erunt, siquidem sunt animalia: nam vnūquodq; animalium aut spēs, aut indiuiduū est,

Similiter autē inspiciendū, & si K species, aut inferiorū speciei aliquid, de dīa prædicatur. Impossibile enim eo qd de pluribus differentia, q̄ species dicitur. Itē accidet dīam speciem esse, siquidē prædicabit de ea aliqua specierum: nam, si de dīa prædicatur homo, manifestum qm dīa est homo. Rursus, si non prior est dīa specie. nam genere quidem posterior est, specie autē priorē dīam esse oportet. Considerandum autē, & si alterius generis est dicta dīa, neq; contenti, neq; L continentis. Nam non videtur eadem dīa duorum generū esse non contentiū seinuicem: si autem non, accidet & speciem eandem in duob⁹ generibus esse nō continentibus seinuicē: infert. n. vnaquaq; dīarum propriū genus, vt gressibile, & bipes aīal coinferunt: quare, si de quo dīg & generū vtrunq; manifestum vtiq; qm spēs in duobus erat generibus non continentibus seinuicem. An nō impositū eandem dīam duorum generū esse non cōtinentiū seinuicem, sed addendum neq; vtroq; sub eodem existente. nam gressibile animal, & volatile animal genera sunt non continentia seinuicē, & vtriusq; eorū est bipes dīa: quare addendum est, neq; sub eodem, vtroq; existēte: nam hæc ambo sub animalibus sunt. manifestū etiam qm non necesse est dīam omnem, propriū genus inferre, eo qd contingit eandem duorū generum esse

35. Loc. Declatio.

36. Loc. Declatio.

37. Loc. Declatio.

38. Loc. Declatio.

39. Loc. Declatio.

40. Loc. Declatio.

41. Loc. Declatio.

M

A esse non continentium se inuicem: sed alterum tamen necesse est inferre, & superiora omnia: ut bipes, gressibile, vel volatile infert animal. Videndum autem & si in aliquo dñam assignauit substantię. Nam videtur differre substantia à substantia in eo quod alicubi est, quare & eos, qui gressibili, & aquatili diuidunt animal, increpant, tanquam gressibile & aquatile alicubi significet. An in istis quidem non recte increpant? non enim in aliquo, neque alicubi significat aquatile, & terrestre, sed quale quid: nam & si in secco sit, sicut aquatile, similiter autem & terrestre, & si in humido sit, sicut terrestre, sed non aquatile erit: attamen si quicquid significat in aliquo dñia, manifestum quoniam peccabit. Rursum, si affectum, differentiam assignauit. Nam omnis affectus cum magis sit, detrahit à substantia: dñia autem non homini est: nam magis videtur saluare dñia id, cuius est dñia: & simpliciter impossibile est singulum quodque esse sine propria dñia: nam, cum non est gressibile, non erit homo: & (ut simpliciter dicamus) secundum quaecumque alteratur habens, nihil eorum dñia illius est. nam omnia huiusmodi cum magis fiunt, detrahunt à substantia: quare si aliquam huiusmodi differentiam quispiam assignauit, peccauit: simpliciter enim non alteramur secundum dñias. Et si alicuius eorum, quæ sunt ad aliquid, non aliud quid dñiam assignauit. Nam eorum, quæ sunt ad aliquid, & dif-

ferentia ad aliquid: ut & in disciplina, contemplatiua enim, & actiua, & effectiua dicuntur: vnum quodque autem horum ad aliquid significat: contemplatiua enim alicuius, & actiua alicuius, & effectiua alicuius. Considerandum autem & si ad quod natum est vnum quodque eorum quæ sunt ad aliquid, assignauit definitiōem. Nam in quibusdam quidem ad quod, natum est singulum, quodque eorum, quæ sunt ad aliquid, solum est vti, ad aliud autem nihil, ut visu ad videndum solum: quibusdam autem & ad aliquid aliud, ut dolio sanè hauriat aliquis, attamen si quis definiuit dolium, in seipsum ad hauriendum, peccauit, non enim ad hoc natum est: terminus autem est, ad quod natum est, ad quod sanè vti prudens qua prudens, & quæ circa singulum quodque propria est disciplina. Amplius, si non primum assignauit, quoniam contingit ad plura dictum esse. Ut prudentiam virtutem hominis, aut animæ: & non rationalis: primum enim rationalis virtus prudentia: nam secundum hoc & anima & homo dicuntur prudens. Amplius, si non susceptiuium eius cuius dñ affectus, vel dispositio, vel quoduis aliud, peccauit. Nam omnis dispositio, vel affectus in illo natus est fieri, cuius est dispositio, vel affectus: ut & scientia in anima, dispositio existens anima. Aliquam autem peccat in talibus, ut quicumque dicunt quod somnus est impotentia sensus, & dubitatio æqualitas contrarium ratiocinationum,

41. Locus
Declatio.

Dubitatio

43. Locus
Declatio.

45. Locus
Declatio.

46. Locus
Declatio.

47. Locus
Declatio.

44. Locus
Declatio.

Topicorum

Etionum, & dolor separatio naturalium partium cum violentia: nam neque somnus inest sensui, oportere autē inesse, si impotentia sensus est. Similiter autē neque dubitatio contrariis ratiocinationibus inest, neque dolor naturalibus partibus: dolebunt enim in animata, si dolor eis inest. Talis autē & sanitatis definitio. siquidem cōmensuratio calidorum, & frigidorum est, necesse est enim sana esse, calida & frigida: nam cuiusque cōmensuratio illis inest, **H** quorum est commensuratio: quare sanitas inerit utique ipsis. Item id quod sit, in effectiuum, aut ē conuerso, accidit ponere, sic definitibus: non enim est dolor separatio naturalium partium, sed effectiuum doloris, nec somnus impotentia sensus, sed effectiuū alterū alterius: aut enim propter impotentiam dormimus, aut propter somnū impotentes sumus. Similiter autē & dubitationis vi debetur effectiuum esse, contrariarum æqualitas ratiocinationū: quandoque enim ad utraque ratiocinantibus nobis sinit videntur omnia secundum utrumque fieri, dubitabimus utrum agamus. **A**mplius, secundum tempora omnia, considerandum sicubi dissonet: ut si immortale definiuit, aīal nunc incorruptibile esse. Nam nunc incorruptibile animal, nunc immortale erit. An in hoc quidem non accidit? nam anceps secundum amphiboliam est nunc incorruptibile esse: aut enim quā

non corrumpitur nunc, significat, aut quā non possibile corrumpi nunc, aut quā huiusmodi est nunc, ut nunquā possit corrumpi: quā igitur dicimus, quod incorruptibile nunc est animal, non hoc dicimus, quod nunc tale est animal, sed ut nunquā possit corrumpi: hoc autē immortalī idem erat, quare nō accidit, nunc idem immortale esse. Sed tamen sicubi accidit quod secundum definitionem quidem assignatum est inesse nunc vel prius, quod vero secundum nomen non inest, non erit idem: utendum ergo hoc loco, quemadmodū dictum est. Inspiciendum autem & si secundum aliud quippiā magis dicitur quod definitur, quē secundum assignatam orationem. Ut si iustitia potestas equi distributiva est: istus enim magis est qui eligit equū distribuere, eo, qui potest: quare nō erit iustitia potestas æqui distributiva: nā & iustus esset maxime, qui posset equū distribuere. Amplius, si res quidem suscipit magis, quod autem secundum orationem assignatur non suscipit, aut contra, quod secundum orationem ei assignatur suscipit, res autem non. Oportet enim, aut utraque suscipere, aut neutrum: siquidē est rei quod secundum orationem assignatur. Amplius, si suscipiunt utraque quidē magis, non simul autem utraque augmentū sumunt. Ut si amor concupiscentia conuentionis est: nā magis concupiscit cōuentionē: quare nō simul utraque suscipiunt magis: at oportere, si idē essent, Amplius,

Dubitatio

L

50. Locum
Declatio

M

51. Locum
Declatio

48. Locum
Declatio

49. Locum
Declatio

A Amplius, si duobus quibuscūq; propositis, de quo res magis dicitur, id quod est sū orationem minus dicitur. Vt si ignis est corpus subtilissimū, ignis enim magis flamma q̄ lux, corpus autē subtilissimū min⁹ flamma q̄ lux: oportet autē vtrāq; magis in esse eidem, si quidē eadem sint.

B Rursum, si hoc quidē similit̄ vtriusq; inest propositis, aliud autem nō sūt vtriusq;, sed alteri magis. Amplius, si ad duo definitionem assignauerit sū vtrūq;.

Vt bonū, quod per visum, aut per auditum delectabile, & ens, quod possibile est pati, aut facere: simul enim idem & bonū, & non bonū est: sūt autem & ens, & non ens: nam per auditum delectabile, idem bono erit: quare quod non delectabile est per auditum, non bono idem: nam eisdem & opposita eadē erunt: opponitur autē bono quidem non bonū, per auditum autem delectabili, per auditum non delectabile: manifestum igitur, qm̄ idē non delectabile per auditū, non bono: si igitur aliquid est per visum quidem delectabile, per auditum autem non, & bonum, & non bonum erit: similiter autem ostendemus qm̄ idem ens, & nō ens est. Amplius, & generibus, & differentijs, & alijs omnibus, quæ in definitionibus sunt assignatis, eis, qui orationes pro nominibus faciunt, considerandū, si quicquam dissonet. Si autem sit ad aliquid quod definiē, aut

per se, aut sū genus: considerandum si non dictū est in definitione ad quod dicī, aut sū ipsum, aut sū genus. Vt si scientiā definiuit opinionē indissuasibilem, aut etiā voluntatē, appetitū sine tristitia: omnis enim eius, quod est ad aliquid, substantia ad alterum, eo q̄ idē sit vnicuiq; eorū quæ sunt ad aliquid eē, id ipsum quod ē ad aliquid quodāmodo se habere: oportebat igit̄ scientiā dicere opinionē scibilis, & volūtatem appetitū boni. Similiter autē & si grammaticen definiuit scientiam literarum: oportebat enim aut ad quod ipsum dicī, aut ad quod forte genus dicitur, in definitione assignari. Aut si cū quippiam ad aliquid dicī, non assignauit ad finē. Finis autē in vnoquoq; est quod optimū est, aut cuius gratia alia sunt: dicendū igitur aut optimum aut vltimū, vt concupiscentiam nō delectabilis, sed delectationis: nā propter hanc, & delectabile eligimus. Considerandū & si generatio est ad quod assignauit, vel actus. Nihil enim talium finis: nā magis quod est egisse, & generasse finis, q̄ fieri & agere.

An nō in oībus verum hūic: pene enim plurimi delectari magis volunt, q̄ destitisse delectari: quare agere magis finem quis statuatur, q̄ egisse. Rursum, si quibuscūq; si non determinauit quanti, vel qualis, vel vbi, vel secundum alias dīas. Vt ambitiosus, & qualis: & quanti appetens est honoris:

92. Locus.
Declaratio.

93. Locus.
Declaratio.

94. Locus.
Declaratio.

97. Locus.
Declaratio.

98. Locus.
Declaratio.

95. Locus.
Declaratio.

96. Locus.
Declaratio.

Dubitatio

99. Locus.
Declaratio.

Topicorum

G honoris: nam oēs appetūt honorem: quare non sufficit ambitio sum dicere, qui appetet honorē, sed addere oportet dictas dñas. sñr autem & avarus quantas appetit pecunias, aut intemperās, circa quales voluptates: non. n. qui à qualibet voluptate tenet, intemperans dicit, sed qui ab ali qua. Aut rursum qui definiuit noctē, vmbra terrę, aut succuf sionē, motum terrę, aut nubem, densitatē aeris, aut ventū, motū aeris: addendum enim quāti, & qualis, vbi, & à quo. Sñr autem & in ceteris huiusmodi: nā omit tens dñam quālibet, non dicit quid est esse: oportet autē semper ad id quo indiget, argumentari: non enim quolibet modo terra meta, neq; quantacunq; successio erit: sñr autem neq; acre quolibet modo, neq; quantocunq; modo, ventuserit. Amplius, in appetitibus, si nō apponit quod apparet, & in quibuslibet alijs congruit. Vt qm̄ voluntas appetitus boni, cōcupiscentia autem appetitus delectationis, sed non apparentis boni, vel delectationis: plerunq; enim latet appetentes, qm̄ bonū, aut delectabile est, quare non necessariū bonū, vel delectabile esse, sed apparens solum: oportebat ergo sic & assignationem facere. Si autē & assignauit quod dictum est, in ipsas spēs ducendum eum, qui ponit ideas esse. Non enim ē idea illius apparentis, ipsa autem spēs ad ipsam speciē videt dici, vt ipsa

concupiscentia ipsius delectatio nis, & ipsa volūtas ipsius boni. Apparentis igitur boni non erit ipsa voluntas, neq; apparentis delectationis ipsa concupiscentia: absurdū enim est esse ipsum apparens bonum, vel delectabile.

Amplius, si sit quidem habitus definitio, cōsiderandū in habente, si quidē habentis, in habitu: similiter autē, & in ceteris talib⁹. Vt si delectatio est iuuātia, & delectabile iuuabile. Vniuersaliter autē dicendo in hmōi definitio nibus quodammodo, vno plura accidit eū qui definit definire. Nam qui scientiā definiuit, quodammodo & ignorantia definiuit: sñr autē, & scium & inscium, & scire & ignorare: nā, primo dilucido factō, & reliqua quodammodo dilucida fiunt. Inspiciendum igitur in oībus talibus, ne quicquā dissonet, vtendo elementis ex contrarijs, & coniugatis. Amplius, in his, quę ad aliquid sunt, cōsiderandū si ad quod genus assignatur, & spēs ad illud quoddā assignat. Vt si opinio ad opinatū, & quædam opinio ad quoddam opinatū: & si multiplex ad submultiplex, & quoddam multiplex ad quoddā submultiplex: si autē non sit assignatur, manifestum qm̄ peccatur. Videndum autē, & si oppositio opposita definitio. Vt si dimidiū ea sit, quę opposita est ei, quę est duplicis: nā, si duplex est quod in æquali superat dimidiū, & dimidiū, quod ita æquali superat.

62. Loc. Declatio.

63. Loc. Declatio.

64. Loc. declatio.

65. Loc. Declatio.

In

60. Loc. Declatio.

61. Loc. Declatio.

A In contrarijs autem sistr. Nam contraria cōtrarij oratio erit, fm vnā quandam complexionē cōtrariorum: vt si adiutium quidem effectiuū boni est, nociuū effectiuum mali, aut corruptiuū boni: alterū enim horum necessarium est cōtrariū esse ei, quod ex principio dictum est: si igitur neutrū contrariū est ei, quod ex principio dictū est, manifestum qm neutra erit earum (quæ posterius assignat) cōtrarij oratio, quare neq; quæ ex principio assignata ē definitio recte assignata est. Qm autem quædam contrariorū priuatione alterius dicuntur. Vt inæqualitas priuatio æqualitatis vñ esse. inæqualia enim quæ non æqualia sunt dicuntur: perspicuum, qm quod fm priuationem quidem dicitur cōtrarium, necessarium est definire per alterū: reliquum vero non iam oportet, per id quod fm priuationem dicitur, non enim accidit alterutrum per alterutrum cognosci. considerandum igitur in cōtrarijs hmōi peccatum. Vt si quis definiuit æqualitatē, contrarium inæqualitati: nā p hoc, quod fm priuationem dñ, definiuit. Amplius, sic definitentem necesse est eo, quod definiuit vtī. Patet aut hoc, si accipiat pro noīe oratio: nam, quia nil refert dicere inæqualitatē priuationē æqualitatis, erit æqualitas cōtrariū priuationi æqualitatis, quare eodem erit vsus. Si autē neutrum contrariorū fm priuatio-

nem dicatur, assignetur aut ora tio sistr, vt bonum contrariū malo, manifestum, qm malum contrarium bono erit, nam sic contrariorum sistr oratio assignāda: quare rursus eo quod definitur accidit vtī: inest enim ī mali oratione bonū, quocirca qm bonū est malo contrariū: malum autē nihil differt, vel quod est bono contrariū, erit bonum cōtrariū, boni contrario: perspicuum igit qm eodem vsus est. Amplius, si quod fm priuationem dñ assignans, non assignauit cuius est priuatio. Vt habitus, aut contrarij, aut cuiuscunq; est priuatio.

Et si non in quo natum est fieri addidit, vel simplr, vel in quo primo natum est fieri. Vt si ignorantiam dicens priuationē, non scīæ priuationē dixit, aut si non addidit in quo natū est fieri, aut addens non in quo primo assignauit, vt quod nō in rōnali, sed in hōīe, vel in aīa: nam, si quodlibet horū omittat, peccauit. Sistr autē, & si cæcitatem non visus priuationē in oculo dixit: oportet aut bene assignantē quid est, & cuius ē priuatio assignare, & quidnā est quod priuatum est.

Videndum aut, & si nō fm priuationē dictum, priuatione definiuit. Vt & in ignorantia videbī esse hmōi peccatum nīs, qui non fm negationem ignorantiam dicunt: nam quod non habet scientiam, non videtur ignorare, sed magis quod deceptū est, ppter qd neq; inaninata, neq; pueros Log. cū cō. Auer. O dicim*

66. Locus
declatio.

69. Locus
declatio.
E

70. Locus
declatio.

67. Locus
declatio.

71. Locus.
Declatio.

68. Locus.
declatio.

Topîcorum

72. Locus.
Declatio.

G dicimus ignorare quare non secundum priuationem scientiæ ignorantia dicitur. Amplius, si similibus nominis casibus similes orationis casus captantur. Ut si adiutivum est effectivum sanitatis, adiutiva est sanitatis effectiva, & adiuuans efficiens sanitatem.

Considerandum & in idea, si aptabitur dictus terminus. Nam in quibusdā non accidit: ut quæ admodum Plato definiuit, mortale addens in animalium definitionibus, idea enim non erit mortalis, ut ipse hō: quare non aptabitur ad ideam definitionis. Simpliciter autem in quibus apponitur effectivum, aut passivum, necesse est dissonare in idea terminum: nam impassibiles, & immobiles videntur esse ideæ, qui dicuntur ideas esse: aduersum hos autem, & tales orationes vtilis sunt.

73. Locus.
Declatio.

H Amplius, si eorum, quæ secundum æquiocationem dicuntur, unam definitionem omnium communem assignauit. Vniuoca enim, quorum una est secundum nomen oratio: quare nullius eorum, quæ sub nomine sunt, assignatus est terminus, eo quod similiter ad omne æquiocum adaptatur. Passus autem hoc est & Dionysii vitæ terminus: siquidem ea mortis est generi nutriendi naturaliter inferuiens: nihil enim hoc magis animalibus quam plantis inest: vita autem non secundum unam speciem videtur dici, sed altera quidem animalibus, altera plantis inest: contingit igitur & secundum electionem sic assignare

terminum, ac si vniuoca & secundum unam speciem omnis uita diceretur. Nihil autem prohibet & eum, qui conspicit æquiocationem, & alterius vult definitionem assignare, relatare non propriam, sed communem utriusque orationem assignare. sed nihil minus si utriusque modo fecerit, peccauit. Postquam autem quædam latent æquiocorum, interroganti quidem ut vniuocis utendum. Nam non adaptabitur alterius terminus ad alterum: quare videbitur non distinguendum hoc pacto, oportet enim in omni vniuocum adaptari: eidem autem respondentem, distinguendum est.

74. Locus.
Declatio.

Quoniam autem quidam respondentium vniuocum quidem dicunt esse æquiocum, quando non accommodatur ad omne assignata oratio: æquiocum autem vniuocum, etiam si ad utrumque accommodatur: præ confessione utendum pro talibus, aut præcolligendum, quod æquiocum, vel vniuocum, aut utrumque fuerit. Magis enim concedunt non prævidentes, quod futurum est ut accidat.

75. Locus.
Declatio.

M Si autem non facta confessione dixerit aliquis vniuocum æquiocum esse, eo quod non accommodatur, & in hoc assignata oratio: considerandum si huius oratio accommodat et ad reliqua. Nam manifestum, quoniam vniuocum erit reliquis: si autem non, plures erunt definitiones reliquis: nam quæ secundum nomen orationes accommodabuntur ad eandem, quæ prior assignata est, & quæ posterior.

76. Locus.
Declatio.

Rursum,

A Rursum, si quis definiens aliquid eorum quae multipliciter dicuntur, & oratio non accommodatur ad omnia, & quia aequiuocum esse non concedat, non enim etiam dicat non ad omnia accommodari, quoniam nec oratio, dicendum ad eiusmodi, quod nominatione quidem oportet uti, quae tradita est, & quae sequitur, & non dimouere quae talia sunt, tametsi nonnulla dicenda non sint sibi multitudini.

De locis sumptis ex Differentijs.

Cap. 1.

B Locorum vero sumptorum ex differentijs habent quatuor bases. Quarum una est, quod differentia praedicatur in eo quod qualis res sit. Secunda, quod differentia sit unum aut plusquam unum oppositum, quibus genus diuidatur prima diuisione, prout diuiditur animal in progressuum, volatile, & natans, & unum quodque illorum quoniam connectitur generi, constituit speciem. de conditionibus autem oppositis ipsius differentiae est, quod non sit oppositum negativum sensibiliter, quoniam enim negatio connectitur generi non constituit speciem: nisi negatio sit virtutis priuationis. Tertia autem est, quod differentia non sit his, quae sunt pacidens, prout est qui definiret equum, quod sit animal currens: quoniam itaque considerantur significata horum trium locorum comperiuntur reliqua loca differentiae, quae retulit, reducibilia ad haec illa.

Locus primus, quoniam in Aristotele est, 33.

Locus 2. qui est 34.

Quorum primus locus est, quod sumatur species pro differentia, ut qui definiret contentum, quod sit maledictio cuiuslibet spiritus: spiritus enim est quaedam species maledictionis.

Et secundus ipsorum locus est, quod sumatur genus pro differentia, ut qui definiret sonum, quod sit aer cum percussione: percussio enim est soni genus.

D sophisma autem huius loci et praecedentis est, quia in illis differentia non praedicaretur in eo quod qualis res sit.

Et ipsorum est tertius locus, quod differentia praedicetur ut genus. Et huius loci sophisma est, quia genus praedicatur de pluribus quod praedicetur differentia: differentia itaque iterum non praedicaretur in eo quod qualis res sit.

Locus 3. qui est 36.

Et ipsorum est quartus locus, quod consideremus, si genus praedicetur de differentia, non est differentia: genus enim praedicatur de quibus praedicantur differentiae, & non est differentia: quare ipsum & differentia sunt ipsa species. v.g. quia animal praedicatur de homine & boue & reliquis animalibus, & non praedicatur de illorum differentijs, ex quo illas significaret nomine non denominatione: non enim est verum dicere, quod rationalitas sit animal, quia si animal praedicaretur de singulis differentijs, ipsae eadem species praedicarentur de ipsismet speciebus, aut essent alia animalia quam illa animalia, in quae diuiditur ipsum animal, quae praedicarentur de speciebus animalis, ex quo genus praedicatur de ipsis speciebus.

Locus 4. qui est 37. & 38.

Et de illis est quintus locus, quod species, aut aliqua res, quae subest speciei praedicatur de differentia: differentia enim aut praedicatur de pluribus quod praedicatur species, aut illa aequalis: si autem sit vniuersalior non praedicatur de illa, & si sit aequalis, oportet, quod differentia sit species. Et huius loci corruptela est, quia differentia sumetur ab eo quod est accidentaliter.

Locus 5. qui est 39.

Et de illis est sextus locus, quod differentia non sit exiens a genere. Et huius quidem significatum est, quod sit una generis differentia nota in eorum genere, cuius sumpta est differentia: hoc autem sit,

Locus 6. qui est 41.

O ij quoniam

Topicorum

G quando duo genera, in quibus inuenitur ipsa dīa, non ascēdunt in vnū idem prædicamentum, qm̄ non esset impossibile esse vnā differētiā duorum generum, quorum vnum ambiat alterum, sed ascēdunt in vnū genus, vt bipes, quæ est differētia p̄gressiui, & volatilis, quæ sunt duo genera, quorum vnū non continet alterum, sed ambo sunt sub vno genere, quod est ipsum animal.

Locus. 7. Et de illis est septimus locus, scilicet quod complementum dīæ substantiæ sit de illis, quæ dicuntur in subiecto quod est ipsum accidēs, vt qui sumeret differētiā specierum animalis & speciem temporis & loci, & si verum sit de quibusdam speciebus substantiarum quod in sua definitione sumantur dīæ accidentales: hoc autē sit, quando fuerint nimis propinquæ suis veris differētijs, & significent illas, & fiant vice illarum, qm̄ veræ dīæ non parēt de illis, vt qui in diuisione animalis vtitur, quododdā sit terrestre, & quoddam aquaticum: talia enim accidentia constituuntur p̄ suas veras dīas, de hoc autem iam dictum est in lib. Posteriorū analyticorum.

Locus. 8. Et de illis ē octauus locus, scilicet quod passio sumatur pro dīa, vt qui definirēt hominē quod sit animal erubescēs: affectus enim quādo intenditur educit rem ab eius essentia: differētiæ autē conditionis est conseruare speciem, non quod per ipsam reddatur varia & transferatur eius natura, prout accidit de ipso sensu.

Locus. 9. Nonus locus est, quod differētia nō sit prior specie, expedit enim differētiā esse posteriorem genere, & priorem specie.

Locus. 10. Decimus locus est, quod dīa relatio nis nō esset relationis, expedit enim

relationis dīam esse relationis, vt quod diuidit scientiam, qm̄ quædam sit theōrica & quædam practica. Et oīa hæc tria loca, octauus, nonus, & decimus reducunt ad sextum locū, scilicet quod in ipsis dīa sit posita extra ipsum genus. Et ideo videtur quod hic locus sit quartus locus basium trium quas retulimus: hæc itaq; est summa locorum, quæ sunt de ipsis differētijs, & omnia sunt demonstratiua.

Post hæc autem expedit nobis loqui de errore cadēte in definitiones fm̄ se rotas: & oēs species huius erroris, vt Themistius ait, ascēdunt aut ad superadditionem, aut ad ipsum defectū, & hinc incipiamus de locis erroris cadentis in definitiones, quæ sunt singulorum prædicamentorū.

Loca itaq; propria prædicamento substantiæ sunt duo loca: quorū vnus est, qui præpositus est in locis differētiarum, scilicet quod dīæ complementum esset de his, quæ dicuntur in subiecto: substantiæ enim dīa est substantia: secundus locus est, si fuerit dīa definiti quoduis duorum contrariorū, quæ recipiat ipsum genus essentialit̄ vno simili modo, illa non est conuenienter definitio: neutrum enim duorum contrariorum prius est inesse subiecto, quā alterum cōtrarium. v.g. qui definirēt animam, quod sit substantia recipiens scientiam, nō est prior illo, qui eam definirēt per receptionem inscitie: & fm̄ hoc rei essent plures definitiones, quā vna: perfecta autē definitio est definitio vna.

Et relationis sunt tria loca, quorū vnus est, quod sumatur in relatiuæ rei definitione id, ad quod hæc res dicitur comparatiue essentialiter, non accidentaliter. non est enim modus cōplemētī definitionis relatiui, nisi in

Locus Ad
sto. 45. 46
& 47.

A ea contineantur res, in cōparatione quarū ipsa res dicitur. vt v.g. qui definierit scientiā q̄ sit opinio inuariabilis assertionis de rebus, quæ sunt semp vno simili modo, iam compleuit sc̄a definitionem, si aut̄ deiecerit inde id, quod dixit de rebus, quæ sunt semp vno simili modo, esset imperfecta, qñ itaq; non fit in relatiui definitione id, cui refert̄, non completissimū definitio, & sistit qui faceret id, quod illi refertur accidentaliter. exēpli gratia, qui definierit medicinam, q̄ sit sc̄a illius, quod est in corpore: nā in corpore sunt multæ res, quas Medicus consideraret accidentaliter, sicut est nigredo & albedo, & cetera: si aut̄ definiuisset, q̄ sit scientia sanitatis & ægritudinis, iam compleuisset definitionem, prout expediens erat. Secūsus aut̄ locus est, q̄ protulisset in definitione, quod refert̄ secundo, non primo: expedit. n. in relatiui definitione contineri, qđ ei refertur p se primo. Exemplū illi⁹ est, qui definierit p relationē illius, quod illi, quod refert̄ secundo, non primo, vt qui definietit appetitū q̄ sit desiderii voluptatis: est enim voluptatis desiderii, quia est desiderii suauitatis, & est suauitatis desiderii, quia sit desiderii ipsius suauis secūdo, & ipsum esse desiderii suauitatis est primo. Tertius aut̄ locus est, q̄ expediat considerare, q̄, si genus relatiuum oporteat q̄ sua definitione perficiat genus sibi oppositū, species, quæ huic generi relatiuo subest, dicat in cōparatione speciei, quæ subest generi correlatiuo. v.g. si opinionis definitio compleatur p rem opinabilem, oportet scientiæ definitionem compleri per rem sc̄ibilem, sin autem, non esset definitio. vt gfa

exempli, qui definietit sensum, q̄ sit vis, qua comprehendantur corpora, non compleuit sensus definitionē: nam fm hoc, oporteret auditum cōprehendere aliquod corpus.

Loca vero, quæ sunt fm qualitatis circumstantiam, quædam sunt fm circumstantiā habitum & virtutis: omnis enim habitus & vis, quæ non euadit, quin sit habitus plurium, q̄ vnus actus. Et qui est plurium, q̄ vnus actus, nō euadit, quin sit aptus versus illos actus æqualiter, aut quorundam sit per se; & quorūdam per accidens, vel quorūdam prima intentione ex parte præstantioris, & quorundam secunda intentione. At ille etiam, qui est aptus versus vnum actum, non euadit, quin possit fieri sine hoc actu, aut impossibile sit: qñ autē quis compleuerit definitionē alicuius habitus aut artis, q̄ sit apta versus actus plures, q̄ vnum æqualiter, & occuluerit vnū illorum actuum, illa itaq; non est definitio. vt verbi gr̄a, qui definierit, q̄ gr̄amatica sit scientia scribendi tñ, abiicit ab illius definitione quandam dictionē, sc̄. ipsum dicere: est enim ita scientia dicendi, sicut est scientia scribendi. Illi vero, qui sunt apti versus plures, q̄ vnum, quidam sunt per se, & quidam p accidens: sicq; si quis compleuerit definitiones per id, quod est p accides, loco illius, quod est per se, aut protulerit quod est per accidens cum illō, quod est per se: illa itaq; quā protulit, non est definitio: vt verbi gratia, qui definierit medicinā, q̄ sit ars faciens morbum & salutem: facit enim salutē per se, & facit morbum p accidens: licet enim ars medica sit cui cōtingit facere accidentia, non est apta versus hunc actum. Sicq; est ille, qui

Topicorum

G dinumeratur versus plures actus q̄ vnū, nisi q̄ quidam sit aliquib⁹ alijs præstatio, q̄n qui completur est, compleuerit definitionē per actum viliorē præter nobiliorem, aut eos protulerit non simili modo, non sit definitio: hoc autē est, sicut est dispositio virtutū naturalium animæ, q̄a decet ipsarū definitiones fieri ex nobiliori, & non ex viliori actu vt q̄ illas capiat à virtutibus, non à vitijs. Illi vero, q̄ dinumerant versus vnū actum, & pōt esse q̄ fiant per alium, sunt q̄n sumit vice huius actus, q̄ est ipse, alter actus qui eo pōt fieri p̄ accidens. Sicq̄; nō sit definitio: hoc autem notū est de instrumentis sensatix, vt qui definitur cultellum, q̄ sit instm̄, quo fiat actus carpentarij: arsem enim carpentaria fit a scia, nō cultello. Si autē vis dinumeraret versus vnū actum, sine quo sit illi impossibile esse, & protulerit hunc actū in definitione, iam illam protulisset vt expedit, vt qui visum definiret, quod sit vis qua colores comprehendant.

Secūda autē locus est, q̄ scrutemur etiam de complemento virtutis, an sit actus, aut factum aliquod actitatum. Vt verbi gratia, artis saltandi completum est actus quidam, & completum artis carpentarij est factum quoddam per artem. Si autē quis compleuerit definitionem rei, cuius complementū est res facta per artem agentem. vt qui definiret carpentariam q̄ sit habitus fm̄ q̄ fiat p̄ carpentariam, non fm̄ q̄ per eā sint res factæ per carpentariam, non faceret definitionem. In definitione vero rerum, quarum perfectio est ipse actus, expedit q̄ ponatur actus in ipsarum definitione: multarum autē rerum perfectio non est, quia ipsæ iā

sint, sed in ipsamet generatione: de lectionis enim perfectio est tempore factionis, non tempore complementi, & magis illam eligimus tempore factionis: & similiter eligimus speculationē tempore factionis, non tempore complementi, & magis ipsam eligimus tempore factionis, q̄ ipsam eligamus, postquam expleuerimus speculationem.

Loca autē sumpta à casibus & coniugatis & oppositis nimis iuuāt, accipionem definitionū habituum & potentiarum, & affectuum, qui sunt prædicamenti qualitatis. q̄n, si fuerit definitio ipsius habit⁹, expedit, q̄ sit p̄ id, cuius est habitus, & si fuerit illius cuius est habitus, expedit, q̄ sit p̄ ipsum habitum, si autem, nō fieret definitio. Ex epli gratia, si suauis sit, quod est vtile, suauitas est id, quod est vtilitas: & similiter de oppositis. Hoc autē ita fit, quia qui aliquo modo definit rem iā definit multas res in hoc exemplo, & simili.

Tertius autē locus est ob circumstantiam habituum, & potentiarū, & affectuum: nā, quia fm̄ se toros insunt subiectis, & q̄ insunt subiectis, quædam insunt primo, & quædam insunt secundo, q̄n non apparet in definitione subiectū cui inest habitus, aut potentia, aut electio primo, non definiretur, & similiter q̄n illum nō poneret in suo subiecto. v.g. quia prudentia inest parti ratiocinatiue primo, & aīæ secundo, quia inest parti ratiocinatiue, & homini, quia inest aīæ, quæ vero apparent in definitione rei absq̄ subiecto, sunt, prout qui definiret somnum q̄ sit sensus imbecillitas, & dubiū, q̄ sit coequatio syllogismoꝝ oppositorum, & salutem, q̄ sit coequatio caloris & frigoris, & dolorē,

Loca sumpta à casibus, coniugatis, & oppositis.

L

M

A dolorem, q. sit solutio patitur unitatum: qm neq; somnus est sensus imbecillitas, sed est ob sensus imbecillitatem, nec salus est coquatio, sed ob coequationem, nec dolor est continui solutio, sed est ob continui solutionem, & vt vniuersalius inquam, qui hoc modo definirer, accideret ei q. ponat facti in faciente, aut facientem in facto, s. q. aut causa somni debilitetur, vel ca imbecillitatis dormiat: & vlt hęc definiunt per subiecta, & actus, & fm hoc sunt tripartita, aut sunt res naturales, aut sunt virtutes naturales, aut sunt res artificiales. Rerū aut naturalium actus sunt nobis noti, & subiecta latent. v.g. quia actus somni patet, qui est vacatio sensuū, & ipius subiectū est dubiū, quod indiget demōne, quod Arist. grā exēpli opinat q. sit ipsum cor, & Galenus opinat q. sit cerebrum. In artib. vero subiecta sunt nobis nota, quæ sunt ipsa anima, quæ quæruntur autem sunt perfectiones & actus. Virtutum vero quæ sita sunt ambæ res simul: hoc est, notio actuum, & notio subiectorum: vt. v.g. fortitudo nō est nobis nota, cui parti aīa inlit, neque quis sit eius actus, qui virtus dicitur.

C Expediens aut hoc fuit de illa, quia ipsa non est ob ipsam naturā perfectē, neq; ob voluntarium arbitrium perfectē, sed est ac si esset mista ex vtriusq; rebus. Quartus aut locus ē, quia definitiones quārundam rerū, & præcipue virtutū, oportet q. perficiantur p. quantitatem, & qualitatem, & qn, & vbi, & per causas agētes, aut finales, aut conseruatiuas, & qn delecta fuerit ex talium rerum definitionum aliqua harum differentiarum non fieret definitio. v.g. si quis fortitudinem definirer, q. sit prior timore,

re, qui contigerit quadā quantitate, **D** non quantauis contigerit, & quodā tpe, non quouis tpe contigerit: causa autem definiendi per has dīas est finis, quo ē ipsa prioritas, & fm hoc res se habet de iustitia, & gloria, & reliquis virtutib. & oportet q. tales res perficiantur p. res naturales. v.g. quia non satis est noctis definitioni, q. sit terræ vmbra, donec dicatur totius aut partis vmbra ob Solis occultationem, non ob aliam rem: & sifr non sufficit pluuiæ definitioni, q. sit aqua descendens, donec dicatur quo modo descendat, & vnde, & quæ sit causa ipsius descensus, & qua quantitate fiat, & propter quid, & quando descendat. Hęc itaq; loca sunt ob circumstantiam trium specierum qualitarum, hoc est ex habitibus, & potentijs, i. quæ dicuntur secundum naturalem potentiam, aut naturalem impotentiam, & ex affectibus, hoc est passionibus & passibilibus qualitatib. Prædicamenti vero vbi, & quando, non est locus proprius, Prædicamentum autem actionis & passionis sufficiunt hęc loca, quæ sunt secundum qualitatis circumstantiam.

E Loca autem priuationis quædam sunt, q. non sumamus in habitu definitione ipsam priuationē. vt si quisumeret in definitione visus, q. sit cecitatus cōtrarius: hic enim definirer prius per posterius: & cum hoc etiā vitur ipsomet definito in ipsa definitione: ex quo enim cecitas est priuatio visus, est ac si dixisset quod visus sit contrarium priuationis visus.

F Secundus autem locus est, si quis proferret priuationis definitionē, & in ipsius definitione nō proferret ipsum habitum, qui sit priuationis cōtrariū, ille non definirer. exēpli grā, O iiii si defi-

Topicorum

G si definitio ignorantie esset, qd sit priuatio, & non diceret cuius rei priuatio sit. Tertius locus est, si esset priuationis definitio, & in eius definitione proferretur habitus, illi oppositus, & non proferretur subiectum proprium priuationi. prout si quis definiret cecitatem, qd sit priuatio visus, & non diceretur oculi videntis, quia visus priuatio in talia non est cecitas, in definitione itaq; huius speciei priuationis perfectae, oportet connecti has duas conditiones, quarum una est, qd in ea explicetur habitus oppositus, & altera qd sit in subiecto proprio.

H Quartus autem locus est, si priuatio fuerit de speciebus illius, quam esse est secundum modum habitus imperfecti, & est illa, in cuius definitione dictum est, qd sit illa, quam non est in subiecto illud, cuius moris est esse in illo, modo quo consuevit esse in illo, ut inaequale de maiori & minori, & si sit ignorantia, ex quo est duarum specierum, quarum una est ignorantia secundum modum priuationis, & altera est ignorantia secundum modum erroris. expedit itaq; definienti quando perficeret definitiones harum priuationum, qd explicet de priuatione id, quod est secundum modum habitus imperfecti. prout diceretur qd ignorantia sit opinio de re altera quam res sit extraneam, non qd dicatur qd ignorantia sit priuatio scientiae illius, cuius moris est qd ei in sit scientia.

De locis de functionum ipsorum compositionum. Cap. 3.

78. Locus
Declaratio.

Si autem alicuius complexorum assignet terminus, considerandum est auferendo alterius eorum quo complectuntur orationem, si est & reliqua reliqui.

Nam si non, manifestum, quoniam neque tota totius: ut si quispiam definiuit lineam finalem rectam, si nem plani habentis fines, cuius medium superadditur finibus: si finalis lineae oratio est, finis plani habentis fines, rectae oportet esse reliquum, cuius medium superaddit finibus: sed infinita neque medium, neque fines habet, recta autem est, quare non est reliqua reliqui oratio. Amplius, si cum sit compositum quod definitur, equi membris oratio assignetur definitio. Aequi membris autem dicitur oratio esse, quoniam quot fuerint composita, tot & in oratione nomina, & verba fuerint: necesse est enim in talibus ipsorum nominum commutationem fieri aut omnium, aut aliquorum, eo quod nihil plurimum, quam prius nomina dicta sunt: verum oportet eum, qui definit, orationem pro nominibus assignare, maxime quidem omnibus: quod si non, at saltem in plurimis: sic enim & in simplicibus qui nomen commutat, non definiturus est. Ut pro tunica, vestem. Amplius autem maius peccatum, si & per ignotiora nomina commutationem fecerit. Ut pro homine albo, terrigenam candentem neque enim definiuit, cum minus sit clarum quod sic dicitur. Considerandum autem & si per commutationem nominum, non idem iam significat. Ut qui contemplatiua scientiam, opinionem contemplatiuam dixit: nam opinio, scientiae non idem: at oportet, si debet, & totum

79. Locus
Declaratio.

80. Locus
Declaratio.

81. Locus
Declaratio.

§ 1. Locus
Declatio.

A & totum idem esse: nam contē-
platiuum quidem cōe in vtriuf
que orationibus est, reliquum
vero differens. Amplius, si alter-
ius nominū commutationem
faciens, non differentia, sed ge-
neris commutationem fecit. Vt
in eo quod nuper dictum est:
ignotius, n. cōtemplatiua q̄ sciē-
tia: nam hoc quidem gen⁹, illud
autem differentia, omnibus aut
notius genus, nam cōis: quare
non generis, sed differentia oport-
tebat commutationem fieri, eo
q̄ ignotior est. An hæc quidē
ridicula reprehensio: nihil, n. p-
hibet differentiam quidem no-
tissimo nosse dici, genus autem
non: sic autē rebus se habētibus,
manifestum qm̄ generis, & non
differentia fm̄ nomen commu-
tatio faciendā: si autem non no-
men pro nomine, sed orationē
pro nomine commutat, manife-
stum qm̄ differentia magis q̄ ge-
neris definitio assignāda est, eo
C q̄ cognoscendi gratia definitio
assignatur: nam minus differen-
tia q̄ genus nota. Si autem dīx-
terminum assignauit, considerā-
dū si & alicuius alius cōis est as-
signatus terminus. Vt cum im-
parem numerum, numerū me-
diū habentem dixerit, deter-
minandū est quo pacto mediū
habentem: nā numerus quidem
cōis in vtrifq̄ orationibus est.
Imparis autē consumpta est ora-
tio: habent autē, & linea, & cor-
pus mediū, cū non sint imparia:
quare nō vtrifq̄ erit definitio hæc

B
Dubitatio

imparis: si autē multipliciter dī
mediū habens, determināndum
quomodo mediū habens, alioq̄
reprehensio erit, aut syllogism⁹,
q̄ non definiuit. Rursū, si id,
cuius quidem orationē assigna-
uit est eorum que sunt, quod au-
tē sub oratione, nō eorū q̄ sunt.
Vt si album, quispiā definiuit co-
lorem igni permixtum, imposse
enim incorporeum corpori per-
misceri, quare nō erit color igni
permixtus, attamen album est.

Amplius, quicunq̄ non diui-
dunt in hīs, quæ sunt ad aliquid
ad quod dicitur, sed in pluribus
comprehendentes dicunt: aut
osno, aut f aliquo falsum dicūt.
Vt si quis medicinā disciplinam
entis dixit: nam si nullius entiū
medicina est disciplina, manife-
stum qm̄ tota oratio mendax ē:
si autē alicuius quidem, alicuius
aut non, in aliquo mendax: nam
oportet de omni, si quidem p se,
& non fm̄ accidēs entis esse dī,
quemadmodū in alijs se habent
ea quæ ad aliquid sunt: nam oē **F**
disciplinatum ad disciplinā dici-
tur. Similiter autem & in alijs,
eo q̄ conuertūtur omnia ad ali-
quid: omne, n. disciplinatum ad
aliquid. Cæterum si is, qui non
per se, sed fm̄ accidēs assigna-
tionem fecit, recte assignauit, nō
ad vnū, sed ad plura vnūquod-
que eorumque ad aliquid dīe,
assignauit: nihil, n. prohibet idē,
& ens & album, & bonum esse:
quare qui ad quodlibet horū as-
signauit, recte assignauit, si qui-
dem

§ 1. locus.
Declatio.

E
§ 4. Locus
Declatio.

Topicorum

G dem is, qui fm accidens assigna-
uit, recte assignauit. Preterea au-
tem impossibile est humōi orationē
propriam assignati esse: nam nō
solū medicina, sed plures aliarū
disciplinarū ad ens dñr, quare
vnaquæq; entis disciplina erit:
manifestum igitur, qm̄ talis nul-
lius est disciplinæ definitio, pro-
priam enim & non cōm oportet
definitionem esse. Qñq; au-
tem definiunt non rem, sed rem
bene se habentem, aut perfectā.

85. Locus
Declatio.

H talis autē & rhetoris & furis
terminus, si sit rhetor quidē, qui
porest quod in vnoquoq; est ve-
rissimile considerare, & nihil p̄-
termittere: fur autē, qui clam su-
mit: perspicuum. n. qm̄, cum ta-
lis vterq; hic quidem bon⁹ rhe-
tor, ille autem bonus fur erit: nō
enim qui clam sumit, sed q; vult
clam sumere, fur est. Rursum,
si quod pp se eligendum est, vt
actiuum ve effectiuū, vel quoli-
bet modo propter aliud eligen-
dum assignauit. Vt qui iustitiā,

86. Locus
Declatio.

A legum conseruatiam dicit: aut
sapientiam, effectiuā felicitatis:
nam conseruatiū & effectiuū
eorum sunt, quæ propter aliud
eliguntur. An nihil quidem pro-
hibet quod propter se eligendū
est, & propter aliud esse eligen-
dum (attamen nihil minus pec-
cavit, qui sic definiuit quod pro-
pter se est eligendum: nam vni-
cuiq; optimum, in substantia ma-
xime: melius autem quod pro-
pter se eligendum, q̄ quod pro-
pter aliud: quare id & definitio

nem oportebit magis significare. **K**
Considerandum autē est & si
is, qui alicuius definitionem assi-
gnauit, aut hæc, aut quod est ex
his, aut hoc cum illo definiuit.

87. Locus
Declatio.

Nam si hæc quidē, accider vtrif-
que & neutri fesse: vt si iustitiā,
temperantiā, & fortitudinē defi-
niuerit: nam si sint duo, vterque
autem alterum habeat, vtrique
iusti erunt, & neuter, eo q; vtri-
que quidē habet iustitiā, vterq;
aut non habet. Si autē nondū qd̄
dictum est admodū absurdū vi-
deat, eo q; & in alijs accidar hmōi

L

(nihil enim prohibet vtrosq; ha-
bere vnam, cum neuter habeat)
attamen cōtraria inesse eidem,
omnino absurdum videbit esse:
accider autē hoc, si hic quidē ip-
sorum rēperantiā & timidita-
tem habet, ille autē fortitudinē,
& prodigalitatē: nā vtriq; &
iustitiam, & iniustitiam habet:
nam si iustitia rēperantiā & for-
titudō est, & iniustitia timiditas
& prodigalitas erit: & oīno quæ
cunq; ad argumētandū idonea

M

q; non idem sunt & partes & to-
tum, omnia vtilia ad id quod di-
ctum est. videtur autem qui sic
definit partes, toti easdem dice-
re esse. Maxime autem accōmo-
datae fiunt orationes, in quibus
cunq; manifesta partium est cō-
positio, quemadmodū i domo,
& in cæteris talibus: manifestū
enim qm̄ cum sint partes, nihil
prohibet totum non esse: quare
non idem partes toti. Si autem
non hæc, sed quod ex his, est di-

88. Locus
Declatio.

xii

Axit id esse quod definiſ, primū quidem conſiderandū, ſi non natum eſt quippiam vnū fieri ex iſis quæ dicta ſunt. Quædam. n.

89. Locus
Declatio.

ſic ſe habēt adinuicē, vt nihil ex eis vnum quippiam fiat: vt li-
nea & numerus. Amplius, ſi de-
ſinitum quidem in vno aliquo
natum eſt primo fieri, ex quib⁹
autem dixit ipſum eſſe, non in
vno pſo nata ſūt fieri, ſed vtrū-
que in vtroq⁹. Nam manifeſtū
qm̄ non erit ex iſis illud: in qbus
enim partes, & totū neceſſe eſt

Bineſſe, quare non in vno totum
primo eē, ſed in pluribus. Si autē
& partes, & totū in vno aliquo
primo, conſiderandū ſi non ī eo-
dem, ſed in altero totum, & in al-
tero partes, nam in quo totū, in
illo & partes eſſe videntur. Rur-
ſum, ſi cum toto corrumpuntur
partes. E conuerſo enim oportet
accidere, partibus corruptis to-
tū corrumpi, toto vero corru-
pto, non neceſſe eſt & partes cor-
rumpi. Aut ſi totum quidē bo-
num, vel malum, partes autē neu-
tra, aut e conuerſo, partes quidē
bonæ, vel malæ, totum autē neu-
trum. Nam neq⁹ ex neutris poſ-
ſibile bonum quippiam, vel ma-
lum fieri, neq⁹ ex bonis vel ma-
lis neutrum. Aut ſi magis quidē
alterum bonū qm̄ alterum malū:
quod autem ex his, non magis
bonum qm̄ malum. Vt ſi impru-
dētia ex fortitudine & falſa opi-
nione, magis enim bonum forti-
tudo, qm̄ malū falſa opinio: ope-
ret ergo & quod ex his eſt, ſequi

91. locus
Declatio.

91. Locus
Declatio.

91. Locus
Declatio.

C illud, qd magis eſt, & eē vel ſim-
pſt bonū, vel magis bonū qm̄ ma-
lū. An hoc quidē non neceſſa-
riū: niſi vtrunq⁹ ſit p ſe bonum
vel malū & multa. n. affectiuorū
p ſe quidē nō ſunt bona, mixta
aut quibuſdā, ſiūt bona: aut ecō-
uerſo vtrunq⁹ quidē bonū, mix-
ta aut, malū, vel neutrum: maxi-
me aut manifeſtum quod nunc
dictum eſt in ſalubribus & mor-
bificis. nā quædam medicamen-
torū ſic ſe habent, vt vtrunq⁹
quidem ſit bonū: ſi autē vtraq⁹
dantur mixta, malum. Rurſum,
ſi quod ex meliore & peiore eſt,
nō eſt totū peiore quidē meli⁹,
meliore aut peius. An neq⁹ hoc
neceſſarium, niſi per ſe ſint ex
quibus componitur, bona: nam
in iſis, quæ non per ſe ſunt bona,
nihil prohibet totū non fieri bo-
num: vt in iſis, quæ modo dicta
ſunt. Amplius, ſi cognomine eſt
totū alteri: non oportet enim, vt
neq⁹ in ſyllabis: nulli enim el-
torum ex quibus componitur,
ſyllaba cognominis eſt. Ampli⁹
ſi nō dixit modū cōpoſitionis.

D Dubitatio
E
F
Non enim ſufficiēs eſt ad cogno-
ſcendum, qd dicat, ex his: nā
quod ex his, ſed quod ſic ex his,
eſt cuiuſq⁹ compoſitorū ſubſtan-
tia, vtr̄ in domo: non. n. ſic quoli-
bet modo componantur hæc,
domus eſt. Si autem hoc cū il-
lo assignauit, primum quidem
dicēdū qd hoc cum illo, aut hoc
& illud dicit, aut quod ex illis:
Nam qui dicit mel cū aqua, vel
mel & aqua dicit, vel qd ex mel
le &

Dubitatio

94. Locus
Declatio.

95. locus
Declatio.

96. locus
Declatio.

97. locus
Declatio.

Topicorum

- G**le & aqua: quare si cuilibet eorū quæ dicta sunt idem confitebitur esse hoc cum illo, eadem conueniet dicere, q̄ quidem ad vtrunq̄ue horum pri⁹ dicta sunt. **Amplius**, diuidenti quoties dī alterum cum altero, considerandū si nullo modo hoc cum illo. Vt si dicitur alterum cum altero, aut vt in aliquo eodem susceptiuo, vt iustitia & fortitudo ī anima, aut in loco eodem, aut in tempore eodem: nullo autem modo verum sit quod dictum est in his,
- H** manifestum est, qm̄ nullius erit assignata definitio, eo q̄ nullo modo, hoc cum illo est. Si autem diuisio quoties dicitur alterum cum altero, verum erit in eodē tempore vtrunq̄ esse, considerandum si contingit non ad eundē vtrunq̄ dici finem. Vt si fortitudinem definiuit audaciam cum recta intelligentia: contingit. n. audaciam quidem habere spoliandi, rectam autē intelligentiā circa salubria, sed nondū fortis qui in eodem tempore cum illo
- I** hoc habet. Amplius, si & ad idē ambo dicuntur: vt ad medicatiua. Nihil. n. prohibet & audaciā quandam, & rectam intelligentiam habere ad medicatiua, attamen nec si fortis, qui hoc cum illo habet: neq̄ enim ad alterū eorum vtrunq̄ oportet dici, neq̄ ad idē quodcunq̄ sit, sed ad fortitudinis finem, vt ad præliorū pericula: aut si quid magis est illius finis. Quædam autem sic assignatorum, nullo modo sub di-
- etiam cadunt diuisionē: vt si ira tristitia est cum opinione parui pēdendi: nam quod propter huiusmodi opinionem tristitia sit, hoc vult indicare: propter hoc autem fieri aliquid, nō est idem ei quod est hoc quidem cum illo esse fm̄ vllum dictorū modorum. Rursum, si horum compositionem dixit totum: vt animæ & corporis compositionem animal. Primum quidem considerandum, si non dixit qualis compositio: vt si carnem definiens, aut os, ignis, & aeris, & terræ dixit compositionem: non. n. sufficit compositionem dicere, sed q̄ & qualis determinandū: non. n. quolibet modo compositis his caro sit, sed sic quidem compositis, caro, sic vero os. Videtur autem neq̄ esse omnino compositioni idem neutrum eorum, quæ dicta sunt: nam compositioni oī dissolutio contraria, dictorum autem neutri, nihil. Amplius, si sifr est verisimile omne compositum compositionē eē, vel nullum: animalium autem vnum quodq̄ cū sit compositum, non est compositio, neq̄ profecto aliorum compositorum vllum compositio erit. Rursum, si similiter in aliquo nata sunt esse cōtraria definiuit autem per alterū, manifestum qm̄ non definiuit. Si autem nō ita est, plures accideret eiusdem definitiones esse: qd. n. magis qui per hoc, q̄ qui per alterum definiens dixit: eo q̄ sifr vtracq̄ nata sunt fieri in eodem.
- Talis

98. locus
Declatio.

102. locus
declatio.

99. locus.
Declatio.

103. locus
Declatio.

100. locus
Declatio.

101. locus
Declatio.

Liber Sextus

III

Sermo de Locis definitionum ipsarum cō-
positarum. Cap. 3.

A Talis autem animæ ē definitio, siquidem est substantia disciplinæ susceptiua: nam similiter & ignorantia est susceptiua. Oportet autem si non ad totā habeat aliquis argumētari definitionē, eo q̄ non nota sit tota, ad aliquā partium argumentari si sit nota & non bene assignata appareat: nam parte interempta, & tota definitio interimitur. Quæcunque autem obscuræ sunt definitionum emendāti, & confirmāti ad manifestandum aliquid, et

B habendum argumentum, sic cōsiderandum. Necessē est enim respondētem aut suscipere quod sumptum est ab interrogante, aut eundem declarare, quid temere est ostēsum a definitione.

C Amplius, quemadmodum ī cōgregationibus solent legem inducere, & si sit melior quæ īducitur, interimit anteriorē, sic & in definitionib⁹ faciendū, & de finitio alia serēda. Nam, si appareret melior, & magis manifestū quod definitur, p̄spicuum qm̄

interempta erit q̄ posita est, eo q̄ non sunt eiusdem plures definitiones. Ad oēs autem definitiones non minimū elementum ad seipsum, solerter definire, p̄positū, aut apte dictū terminū assumere. Necessē est enim veluti ad exēplar cōsiderantē, & qd̄ minus ē hīs q̄ oportet hīc definitionē, & qd̄ appositū est sup̄flue inspicere, vt magis argumētis abundemus. q̄ igit circa definitiones sunt intantū dicta sine,

In definitionibus autem rerū cōpositarum ex partibus accidit error, qm̄ completæ ponuntur suę partes in ipsarum definitionib⁹ aliquo modo, aut qm̄ definiretur totum, q̄ sit tale & tale, hoc est, suę partes absque additione alicui⁹ rei vltra hoc, aut q̄ definiatur totum, q̄ sit ex tali & tale, hoc ē ex parte tali & tali, aut q̄ sit pars talis cum parte tali. Exemplum primi est, vt qui definiret domum, q̄ sit lateres & lapides, & q̄ naui sit lignum & clauī & tabulæ & cordæ: ille. n. qui domus definitionē

completet, hoc modo omitteret residuam dignam rerum, quæ debent ferri in definitione, si ipsam compositionem, qua domus est domus, & naui est naui: & quicqd̄ posset dicere errore illius, qui posuit q̄ partes ipsæ eadem sint, sicut est ipsum totū sibi absq; additione alicuius rei vltra illas, conferret ad destructionem talium definitionum. Et si sit, quādo non sit conditionis totius, q̄ fiat ex cōpositione partium, sed ex cōgregatione ipsarum: qm̄ enim quis in illius definitionem omitteret explicare dictionem congregationis, hinc eueniret q̄ duo contraria inessent vni subiecto. v. gr. qui diceret q̄ septem sint tria & quatuor, quia nisi dicat aggregatum ex tribus & quatuor, posset putari q̄ ipse metidem septenarius esset par & impar. Verū tamen non est vis huius loci in his rebus, sicut est eius vis in rebus compositis: qm̄ enim intelligeretur sensus illius, qui definiret septenarium, q̄ sit trinaris & quaternarius, iam definirer.

Qui vero definirer totum, q̄ sit tale

104. locus
Declatio.

105. locus
Declatio.

106. locus
Declatio.

107. locus
Declatio.

Topicorum

G tale & tale, cōtingeret illi error mul-
tifiariam: primo, quia illæ partes ef-
sent ex illis, quæ componunt, aut q̄
complicant, adeo q̄ ex illis fiat ip̄m
totum. prout fietet si quis definiret
superficiem, q̄ sit ex linea & nume-
rorum, nam ex linea & numero nō
componitur superficies: aut sicut qui
definiret corpus, q̄ sit compositum
ex partibus indiuisibilibus, & ex in-
diuisibilibus nequeat componi diui-
sibile. Secundus autem modus est,
q̄ illæ partes insint vni subiecto, &
si hæ partibus siles sint, tñ non sunt
partes: exempli gratia, vt qui definir-
et iram, q̄ sit composita ex cogita-
tu & desiderio vindictæ: subiectum
enim cogitatus non est subiectum
iræ in ipsa anima. Et tertius modus
est, q̄ illæ partes corrumpant ad to-
tius corruptionem: res enim, qua ex
pedit esse partes, est contra hoc, hoc
est, q̄ totum corrumpitur ad ipsarū
corruptionem, non q̄ ipsæ corrumpantur
ad ipsius totius corruptionē,
qn̄ enim corrumpitur domus, non
corrumpuntur lapides, neq; lateres:
qn̄ autem corrumpuntur lapides &
lateres, corrumpitur ipsa domus ne-
cessario. Quartus autē modus est,
I q̄ totum sit bonum aut malum, &
partes non sint ita, aut res sit ē con-
tra: hoc est, q̄ partes sint bonæ, aut
malæ, & totum non sit huic connexum:
impossē est enim, q̄ totum sit
bonum aut malū, & partes non sint
ita, aut q̄ partes sint bonæ aut malæ,
& totum non sit ita. Et iterum, si
vna partium fuerit altera melior, &
altera minus bona, totum compositum
ex illis est melius minus bona,
& minus bonū meliori. Et ait Aris-
t. hic locus verax est, qn̄ bonum &
malum sumit de toto, & partibus p

se, qn̄ veto sumerent p̄ accīdens, nī-
hil prohiberet totum esse bonum,
& partes esse malas, prout est dispo-
sicio compositorū in medicina, aut
dispositio est contra hoc, q̄ simpli-
cia iuuēt, & aggregatum sit noxiū:
& silt est dispositio ciborum, vt fers
de congregatione piscis & lactis. Et
silt non est remorum q̄ totū sit cō-
positum ex quadam re meliori alte-
ra, & reliqua re minus bona, & totū
sit melius meliori, & minus malum
malo. Quintus autem locus est, q̄
nomen totius non conueniat nomi-
ni partis, & hic quidem proprius est
toti ætherogeneo, prout est dom⁹,
cuius nomen non absoluit de eius
partibus, tot⁹ vero, quod est homo-
geneum, nomē ipsius conuenit parti:
nomen enim partium aquæ est
aqua, & nomen partium carnis est
caro, & partū sanguinis ē sanguis.

Tertia vero acceptio, qua totum
definiret, est, q̄ totum sit tale cū ta-
li, vt diceret, q̄ ensis sit calib⁹ cū lam-
pade, aut qui diceret, q̄ oxymel sit
mel cum aceto: huic enim acceptio-
ni cōtingeret error ex modis, quos
natrauimus in prima & secunda ac-
ceptione, & huic superaddit qd̄ nūc
dicemus dicere enim q̄ ipsum sit ta-
le cum tali, est verax in rebus, quarū
subiectum est vnum, prout sunt di-
uitiæ & iustitia, & fortitudo, q̄ sunt
in vno loco, aut q̄ eueniunt ex vno;
qn̄ itaq; dicimus, q̄ hoc sit cū hoc,
aut non sit vllō horum triū modo-
rum, non sit hic vera definitio. v. g.
qui definirer iram q̄ sit cōtristatio
cum cogitatu, quia contristatio &
cogitatus non sunt in vno suscepti-
uo de partibus ipsius animæ, neq; si
militer vno tempore: ex quo cogita-
tus præcedit contristationem.

Si

A Si autem acceptio fuerit vno horum trium modorum, aut omnibus, expedit quod consideremus, an duae partes non dicantur in comparatione ad aliam rem, & si res ita sit, quod ex hoc positum non sit verum. v.g. qui definiret fortitudinem quod sit solertia cum cogitatu. Si nos concederemus, quod fortitudo & cogitatus sint in vno susceptivo, & vno tempore, & vno loco, contingit huic controuersia & fallacia, quam dicitur in comparatione ad vnam eandem rem: posset enim aliquis vir, cui esset solertia ad luxuriam, & verus cogitatus circa res agentes sanitatem, non sufficere ei etiam hoc, quod concedamus ex controuersia, quod si sunt manes duae partes in comparatione vnius eiusdem rei, nisi haec res sit finis ipsius definiti. v.g. qui definiret fortitudinem, quod sit solertia, cum cogitatu vero circa vnam eandem rem, prout sunt res medicinales, non definiret fortitudinem, sed diceret, quod sit solertia cum cogitatu circa bellum, quod est finis fortitudinis. Et aliquando erratur circa orationem, quae profertur in definitione, quod sit tale cum tali, & intelligitur per id, quod dicitur cum tali, ipsa causa, expediret autem dicere in illius definitione quod sit tale, propter tale. gratia exempli, qui definiret iram, quod sit contristatio cum imaginatione, quia imaginatio est causa contristationis, non quod sit cum contristatione. In his itaque, occurrit error ex duabus partibus, aut quod non proficiant partes prout conuenit, aut quod omittatur modus compositionis illarum. Et aliquando errat qui profert compositionem, quam non sumeret in definitione quae compositio est propria huic rei definitae. vt qui dixerit, quod animal sit compositum ex corpore, & ani-

ma, & quod caro & ossa sint composita ex aqua & aere & igne & terra, & non dixit, quod compositio sit compositio animae & corporis in animali, neque dixit, quod compositio sit compositio quatuor elementorum in carne & ossibus: compositio enim vnius istorum non est compositio alterius: aliud autem est vnum secundum se, quam compositum differentibus compositionibus, & sunt differentia entia, vt quod lapides componunt vna specie compositionis, & fit domus, & quod componunt alia specie compositionis, & fit aceruus: & vtr sic compleuimus definitionem rerum, quod est compositio talis, aut talis, scilicet quod dicere compositionem ponatur vice generis & perfecte aut corrupte, quia compositio non verificat, quod sit genus vllius compositionis: compositioni enim est contrarium illi quod est dissolutio. Haec autem composita, quae descriptissimus, non habent contrarium: haec itaque est summa locorum, quae referuntur in definitionibus compositorum, & iam expedit nobis quod hinc procedamus ad tractatum locorum definitionum communium omnibus predicamentis.

Initium autem horum locorum est consideratio ex parte temporis, quam tempus in definitione & definito non significaret vnam rem: notum enim est, quod qui compleret definitionem hoc modo, non faceret conuenire illi ipsum definitum. & hoc quidem primo fit duobus modis, quorum vnus est, quod definitum sit aeternum, & definitio significet quoddam tempus. vt qui definiret animal immortale, quod esset animal, quod non corrumpitur nunc, non est illius inditum pro eo quod erit in futuro neque pro eo quod fuit in praeterito,

Sermo de locis definitionum eorum omnibus predicamentis.

aut

Topicorum

G aut q̄ definitum significet aliquod tempus, & definitio significet aliud temp^{us}, vt qui definiret timorē q̄ sit cogitatus de bono & malo: timor enim significat de tempore futuro & cogitat^{ur} boni & mali aliq̄n sit de eo quod est tribus temporibus, s. p^{re}senti, p^{re}terito & futuro: & sūt qui definiret possibile, q̄ sit, quod pōt esse & potest non esse: pōt enim significat futurū, & dicere q̄ pōt esse, & potest non esse, verificat q̄ p̄dicetur pro tempore p^{re}senti.

Secundus autē locus est, q̄ sit aliqua res, in qua magis sit dispositio, **H** quæ definirī intenditur, q̄ sit in definitione. vt qui definiret iustitiā, q̄ sit potestas, qua vir queat æqualiter distribuere, aut eligat distribuere æqualiter: hic enim est maioris iustitiæ, q̄ ille, cuius est potestas absq; electione: excessus. n. sunt fm voluntatem & electionem.

Tertius autem locus est, q̄ definitum suscipiat magis & minus, & definitio non suscipiat illa, & contra hoc, s. q̄ definitū non suscipiat magis & minus, & definitio illud suscipiat. v. g. qui definiret fruitionē, q̄ sit dispō maxime laudabilis: fruitio

I enim suscipit magis & minus, & dispositio maxime laudabilis non suscipit hoc. Erit enim, si vtraq; i. definitio & definitum suscipiant magis & minus, sed non simul, illa non est definitio. v. gr. qui definiret amorē q̄ sit desiderium coitus, ex eo quod amor & desiderium coitus suscipiāt magis & minus, sed non suscipiunt hoc simul: cuius enim amor inrēditur, remittitur eius desiderium coitus, & ē contra, cuius desiderii coit^{us} intenditur, illi^{us} amor remittit^{ur}, sicq; non suscipiunt magis & minus sūl.

Quartus autem locus est, q̄n quis **R** poneret duas res, quæ conuenirent in vna dispositione & differrent fm magis & minus, & definitio cōplens hanc dispositionem conueniret rei, cui fm minus est hęc dispositio, illa non p̄ficit. prout qui definiret ignē, q̄ sit subtilissima pars omnium corporum, illa non compleret illius definitionem, quia flāma dignior est nominis ignis, q̄ lampa, & ignitas est magis in illa: dicere autem subtilissima pars corporum, ē contra magis proprium est definitioni lampadis, q̄ definitioni flammæ.

Et quintus loc^{us} est, si fuerint due **L** res, quæ conueniant in aliqua dispositione fm vnā proportionem, definitio huius dispositionis non inest illis vno simili modo. prout qui definiret colorem q̄ sit primum sensibile visus, nō proferret definitionē, vt conueniret: color enim p^{re}dicat^{ur} de albo, sicut p^{re}dicatur de nigro, & illa sunt duarum specierum: definitio autem, quæ illam compleuit, est magis propria albo q̄ quæ nigro ipsam compleuerit.

Sextus autem locus est, q̄ proferrat in definitione duas res oppositas aut quarum vis sit vis contrariorū, **M** & in illa vtatur dictione, aut v. gr. q̄ definiret bonū, quod suauē ē apud visum, aut apud auditum, & ens, q̄ sit, cuius cōsuetudinis sit agere, aut pati, id enim quod intelligit^{ur} per dictionem aut, sequitur error & corruptio in definitione: nam, si illius intellectus esset separari vnā rem ab altera, non coincidentia, cui iposita est hęc dictio in arabico idioma te, contingeret huic, q̄ vna res esset bona & non bona, & ens & non ens, q̄n bonum apud auditum est non bonum

A bonum apud visum:& si fuerit vna eadem res, quod bonum est apud auditum, est non bonum apud visum,& ex quo utroque vitur in definitione, cōtingeret hinc, quod res sit bona, & non bona, quanquam maiori parte demonstratur hæc res in rebus oppositis. prout qui definitur præmissam, q̄ sit significatū affirmatum aut negatum: si autem intelligeremur ex dictione, aut ipsam copulationem, & ille est intellectus voci copulationis in idiomate arabico, euenit huic q̄ non verificetur definitio de rebus, quibus inest

B altera duarum dispositionum, prout dicimus, q̄ sit, quod agit aut patitur, qm̄ hæc definitio non verificatur de materia prima: illa enim patitur, & non agit, & similiter non est verax de corporibus cœlestibus, quia agunt, & non patiuntur.

Septimus autem locus est, q̄ in definitione prolata sint res æquiuocæ, & putetur, q̄ hoc nomen, sit vniuocum, & q̄ id, quod significat nomen & definitio, sit vnum idem, res autem nō est sic. & hic error aggreditur definitionem altero duorum modorum, quorum vnus est, q̄ illis duabus rebus nomine æqui uocis parum desit, ne inueniatur, quoddam accidens commune. verbi gratia, quia nomē canis absoluitur de animali noto, & de quadam secta arabum nominis æqui uocatione, & si illi posita sit hæc definitio, q̄ sit corpus nutritibile sensitiuum, iam prolatum esset quid commune cani, quod est animal, & cani, quod est secta Arabum, sed non est prolata definitio canis veri, neque definitio speciei hominum, qui canes vocantur: secundus autem modus est, q̄ par

tes definitionis sint nomine æquiuoce, sicut est dispositio nominis ipsi definiti, & putetur propterea q̄ protulerit de illo veram definitionem, & q̄ id, quod significat nomen & definitio sit vnum. verbi gratia, qui definiuit rem sanitatis, q̄ sit dispositio ad sanitatem, sicut dispositio iusti: dicere enim dispositionem iusti, est nomen æqui uocum, prout dicere sanitatem etiam est nomen æqui uocum, & similiter qui definiueret lucem, quod sit res quæ inuenitur rei veritas.

Octauus locus est, q̄ definitio posuerit ipsum definitum vnum nomen, & ipsa definitio sit dubia, an sit, aut non sit ens. verbi gratia, vt qui definierit q̄ albedo sit color igni mistus: albedo enim est nota esse, definitio autem, quæ est color igni mistus, aut est dubia, aut impossibilis, quoniam non permiscetur accides substantiæ: & similiter qui definierit locum q̄ sit vacuum plenis: locus enim est notus esse, vacuum autem est dubium, aut impossibile: & similiter qui definieret yle, q̄ sit corp⁹ nō habens qualitatem: corpus enim huiusmodi est impossibile esse.

Nonus autem locus est, q̄ definitio conueniat rebus maxime æstimationis huius rei, & non omnibus rebus, quæ sunt in illa, vt qui definierit hominem, q̄ esset animal philosophicum: hoc enim est verax de optima specie hominum: & similiter qui definieret rem publicā q̄ sit q̄ sua statua facit maxime commendāda: definiuit equidem optimam rem publicam, non omnem rem publicam: & similiter est qui definieret Medicum q̄ sit quem non lateat de medicamine, quo ipsum medetur

Log. cū cō. Auer. P ali-

Topicorum

G aliqua res, quam decernit ars Medica: hæc enim definitio quasi nō est verax de Hippocrate & Galeno, tanto fortius de aliis. Hæc itaq; sunt loca communia oībus prædicamētis.

Sermo de locis definitionū rerū, quas significant per orationē compositā vice notis simplicis, hoc ē, qñ n̄ eēt illis nomē simplex.

H prout dicimus, angulum planū & lineā rectā, & corp⁹ quicūq;

Primus autem horum locorum est, q; consideremus partes definitionis sumptas in compositi definitione, & si abstulerimus vnā partem ab altera duarum partium definitionis ipsius compositi, non remanet residua oratio definitio conueniens alteri rei, & illa non esset definitio. verbi gratia, qui definierit lineam rectā, q; sit vltimum superficiē, cuius mediū non occulit duo extrema: quando nāq; auferres ab hac oratione vltimum superficiē, quæ erat pars definitionis lineæ rectæ, & diciscuius mediū non occulit duo extrema, non est definitio omnium linearum rectarū, ex quo lineæ infinitæ non est mediū, neque extrema.

Secundus locus est, q; proferatur oratio composita vice nominis simplicis illi æqualis: qui enim sic ageret, non definirēt, sed commutaret nomen pro nomine, vt qui proferret nomē simplex pro nomine simplicis, non definirēt. verbi gratia, vt

I qui definirēt in lingua Arabica leonem furientem, q; sit leo prau⁹, siue latine tunicam nigram, q; sit colobium atrum, & eo magis, quando non proferret nomen notius, q̄ sit oratio illa, vt qui definirēt lapidem album, q; sit lapis niueus: album. n. notius est q̄ niueum.

Tertius locus est, q; cū cōmutatione orationis cum oratione non seruaret vnā eandem rationem, vt qui diceret vice scientiæ speculatiuæ, q; sit opinio scientifica: opinio

enim non significat id, quod significat ipsa scientia, nec ipsarum significatio est vna, & cum hoc significat differentiam, quæ est, dum dicimus in genere, speculatiuum, & ille dicitur scientificum.

Quartus locus est q; relinquatur quædā nomina, quæ sunt vt dictiones in definitione, & aliqua alia permutantur, & quod omittitur sit notius, quæ est dictio significans gen⁹, & quod commutatur sit ignotius, quæ est dictio significans differentiam, quia ille non proferret orationem illius vice, quæ largiatur naturam differentię, nisi dictionem simplicem, vt qui definirēt numerum patem, q; sit habens mediū: dicere enim mediū verax est de quantitate continua, & discretæ: si autem adderet in definitione mediū numerale, esset definitio perfecta, & vice dictionis simplicis proferret orationē: & huic simile fecit Euclides in definitione anguli plani, quādo dixit, q; sit agonus, qui sit ex cōcursu duarum linearum nō recte se incidētium in æqua superficie. Et hoc fortior est q; obseruetur dictio significans differentiam, & permutantur dictio significans genus: sicq; obseruaretur latentius, & commutaretur manifestius.

Hæc sunt loca definitionum, quæ inseruimus ordine quo ea inferunt Theophrastus & Themistius, ex quo hic magis subintrat ordinem artificiosum & sit facili⁹ ris commemorat⁹ tionis.

Hæc sunt loca definitionum, quæ inseruimus ordine quo ea inferunt Theophrastus & Themistius, ex quo hic magis subintrat ordinem artificiosum & sit facili⁹ ris commemorat⁹ tionis.

fit⁹, ex quo hic magis subintrat ordinem artificiosum & sit facili⁹ ris commemorat⁹ tionis.

Arist.

ARISTOTELIS
TOPICORVM

LIBER SEPTIMVS,

SVMMA LIBRI.

De locis Eiusdem, & Diuersi, deq; locis
constructionis, & destructionis
predicatorum.

De Eodem & Diuerso loci. Cap. I.

1. locus
Declaratio.

Trum autem idem
an diuersum secun
dū proprijsimum
corū, qui dicti sunt
de eodē, modorū,

2. locus
Declaratio.

dicēdū: dicebatur autē proprijs
simē idē, quod numero vnum
considerādū autē ex casibus, &
cōiugatis, & oppositis. Nā si iu
stitia idē ē fortitudini, etiustus
forti, & iuste fortiter. Similiter
autē & in oppositis. Nam si hæc
eadem, & opposita his, eadem se
cundum quālibet dictarū oppo
sitionū. Nihil enim differt hoc

3. locus
Declaratio.

vel hoc modo oppositū sumere,
eo q̄ idē est. Rursum, ex effecti
uis, & corruptiuis, & generatio
nibus, & corruptionibus, & om
nino ex ijs quę similiter se habēt
alterū ad alterū. Nā quęcunque
simpliciter eadē, etiā generatio
nes corū & corruptiones eadē,
& effectiua, & corruptiua. Con
siderandū autē & quorū alterū,
maxime dicitur quoduis esse, si
& alterum ipforum secundum
idem maxime dicitur. Sicut Xe
nocrates beatam vitam, & stu
diosam assignauit eandem, eo

4. locus
Declaratio.

quod omnium vitarum, maxi
me eligenda studiosa, & beata:
vnum enim maxime eligēdum,
& maximū. Similiter & in alijs
huiusmodi. Oportet autē vtrum
que vnū numero esse, quod di
citur maximum, & maxime eli
gendum: si autem non, non erit
ostensum quod idem. Non ne
cessariū enim si fortissimi Græ
corum sunt Peloponnesii, & La
cedæmonij, eosdē esse Pelopon
nesios Lacedæmonijs, eo quod
non vnus numero Peloponne
sius, & Lacedæmonius, sed con
tineri quidem alterum ab altero
necessarium, vt Lacedæmonij a
Peloponnesiis: si autē non, acci
det seipsis inuicē esse meliores, si
non cōtinentur alteri ab alteris:
necesse est enim Peloponnesios
meliores esse quam Lacedæmo
nios, si nō cōtinentur alteri ab al
teris, nā omnibus reliquis sunt
meliores. Similiter autē & Lace
dæmonios necesse est meliores
esse Peloponnesiis, nā & isti om
nibus cæteris sunt meliores, qua
re se inuicē meliores fiunt. Mani
festū ergo, quoniā vnū numero
esse oportet quod optimū et ma
ximū dicitur, si debeat q̄ idem
sint ostēdi. propter quod Xeno
crates non idem assignauit: non
enim vna numero beata, & stu
diosa vita: quapropter nō neces
sariū eandē esse, eo q̄ ambæ ma
xime eligendæ, sed altera sub al
tera. Rursum, considerandum si
cui alterū idē, & alterum. nam
si non sunt ambo eidem eadem

5. locus
Declaratio.

P ii mani

Topicorum

G manifestum qm̄ nec sibi huius.

6. Locus.
Declatio.

Amplius autē, ex ijs quæ his accidunt, & quibus hæc accidunt, considerandū. Nam quæcunq; alteri accidunt, & alteri oportet accidere, & quibus alterū eorū accidit, & alterum eorū oportet accidere: si autem aliquid horū dissonet, dilucidum quoniam non eadem. Videndū autē & si non in vno genere prædicamenti vtraq; sed hoc quidē quale, illud autē quantū, vel ad aliquid indicet. Rursum, si genus vtriusque non idē, sed hoc quidem bonū, illud autem malum: aut hoc quidem virtus, illud autē scientia. Aut si genus quidem idem, differentia autem non eadē de vtroq; prædicantur: sed de hac quidem qm̄ contemplatiua scientia, de illo autem qm̄ actiua: similiter autē & in alijs. Amplius autem ex magis, si hoc quidem suscipit magis, illud autem non: aut si ambo suscipiunt quidem, nō simul autē, vt q; magis amat, nō magis concupiscit venerē: quare non idem amor, & concupiscentia veneris. Amplius, ex appositione: si idem vtrunq; appositum, non facit idem totum. Aut si eodem ab vtroq; sublato, quod relinquitur est alterū. Vt si duplum dimidiū, & multiplum dimidiū idem dixerit esse: sublato enim ab vtroq; dimidio, reliqua idem oporteret dicare: nō indicant autē, nam duplum & multipulum non eadē significat. Considerandum autem non so-

7. Locus.
Declatio.

H

8. Locus.
Declatio.

9. Locus.
Declatio

10. Locus.
Declatio.

11. Locus.
Declatio

12. Locus.
Declatio.

lum si id aliquid accidit impossibile per positionem, sed & si possibile sit ex suppositione existere. Quæadmodū ijs, qui vacuū, & plenū aere, idem dicunt esse: nā manifestū, qm̄ si exeat aer vacuū quidem non minus, sed magis erit, plenū autē aere non amplius erit, quare supposito aliquo siue vero, siue falso (nihil. n. refert) si alterum interimitur, alterū autem non, profecto non idē sunt. Vniuersaliter autem dicendo ex ijs, quæ quouis modo de vtroq; prædicantur, & de quibus hæc prædicantur, considerandū si alicubi dissonet. Nam, quæcunq; de altero prædicantur, & de altero prædicari oportet, & de quibus alterum prædicatur, & alterum prædicari oportet. Amplius, quia multipliciter idē dicitur, considerandū, si secundū alium aliquē modū eadē sunt. Nā specie, vel genere eadē, non necesse est numero eadē esse. Cōsideramus autē vtrū sic eadem, an non sic. Amplius, si potest alterū sine altero esse. non erit, n. idem ad idem: igitur loci tot dicuntur. Palam autē ex ijs, quæ dicta sunt, qm̄ omnes qui ad idē sunt destructiui loci, & ad terminū viles sunt: quemadmodum prius dictum est. Nam, si nō idē indicet & nomen, & oratio, manifestum, qm̄ non erit definitio assignata oratio. Constructiuorum autem locorum nullus vtilis ad terminum. Non enim sufficit ostendere idem quod sub

ora-

13. locus.
Declatio
L

14. locus.
Declatio

15. Locus.
Declatio.

16. Locus
Declatio

M

17. locus.
declatio.

A oratione, & nomine est ad construendum quoniam definitio, sed & alia oportet omnia habere, quae praecipua sunt, definitionem, intermere igitur definitionem sic, & per haec semper tentandum.

18. locus
declatio

Si autem construere volumus, primum quidem scire oportet, quoniam nullus, vel pauci disputantium, terminum syllogismo colligunt, sed omnes principium, quod tale est accipiunt. Ut qui circa geometriam, & numeros, & alias huiusmodi disciplinas.

19. locus
declatio

B Deinde quoniam exacte quid alterius est negotii assignare, & quid est terminus, & quomodo definire oportet, nunc autem quantum sufficit ad praesentem utilitatem, tantum solum dicendum, quoniam possibile fieri definitionis, & eius quod quid est, esse syllogismum. Nam si terminus est oratio, quae quid est esse rei indicat: & oportet ea quae in termino ponuntur, in eo quod quid est de re sola praedicari: praedicantur autem sola in eo quod

C quid est, genera, & differentiae, manifestum, quoniam si quis summat ea, quae solum de re in eo quod quid est praedicari oportet, quod haec habens oratio, terminus ex necessitate erit: non enim contingit aliud esse terminum, eo quod nihil aliud in eo quod quid est de re praedicatur, quod igitur possibile est ex termino syllogismum fieri, manifestum. Ex quibus autem oportet construere, determinatum est quidem in alijs di-

20. locus
Declatio

ligentius, ad propositam autem **D** methodum iisdem loci utiles. In spiciendum enim in contrariis, & in alijs oppositis, & totas orationes, & secundum partem consideranti. Nam si opposita opposita, & eam, quae dicta est, propositi necesse est esse. Quoniam autem

21. Locus
Declatio

contrariorum plures complexiones, sumendum est ex contrariis qualiscunque maxime apparebit contraria definitio: totas igitur definitiones, quemadmodum dictum est, considerandum. Secundum partem autem hoc pacto, primum quidem quoniam assignatum genus recte assignatum est. Nam si contrarium in contrario, propositum autem non est in eodem, manifestum, quoniam in contrario erit, eo quod necesse est contraria in eodem genere, vel in contrariis generibus esse. Et differentias quidem contrarias de contrariis arbitramur praedicari. Ut de albo & nigro, nam ille quidem disgregativum, hoc autem congregativum visus: quare, si de contrario contrariae praedicantur, de proposito quod assignatae sunt praedicabuntur: quapropter, quia & genus, & differentiae recte assignatae sunt, manifestum, quoniam definitio erit, quae assignata est. An non necessarium est de contrariis differentias praedicari, nisi in eodem genere sint contraria? quorum autem genera sunt contraria, nihil prohibet eandem differentiam de utrisque dici, ut de iustitia

22. Locus
declatio

23. locus
Declatio

Dubitatio

Topicorum

Gtia, & iniustitia: nā illa quidem virtus, hæc autem vitium animæ. quare id, quod est animæ, differentia de vtrisque dicitur, eo quod & corporis est virtus & vitium: sed hoc verum, quod contrariorum, aut cōtrariæ, aut eadē differentię sunt: si ergo de contrario cōtraria prædicantur, de hoc autem non, manifestum, quoniam quę dicta est, de hoc prædicabitur. Vniuersaliter autem dicēdo, si definitio est ex

24. locus.
Declaratio.

H genere, & differentijs, si sit contrarij definitio manifesta, & quę propositi definitio, manifesta erit. Nam, quoniam cōtrarium in eodem genere, vel in contrario, similiter autem & differentię, aut contrariæ de contrarijs, aut eadē prædicantur, dilucidū, quoniā de proposito, aut idem genus prædicabitur quod de contrario, differentię autē contrariæ, vel omnes, vel aliquæ, reliquæ autē eadē, aut cōtra, differentię quidē eadē, genera verō cōtraria, aut ambo contraria, & genera & differentia, nā eadē esse ambo non cōtingit, si autē secus, definitio eadē cōtrariorum erit. Amplius, ex casibus, & cōiugatis.

25. locus.
Declaratio.

Necesse est enim cōsequi genera generibus, & terminos terminis: vt si obliuio est scientię amissio, & obliuisci, amittere scientiā erit, et obliuū esse, amisisse scientiā, vno igitur quolibet eorum quę dicta sunt confesso, necesse est & reliquia confiteri. Similiter autem & si corruptio,

dissolutio substantię, & corrūpere, dissoluere substantiā, & corrūptiue, dissolutiue: si corruptiui dissolutiuum substantię, & corruptio, substantię dissolutio. similiter autem & in alijs. Quare vno quouis sumpto, & reliqua omnia confiteatur oportet. Et ex similiter se habentibus adinuicē. Nā si salubre est effectiuū sanitatis, & habile effectiuū bonæ habitudinis erit, & adiutiui effectiuū boni: nā similiter vnuquodque eorum, quę dicta sunt, ad suum finem se habet: quare si vnus eorū definitio est effectiuū esse finis, & reliquorum cuiusque sic erit definitio. Amplius, ex eo quod est magis & similiter, quod est similiter, quoties contingit construere duas ad duo comparantem. Vt si magis hæc huius quā ista istius definitio, ista autem, quę minus definitio est, & hæc quę magis: & similiter hæc huius. & ista istius: si altera alterius, & reliqua reliquę. Vna autē definitio ad duo comparata, aut

26. locus.
Declaratio.

27. locus.
Declaratio.

duabus definitionibus ad vnu, neutiquā utilis ea, quę ex magis est cōsideratio. Nā neque vnam duorum, neque duas eiusdem definitiones possibile est esse. Sunt autem oportunitissimi locorū, & qui nūc dicti sunt, & qui ex casibus, & qui ex cōiugatis, quocirca & oportet maxime detinere & prōptos habere hos: vtilissimi enim ad plurima. Aliorū autē qui maxime sunt communes.

28. locus.
Declaratio.

29. locus.
Declaratio.

Nā illi maxime reliquorū efficacissimi:

A cacissimi: vt inspicere in singulis, & in speciebus considerare, si cōueniat definitio, eo quod vniuoca species est: est autē vtilis hic locus ad eos, qui ponunt ideas esse, quemadmodū prius dictū est. Amplius, si per metaphoram dixit nomen, vel idem de eodem prædicauit vt diuersum: & si quis alius cōmuniis & efficax locorū, illo vtendum.

30. Locus
Declaratio.

Sermo de locis Eiusdem & Aliis, quæ referuntur in Septimo. Cap. I.

B

AE quidem loca, vt diximus, vtilia sunt definitionibus: construentes enim construunt aliquā conditionem. expedit nāque quod definitio, & id, quod nomen significat, sint vnum. Destruens autē sufficit ei, quod destruat definitionem.

Vnum autem dicitur modis prædictis in præcedentibus: quorum primus est vnus nomine secundum se, loca autem vtilia ad hoc quæsitum sunt fortiora locorum cōmuniū omnibus quæsiis, prout sunt loca

C cōiugatorum, & casuum, & oppositorum, & generationis, & corruptionis, & caularum gignentium, & corruptipientium, & prioris, & dignioris. verbi gratia in coniugatis, si iustitia & fortitudo sint vnę secundum se, iustus & fortis est vnus secundum se. Oppositorum autem exemplum est, si iustitia & virtus sint vnum secundum se, iniustitia & virium sunt vnum secundum se. Et exemplum in generatione & corruptione est, si paries & palatium sunt vna res secundum se, ædificans parietē & palatium

est vnus fm se. Et exemplum prioris & dignioris est, si nominatio sit dignior q̄ sit nomē q̄ quod nominatur, et nominatio non sit nomen: dignius itaq; est q̄ nominatū non sit nomē. Et horū locus est proprius, si fuerit duæ res, quarum vtraque sit maior, & magis diligenda, quā vna eadem res, illæ sunt vna eadem res. Cuius exemplum est, quod explicuerunt quidam vetustiores, quod vita studiosi sit eligibilior omni vita. Et in hunc locū est paralogismus, quia homo & animal sunt præstāssima generabiliū & corruptibiliū, & non sunt vnū fm se, sed oportet q̄ illarū vna nō ambiat alterā: si autē, vna esset præstātor altera: hic autem locus, quem Aristoteles dicit veracem in eo q̄ dicitur maius & præstantius, sit quando fuerint vnum numero.

Secūdus autē locus est, si fuerint duæ res, quarū vtraque vni rei sunt vnū fm se, ambæ illę sunt vna secundum se. verbi gratia, si vinum & merum secundum se vna res essent cum ceruisia, & vtraque essent vna res secundum se, & ceruisia & vinum sunt vnum secundum se, sicque merū & ceruisia sunt vnum secundum se.

Tertius locus est, si duæ res inferant vnā rem secundum se, aut inferantur ex vna re secundum se, illæ sunt vna, si autem non inferant, non sunt vna. gratia exempli, si ob meritū & vinum sit vna res secundum se: vt potest ipsa editeras, illæ sunt vna. Et exemplum illorum, quę inferuntur ex vna re, est, vt si ex succo vuarum, quod mustum dicitur, sint merum & vinum, merum itaque & vinum sunt vna res.

Quartus autē locus est, si vtrāq; nō sint in vno genere prædicamentorū,

P. iij. non

Topicorum

G nō sunt vñt: & si genus sit vñum, & illorum non sint vñæ differentie secundum se, illa non sunt vñum, vt differentie nominum non sunt nominatorum.

Quintus locus est, si vnū suscipiat magis & minus, & alterū non suscipiat, illa non sunt vñum: & si ambo suscipiant magis & minus, sed non suscipiunt ipsū sīp, vt amor & appetitus cōitus, illa non sunt vñum.

Sextus locus est ex appositione, q̄ cōsideret, quia si fuerint duæ res, quāq̄ qñ vtrāq̄, apponitur vñi rei, non sit collectum vñares, illæ non sunt vñares: & sīp, si imminuatur ab vtra illarū vñares fm se, & resī dua differant, illæ non sunt vñares. exēpli gratia, qui dixerit, q̄ medij duplum & medij dupla sint vñares secundum se, si ita esset, sequeretur, qñ ab vtrīq̄; imminueretur medium, q̄ resīdua essent vñum.

Septimus locus est, q̄ cōsideremus duas res, quas posueramus esse vñam: & si possit vñares auferri, & altera remaneat, non sunt vñares. v. gr. qui posuit aerem & vacuum esse vñam rem fm se, quia si nos imaginemur ablationem aeris, posset esse vacuū, immo forsitan dignus esset ip̄m esse cum aeris ablatione.

De constructione, & destructione prædicatorum loci. Cap. 2.

31. Locus.
Declaratio.

Quoniam autem difficilius est construere, q̄ destruere terminū, exñs, quæ postea dicentur, manifestum. Nam nosse ipsum, & sumere ab interrogantibus huiusmodi propositiones non facile, vt quod eorū, quæ sunt in assigna-

ta oratione hoc quidem genus, **K** illud autem differentia, & quod in eo quod quid est, genus & differentie prædicantur. Sine his vero impossibile est definitiōis syllogismum fieri: nam, si quædam, & alia in eo quod quid est de re prædicantur, incertū vtrū ne quæ dicta est, an alia eius definitio est, eo quod definitio est oratio quod est indicans. Manifestum autem & etiam ex his, nam facilius vñum concludere, q̄ multa. interimenti quidem **L** sufficit ad vñum differere: vñū enim quocunq̄ sit, destruentes, interempturi sumus terminum: at constructi omnia necesse est construere q̄ insint, quæ in termino sunt. Amplius, construēti quidem vñiuersaliter statuedum syllogismum, (nam oportet de omni, de quo nomen prædicari, & terminum, & etiā adhuc cōuerti, de quo orationem, & nomen, si debeat proprius esse assignatus terminus:) destruenti vero non necesse ostendere **M** vñiuersaliter: sufficit enim ostendere, q̄ de quopiam eorum, quæ sub nomine sunt oratio non verificatur, & tamen si vñe oporteat destruere, non tamen conuerti necessarium, & in destruendo. nam, sufficit destruenti vñi uersale, ostendere, quod de aliquo eorū, de quibus nomen prædicatur, oñō non prædicatur: at e conuerso non necessarium, vt ostendatur, q̄ de quibus oratio non prædicatur, neq̄ nomē prædicet. **Am.**

32. Locus.
Declaratio.

A Amplius etiā, si omni ei inest, quod sub noſe eſt, at non ſoli, interempta eſt definitio. Siſt autē & circa propriū, & genus ſe habet. In vtriſq; enim deſtruere q̄ conſtruere faciliuſeſt: de proprio quidē manifeſtū, ex iſs que dicta ſunt: nam, vt plurimū in complexione propriū aſignat, quare deſtruere quidē eſt, vnū interimienti, cōſtruenti autem, omnia ratiocinatione colligere neceſſe eſt: penē autē, & reliqua oſa quæcunq; ad definitionem, **B** & ad proprium conueniet dici: nam, & omni oportet quod ſub noſe eſt, conſtruenti monſtrare, qm̄ inest: deſtruenti aut ſufficit oſtendere vni non ineſſe: ſi vero & omni inest, at non ſoli, etiā ſi deſtructū ſit: perinde, ac & in definitione dicebat. De genere autem, qm̄ conſtruere quidem neceſſe eſt vno modo, q omni oſtēdit ineſſe, deſtruenti aut dupl: nam ſiue nulli, ſiue alicui oſtenſum ſit non ineſſe, interempum eſt quod in principio. Item conſtruenti quidē non ſufficit, qm̄ inest oſtendere, ſed, & qm̄, vt genus inest oſtendendū: deſtruēti aut ſufficit oſtendere non ineſſe, vel alicui, vel nulli: videtur aut, quēadmodum in alijs, corrūpere q̄ facere facilius, ſic & in his, deſtruere q̄ conſtruere. In acci- **C** dente vero vtrūquidē facilius deſtruere, q̄ conſtruere. Nam conſtruenti quidē oſtendendū, qm̄ omni, deſtruēti aut ſufficit oſtēdere vni non ineſſe. Particulare

vero ē conuerſo, nam facilius cōſtruere, q̄ deſtruere. Cōſtruēti enim ſar eſt oſtendere alicui ineſſe: deſtruenti aut oſtendendū, qm̄ nulli inest. Manifeſtum aut, qua de cauſa omniū facillimum eſt terminum deſtruere. Plura enim ſunt in ipſo data multorū dictorū, ex pluribus aut citius ſit ſylls: nam verifiſimile in multis, magis q̄ in paucis peccatū fieri. Amplius, ad terminū quidem contingit, & per alia argumentari, ſiue enim non propria ſit definitio, ſiue nō genus quod aſignat, ſiue non inest aliquod eorū quæ ſunt in definitione, interempta ſit definitio: ad alia autem neque ea, quæ ex terminis, neq; alia contingit oſa argumentari. ſola enim ea quæ ad acciſ, cōia ſunt omnibus prædictis: in eſſe enim oportet vnumquodq; eorū, quæ dicta ſunt: ſi aut non, vt propriū inest genus, nōdum interemptum eſt genus: ſiſt autē & propriū non neceſſariū, vt genus ineſſe, neq; accidens, vt ge- **E** nus, aut propriū, ſed ineſſe tm̄, quare non poſſibile ex alijs ad alia argumentari, niſi in definitione ſolū. Manifeſtū igitur, qm̄ facillimum omniū eſt, terminū interimere, conſtruere aut diffi- **F** cillimū: nam, & illa oportet oſa ratiocinatione colligere, & q̄ inſunt quæ dicta ſunt, & q̄ genus, quod aſignatū eſt, quodq; propria definitio: & adhuc præter hæc q̄ indicat qd eſt eſſe oratio: & hæc probe oportet feciſſe.

Aliorū

34. Locus.
Declaratio.

35. Locus.
Declaratio.

33. Locus.
Declaratio.

Topicorum

G Aliorum autem proprium maxime
36. Locus.
Defectio. huiusmodi. Nam interimere quidem fa-
 cilius, eo quod ex pluribus plerumque
 fit. Construere autem difficillimum,
 quoniam multa oportet astruere, &
 adhuc quoniam soli inest, & quoniam con-
 uersim prædicat de re. Facilli-
37. Locus.
Defectio. mum autem omnium construere ac-
 cidens. Nam in alijs quidem non solum
 inesse, sed, & quoniam sic inest osten-
 dendum in accidente vero, quoniam in
 est duntaxat, sufficit ostendere.
38. Locus.
Defectio. Destruere autem difficillimum est
 accidens: quia, quod paucissima in
 eo data sunt: non enim consignifi-
 cat in accedente quo modo inest:
 Quare in alijs quidem dupliciter
 interimere contingit, vel osteden-
 do quod non inest, vel quod non sic inest:
 in accidente vero non contingit
 interimere nisi ostendendo quod non
 inest. Loci, per quos copiosi eri-
 mus ad singula quæque proble-
 matum argumentari, fere suffi-
 cienter annumerati sunt.

Sermo de locis predicatorum vniui-

et Alterius. Cap. 2.

IET vlt, vt ait Aristoteles. expedit de-
 struere loca eiusdem, & alius ex
 rebus prædicatis de vnoquoque illorum
 quouis modo fuerit prædicatio, & res,
 quod de illis prædicant, si fuerint diffe-
 rentes secundum aliquod locorum, non sunt
 vniuersum rerum enim quod sunt vniuersum, quic-
 quid prædicat de vna illarum, oportet
 quod prædicet de altera, & de rebus, de
 quibus prædicat vna illarum, expedit, quod
 prædicet altera: hoc autem sic existere,
 vtilia sunt huic loca prædicta de quæ-
 stionibus absolutis, quod sunt quæ sita acciden-
 tis, prout est locus partitionis, & lo-
 cus compositionis, & locus definitionis, &

locus illationum. Et ex quo vniuersum dicitur va-
 rijs modis, si demonstrare de re, quod
 sit vna numero, demonstratum est, quod
 sit vna specie, & genere, & si demon-
 strare, quod esset vna specie, aut gene-
 re, non esset demonstratum ipsam esse
 vnam numero. hæc itaque est summa
 locorum, quæ retulit Aristoteles in hac par-
 titione. Et dicit Aristoteles. quod non sibi con-
 stant prædecessores Dialectici in eo, quod
 definitio demonstratur syllogismo, sed illam
 supponebant subiectione qua-
 dam, put Geometrarum faciunt de mul-
 tis definitionibus. Nos autem videmur
 ostendisse ex nostra oratione, quod defi-
 nitionis sit syllogismus, & cum hoc apparent
 regulæ, quibus hæc demonstraretur. Pre-
 stantissima autem loca, ex quibus su-
 muntur definitiones in hac arte, sunt
 loca coniugatorum, & casuum, & vt
 vniuersaliter inquit, loca cõia, sicut
 sunt loca oppositorum, &c. Et hæc sunt
 quæ expedit nobis prompta esse cir-
 ca hanc operationem pro maiori parte.
 Deinde expedit dinumerare loca par-
 ticularia, sicut est locus, vbi dictum
 est, quod, quoniam definitio in suo cõplemen-
 to decernit definito supadditione,
 aut defectu, non est definitio, prout
 definitio rerum sensatarum non conue-
 nit definitioni idearum intelligibili-
 um, quas ponit Plato. motus enim, M
 qui vbi in illarum definitionibus, est
 impossibilis abstractis, & alia loca
 particularia. Scire vero perfecte species
 definitionum, & scire res, ex quibus
 componuntur, iam dictum est in lib.
 Posteriorum Analyticorum. Sicque,
 quoniam cõnecterentur hæc locis demon-
 stratiuis prædictis hic in inuenien-
 do syllogismum de definitione, iam
 completa esset nobis scientia artis de-
 finiedi simpliciter. & hic explicat se-
 cunda pars huius libri.

Arist.

ARISTOTELIS

TOPICORVM

LIBER VIII.

SVMMA LIBRI.

De Locis aptis ad instruendum Interrogan-
tem, & de locis pro Respondente, ac
deniq; de Locis communibus in
interrogantis, & respondentis.

Loci ad instruendum Interrogan-
tem. Cap. 1.

1. Locus.
Declaratio.

B

Post hæc autem de
ordine, & quonam
pacto oportet inter-
rogare, dicendum.

Oportet autē pri-
mum quidem, cum, qui interro-
gare debet, locū inuenire, vnde
sit argumentandum: secundum
autē interrogare, & ordinare sin-
gula apud seipsum: reliquū ve-
ro & tertiū dicere iam eadē ad
alterū. Quod autē inueniat lo-
cum, sicut Philosophi, & Diale-
ctici consideratio: subinde vero

2. Locus.
Declaratio.

C

Offia Dia-
lectici &
Philoso-
phi.

illa ordinare, & interrogare, pro-
prium Dialectici, ad alterum, n.
omne quod tale est, Philosopho
autem, & quærētī per seipsum,
nihil curæ est si vera quidē sint,
& nota, per quæ syllogismus, &
non ponat ea qui respondet, eo
q̃ propinqua sint illis, quæ sunt
ex p̃ncipio, & p̃uideat quod
subsecutum est, sed fortasse &
studiose agat, quoniā maxime
notæ, & propinquæ sunt digni-
tates: ex illis enim scientifici syl-
logismi, loci igit vnde oporteat

sumere, dicti sunt prius, de ordi-
ne autē, & interrogatione dicen-
dum. diuidendæ propositiones
quæcunq; sumendæ sunt ad ne-
cessarias, necessariæ autē dicen-
tur, per quas syllogismus fit.

Quæ autem ad has sumuntur,
quatuor sunt. Aut enim gratia
inductionis, vt de vniuersale,
aut ad magnitudinē orationis,
aut ad occultationem conclusio-
nis, aut, vt dilucidior sit oratio:

3. Locus.
Declaratio.

p̃ter has autem nulla est assu-
menda propositio, sed p̃ has au-
gere, & interrogare tentādum.
(Sunt autem quæ ad occultatio-
nem, certaminis gratia, sed quia
omne, quod huiusmodi est, ne-
gocium ad alterū est, necesse est,
& illis vti.) Necessarias igitur, p̃
quas fit syllogismus, non statim
p̃ordinādum, sed abeundum
ad suprema. Vt non postulet q̃s
contrariorum eandem discipli-
nam, si hoc voluerit sumere, sed
oppositorum: posito enim hoc
& quoniam contrariorum eadē
disciplina syllogismo colliget,

4. Locus
Declaratio.

eo q̃ ex oppositis, sunt cōtraria.
Si vero illam non ponat, per in-
ductionem sumendum propo-
nenti in particularibus contra-
rijs. Nam aut per syllogismum,
aut per inductionē necessarias
sumendum, aut has quidem in-
ductione, illas autē syllogismo.

F

5. Locus.
Declaratio.

Quæcunq; autē valde manife-
stæ sunt, illas quoq; oportet p̃-
ponere: nam manifestius est
semp̃ in abscessu, & inductione,
quod secuturū est, et simul ipsas
necessa-

6. Locus.
Declaratio.

necessa-

Topicorum

G necessarias proponere, et qui nō potest illo modo, sumere esse paratum, quæ vero ad has sumptæ sunt, accipiendæ quidē illarum gratia. Vnaqua q̄s aut̄ earū hoc modo vtendum inducentē quidem à singularibus ad v̄sa, & à notis ad ignota: nota aut̄ magis quæ fm̄ sensum, vel simpliciter, vel multipl̄r, vel multitudini.

7. Locus
Declatio.

Occultantem vero, ratiocinatione præcolligere oportet ea, p̄ quæ syl̄s ei⁹ quod ex principio ē debet fieri: & hæc, vt plurimū.

H Erit aut̄ hoc, si quis non solū necessarias, sed & earū, quæ ad illas sunt v̄tiles, aliquā syllogizauerit. Amplius, cōclusiones nō dicere, sed postea ratiocinatione colligere, subitarias. Sic enī longissime abscedet ab ea, quæ ex principio, positione: v̄r autē dicendo, sic oportet enim interrogare qui occulte interrogat, vt interrogata omni oratione, & eo dicente conclusionē, quæratur propter quid: id aut̄ erit maxime per antedictū modum: nam

I me per antedictū modum: nam sola vltima dicta cōclusionē, im manifestum quō accidit, eo q̄ non præuidit respōdens ex quibus accidit, non per membra digestis prioribus syllogismis: minime aut̄ per membra digeritur syl̄s conclusionē, cum non eius sumptiones ponuntur, sed cum illa sumuntur, à quibus syl̄s fit. Vtile aut̄ & non continua postulata sumere, ex quibus syl̄s, sed vicissim ad aliam, & ad aliā conclusionē, Nam positis cōuenien-

9. Locus
Declatio.

tib⁹ iuxta seinuicē, magis quod **K** accidit ex ipsis manifestum.

10. Locus
Declatio.

Oportet aut̄ & definitione sumere, in quib⁹ possibile est, vniuersalē propositionem, nō in ipsis, sed in coniugatis. Nam decipiūt falsa ratiocinatione seip̄os, qm̄ in coniugato sumitur definitio, si non v̄r concedunt. vt si oportet sumere, q̄ qui irascitur appetit pœnam, sumat autē, ira appetitus esse pœnæ propter apparentē paruipensionem: manifestum aut̄, qm̄ hoc sumpto, habebimus v̄r quod prælegim⁹:

L

at eis, qui in ipsis proponunt, sepe accidit, vt abnuat respōdens eo q̄ magis se habeat in ea instantia. vt q̄ non omnis qui irascitur appetit pœnā: nam parentibus irascimur quidem, nō autem pœnā appetimus. Fortasse aut̄ non vera instantia est: nam à quibusdā sufficiens pœna est, trīstari solum, & facere pœnitere: verūtamen habet aliquid verisimile, vt non videat̄ irrationaliter negare propositū: in irā aut̄ definitione, non similiter facile est instantiā inuenire. Præterea proponere par est: non vt p̄pter id ipsum, sed alterius gratia cum qui proponit: nam deuiant ea, quæ ad positionem sunt v̄tilia. Simpliciter aut̄ dicēdo, q̄ maxime facere dubiū, vtrum quod proponitur, an oppositū sumere vult. Nā dubio existente quidnam ad positionē est v̄tile, magis quod sibi v̄r ponunt.

M

11. Locus
Declatio.

Amplius, per similitudinē interrogare. Amplius, per similitudinē in-

12. Locus
Declatio.

13. Locus
Declatio.

A terrogare. Nam & verisimile, & latet magis vñ. vt quẽadmodũ scientia & ignorantia contrarium eadem, sic & sensus contrariorũ idẽ aut ẽ conuerso, postq̃ sensus idem contrariorũ, & scia: hoc autẽ est simile inductioni, non tñ idem: nam ille quidem à singularibus vñ sumit, in similibus autẽ non est quod sumitur vñ, sub quo omnia similia sunt.

14. Locus.
Declatio.

Oportet autẽ & ipsum sibimet qñq̃ instantiam ferre. Nam in-

B suspecte se habent respondentes ad eos, qui videntur iuste argumentari. Vtile autẽ dicere quod consuetum, & quod dici tale. Nam pigrescunt quod solitũ est dimouere, instantiã non habentes: simul autẽ, & quia vtuntur & ipsi talibus, cauent ea dimouere. Amplius, non sedule agere, & si oĩno vtile sit, nam aduersus sedule agẽtes, magis renituntur. Et vt in similitudine proponere, quod propter aliud ali-

15. Locus.
Declatio.

16. Locus.
Declatio.

17. Locus.
Declatio.

quid proponitur, & non pp se ipsum, vtile ponẽt magis. Amplius, nō id proponere qđ oportet sumere, sed cui consequens, id est ex necessitate. Nam, & magis concedunt, eo quod non sũt ex hoc manifestum sit, quod cōsecuturũ est, et sumpro hoc, sumptum est & illud. Et id vltimo interrogare, quod maxime vult sumere. Nam maxime primare nuunt, eo qđ plurimi interrogantiũ prima interrogat, circa quã vel maxime student. Ad quos-

18. Locus.
Declatio.

19. Locus.
Declatio.

C dam autẽ prima quã vtilia sunt

proponere. Nam proterui maxime prima admittunt, nisi omnino manifestum sit quod securum est, in fine autem proteruiunt: sũt autem & quicunq̃ arbitrantur acuti esse in respōdendo, ponẽtes enim prima, in fine recantāt, tanquã nihil acciderit ex ñs quã posita sunt: ponũt autem prompte, confidentes habitui, & arbitrãtes nihil se esse passuros. Amplius, prolongare, & interponere quã nihil sunt vsui ad orationem, quemadmodum pseudographia vtẽtes. Nam cũ sũt plura, immanifestũ in quo falsũ sit, quare & occultat qñq̃ interrogãtes, in absconso proponentes ea quã p se posita, nō ponerentur: ad occultationem igitur, dictis est vtendum.

20. Locus.
Declatio.

Sermo de quatuor intentionibus
topis. Cap. 1.

D Ecet post hæc loqui de ordine interrogationis & responsionis: & hinc exordiemur ordinẽ interrogationis, & quō conueniat illã facere. Primum quidẽ quod expedit interroganti est, qđ quærat locũ topicum, vñde faciendus sit sylłs. Et secundo, qđ coaptet interrogationẽ, & ordine ponat omnẽ rem, prout interest. Tertiũ, qđ de hoc loquatũ cum alio, & Philosophus & Dialecticus conueniunt in hoc. Ordo vero & in interrogatio sunt propria Dialectico: huius autẽ causa est, quia sylłs dialecticus sit inter interrogantẽ & respōdentem, sylłs autem demonstratiuus sit infra seipsum: & ideo demonstrator, qñ eius pmissã fuerint veraces, non

E

F

Topicorum

G nō curat an admittat eas al⁹, necne. Iam aut in præcedentibus descripsi mus loca dialectica, ex quibus fiunt syl⁹l⁹i, quibus uti⁹ hęc ars, & ante hoc descripsi⁹ syllogismos dialecticos, & suas spēs, & suas partes, & illorū coaptationē, nunc aut exordiamur hinc, & dicamus, q⁹ p⁹missæ, quæ sūt in hac arte primo sunt duarū specierum, aut sunt præmissæ necessariæ, & sunt ex quibus fit syl⁹l⁹ primo, & inferunt inde conclusio illatione necessaria, aut præmissæ, quæ dum cōnectunt⁹ bis præmissis necessarijs in hac arte, fiunt magis amplificantes

Intentionē, quæ intendit per illas & vehemētioris actionis, s. destructionis positionis, quā respondens procurat obseruare. Et hęc quidē sūt ob quatuor intentiones, quarū Vna est certioratio de respondente in admisionē præmissarum necessariarum, quarū priuatio admittēdi à respondente non creditur, qn̄ non fuerint maxime diuulgationis. Secūda intentio est occultatio cōclusionis inferibilis ex præmissis necessarijs ipsi respondenti, ut interrogātū facilius sit admittere, quod admitti ab illo procurat. Tertia intentio est rei ornamentū, & decoratio, & amplificatio. Et quarta intentio est illius declaratio & manifestatio. Hęc itaq; sunt quæ pollicent⁹. Dux aut primæ intētionēs sunt huic arti propriæ, in tertia vero & quarta cōuenit, qui habet hanc artē, cum illo qui habet artem demonstratiuā, & præcipue orationis declaratio & manifestatio ē, quod propriū est huic arti de vtdo præmissis extraneis, quæ præmissæ sunt speciei propriarū arti oratorię & arti sophistice, & ostenduntur in singularitib⁹. Præmissæ vero, quæ

fiunt ad certiorandū de respondente **E** circa id, de quo nō confidit interrogans de illo, ut ei admittat ipm̄, sunt duarū specierū. Quarū vna est præmissæ vniuersalium ambientium necessariæ: & hoc quidem fit, qn̄ interrogans nō interrogaret ipsam et præmissas necessarias, sed interrogaret vtes illas ambientes, & procuraret hoc quantū ei possibile fuerit, q⁹ sumat vniuersalissimū, quod inuenit illis præmissis, quas admittendas procurat. qn̄ enim respondens admisit præmissam vtem, impositū est ei negare particularem, quæ illi subest. ut verbi gratia, qn̄ vellemus **L** admitti, q⁹ cōtrariorum scientia sit vna, expedit q⁹ nō queramus, an cōtrariorum scientia sit vna, sed queramus, an oppositorum scia sit vna. Differentia aut inter has præmissas, quæ proferuntur ad certiorationē, & vtes, quæ proferuntur, ut eis cont⁹ monstrent⁹ particulares, quæ ei sub sunt, est hæc, nā fiunt fm̄ modū patefaciendū querendo locū, vbi sint particulares, quas procurat admitti per se notas in hac arte, s. q⁹ sint vulgares: & ideo numerabantur inter necessarias, hæc autem fiunt per id, quod deforis est, quæ solum differūt **M** ex parte vsus tñ. Secundæ autē speciei sunt præmissæ inquisitiuæ, quæ sumuntur ad certiorandum de præmissis vniuersalibus, per loca, quib⁹ inquisitio non est de necessitate, cōmonstrandi præmissam vtem, qn̄ enim essent de necessitate numerarentur inter necessarias. prout est, q⁹ ab illo admittat⁹ vice illius q⁹ oppositorum sit vna scientia, & q⁹ contrariorum sit vna scientia, & relatiuorum sit vna scientia, & habitus & priuationis sit vna scientia.

Hæc

A Hæ itaq; sunt due species præmissarum, quæ fiunt ad cernorationē. Modi vero, quibuseuenit cōclusionis occultatio, prout Aristot. hic numerat, sunt tresdecim modi, quorū quidā est præmissarū extranearum, & quidā est illarū quæ fiunt p præmissas necessarias. Sicq; vnus eorū est, q non interroget de præmissis necessarijs, quæ concluderent quæsitum interrogātis, sed interroget de præmissis, quæ concluderent præmissas necessarias, & attendat in hoc remouere, quantū distantius possibile sit ab interrogādo præmissas necessarias, qñ interrogat de præmissis sylfi inferētibus præmissas necessarias, & hoc quidē quantum sibi possibile est in remouendo in ipsa interrogatione de singulis quæsitis à præmissis necessarijs: hoc enī opus includit duos modos, quorū vnus est occultatio illationis ab ipso respondente ob distantia, quæ est inter primū quæsitū & præmissas, de quibus interrogat: notum enim est, q, qñ distantia fuerit maior, illatio est latentior, & secundus modus est obliuio, quæ accidit ob multas præmissas, quia respondēs obliuisceret quarundam illarum, & nō cerneret meminisse in hoc loci illationis ipsius conclusionis ex illis, & admitteret illas. v.g. q eēt primū quæsitū, an voluptas sit bona, & præmissæ necessariæ, quæ inferrent hoc quæsitū, sunt dicere, voluptas est iucunda, & oē iucundum est bonum, omnis itaq; voluptas ē bona. Et præmissæ, quæ concluderent minorem huius sylfi, quæ est, q voluptas sit iucunda, sunt, voluptatē omnia aīalia cupiunt: & quicquid cupiūt omnia animalia est iucundum: quæ aut cōcluderent ipsam maiorem, s. dicere,

omne iucundum est bonū, est dicere, omne iucundum est naturale, & oē naturale est bonū. hæ itaq; quatuor præmissæ concludunt duas præmissas necessarias, & aliquñ possibile est, q sumamus vice harū quatuor, ipsas octo præmissas, quæ eas cōcludant, aut vice harū octo sexdecim præmissas, quæ ipsas cōcludant, & eueiret in hoc occultatio, quā narrauimus. Et inuenit etiā alius modus, qui occultat inferre tales præmissas ipsamet præmissas necessarias. Et vice illarū præmissarum, quæ sunt necessariæ, interrogetur de duabus præmissis sylfi, quæ illas inferūt, & hoc ē, q interrogetur de vna illarū fm se, & vice secūdæ interroget de duabus sylfi præmissis, quæ illam cōcluderent, & hoc prout possibile fuerit, distantius remoueri. Et interrogabimur respōdentem de alio sylfo, qui est magis distans à conclusionē, aut de duab⁹ præmissis illius simul, aut de reliquis syllogismis, & de vna præmissa solum, & vice conclusionis sumemus de omni sylfo tres præmissas, vnā præmissam syllogismi, qui infert & duas præmissas syllogismi, quæ concludunt alteram præmissam huius syllogismi, & hoc i singulis syllogismis excepto vltimo. Vt verbi gratia est quæsitum, an sanitas non sit coæquatio: & sylfi necessarius, qui illud concludit, sunt duæ præmissæ: quarū vna est, q sanitas non sit ad aliquid: & secunda est, q coæquatio sit ad aliquid, & hoc quidē in secunda figura, & interroget ad ipsum quod dicimus, q coæquatio sit ad aliquid, & vice illius quod dicimus, q sanitas nō sit ad aliquid, interrogemus de duabus præmissis necessarijs, quæ illā inferrent, quæ sunt dicere,

Topicorum

G dicere, q̄ sanitas sit qualitas, & qualitas non sit ad aliquid: & interrogabimus de altera harum præmissarū fm se, s. de ea, qua dicimus, q̄ sanitas sit qualitas, & vice alterius, quæ est, q̄ qualitas non sit ad aliquid, interrogabimus de duab⁹ præmissis, quæ hanc concluderent, quæ sunt, q̄ qualitas dicitur fm se, & quod dicit fm se, non est ad aliquid, & de vna præmissarū, quæ est, quod dicimus, qualitas dicitur fm se, interrogabimus fm se, & vice alterius, s. quæ dicit, q̄ id, quod dicitur fm se, non sit ad aliquid, interrogabim⁹ de duabus præmissis, quæ illam concludunt, videlicet dicere ad aliquid dī respectu alterius rei, & quod est fm se non dicitur respectu alterius rei. Et hic ē vltimus syls, de cuius ambabus præmissis interrogabim⁹ simul: sicq; interrogarem⁹ in hoc exemplo de qnq; præmissis solū, videlicet de duabus præmissis vltimi syllicum vna præmissarum syllogismorū reliquorū, donec finiatur ad sylsm, qui concludat ipsum quæsitū. v. g. q̄ dicamus, an ad aliqd dicat⁹ respectu alterius rei, & quod est fm se non dicatur respectu alterius rei. Deinde his duab⁹

I præmissis componemus secundam pmissam huius syllogismi, quæ est, q̄ qualitas dicitur fm se, & connectemus huic aliā præmissam tertij syllogismi, quæ est dicere, q̄ sanitas sit qualitas, deinde his connectem⁹ primam præmissam, quæ concludit ipsum quæsitū, quæ est, q̄ coæquatio sit ad aliquid: & ex his quinq; præmissis concluditur nobis quæsitum, quod est, q̄ sanitas non est coæquatio, & sit semper numerus præmissarum, de quibus interrogat⁹ superaddendo vnū numero syllogismorū:

nos enim sumim⁹ de singulis syllogismis vnā præmissam, & ex vltimo duas præmissas eius simul. Sed huic modo non cōtingit ipsa occultatio, quæ sit ob multitudinē præmissarū. Er ideo oportet interrogantē procurare vtiliore dnorum modorum pro singulis quæsitis, & notum est, quod in tali opere qñ sit interrogatio, non exprimit⁹ aliqua res de conclusionibus. Si vero exprimit⁹, & in cōclusionib⁹ quæstio subiecti, oportet, vt ait Arist. q̄ simul post interrogationem de suis præmissis interroget, & non introget de singulis cōclusionibus post interrogationē de præmissis, quæ illas concludunt, in hoc enim sit quædam spēs occultationis ob occultationem ordinis inter conclusiones & præmissas.

Secundus autē modus occultationis conclusionis est, quia, qñ non intendimus destructionē alicuius positionis, quæ profertur fm aliquē casum, expedit ponere interrogationē de præmissis vtilibus ad illius destructionem fm casum aliū à casu ipsi⁹ positi, immo illud capiemus alio casu, & propriij iuuanis est hoc præceptū in positis, pro quorum destructionib⁹ vtimur locis definitionis, & sunt posita, quorū destructio intēditur per præmissas vtes: destructio enim in hac arte sit fm totum, & secundum partē. Verūtamen hoc præceptum fuit magis propriū in definitionibus, ex quo imposse est præmissis, quæ sunt in via definitionis, q̄ in ipsis remoueāt distantia à quæsito, sicut fit in alijs præmissis, definitiones enim sunt prima principia, vt q̄ proponeret cōmonstrare, q̄ De⁹ non denominet per irā definitiue, & profertat interrogatio de definitione

A tione irascētis, & dicat, nunquid irascens sit, qui appetit vindictā, & interroget de definitione iræ, & diceret, nunquid ira sit appetitus vindictæ, ponens interrogationē hoc modo lucrat duo iuuamina, quorū vnū est, quia respōdēs putaret, qd sit dīa inter definitionē iræ, & definitionē irascētis, & qd nō quod admittitur in definitione iræ, oporteat esse in definitione irascētis, & hoc est occultatio quædam: fm autem iuuamen est, qd, qn definitio sumitur de nudata à materia, sit difficilioris de structiōis. v.g. quia qn nos dicim⁹,

B qd irascens sit qui appetit vindictā, contradicitur nobis de ira patris in filium, & de ira in amicos, qn autē sumeremus definitionem denudatā à materia, non esset facilis hæc cōtradiçtio. Huius autem causa est, quia, qn prædicatum prædicatur de subiecto, quod ē in materia, in ipsa materia eueniūt illi accidentia, quibus dubitat ipsum inesse subiecto, sed hoc iuuamen nō est huius capitiuli, quod est conclusionis occultatio, sed per illud facilior fit admissio præmissæ ab ipso respondente.

C Tertius autē modus occultationis est, qd interrogetur de similibus præmissis, quas intēdit admitti à respondente vice ipsarum præmissarum fm se, aut interrogetur de præmissis, quæ concludant quid simile conclusioni quæ sita, nō de his, quæ concludant conclusionem quæ sita, hęc enim colligit cum occultatione persuasionem, & bonam distinctionem ab ipsa re. v.g. quia, quādo nos proponimus concludere, qd vna sit contrariorum disciplina, non caperemus præmissas, quæ concluderēt hoc quæ situm, sed caperemus præ-

missas, quæ concluderent conclusio **D** nem simile huic conclusioni, s. præmissas, quæ concluderent qd contrariorum sensus sit vnus. Et similiter, qn proponimus interrogare, nunquid contrariorum sit vna scientia, interrogaremus à simili, & diceremus, nunquid cōtrariorum sit vnū iudiciū, & euideas est, qd, quando respondens admiserit rem inesse simili alicui rei, qd iam illam admiserit illimet rei. diuulgarum enim est in hac arte, qd similitum idem est iudiciū ex parte suæ similitudinis.

Quartus autē modus occultationis conclusionis est, qd non interrogetur de ipsa præmissa vtili in se, sed interroget de consequente ipsam. v.g. quia, quando nos proponimus interrogare, an nox non sit, vice ei⁹ interrogamus, an dies non sit.

Quint⁹ modus occultationis est, qd in oratione proponamus causas, & res, quarum non est quid vtile ad quantum oīno, quod superfluum est: causas quidē qd eloquat de vna re p dictiones synonymas, & qd vice dictionis simplicis eloquatur de illa per orationem, aut orationes cōpositas, adeo qd vna præmissa sit secundum formam multarū præmissarū. **F** Superfluum vero est, qd introducat in repetitione præmissarū vtilium cōclusioni præmissas inutiles. Iuuamen quidē causarum est, quia occultatur à respondente intentio interrogantis, qd proponat admitti ab illo, cum eo qd illis est persuasio quædā. Superflui vero iuuamen est, quia respondens putabit, qd de quocunque ipse interrogetur, sit superfluum, & permiscetur illi vtile cum inutili, & in orationis progressu connectem⁹ omnia illa, s. causas, & superfluum, Log. cū cō. Auer. Q &

Topicorum

G & hoc est de his, quæ accidere faciunt respondentem, passionem, & iuvant interrogantem ex obliuione respondentis, ex qua nesciet quid, & euaneſcet, & non ſeruabit aliquid.

Sextus modus est, quod argumentetur ad præmiſſas apud interrogationem de illis præponendo affectus, quod dicatur quod hæc ſint de rebus, quas intellectus admittit, & quas intelliges non negaret, & quod his ſiſes orationes morales & afficientes, ſunt narratae in libro Rhetoricorum: hoc enim occulte ret ab ipſo respondente locum ambiguitatis & apparentiæ dubij de præmiſſa, quoniam difficile est dubitare & repellere, quod conſuevit admitti. & hic quidem locus facit adipiſci respondendi perſuaſionem, & cum hoc ſit occultatio loci dubij, affectus enim impreſſio, quæ ſit respondenti, ex hoc excæcat ipſum à cõprehendendo cauſas dubij in præmiſſam. Septimus modus est, quod non interroget ſolùm de præmiſſa vtili, ſed ſecũ vtiatur aliquid, quod ipſam occultat, & vt vniuerſalius inquã, ſit ipſius interrogatio de illa ſim formã dubiam, per hoc enim latet respondentem mens interrogantis, & condonaret illi id, quo vincere ſim eius opinionem & aſſeuerationem. Et aliquando ſit hic modus occultationis ei non vtendo præmiſſis extraneis, ſed quoniam interrogat de præmiſſis vtilibus interrogatione ambigua. Et totius huius cauſa eſt, quia putaret respondens, quod qui interrogat attente procuret oēs illas ſpēs, & quod non dubitet, licet lateat eum, quam partem contradictionis intendat admitti.

H **I** **M** Octauus modus est, quod ponat interrogationem de præmiſſis, quæ putantur admitti ob diuerſum ab ipſo quæſito, non de præmiſſis, de quarum re appetet quod capiant ob quæſitum. v.g. quod quæſitum ſit, quod diuitiæ ſint bonæ, quæ ſi huic conceſſerimus quod diuitiæ ſint eligibiles, mox respondens conieſta retur, quod de illa interroget ob ipſum quæſitum. Si autem vice illius conceſſerimus, quod id, quo ſunt opera virtutum, ſit bonum, prout eſt indigum nutrire, putarent, quod huius propoſitum eſſet hinc concludere, quod indigum nutrire ſit bonum, & admitteretur hæc præmiſſa, qua admiſſa non remaneret niſi quod interrogetur de præmiſſa, quam impoſſibile eſſet negare, ſcilicet quod diuitijs nutriatur indigus.

Nonus modus eſt, quod proferantur præmiſſæ de quibus interrogat ſim exemplum, & narrationem, dico narrationem, quod illas ponat, prout eſt eius elocutio, & ipſas intelligat ſim hanc diſpoſitionem. per exemplum autem intelligo quod illas proferat, ac ſi eſſent metaphoræ & exemplum alterius rei. Hi itaque ſunt oēs modi, quibus ſit occultatio per præmiſſas, quæ ſunt de foris, reliqui autem, quorum hic ſit mentio, ſunt, quæ ſunt per neceſſarias præmiſſas, quorum eſt, quod non interroget de præmiſſis ſim ordinem cõcludentem, ſed interrogetur ſim aliam diſpoſitionem, & aliquando inferantur ordine ſimili alicui conſiſſioni, quæ non ſit conſiſſio quæſita. verbi gratia, quod primũ quæſitum ſit, an voluptas ſit bona, quoniam infereremus præmiſſas ordine, quæ cõcluderent nobis hoc quæſitum conſiſſione prima, diceremus an voluptas non ſit perfectio, & an perfectio non ſit appetitus, & an appetitus non ſit naturalis, & an naturalis non ſit bonus, & hinc cõcluderet, quod voluptas ſit bonum. Et hanc ob cauſam in tali quæſito non inferetur talis ordo, ſed inferetur ordine hoc, quo

A quo pntetur, q̄ intendat cōcludere aliam conclusionem, præter ipsum quæsitum. v.g. in his præmissis q̄ dicatur, an voluptas non sit perfectio, & appetitus sit perfectio, & naturale sit perfectio appetitus, & naturale sit bonum cum hoc q̄ respicit conclusionem, quā concluderat primus ordo, respicit etiam alias cōclusiones. Et puto q̄ hoc deceat, q̄n affirmatiuæ fuerint conuertibiles, & maiores præmissæ singulorum horum syllogismorum fuerint negatiuæ. Et ipsorum est, q̄ ponat interrogationem fm modum, quo nesciat respōdens, an proposuerit sumere ipsam rem, aut eius contradictoriū, & hoc sit in interrogatione ambigua, non interrogatione indicante, prout esset quæsitū, an voluptas non sit bona, & vellemus admitti præmissam vtilē, ad hoc, sc. q̄ bonū sit, quo homo est bonus, & nō interrogaretur de præmissa interrogatione indicante, vt scilicet, sit propositū & dictio nunquid, sed interrogaret de illa interrogatione ambigua, cuius destructio sit p̄ dictionē an, vt dicatur, an bonum sit, quo hō est bonus, aut bonū non sit, quo homo sit bonus. Et quidam illorū est, q̄ capiat interrogatio de præmissis vtilibus quæsito, respōdētis enim consuetudinis est festinare ad colluctandum ad primū, quod ipsum interrogaret quærens, qm̄ vultum est, q̄ p̄cedens in interrogatione est magis estimatū apud ipsum, nisi sinr duæ spēs inrerlocutorū, quarum vna est spēs illorū, cui contingit hebetudo & mala complexio frigida ob priuationē exercitij, & omissionē sui ipsius: secunda autē spēs est illorum, qui reputāt se ob ipsos esse præclaræ cogitationis & intellectū.

Cum illis quidē qui sunt primæ spēcies vtilius est interroganti, q̄ festinet per vtilius, q̄n enim prolongat illius disceptatio, calefit, & inflammatur eius appetitus, & cōiectatur, quæ non fuerat præmeditata. Illius vero, qui est bonæ estimationis de se, potestatis est repellere contradictionē, quæ facilis est in rei iactio, & admittit id, quod interrogatur, q̄n autē facta fuerit consideratio, & coniectabitur quid sequatur, negat contra id, quod accidit illi, qui dubius est de se, non confidens constituere eius controuersiam. Et de illis est, q̄ non ostendat diligentia solerte de præmissa, quā proponit admitti, in terroget enim de duab⁹ partibus cōtradictionis simul, & interroget de opposito præmissæ, quam proponit admitti. hic enim colligit duas spēs occultationis, quarū vna est, q̄ respondens putet, q̄ id, quod explicuit, sit ex intentione: & secunda est, quia hic putat q̄ forsan hic admittet alterā præmissam facilius, & hinc sit, q̄ q̄n illā transfert ad primā, habet propositū. hæc itaq; est summa omnium rerum, quas Aristoteles narravit de absconsione conclusionis.

Pro Inductione Respondenti,

loci alij. Cap. 2.

Ad ornatū vero, inductione, & cōclusionē eorum q̄ affinia sunt. Inductio igit quæle quid est, manifestū: diuidere autē hmōi, vt scientiam scientia esse meliorem, aut eo q̄ exactior est, aut q̄ meliorū: et q̄ scientiarū aliarū quidē sunt contemplatiuæ, aliarū autem actiuæ, aliarū porro effectiuæ: nam vnū quodq; taliū coornat quidē ora

Q ij tionē!

11. Loc
Declat

Topicorum

Gtionem, at non necessariū est, vt dicat ad conclusionē. Ad diluciditatē autem exēpla, & similitudines afferendū. Exēpla autē accommodata, & ex quib⁹ scimus qualia Homerus, nō qualia Chærilus: sic enim clarius erit quod proponit. Vtendū autē in dissimulando, syllō quidem ad dialectūcos magis, q̄ ad multitudinē in ductione vero cōtra, ad multitudinē magis. dictum est autē & de his & prius. Est autē in aliquibus quidem inducētī possibile interrogare vſe, in aliquibus vero non facile, eo q̄ non positum sit similitudinibus nomen omnibus cōe, sed q̄n oportet vniuersale sumere, sic in omnib⁹ talibus esse dicunt. Id autem determinare difficillimum est, qualia sunt ea, quæ proferuntur huiusmodi, & qualia non, & propter hoc sæpenumero dissident in disputationibus, alij quidē dicentes, similia esse quæ non sunt similia; alij vero dubitantes quæ sunt similia, nō esse similia. Quare tentandū in omnibus talib⁹, ipsum nomina effingere, ut neq̄ respondentī liceat dubitare, q̄ non similiter quod infertur dicitur, neq̄ interroganti calumniari, vt sūt dicto, eo q̄ plura eorum, quæ non sūt dicuntur, similiter videntur dici. Quādo autem inducenti in pluribus non dederit vſe, tunc iustum est efflagitare instantiam, non dicēte autem ipso in aliquibus sic, non iustum est efflagitare; in aliquib⁹

non sic. Oportet enim inducentem prius sic instantiam efflagitare. Efflagitandum autē instantias non in eo quod proponitur ferre, nisi vnū tantum sit huiusmodi, vt dualitas partiū numerorum solus primus. Nam oportet, & eū, qui instat in altero instantiam ferre, aut dicere quod hoc solum tale est. Ad eos autē, qui instant vniuersali, non in eodem autē instantiam ferunt, sed ī equiuoco,) vt quod habeat aliquis non suum colorē, vel pedē, vel manū, habebit enim pictor non suum colorē, & cocus pedē non suum,) diuidendo reuera in talibus interrogandū est. Nam latente æquiouocatione, bene viderentur instare propositioni. Si autē non in æquiouoco, sed in eodem instans præpediat interrogationē, oportet auferentem id, in quo instantia est, proponere reliquum, vſe faciēdo, donec sumat quod vtile est. Vt in obliuione, & in oblitū esse, nō enim concedunt eum qui amisit disciplinam, oblitū esse, eo q̄ transeunte re, amisit quidē disciplinam, oblitus autē non est, dicendum autem auferenti id, in quo instantia est, reliquum, vt si permanente re amisit disciplinam, iccirco oblitū esse. Similiter autem, & contra instantes, q̄m maiori bono, maius opponit malū: proferunt enim q̄m sanitati minori bono, q̄ bona habitudo, maius malū opponit: nam ægritudinē maius esse malum mala habitu-

21. Locus
Declatio.

23. Locus
Declatio.

24. Locus
Declatio.

25. Locus
Declatio.

K
26. Locus
Declatio.

27. Locus
Declatio.

28. Locus
Declatio.

M

A habitu dine, auferendum igit, & in hoc, in quo instantia est: nam ablato, magis ponet, vt qm̄ maiori bono maius malū opponit, nisi cōferat alterū ad alterū: quē admodū bona habitudo ad sanitatē. Non solum aut eo instante hoc faciendū: sed & si sine instantia negat, eo quod prauideat aliquid taliū. Nā ablato eo, in quo instantia est, compellet ponere, eo q̄ non prauideat in reliquo, in aliquo non sic esse. Si aut non ponat, efflagitatus instantiā, nō habebit assignare. Sunt autem hm̄i propositionū, quæ in aliquo falsæ sunt, in aliquo aut veræ, in his enim par est auferre, reliquum aut verū relinquere. Si aut in multis proponēti nō ferat instantiā, postulandum est ponere. Nam dialectica est propositio, ad quā sic in pluribus se habentē, nō est instantia. Qñ autem contingit idē, & sine impossibili, & per imposse syllogizare, demonstranti quidē & non differenti, nihil refert vel sic, vel illo modo syllo colligere: differenti aut non est vtendum p̄ impossibile syllo. nam, si sine impossibili quidem syllo colligat, minime fiet, vt dubitent: at, qñ per imposse syllogizant, (nisi valde manifestū sit falsum esse,) nō impossibile dicūt esse, quare nō sit interrogantibus quod volūt. Oportet aut proponere quæcūq; in pluribus quidem sic se habet. Instantia autem, aut omnino non est, aut non in superfi-

cie est conspiciere: nam qui non possunt cōspicere in quibus nō sic, tanquā verū quidem sit, ponunt. Non oportet aut conclusionem interrogationem facere. Alioquin aut, eo renuente nō videtur fieri syllo: nam, & sæpe cū non interrogat, sed, vt sequēs infert, negant: & hoc facientes nō videntur redargui h̄s, qui nō cōspiciunt quod accidit ex h̄s quæ posita sunt: quando igitur nō dicens quidē accidere, interrogabit, ille autem negabit, omnino non videtur fieri syllo. Non videtur autē omne vñ dialectica propositio esse, vt qd est homo: aut quot modis dicitur bonū: est enim dialectica propositio, ad quam est respondere, sic, vel non: ad dictas autem nō est, quare non sunt dialecticæ huiusmodi interrogationes, nisi ipse determinās, vel diuidens dicat: vt putasne bonum sic, vel nō sic dicitur: nam ad talia facilis respōsio. vel affirmando, vel negādo: quapropter tentandum sic proponere huiusmodi propōnes. Simul autē, & iustum fortasse ab illo interrogare, quot modis dicitur bonum, qñ hoc diuidetur, & proponēte, nullo modo cōcesserit. Quisquis autem vnam orationē multo tempore interrogat, male interrogat. Nam, si respōdeat quidem ei interrogatus, quod interrogatur, manifestum quod multas interrogationes interrogat, aut frequēter eadem, quare aut nugatur, aut nō

Q iij habet

29. Locus.
Declatio.

30. Locus.
Declatio.

31. Locus.
Declatio.

32. Locus.
Declatio.

33. Locus.
Declatio.

E
34. Locus
Declatio.

35. Locus.
Declatio.

36. Locus.
Declatio.

Topicorum

G habet syllm, nam ex paucis ois
sylls: si vero nō respōdeat quid,
aut non increpat, aut discedit.

37. Locus
Declatio.

Est aut argumentari, difficile,
& sustinere facile ipsas supposi-
tiones. Sunt aut talia, & quæ na-
tura sunt prima, & q̄ postrema.
Nā prima quidē termino egēt,
postrema vero per multa termi-
nantur volenti cōtinuum sume-
re à primis, aut sophistice viden-
tur argumentationes: impossi-
bile enim demonstrare quippiā

H est eū, qui non incipit à proprijs
principijs, & connectit vsq̄ ad
ultima: definire aut nihil ducit
respondentes, neq̄ si interrogās
definierit, aduertunt, atqui non
facto manifesto quidnam est qd̄
propositum est, non facile est ar-
gumentari: maxime autē quod
tale est, circa principia accidit,
nā alia quidē per hæc monstnan-
tur, ipsa vero non contingit per
alia, sed necesse est definitione ta-
lium, vnumquodq̄ cognoscere.

38. Locus.
Declatio.

I Sunt aut difficile argumentabi-
lia, & quæ valde propinqua sunt
principio. Non enim contingit
plures ad hæc rationes iuenire,
cū sint pauca media, horumq̄
& principiorum, per quæ neces-
se est monstrare ea quæ post illa
sunt. Terminorum autē diffi-
cile argumentabiles n̄ omnium
maxime sunt, quicūq̄ vtuntur
talibus nominibus, quæ primū
quidē immanifesta sunt simpli-
citerne dicant, an multipliciter:
adhuc autē quæ neq̄ nota vtrū
proprie, an fm metaphoram de

definito dicantur. Nam, quia
obscura sunt, non habent argu-
menta, quia vero ignorantur si
absq̄ metaphora dicitur quod
tale est, non hēt quod increpet.

40. Locus
Declatio.

Omnino aut omne problema
qñ difficile argumentabile, vel
termino indigere arbitrandum
est, vel est eorū quæ multiplici-
ter, vel eorū quæ fm metapho-
ram de definito esse dicatur, vel
non longe à principijs, vel quia
non manifestum est primū no-
bis hoc idem, fm quem dictorū
modorum est, quod dubitatio-
nem præstat. Nam, cū est ma-
nifestus modus, manifestū, qm̄,
aut definire oportebit, aut diui-
dere, aut medias propositiones
inuenire. Nam per hæc mon-
strantur vltima. In multis aut
positionibus (non bene assigna-
ta definitione) non facile dispu-
tare, ac argumentari. Vt vtrum
vni cōtrariū, an plura: definitis
aut cōtrarijs aliquo modo, fa-
cile est ostendere vtrum contin-
git plura eidem esse cōtraria, an
nō, eodem aut modo, & in alijs
definitione indigentibus: viden-
tur aut, & in disciplinis quædā
ob definitionis defectū non faci-
le describi, vt & qm̄ quæ ad la-
tus fecat planum linea, similiter
diuidit & lineam, & locū: defini-
tione autem dicta statim mani-
festum est quod dicitur. Nā can-
dem ablationē habent loca, & li-
nea, est autem definitio eius ora-
tionis hæc. Simpliciter autem
prima elemētorū, positīs quidē
defini-

41. Locus.
Declatio.

42. Locus.
Declatio.

A definitionib⁹, vt quid linea, vel quid circulus, facillimū ostēdere, verū non multis ad vnum quodq; eorū est argumētari, eo q̄ non sunt multa media: si aut nō ponant principiorum definitiones, difficile: fortasse aut omnino imposse. Sistr aut his, & in

43. Locus.
Declano.

ijs q̄ sunt circa orationes se hēt, non igit latere oportet, q̄ difficile argumētabilis est positio, q̄ passa est aliquid eorum q̄ dicta sunt, q̄ autē erit ad dignitatē,

R & propositionē, maior labor disputare q̄ ad positionē. Dubitare aut possit quispiā, utrū ponēda sint alia, an nō: nā, si non ponat, sed poscat, & ad illa disputare, maius p̄cipiet, q̄ quod in principio positū est: si vero ponat, credit ex min⁹ credibilib⁹: si igit oportet nō difficilius problema facere ponendū, si aut p̄ notiora syllogizare, nō ponendum. An discendi quidē non ponendū, nisi notius sit exercitato vero ponendū, si verum solū videatur: quare manifestum, q̄m non sistr, & interroganti, & doctenti existimandum esse ponendum. Quo pacto igitur interrogare, & ordinare oportet, pene sufficiunt quæ dicta sunt.

Sermo de Orationis decoratione, et de alijs preceptis interrogantis. Cap. 2.

Tertia aut intētio est orationis decoratio & exornatio, & amplificatio: hoc itaq; fit duabus reb⁹, quarum vna est ipsa inquisitio, & altera ē partitio in res proportionales. Inquisitio quidem, quæ fit ad hanc

intentionē, fit duabus dispositionib⁹: quarum vna est, q̄ nobis esset præmissa vsq; se patens non indigens inquisitione, & proponim⁹ in interrogare de illa, vt vice eius fiant p̄missæ particulares, quas hæc præmissa ambit, v.g. q̄ proponimus in interrogare, an perit⁹ in omni arte sit præstantior? & proponimus exornare orationem, & ipsam exemplificare, an miles peritus in sua militia sit præstantior: & sistr nauta peritus in suo nauigio: sicq; etiam medicus peritus in sua medicina, & vtdum est singulis, quæ subsunt præmissæ vniuersali: secunda dispositio est, q̄

E præmissa sit per se nota, & proponimus interrogare de ipsa, & huius præmissæ sit præmissa ambiens ipsam, & alias præmissas, quæ secum subintrāt ipsam præmissam vniuersalem, nos enim interrogarem⁹ præmissam cum præmissis particularibus, quæ secum subintrant præmissam vniuersalem. gratia exempli, q̄ proponamus interrogare, an medicus peritus sit præstantior, prout est miles peritus, & nauta peritus. Hæ nanq; omnes subintrant vnam præmissam, q̄ scilicet peritus in omni arte est præstantior. Partitionis autem vsus in his fit duob⁹ modis, quorum vnus est, quando fit in prædicato præmissæ, quam volumus admitteri, & alter quādo fit in subiecto. Exemplum vsus illius in partitione prædicati est, q̄ interrogemus nunquid scientia de anima sit honorabilior, quā sciētia eleuationis ponderis: & subdimus huic, quia scientiarum honorabilior dicitur aut ex parte nobilitatis subiecti, aut ex parte firmitatis demonstrationum. Si autem tacuissēmus hanc partitionē

Quia efficit

Topicorum

esset præmissa patēs per se. Et huius exemplū in partitione subiecti est, q̄ interrogemus vice dicendi, an oppositorum sit vna scientia, an opposita quædam sint contraria, & quædam relatiua, & quædā p̄uatio & habitus, & quædam affirmatio & negatio, & omnium horum est vna scientia, est autem hoc vtile, quia naturaliter homo est admissurus orationem, quæ exprimitur hac expressione, quia hoc opere contingeret ostentatio, & decorum, & mentis satisfactio cum auditore. Et vt vniuersalius inquam, proportio huius operæ

His ad præmissas necessarias est proportio pulchritudinis colorum & picturarum ad res necessarias illis ex accommodatis, & vestibus, & cæteris, & sicut homo gaudet his, & delectatur eis, sic ē res in oratione, & inquisitione, quæ hic fit, est alia ab inquisitione, quæ fit ad certiorationem, aut ad demonstrandū præmissam necessariam in se. Hæc autem exornatio, sicut fit in præmissis necessarijs, sic fit in non necessarijs, prout sunt præmissæ occultationis & certiorationis, quæ prænarratae sunt.

Quarta autē intentio, quæ est orationis manifestatio, & explicatio, fit duobus modis: quorum vnus sunt exempla, alterius autē sunt cōfictio, & assimilatio. Exempla quidē sunt particulares res ipsius v̄s, quæ innumerantur ad ipsius intellectionem, & explicationem. Exemplo autē vtitur ars oratoria ad occurrendum in assertionem. Hæc vero ars vtitur solū ad intellectionē, prout est dispositio inquisitionis, qua v̄t hæc ars ad assertionē, & demonstrationē, & exemplificationē. Confictio vero & assimilatio, quæ sunt ad rei intelli-

gentiam, non sunt res particulares, **K** neq; v̄s rei, quæ su mantur ad ipsius intelligentiā, sed sunt res, quæ ipsam fingunt & assimilant, prout est id, quod dicit Aristoteles, q̄ error in principio, & si sit paruus, qui nō pericipiat, tñ conducit ad plures errores, sicut qui deuiat itineris initium, & aberrat ab eo trigona figura, nō cessat distare ab itinere, donec quasi deuiet infinita distācia ab eo. Et assimilationes, quibus vtitur hæc ars, sunt p̄xime proportionales, quibus, vt ait Aristoteles, vsus ē Homerus. Et his eisdem modis fiunt in arte demonstrationis. V̄sus autē ipsatum in his **L** duab⁹ artibus est diuersus ab vsu ipsarum in arte Poetica, fiunt enim in illa arte ad occurrendum in assertionem poeticam, in his autem duab⁹ artibus ad solam intelligentiam.

Hæc itaq; est summa eorū, quæ dixerat de præmissis quæ sunt de foris.

Deinde trāsfert se Aristoteles ad alia p̄cepta interrogantis, & dicit: Quia orationes Dialecticæ sunt duarum specierum, syllogismus, & inquisitio, conuenit interroganti vti inquisitione cum plebe Dialecticorum, & syllogismo, cū ipsorum peritis: plebs enim inquisitione magis cōprehendit, quia ipsius particularia sunt sensata, sensatum autem est notius apud plebē. Sed apud illos, qui exercitati sunt in Dialectica, syllogismi sunt magis diuulgati, adeo q̄ illi repellunt sensatum, prout comparimus multos antiquos repulisse morum, & multitudinem. Illorum autē error circa hæc fuit ob syllogismos, qui apud eos cōstituti erant super præmissis diuulgatis, quæ sunt apud hanc speciem notiores sensatis, sensus n. subordinat apud eos huic speciei

- A** species præmissarum, putant enim quòd præmissæ sint intelligibiles. Ex quo autem inquisitio profertur ad cõmonstrationem præmissæ vniuersalis, notum est, q, quando fuerit nomen, quod includit omnes res consimiles, quæ subsunt huic vniuersali, in quo sunt similes, facilis fit translatio ab admissione illarum, ad admissionem vniuersalis cum respondente. Si vero huic vniuersali, quo sunt similes, non fuerit nomen, difficilis fit illi: respondens enim concederet interroganti præmissam vniuersalem, cui subest subiectum quæsitum.
- B** quando cõmonstratum ei fuerit, q, quæsitum subiectum sit simile rebus, quæ sunt inquisitæ, & subintrat similitudinem vniuersalem rebus, quæ inquisitæ sunt, & quòd illis euenerit prædicatum ratione huius assimilationis, & quãdo huic assimilationi vniuersali nõ fuerit nomẽ, difficilis fit illius ablatio apud interrogantem separãdo illud ab illis, immo fortasse priuatio nominis erit causa, qua respondens nõ imaginetur illud admittere. & difficilis fit illius intelligentia, & graue fit ei illud admittere, cui nõ sit nomẽ, quod includat rem
- C** intentã ab ipso respondente admitti, & vt vniuersalius inquam, priuatio nominationis vniuersaliter est, quæ per inquisitionem apponit errorem duobus sectis, & aliquando interrogans quærit a respondente, quòd ei admitteat, quod nõ est simile, vt quòd esset simile, & interdum respondens cauet admittere, quod est simile, & aliquãdo cadit dubium de rebus similibus. Et ideo Aristoteles præcepit interroganti in hoc loco, quòd instituat nomẽ vniuersali, quod includit particularia, quæ educta sunt inquisitio-
- ne, aut illud significet per orationem; **D** vt facilius & tutius respondens admitteat id, quod interrogans proposuerit, & remotius fuerit aduenire repugnans illi, de quo interrogauit, & cõfidat eam interrogator, quod putabit de eo, quod non est simile, q, sit simile. Quando autem interrogans fecerit hoc vniuersaliter, scilicet q, instituerit illi nomẽ, vt esset in primo posito illi nomẽ, & respondens admitteret ei particularia inquisitionis, & nõ admitteret ipsum vniuersale. Expedit autem illi, quòd proponat argumentari destructionem huius vniuersalis, & si cum interrogaret, **E** quòd cõmonstret de qua rerum nõ se habeat, prout inquisitum est. Quando vero respondens nõ admitteret ei inquisitionem, nõ expedit ei interrogare cum destructionem præmissæ vniuersalis. Et quãdo respondens protulerit destructionem vniuersalis, cuius particulares præmissas admiscerit in inquisitione, nõ euadit, quin destruat alias particulares de particularibus, quæ nõ sunt expressæ in ipsa inquisitione, quoniã ad destructionem particularis, quã concludere intendit, nõ expedit interroganti admittere ipsius destructionem, quia est **F** ipsa eadẽ res, quã interrogans proponit cõmonstrare, nisi quæsitum, q, interrogans proposuerat cõcludere, soli proprium sit inter reliqua particularia, quæ subsunt illi vniuersali, quòd illi non insit illa res, quã quærens procurat cõmonstrare inesse per inquisitionem: admitteret enim ei hoc, quia illi præmissæ nõ esset in stãtia, nisi in illo particulari solum, & est ac si illa inueniretur esse necessaria respondenti, vt gratia exempli, si quærens proponeret concludere, q, binarius

Topicorum

G binarius sit numerus par, qui nō sit primus, inquirendo de, reliquis speciebus numeri paribus, qui non sunt primi, prout sunt octonarius, & senarius, & ceteri: quando itaque illos inquisuerimus & interrogans proponeret, quod respondēs admittat ei ipsam vniuersalem, qua hinc concludat, quod binarius sit numerus par, non primus, hic esset respondētis instare ei per ipsummet, quāsitum. Quando vero instantia respondētis fuerit per particularem huius particularis quāsitū, interrogantes est apponere conditionem in prēmisa vniuersali, qua ab illa excipiat hoc particulare, qd destruxerat ipse respondens, & remanebit sub hoc quāsitū. Et si interrogans apponeret hanc conditionē primo in prēmisa, priusquā interrogaret de illa prāstantius esset, quia ipse respondens non inueniret aditum ad instandum. verbi gratia, quod interrogans poneret, quod ille, à quo separatur scientia de re, obliuiscitur illius. Et respondens instabit, quod scientia aliquando separatur à scientia in corruptione ipsius sciti, hæc autē non vocatur obliuio.

I Quando autem interrogans apposuerit conditionem, quod ille, à quo separatur scientia de re ipsa re permanente obliuiscatur, non inuenisset respondens aditum ad negandum hanc prēmiam, & oportuisset eū admittere illam, definiens enim prēmiam Dialecticam, quæ inquisitione constituitur in hac arte, est, qd inueniatur prædicatum in maiori parte sui subiecti, & quod nō sit ipse ab aliqua instantia, aut quia nō sit aliqua instantia in ipsam, aut quod sit illius aliqua instantia, sed illam

non æstimemus in hac arte. Quando vero instaret respondens, quod sit æquiuocum nomine prædicati, aut subiecti prēmisse vniuersalis, expediret interrogantē vti diuisione nominis æquiuoci secundū omnia ipsius significata, quæ significaret, deinde explicare illi significatū, quod intendebat cōmonstrare in ipsa inquisitione. verbi gratia, quando interrogans proposuisset concludere, qd nō sit homini aliquod membrū, quin sit ei propriū, vt in poematib⁹ fertur de cetauro & minotauro, quibus superioribus mēbris sit homini similis, & inferioribus mēbris similis sit aliq⁹ animali. Respondens autē instaret dicens, quod picto non est caput, & ipse est caput imaginis, quā formauerat. huius autē erroris causa est æquiuocatio illius dictionis ipsius, aliquādo enim sit pro eo, quod res nō sit pars speciei, cui attribuitur per hanc dictionē. Et similiter dicitur, qd ipse hominis sint mēbra organica, & membra simularia. Et aliquādo sit secundum modum attributionis ipsius, scilicet, aut attributionis affectus, aut attributionis habitus, aut alius attributionis: & hoc modo dicitur, qd hæc vestis sit ipse talis, siue fuerit ipse acquisitio, siue quod arte illā fecerit. Hæc itaque est summa eorū, quæ expedit interrogantem facere tēpore inquisitionis singularum rerū. Quando vero vteretur syllogismo sine inquisitione, expedit, qd de duabus syllogismi speciebus⁹ vtratur syllogismo recto, nō syllogismo impossibilis, rectus enim expeditior est ad hoc, & vtilior, quando possibilis fuerit: huius autē causa est, quoniā dispositio huius artis quo ad hanc rem differt à dispositi-

A à dispositione artis demonstrationis, quicquid enim cōmonstratum fuerit fm artē demonstratōis vtriusque syllogismi ipsius est demonstratōis firmitas vna, verumtamē secundū hanc artē res nō ita est. Impossibilis enim syllogismus cōcludit ducēdo ad falsum, q̄ est contradictoriū illius, q̄ concludere proposuerat. Id autē, quod in hac arte gerit vicem falsi, est absōnum fictum. Et aliquādo contingit, quōd inueniantur ambo cōtradictoria diuulgata, & non cōcludant absōnū fictum, & interdum cūcludant absōnū fictum: sed

B non est maxime fictum absōnum. Ficta autem absōna, quæ in hac arte gerunt vicem falsi in demonstratōne, sunt illa ficta absōna, quæ respōdens renuere nequit, & hoc est fictū absōnum, quod est notæ nefandū. Quo vero modo vnum, idem quæsitum cōmonstratur per impossibile q̄ recte, iam cōmonstratū est in libro Priorum Analyticorum. Iam itaque eloqui sumus, cū quo fiat syllogismus, & cū quo fiat inquisitio, & cum hoc ediximus, quid expediat interroganti facere in dispositione inquisitionis, & ordine inferere instantiā respondentis ei, & enarraui-
mus etiam quæ species syllogismi sit ei vtilior in hac arte. Nefandas vero præmissas in hac arte expedit cauere illas, quæ fuerint maxime diuulgatæ, & hæc quidem sunt duæ species, quardā species est illarū, quarum instantia est nefanda, prout est illa, Deus omnia potest: & aliqua species est, cuius instantia est difficilis, ob modicam inuentionem suę instantiæ, aut quia illius non sit instantia aliqua. Et hæc quidem sunt præmissæ, quæ pro maiori parte suo

rū subiectorū sunt sub sensu, præter D
q̄ cōstet nobis aliqua res illis repugnās. Et quādo respōdēs interrogetur de talibus præmissis, & eas negaret, interrogātis esset ipsum capere & castigare, & hæc sunt præmissæ, quæ sunt maxime diuulgatæ in hac arte. Cōclusio vero nō profertur secundū modū interrogatōis, sed potatius est cōsequens ex admissio-
ne præmissarū. Quādo enim protulisset eā, fm q̄ sit consequens, posset respōdēs renuere ipsum, ex quo eius est hoc fm hanc artē, tanto fortius quādo eā protulerit fm modum in-
terrogatōis, quia putandū est q̄ respōdens nō admitteret eam, & nō obiceret illi in hoc, q̄ inde lucraretur. Expedit autē scire, q̄ non quælibet interrogatio est Topica, prout est interrogatio quid sit homo, aut interrogatio quot modis res dicatur: sed Topica interrogatio est; ad quam respondentis est respondere sit, aut non. prout dicimus, nunquid mūdus sit nouiter factus, aut nō, ad quod respondentis nō est nisi vna responsio, prout est responsio ad quid sit homo, q̄ sit animal rationale, aut quot modis dicatur bonū? quia
dicatur de honesto, vtili, & pulchro. **E**
Fit autem hic modus interrogatōis Topicus, quando illum protulerit interrogans modo quo respondens possit ad illam respondere per alterum duorū contradictoriorum, vt dicat, an homo sit aīal rationale, nec ne? & an bonū dicatur de tali & tali, nec ne? & quādo respōdens non admitteret ei hoc illud, admitteretur ei q̄ eū interroget quot modis dicatur bonum apud illum, aut quæ sit hominis definitio apud illum. Quod autē interrogatio protrahat
moram,

Topicorum

G moram, plusquam decerneretur ex
premissis faciendis pro quaesito, hoc
est, dicere necessarias, & eas, quæ de-
foris sunt, est utique vilis actus in in-
terrogatione: quando enim hoc fie-
ret, putaretur fieri ob alteram dua-
rū rerū, aut quia nimium amplifi-
cet orationē, & multiplicetur inter-
rogationes de vna eadē re, aut quia
interroget, quod inutile sit ad con-
clusionē, & confidet obicere ei, & lu-
crari, aut videbitur ei quod recedet.
Et expedit interrogantem scire, &
inueniantur quædam positiones,
quas difficile est destruere ob diffi-
cultatē argumētationū, quæ illis
insunt, & modicā illarum instan-
tiam. Et ideo harum earundem ob-
seruatio facilis sit respōdētī. Et posi-
tiones quidē, quarū destructio diffi-
cilis sit ob difficultatē argumēta-
tionū, quæ illis repugnent, sunt qua-
tuor specierum. Quarū vnus sunt
principia nota prima artium, prout
est constructio vnitatis in Arithme-
tica, & puncti in Geometria, & sicut
dicere, quod de quouis re verax sit
affirmatio, aut negatio. Secundæ au-
tē sunt res postremæ remotæ a prin-
cipijs, prout est dicere, an anima sit
immortalis, nec ne? Et tertiæ sunt
res proximæ principio. Et quartæ,
res, quarū elocutio fit nomine æqui-
uoco, aut nomine accommodato.
Causæ vero difficultatis inueniendi
syllogismos de principiis sunt, quia,
quādo interrogans procuraret com-
monstrare aliquā rem, quæ fiat de
illis, prius indigeret admitti illorum
definitio, prout sit, quando nos pro-
ponimus monstrare, quod de
qualibet re verax sit affirmatio, aut
negatio, prius indigemus explicare
affirmationē, & negationē. Et hoc

idem euenit de omni, cuius defini-
tionem sumere indigemus primo,
quando scrutatur de illo. prout dici-
m⁹, an De⁹ sit, & an natura sit? & an
vacuum sit, nec ne? & magis accidit
obscuritates in talibus, quando con-
temnuntur, & queritur de illis esse
aliquā rem, aut impossibilem esse
præter quod definierint. Vt qui que-
reret, an vacuū sit, præter quod sciat
quid vacuum nomē significet. Cau-
sa autē difficultatis admittendi defi-
nitionē est multitudo illorum, quo-
rum interrogans indiget, quod ei
admittat respōdens de essēdo con-
ditiones requisitas ad illam, vt quod
insit definito, & quod sit prædicatū
de illo, in eo quod quid sit, & reliquæ
cōditiones præpositæ de definitio-
ne. Et hæc erit causa, quæ ex illis re-
spōdens offendat plures instātiās: &
ideo illius destructio sit facilior con-
tra ipsius cōstructionē. Et hæc eadē
est causa difficultatis inueniendi ar-
gumētationes de rebus postremis,
quoniam monstrantur pluri-
bus præmissis, quas interrogantem
difficile est capere, & respōdenti nō
deest id, quo facile seratur instātia.
Causa vero difficultatis syllogizan-
di ad res proximās principio est pau-
citas præmissarū, quæ fiunt ad illas,
& in his decet interrogātī vti ocu-
latione, vt decet ei in rebus, quæ sunt
a principiis distātes. Verumtamen
causa difficultatis syllogizandi ad il-
lud, de quo elocutio fuerit æquiui-
ca, aut accomodata, est, quia, quan-
do dictio æquiuioca non traderet
vnū idem significatū, fieret forma
cuius rei, quæ cōtingeret de modis
constructionis, & destructionis. Si
autem interrogans caperet de illis si-
gnificatum vtile, nō est responden-
tis dicere

Aris dicere, nolo hoc significatum, q
intelligebas, vt si interrogetur, an or
bis sit æternus, nec ne? quia nomē or
bis est æquiuocum, quod dicitur de
toto, & dicitur de aliqua suarū par
tium. Et exēplum huius in accom
modatis est oratio illius, qui dicit,
quod mare sit terræ sudor, qui in ip
sius fundo collectus est, quia si de
struxerit significatū accommoda
tum, diceret, nolo nisi significatum
verū, & si destruxerit verū, diceret,
nolo, nisi ipsum significatū accom
modatū, & nō est illius propositū, et
lucraretur. Et hanc quidem ob cau

Bisam definitiones, quæ æquiuocæ, aut
accommodatæ dicuntur, difficile est
destruere, licet illarū destructio se
cundū præcedentia sit facilis, quan
do autē hoc ita est, quod hæc sint cau
sæ difficultatis destructionis positio
nū, præter quod coniectetur, vnde
sit difficultas illarum, quas interro
gans intendat destruere. Expedit ita
que, quādo difficilis ei fuerit destru
ctio alicuius positi, præter quod cō
sideret, vnde sit illius difficultas, q
innitatur his modis, quia nō euade
ret vnum eorum, aut plures, quā
vnum. Et si illius causā fuerit, quia

C indigeat definitione, exordiemur
prius definitionem. Si autem illius
causā fuerit nominis æquiuocatio,
prout est dicere, an orbis sit æter
nus, nec ne? incipimus a diuisione
illius, quod significat ipsum nomē.
Si autē illius, difficultatis causā fue
rit multitudo præmissarum, quæ in
medio sunt, prout est dicere, an cœ
lum sit graue, aut nec graue, neque
leue? expedit illas proferre, adeo q
nullam rē illarū omittamus. Con
tingit autē aliquādo dubitare quid
expediat interrogantem facere, quā

do nō inueniret per quid procuraret **D**
illud cōmonstrare nisi per præmis
sas modicæ diuulgationis, & si inter
rogaret de illis, nō confidit, quin il
las neget ipse respōdens, si nō inter
roget de illis primo, & proponat in
terrogare de præmissis, quarum con
clusio sit difficilis ad quæsitum ob
multitudinem illarū cōclusionum,
quæ intercidunt ei & primis princi
pijs. Doctrina vero est, quod primo
proferat præmissas, quæ sunt notio
res, donec per illas cōmonstret præ
missas, quæ fuerint quæsito p̄xime.

Hæc itaque est summa eorum,
quæ dicta sunt pro interrogante, & **E**
quo modo debeat esse interroga
tio, & ordinis series.

Loci pro respondente.

Cap. III.

DE responsione autē pri
mum quidem determi
nandum, quod nam est
opus bene respondētis, quemad
modum bene interrogantis. Est
autē interrogātis quidē sic dedu
cere orationē, vt faciat respondē
tem dicere inopinabiliora, quā
ea, quæ ppter positionē sunt ne **F**
cessaria: respondentis vero non
propter se apparere, accidere im
possibile, aut quod præter opi
nionē est, sed propter positionē:
nā alterū fortasse peccatum, po
nere primum quod nō oportet,
& positum non seruare aliquo
modo. Quia autem sunt indeter
minata hīs, qui propter exercita
tionem, & experientiam oratio
nes faciunt (nam non eadem cō
siderationes, & discentibus, &
docenti-

44. locus.
Declaratio.

45. locus.
declaratio.

Topicorum

G docentibus, & concertantibus; neque his, & ijs qui exercent se inuicem inspectionis gratia: nā discenti quidem ponenda sunt semper ea, quæ videntur, neque enim conatur falsum vllus docere, concertantium vero interrogantem quidem videri aliquid facere oportet omnino, respondentem autem nihil videri pati) & in Dialecticis congressionibus, quæ nō concertationis gratia, sed experimēti, & inspectionis orationes faciunt, nondum

H enucleatum est quo pacto oporteat cōiectare respondentem, & qualia dare, & qualia non, ad bene, aut non, seruandam positionem: quoniam (inquam) nihil habemus traditū ab alijs, ipsi aliquid dicere tentemus. Necesse est autem respondentem sustinere orationem, ponēdo aut probabile, aut improbabilem positionem, aut neutram, & aut simpliciter probabilem, aut improbabile, aut indeterminate, vt huic alicui, vel alijs. Nihil autē refert quo

I modo cunque dū ea probabilis, aut improbabilis sit: nam idem modus erit bene respondendi. vel dādi, vel non dandi quod interrogatū est: nam, cū improbabilis est positio, necesse est, & cōclusionem probabilem fieri, cū vero probabilis, improbabile, nam oppositum semper positionis interrogans concludet: si autem neq; probabile, neque improbabile quod positū est, & conclusio erit tatis. Quoniam autem

bene syllōgizans, ex probabilioribus, & notioribus propositū demonstrat, manifestū est, quod quādo simpliciter est improbabile q; proponitur, nō dādū est respondentī, nec quod nō videtur simpliciter, nec quod videtur quidē, min⁹ autē cōclusione videtur. Nā, cū improbabilis est positio, probabilis est cōclusio, quare oportet quę sumuntur, probabilia esse omnia, & magis probabilia quā qd proponit, si debet per notiora quod min⁹ notum est concludi, quare si ne

que tale est quippiam eorū, quę interrogātur, nō ponendum est respondentī. Simpliciter autem si est probabilis positio, dilucidū est, quoniam conclusio simpliciter improbabilis: ponendū igitur, & quę videntur omnia, & eorum quę non vidētur, quę eunq; minus sunt improbabilia cōclusionē: nā sufficienter sic videbitur disceptatum esse. Similiter autem erit, & si neq; improbabilis, neq; probabilis est positio. Nā, sic & quę vident omnia dādū, & eorū quę nō videntur, quęcūque minus sunt improbabilia cōclusionē: sic enim probabiliores accidit orationes fieri. Si igitur simpliciter quidē probabile, vel improbabile qd ponitur, ad ea quę videntur simpliciter, cōparatio facienda. Si autē non simpliciter probabile, vel improbabile sit, quod ponitur, sed respōdenti, ad seipsum quod

videtur, & quod nō videtur iudicando,

46. locus
declatio.

48. locus
Declatio.

49. locus
Declatio.

50. locus.
Declatio.

A dicando, ponendum, vel nō ponendum. Si vero alterius opinionem tutetur respondens, manifestum, quoniam ad illius intelligentiam aspiciendo, ponere singula debet, & negare, quare & qui curat extraneas opiniones, (vt bonū & malū esse idē, quē admodum Heraclitus inquit,) nō dant nō adesse simul contraria eidem, nō unia nō videntur eis hæc, sed quia secundū Heraclitum sic dicendū. Faciunt hoc

B autē & qui suscipiunt abinuicē positiones, coniectant enim ac si is dicat, qui ponit, manifestū igitur, quæ coniectandū rñdenti, siue simp̃r probabile, siue alicui positū est. Qm̃ autem est necesse omne qđ interrogatur, aut probabile, aut improbabile esse, aut neutrū, & ad orationem, aut nō ad orationē attinere qđ interrogat, si sit quidē qđ videt, & non ad orationem, dādum est dicendo, quod videtur. Nō enim interimitur, posito eo, quod in principio: si vero nō videtur, & non ad orationem, dādum quidem, & consignificandū q̃ non videtur, ad deuitationem absurditatis. Si vero sit ad orationem, & videatur. dicendū, quoniam videtur quidem. sed valde propinquū ei quod in principio est, & interimit eo posito qđ positū est. Si autē ad orationem quidē, valde autē probabile postulatū, dicendū qđ accidit hoc

posito, at valde absurdū esse qđ proponitur. Si vero neque pro-

babile, neque improbabile, si nihil quidē ad rationem, dandum nihil determinando. Si autē ad orationem, consignificandum quod interimitur (posito eo) q̃ in principio est. Nam, sic & qui respōdet nihil videbit propter hoc pati: si quidē prauidēs singula posuerit, & qui interrogat, assequetur syllogismum politis ab eo omnibus probabiliorib⁹ cōclusionē. Quicunq; vero non ex probabilioribus conclusionē conātur syllogizare, perspicuū, quoniam nō bene syllogizant, quare cū sic interrogant, non ponendum. Similiter autem & in ijs, quæ obscure, & multipliciter dicuntur, occurrēdum est. Nā, quia datū est respōdenti nō discenti, dicere nū disco, & multipliciter dictum non ex necessitate confiteri, vel negare, manifestum, quoniā primū quidē nisi planum sit quod dicitur, non cunctādum vt dicat haud intelligo: nā sæpe ex eo quod nō clare interrogātibus dāt, occurrit aliquid difficile. Si autem notum quidem sit, multipliciter autem dictum, si in omnibus quidē verū vel falsum sit quod dicitur, dādū simpliciter quod dicit, vel negandū: si vero in aliquo quidē sit verum, in aliquo autē falsum, significandum est qđ multipliciter dicit, & quia hoc quidem falsum, illud autem verū. Nam, cū posterius distinguitur, immanifestū si & in principio abiguū animaduernerit. Si autem

D
57. Locu.
Declatio.

58. Locu.
Declatio.

E
59. Locu.
Declatio.

F
70. Locu.
Declatio.

71. Locu.
Declatio.

51. Locu.
Declatio.

52. Locu.
Declatio.

53. Locu.
Declatio.

54. Locu.
Declatio.

55. Locu.
Declatio.

56. Locu.
Declatio.

Topicorum

G autem non præuiderit dubium, sed in alterū aspiciens posuerit, dicendū ad eum, qui in alterum ducit, quoniam non ad id aspiciens dedi, sed ad alterum corū. Nam pluribus existentibus, quæ sub eodem nomine, vel eadē oratione sunt, facilis est ambiguitas. Si vero & dilucidum sit, & simplex quod interrogatur, aut sic, aut non, respōdendum. Quoniam autē omnis propositio syllogistica, aut earum aliqua est,

61. locus
declatio.

H ex quibus syllogismus, aut propter aliquam illarum, manifestum, q̄ quandoq̄ alterius gratia sumetur, ex eo q̄ plura similia interrogant. Nā, aut per inductionē, aut per similitudinem, plerunq̄ vniuersale sumunt: singularia igitur oīa ponendum, si sint vera & probabilia. Ad vniuersale autē tentandū instātiā ferre, Nā sine instantia vel quæ sit, vel quæ videatur, prohibere orationem, proteruire est: si igitur multis apparentibus, nō de-

63. Locus
Declatio.

I derit vñ qui non habet instantiam, manifestum est, quoniam proteruit. Amplius, si neq̄ contra argumētari habeat quod nō verum, multo magis videbitur proteruire, quamuis nec hoc sufficiat: nam cōplures orationes opinionibus contrarias habemus, quas difficile est soluere, velut Zenonis, q̄ non cōtingit moueri, neque stadium pertrāsire: sed non propter id, quæ sunt opposita his, nō ponendum, si igitur qui neque contra argumentari

64. Locus
declatio.

habet. neque instare nō ponit: **K** dilucidum, quoniam proteruit: est enim in disputationibus proteruia, responsio præter dictos modos, syllogismi destructiua. Sustinere autem & positionem, & definitionem, ipsum sibiip̄s oportet præargumentando. Nā ex quibus interimūt interrogātes quod proponitur, manifestū, quoniam n̄s aduersandum, Inopinabilem vero suppositionem cauendū sustinere. Erit autē inopinabilis multipliciter: nā, & ea ex qua absōna contingit dicere: vt si omnia dicat aliquis moueri; aut nihil, & quæcūq̄ peioris moris esse eligenda, & quæ contraria cōsilijs, vt q̄ voluptas bonum, & iniuriam facere melius quā iniuriam pati: nam nō vt orationis gratia sustinentem, sed, vt ea quæ videantur dicentem oderunt. Quæcunque vero orationum falsum syllogizant, soluēdū interimēdo id propter quod sit falsum. Nam non is qui quoduis interimat soluit, ne qui dem si falsum est quod interimitur: habere enim potest plura falsa oratio, vt si quisumat sedentem scribere, Socratem vero sedere: accidit enim ex his, Socratem scribere, interempto igitur Socratem sedere, nihil magis soluta est oratio, quamuis falsum sit postulatum, sed non propter id oratio falsa: nam si quis sit sedens, non scribēs autem, nō amplius in tali, apte accommodabitur eadem solutio, quare non id interimendum

65. locus
declatio.

66. Locus
Declatio.

67. Locus
Declatio.

M

A interimēdū; sed sedēē scribere: non enim omnis qui sedet, scribit. Soluit igitur omnino, qui interimit id, propter q̄ sit falsum: nouit autē solutionē, qui scit q̄ propter id falsa oratio: quemadmodū in hīs quæ falso describuntur. non enim sufficit instare, ne quidē si falsum sit quod interimitur, sed & id propter quod falsum assignandum: sic enim erit manifestum vtrū præuidēs aliquid, an non, facit instantiam.

Sermo de preceptis respondentis.

B *Cap. 3.*
Quomodo autem fiat responsio expedit, q̄ eloquamur postq̄; sciuetimus, q̄ vltra conditio nes interrogationū, & responsionum sint illæ, quæ sunt quærētū, & respōdentiū, bene interrogantiū, & bene respōdentiū, & sunt illi, quorum propositū est exerceri in hac arte, & ponere quæ sitū de quo eloquantur fm modum scientiæ demonstratiuæ, non illis, quorum intentio est agonistice vincere: Bene interrogantis. n. est cogere respondentē, vt ei admittat, q̄ illi cōcludit, aut neget diuulgata, quæ admiserat. Et bene respōdētis est, quādo cauerit positionem, quā obseruare est impossibile, præponat interloqui interrogando diuulgata, quæ illam destruerēt, & quæ illæ destructuræ est, priusq̄; ea admittat: error. n. positionis nequit esse sine errore ponēdi aliquā rē, præter q̄ caueat, quod deceat. Illius vero, cuius intentio est vociferare, & agonistice vincere, interrogātis intentio est destruere positum. Si autē visum fuerit de eius negotio, q̄ iam illud destruxerit, quomodocunque

cōtigerit, & respōdens proposuerit huius cōtrariū, ob hoc itaq̄; sit his, q̄ interlocutores aliquādo respōdēs negabit diuulgata, & difficile sit ei admittere, qd̄ expediret ei admittere, & interrogās etiam aliquando in terrogationes, quæ nō essent fm modū beneficādi interrogationē, sicut respōdens aliquādo responderet aliquā responsionem, quæ nō esset fm modū beneficādi respōsionē. Illorū vero, quorū intentio est scientia & disciplina, docens quidē proponit producere sciam in ipsū discipulū, & hæc eadē est intentio addiscentis. Hoc autem sit per res veraces, propterea nō ponerent, quod nō sit verax, ex quo neuter illorum (vt ait Arist.) intendit disciplinā falsi. Hoc autē cōstruito dicamus, q̄ positiones, quas respōdens procurat sustinere, nō euadūt tres species, aut q̄ positū sit diuulgatū, aut sit non diuulgatum, aut neque sit diuulgatū, neque nō diuulgatū, & est illud, de quo nō est vulgo aliqua opinio de illo; vt an latro moueatur, aut non mouetur. Diuulgatum autem, aut est diuulgatū simpliciter, vt q̄ Deus sit, aut diuulgatū apud aliquā sectam, prout apud Peripateticos est, q̄ corollū nō sit seue, neq̄; graue. Et si sit nefandū patitur his duabus partibus: quoddam itaq̄; est nefandum apud omnes, vt q̄ Deus nō sit, aut sit impotens, & quoddā est nefandū relatione cuiusdā gentis, prout est Ideas esse apud Peripateticos. Quando autem positum fuerit nō diuulgatū, necessario expedit esse id, quod interrogās procurat cōcludere diuulgatū. Et quādo fuerit ipsum positū diuulgatum, illius intentio est ipsum concludere non diuulgatū, in-

Log. cū cō. Auer. R ter-

Topicorum

Gterrogātis. n. intentio est cōcludere positi oppositū. Et similiter quādo positū nō fuerit diuulgatū, neq; nō diuulgatū, expedit conclusionē esse fm hanc positionē. Ex quo autē qui interrogationē beneficat, constituit syllogismū ex præmissis notiorib⁹, & magis diuulgatis q̄; sit ipsa cōclusio, notū est, q̄, quādo positū fuerit simpliciter nefandū, expedit respōdētī, q̄ non admittat, q̄ est simpliciter diuulgatū, quia illud cōcluderet cōtrariū illius, qd posuerat. Et similiter nō expedit ei admittere, qd est improbable, quādo enim admitteret ex aliqua præmissa, quod nō est simpliciter improbable, si ibi aliquod probabile & diuulgatū, & illa cōcluderent, quæ essent aliquo probabilia, quæ autē aliquo probabilia sunt, opponuntur simpliciter improbabili, vt si parētū intersectio sit simpliciter improbabilis, abstinentia ab ipsorū intersectione non est maxime laudāda probabilis. Sed expedit respōdētī inspicere tales præmissas, & fuerint minus improbabiles cōclusionē, nō debet eas admittere, quia essent laudabiliores, & probabiliiores cōclusionē: & hæc est conditio laudādi syllogismi, q̄ interrogāti non eueniat de eo increpatio à respōdētē, si autē fuerint magis improbabiles cōclusionē, est ibi minus laus, & nō est eius aliquid, quo id admittat, quoniā si ex illis interrogās cōcluderet cōclusionē, esset ibi laus quædā, quæ opponeretur eius positioni, & nō q̄ ipsum increpet ob esse cōclusionē magis diuulgatā præmissis. Illæ vero, pro quarū admissione nō est eius aliquid, sunt præmissæ simpliciter improbabiles, quoniam quando proferret syllogismum, nō

concluderet nisi improbable, & si & concluderet aliud ab hoc, esset eius increpare interrogantē: hoc enim nō est impossibile, sed hoc est per accidēs, prout ex premissis falsis cōcluditur cōclusio vera. Si autē positio fuerit simpliciter diuulgata, manifestū est, q̄ id qd interrogans intendit cōcludere, est destructio diuulgati improbabilis: sicq; expedit, q̄ admittat præmissas diuulgatas, quia diuulgatū nō concludit improbabile per se, sed cōcluderet ipsum per accidēs, & esset respōdētis ipsum increpare, & nō admittere improbabile, q̄ nō est maxime, nisi quādo illæ fuerint minus improbabiles, q̄; conclusio, quia si cōcluderet ex eis improbabile quoddam oppositū alteri posito, q̄ sit simpliciter diuulgatū, cui iam opponitur, q̄ nō fuerat simpliciter improbabile, illius est ipsum increpare, ex quo id, q̄ cōcludit improbabile oporteat esse notius in improbabilitate. Si vero positio fuerit diuulgata apud aliquam sectā prater alias sectas, aut apud aliquē vnum eundē hominē, expedit respōdētī, q̄ nō recipiat, q̄ nō est laudabile apud hanc illā sectā, aut apud illū hominē, siue fuerit laudādū apud omnes, aut nō, quoniā expedit, quod sit ipsius positio, aut ipsius ablatio cui libet, qui illud ponat fm hanc opinionem. exēpli gratia, quia Heraclitus opinabatur q̄ bonum & malum essent vnum & idem, & homines q̄ asseuerabant eius opinionē esse laudāda, apud eos est hæc positio, q̄ non admittatur cōtraria nō concurrere in vno subiecto, hoc enim licet sit diuulgatum apud omnes, est tamen improbabile apud illum, qui est huius opinionis. Si autem positio non fuerit

A fuerit laudabilis, neque non laudabilis, manifestū est, q̄ cōclusio, quā interrogās procurat concludere, est huiusmodi, & expedit ei admittere, quod est laudabile, aut improbabile, & nō admittunt id, quod non sit laudabile, neque id qđ est laudabile, quia si id ei cōcluserit, quod nec sit laudādum neq; improbabile, ex eo quod est laudandum, aut improbabile, respondentis esset ipsum increpare: sicque iam videtur, quas res expeditat respondentē intēdere in omnibus speciebus positionū, & quæ sint res, quas fugere ei expediat. Ex quo

B omne quod ab eo interrogat, aut est probabile, aut improbabile, aut nec probabile, nec improbabile, & vnaquæq; harum trium specierū, aut sit ex rebus, quibus indigemus ad cōclusionem, aut ex his, quib⁹ nō indigemus ad conclusionem, sicque expedit respondenti, si velit bene respondere de singulis his sex speciebus, & q̄ non sequatur ei redargutio in oratione, cuius putetur ipse fuisse causa, aut quādo interrogatur de eo, q̄ est probabile, sed est inutile conclusioni, eius esset q̄ daretur, & ostendat se nosse illud. Si autē fuerit improbabile, & inutile, & iterū eius est dare illud, sed cōsignificandum est illi, q̄ sit improbabile, per hoc enim euaderet, q̄ de eo putet, q̄ admiserit, qđ latuerit ei esse verum & diuulgatū, aut fuerit probabile, & de rebus vtilibus conclusioni, & hoc expedit, q̄ nō negetur, negare enim diuulgata nō est operis bene respondētis, sed ipsum admittit postq; edixerit, quod ex illius admissione sequatur destructio positi, & per hoc euaderet, q̄ nō putetur de eo, q̄ defectus prouenerit eius causa, nō occasione quæriti,

prout facit medicus in praua agitudine, in qua præfert & prædicat, qđ nō sanat, & q̄ defectus nō sit occasio ne eius medicinæ. Si autē id, de quo interrogat sit de rebus, quarū indigemus ad cōclusionē, sed est improbabile, expedit q̄ nō admittat illud ob syllogismi defectū, qui ex illo sequitur, ē dicēdo, q̄ si illud admitteret, ex inde sequeretur conclusio. Si vero fuerit nec probabile, neq; improbabile, nec vtile cōclusioni, expedit ipsum non admittere, nec de eo aliquā rem dicere. Si vero huiusmodi fuerit, & eo indigemus ad cōclusionē, expedit itaq; cōsignificare, q̄ indigemus eo ad cōclusionē, excepto quod nō admittat, & neget ipsum, hoc itaque opere respondens bene respondisset, & euaderet q̄ nō putetur de eo, quod defectus interlocutionis euenerit eius causa.

Interrogans autem bene interrogaret, quando syllogismum componeret ex præmissis, quæ fuerint magis diuulgatæ, quā sit diuulgata conclusio, quando vero non fuerint magis diuulgatæ, quā sit diuulgata ipsa conclusio, non conuenit interrogare de illis, vt ex eis fiat syllogismus, neq; tñdēti cōuenti illas admittere. Qñ autē interrogās interrogaret respondentē, non euaderet, quin dictiones, quibus interrogaret, sint notæ significationis apud respondentem, aut sint extraneæ ignotæ conclusionis. Et viroque modo non euaderet, quin sint de his, quæ dicuntur vniuocæ, aut æquiuocæ. Quando vero fuerint ignotæ conclusionis, respondentis est ipsum interrogare de illarū significatione, & hoc non est ei vitium in hac arte. Si enim admisisset ei, quod interro

De preceptis interrogans.

R ij gallet,

Topicorum

Gasset, præter qđ sciuerit illius significationem, & perinde cōclussisset ei cōtradiatoriū ipsius p̄sitionis, & uoluerit obstarē, quōd nō intellexisset illas dictiones, quas ad miserat, suspicaretur de eo, quōd hoc esset eius crimē cauillationis, & nō iustificaret de eo, q̄ ratiocinat^r esset postea de hoc, ex quo putaret q̄ ideo esset excusar^r, quia esset destructa ei^r positio. Si uero dictiones fuerint notæ significationis, sed sint de his, quæ multipliciter dicūt, expedit inspicere an omnes res, de quib⁹ dicūt prædicantur, sint veræ de subiecto. Si autem

Htem subiectum dicatur fm̄ vnū significatū, aut de omnibus significatis, quibus dicitur subiectum, si uita quedā dicatur multipliciter, nō euade ret enuntiatio reliquā harū triū partitionum, & quando res in illis esset vno horū modorū, responderet de illis sic, aut non. Si autē fuerit in illis aliquod significatū mendax, quādo alterū ē esset verax, expedit distinguere nomē æquiuocum secundum omnia eius significata, & explicare verax ipsoꝝ a mēdaci, prius quā in interrogans cōcludat cōclusionē, hoc est ei melius, quoniā si postponeret partitionē cognitioni cōcludenti ipsam cōclusionē, putaretur de eo, q̄ nō intellexisset, quōd nomen sit æquiuocū, q̄ defectus huius, aut ignorantia, q̄ nomen sit æquiuocum, euenisset ab eo, quoniam nō uideretur Aristoteli, q̄ respondentis sit notificare interrogati, postquā cōcluserit cōclusionē, quōd nō possit esse significatū, pro quo interrogans intellexisset ipsam cōclusionem, & non esset interrogans suspectum ipsum habere hic diuersimode a dispositione nominis signo-

tæ significationis, non enim suspicaretur de eo hic, sicut suspicaretur ibi. Quādo enim dictiones significarent vnum significatum, & admiserit eas, deinde post hæc excusatus esset, quōd eas nō intellexisset, nō admitteretur eius dictum de hoc, & haberetur suspectus. De dictionibus uero notis significatione, quæ vniuocæ dicuntur, expedit responsum fieri per sic, aut per non. Ex quo præmissæ, ex quibus cōponuntur orationes Topicæ, aut sunt diuulgatæ, quas non oportet cōmōstrari per alias, aut præmissæ, quæ inquisitione sunt cōmōstratæ. Et hoc præfatum præceptum fit in præmissis, quarum esse diuulgatū non indiget inquisitione. Expedit itaq̄, q̄ dicatur etiā de beneficentia responsionis huius speciei præmissarū, & hoc quidē fit, quōd admittat eas has præmissas, quas inquisitione caperet, & nō fugiat eas, tenere uere enim eas est renuere sensatū, & procuret destruere vniuersale, quōd interrogans procurat cōmōstrare, & hoc ut nō neget ipsum, & abstineat ipsum admittere solum sine oratione, quā illud destruat, sed q̄ ostēdat ipsum per orationē, quæ illud destrueret, quādo enim se abstineret ipsum admittere, præter q̄ proferat orationē, quæ illi cōtradicat, hoc esset maxima fraus & ætosexiens ab hac arte. Si autē impōssibile ei sit destruere præmissam, q̄ inciperet interrogans inquisitione cōmōstrare, saltem proferret orationē, quæ destruat cōclusionē. Quando uero respondens nō proferret alterum horū duorū, si destructionē præmissæ vniuersalis, aut destructionē cōclusionis, quam interrogans procuraret cōcludere ei, neque

A neque admitteret quod eum interroga-
ret de præmissis, esset maxime mirā-
dum, & maxime proteruire. Et expe-
dit quādo proferret orationem de-
struētem præmissam vñem cōstitū-
tam inquisitione, quod non proferat
orationē, quæ illam vniuersaliter de-
struat, quæ est destructio per cōtra-
riū, sed proferat orationē, quæ illam
destruat particulari destructione,
quæ est destructio per contradic-
tōrium, quā destructio præmissarū ta-
lium vniuersaliter est remota, ex
quo ipsam sequeretur renuere sen-
satum. vt ver. g. quando vellemus in-
quisitione cōmōstrare, quod omne ani-
mal sit mobile, inquirētes animalia,
de quorū dispositione videatur, quod
sint mobilia, respōdēt oportet sic
habere, vt ad argumētum Zenonis:
vnde sequitur quod nulla res moueat,
& est illud, quod dixi, omne mobi-
le prius trāsit mediū spatium, q̄; to-
tū, & mediū mediū prius q̄ mediū,
& prius mediū mediū q̄; mediū me-
diū mediū, & sic in infinitū, & transit
totū spatium tempore finito, sicque
tēpore finito trāsit spatium in fini-
tū, hoc autē est falsum: sic igitur nul-
la res mouetur: tales enim syllogis-
mi redarguunt sensata. & ideo cum
hoc difficile est destruere tales syllo-
gismos, & nisi hoc fiat, impossibile
esset illis cōtradicere sensatis, sed ar-
tifici huius artis expedit cauere il-
los, & illi primo sunt sophistici: hoc
itaque est præceptū, quod expedit respon-
dēt cōstitui in talibus præmissis.
Et expedit procurare, quod sustētet po-
sitiones, quibus diu exercitatus fue-
rit, & non erit oēs præmissas destruē-
tes & cōstruētes ipsas, quā, quando
hmoi fuerit, sciet quam illarū præ-
missarū admittat, & quā earū non

admittat, & si opus sit ei ipsas de-
struere, sciet quo illas destruat. Et ex-
pedi quod caueat suscipere sibi sustēta
re aliquod positū nō diuulgatum, &
hoc in rebus speculatiuis, prout est
oratio dicētis, ens est vnū, & quod
nō moueat. In rebus vero factibili-
bus, prout sunt positiones, quas eli-
git cōlestis cōsuetudo, vt quod opine-
tur quod iniustitia sit præligēda, & quod vo-
luptas sit bona, quā sustētatio harū
positionū redditur noxia duab⁹ re-
bus simul, rebus quidē speculatiuis,
quia facit acquirere illū, qui illis vti-
tur, habitū deceptorij, qui eū remo-
ueat ab electione veritatis, & amore
iustitiæ, & rebus factilibus faceret ip-
sarū vilipensionē, & modicam incli-
nationē ad illas, cū eo, quod qui his po-
sitionibus vtitur, nō estimatur, quod eas
sustentet fm modum exercitij, scd,
quia illas opinetur, & eis credat. Et ex-
pedi, quod scias quod huius artis interro-
gatio sit duobus modis, aut interro-
gatio de singulis præmissis, & quan-
do data fuerint a respōdētē, a qua-
libet illarū cōcluderetur conclusio
proposita, aut est interrogatio de
præmissis simul & de cōclusionē. Et
opera respōdētis, quibus obuiet in-
terrogati, quædā sunt opera postq̄;
cōclusionē cōcluserit, & quædā sunt
res, quibus respōdens obuiat illi, pri-
usquā cōcludatur cōclusio. Et hæc
quidem sunt præcepta præmissarū,
quoniam præmissæ, ex quibus syllo-
gismi cōponuntur in hac arte, aut
sunt præmissæ admixtæ ob earū di-
uulgationē, aut præmissæ, quæ in-
quisitione sint cōmōstratæ. Et præ-
missæ diuulgatæ sunt duarū specie-
rū, præmissæ quas respōdens nō pōt
penitus negare in cōtrouerfia, neque
sine cōtrouerfia, & hoc ppter illarū

R iij diuulga-

Topicorum

G diuulgationē, & præmissæ, quas pōt negare, quando proferret syllogismū ad illas destruendū, ex quo sunt mediocri diuulgationis. Iam autē præhabitus est sermo quid faciendū sit in duabus speciebus orationis in talibus præmissis, priusquam cōclusionē cōcludat, hoc est, in mediocribus diuulgatione, deinde post hæc redibimus ad id, qđ expedit facere, postquam concluderit ipsam cōclusionē, & per hoc explebitur quid expedit facere respōdentem in duabus interrogationibus simul, & dicamus: quōd prohibere interrogatē a cōclusionē, & destructio talīū præmissarū prouenit quatuor modis. Quorū vnus est, qđ respōdēs attēdat ad præmissam, ex qua sequat cōclusio, & aggrediat, & illam destruat, & hoc quidē sit, aut quādo ambæ præmissæ syllogismi fuerint falsæ, & qđ de illis attendat in destructione ad præmissam, in qua est res dicēdi de omni: in prima quidem figura illa est maior, in alijs autē est illa, quæ in potētia est maior, ex quo subordinatur primæ figuræ. Si enim fuerit destructio syllogismi, qui cōpositus est ex duabus præmissis falsis in destructione minoris nō est causa illationis falsi, quæ est cōclusio ipsa minor: qui autē scit instantiā ferre, non est, ut ait Arist. qui destruit rem, ex qua sequitur ipsum falsum. utcumq; contigerit, sed est qui destruit rē, ob quā est falsum, & est illius causa. Notū autē est, qđ hæc destructio est possibilis in duobus locis, quorum vnus est, quādo ipsum interrogasset interrogās de præmissis & conclusionib⁹ simul, aut qđ præmissæ, quas ille interrogat, fuerint de illis, quibus eius est in hac arte cōtradicere, & sunt, qđ

nō sunt maxime diuulgatiōis. Secū **K** dusa autē modus est, qđ destruat pmissas, de quibus interrogat nō fm ipsam rem in se, sed fm interrogatē, & nequeat remouere locum destructionis, gratia exēpli, qđ quis interrogaret, an fortitudo sit utilis, & diceret respōdēs non, quia fortitudo est causa perditionis ipsius fortis, quando autē interrogās nō distingueret, qđ est per se ab eo qđ est per accidēs, nequiret soluere hanc instantiā: fortitudo. n. est causa perditionis ipsius fortis per accidēs, non per se. Tertius autē modus est, qđ iā interrogasset interrogans de præmissa utili ad cōclusionē, sed qđ ille eā accepisset mutata varietate, quā, qđ eo modo sumpta fuerit, nō sequeretur ab ea ipsa cōclusio proposita, & respōdēs instaret ei hoc modo, & interrogans nequiret illā mutare in formā, qua ex ea sequeretur ipsa conclusio, ipsa autē, qđ de ea interrogauerat, erat in potētia fm illā formā, prout quæreret interrogās, qđ id, qđ non est substantia, nō destruat substantiā ipsius destructione, & partes substantiæ suarū partiū destructione, prout hinc concluderet, qđ partes substantiæ sunt substantiæ. Et respōdenti esset hic locus **M** dubij, qđ nō sequitur hæc cōclusio, ex eo qđ diximus, qđ nō substantia nō destruat substantiam ipsius destructione. Si autē intellexisset hoc perfecte, sciret qđ hæc cōclusio sequatur, & hoc, qđ permuasset qđ dicit, qđ nō est substantia nō destruit substantiam ipsius destructione in præmissam, quæ sit hæc in potētia, & est qđ dicit fm cōuersionē cōtradictoriā, qđ destruit substantiā ipsius destructione, est substantia, & perinde cōclūsit propositū, scilicet qđ partes substantiæ line substantiæ.

A substantiæ. Quartus autem modus substantiæ, quæ cogit interrogantem, & est minimus & infimus horum modorum, est instantia, quæ cogit interrogantem cum respondente ad prolongationem orationis, & reducere ipsum per id, quo ei instat, adeo quod protrahatur temporis mora, & eueniat lassitudo, & cesset disputatio, & recedat absque aliqua re, hoc autem non esset opus bene respondētis: hoc autem fit, quando in syllogismi præmissas fuerint multa dubia, pro quibus dubiis opus esset multarum præmissarum, cum respondente quidē in verificando illas res quibus obstar, cum interrogante vero in illarum destrukctione. Et similiter, quā interrogans vult comonstrare, quod præhægenda sit virtus bonæ fortunæ & bono casui, & diceret, nūquid bona fortuna sit interminata opulentiā & instabilis. sed fit per accidens & sine arbitrio, & multa quæ indebite currūt, & diceret respondens, res non est ita, immo bona fortuna est creatoris decretū, atque iudiciū, & nulla res est, quæ ordinate & magis cōuenienter currat quā ipsa, quæ est Dei iudicij meritū atque decretū, & tales, præmissæ sunt, ad quarum verificationem opus esset multi temporis, & longioris, quod opus esset ad verificationem ipsius quæriti. hæc itaque sunt præcepta, quæ præcepit respondenti uti cum interrogante, priusquam conclusionē concludat. Expedit autem quod dicatur quid secum faciat, postquam cōcluserit ipsam conclusionē de redargutione, & increpatione, & traditione debilitatis, & vitij syllogismo, quæ cōstruxerat ex præmissis, quas ei admiserat, fit autem quando orationis vitium & corruptio euenit ob interrogantem, non propter respondētē. Comune namque opus non

inuenit maximæ perfectionis, nisi sociorum occasione, si autem illis res communis, quando ipsorum propositū fuerit eligere verū, & ipsum adipisci, & solum attingere exercitiū: & expedit respondenti quod bonificet responsionē, quando eius propositū fuerit hæc intentio. Sociorum enim debitū est coadiuuare se mutuo communi opere. Quando vero illorum propositū fuerit gymnasticæ & agonisticæ victoriæ, non est ibi aliqua res communis, & uterque offendit alterum omni eo, quod ei possibile sit illū vincere de speciebus orationū sophistarū, & ceteris, aut propter litem, quæ ipsum cogat ad hoc, aut ob victoriā, quæ ipsum ad hoc cōducit. non est autem his mos disputationis. & aliquando euenit syllogismo defectus ob cōclusionem, quā comonstrare intendit, ut quod non inueniat in interrogantis diuulgatas, ex quibus procurat comonstrare hoc quæsitum, nisi diuulgatas falsas. exempli gratia, quā proponimus comonstrare, quod voluptas non sit bona, & dicimus, voluptas non ponit comuni cātes in ea bonos: omne autem bonum ponit acquirētē ipsum bonū: hinc cōcludit, quod voluptas non sit bona: dū autem dicimus, omne bonū ponit acquirētē ipsum bonū, est falsum, sed est diuulgatum, conclusio vero est falsa, quā positio, quā respondēs procurat sustentare, fuerit vera, & cogit admittere præmissas falsas, falsum enim non cōcludit nisi ex falso. Quando autem hoc ita fuerit, syllogismi corruptio euenit tribus modis, quorum unus est ex parte interrogantis, & alter ex parte respondētis, & tertius ex parte quæriti: & ideo interrogans eloquitur probabilius, quod ei adimittitur, oratio autem in hoc sit vilis. Et

R. iij. syllogismo

Topicorum

G syllogismo euenit corruptio aut ob eius formam, aut ob eius materiã. Corruptio quidẽ eueniẽs ob ipsã formã, partitur tribus paribus, quarũ vna est, q̃ eius forma nõ sit penitus, sed fiat ex duabus negatiuis, & secũda q̃ sit sine quæsitõ, prout minor sit vniuersalis negatiua in prima figura, & tertia q̃ cõcludat per accides, prout concluderet cõclusio nõ verã ex præmissis falsis, aut diuulgatas ex improbabili. Corruptio vero euenit ppter materiã, quatenus cõponitur ex præmissis, quib⁹ desit vna cõditio, aut plures de cõditionibus datis præmissis syllogismi, in illa arte. Quãdo autẽ hoc ita fuerit, corruptio hinc ei euenit ex parte veritatis, aut quãdo eius præmissæ fuerint nefandæ, & forte cũ hoc erunt falsæ: & essent corruptæ dupliciter, aut q̃ cõclusio sit magis diuulgata q̃ ipsæ, aut q̃ præmissæ magis indigeant cõmõstratione q̃; indigeat conclusio, aut q̃ quæsitũ sit de illis, quarũ cõmõstratio possibile sit fieri ex paucis præmissis, & hic fiat ex multis præmissis. Exẽpli gratia, q̃ cõmonstremus, q̃ aliqua opinio sit præstãtior aliqua opinione, & illius cõmõstratio contingat fieri ex præmissis paucis, & præmissis multis. Ex præmissis quidẽ paucis, vt q̃ dicat, quædã opinio est vera, & est opinio de possibili frequẽti, & quẽdam est falsa, & est opinio de possibili raro, verũ autẽ est præstãtius falsũ: sic ergo aliqua opinio est præstãtior aliqua alia opinione. Illius autẽ cõmõstratio p̃ plures præmissas est, vt q̃ dicatur quẽdã entia dicunt præstãtiora quibusdã in essendo, ex quo ipso quẽdam sunt sempiterna esse & necessaria esse, & quẽdã quæ non sunt

semperiterna: & præstãtia quẽdã sunt sempiterna esse, & quẽdam nõ sunt sempiterna esse, & quæ sunt sempiterna esse sunt præstãtiora illis, quæ nõ sunt penitus, opinio autẽ de eo, q̃ est sempiternũ esse, sit vera, & de eo, q̃ nõ est sempiternũ esse, sit falsa, sicq; sit opinio vera & opinio falsa. Vera autẽ est firmioris veritatis, & permanẽtioris: & q̃ est vehementioris & permanẽtioris veritatis, est præstãtius, sic ergo iam sit quẽdam opinio præstãtior aliqua opinione. Et iterũ aliquãdo euenit corruptio ipsi syllogismo, quatenus sumuntur eius p̃missæ fm q̃ sit causa cõclusionis, & nõ sunt causa. & hoc euenit in syllogismo impossibilis, & recti, qui distinct⁹ est in libro Elẽchorũ. Et similiter accidit illis corruptio, quæ dicitur petitiõ. Et aliquãdo accidit corruptio ex parte varietatis interrogationis a præmissis, quas admittit, vt q̃ superaddat illis, aut imminuat ab illis, aut eis vtat fm aliũ casũ ab eo casu, quo eas admiserat. hi itaque sunt modi corruptionis, qui eueniunt syllogismo fm modũ vniuersaliratis ipsoꝝ & fm quantitatẽ. Et Aristoteli videt q̃ increpatio eueniat interrogati quinque modis. Quo

non

A nō enī, nulla res est: ergo ens ē vnū, hæc enim concludit, q̄ quicquid est præter ens, nulla res sit, non q̄ ens sit vnū. Tertius autē est, q̄ syl̄li constructio compleatur per præmissas, quas ex seipso addiderit, aut imminuerit, & cum hoc sint nefandæ, aut falsæ & nefandæ. Quart⁹ est, q̄ præmissæ sint minus diuulgatæ q̄ conclusio, & cum hoc sint nefandæ. Et quintus est, q̄ præmissæ, ex quibus constructitur syl̄li, sint veræ, & parū probabiles, imo indigeant longiori tpe pro ipsarum cōmonstratione, q̄ sit tempus cōmonstrationis ipsius quæ fiti, hoc autē est q̄n huius syl̄li sint præmissæ notiores eo. Hi autē qnq; modi repulsus eueniūt interroganti, q̄n ipse fuerit illorū causa. Verax autē oratio in hac arte, put dicit, est triū specierum: quarū prima & præstantissima est, q̄ sit cōposita ex præmissis maxime diuulgatis, quas respondens iā admiserit, & eius figura sit, quæ p se primo concludat propositum concludendum: secundus autē est, q̄ sit cōposita ex præmissis medijs fm diuulgationē & probabilitatē, quas respondens admittat, & cōcludat quæsitū primū per se: & tertius est, q̄ sit cōposita ex præmissis, quarum quasidā receperit ab ipso respōdente, & aliquas prulerit ex seipso, sed illæ quas ex seipso pfert, sint maxime laudandæ. Falsas autē orationes in hac arte dico nefandas, & eas dici muisse quatuor specierum. Quarū prima est, q̄ oratio cōcludat fm opinionem, non q̄ ita vere sit, prout esset ex duabus affirmatiuis in secūda figura: prout dicebat Plato, sapiens est robustus, & fortis est robustus, sapiens itaq; est fortis. Secunda est q̄ concludat, sed non ipsum quæsitū.

Et discrimen harū duarū specierum, & illarū, quæ dinumeratæ sūt, in increpatione est, quia in illis adiecta est conditio cū hoc q̄ sint nefandæ & falsæ simul. Tertia est q̄ cōcludat ipsum quæsitum p se primo, sed ipsius præmissæ non sint fm conditionem, quā exposcit illa ars, prout esset cōmonstratio de re agraria p præmissas, quæ non sint agrariæ, sed alterius artis. vt qui cōmonstraret q̄ vulnera circularia sint difficilis sanationis, quia circulus ē latissima omnium figurarum rectilinearū equa lis ambitus ei. Quarta est q̄ concludat quæsitum per se primo, sed eius præmissæ sint falsæ scilicet oēs, aut quædam ipsarū. Et hæc quidem spēs nō est de syl̄lis qui sint corrupti semper, & omnimode fm hanc artem, quia aliquñ res cogeret hic vti præmissis falsis, q̄n contigisset, q̄ ad hanc rem quæsitā, non essent præmissæ diuulgatæ nisi falsæ. Et aliquñ in ipsa demonstratione sit falsū, cuius vna præmissarum sit falsa, & hoc quidem fit in syl̄lo impossibilis, prout cōmonstratum est. Si autē hoc ita fuerit, cōsiderationes, quibus considerantur syl̄li in topica, & in scientijs sunt trium specierū. Prima quidē consideratio est an concludat, aut nō concludat, & hæc consideratio differt ab alia diuisione, an concludat vel non cōcludat, illa enim est an cōcludat vel nō concludat quæsitum p se aut p accedens, hæc autē, an primo, aut secūdo. Et notū est q̄ in singulis his speciebus verax ē aliquo modo dicere, q̄ non concludat, sed non concludens quæsitū hic est concludere perfecte concludendo. In qua considerandæ sunt tres conditiones. sc. q̄ concludat quæsitū, & q̄ ipsum concludat primo, & q̄

Topicorum

G & q̄ concludat ipsum p se, & iam dictum est de hoc in libro Priorū analyticorū. Hoc itaq; scrutiniū includit tres spēs ipsorū corruptorum. Secunda consideratio est, q̄ cōsideretur cōclusio, & inspiciamus eam, si fuerit falsa, quia tunc scimus q̄ in sylli prēmisis necessario est mendacium. Si aut fuerit vera, iam possibile est sylli prēmisas esse falsas, aut veras, verū enim aliquā concluditur ex falso, prout in libro Priorū analyticorū est demonstratum, & tunc expedit nobis inspicere sylli prēmisas, quæ si fuerint falsæ, destruet syl-

H logisin, si autem fuerint veræ, vtenum est illo. Tertia cōsideratio est, an factæ sint fm artis conditiones, adeo q̄ sint in topica topicæ, & per ipsum tepellantur, quæ repellenda sunt, & sist de reliquis, quorū conditionis est, q̄ adijciantur cōditiones prēmisarū illius artis. Et notū est, q̄ hæc consideratio includit oēs species corruptionis, quas narrauimus. Et interdū euenit hic quædam spēs vitij syllogismorū, quæ reputat corruptio, cū non sit corruptio, & forsitan respondens p illam repelleret interrogantē: hæc autē, aut est error, aut sophisma, & illa est corruptio, quæ petitio principij vocat, hæc autem dupl'r fit, aut vere, aut diuulgate, & ambæ spēs petitionis fugiūt in hac arte. In arte vero demofonis solum est species vera. Et iam elocutum est de petitione vera ipsiusmet quæsitī, & ei' oppositi in libro Priorum analyticorum, hic autem dicet de petitione, quæ fit secundum opinionem laudandam.

I Petitio vtr sit de ipsomet quæsitō fm quinque modos. Prima species, & manifestior est, qn vice subiecti, aut

prædicati quæsitī ponit nomē additū toti, aut vice nominis ponitur oratio gerens vicē nominis, uenim enim possibile ē errare in hac specie, neq; decipi, qn ponit ipsummet quæsitum sine permutatione. Secunda autē est, qn vice rei particularis ponitur vtr ambiens ipsam, vt q̄ velit cōmonstrare, q̄ contrariorū scientia sit vna, & ponat q̄ oppositorum scientia sit vna. Tertia autē est, q̄ vice rei, quæ cōmonstrari intenditur, ponat illius partiū cōmonstrationē. Et quarta, q̄ vice toti' ponat ipsius partes, vt q̄ velit q̄ medicinæ scia sit scientia sanitatis & egritudinis, & de per se cōmonstret, q̄ sit scia egritudinis, & de per se q̄ sit scia sanitatis. Quinta autē est, q̄ cōmonstret rem p ipsam consequens, vt q̄ velit cōmonstrare, q̄ diameter sit incommensurabilis coltæ, & cōmonstret cōuersam. sc. q̄ costa sit incommensurabilis diametro. Et modi petitionis de opposito quæsitī sunt hi idem: ex quo opposita sunt tria, affirmatiua, & negatiua, contraria, & priuatio, & habitus, & hi sunt quinque modi qui inueniuntur singulis his tribus. Species itaq; petitionis de quæsitō opposito sunt quindecim. **De** **M** autē inter petere de opposito ipsius quæsitī, & petere de ipsomet quæsitō est, quia, qn petitur de ipsomet quæsitō, apparet nobis error, qn inspicimus ipsammet conclusionē, qm inuenitur ipsamet in altera duarū prēmisarum ipsius sylli. Quando vero petimus de opposito ipsius quæsitī, error nobis apparet in altera duarū prēmisarum; ex quibus inferebat, & est illa, quæ connexa est cōtradictorio ipsius quæsitī. Prima autē species est vere petitio de quæsitō, qn

oratio

De petitio
ne fm opi
onē lau
andam.

A oratio quæ cōmutata est vice nominis, non fuerit definitio, reliquæ autem quatuor sunt petitiō fm opinio nem, & non vere, & tertia est inquisitio, reliquis aut tribus vtunt scien tiæ, immo non constituuntur scien tiarum syllogismi sine illis. Hęc qui dem sunt præcepta, quæ proprie cō cernunt respondentem, & iam elo cutum est de illis, quæ proprie con cernunt interrogantem.

Loci communes pro interrogante, & re spondente. Cap. 4.

68. Locus.
declatio.

B **E** St autem orationē prohi bere concludi, quadrupl'r. Nam aut interimendo id propter quod fit falsum, aut ad interrogantē instantiā dicendo: sæpe enim non soluit quidē: qui enī interrogat, nō potest longius producere. Tertiū aut ad inter rogata: accidit enim ex interro gatis quidem non fieri quod vo lumus, eo q̃ non bene interro ga sint, addito autē aliquo, fieri conclusionē. Si igit nō amplius potest producere interrogās, ad interrogantē erit instātia, si aut **C** potest, ad interrogata. Quartū aut, pessima est instantiārū quæ est ad tempus: nam quidā talib⁹ instans ad quæ disputare pluris est t'pis, q̃ præsentis exercitatio nis: instantiæ igit, vt dictum est prius, quatuor modis fiunt. So lutio autē est earum quæ dictæ sunt, prima tm̃: reliquæ aut pro hibitiones quædam & impedi menta cōclusionū. Inculpatio vero orationis, & fm ipsam ora tionē, & qñ interrogat nō eadē,

Plerunq̃ enim q̃ nō bene dispu D tatur oratio, is, qui interrogat, est causa, eo q̃ non concedat ex quibus probe erat disputare ad positionē: nam non est in altero solo bene absolvere cōe opus.

Necessarium igitur qñq̃ ad di centē, & non ad positionē argu mentari, qñ is qui responder, & contraria interroganti obseruat corroborās: proteruientes igit, altercatorias, & non dialecticas faciunt exercitationes. Amplius aut, quia exercitationis & expe rimenti gratia, & non doctrinæ huiusmodi sunt orationes, p'spi cuum quā non solum verū syllo gizādum, verū etiā falsum, nec per vera semper, sed qñq̃ & per falsa: sæpe enim vero posito, inte rimere necesse est disputantem, quare proponēda falsa: qñq̃ au tem & falso posito, interimendū per falsa. nihil enim prohibet ali cui videri quæ non sunt, magis q̃ vera: quapropter ex hīs, quæ illi vident, oratione facta magis erit suauis q̃ adiutus. Oportet aut eum, qui bene transfert, dia **E** lectice, & non contentiose trans ferre. Vt geometrā geometricē, siue falsum, siue verum sit quod concludendū est: quales aut dia lectici sylli, dictum est prius.

70. Locus
Declatio.

71. Locus.

71. Locus.

Quoniā autē malus particeps, qui impedit cōe opus, patet q̃ & in orationibus: nam cōe qui piam quod proponit & in illis est, præterq̃ in concertantibus: his autē non est eundem vtriusq̃ finem assequi: nam plures vno im posse

69. Locus
declatio.

Topicorum

G impossibile est vincere. Differt autē nihil siue in respondendo, siue id interrogādo fiat: nam & qui cōtentiose interrogat, prauē disputat: & qui in respondendo nō dat quod videt neq; suscipit, quicquā quod vult interrogans interrogare. Manifestū igitur ex ijs quæ dicta, q; non sūt inculpandum & fm seipsam orationem, & interrogantē. Nā nihil prohibet orationē quidem prauam esse, interrogantē vero vt possibile est optime cōtra respōdentem disceptare: nam contra proteruos non possē fortasse statim sumere quales quis vult, sed quales fieri possē faciendi sylli.

73. Locut.

H Quoniam autē est indeterminatum qñ contraria, & qñ ea, quæ sunt in principio sumunt hoies (nam plerūq; per seipsos dicentes contraria dicunt: & abnuentes prius, dant posterius, eo q; in terroganti & cōtraria, & quæ in principio, plerūq; obediunt) necesse est prauas fieri disputationes: causa autē est qui respondet hæc quidē nōn dans, illa autē talia dans: manifestum igitur, qm̄ non sūt inculpandum & interrogantes, & orationes. Oratio- nis autē fm seipsas quinq; sunt inculpationes. Prima quidem qñ ex interrogatis non concluditur neq; quod propositū est, neq; oīno quicquā, cum sint vel falsa, vel inopinabilia, aut oīa, aut plurima, in quibus cōsistere debet conclusio: & neq; ablati- quibusdā, neq; additis, neq; his

quidē ablati, illis vero additis, **K** fit cōclusio. Secūdo autē, si ad positionē non fiat sylls, & ex talibus, & eo modo quo dictum est prius. Tertia vero si additis quibusdā fiat sylls: hæc autē sint deteriora ijs, quæ interrogātur, & min⁹ probabilia cōclusionē, etiā si ablati quibusdā, nā qñq; sumunt plura. necessarijs: quare non eo q; hæc sunt, fit sylls. Amplius, si ex inopinabilioribus, & minus credibilibus cōclusionē, aut si ex veris, sed maiore opera indigētibus demonstrari, q; pro- **L** blema: non oportet autē ex oīb⁹ problematis syllbs existimare sūt probabiles esse, et suasibiles: natura enim statim sunt aliqua quidē faciliora, alia vero difficiliora eorū, quæ interrogant: quare, si ex aliquib⁹ vt fieri pōt maxime probabilibus, coniecturā fecerit, disputatū bene est. Manifestū igitur, qm̄ orationis non eadē inculpatio, & ad pblema, & fm se. Nam nihil fm se quidē orationē prohibet esse vituperabilem, ad problema autē laudabilem: & rursum ediuerso fm se quidē laudabilē, ad problema aut vituperabilem: qñ ex pluribus est facile cū probabilibus, tum veris concludere. Erit autē qñq; oratio ēt concludens qñ nō concludens deterior, qñ illa quidem ex absurdis concludit, cum non sit tale problema: hæc autē indigeat talibus quæ sunt probabilia & vera, & nondum ex as- **M** sumptis sit oratio. Eos autē, qui

74. Locut.
Declatio.

75. Locut.
Declatio.

76. Locut.
Declatio.

Inculpati-
ones oīo-
nis qñq;.

per

Aper falsa verum concludunt, nō iustū est incūpare. Nam falsum quidē semper necesse est per falsa syllogizare: verum autem est quicūq; per falsa syllogizare, manifestum autem id ex analiticis. Cum autē demonstratio sit alicuius dicta orō: si aliquid est aliud quod ad conclusionē nullo modo se habet, nō erit ex illo syllogismus: si autē appareat, sophisma erit, non denitō. Est autem philosophema quidem, syllogismus demonstratiuus: epichirema autem, syllogismus dialecticus: sophisma vero, syllogismus contentiosus: aporema autē syllogismus dialecticus contradictionis. Si vero ex utrisq; quæ videant, aliquid ostendat, non autē similiter videant: nihil prohibet quod ostenditur magis altero videri. Sed si hoc quidem videatur, illud autē neutra parte: aut si hoc quidem videat, illud autē non videatur: si tū quidem si tūq; erit, & non: si autē magis alterū, sequetur quod est magis. Est autē quoddam & idem ad syllogismos peccatū, quādo ostendit per longiora quod contingit per breuiora, & quæ orationi assunt. Vt q; est opinio magis altera q; altera: si quis petat ipsum quodq; maxime esse, esse autē opinabile, ipsum quod vere est: quare quorundā magis esse ipsum: ad quod autē magis, magis dicitur esse. esse autē & ipsam opinionem verā: an erit accuratius, q; par sit exigens quēdam: petitum est autē & ipsam opinio-

nem verā esse, & ipsum quodq; **D** maxime esse, ac si ipsa opinio vera certior sit: sed quæ nequitia maior, q; quæ facit circa id cui⁹ est oratio, latere causam & oratio autē est manifesta vno quidē modo, & publicis imo, si sit concludens sic, vt nihil oporteat interrogare: vno autē & qui maxime dicitur: cū sumpta quidem sint ex quibus necessariū est conclusionē esse, quæ quidem sint per conclusiones conclusa, etiā si id omittit quod valde pbabile est.

Falsa autē oratio vocatur quadupliciter. Vno quidem modo quā apparet concludere quæ non concludit: vocatur autē apparēs, litigiosus syllogismus. Alio modo, quā concludit quidē, non tū ad propositum: quod accidit maxime in iis quæ ad impossē ducunt. Aut ad propositū quidem concludit, non tū fm propriam disciplinam: hoc autē est, si ea, quæ non est medicinalis, videat esse medicinalis, aut geometrica, q; non est geometrica, aut dialectica, quæ nō est dialectica, siue verū, siue falsum sit quod accidit. Alio autē modo, si per falsa non concludit: huius autē erit quicūq; quidem conclusio falsa, quicūq; autem vera: nam falsum quidem semper per falsa concludit, verū autem possibile est & nō per vera: vt dictum est prius. Quod autem falsa sit oratio, dicentis peccatum potius est, q; orationis: at ne quidem dicentis semper, sed cū lateat ipsum quod falsam orationē

E
79. locus
Declaratio.

77. Locus
Declaratio.

78. Locus
Declaratio.

79. Locus
Declaratio.

F

Topicorum

G tionem dixit aliquam: eo q̄ ab ipso suscipimus cum plurib⁹ veris quippiam amplius: si ex ijs quæ maxime videtur interimit aliquid verorum (talis enim existens, verorū demonstratio est) oportet sanè positorum aliquid non esse oīno, quare erit huius demonstratio. Si autem verum concludat per falsa, & valde absurda, complurib⁹ deterior erit quæ falsum syllogizant: erit aut talis, & quæ falsum concludit.

H Quare manifestū q̄ prima quidem consideratio orationis s̄m seipsam est, si concludit: secūda autem, vtrum verū an falsum: tertia vero, ex quibus quibusdam. Nam si ex falsis quidē, opinabilib⁹ autē, rationabilis: si autem existentibus quidem, sed in opinabilibus, praua: si vero & falsa & valde inopinabilia sint: dilucidum quod praua, aut simpliciter, aut ad rem. Id aut, quod in principio & cōtraria quonā pacto pēteret interrogans, secundum veritatem quidem in analiticis dictum est, secūdum opinionem vero nunc dicendū est.

80. Locus.
Declaratio.

Petere autem videtur id quod est in principio quinq; modis. Manifestissimo quidē & priō, si quis id ipsum quod monstrari oporteat, petat: hoc autem in eo ipso quidē non facile latere pōt, in synonymis autem, & in quibuscunq; nomen & oratio idem significat, magis. Secundo autē, qñ quod particulariter oporteat demonstrare vtr̄ quis petat:

vt qui argumentatur q̄ contra riorum una disciplina, omnium oppositorum postulauerit vnā esse: nam videtur id quod oportebat s̄m se ostendere, cum alijs petere pluribus. Tertio, si quis quid vniuersaliter est ostendere propositū, particulariter petat. Vt si de omnibus contrarijs propositum est, de aliquibus postulet: videtur enim hic quod cum pluribus oportebat ostendere se cundum se, extra petere. Rursus, si quis diuidēs petat problema: vt si oportet ostendere medicinam sani & ægri, extra vtrunq; postulet: aut si quis eorum, quæ sequuntur se inuicem ex necessitate, alterum petat: vt latus in cōmēsurabile eē diametro, si oporteat ostēdere q̄ diameter lateri. Aequaliter autem & cōtraria petunt ei, quod ex principio est. Nam primo quidem si quis opposita petat s̄m affirmationem & negationem: Secundo autem contraria secundum oppositionem: vt bonum & malum idē: Tertio vero, si q̄s vniuersaliter postulans, particulariter petierit contradictionem. Vt si quis sumens contrariorum vnā disciplinam, sani & ægri alteram esse petat: aut si hoc petēs, in vniuersali oppositionem tentet sumere. Rursum, si quis petat contrarium ei, quod ex necessitate accidit per ea quæ posita sunt: et si quis ea quidē non sumat quæ opposita, at alia petat duo, ex quibus erit opposita contradictio.

L

M

81. Locus.
Declaratio.

Differt

82. Locus.
Declatio.

A Differt autem contraria sumere tantillū ab eo quod ē in principio: qm̄ huius quidem est peccatum ad cōclusionem (nam ad illam aspicientes, quod in principio est dicimus petere) cōtraria aut sunt in propositionibus, eo q̄ ipsæ aliquo modo se habēt adinuicem. Ad gymnasiā autem & exercitationē talium orationum primū quidem conuere assuescere oportet orōnes. Sic enim & ad id, quod dicitur,

B copiosius nos habebimus, & in pauciā, plures sciē⁹ orationes: nam conuere est transuentionem cōclusionem cum reliquis interrogationib⁹ interimere vnū quippiam eorū quæ dicta sunt: necesse est enim, si conclusio nō est, vnam aliquā interimere propositionem, si quidem omnib⁹ positis necesse erat cōclusionē esse. Ad omnem autem positionem & quod sic, & quod nō sic argumentum considerandum, & cū inueneris, solutionē statim quærēdum. Sic enim simul

C accidet & ad interrogādum, & ad respondendum exerceri: & si ad nullum aliū habemus, apud nos ipsos sensim cōparanda sunt quæ attinent ad ipsam positionem argumenta: nam id ad cogendum multam copiam præbet, & ad redarguēdum magnū habet adiumentū, quando quis promptus est argumentari, & q̄ sic & q̄ non sic: nam ad contraria accidit facere obseruationem, & ad cognitionē, & ea

(quæ secundum philosophiam **D** est) peritiā posse conspiciere, et conspexisse quæ ab vtraq; accidunt suppositione, nō paruum instrumentum: reliquum enim horū, recte eligere alterū: oportet autem ad id, quod tale est, eē bono ingenio: & hoc est secundum veritatē bonum ingeniū, posse bene eligere verum, & dif fugere falsum: quod q̄ nati sunt bene, possunt probe facere: nam qui amant, & qui odiunt, quod profertur facile discernunt optimum. Et ad ea, quæ sæpissime **E** incidunt problemata, scire oportet orationes, & id maxime de primis positionib⁹. Nam in his fastidiunt sæpe qui respondent.

Amplius, terminorum copiosos esse oportet, & probabiliū, & primorū se habere prōptos: nam per hæc fiunt syllogismi.

Tentandum autē & eā, in quæ sæpissime **F** incidunt disputationes, tenere. Nam quemadmodū in Geometria ante opus est circa elementa exercitatum esse, & i numeris circa capitales prompte se habere, & multum refert ad hoc, & alium numerum cognoscere multiplicatum. similiter quoq; & in orationib⁹ promptum esse ad principia, & propositiones memoria scire oportet: nam perinde ac in memoriæ sensorio solum loci positi statim faciunt ipsas res memorare: & hæc faciunt ad ratiocinandum promptiorē, eo q̄ ad determinatas illas inspiciat fm̄ numerum.

Propo-

E
84. Locus.
Declatio.

85. Locus.
Declatio.

86. Locus.
Declatio.

Topîcorum

G Propositionemq; eodem magis
87. Locus
Declatio. q; positionē in memoria ponen-
88. Locus
Declatio. dum. Nam principiorū & sup-
positionū copiosum esse medio-
criter, difficile. Amplius, ora-
tionem vnā plures facere assue-
scendū, uelut n̄, qui occultissime
abscondunt. Tale aut̄ erit si quis
quā plurimū abscedat ab affi-
nitate eorum, de quibus est ora-
tio: erunt aut̄ potiores orationū
vniuersales maxime, quæ id pa-
ti possint, ut qm̄ non est vna plu-
riū disciplina: sic enim & in n̄s,

H quæ sunt ad aliquid, & in con-

tet aut̄ & reminisci vniuersales
facere orationes, tametsi fuerit
disputans particulariter. Sic enī
& plures licebit vnā facere: si-
militer autem et apud Rethores
in enthymematibus. Eundem
aut̄ q; maxime fugere, cōtra vni-
uersale ferre syllogismos. Et sem-
per oportet considerare oratio-
nes, si in pluribus communibus
disputantur. Nam omnes par-
ticulares in vniuersali disputatę
sunt, & inest in particularibus
ei⁹, quod est vniuersale, demon-
stratio, eo q; non est syllogizare
quicquā sine vniuersali. Exer-
citatio autem faciendā, inducti-
uarum quidem ad rudem, syllo-
gisticarum autem ad expertū.

Et tentandum accipere ab n̄s
quidem, qui in syllogismis triti
sunt, ppōnes, ab n̄s vero, qui in
inductionibus, similitudines: in
hoc enim vtriq; exercitati sunt.
Omnino autem exercitationis

gratia disceptantibus tentandū **K**
afferre aut syllm̄ de aliquo, aut
propositionem, aut solutionem,
aut instantiā, siue recte quis di-
cat, siue perperam, vel ipse, vel
alter, & ad quippiā vterq;. Ex
his enim facultas, exercitatio au-
tem facultatis gratia. Et maxi-
me circa ppōnes, & instantias:
est enim, vt simpliciter dicam,
dialecticus, propositivus, & in-
stantius: est autem proponere
quidem, vnum facere quæ sunt
plura. Oportet enim vnum om-
nino sumere ad quod est oratio: **L**
instare autem quod vnum est,
facere plura: nā aut diuidit, aut
interimit: hoc quidē dans, illud
aut̄ non dans, eorum quæ pro-
posita sunt. Non est autē cum
omni disputandum, neq; cōtra
quemlibet exercitādum. Nam
necesse ad aliquos, prauas fieri
orationes: ab eo enim qui oīno
tentat apparere, diffugiendum:
iustum autem omnino tentare
syllb̄ cōcludere, veritamen nō
pulchrum, eo q; non oportet ad
uersus quoslibet facile consiste-
re, quando quidē necesse est par-
uiloquium inde emergere: nam
qui exercitati sunt, non possunt
abstinere à disputatione, sine al-
tercatione. Oportet autem &
factas habere oratiōes ad huius-
modi problemata, in quibus cū
paucissimorum copia eas ad q;
plurima vtilēs habeam⁹, ille ve-
ro sunt vniuersales, & ad quas
in promptu quippiam adinue-
nire difficile est.

Sermo

A Sermo de præceptis communibus interroganti & respondenti. Cap. 4.

R Eliquum nobis est oratione ferre de illis, quæ ambos, scilicet & interrogantem & respondentem includunt. Et hæc quidem præcepta vtilia sunt vni trium rerum: quarum una est, ne remittat vis faciendi vehementiorem orationem de vna eadem positione, aliquam secundum modum interrogationis, & aliquam secundum modum responsionis: secunda autem est, ut acquiritur vis festinandi circa syllogismi artem, aut cum interrogatione, aut cum obuiatione: & tertia est vis, cuius conditio

B nis est agere has duas operationes, & hæc quidem vis est viri habentis artem dialecticam. Et de illis est, ut vir assuescat reductionem syllogismorum, de qua elocutum est in 2. Priorum Analyticorum, scilicet quod sumamus oppositum conclusionis, & connectamus ei alteram duarum præmissarum syllogismi, & concludatur per hoc contradictorium alterius præmissæ. Et hoc quidem utile sit respondenti, quia per ipsum constitueret syllogismi præmissas, quas interrogauerat ipse interrogans: hoc autem contingit, quando hoc opus utile sit interroganti, quando destrueret positionem secundum modum inpositi, & per hoc opus quod posset proficere de vna eadem re plures syllogismos: aliquam enim caperemus contradictorium conclusionis, & aliquam ipsum contrarium, & utrumque ipsum connectemus ipsi minori, & aliquam maiori, & constitueremus ex hoc quatuor syllogismos. Oportet autem, quando sumimus oppositum conclusionis, & ei connectimus alteram duarum præmissarum, quod constet nobis altera præmissa: quia, quando sunt præmissæ, est conclusio, & quando aufertur conclusio, auferuntur amba præmissæ, aut altera earum, & hoc est notum per id quod dicitur de antecedente & consequente in syllogismo conditionali. Et de illis est, quia per hoc præuenit quibus omni positioni cum syllogismo qui illam destruat, & dum id inuenerit destrueret suarum præmissarum destructionem, quando enim quis præuenit singulis quæ sitis, & ea consideraueit, aut ipsam secundum se, aut cum alio, sit ei vis discernendi elocutionem de illis secundum modum interrogationis, aut secundum modum responsionis. Interrogando quidem cognitione syllogismi, & respondendo cognitione obuiationis suarum præmissarum.

C Et de illis est, quod in vna eadem positione querat syllogismum, qui eam construat, & syllogismum, qui eam destruat. Deinde ratiocinabitur de præmissis duorum syllogismorum, quæ illarum sit falsa, & quæ illarum sit vera, & quæ illarum sit satis vulgata, & quæ sit parum vulgata. Et si fuerit interrogans, iam nouisset syllogismum, qui destrueret hoc positum, & fortasse illud permisceret præmissis, quæ ipsum constitueret, aut quæ ipsum destruerent cum ipsa interrogatione, & abscondet per hanc rem ab ipso respondente. Si autem fuerit respondens, sciret præmissas, quæ illud destruerent, & caueret eas. Ait Aristoteles. Et hæc quidem vis non est minima, facit enim dialecticum adipisci potestatem ad interrogationem, & ad responsionem, & viro demonstratiuo utilis est multis modis. Quorum vnus est, quia quando apud illum fuerint duo syllogismi de aliquo posito, quorum vnus illud constitueret, & alter ipsum destrueret, non euadit quin illorum duorum syllogismorum alter sit verus, & alter falsus, aut ambo

D conclusio, & quando aufertur conclusio, auferuntur amba præmissæ, aut altera earum, & hoc est notum per id quod dicitur de antecedente & consequente in syllogismo conditionali. Et de illis est, quia per hoc præuenit quibus omni positioni cum syllogismo qui illam destruat, & dum id inuenerit destrueret suarum præmissarum destructionem, quando enim quis præuenit singulis quæ sitis, & ea consideraueit, aut ipsam secundum se, aut cum alio, sit ei vis discernendi elocutionem de illis secundum modum interrogationis, aut secundum modum responsionis. Interrogando quidem cognitione syllogismi, & respondendo cognitione obuiationis suarum præmissarum.

E Et de illis est, quod in vna eadem positione querat syllogismum, qui eam construat, & syllogismum, qui eam destruat. Deinde ratiocinabitur de præmissis duorum syllogismorum, quæ illarum sit falsa, & quæ illarum sit vera, & quæ illarum sit satis vulgata, & quæ sit parum vulgata. Et si fuerit interrogans, iam nouisset syllogismum, qui destrueret hoc positum, & fortasse illud permisceret præmissis, quæ ipsum constitueret, aut quæ ipsum destruerent cum ipsa interrogatione, & abscondet per hanc rem ab ipso respondente. Si autem fuerit respondens, sciret præmissas, quæ illud destruerent, & caueret eas. Ait Aristoteles. Et hæc quidem vis non est minima, facit enim dialecticum adipisci potestatem ad interrogationem, & ad responsionem, & viro demonstratiuo utilis est multis modis. Quorum vnus est, quia quando apud illum fuerint duo syllogismi de aliquo posito, quorum vnus illud constitueret, & alter ipsum destrueret, non euadit quin illorum duorum syllogismorum alter sit verus, & alter falsus, aut ambo

Log. cum conclusionem. Auer. S. sint

Topicorum

G sunt simul veri, aut si? falsi, sed duobus diuersis modis. Si vn^o fuerit mendax & alter verax, immitteretur veraci, si aut fuerint ambo simul veraces, aut simul mendaces duobus modis, facile erit ei intelligere modum, quo vterq; illorum sit verax, & modum, quo sit mendax. Et hic modus procedendi est viti boni ingenij, & præstantium potentiarū. Et hi sunt, quorū moris est diligere præstantiorē rem alterius duorum oppositorum. Hōies autē circa hoc sunt triū specierum, quidam eorum sunt qui semper præligunt præstantius duorū oppositorū, & hi quidē sunt sapiētes, Et quidam sunt, apud quos æquales sunt res bonæ & malæ, & hi sunt naturaliter dialectici, & ipsoꝝ quidam sunt qui diligunt duorum oppositorum deterius, & hi sunt nāst sophistæ, & quidā ipsorum sunt, qui amāt eis esse fm hanc artē syllos idoneos interrogationibus vulgarib⁹, de quibus difficile est eloqui in cōstructione aut destructione: & hæc sunt triū specierum: quatū vna est, q̄ fiat de his, de quibus vulgus gloriatur considerate, & difficile fiat mutuo de illis interloqui, præter q̄ maiori parti ipsius vulgi sit maior inclinatio ad alterū duorum oppositorū, prout est dicere, an speculatio cū tolerātia sit præstantior diuitijs cū voluptate: scunda autē spēs est q̄ sit maiori parti ipsius vulgi maior inclinatio ad alterum duorū oppositorū, prout est dicere, an diuitiæ cum virtutis priuatione præligendæ sunt paupertate cum virtute: tertia species est rerū, quibus adipiscetur vit quispiā ne fas apud vulgus de vtrius duorum oppositorum respondeat, prout dicimus, cui dignius est credere magi-

stro, an patri: præcepit autē de talibus **K** interrogationibus, q̄ ad illas sint dialectico syllos idonei ob difficultatem syllogismi ad illas. Difficile nāq; est ostendere mentem de re, de qua vulgus nullam habeat opinionē, & silr ad cuius oppositum magis inclinat vulgus, & hoc magis ē id de quo euenit controuersia per vtrius duorum oppositorū respondens responderit, prout dicim⁹, deceat ne parentibus an legi credere: Et de illis est, q̄ reminiscatur definitionum rerum, quarum habitudo ad artes est habitudo principiorū & subiectionum, prout est definitio materiæ & forme **L** in scia Naturali, & definitio boni & mali in scia Morali, & pūcti & lineæ & superficie & corpis in Geometria. Et q̄ expedit ei q̄ sint apud illum de definitionibus harū rerū, sunt definitiones diuulgatæ. Et de illis est, q̄ sint apud eū prompta loca prædicta in prædictis orationibus, & p̄cipue loca quæ rem cōstruūt aut destruūt simplr, & vt vniuersalius inquā res, quæ in artib⁹ sunt vt subiectiones & elementa & principia ad reliqua, ex quib⁹ singulæ artes adipiscunt⁹. Sicut enim Arithmeticus adipiscit⁹ potestatem mutuo ducēdi numeros, qñ p̄posuerit & scierit ducē primos numeros, quod notificat in caplo ductus, sic res est in Dialectico: euenit enim ei interlocutio de quocūq; voluerit, qñ fuerint apud eū præmissæ & regulæ, quarum consuetudinis est fieri in singulis positus, quod posuit fuerit idoneum curare res vniuersales, quibus vtatur in acquirendo res vses proximas rebus intentis particularebus: vniuersalib⁹ nanq; maxime vniuersalitatis non opinaretur aliquam rem, neq; ex illis adipisceret aliquā

A aliqua rem festinanter, immo si ex illis opinio procederet ad ipsum particulare, esset finis quidam speciem accidentis, & quasi ad illud procederet, non artificialiter, sed quouis modo contingeret. Exempli gratia, quia non debet sustinere hanc positionem, scilicet omnium duarum rerum diner sarum, una ipsarum inest rei differenti a prima, sed sustineret vice illi hanc, quoniam autem fuerit unius duorum oppositorum aliqua dispositio, alteri opposito inest oppositum primae dispositionis, per opposita enim conuinceret contraria, & suas species, & potest ex illis constitui quae sita particularia, quae illis sustineat facile & cito. Et de illis est, quia consuevere faciunt ponere multas orationes unam orationem ascedendo ad vltimam, quod illa includeret, & ponere unam orationem plures orationes, illam partiendo ad particulares, quae ei subsunt. Quoniam enim interrogamus, iuuaremur ponendo multas res unam orationem, & recepissimus per hoc, quod vellemus admitti ab illo. Quando autem respondissimus, iuuaremur quoniam interrogaremur unam orationem multas orationes, & si inueniremus continere destructionem illius, quod posuimus sustentandam, non admitteremus illud, sin autem, illud admitterem. Et expedit hic quod consideremus vniuersalissimum quod possumus, hoc est, quoniam multas orationes ponimus unam orationem, hoc enim opere fit res vehementis occultationis ab ipso respondente. Et hoc est contra dispositionem vniuersalium, quae sint apud eum prompte ad faciendum syllogismos. Sunt enim quaedam vniuersales orationes, de quibus difficile fit respondenti intelligere, quae conclusio ex illis sequatur.

Exempli gratia, admittere quod scientia rerum, quae sunt maximae multitudinis, non sit una, quoniam enim hoc admisisset, iam admisisset illud in reatiuis, & contrariis, & in multis rebus. Et ideo expedit respondenti agere contra id, quod ageret interrogans, & aufugeret admittere res vltimas: quantum ei possibile fuerit. Et de illis, quod videtur eum eo qui sit modicum exercitatus in hac arte, aut qui passus fuerit defectum ingenij, ipsa inquisitione, & cum nimium exercitatus orationibus vniuersalibus. Exercitatus enim vehementius auscultat has orationes, adeo quod forsitan deducunt illud ad repellendum sententiam, prout fit de oratione Zenonis, quae contradicit motui, & oratione Melissi, quae contradicit multitudini, sicut spiritus priuata exercitio magis auscultat inquisitioni. Expedit itaque dialectico sumere primas inquisitiones a dignis inquisitione, & praemissas vniuersales a viris huius speciei.

Harum autem rerum exercitium est, quod idoneum sit nobis operari omnes actus huius artis perfectissime, actus enim huius artis sunt syllogismus, aut sophistica litigatio, aut argumentum, aut contradictio, aut ficta inuentione interrogationis, an sit recta, aut non recta. Et si fuerit alterius harum duarum dispositionum, quae sit huius causa. & iam elocuti sumus de conditionibus, quibus fiant hi actus perfectissime. Syllogismus enim est operatio interrogantis ad destruendum positionem. Et sophistica est operatio respondentis, & syllogismus repulsus. Contradictio vero est actus respondentis, quoniam procurat constituere positionem, quia alicubi respondens procurat hoc. Aristoteli vero videtur, quod illius operatio prima intentione sit sustentare positionem

Topicorum

G solum, non ipsam cōstituere. Sicq; qñ respondens argumentum proferret ad cōstitutionē positionis, interrogantis actus esset cōtradictio per sylm, & cōtradictio fit de actibus interrogantis, lis autē & argumētum de actibus respondentis. Interrogationem autē & respōsionem benedicare, iam dictū est quo hoc fiat, assuescere autē intenditur ob has operationes, & per has operationes euenit consuetudo, videlicet sylm, & argumentum, qui inueniuntur per potestatem tradēdi multas res vnā.

H Et cōtradictio & litigatio inueniuntur in ponendo vnā rem multas, syllogismi enim & argumēti operatio contingit erit in inueniendo prēmīssam vlem, ambientē ipsum quēsitum, hoc autem non fit idoneum nisi sūm modum compositionis, & particularestradendo vnum. Exempli gratia, qñ proponimus cōmonstrare, q quorumlibet duorum contrariorum scientia sit vna in potentia, sūm modum compositionis est in oppositorum scientiam esse vnā, operatio vero litis & cōtradictionis fit in cognoscendo prēmīssam, quē veritati repugnat ob eius particularitatem, adeo q cōstituatur illius destructionem, & hoc est manifestū, ex quo est repugnans operationi cōstitui per sylm. Ait Arist. Non expedie p omnem rem vincere: & iā prēmīssum est, cur hoc nō oporteat, &

largit^r est huius causā, & dixit: & non est disputandum cum quouis hōie contigerit, necessitas enim cōduceret volentē contradicere, cuius homini contigerit, vt orationes quibus cum illo vteretur sint viles, & earum compositione adueniret malus habit^r, & mala dispositio ipsi dialectico. Si autem cōtingeret, q eius controuersia fuerit cum illo, qui inniteretur præualere & extorquerē, vt sunt sophistæ, iustum est in illum vti quibusuis speciebus orationum, quæ cōrigerint. Potius enim est hoc patefaciendo imbecillitatem suarū orationum, & illorum versutias, nisi quia vir dialecticus est, cuius intentio est consuescere exercitium, & debet fugere hanc speciem, quantum ei possibile fuerit, & debet esse parata apud eum, qñ cogeretur interloqui hac specie prēmīssarum, quæ sunt maximæ vniuersalitatis, talibus enī locis superare hanc speciem obmodicam ipsius sensibilitatem in illis, quæ ei subsunt hoc modo, præstantiusq, quā superare nominis equiuocatione, per hanc illam vel aliam regulam sophisticam.

Hæc itaq; est oratio de omnibus rebus, quas cōtinet hic tractatus breuiori & manifestiori modo, qui possibilibus fuit, & est vltimus tractatum huius Libri, ad Dei gloriam sempiternam. Amen.

*Librorum Octo Topicorum cum Auerrois
media Expositione Finis.*

ARISTOTELIS

ELENCHORVM

LIBER PRIMVS,

*Cum Auerrois Cordubensis media expositione,
Abramo de Balnes interprete.*

SVMMA LIBRI.

De intentione libri, & generibus disputationum: De Locis Sophisticarum in Dictione, & extra Dictionem redargutionum: De Causis deceptionum, captionum sophisticarum: De veris, & falsis redargutionibus: De interrogatione tentatiz, & quid inter Contentiosum, Sophisticumq; intersit: Demum de captionibus Nugationis, & Sollicitis, occultationeq; Sophistica contra moleste respondentes.

B Quid intendit, & aliquem syllogismum sophisticum esse. Cap. I. E

E Sophisticis sunt, illa non sunt quidem, appa-
rent autem s^m sensum: vt lichar
gyrina, & stannea, argentea, &
felle tincta, aurea: eodē autē mo-
do & syl^{ls}, & redargutio: hæc
quidē est, illa vero non est, appa-
ret autē propter imperitiam: nā
imperiti velut distantes, à longe
speculant. Nam syl^{ls} quidem
ex quibusdā est positus, vt colligamus
aliquid aliud ex necessitate ab ijs, quæ posita sunt p^{ea},
quæ posita sunt. Redargutio au-
tem syl^{ls} est, cum cōtradictione
cōclusionis: illi vero id quidem
non faciunt. Videntur autē ob
multas causas, quarum vnus lo-
cus aptissimus, & publicissim⁹
per nomina. Nam, quia fieri nō
potest vt res ipsas ferentes dispu-
temus, sed nominibus pro reb⁹,
vtimur signis: & quod accidit i
nominibus, in rebus quoq; arbi-
tratur

S iij tramur

Elenchorum

G tramur accidere:quemadmodū
 ſi, qui calculis ſupputant, id autē
 non eſt ſimile: nam nomina qui-
 dem finita ſunt, & orationū mul-
 titudo, res vero numero infinite
 ſunt: neceſſe eſt igitur plura ean-
 dem orationem, & nomen vnū
 ſignificare: quemadmodum igit
 & illi, qui non ſunt prompti cal-
 culos ſuſtinere, a ſcientibus deci-
 piuntur, eodem quoq; modo &
 in orationibus, qui nominū vir-
 tutis ſunt ignari, p̄ facile captio-
 nibus hallucinantur, & ipſi di-
 ſputantes, & alios audientes: ob
 hanc igitur cauſam, & eas, quæ
 dicēdæ ſunt, eſt ſyllis, & redargu-
 tio apparens, atq; non exiſtens.

Serm. de Intentione libri. Cap. 1.

I ntentio huius libri eſt
 loqui de ſophiſticis elen-
 chis, qui putant eſſe elen-
 chi veri, ſed ſunt parado-
 giſmi. Nos autem incipimus ſpecu-
 lationē huius, ex principiis notis ſe-
 cundum naturam in hoc genere. Et
 dicimus, q̄ per ſe notum eſt, q̄ ſyllo-
 giſmorum, quidam eſt vere ſyllogiſ-
 mus, quidam vero paralogiſmus, &
 putatur de eo q̄ ſit ſyllogiſm⁹ abſq;
 hoc q̄ ſit ita ſm̄ veritatem. Id autē,
 quod accidit ſyllogiſmo ex hoc, ſi-
 mile eſt ei, quod accidit reliquis reb⁹
 animatis & inanimatis. & hoc, quia
 ſicut hominum quidam eſt vere re-
 ligioſus, & eorū quidam eſt, qui pu-
 tatur eſſe religioſus, ipſe autem eſt
 hypocrita: & eorū quidam eſt vere
 pulcher, & eorum quidam eſt, qui
 putatur eſſe pulcher propter fucum
 & ornatum indumenti, vere autem
 non eſt pulcher: ac etiam ſicut ex ar-

gento & auro quoddam eſt argentū **K**
 aut aurum vere, & ex eis quoddam
 eſt, quod putatur eſſe aurum aut ar-
 gentū, ſic res ſe habet in ſyllogiſmis,
 Latet vero iſta ſpēs ſyllogiſmi, hoc
 eſt, qui putatur eſſe ſyllogiſmus, &
 non eſt ſyllogiſmus, cum, qui impe-
 ritus ē ſermonum, & aſſimilatur ei,
 qui ſpeculatur res à remotis. Iā autē
 verificauerunt ſyllogiſmum ſimpli-
 citer, q̄ ſit oratio, in qua quibuſdam
 rebus pluribus q̄ vna poſitis, neceſſe
 ſit vt ducatur quid diuerſum ab his,
 quæ poſita ſunt. Elenchus autem eſt
 ſyllogiſmus, ex quo ſequitur conclu-
 ſio, quæ eſt contradictoria conclu- **L**
 ſionis, quam poſuerat aduerſarius, &
 hoc eſt, quia, quando ſequit ex præ-
 miſſis, quas concederet aduerſarius,
 ſequeretur ex hoc q̄ eadē res ſit ita,
 & non ſit ita. Sophiſticus autē elen-
 chus eſt ſyllogiſmus, qui putat eſſe ta-
 lis denominationis abſq; hoc q̄ ita ſit.
 Iam accidit autem talis ſyllogiſmus
 propter cauſas, quarum poſtea me-
 muerim⁹. Faſoſiſſima autem iſta-
 rum cauſarum eſt, quæ accidit reb⁹
 propter dictiones, & hoc, q̄ ex quo
 non eſt diſceptatio niſi p̄ dictiones.
 conſtituerunt dictiones loco rerum,
 & ſimillimum eſt, quod accidit di- **M**
 ctionibus ei quod accidit rebus, ſicut
 quod accidit compoſito ex errore ſe-
 cundum numerum, quando conſti-
 tuerint articulum, qui eſt in digi-
 to, loco numeri, & putat q̄ id, quod
 accidit articulo digiti, ſit res quæ acci-
 deret numero. Accidit autem iſtud
 rebus cum dictionibus, quia impoſ-
 ſibile eſt, q̄ dictiones attribuantur
 æquales rebus, & numerentur ad ear-
 um numerationē, ex quo res ſunt
 quaſi infinite, dictiones autem ſunt
 finite. Si autem impoſitæ eſſent di-
 ctiones

Actiones significantes, res difficilis est, locutio autem de eis, aut reminiscen-
tia eorū vel impossibilis: & ideo co-
actus fuit impositor, q̄ imponeret
vnam dictionem significatē mul-
tas res: & sicut cōputatori, apud quē
non est industria, quē vocatur proie-
ctio numerorum, impossibile est q̄
constet ei conuenienter error inter-
rogationum numeralium, sic ille,
apud quem non est notitia natura-
rum dictionum, dignus est errare, si
loqueretur de aliqua re, aut audiret
eam etiā, & propter hanc causam
& propter alias causas etiā accidit,
B q̄ syllogism⁹, & sophistice elēchus
sūt res inuenta naturaliter.

De generibus disputationum. Cap. 1.

Quoniam autem quibus-
dam magis operē preciiū
est videri esse sapientes,
q̄ esse & non videri (est enim so-
phistice, apparens sapientia, non
existens autem: & Sophista pe-
cuniarū aucupator ab apparēte
sapientia, & non existente:) ma-
nifestum profecto est, quoniam
necessarium est illis & sapientis
opus videri facere magis, quā
facere, & nō videri. Est autem
(vt vnum ad vnum dicamus) in
vnoquoq̄ opus sapientis, non
mentiri quidē ipsum de quibus
nouit, mentientem autem mani-
festare posse. Hæc autem sunt,
hoc quidem in eo q̄ potest dare
orationem, illud autem in eo q̄
sumere. Necessē est igitur illos,
qui volunt sophistice agere, di-
ctarū orationū genus quærere.
Operæ enim precium est eis: nā

huiusmodi potestas faciet vide-
Dri sapientes, cuius sunt desiderii
habentes. Quod autem tale ora-
tionum genus est, & quod talem
appetunt potestare illi, quos vo-
camus sophistas, manifestū est.
Quot autem sunt species sophi-
sticarum orationum, & ex quot
numero potestas ea constat, &
quot partes contingit esse nego-
cij, & de alijs, quæ suffragantur
ad hanc artem, nunc dicamus.

Genera di-
sputatio-
num.

Sunt igitur ad disputandū, ora-
tionum genera quatuor: doctri-
nales, dialecticæ, tentatiuæ, con-
tentiosæ. Et doctrinales quidem
sunt, quæ ex proprijs principijs
cuiusq̄ disciplinæ, & non ex ijs,
quæ videntur respondentī colligunt:
nam oportet credere eum,
qui dicit. Dialecticæ autem, quæ
ex probabilibus collectiuæ sunt
contradictionum. Tentatiuæ ve-
ro, quæ ex ijs colligunt, quæ vi-
dentur respondentī, & quæ ne-
cessarium est eum scire qui simu-
lat se habere scientiam, quomo-
do determinandum est in alijs.
Porro contentiosæ, quæ sunt ex
Fijs, quæ apparent probabilia, ap-
parentes syllogisticę. De demon-
stratiuis autem in Analiticis di-
ctum est: de dialecticis vero, &
tentatiuis, & in alijs: de alterca-
torijs autem & contentiosis nūc
dicendum.

Sermo de generibus disputationum.

Cap. 2.

Et ex quo quamplures homines
etiam volūt denominari p̄ scien-
tiam & exaltari & gloriari gloria
S iiii magna

C
Sapientis of-
ficia duo.

Elenchorum

G magna sine labore & fastidio, aut absq; hoc q; sint digni, ideo, qñ fuerint ex his, quibus possibile est addiscere scientiã, fuit hoc causa, q; cõstitueretur hoc genus sermonis multis hominibus, & obtinent se eo, & putent esse sapiẽtes absq; q; ita sint in veritate, & ideo nuncupantur noĩe scientiã corruptã: & est, quod intẽdimus noĩe falsã & sophistarĩ fm idioma gr̃corũ. Manifestum autẽ est, q; solertia istorũ est, q; putet de eis q; ipsi faciãt opus sapientũ, absq; q; faciant, sicut sunt opera eorũ. Veri sapientis autẽ opus est, q; qñ loquitur

H dicat verum, & qñ audiuerit verbũ ab alio, ab eo discernat falsum à vero, & concedat ipsum, & istã duẽ cõditiones sunt, quã inueniuntur sapienti: quarũ vna est in quantum loquitur, & altera in quantum audit necessariũ. Et procurauerunt sophistę inquisitionẽ istius generis locutionis, quia p istam scientiã possunt videri, q; sint sapiẽtes absq; q; ita sint, nisi fm suum appetitũ. Quod autẽ hoc genus verborũ sit res, quã inuenitur, est p se notum. Id autẽ, de quo perscrutatur de eo, est, quotuplex sit iste sermo sophisticus, & quot reb⁹

I proueniat hic habitus, & vlt quot sint partes istius artis, & de illis reb⁹, quib⁹ est ista ars, & hoc est, quod intenderat perscrutari hic. Dicimus autẽ, q; genera orationum artificiale, quã possunt sermone doceri, sint quatuor genera, quarũ vna est oratio demonstratiua, secunda est oratio topica, tertia est oratio rethorica, quarta ē oratio sophistica. Ista autẽ oratio, qñ vtenseã, assimilata sapientibus, appropriat hoc nomine, qñ autẽ assimilatur topicis, vocat litigiosa. Oratio autẽ demonstratiua

est illa, quã fit ex principijs primis proprijs cuiq; doctrinã, quã sunt inter doctore, & discipulum, cuius semita est q; recipiat, quod lagie ei doctor, nisi cogitet id, quo destruat sermo doctoris, sicut faciunt sophistę. Topica autẽ oratio est, quã congeritur ex principijs famolis probabilibus apud oēs aut plures collectiua contradictionum. Oratio autẽ rethorica est, quã fit ex principijs cogitatis, quã sunt fm initium cogitationis. Oratio autẽ litigiosa est, quã putat q; sit topica ex principijs probabilibus absq; q; sint hmõĩ secundum veritatẽ. De oratione vero demonstratiua iã dictum est in libro Poste. sicq; de topica dictũ est in libro Topicorũ, & de rethorica in libro Rethoricorũ. Illa autẽ, de qua sit sermo, quã oratio litigiosa est, vocatur sophistica: loquemur autẽ primò de intentionibus istius orationis.

*Fines Sophistę, & loci sophistici in
Dictione. Cap. 3.*

Primum igitur sumẽdum est quot coniectant qui in orationibus decertant, & coaltercãtur. sunt autẽ hę quinque numero: redargutio, falsum, inopinabile, solcẽcismus, & quintum, quod est facere nugari eũ, qui condisputat: hoc autẽ est frequenter cogere idem dicere, aut quod non est, sed quod apparet quodq; esse horum. Nam maxime volũt apparere redarguere: fm autem, falsum aliquid monstrare: tertium vero, ad hoc quod est inopinabile ducere: quartũ, solcẽcismo vti facere: hoc autẽ est facere fm locutionẽ barbari facere

ne locis
indictio-
ne, & pri-
mo de æ-
quiucatio-
ne.

A ex oratione respondentem. Vlti-
mum autem, idem frequenter
dicere. Modi autē redarguendi
sunt duo: nā alij quidē sunt pro-
pter dictionem, alij vero extra
dictionem. Sunt autem ea qui-
dem, quæ propter dictionem fa-
ciunt phantasiā, sex numero:
hæc quidem sunt, æquiucatio,
amphibolia, cōpositio, diuisio,
accētus, & figura dictionis. Hu-
ius autē fides, & ea quæ est per
inductionem, & syllogismus: &
si qua sumatur alia, & quod toti-
B dem modis, si eisdē nominibus,
& eisdem orationibus, nō idem
significamus. Sunt autem pro-
pter æquiucationem huiusmo-
di orationes, vt quæ discunt scien-
tes: nam ea, quæ memoriæ pro-
dita sunt, discunt grammatici.
Discere enim æquiucōū est ad
intelligere eum, qui vtitur disci-
plina: & ad accipere disciplinā.
Ea rursus, quæ mala bona sunt:
mala autem expediunt, Duplex
enim expediens est, & necessari-
um, quod accidit plerunque in
C malis (est enim quoddam malū,
necessariū) & bona cumque expe-
dientia dicimus esse. Amplius
autem, eundem sedere, & stare,
& ægrotare, & sanū esse: nā qui
surgebat stat, & qui sanabatur,
sanus est surgebat autē sedens, et
sanabatur ægrotans: ægrotantē
enim quālibet facere, aut pati
nō vnū significat, sed quandoq;
quidē qui nunc ægrotat, aut se-
det, quandoque autē qui ægro-
tabat prius: Verum tamen sana-

batur quidem ægrotans, cūm **D**
ægrotans: sanus est autem non
cūm ægrotans: sed ægrotans nō
nunc, sed prius. Propter autem
amphiboliam sunt orationes ta-
les: velle capere me pugnantes.
Et putasne quæ quis cognoscit,
id cognoscit? nam & cognosce-
tem significare hac oratione. Et
putas quæ quis videt, id videt?
videt autem columnam: quare
columna videt. Et putas quæ tu di-
cis esse, id tu dicis esse? dicis autē
lapidem esse: quare tu lapis, di-
cis esse: Et putas est silentia dice-
re? duplex enim est & id, silentia
dicere: hoc quidem eos, qui di-
cunt filere, illud autem ea, quæ
dicuntur. Sunt autem tres modi
fm æquiucationem, & amphi-
boliam: vnus quidem, quando
nomen, vel oratio plura signifi-
cat principaliter: vt aquila, vel
canis. Alius autem, quando soli-
ti sum⁹ sic dicere. Tertius vero,
quando compositum plura si-
gnificat, separatim vero simpli-
citer, vt scire literas: nam vtrun-
que fortasse vnū quidē signi-
ficat, & scire, & literæ: ambo autē
plura, aut literas ipsas scientiam
habere, aut literarū, alium. Am-
phibolia igitur, & æquiucatio
ppter hos modos sunt. Propter
cōpositionem verò huiusmodi
sunt: vt possibile est sedentē am-
bulare, & nō scribentem, scribe-
re: non enim idem significat, si
diuidens quis dicit, & compo-
nens, quod possibile est sedentē
ambulare, & nō scribentem scri-
bere:

De loco
ab Ani-
phibolia.

E

F

Elenchorum

G bere: & hoc identidem, si quis componat non scribentem scribere, significabit profecto, quod habet potestatem, vt non scribens scribat: si quis autem non componat, quoniam habet potestatem quando non scribit, vt scribat. Et discit nunc literas, si quis didicit quas scit. Amplius, quod vnum solum potest ferre, plura potest ferre. Propter vero diuisionem quod quinque sunt duo, & tria, paria, & imparia. Et quod maius, æquale: tantūdem

H enim est maius & adhuc amplius: nā eadem oratio diuisa, & cōposita non idem semper videbitur significare. Vt ego posui te seruū existentem liberū. Et hoc, quinquaginta virū, cētum heros liquit Achilles. Propter accētum autē in his, quæ sunt sine scriptura, nō facile dialecticis facere orationē: in scripturis autē

Cū poetā dicit, Homeriū intelligit, cū hic Aristoteli. carmina citat, verum quod ea nostris accētibus non accommodari queunt, interpretes pro illis Vergiliū, qui laudat, non est Homeri, carmina posuit.

I & poematibus magis. Vt & Poetam defendūt nōnulli aduersus redarguentes quasi hic absurde locutū. Nec gemere aëria cessabit turtur ab vlmo, quod pentemimeri vsus sit, & turture foemini. Soluunt enim id accentu: dicentes quod aëria accētum finalem longum habet, & nō ad turtur, sed ad vlmo, vt epithetū debet referri, & id de Niso, & Eurialo cū Rutulos vino, somnoque sepultos intellexissent:

Cætera per terras, omneis animali somno

Laxabant curas, & corda oblita laborum.

Talia igitur propter accētū sunt: **K** Quæ autē propter figuram dictionis sunt, accidunt, quando nō idem vt idem interpretatur, vt masculinū, foeminiū: vel foeminiū, masculinū: vel quod inter hæc est, alterum horum: vel rursus quale, quātū: vel quantum, quale: vel faciens, patiens: vel dispositum, facere: & alia, ceu diuisum est prius. Nam est aliquid, quod non est eorum quæ sunt facere, vt eorum quæ sunt facere, aliquid dictione significare, vt valere. Similiter figura dictionis dicitur ei, quod est secare, vel ædificare, quamuis illud quidē quale quid, & affectum quodāmodo significet, hæc vero facere aliquid: eodem autē modo & in cæteris, propter igitur dictionē redargutiones ex his existūt.

Sermo de quatuor generibus orationum, et de quinque intentionibus orationum Sophisticarum, et de fallacijs enemiētibus propter dictiones. Cap. 3.

D Icanius itaque, quod intētū huius generis locutionis est vna quæque intentionum: aut ad redarguendū loquētē, aut ad inferendū falsum, & re quæ est falsa secundum famosum: aut ad largiendū ei dubiū, quod inopinabile dicunt: aut ad ponendū ipsum secundum modū, quo ferat in locutionē falsū intellectū ab eo quē solœcismū appellat: aut ad ponendū ipsum nugā & excessum ex rebus, ex quibus sequitur falsitas intellecti ab eo secundum imaginationē: sicque istæ sunt quinque intentiones, quas intendunt sophistæ. Famosissima autē istarum quinque

A quinque intentionū & maxime in-
tēta apud eos est redargutio : rursus
sequitur ei falsum in loquētē: prae-
rea largio dubij, seu inopinabile:
deinde est occultatio sermonis, &
ferre ipsum ad falsum .i. ipse sollertis
mus, vltimus est illatio ad nugam &
locutio fm excessum . Redargutio-
nū autē & fallaciā quādam est pro-
pter dictiones ab extra, & quādam
est propter res . Illa autē, q̄ est, ppter
dictiones est sex specierum . Qua-
rū vna est æquiucatio dictionis le-
paratæ, secūda aut æquiucatio cō-
positionis, seu amphibologia. Ter-
Btia autē est, q̄ est fm cōpositionem.
Quarta, quæ est ppter diuisionem.
Quinta autē est æquiucatio figuræ
dictionū. Sexta autē pp accētum. Ista
aut diuisio notificatur per syllm &
inductionē . Exempli itaque æqui-
ucationis nominis separati est ser-
mo dicētis, addiscens est sciens, quia
addiscens scit, qui aut scit est sciens,
sicque addiscens est sciens . Modus
aut fallaciæ huius est, quia dictio sci
et, dicit pro tempore futuro & pro
tempore præsenti, verificat autē de
sciente pro præsenti, de addiscēti au-
tē pro futuro : sicque etiā est sermo
Cdicentis, aliquod malū expedit, ex-
pediēs autē est bonū, sicque quoddā
malū est bonū . Fallacia autē huius
est, quia nomen expedientis, qñ di-
cimus aliquod malū expedit, signifi-
cat id, quod significat nomē necessā-
riū, qñ aut dicimus, & expediēs est bo-
nū, significat id, q̄ significat eligen-
dū, & res cōueniens . Exemplum autē
æquiucationis compositionis est
quarūdā specierū, & hoc, quia iam
fit p prius & posterius . sicut qui di-
cit, nobilis est sciens, qñ intendit per
hoc, q̄ sciens sit nobilis, & putat pro

ritas nobilis, & posterioritas sciētis, **D**
quia p̄dicatū isti sermonis est sciēs,
& nobilis est subiectū, tā aut sit æq-
uocatio cōpositionis seu amphibol-
ogiæ pp reditū signi iter res plures
q̄: vna, sicut est dictū dicētis, q̄ scit
hō, est hō, homo aut scit lapidē, lapis
itaque scit . Accidit autē ista fallacia,
quia dictio scit, accidit de sciēte & de
scito, et sicut est sermo dicētis, q̄ dicit
hō q̄ sit, ita est, si aut hō dixerit sili-
cē, est igitur hō silex . Causa aut hu-
ius est, quia dictio est, aliquādo red-
dit ad hominē, & aliquādo reddit ad
sermonē . Iā aut sit æquiucatio pp
habitudinē, ac si diceret, gaudeo ver-
Eberatione Socratis, quia fert q̄ So-
crates sit verberās, aut verberatus . Et
aliquando fit per ablationē & defe-
ctū . exempli gratia, vt sermo dicentis,
qui nō ambulabit, poterit ambula-
re, & qui nō scribet poterit scribere,
& hoc est verū : quādo aut aufertur
dictio, poterit, & dicit, qui nō ambu-
labit ambulabit, & q̄ nō scribet scri-
bet, putaret q̄ qui non ambulat, sit
ambulās, & ignarus scripturæ sit scri-
bens: putat aut q̄ hoc sit in capitulo
diuisionis & compositionis, & hoc,
quia defectus est positio cōpositi di-
uisi . Exemplū vero locorū, quib⁹ sit **F**
æquiucatio pp diuisionē dictionis
cōpositæ, est, sicut quādo diceret, So-
crates est sciens medicinā, Socrates
itaque est sciens, & hoc, quia iā veri-
ficat de Socrate q̄ sit sciens medici-
nam, & non verificatur de eo q̄ sit
sciēs simpliter, hoc autem ita fuit,
quia nō sequit, q̄, quādo verificatur
sermo compositus de aliquate, q̄
eius partes verificent dinisæ de ista
re . Exemplū vero loci, qui est ex di-
uisione, est, quādo res, quæ prædican-
tur diuise de partib⁹ rei verificantur,
& de

Elenchorum

G & de tota re secundum sui totalitatem verificantur, quando autem componitur sibi inuicem falsificantur. Putaret autem sophista, quod, quando verificantur diuisa, sequatur, quod verificentur composita. Illud autem est contrarium primi loci. Exemplum autem eorum, quae verificantur de partibus rei diuisa, & non verificantur de toto coniuncta, est sermo dicentis, ipso rum quinque est par, & ipso rum quinque est impar, quinque itaque sunt par & impar simul: hoc autem est falsum, quia paritas & imparitas utraque earum verificatur de parte ipso rum quinque sine parte, de qua verificatur altera, quando autem praedicatur de toto esset falsum. Exemplum autem praedicatorum, quae verificantur diuisa de tota re, & non verificantur de ea coniuncta, est, sicut sermo dicentis, tu es seruus, & tu es meus: ergo tu es seruus meus: hoc autem est eorundem, quae iam falsificantur. Locus autem, qui est propter accentum, est sicut si variaretur substantia dictionis, & variaretur sensus illius, aut variaretur ex productione ad correptionem, aut ex gravitate in tenuitatem, aut ex continuatione in pausam, aut lateret eius substantia, vel permutaretur eius dictio: hoc autem possibile est in scriptura sine prolatione. Exemplum autem istorum sunt, quae dicuntur in idiomate arabico. Locus vero, qui est ex figura dictionum, est sicut si fiat modus dictionis masculinus modus dictionis femininus, aut modus dictionis passiuus modus dictionis actiuus, & putaretur quod masculinum sit femininum, & femininum masculinum, & passiuum actiuum: sicut est dictum arabum

passiuum calumniatum, loco casum niantis, & pulsatum loco pulsantis. Hi autem sunt elenchi, qui fiunt propter dictiones. Iam autem apparet quod sunt sex per viam diuisionis, & hoc, quia dictio fallit quando non corquatur rei, quando autem non corquatur rei, manifestum est, quod significat rem plusquam unam, quia non est impossibile quod significat hanc rem & rem additam ei ultra hanc rem, & rem subtractam ab ea, quando autem hoc ita fuerit, iam significat rem plusquam unam, aut per eius additionem ad eam ultra rem, aut per subtractionem ab ea, quando autem hoc ita fuerit, non euadit eius significatio rei plusquam unius: aut quod accipiatur diuisa, aut quod accipiatur coniuncta alij. Rursus, quando fuerit ex parte, quae est diuisa, non euadit ex reliqua trium diuisionum: aut quod sit ei propter eius primum modum impositum, & hoc est nomen aequiuocum: aut sit hoc propter additionem aut subtractionem eius litterarum, aut variationem ordinis earum: & illa est fallacia, quae accidit propter substantiam dictionum, & grauitatem & tenuitatem, & ceteras res, de quibus protrahitur usus idiomatum: quando autem hoc accidit ei, est, quia ipsa annectat alteri, non quia hoc accidat ipsimet compositioni, licet accidat ei ex varietate illarum a diuisione in compositionem, qui est locus diuisionis, aut ex compositione in diuisionem, qui est locus compositionis: quando autem per se notum fuerit, quod non sit hic diuisio consequens dictionem, quae significat plusquam rem unam, ex parte qua est fallens per se, non ex parte qua est fallens per accides, sicut est fallacia, quae accidit ex ea cum permutatione, hoc est, permutatione dictionis loco dictionis, est manifestum, quod loca fallentia ex dictionibus sunt ista sex.

De locis

▲ De locis redargutionū sophisticarum ex-
tradictionem. Cap. 4.

E Arum vero, quæ extra di-
ctionē sunt captionū, spe-
cies sunt septē. Vnā quidē
propter accidens: secūda autem
propter id, quod simpliciter, vel
non simpliciter, sed aliquo mo-
do, aut vbi, aut quando, aut ali-
quid dicit: tertia autē pp redar-
gutionis ignoratiā: quarta vero
propter cōsequens: quinta autē
propter id, qd est in principio
sumere: sexta propter id qd non
est causa, vt cām ponere: septi-
ma vero propter plures interro-
gationes vnā facere. Propter igi-
tur accidens captiones sunt, qñ
similiter quodcūq; existimabit
rei & accidenti inesse: nam, quia
multa eidē accidunt, non est ne-
cesse omnibus prædicatis & ei
de quo prædicantur, illa omnia
inesse: nā omnia sic erūt eadem,
quemadmodū sophistæ dicunt:
vt si Coriscus est alter ab homi-
ne, ipse est alter à se, est enim ho-
mo: aut si à Socrate alter, Socra-
tes autē homo, ab homine alter-
rū dicunt esse cōfessum, eo qd ac-
cidit (a quo dixit alterū esse) hūc
esse hominē. Propter id autem,
qd hoc quidem simpliciter, illud
autē aliquo modo, & nō præci-
pue, quādo quod in parte dicit,
vt simpliciter dictū sumitur: vt
si nō ens est opinabile, quod nō
ens est: nō. n. est idē esse quiduis,
& esse simpliciter. Aut rursus,
quoniam qd est nō est, si eorum
quæ sunt quippiam nō est, vt si

non est homo: nam nō idē est nō
esse quiduis, & nō esse simplici-
ter: apparet autē, ab quōd per quā
propinquum est dictione, & pa-
rū differat eē quiduis, ab eo qd
est esse, & nō esse quiduis ab eo
quod est non esse. Similiter autē
pp id, quod est aliquo modo, &
simpliciter: vt si Indus, cū sit to-
tus niger, albus est dentibus, al-
bus igitur & nō albus est. Aut si
ambo aliquo modo, quod simul
cōtraria inerunt: tale autē in qui-
busdam quidē, cuiuslibet facile est
cōsiderare. Vt si sumens Aethio-
pem nigrum esse, dētibus dicat
qd albus: si ergo ibi albus, qd ni-
ger, & nō niger, putabit dispu-
tasse syllogistice, cū perfecerit
interrogationē. In quibusdam
vero latet frequenter, in quibus-
cūq; cū aliquo modo dicat,
simpliciter videtur sequi: & in
quibuscūq; nō facile est conside-
rare, vtrum eorum præcipue sit
assignandum. Fit autē tale in qui-
buscūq; similiter sunt opposi-
ta: nā vident vt ambo, aut neu-
trum dandū esse simpliciter præ-
dicari: vt si dimidium quidē al-
bum. dimidiū vero nigrū, vtrū
album, an nigrum: Quæ autem
sunt propter id, quod non deter-
minat quid est syllogismus, aut
quid redargutio, fiunt propter
omissionē orationis. Nā redar-
gutio est contradictio vnus &
eiusdē, nō nominis, sed rei, & nō
minis nō synonymi, sed eiusdē
ex his, quæ data sunt ex neces-
sitate, non connumerato eo quod
erat

Redarga-
tio quid.

Elenchorum

Erat in principio, secundū idem. & ad idem, & similiter, & in eodē tempore. Hoc autem modo fieri potest, vt quis falsum dicat de aliquo: quidam autē omittentes aliquid corū, quæ dicta sunt, apparent redarguere: vt quod idem duplū & nō duplum: itam duo vnius quidem dupla, tria autem nō dupla. Aut si eiusdem idem duplū, & nō duplū, sed nō fm idem: nā fm longitudinem duplū, fm latitudinem non duplū. Aut si eiusdem, & fm idem, & similiter, sed nō simul: quare est apparens redargutio. Trahat autē aliquis hanc & in eas, quæ sunt pp̄ dictionē. Quæ autē propter id, quod in principio erat sumuntur, fiunt quidem sic & tot modis, quot modis cōtingit quod in principio est petere: videntur autem redarguere, eo qđ nō possit quis inspicere idem, et diuersum. Quæ vero propter cōsequens est redargutio, ideo est qđ putent cōverti consequentiā: nam, si cūm hoc est ex necessitate, illud sit: & cūm illud est, putant & alterum esse ex necessitate: vnde & quæ ob opinionem ex sensu sunt, deceptiones fiunt: nam sæpe esse mel, sel suspicati sunt, eo quod sequitur flauus color mel. Et quia accidit terram, pluuia madidā fieri, etiam si sit madida, opinantur pluuisse: id autem non necessarium est. In rethoricis quidē quæ fm signum fiunt demonstraciones, ex consequentibus sunt: nam volentes ostendere quod adulter, quod **K** consequens est, accipiunt, quod comptus, aut quod videtur noctu errabūdu: pluribus autem hæc quidem insunt, prædicatū tamen non ineſt. Similiter autē & in ratiocinatiuis: vt est Melisſi oratio, quod infinitū est vniuersum: sumens aut vniuersum ingeniū (nam ex nihilo nihil fieri) quod aut factum est ex principio fieri: si igitur nō factum est, principium non habet vniuersum, quare infinitum: non necesse est autem hoc accidere, non enim si omne quod factum est, **L** principium habet, etiam quicquid principium habet, factum est: quemadmodum neque si febriens calidus, etiā calidum necesse est febrile. Quæ vero propter nō causā, vt causam: cūm assumitur qđ nō causa est, tāquam propter illud fiat redargutio: accidit autem tale, ad impossibile syllogismus: necessarium enim est in his aliquid interimere ex his, quæ posita sint: si ergo enumeretur in necessariis interrogationibus ad id, ad qđ accidit impossibile, videbitur propter id sæpe fieri redargutio, vt qđ non est anima, & vita idem: nam si generatio corruptioni est cōtrarium, & alicui corruptioni erit quædā generatio cōtrariū: mors aut corruptio quædā, & contrariū vitæ, quare vita generatio, & viuere generari: hoc aut impossibile: non ergo idem anima & vita, Nequaquam collectum est

A est, nam accidit (tamen si quispiā nō idem dicat vitā & animam) impossibile: sed solū cōtrarium vitā quidē morti, cum sit corruptio, corruptioni autē generatio nem. Incollectiles igitur simpliciter nō sunt huiusmodi orationes, sed ad propositū incollectiles: & latet q̄lerum q̄ nō minus ipsos interrogātes quod tale est. Propter igitur consequens, & pp̄ non causam orationes huiusmodi sunt. Quæ aut̄ propter id, quod est duas intesrogationes vnā facere, quando latet plures esse, & perinde ac vna sit, asſignatur responsio vna. In aliquibus autē facile est videre q̄ plures, et quōd nō danda vna respōsio: vt vtrum terra mare est an cœlum: in aliquibus vero min⁹, & quasi vna sit, aut cōſtitetur (eo q̄ nequeunt respondere ad interrogatū) aut redargui videntur: vt putas hic & hic est homo: quare, cū aliquis percuſſerit hūc & hunc, percutiet hominem & non homines. Aut rurſum quorum hæc sunt quidem bona, illa aut̄ non bona: omnia hæc bona, an nō bona? nam vtrūvis dixerit, est quidē vt aut redargutio nē, aut falsum apparens videat̄ facere: nam dicere coeum, quæ nō sunt bona aliquid esse bonū, aut eorū, quæ bona sunt non bonū, falsum. Qñq̄ autem assumptis quibusdam, redargutio ēt fiet vera: vt si quis cōcedat similiter & vnū & plura dici albo, & nuda, & cæca: nam, si cæcū est q̄

Plures interrogatio
nes vt vna.

non habet visum, natum tñ habere, & cæca erunt quæ non habent visum, nata autē habere: quando igitur hoc quidem habet visum, illud autē nō habet, ambo erunt vel videntia, vel cæca: quod est impossibile.

Sermo de fallacijs ex rebus. Cap. 4.

Loca autē fallentia sunt septē loca, quorū Vnus est, q̄ currat id, q̄ ē accidēs, cursu eius q̄ est per se. Secundus autē est acceptio connexi, vt absoluti, seu fm̄ quid vt simplr, quādo acciperetur id, cuius semitæ est q̄ accipiatur connexum solum, ac si esset verū simpliciter, hoc est, id quod est connexum attributo. i. alicui attributo, aut quo ad tempus, aut quo ad locū, aut quo ad aliam speciem connexionum. Tertius autē est, qui accidit ex pauca notitia conditionum elenchi, & illatione oppositi eius, de cuius notitia & esse gloriatur aduersarius. Quartus autem est locus consequētis. Quint⁹ est prologus ad quæ sitū, seu petitio principij. Sextus est acceptio nō causæ, vt causæ. Septim⁹ est acceptio interrogationū pluriū, ac si esset interrogatio vna. Elenchi itaq̄, qui fiunt ex eo q̄ est per accidēs, sunt, qñ cōiugerit q̄ prædicetur aliqua res de re aliqua per se, & contigerit alteri illarū duarum rerū, aliqua dispositio per accidēs, quia putaretur q̄ id, quod est per accidēs, inueniatur alteri illarū duarum rerū per se. exempli grā, sermo dicentis, Socrates demonstratus est nō homo, & Socrates demonstratus est hō, sicq̄; hō non est homo, & hoc, quia prædicatio humanitatis de Socrate est p̄ se: accidit aut̄ huic ex parte, quæ est singularis, q̄ fuerit nō hō, quod est

Elenchorum

G est species & vñe: & putatur propter hoc, q̄ sequatur ex illo, q̄ hō sit non hō. exēplum huius etiā est, Socrates est nō Plato: Plato autē est homo, ergo Socrates est non homo. Fallacia autem, quæ accidit ex acceptione cōnexi absolute, i. fm quid, simpliciter eū, sicut si diceret quispiā, si quod est nō ens, esset opinabile, opinabile autē est ens, id itaque quod est non ens, est ens. Aut diceremus, si quod est ens est opinabile, opinabile autē est non ens, id itaque, quod est ens, est non ens. Hoc autē verificaretur, qñ cōnectitur, non qñ absoluit, &

H hoc, quia quod nō est ens extra cogitationem, est itaq; ens fm cogitationē, non simpliciter. Sicut etiā quod est ens fm cogitationē, esset nō ens extra cogitationem, non simpliciter, hoc est, q̄ verificetur res de illo simpliciter, & sequat̄ ex eo q̄ verificetur nō simpliciter, accidit autem fallacia in hoc loco, qñ accidit q̄ sit paucā & latens differētia inter absolutū & connexū: quanto autē dñā fuerit magis latēs, magis erit fallacia per illam, & difficilius constabit modus fallaciæ in ea, quāto vero euidentior fuerit, minus erit fallacia, & facilius

I constabit. Hoc autē variabitur fm materias, & in quibusdam locis pōt esse, q̄ cadat fallacia, cuius solutio nō sit facilis, in aliquibus autē locis accidit fallacia, cuius solutio sit facilis. Exēpli gratia, sermo dicētis, æthiops est niger, & æthiops est albus fm deus, æthiops itaque est albus & niger simul. Possibile enī esset quod accideret talibus fallacia in hoc, ex quo est latens varietas inter nigredinem æthiopis & albedinem eius dentiū, & ideo possibile est, q̄ homo admit

tat, q̄ æthiops sit niger, & admit

quod sit albus pp albedinē eius den

K tiū: hic autē nō est valde latens, ideo iam facilis est eius solutio pluribus hominibus. In aliquibus vero locis nō cadit per hoc fallacia propter cogitationē varietatis inter illa, sicut est sermo dicentis, æthiops est hō niger, homo autē est albus, quia non accidit ex hoc, quod homo niger sit albus, ex quo albus, & niger sunt due species hominis notæ: differentia autē inter eos est nota valde, & manifesta omnibus, & ideo possibile est vni, q̄ admittat q̄ homo æthiops sit niger, & q̄ homo sit albus, & possibile est q̄ admittat, q̄ æthiops sit niger, & albus fm eius dentes. Locus vero est, quo accidit fallacia propter ignorantia vnius conditionū elenchi. Hoc itaque accidit ex priuatione notitiæ conditionum syllogismi cōcludentis elenchum: testimonium autē est notitia conditionum cōtradictorij, & hoc, quia cōtradictoriū nō est q̄ cōtradicit fm dictionē solū, sed fm rē, hoc est, q̄ ipsa eadē res sit in enuntiatione affirmatiua, quæ ipsamet est res in enuntiatione negatiua, quæ opponit̄ illi omnibus modis. Fit autē hoc, qñ res prædicata in illis fuerit vna, aut subiectum vnū, aut reliquæ cōditiones eadē, quæ largiuntur in vna duarum enuntiationum oppositarum, sint ipsamet, quæ largiuntur in altera, ex tēpore, & loco, & modo, & cæteris, quæ dicta sunt in lib. Perihermenias. Iste autē locus est fallens, quia quidam hoīes visi sunt sibi, q̄, qñ cōtradixerint enuntiationi, q̄, argumētū est aduersarij, quod dimittant eā absque q̄ contradicant ei fm conditiones, quæ terminatæ sunt in eo, quod præmissum est, sicut poneret supponens

Affonens q̄ hoc sit duplum huius, & declarator declararet, q̄ non sit duplū, dicere aut̄ nostrū de eo, q̄ non sit duplum verificatur de eo modo alio à modo, quo verificaretur de eo, q̄ sit duplū, & agens hoc opinaretur, q̄ iā dimisisset, sicut verificaret, q̄ linea sit dupla lineæ ex parte longitudinis, & non dupla ex parte latitudinis, postq̄; linea est longitudo, cui nō est latitudo. Fallacia aut̄, quæ sit, accidit propter prolongū ad quē sitū primum seu petitionem principij. Accidit itaque tot modis, quot possibile est, q̄ accipiarur oppositū rei cū interrogatione, ac si esset nō suppositū. Intendo aut̄ per oppositū illorum, cuius intēditur destructio, & accidit in hoc elenchus, & hoc q̄n annecteretur ipsimet rei, sicut declaratū est de syllogismis, qui cōponūt ex oppositis. Ille autem est duarum specierum, prologus ad oppositum quæsitū, & ille est cuius meminit Arist. q̄ sit ille, quo ut plurimū accidit elenchus, & prologus ad ipsammet quæsitū. Iam aut̄ dictū est in libro Priorum de modis, quāt us possibile est q̄ accadat hoc accidens vere. De modis aut̄, quibus putatur, q̄ iam accadat hoc, & non accadat, dictum est in lib. Topicorum. Causa vero loci, quo accidit fallacia elenchi propter consequens, est putate cōuersam affirmatiuæ vniuersalis esse vsem. exempli grā, q̄n apud aliquem hoīem fuerit, q̄ oīs prægñatis venter sit tumēs, & oriat̄ in eius mente q̄ omnis tumens venter sit prægñās. Ex hoc aut̄ loco multoties accidit fallacia. sensui, adeo q̄ putat̄ de felle. v. g. q̄ sit mel pp̄ citritatem, quæ sentitur in vtriq̄, & putatur de terra humecta: q̄ pluerit in eā, quia locustū fuerat, q̄ terra, in quā pluerat, sit humecta: **D** hoc aut̄ nō est verū. Et ideo dicim⁹, q̄ nō cōcludit syl̄s ex duabus affirmatiuis in secūda figura. Syl̄s aut̄ signi, qui fit in Rhetorica, iam fit ex duabus affirmatiuis in figura secunda, q̄a tales syllogismi iam sunt in Rhetorica ex rebus, quæ consequuntur duabus extremitatibus, sicut q̄n intendit Rhetor declarare, q̄ iste sit adulter, & acceperit consequens adulterū, gratia exempli, qui est fucus aut error incessus nocturni, & diceret iste fucat̄, & adulter fucatur, ergo iste est adulter: hoc autem nō est verū: fucus enim inuenitur adultero, & nō adultero: sicq; etiam & error incessus nocturni. Et ex hoc loco errauit Melisius, q̄n dixit, q̄ totū nō habet principium, & hoc, quia inuenit verum, q̄ oēs generabile habet principiū, opinatus est, q̄ quicquid habet principium sit generabile, & ex quo opinatus est istud, verificatū est ei contrarium eius cōtradietori; quod est, q̄ quicquid nō est generabile, nō habet principium, mundus aut̄ nō est generabilis, ergo illud nō habet principium, & q̄ ipsum etiam sit infinitum, & nō q̄n omne generabile habet principiū, sequitur q̄ **F** omne habens principiū sit generabile, sicut q̄ si omnis febricitans sit calidus corpore, nō sequitur, q̄ omnis calid⁹ corpore sit febricitans. Locus aut̄, quo accidit elenchus fallens ex acceptione eius, quod non est causa conclusionis, q̄ sit causa, sit, quando in syllogismo accipitur præmissa cū præmissis, ex quibus sequitur cōclusio falsa: alter aut̄ putaret, q̄ conclusio sequeretur ex illa præmissa, hoc autem accidit in syllogismo ducte: ad impossibile, hoc est, syllogismo Log. cū cō. Auct. T con-

Elenchorum

Contradictionis, quia auferret partē præmissarum positarū in eo, inquā tū inferret falsum, accidit autē valde in eo q̄ ingrediat̄ præmissa, quam sophista intēderet destrūere cū summa præmissarū falsarum, ex quibus accidit ipsum falsum, Qñ autē acciderit, putat q̄ acciderit ex illa præmissa, in cuius destructione errauerūt, ipsum autē falsum sequitur nō ex illa præmissa, sed ex alia præmissarū falsarū, quas posuerat. Exēpli gratia, diceret quispiam, q̄ anima & vita nō sint vna res, quia si esset vna res, omnes species generationis essent cō-

Htrariæ omniū speciebus corruptionis, & singulis speciebus corruptionis essent singulæ species generationis, quæ eas appropriaret, quæ essent eis cōtrariæ, mors autem est corruptio quædam, sicque vita est generatio quædam, qñ autē vita erit generatio, vita est ei, quod fuit & perfectum est, generatio autē est eius qđ generatur. Illud itaque, quod generat, iā fuit, hoc autē est diuersum impossibile, ergo aīa & vita non sunt vna res, qm̄ hoc falsum sequitur ex hoc sermone, licet nulla suarum præmissarū supponat, q̄ aīa & nita sint vna

Ires: & ideo nō dicimus, q̄ nō sit illatiuus simpliciter, sed dicimus, q̄ nō sit illatiuus in comparatione ad id, quod intenderat cōcludere. In essentia autē istius exempli est fallacia quædam, sed non curamus de ea hic, & ideo hoc exemplū facit̄ errare multos. Fallacia autem, quæ accidit in eo ex loco cōsequentis, & ex acceptione eius, q̄ non est causa conclusionis, ac si sit causa sic. Fallacia vero, quæ accidit ex acceptione duarū interrogationū in vna interrogatione, accidit ex parte, quæ ferret duo re-

spōsa diuersa, quibus responderet vni k
co respōso. Accidit autē hęc fallacia, qñ accipit̄ loco vnus prædicati in enuntiatione plusq̄ vnū prædicatū, & loco vnus subiecti in enuntiatione plusq̄ vnum subiectū. Exēplum itaq; eius, quo accipiuntur loco vni? prædicati duo prædicata est sermo dicentis, terra est ex aliquare & aqua: iste. n. est duæ enuntiationes & duæ interrogationes, nō vna. Exemplū autē acceptionis duorum subiectōrū est sermo dicentis, hic & hic est hō: hic. n. sunt duæ enuntiationes, non vna enūtiatio. Quidam autē hōiū est, qui qñ interrogatus fuerit talibus interrogationibus pluribus, ac si essent vna interrogatio, forte cogitabit multiplicitatē, quæ est in interrogatione, & stabit, & pausabit. Forsitan autē responderet vnico respōso, & pueniet ei elenchus & falsum, sicut si dicerem, hic & hic est hō. Ille itaq; q̄ percussit hunc & hūc, percussit itaq; vnum hōem non duos hōes. Plurimū autē q̄ accidit fallacia fm̄ hūc locū est, qñ cōtingerit, q̄ prædicata rerū, de quibus interrogatur interrogatio, sint contraria, sicut in aggregato quarundam rerum sit bonum, & earum si aliquid, quod M
nō sit bonū, & interrogaret de oib⁹ ipsis vna interrogatione, an sit bonū, vel nō bonū: quæcunq; autē duarū respōsionū responderet esset fallacia, nisi diuideret aliquā rē in eas, & ferret respōsum de eis fm̄ numerū interrogationū, quæ sunt in eis, sicut si interrogaret ā fruitio sēnsibiliū & fruitio intelligibiliū sit bona, an nō bona? q̄ si diceret bona, erraretur, quia fruitiones sensatæ nō sunt bonæ. Si autē diceret malæ, erraretur, quia fruitiones intellectiue sunt bo-

næ,

A nā, & laudabiles. Qñ aut illarū pluriū rerū iudiciū fuerit vnū iudiciū, iste locus nō sit falsigraphus, & hoc, qñ iudiciū totius ex illis fuerit idē, qñ iudiciū vni⁹, qatūc interrogatio de oīb⁹ est, sicut interrogatio de vna earū, sicut diceret an hoc & hoc sit cecū, postq̃ cecitas fuit priuatio visus, vidēs aut non differt a vidēte, ex parte quā est vidēs, & in tali loco sit ex vna eadē enuntiatione respōsum enuntiationū pluriū: qñ aſt vnū eorū fuerit cecū, & alterū vidēs, imposibile est, q̃ respōsum sit vnum.

Omnes sophisticas redargutiones in ignorantiam redargutionis renouatum iri. Cap. 5.

A Ut igit sic diuidēdū appa-
rentes syllos, & redargu-
tiones: aut oēs reducēdū
ad redargutionis ignoratiā, n̄s,
qui hanc principū faciunt: fieri
enim pōt, vt omnes resoluamus
dictos modos ad redargutionis
definitionē. Primū quidē si in-
collectiles fuerint, oportet enim
ex n̄s, quæ posita sunt, accidere
conclusionē, & vt ita dicam, ex
necessitate, atq̃ nō apparere. De
C inde & fm partes definitionis:
nā earū, quæ sunt in dictione, hē
quidē sunt pp duplex, vt æqui-
uocatio, & oratio, & similis figu-
ra: cōsuetū. n. id oīa, vt & illud
quippiā significare. Cōpositio
aut, & diuisio, & accentus, eo q̃
nō eadē est oratio. aut nomē qd̃
differt: oportebat aut & id es-
se, quemadmodū & rē eandē, si
debebat redargutio, vel syllos
esse: vt si tunica, nō vestis syllo-
gizetur, sed tunica: nam verum

est & illud, sed nō syllogizatum **D**
est: sed adhuc interrogatione in-
diget, q̃ idem significat ad eum
qui quærit propter quid. Quæ
vero fm accidens, definito syllo-
gismo manifesta fiunt: nā eandē
definitionem oportet syllogismi
& redargutionis fieri, attamē et
& adiungere cōtradictionē: nā
redargutio syllos est contradi-
ctionis: si igit nō est syllos acci-
dētis, nō sit redargutio: nō enim
si cū hæc sint, necesse est illud es-
se, id aut est album esse propter
syllogismū: neq̃ si triagulus duo
bus rectis tres angulos habet
æquales & accidit ei figurā esse,
vel primū, vel principium, q̃ fi-
gura, vel primū, vel principū
tale est: nā nō quatenus figura,
vel primū, vel principium, sed
quatenus triangulus demonstratio
similiter & in alijs. Quare, si
redargutio syllos quidā, nō erit
quæ fm accidēs redargutio. Ve-
rū propter hoc & artifices et om-
nino sciētes ab insc̄js redarguū-
tur: nā fm accidens syllogismos
faciunt cōtra sapientes: qui ve-
ro nō possunt diuidere, aut inter-
rogati concedunt, aut cum non
dant, arbitrantur dedisse. Quæ
vero propter id q̃ aliquo mo-
do, & simpliciter, quoniam non
de eodem affirmatio & negatio
est: nā aliquo modo albi, aliquo
modo nō albū: & simpl. eiter al-
bi, simpliciter non albū, negatio
est: si igitur cū datur aliquo mo-
do esse albū, quis vt simpliciter
dictū accipit, non facit redargu-
tionem:
T ij

Elenchorum

Gtionem: apparet autem propter ignorantiam ipsius, quid est redargutio. Manifestissimæ autem ofum quæ prius dictæ sunt propter redargutionis definitionem, quare & sic nuncupatæ sunt: nā propter rationis omissionem phantasia fit, & diuisis hoc pacto, cōmune in oībus his ponendū est orationis omisio. Quæ vero, propter id quod sumitur, quod erat in principio, & non causa ut causa ponitur, manifestæ sunt per definitionem: nam oportet conclusionem accidere, eo quod hæc sunt, quod non erat in non causis: & rursus non connumerato eo quod erat in principio, quod non habent ex quæ sunt propter petitionem eius quod in principio. Quæ vero propter consequens particula sunt accidentis: nam consequens accidit: differt autem ab accidenti, quoniam accidens quidem est in vno solo sumere, ut idem esse flauum, & mel, & album, & cygnus: quod autem propter consequens, semper in pluribus: nam quæ vni & eidem sunt eadem, & sibi inuicem postulatur esse eadem: propter quod fit ea quæ propter cōsequens redargutio: est autem non omnino verum, ut si sit album sicut accidens: nam & nix & cygnus albo idem: aut rursus in Melisli oratione idem esse accipit factū esse, & principium habere, aut æqualia fieri, & eandem magnitudinem accipere. Quoniam enim principium habet quod factum est, & quod habet principium, factum esse postulat, tanquam ambo eadē sint, eo quod principium habent factū esse & finitū. Similiter autem & in ijs, quæ æqualia facta sunt, si eandem magnitudinem, & vnam sumentia æqualia fiunt: & quæ æqualia facta sunt, eandem & vnam magnitudinem sumunt: quare consequens sumit. quod igitur propter accidens redargutio, in ignorantia redargutionis est: manifestū, & quod ea, quæ est, est propter cōsequens: inspiciedū autem est id & alias. Quæ vero propter id, quod est plures interrogationem ut vnam facere, in eo sunt quod non enucleamus, siue non diuidimus propositionis orationem: nam propositio vni de vno est: nā idē terminus vni solius rei, & simpliciter rei: ut hominis: similiter autem & in alijs. Si igitur vna propositio est, quæ vni de vno postulat, & simpliciter erit propositio talis, interrogatio. Atqui quoniam syllogismus ex propositionibus est, redargutio autem syllogismus, & redargutio erit ex propositionibus: si igitur propositio vni de vno, manifestū quoniam & hæc in redargutionis ignorantia: nā apparet esse propositio, quæ non est propositio. si ita quæ dedit responsionem ut ad vnam interrogationem, erit redargutio, si autem non dederit, sed apparet, apparet redargutio. Quare, omnes loci cadunt in redargutionis ignorantiam: qui quidem dicti sunt propter dictionem, quia est apparens contradictio, quod

A quod erat proprium redargutionis, alij autem propter syllogismi terminum.

Sermo de reductione omnium specierum fallaciarum ad fallaciam elenchi.

Cap.

3.

I Sta autem loca, quæ narrauimus, licet numerus suorum modorum sit iste, cuius meminimus, omnia tamen reducuntur ad paucam notitiam elenchi, hoc est, latentiam alicuius rei conditionum elenchi, & hoc, quia ex quo elenchus verus est syllogismus inferens contradictorium conclusionis, quod notum est in ea, manifestum est, quod omnium istorum locorum fallacia apparet ex parte syllogismi simplicis, & ex partibus eius definitionis, & definitione contradictorii. ex definitione quidem syllogismi, quia iam dictum est de eo, quod sit sermo, in quo, quando positæ fuerint res plures quæ; una, sequitur ex illis aliquid aliud, quando autem hoc ita non fuerit, manifestum est, quod quando consequentia est, non est necessaria, sed est ex eis de quibus putatur quod sint necessariae, absque, quod ita sit ipse itaque; non est verus elenchus. Ex partibus autem eius definitionis est, quia iam res, quæ ponuntur in eo, sunt duæ præmissæ & tres termini, quæ conueniunt in uno termino, qui vocatur medius, sicque quando terminus medius non fuerit unus in eis, aut altera extremitatum non fuerit in conclusione, est manifestum quod non est syllogismus vere: sic etiam, quando altera extremitatum fuerit accepta secundum aliquam conditionem, quæ non fuerit accepta in conclusione: quando autem hoc ita fuerit, omnes fallaciæ, quæ fuerint propter æquiocationem nominis dictio-

num simplicium, & æquiocatione compositionis, & figuræ dictionum, reducuntur ad esse terminum medium non unum, in syllogismo autem esse unam extremitatum in præmissis aliam ab ea, quæ est in conclusione. Ille autem, qui sit ex diuisione & compositione, reducitur in acceptionem præmissarum secundum modum alium a modo, quo accipiuntur in conclusione, & non sunt unum numero, neque in syllogismo, neque in conclusione. Fallacia autem, quæ sit ex eo, quod est per accidens, reducitur ad latentiam alicuius conditionum syllogismi demonstratiui: & hoc, quia eius conditionis est, quod eius præmissæ sint necessariae & vniuersales. Id autem, quod est per accidens, non est necessarium, neque vniuersale. sed particulare, quia quando inuenitur aliqua res alba per accidens, non sequitur, quod quicquid sit huius rei, sit album, neque secundum modum, quo fuit, neque quando fuit, & vniuersaliter quando connecteret aliqua res cum aliqua re, non sequitur quod ista res sit connexa illi rei. exempli gratia, quia ex quo connectitur ipsi esse trianguli, quod sit figura, & quod sit habens lineas, & quod sit habens angulos æquales duobus rectis, non sequitur, quod quando inuenitur figura, quod sit habens lineas rectas, & quod ei anguli sint æquales duobus rectis: sic quando obseruaueris quod præmissæ sint per se, & quod sint præmissæ quæ sunt in syllogismo simpliciter solum secundum rem, quæ veniunt in termino medio secundum rem, non secundum dictionem, est manifestum, quod non accidit obseruatori neque cognoscenti in illo istud hic modus fallaciæ, hoc est, quod sit propter dictionem, aut propter id, quod est secundum accidens: & ideo iam possi-

T iij bile

Elenchorum

Gibile fuit, q̄ sciens aliquā rem fallat eum, qui nescit syllogismū: sicut sciens elenchū distinguens ista loca, quę narrauimus, dignior est, q̄ non erret quā sciens ea non distinguens ipsā, neque sentiens eorū distinctionem in istas partes. Fallacia autē, quę accidit propter acceptionem rei cōnexę vt absolute, id est fin quid vt simpliciter, reducitur ad paucā notitiam conditionum contradictorij, quia quod est album fm partem, nō est eius contradictoriū quod nō est albū simpliciter, sed putatur tale q̄ sit cōtradiatoriū propter paucā notitiam elenchi, & propter affinitatē differētię, quę est inter ea: plurimū autem, quod aduenit ex latētia cōditionū cōtradiatori, est q̄ appropriatur nomine elenchi, & est q̄ accipitur destruens oppositum conclusionis, id autē, quod nō est oppositū, & locus absoluti & connexi seu simpliciter, & fm quid ex ista parte est pars istius loci, sed ex parte qua accidit ex eo q̄ pręmissa sit accepta fm aliquem modū, qui nō est modus, quo accipitur in conclusione, est locus separatus per se. Et fallacia, quę ingreditur hanc partē, quę reducitur in latētiā elenchi, est, q̄ termini accepti in pręmissis sint ipsimet, qui accepti sunt in conclusione. Fallacia autem, quę est propter petitionem principij, & propter acceptionē non causę conclusionis vt causę, manifestum est, q̄ accidit ex latētia eius, quod est acceptum in definitione syllogismi. Petitio quidē principij accidit, quando latuerit, q̄ consequens sit alia res ā conclusione, & hoc, quia consequens in petitione est ipsamet pręmissa: & sic etiam acceptio vt causę eius, quod non est causa, sit illi, quem latuerit, q̄ cōsequens ex syllogismo sit necessario. Locus vero consequentis reducitur ad eū qui est fin accidens, & aliquo modo ingreditur sub eo, sed differentia inter ea est, quia hic est putare de vno q̄ sint plura. Elēpi gratia, quia ex quo accidit citrinitati demonstrat q̄ sit mel, putatur q̄ omne citrinum sit mel, hinc autē est putare de pluribus, q̄ sint vnū, & hoc, quia ex quo accidit scribenti, q̄ sit albus, putauerunt q̄ scribens sit albus, & ex hoc loco, hoc est, loco consequentis, putauit Melissus, q̄ omne habēs principium habeat generationem, quia ipse putauit, q̄ id, quod accidit illi, quod est generabile, accidit omni habenti principij, hoc est, q̄ sit generabile. Causa autē fallacię, quę accidit propter acceptionē pluriū interrogationū, vt vnā interrogationem, est latētia illius, quod dictum est in definitione cōtradiationis: ex quo cōuenit q̄ prędicatū in illis pręmissis sit vnū, & subiectum vnū, & q̄ vni affirmationi nō sit nisi vna negatio, nec vni negationi nisi vna affirmatio, quia quando fuerit vnū, contradictio sit vera, quādo autē putatur de eo q̄ sit vnū, & nō est vnū, eius elenchus est falsigraphus. Omnes itaque isti modi reducuntur ad paucitatem notitię elenchi: hic autē est syllogismus verus fm figurā cōcludens cōtradiatoriū rei, cuius destructio intenditur: sicq̄, quādo latebit aliqua res ex conditionibus syllogismi veri fm figuram, aut ex conditionibus contradictorij, accidunt ista loca fallētia. Sicq̄ iam declaratū est ex hoc, q̄ ista. 13. loca dictionalia & septem descripta reducuntur ad latētiā definitionis elenchi veri, aut partij eius definitio-

A definitionis, hoc est ad latetiam definitionis syllogismi, aut latetiam definitionis contradictorii, & q̄ quedam eorum sunt, quæ reducunt ad latetiam definitionis contradictorii, & quæ dā reducuntur ad latetiam definitionis syllogismi, & quedā eorū reducunt ad ambas res simul. Loca autē fallentia ex dictionibus cōueniunt, quia ipsa faciunt putare illū, qui nō est syllogismus, q̄ sit syllogismus.

Causæ deceptionum, captionum sophistarum. Cap. 6.

B Deceptio autem fit in hīs quidem, quæ propter æquiuocationē, & orationem, eo q̄ nō pōt quis diuidere id, q̄ multipliciter dicitur: nā quedam non est promptum diuidere, vt vnū, & ens, et idem. In hīs autē, quæ sunt propter compositionē, & diuisionē, eo quod nihil putatur differre cōposita & diuisa oratio, ceu euenit in plurimis. Similiter autē & in hīs quæ sunt propter accentū: non enim aliud videtur significare intēsa, & remissa oratio in aliquo, aut nō in pluribus. Earum vero, quæ sunt propter figuram ob similitudinē dictionis: difficile est enim diuidere, quæ similiter, & quæ aliter dicuntur: nam ferme qui hoc pōt facere in proximo est, vt videat verū: maxime autē sciet innuere, q̄ omne, q̄ de aliquo prædicat, arbitramur id ipsum aliquid esse, & vt vnū intelligimus: nā vnum, & substantiam maxime videtur se qui id, quod est aliquid, & ens. Quare in hīs, quæ sunt propter

dictionē, hic locus ponendus: pri-
mū quidem magis deceptio agnoscitur in hīs, qui cum alijs considerāt, quā qui per seipsos: nā ea, quæ cum alio est, cōsideratio per orationē est, quæ aut per seipsos, non minus per ipsam rem. Deinde & per seipsos decipi accidit, quādo in oratione facit cōsiderationē: præterea deceptio quidem ex similitudine, similitudo autē ex dictione. In hīs autē, quæ sunt propter accens, eo q̄ non potest diiudicare idem et diuersum, & vnum & multa: neque quibus prædicatorū omnia hæc & rei accidunt. Similiter autem & in hīs quæ propter consequens sunt: pars enim quedam accidentis, est consequens. Amplius & in multis apparer, & postulatur hoc pacto, si hoc ab illo non separatur, nec ab altero separatur alterū. In hīs verò quæ sunt propter omissionem orationis, & in hīs quæ sunt propter id q̄ aliquo modo & simpliciter, eo q̄ propter parum deceptio est. nā quasi nihil cōsignificet quid aut aliquo modo, aut simpliciter, aut alicubi, aut nunc, vniuersaliter concedimus. Similiter autem & in hīs, quæ quod in principio est sumunt, & in nō causis, & quæcūq̄ plures interrogationes vt vnam faciunt: in omnibus enim his est deceptio, ob id quod propter parum: nā nō exacte discernimus, neque propositionis, neq̄ syllogismi terminū, propter prædictam causam.

T iij Sermo

Elenchorum

G Sermo de rebus, quibus elenchi sunt deceptiui, et de elenchorum speciebus secundum illas. Cap. 6.

Causa aut fallacia, quæ sit propter æquiuocationem dictionum, est difficultas separationis rerum multarum, de quibus dicitur dictio una, & signanter per dictiones desperatas quod multiplicat esse rerum, in quas cadunt, & difficilis sit earum cognitio & separatio, sicut est separatio rerum in quas cadit nomen unius & entis. Causa aut fallacia, quæ accedit propter diuisionem dictionis, & eius compositionem, est pauca perceptio diuersitatis, quæ accedit significato dictionis, quando aliquando diuiditur, & de inde componitur nonnunquam, & sic etiam ipsi dictioni, quæ aduenit propter æquiuocationem figuræ, & diuersitatem dispositionis suarum literarum, & punctorum secundum suas significationes. Illæ autem, apud quæ est potestas cognoscendi fallacias, quæ sunt propter dictionem, proximus est, quod non erret in rebus nisi paucio errore, & hoc, quando festinat, & distinguit rem, de qua verificatur attributum, aut falsificat, quia putaret omnes illas res, quas significaret ista dictio, ac si essent sentiatæ apud eum, & demonstratæ, & festinaret, & determinaret secundum dispositionem, qua conueniret eis hoc attributum, determinatione conuenienti. exempli gratia, quando audiuerit quis, quod res sit ens unum, determinauit quod ista res sit singularis substantiæ demonstratæ, quia res & ens dicuntur de substantia demonstrata una secundum numerum, & ideo quod apparet nobis primo quod fallacia accadat nobis est propter dictiones, licet appareat etiam casus erroris propter res fallentes, quæ numeratæ sunt: & hoc, quia

causa erroris, qui sit propter controuersiam aduersarij, & auditum eius, est fallacia illorum locorum dictionaliu. Causa autem erroris, qui sit circa id, quod considerat homo in se, sunt illa descripta, licet accadat iam apud considerationem fallacia propter dictiones: & hoc, quando aliquis homo valde meditatatur, quod disputat secum ipse, sicut faceret cum illo cum quo litigat, & imaginatur dictiones cum rebus, & vniuersaliter causa fallacia in istis locis sunt premissæ cum pauca perceptione differentiarum, quæ sit inter quid sit diuisum, & quid sit idem. Sicque causa fallacie dictionum est difficultas distinctionis inter eas & inter res, & acceptio eius quod est diuisum, ac si esset idem. Et hæc eadem est causa fallacia eius, quod est secundum accidentes, & quod ille homo non distinguerit id, quod consequitur vllum prædicatum essentialium à rebus, quæ sunt per accidentem. Et hæc eadem causa accedit fallacia loci consequentis, quia hic locus, sicut diximus, ingreditur illam, quæ est accidentis, & est pars illius. Causa autem fallacia, quæ accedit propter absolutum & connexum, seu simpliciter & secundum quid, est, quod putetur quod diuersum sit idem: hoc autem accedit propter paucitatem dictionis, quæ fuerit iuxta ea. Sic etiam fallacia eius, cuius causa est petitio principij, & ea, cuius causa est acceptio eius quod non est causa ut causa. Causa autem eius, quæ est acceptio plurium interrogationum, ac si esset una, est paucitas perceptionis differentiarum, quæ est inter ea secundum se. Acceptio autem eius, quod non est causa, est, propter paucitatem dictionis inter illud & inter id, quod est causa vere. Causa autem petitionis principij est paucitas dictionis, quæ est ibi inter formam syllogismi, quo positum est ipsum quæsitum,

Alium, & inter verum syllogismum, ex quo eius forma, est forma syllogismi. Quando autem hoc ita fuerit, causa fallacia istorum locorum reducitur vlt in duas res, quarum vna est, quod putetur de eo, qui non est syllogismus, quod sit syllogismus propter paucam differentiam, quae est inter eos, & quod putetur de eo, quod non est contradictorium, quod sit contradictorium propter paucitatem differentiae, quae est inter ea: hoc autem accidit, quoniam non perficiuntur definitiones cuiusque eorum perfecti, neque subtiliter discernuntur, hoc **B** est syllogismus elenchus, quia, si declararet nobis ex quot causis sint syllogismi sophistici fallentes, hoc est, elenchus sophistici, neque de omni elenchus, qui putatur quod sit elenchus, esset contradictio, neque elenchus. Elenchi autem vlt non proportionari, sunt qui non proportionantur alicui arti artium demonstratarum, & sunt elenchi, de quibus putaret quod sint elenchi, ille qui non fuerit exercitatus in illis artibus, sicut elenchus artium demonstratarum sit elenchus verus non proportionatus, quoniam non proportionatur utitur ars Topica: fallentur autem in hoc genus sit proprium artis Topicae, hoc est, eo uti non proportionato: & hoc, quia haec ars utitur falso, quoniam fuerit famosum, & eo magis ex non proportionato. Sic etiam utitur elenchis falsis vniuersalibus, sicut artes demonstratae utuntur elenchis propriis. Differentia etiam inter hanc artem utitur elenchis vniuersalibus, & inter artem elenchi topicam uti eis est, quia ars tentatiua utitur hoc ad augendam intelligentiam & disciplinam, istius autem intentio est fallere. Sic haec ars est quodammodo pars artis topicae, & sicut elenchus, qui sit in redargutionibus

demonstratiuis ex praemissis veris non **D** proportionatis, est sophisticus, sic elenchus, qui sunt in arte topica ex praemissis, de quibus putatur, quod sint famosi, & non sunt famosi, sunt sophistici, licet sint veri. Elechi ergo sophistici sunt duo, quorum vnus est, qui putatur quod sit verus, & est falsus, secundus est, qui putatur, quod sit illius artis, & non est ita, siue fuerit falsus, siue fuerit verus. Postquam autem fuerit hoc declaratum, redeamus & dicamus, quod omnes syllogismi sophistici inferuntur ex istis locis, si haec loca fuerint omnes res fallentes, aut quidam eorum inferuntur ex his, si ista, quorum memini, non siue **E** rint omnes res fallentes. Iam autem apparet quod istae sint omnes res fallentes, ex eo quod iam declaratum est, quod omnes elenchi & contradictiones fallentes sint elenchorum & contradictionum, de quibus putatur, quod sint veri elenchi, & non sunt veri, quia deficit eis aliqua parua res ex definitionibus elenchorum verorum. Quando autem res ita fuerit, sequitur quod numerus specierum elenchorum non verorum sit numerus specierum defectus ingredientis elenchos veros, & sequitur, quod numerus defectus ingredientis finem eorum partes, hoc est in partes elenchorum verorum, sit finem numerum partium illorum. Ex quo iam declaratum est, quod elenchus verus est syllogismus concludens contradictorium rei, quare nota fuerit finem esse, & declaratum est, quod iste elenchus est verus, quoniam fuerint in eo tres conditiones, quarum vna est, quod sit verus finem figuram, & secunda quod sit verus finem praemissas, & tertia quod contradictorium inferentis sit vere contradictorium rei notae ipsum, hoc est conclusio, cuius destructio intenditur. Manifestum itaque est, quod sequitur quod loca fallentia

Elenchorum

Glentia elenchi ex reb⁹, quæ sunt pter loca dictionū, reducunt in hæc tria, & hoc, qñ videres demofonem notā, in qua nō sit latentia, sed putat de eo quod nō est contradictoriū q sit cō contradictorium. Arist. aut meminit q nō accidant ab illo ex locis fallentibus, nisi duo loca, quorū vnus est latentia conditionū, de quib⁹ memini mus in caplo contradictorij, & secū dus est acceptio duarū interrogationum, vt vnus interrogationis. In illo vero, qui est pp extimationē putare de eo, qui non est sylłs, q sit sylłs, iam meminit de eo oī q non accidunt

Hnisi duo loca solū, quorum vnus est sylłs, qui vocat petio principij, secū dus aut est acceptio eius, quod non est causa, ac si esset causa. In apparen tia vero, quæ sit pp acceptione par tium, sylłs, quæ sunt pmissæ, hoc est, q putat de eo quod non est verū q sit verū, ipse meminit, q sint tria lo ca, quorū vnus est locus eius, quod est fm accidens: secundus aut est lo cus absolutionis, & cōnexionis, seu simplr & fm quid: tertius aut est lo cus consequentis, & illa est euersio. Sicq; non inueniuntur deceptiū ex istis tribus partibus sermonis elen chi, quæ pmissæ sunt, nisi isti. Hæc itaq; loca sunt septē necessario, sicut meminit Arist. & impoſe est, q ad datur eis, neq; subtrahat ab eis. Dici mus aut esse istas res deceptiuas con tentas in istis partibus, ex quibus in feret, q elenchus est res manifesta.

Ex quibus locis captiones falsi. Cap. 7.

Vnde sūt
syllogismi
sophistici.

Quoniam autē habemus propter quæcunq; fiunt apparentes syllogis mi, habem⁹ & propter quæcūq; fiunt sophistici sylłi, & redargu

tionem. dico autē sophisticam re. **E**dargutionem, & sylłm, non solū apparentem sylłm, aut redargu tionem nō existentem quidem, sed & existentem quidem, at ap parenter accommodatā rei. Sūt autem illæ, quæ non fm rem re darguunt, & quæ monstrāt igno rantes, quod quidē erat propriū tentatiuæ. Est aut tentatiua, pars dialecticæ: illa aut potest syllogi zare falsum propter ignorantia eius, qui dat orationem. Sophi sticæ aut redargutiones, tamen si colligant contradictionē, non fa **L**ciunt manifestū, si ignorat: nam & scientē impediunt hisce ora tionibus. Quod aut illas habea mus hac via, manifestū est: nam propter quæcūq; apparet audiē tib⁹ vt interrogata syllogizare, propter hæc & respōdenti vt itq videatur: quare erunt sylłi falsi per hæc aut omnia, aut aliqua: nā quod non interrogatus arbi tratur dedisse, & interrogatus quoq; ponet. Verū in quibusdā simul accidit & interrogare qd deest, & apparere falsum: vt in **M**his, quæ sunt fm dictionem, & so læcismum. Si ergo sylłi contra dictionis propter apparentē re dargutionē sunt, manifestum est q propter tot erunt & falsorum sylłi, propter quot & apparens redargutio: apparēs aut propter particulas veri: nā cū quodcūq; defuerit, apparebit redargutio, vt quod propter non accidens: propter orationē, quæ ad impoſ libile: & q duas interrogationes

A ut unam facit propter ppōnem: & pro eo quod per se, quod propter accidēs, & huius particula, quod propter consequens. Amplius, nō in re, sed in oratione accidere: deinde pro vñ contradictione, & fm idem, & ad idē, & sistr, propter id, quod in aliquo, vel propter vnumquodq horū peccat. Amplius, propter id, qd est non cōnumerato eo quod in principio, quod in principio sumere. Quare habemus fm quot sūt captiosæ ratiocinationes: nā
B fm plura non erunt, fm autē ea, quæ dicta sunt, erunt oēs. Est autē sophistica redargutio nō simpliciter redargutio, sed ad aliquem, & syls similiter. Nam, si nō sumat id quidē quod est propter æquiucum vnū significare, et quod propter similitudinis figurā solum hoc quidem, & in alijs sistr, neq syllogismi, neq redargutiones erunt, neq simplr, neq ad eum, qui interrogatur: si autem sumāt, ad eum, qui interrogatur erūt, simpliciter autem non erunt: non enim vnū significatum sumpserunt, sed apparēs, & apud illum quidem.

Sermo de sufficientia locorum elenchorum. Cap. 7.

Quod vero non sint ex istis partibus nisi illæ, quarū meminuit Arist. est res indigens consideratione, & putat q relinquare sermonem de illa, & ei⁹ dimissio sit dimissio ad perficiendum illā non ex nobis ipsis: hoc est, qui venturicramus post ipsum, qā hic est locus per

scrutationis & speculationis. Nos autem inuenimus Abumazar Alpharabium in suo libro, q iā addiderit istis locis octauum locū, qui est locus permutationis & translationis, hoc est, q loco rei accipiat eus simile, aut cōsequens ipsum, aut ei annexum. Dicamus autē, an possibile sit, q latuerit Arist. hic locus, aut nō latuerit. Si latuerit eum, nunquid latuerint eū cū hoc alia loca, vel qualiter sit huius dispō, via autem, vt cōstet hoc, est hoc modo, quo Arist. incepit declarare numerū locorum deceptiuorū. Et dicimus nos, q negatiua, quæ putant de eo quod non est contradictoriū, q sit cōtradiictoriū; sunt plura q ista, quæ narrauit hic Arist. Hoc itaq; declaratū est in lib. Peri hermenias, sicut q accipiat contrarium loco contradictoriij in materia possibili, aut accipiant contraria loco affirmatiuæ & negatiuæ, aut alia ab his, quæ dicunt in hoc libro. Sic etiā declaratū est in libro Priorū, q syls sit corruptæ formæ pluribus ex causis præter duas causas, quarum meminit hic, sicut q sint ex duabus affirmatiuis, aut ex duabus particulis, & aliæ spēs syllogismorum nō concludentium. Et sic ostenditur, q
F accidit nobis, q verificemus præmissas falsas pp alias res, sicut sunt testimonia & res, q sunt ab extra. Ac etiā accidit nobis istud pp inductionē, & exemplū, sed hæc numerata sunt in alijs artibus, & non numerant in arte Sophistica, hoc est, quia ille largitus est inductionē propriā topicæ, quæ facit acquirere veritatē topicæ, & exemplum proprium rethoricæ, quod facit acquirere verificationem oratoriā. Et sic verificatio, quæ sit ex testimonijs, & rebus, q sunt ab extra, largit

Elenchorum

- G**largitur propria arti Topicæ, & arti Rethoricæ fm conditiones, quæ ibi dicuntur: totum aut hoc est ex illis, quæ requirit speculatio. Dicimus autem, qd apparet ex Arist. in toto hoc, ex quo ipse est, qui facit nos acquirere oia ista loca, qd ipse non sit sibi visus, qd loca deceptiua attributa huic arti, sint omnia loca, ex quibus accidit nobis deceptio, qualitercunq; cōtigerit, nisi duabus conditionibus: quarū vna est, qd eorum deceptio sit essentialis, hoc est, qd deceptio de eis accidit valde nobis naturaliter, sicut suppositiones, quæ fm suam naturā
- H** sequuntur ex deceptione sensuum, qm acquiruntur hæc loca ex inductione cadente in speculatione speculantis res existentes, sicut est dispō re liquorum ordinū istarum artium: secunda aut cōditio est, qd locus faciat acquirere falsum semp aut vt plurimum: qm autem hoc ita fuerit, non numerat in reb°, quæ putant de eo, quod non est contradictoriū, qd sit contradictoriū, nisi illa duo loca solum, quia ipse sunt causa deceptiōis cadentis naturaliter fm totū, aut fm plurimum in hac parte elenchi: reliqua vero loca decipiūt vt in paucioribus. Id aut, cuius actio fuerit vt in paucioribus, nō oportet qd numeret pars artis, qm hæc ars fuit ars efficiēs deceptiōe, & hoc, quia sicut ars intendens actionē venenorum nō ponit aliquā rem suæ artis, quæ sit venenū vt in paucioribus, sed quod fuerit venenū vt plurimum, aut necessario, sic est res in rebus, quæ ponūtur in hac arte gradu elementorū. Loca itaq; quæ conuenit numerare partē huius artis, sunt, quæ valde parū percipimus, eadē faciunt acquirere falsum aut semper, aut vt plurimū: &
- propter hanc rem dixerunt Antiqui demonstratores, qd præmissa falsæ, quæ sunt semp, aut vt plurimū, sunt propriæ huic arti, sicut veræ vt plurimū sunt propriæ Topicæ, & veræ semper sunt propriæ demonstrationi, veræ autē & falsæ æqualiter sunt propriæ Rethoricæ. Quando autem hoc ita fuerit, iam inquirunt loca deceptiua, quæ continet hæc ars, hoc ē, ars Sophistica, & non inueniunt talis dispositionis nisi hæc seprē solū, & hoc, quia reliquarū rerum, ex quibus apparet corruptio formæ syllogismi vltra duas causas, quarum minimus in hoc libro, putatur qd nō. **L** sit nostra modica sensatio de illis vt plurimum, qm nos non inuenimus aliquos speculatores, qui errarēt propter vsum duarū negatiuarū in figuris categoricis, neq; p duas particulares, nisi parū, & sic putat qd sint reliqua loca deceptiua cōtradictorij præter ea, quorum meminimus hic solum. Res vero, quæ decipiunt pp præmissas, verisimile est, qd sint veræ, quia quæ numeratæ sunt, ipse etiam sunt, quarū nostra perceptio vt plurimum fuit pauca, & earū actio fm falsitatem fuit semper & vt plurimum. Id vero, quod efficit deceptiōe vt in paucioribus est propriū artis Rethoricæ, & talis est dispō exempli: & ideo non conuenit qd numeret eius deceptio pars istius artis, sicut nō numerat deceptio inductionis. Sed iā dubitat in hoc sermone, & dicet, ex quo iam nos inuenimus Arist. qd vsus fuerit locis consequentis in hoc libro, & vsus fuerit syllo signi in Rethorica, quo nā modo est dispositio huiusmodi. Dicim⁹, qd ipse vsus fuerit locis cōsequētis hic ex parte quæ ipsum est deceptiū in ipsis præmissis, & pau-

A & paucitas perceptionis earū est vt plurimum, & eius actio deceptionis etiam est vt plurimum. Sed, qñ accipiuntur ex parte qua componit ex eis secunda figura solū, est narratio Rethoricorū, quia non vñt fm illū ipsi conuertibilibus, quæ sunt in secunda figura, & ideo non numerat hic ex speciebus locorū quæ decipiūt fm formam syllogismi vtutur duabus affirmatiuis in secunda figura: & hāc ob causam Arist. non numerat hic locū permutationis, quia ille est locus poeticus, & fallacia proueniēs ex eo est per accidens, nō per se. Intēta vero hic narratio deceptionis per se, locus autē permutationis accidit essentia exēpli. Postq̃ autē declaratum est istud, redeamus ad id, in quo fuimus de expositione negatiua rerū huius libri.

De veris, & falsis redargutionibus.
Cap. . 8.

Veræ redargutiones innuunt.

Propter quæcūq; autē redarguunt, qui redargutionibus vtunt, non oportet tentare sumere, sine omnium quæ sunt sciētia: id autē non vnius artis, nā infinitæ fortasse sunt sciētiæ: quare manifestū, qm̃ & demonstrationes, redargutiones quidē sunt, & veræ: nam quæcūq; est demonstrare, est & redarguere eum, qui ponet cōtradictionem veri: vt si commensurabilem diametrum posuerit, redarguet quis demōne, q̃ incommensurabilis, quare osū oportebit esse sciūt: nam aliæ quidē sequuntur propter ea q̃ in geometria sunt principia, & eorū conclusiones: aliæ autē propter ea quæ sunt in medicina: alię deniq; propter illa, quæ

sunt aliarū disciplinarum. Sed et falsæ redargutiones sūt infinitæ erunt. Nam fm vnāquamq; artem est falsus syllogismus: vt fm geometriam geometricus, & fm medicinam medicinalis: dico autem fm artem, fm illius principia. Manifestum est igitur, q̃ non omnium redargutionum, sed earum, quæ sunt fm dialecticam, sumendi sunt loci. Nam si communes sunt ad omnem artem et potentiam, & eam quidem, quæ est fm vnāquamq; disciplinā redargutionem: scientis est considerare siue cūm non est, appareret: siue cūm est, & quare est, cā autem, quæ ex cōibus est, & sub nulla arte cadēs, dialecticorum, nam, si habemus ex quibus probabiles syllogismi in quolibet, habebimus ex quibus redargutiones: redargutio namq; est syllogismus cōtradictionis, quare aut vnus, aut duo syllogismi cōtradictionis, redargutio est. Habem⁹ igitur propter quæcūq; oēs huiusmodi sunt: si autē hæc habemus, & solutiones habemus: nam illa sunt instantiæ, solutiones sunt. Habemus autē propter quæcūq; & apparentes sunt, apparentes autem non cuilibet, sed talibus: infinita enim sunt, si quis consideret illa, fm quæcūq; apparēt quibuslibet. Quare manifestū est, qm̃ dialectici est posse sumere pp̃ quæcūq; sit per cōia, vel quæ est redargutio, vel q̃ appareret redargutio, vel dialectica, vel appareret dialectica, vel tētratiua.

Sermo

Elenchorum

Sermo de *Elenchorum* solutione, & quomodo Arist. scripserit de ea in hoc libro. Cap. 8.

Quando autem declaratum fuerit istud iam declaratum erit quot modis fiat res deceptiue vniuersales, & quod sint ex ipsis, non ex alijs, & quod sit nobis festinanter notitia in omni elencho, cadente in omni arte artium demonstratiuarum: hoc autem non est res, quae sit in potentia istarum negatiuarum hic traditarum, neque conuenit iactari de cognitione huius festinanter, sed possibile est cognoscere illud in singulis artibus illi, qui contineret.

H notitia rerum inuentarum in illa arte, & ideo videtur quod elenchi prouenientes in singulis artibus sint infiniti, sicut quasi earum sunt infinita, & quod numerus elenchorum in eis est, sicut numerus quaestorum, & eorum solutio est illorum, & hoc, quia soluit elenchum, ut qui concludit quod latus quadrati sit circoscipabile diametro, est ille, qui declarat demonstratione, quod sit incircoscipabile, quia isti elenchi (sicut diximus) sunt ex rebus essentialibus, res autem essentialis, quae prouenerunt in artes vniuersum huius sunt propter particulares: solutio autem earum est eius,

I qui continet notitiam talis quaestio. Sicque notitia istarum particularium, hoc est propriarum in singulis artibus, non est vniuersalis artis, immo plurium artium. Sicque notitia solutionis elenchorum propria habenti artem Geometriae est Geometriae, & Medicinae est Medici: & hinc est quod apparet de istis elenchis, quod sunt infiniti. Elenchorum autem vniuersalium notitia est artis vniuersalis, sed quia istius artis gradus non est, quod exponat formam artis Sophisticae, eius notitia & solutio est artis docentis, & vltis, quae est ars Topica,

& ideo videtur, quod id, quod dictum est de hoc in hoc libro, est ex parte qua est pars artis Topicae. Sicque iam declaratum est, quod non est istius artis solutio deceptiuorum particularium, neque vniuersalium, nisi ex parte qua est pars artis Topicae. Sed Arist. in quantum speculatus est hanc artem ex parte, qua est pars artis Topicae, largitus est modos, quibus soluantur isti deceptui, & posuit eos partem huius libri.

Orationes ad nomen, & ad intellectum non bene deduci. Cap. 9.

Non est autem differentia orationum quam quidam dicunt esse, has quidem ad nomen, illas vero ad intellectum. Inconueniens enim est opinari alias quidem esse ad nomen orationes, diuersas vero ad intellectum, & non easdem. Quid enim est non ad intellectum, nisi quando non utimur nomine (qui putat interrogare) eo, ad quod is, qui interrogatus dedit, idem autem id est & ad nomen. Et ad intellectum autem, quando ad quod dedit intelligens. Si autem aliquis (plura significante nomine) vnum putet significare, & interrogans, & interrogatus (ut forte ens & vnum plura significat, sed & respondens & interrogans Zeno, vnum putans esse interrogauit, & est oratio quod vnum, omnia) haec ad nomen est, aut ad intellectum interrogantis disputata. Si vero aliquis multa putet significare, manifestum quod oratio illa non est ad intellectum. Primum igitur circa huiusmodi orationes, est ad nomen, & ad intellectum, quaecumque;

A quæcunq; plura significant: deinde circa quamlibet est, nā non in oratione est ad intellectum esse, sed in eo quod respondens se hēt aliquo modo ad ea, quæ dantur: deinde ad nomen contingit omnes eas esse: nam esse ad nomen, hoc in loco, est esse non ad intellectum: nam, si omnes erūt quædā alia, quæ neq; ad nomē, neq; ad intellectum: illi vero dicunt oēs, & diuidunt vel ad nomen, vel ad intellectum esse oēs, alias aut non. Attamen quicūq; sunt syllogismi propter id, quod multipliciter: horū aliqui sunt s̄m nomen: nam absurde dicat s̄m nomen esse oēs, qui sunt pp dictionē: sed sunt quædā captiones, nō in eo q̄ respōdens ad eas se habeat aliquo modo, sed quia talem interrꝑtionē oratio ipsa habeat, quæ plura significet. Et oīno inconueniens est de redargutione differere, & nō prius de syllo: nā redargutio syllogismus est, quare oportet & de syllogismo prius, q̄ de falsa redargutione: nam talis redargutio, apprens syllo contradictionis. Quare aut ī syllogismo erit causa, aut in contradictione (nam adiungere oportet contradictionē) quandoq; autem in utroq; erit apprens redargutio: est autē de eo, quod est silentia dicere, in cōtradictione non in syllogismo. De eo autem, quod est, quod non habet aliquis, dare, in utrisq; de eo vero, quod ē, q̄ Homeri poema est figura, per circulum, in syllo: quæ autem in neutro est, verus est syllogismus. Verū vnde sermo provenit reuertamur: vtrū quæ in disciplinis sunt orationes ad intellectum sint, an non? & si cui videt plura significare triangulus, & dedit non vt eam figuram de qua cōcludebat, qm̄ duo recti, vtrum ad intellectū, illius disputavit hic, an non amplius, si plura quidē significat nomen, ille autem non intelligit, neq; putat quomodo is non ad intellectum disputat? aut quomodo oportet interrogare eum, qui nō dat diuisionem? siue interroget aliquis si est silentia dicere, an nō? an est quidā vt non, an est vt sic? si autē dat aliquis nullo modo, ille autem disputat, vtrum non ad intellectum disputat, quamuis oratio videatur earum esse, quæ ad nomen sunt? Non igitur est genus aliquod orationum ad intellectum, sed illæ quidem ad nomen sunt: & huiusmodi, non omnes, nō q̄ redargutiones, sed neq; apparentes redargutiones: nam sunt & non propter dictionem apparentes redargutiones, vt quæ propter accidens, & reliquæ. Si autē postulet diuidendum, q̄ dico quidem silentia dicere: hæc autem sic, illa vero non sic, id profecto primum, absurdum postulare: nam qūq; nō videtur interrogatū multipliciter se habere, atqui impossibile est diuidere, qui non putat. Deinde docere, quid aliud erit? manifestum enim faciet quonā pacto se habet

Elenchorum

G habet ei, qui neq; cōsiderat, neq; scit, neq; opinatur q; aliter dicitur, quia & in nō duplicibus qd phibet hoc facere: vt putas q; quales sunt vnitates binarijs, i quaternarijs: sunt autē hi binarij quidem inexistentes, illi autē nō sic: & putas contrariorū vna est disciplina, an non? sunt autē cōtraria hæc quidem nota, illa autem ignota: quare videtur ignorare, qui hoc postulat, q; aliud est docere q; disputare: & q; oportet quidem docentem non interrogare, sed eum manifesta facere, illum autem interrogare.

Sermo de Elenchis, quorum aliqui sunt in dictione, & alij extra dictionem. Cap. 9.

Manifestum autē est, q; sermo diuidi in duas partes, quia aliquid eius est, quod significat fm signum loquentis, & illa est significatio; quæ appropriat loquentē, & aliquid eius est, quod significat fm modum nominis, & illa est significatio, quæ appropriat audientem: fallacia autē est proueniens pp significationē signi, sicut quidam hoies putauerūt hoc, per quod iu sinuatur Plato. Ipse enim errauit, quia putauit, q; dictio diuidat in istas duas partes, in quantum ipsa est dictio, adeo q; eius ē aliquid, quod significat, sicut signū loquentis, & ei⁹ est aliquid, quod significat, sicut nomen æquiuocum apud audientē, quia in vna eadē dictione aliq; reperitur, q; ei⁹ significatio sit fm signum loquentis apud audientē, & aliq; sit eius significatio fm auditum nois, non fm signū loquentis.

Quando autē quispiam interrogaret & respondente de aliqua propositione fm nomen æquiuocū, intelligeret hic respondens vnā intentionē ex intentionibus, quibus significaret, offendet autē eum interrogans pro alia intentione præter istam intentionē & decipiet eum. Eius itaq; significatio fm auditum apud interrogantē, erit aliud ab eius significatione fm signū respondens vnā estimationem: qm vero neq; respondens neq; interrogans intenderit de noie vnū significatum, illius significatio cum signo loquentis est eius significatio apud audientē, siue nomen æquiuo **L** cum significet plura, siue vnum, qm vero neq; interrogans, neq; respondens intelligeret ex eo, nisi vnum significatū, eius significatio fm significationē quod est in aīa erit eius significatio fm auditum. Iam autē accidit nomini q; dicat de pluribus rebus, & sint duæ significationes eius vnæ, hoc est, ei⁹ significatio ex parte qua auditur, & eius significatio ex parte qua proferunt pīpsum intentionē, quæ est in anima, & hoc, qm interrogans & respondens ex ista dictione intelligunt oēs intēctiones, quibus dicitur hoc nomen, sicut interrogabat **M** Zeno, putans q; ens sit vnum fm qd est plura apud ipsum fm sensum. Interrogans autē intelligit ex dictione entis, id quod intelligit Zeno, & ex intentione vnusid, quod intelligit Zeno, & responderet, q; ens sit vnum, quia significatio audiri est eadē significationi eius, quod est in signo significationis loquentis. Propterea, si diuideremus dictiones, dicerem⁹, q; quædam earum sit fm nomen, & quædam fm signum, quod est significatum, sicut decernit diuisio essentialis

A talis rei, adeo q̄ nō sit aliqd vlti⁹. Sicq̄; iā diuisiu⁹ rationē ex dictiōe audita, quia rō dictiōis sit fm qd est in aīa: qñ aūt ablata fuerit eius significatio, q̄ est ei fm signū, tunc nō denominat dictiō, q̄ sit deceptiua, neq̄; q̄ sit nō deceptiua, quia ambæ istæ denominationes cōsequent^r ex parte qua significāt id, qd est in aīa: sicq̄; nīa diuisio in id, qd est in ligno & ī id, qd est fm auditū, sī sēs diuisioni ex diuisionib⁹ in id, qd est signāns, & in id, qd est auditū, nō signāns solum. Dictiō autē ex pte, qua audit^r nō hēt ingresum in sophisticā, neq̄; in priuationē sophisticā, sicq̄; seq̄^r falsum ex diuisione dictiōnū ista diuisione, & sequit^r q̄ fallacia ex pte auditū ad eā, q̄ est ex pte interrogandi differat: sicq̄; fallacia fm se totā diuictiōnes ex pte nōis æquiuoci solū, aut ex parte dictiōnū auditarū, siue dictiō fuerit nomē æquiuocum, aut aliud ab eo, qm spēs fallaciā dictiōnum sunt multæ. Et hoc, q̄ illi visi sunt sibi, q̄ fallacia in syllō sit ppter æquiuocationē in cōpositione, & sit in reb⁹ separatis, q̄ sunt partes sylli. Et ppter æquiuocationē nominis simplicis visum est sibi, q̄ fallacia æquiuocationis sit ppter dictiōnē auditā, & ideo q̄ intenderit fallaciā, & posuerit eam ppter æquiuocationē nominis auditū, sicut fecerat Plato, est in vltimo erroris, quia apparet q̄ sint hic multa deceptiua absq̄; nōie æquiuoco simplici, & ex ip̄sismet reb⁹ ī se absq̄; q̄ sit ibi fallacia propter dictiōnem.

Plato autē male fecit in disciplina, qñ visus est q̄ docere clenchos, & fallacias præcedat, quid sit sylls verus, & quid sit cōtradietorium verum, qm clenachus deceptiuus est sylls, de quo putatur, q̄ sit sylls & nō est tyls, aut

est cōtradietorium, quod putatur, **D** q̄ sit cōtradietorium, & non est cōtradietorium. Deceptorij autē sunt ppter errorem sylli, aut ppter errorem cōtradietorij, aut propter ambas res simul: sic qñ nesciret aliquis, quid sit sylls verus, & cōtradietorium verū, impole est q̄ conllet ei fallacia taliū locorū, licet fuerit fallacia cadeus in eis ppter dictiōnestm, sicut dicunt hic de exemplo fallaciā cadentis ppter dictiōnem in cōtradietorio sermonis dicentis, tacens loquitur, loquens autem non tacet, tacens itaq̄; nō tacet. Illæ itaq̄; duæ non sunt cōtradietoria, quia tacens in actu nō erit tacēs **E** in futurum. Exemplum autē fallaciæ ppter dictiōnem fm formam sylli est sermo dicentis, q̄ poema metricum sit figura fm hanc dispōnem, quia ambæ præmissæ acceptæ in hoc syllō sunt veræ, sed nō conueniunt in vno termino nisi fm dictiōnem tantum. Illi autē, qui nesciret q̄ in syllō conueniant ambæ præmissæ in vno termino fm rem non fm dictiōnē, non constaret modus fallaciæ ppter dictiōnem huius sermonis. Exemplū autē illius, in quem cadit fallacia ambob⁹ modis simul, hoc est, fm cōtradietorium & fm syllm, est sermo dicentis, **F** homo dat rem datam, res autē data est, quam non habet homo, sicq̄; hō dat rem, quam non habet: & annectit^r huic, q̄ vitiosum sit dare quod non habet, & ex hoc infertur q̄ hō det quod vitiosum sit dare. Ille autē, qui receperit hunc syllm, iam falleretur ppter dictiōnes duob⁹ locis: quorum vnus est, q̄ acceperit id qd non verificatur de datione, q̄ sit cōtradietorium eius, quod verificatur de datione: secundus autē est, q̄ ip̄s putauerit q̄ non habēs acceptum præ-

Log. cū cō. Auer. V dicatū

Qd oportet pnot. se syllm, & cōtra dictiōnū priusq̄ addiscat clen-

Elenchorum

G dicatum in pmissa minori sit idē nō habēs subiectū in maiori: res aut nō est ita, qā id, quod dederit aliqis hō, habuit illud, aneq̃ dederit ipsum, & nō hēt ipsum, postq̃ dederit ipsum. Sic ergo, qui non cognoscit syllin, neq; contradictoriū non recipit vtilitatē notitiæ equiuocationis nōis. Sic ergo oportet eum, qui scrutat̃ sci re hanc artē, aut addiscere eā, q̃ sciat quid sit sylls, & quid sit contradictoriū, siue accidat fallacia pp̃ dictiōnem, sicut visus est Plato, aut pp̃ ambas res simul, sicut declaratū est pri^o.

H Oportet autē eum, qui dixit, q̃ fallacia accidat pp̃ nomen auditum, non pp̃ intellectū, vt q̃ fallacia Geometria, qñ fallerent q̃ triangulus æquilateralis non sit triangulus, sit pp̃ nomen æquiuocum auditum, non pp̃ intellectū. Manifestum autē est, q̃ fallacia accidit fm̃ rem, i cuius signo est intellectū, & si acciperemus, q̃ triangulus sit nomen æquiuocū, qā nō est moris doctoris dictio audita. Præterea, si nomē significaret plura, rñdens autē non intelligeret significationē huius nōis, neq; quot intentiones significat, ipse qñ tñderet, nō responderet, q̃ sit intellectus alicuius rei, sed recipere & dictiōnē, quam nō sciret, qd̃ significat: & impossibile est ēt huic respōdenti, q̃ diuidat intentiones, quas significat hæc dictio, & intelligat interrogās, q̃ sit intentio istarum intentionū, quā intenderat. exēpli gr̃a, quia, qñ aliquis interrogat tacentē, tacens loquit̃: hoc autē erit verum de tacente in futuro, fallit autē de eo tpe sui silentij, quia si non intelligeret respōdens istas duas res, & responderet, q̃ esset loquēs simp̃r, deciperet. Si autē responderet q̃ non loqueret̃, ista fallacia non esset ex eo, q̃

id, quod ē in signo loquētis de hoc, & differat ab intellectu audientis, quia audiens non intelligit ex eo rem cōpletā. Dictiōnes ergo sunt duorū generū, genus quidē significās sicut est in mente interrogātis, & est, de quo sit veritas pp̃ ipsum, & genus significās fm̃ intellm̃ audientis, & ex illo sit fallacia sem̃p. Nec ēt oēs deceptiui sunt pp̃ dictiōnes, qñ iā declaratum est, q̃ hic sint deceptiui ex ipsis rebus, sicut est fallacia eius, quod est fm̃ accñs, & cetera loca, quæ narraui mus. Neq; vsus diuisionis p̃seruat respondentē ab errore cū interrogāte in oībus locis deceptiuis, sicut opina bat̃ Plato in oībus istis rebus, quia, si aliquis hō reciperet, q̃ rñdens sit di uidere res, quas significat nomen æquiuocum, intelligeret interrogans ex rebus, quas intēderat ex illis, adeo q̃ nō erraret nōis æquiuoco: sicq; qd̃ diceret de loco, quē non putauerat respondēs, q̃ sit dictio æquiuoca: neq; intelligeret ut ex eo aliqua significatio, qā si faceret eū intelligere qd̃ significat dictio, rediret discipulus nō rñdens: sicq; ēt si diuideret ei interrogās illas res, redderet doctor nō interrogās, ac ēt si p̃mitteret̃ respondenti in tali loco, hoc ē, in loco quo non intelligit significationē nōis æquiuoci, q̃ dicat interrogātis, q̃ ipse nō intellexerit significationē nōis æquiuoci, donec oīstēderit ei ipse interrogans, quo mō sit impossibile q̃ interroget eū de mō fallaciæ, quam facit ipse interrogās, ex pauca cōprehensione respondentis conditionū sylls, sicut si q̃s interrogaret an vnitates, q̃ sunt i nūero binario, differāt ab vnitatib⁹, q̃ sunt i quaternario: si autē diceret q̃ differāt, diceret, quaternarij itaq; differūt à seipsis, qā cōponunt̃ ex vnitatibus,

A tibus, q̄ sunt in binario: si autē diceret q̄ nō differāt, diceret, quaternarius itaq; cōuenit binario, & ē ei equalis. Causa. n. fallaciā huius ē ignorātia, q̄ p̄missis, ex quib⁹ componit sylls, oporteat q̄ cōscent in vno termino fm rem, non fm dictionem: hoc autē nō constabit p̄ noticiam fm semitā diuisionis: si autē p̄missum fuerit ei, q̄ intelligat illud ex noīe æquiuoco fm locū, quo ignorat qd significet, posse esset q̄ faciat ipsum intelligere interrogator locum, quo errauit, & p̄missa est ei fallacia, quia ipse nescit conditiones sylls: & ideo putatur de
B interrogatore, q̄ oporteat, q̄ ipse nō sit docens, & de respōdente putatur, q̄ iam oporteat q̄ ipse non sit discipulus, quia interrogator perscrutat id, quod sciet, docens autē iam scinit. Et vlt̄ connexio sermonis falsi v̄lis non est demonstratoris, sed solutio connexionis tentatiui, sed ars tentatiua v̄lis est pars artis Topicę: hęc autem ars, quatenus est ars, non euidēs, non est t̄ndentis ad ipsam, q̄ interroget quid intendat, neq; interrogātis q̄ sciat. Sic ergo illa diuisio, non iuuat solutionem sermonum deceptiuorum, nisi apud doctores & discipulos solum, & si iuuaret nō esset in omni subiecto, quia subiecta fallacię sunt multa.

De interrogatione tentatiua: & quid inter Contentiosum, Sophisticumq; intersit. Cap. 10.

A mplius affirmare, vel negare, qui postulat, id non monstrātis est, sed experimentū sumētis: nā tentatiua, dialectica quædā est, quapropter de oībus inspicit, & explorat non sciētē, s; ignorātē, atq; simulātē,

Qui igit̄ fm rem cōsiderat cōdia, **D** dialecticus est: q̄ at id apparēter facit, sophisticus. Et sylls cōtentiosus, & sophisticus, vnus qdē est apparēs sylls, circa ea de qb⁹ dialectica tentatiua est, quāuis vera sit conclusio: nā eius, quod est pp̄ quid, hallucinatorius est: & quæcunq; eū non sint, fm cuiusq; disciplinā captiosę ratiocinationes videntur esse fm artē. Nā pseudographię nō cōtētio sę (fm enim ea, q̄ sub arte sunt, captiosę sunt rōcinationes) neq; si aliqua ē pseudographia circa
E verū, vt Hippocratis quadratura quæ p̄ lunulas, sed vt Bryssio quadravit circulum: & tamen si quadraret̄ circulus, quia tñ non fm rē, ideo sophisticus, quare & qui de his qdē apparēs sylls, cōtentiosa est oīo, nā apparens est fm rem, quare fallax & iniusta. Quæadmodū enim ea (quæ i cer tamine est) iniuria, quandā speciem hēt, & est quædā iniusta pugna, sic in cōtradictione, iniusta pugna cōtentiosa est: nā & illic
F qui oīno vincere volunt, oīa tenent: & hic qui contentiosi sunt.

Qui igit̄ victorię ipsius grā, tales sunt, cōtentiosi hoīes, & litrū amatores vident̄ esse: qui autem glorię grā, q̄ in diuitijs ē, sophistici sunt: nā sophisticē est (vt diximus) pecuniarū quædā aucupatiua ab apparēte sapiētia: qua propter demōnem apparētem appetunt. Et in eisdem orationibus quidē sunt litrū amatores & sophistę, sed non pp̄ eadem:

V ij &

*E
Idē. 1. Po.
ste. l. c. 67*

Elenchorum

G & oratio quidē eadē erit sophistica & contentiosa, sed non ppter idē: sed quaten⁹ quidē est ob victoriā apparētē, cōtentiosa: quaten⁹ vero est ob sapiētiā, sophistica: nā sophisticē est quādam ap- parēs sapiētiā, nō autē existens.

Contentiosa vero est quodam modo sic se habēs ad dialecticā, vt pseudographa ad geometricam: nā ex eisdē cōtentiosa, diūse rendi mō, capite decipit, vt & pseudographa, geometricē: sed hāc quidē non cōtētiōsa, quia

H ex principijs et cōclusionibus, q̄ sunt sub arte pseudographiā faciūt: q̄ autē ex hīs est, q̄ sunt sub dialectica, circa alia quidē cōtētiōsam esse, manifestum est: vt quadratura quidē quē p lunulas, nō cōtētiōsa: Bryllonis autē cōtētiōsa, & illā quidē nō est trāsferre nisi ad geometriā solum, eo q̄ ex ppijs sit principijs: hanc autē ad plures quicūq; nesciūt quid est posse in vnoquoq; & quid im- posse: nā accommodabit, aut vt Antiphon quadrauit, vel si quis nō

I dicat melius eē post cōnā deambulare per Zenonis rationē, non medicinalis: cōis enim est. Si ergo oīno similiter se habeat contentiosa ad dialecticā, vt pseudographa ad geometricā, non ex illis vtiq; erit contentiosa.

Sermo de modis interrogandi interrogantis, & respondendi respondētis. Cap. 10.

Quidam autē syls elenchus est deceptorius, & litigiosus, & quidam est falsigraphus, litigio-

sus autē est syls, qui putat q̄ sit syls **K** topicus, absq; q̄ sit ita fm veritatem, est ille, quo assimilat habens ipsum arti-Topicē, & querit p ipsum finē habētis topicā, quē est victoria. Falsigraphus autē syls est, quo assimilat habens ipsum demfatori, & putat q̄ sit sapiēs, absq; q̄ ita sit. Huius autē syls sunt quēdam spēs, quia quidam eorū est ex reb⁹ falsis proprijs singulis generibus, & est ille, cuius solutio est habentis illam artē, sicut fecerat quidā ex antiquioribus geometricis, qui dī Hippocrates, ex quo fecerat quadratum æquale figuræ lunari, & putauit q̄ iā fecisset quadratū æquale circulo: putauerat enim q̄ circulus diuideret in figuras lunates, adeo q̄ consumeret. Ita itaq; fallacia est p̄pria arti Geometriæ, & eius solō est Geometrarū: quia qñ factū fuisset quadratū in circulo, deinde diuideret ille arcus cōtinens duas lineas fm duo media, & illā protraheret, & fieret hoc continuo, donec iā defineret hoc opus, ita vt cōtinuarent latera figuræ rectilinearē, q̄ sunt intra circulū ad peryferiā circuli, iā inueniret figura duarū linearū æqualis circulo: hic autē est interitus principiorum, quibus vtiē Geometra, quæ **M** sunt, q̄ diuisio p̄cedat in infinitū, & q̄ non continuē linea recta linea circulari. Ille itaq; syls est falsigraphus, ex eo q̄ assimilat demfatiuo, & est litigiosus ex parte qua eius p̄missæ sunt falsæ vtes: & ideo est artis Topicæ solutio talium sylloz. Sicq; secundum hoc syls litigiosus est syllogism⁹ fallus, cuius habitudo ad artem Topicā est, sicut habitudo syls qui supponit descriptiones, & figuras falsas in arte Geometriæ, sed differentia inter eos est, q̄ nō est artis Topicæ

A Topica subiectū terminatū vñe, sicut est id, de quo est Prima Philosophia, neq; proprium sicut sunt de eo artes Demonstratiue particulares: iā aut putatur, qd sit spēs sylli veri, sed ex quo fit in artibus demonstratiuis, ac si esset proprius istius generis, attribuitur arti Sophistice, & hoc, quia nō est conditionis demonstratiue, qd p̄missa sint verā solū, sed qd sint proportionata, & illa sunt propria istius generis: & hoc, sicut ille quib⁹ Brysso quadravit circulum, quia ex quo fecerat figurā rectarum linearum ambientē circulum, & minore omni fi-

B gura rectarū linearā ambientū circulum, dixit qd ista figura ē æqualis circulo: quia qm fuerint duæ res, quæ ambæ sunt minores vna eadē re, & maiores vna eadē re, illa sunt æquales, puta: enim qd iste sit demonstratiuus, & non est demonstratiuus, sed euidēs est, qd sit deceptorius: sic ergo non continet scia aliqua spēs syllorū falsigraphorū, nisi constiterit nobis sylli topicus verus, & sylpus demonstratiuus verus, & ille est, cuius p̄missa cū hoc qd sunt verā, sunt proportionata. Ars aut demonstratiua, ex quo est sufficiens ad constantiam

C vnius duorū contradictoriorū, quod est verū, & ad destructionē alterius contradictorij, quod est falsū, nō potestius p̄missas ex parte interrogationis, quia respondens iā recipit qd non est verū. Ars aut Topice, ex quo visa est constituere vtrūq; duorū contradictoriorū, & destruere illud, eius p̄missa accipiuntur fm interrogationē: & non est eius intentio declarare aliquā rerum, nisi qm vtetur ad declarationem primorum principiorum, illi qui negaret ea, sicut declaratum est in arte Topice.

Orationes dialecticorum, tentatiuorumq; non esse ad determinatum genus. Cap. 11.

NVna autem non est dialectica circa genus aliquod determinatū, neq; demonstratiuus vilius, neq; talis qualis vñs: nā neq; oīa sunt in vno aliquo genere: neq; si sint, posse est sub eis dē principijs esse, ea qd sūt.

Quare & nulla ars earum, qd aliquam naturā monstrant, interrogatiua est: nā non posse est vtrāuis partiū dare. sylli enim nō fit ex vtriusq; dialectica autem interrogatiua est (si autem monstraret, quid illud, nisi & omnia): verū tamen prima, peculiariaq; principia nō interrogat: nā si nō daret, non iā haberet ex quib⁹ amplius disputaret ad instantiā. Talis autem est tentatiua: nam tentatiua non talis est, qualis est geometria, sed qualē utiq; haberet nō sciens aliquis: fieri enim pōt vt periculū sumat, & is qui nescit rem, de eo qui nescit: siquidē & dat non ex quibus scit, neq; ex proprijs, sed ex cōsequentibus: quæ oīa talia sunt quæ scientē quidē nihil prohibet nescire artē, nescientē autē necesse est ignorare: quare manifestū, qm nulli⁹ determinati tentatiua disciplina est, eo qd de omnibus est: nam oēs artes vtuntur quibusdā cōibus. Ideoq; oēs illi terati quodā modo vtuntur dialectica, & tentatiua. Nā omnes vsq; ad aliquid conantur dñdū care eos, qui pronunciant: hæc aut sunt cōia: nam illa nihil mi-

Elenchorum

G nus sciunt ipsi, quāuis videātur longe extra dicere. Redarguūt igitur oēs: nam sine arte quidē eo participāt, cuius artificialiter est dialectica: & arte syllogistica, tentatiuus, dialecticus. Quā autē sunt multa quidē hęc, & de omnibus, non talia autē vt natura quædā sint, & genus, sed vt negationes, alia autē non talia, sed propria sunt: ex illis de oībus experimentum possibile est sumere, & artē esse quandā, & non talē esse quales q̄ demonstrant, eo q̄ contentiosus non est oīno sic se habens, vt pseu dographus: nā non erit captiosus ex determinati cuiuspiā generis principijs, sed circa oē gen⁹ erit is, qui cōtētiosus. Loci igit̄ sophisticarū redargutionū hi sunt, & q̄ dialectici est cōsiderare de his, & res eas posse facere, nō difficile vidēre: nā quę circa, ppōnes est disciplina, oēm habet hanc speculationem. & de redargutionibus quidem apparentibus dictum est.

Epilopus.

*Sermo de generibus syllogismorum,
quibus vititur ars tentatiua
Topica. Cap. II.*

I Rsaūt tentatiua topica vititur ex generibus syllogismorum elenchorū genere, qd est ex prēmisis vlibus falsis, quæ non sunt ppriæ alicui generi, ex quo nō est eis subiectum propriū, quia illa est pars artis Topicæ: & non est ars tentatiua Topica, neque in summa artis Topicæ apud eū, qui gloriatur de arte Geometriæ, & ceteris artibus demonstratiuis, quia in arte tentatiua topica, & ipsamet topica, ex quo nō ē eis subm

ppriū, & suæ prēmisse fuerūt famo
sæ cōis notitiæ omnib⁹, possibile est
q̄ conueniat vulgus, & illa, qui non
habet tentatiuā artis topicæ, cū illo
qui habet notitiā istius artis diuer
simode ab arte Geometriæ: hoc est,
quia non inuenitur vnus qui conue
niat Geometriæ in eius arte, sed si cō
ueniant homines huius artis, est pau
ca conuenientia. Ex quo autē ars ten
tatiua topica facit elenchum vñem
fallographum ex parte, quā nō habet
subiectum terminatum, & hęc ars,
hoc est sophistica, est huius dispositi
onis, quia non habet genus ppriū,
manifestum est, q̄ notitia elenchoꝝ
fallographorum conuenit cum arte
Topicæ, & arte litigiosa. Et declara
tum est ex hoc, q̄ elenchus, qui est vi
torum huius artis, non est qui redar
guit & decipit fallacia propria in sin
gulis generibus generum scientiarū
demonstratiuarum, sicut prēmisse
est. Propterea q̄ artē Topicā oport
eat cognoscere species elenchorum
fallographorum vñum ad cauendū
eos, sicut oportet singulos habentes
artes singulas artū propriarum, q̄
cognoscant species fallographorum,
qui sunt in illa arte, & in toto hoc
oportet, q̄ conueniant istæ duæ ar
tes, hoc est Topica & Sophistica. Sed
quot modis & locis fiat elenchus fal
lographus, iam declaratum est: sed
ex quo intentio istius artis non est
elenchus fallographus solum, sed reli
quæ intentiones, quæ dictæ sunt,
quarum intentionum vna, quæ est
secunda ad intētionem, quæ est elen
chus, est inductio loquentis ad fal
sum, aut eius inductio in dubium,
& ambiguum, iam conuenit quod
loquamur de rebus, quibus operat̄
hęc ars hoc opus.

Loc;

V Loci *sophistici interrogantium ad falsum, aut inopinabile. Cap. 12.*

1. Locus.

DE aliquo est falsum quip-
pam ostendere, & ofone
ad inopinabile ducere.

Hoc aut fuit fm propositum so-
phisticæ intētionis, primū qui-
dem ex eo q̄ interrogat quodā
modo, & p̄ interrogationē acci-
dit maxime: nā id, ad nullū deter-
minatū interrogare propositū,
venatium ē illorū: temere nāq̄
dicētes peccāt magis: temere aut
dicūt, qn̄ nihil habēt propositū.

2. Locus.

B

Et id, interrogare multa (quā-
uis id determinatū sit ad quod
disputāt) & id, ea q̄ vident, dice-
re se postulare, facit quādam ido-
neitatē, ut ad inopinabile ducat,

3. Locus

aut falsum. Et si interrogatus af-
firmet, aut neget illorū aliquid,
ducere ad ea ad q̄ prompt⁹ est ar-
gumētari: pōt tñ nūc min⁹ noce-
re p̄ hęc q̄ prius, nā repetūt ali-
quid ad id qđ in principio. Ele-

4. Locus

mentū aut deueniēdi ad falsum,
aliqđ, aut inopinabile, nullā sta-
tim interrogare positionē, sed af-

C

firmare ob id se interrogare, qđ

5. Locus,

discere velit: nā locū argumen-
tationis, consideratio facit. Ad fal-
sum aut ostendendū proprius lo-
cus *sophisticus* ē ducere ad talia,
ad q̄ abūdat orationibus: est aut

6. Locus

bene, & non bene id facere, quē-
admodū dictū est prius. Rursū
vt ad inopinabilia ducat, cōside-
rare ex quo genere est qui dispu-
tat, deīde interrogare quod plu-
ribus illi dicunt inopinabile: est
enim singulis q̄busq̄ aliqđ tale,

Elementū aut horū sumere fm **D**

gulorūq̄ quorūq̄ positiones in
ppōnibus. Solutio vero & horū
competens fertur, ostendere q̄ nō
pp̄ orationem accidit inopinabi-

7. Locus.

le: semper aut id quoq̄ vult qui
contendit. Amplius aut ex vo-

8. Locus.

luntatibus & manifestis opinio-
nibus: nam non eadem uolunt,
& dicunt: sed dicunt quidem de-
coratissimas orationes: volūt at
ea, quæ vident prodesse: vt bene
mori magis q̄ voluptuose viue-

re dicunt oportere: & egere iuste
magis q̄ diuitijs affluere prauē:

E

volunt aut contraria. Eum igitur,
q̄ dicit fm volūtates, ad has
manifestas opiniones ducendū:

eū vero, qui dicit fm has, ad ab-
sconfas: vt rous enim modo ne-
cessariū est inopinabilia dicere:
vnā aut manifestū, aut immani-

9. Locus,

festas opiniones dicūt cōtraria.

Plurimus aut est locus faciēdi
inopinabilia dicere, quēadmodū

Callicles in Gorgia script⁹ est, di-
cens: & veteres aut oēs arbitrati

sunt accidere pp̄ id quod fm na-
turam & fm legē contraria: con-

F

traria enim esse naturam & legē
dicunt: & iusticiam fm legē qui-

dem esse bonum, fm autem na-
turam non bonum: oportet igit

ad eum quidem, qui dicit secun-
dum naturam, fm legem obuia-

re, ad eum vero, qui fm legem,
ad naturam ducere: nam vtroq̄

modo dicere contingit inopina-
bilia: erit autem secundum natu-
ram quidem ipsis verum: secun-
dum aut legē quod multitudini

V iij vide:

Elenchorum

G videtur quare manifestum quod illi, quoadmodum & qui nunc, aut redarguere, aut inopinabilia dicere respondentem, conabantur efficere.

10. Locus.

Quedam autem interrogationum habent utrinque inopinabilem responsionem: ut utrum sapientibus, an patri oporteat obedire: & expedientia facere, an iusta: & an iniuriam pati eligibilius quam nocere.

11. Locus.

Oportet autem ducere ad ea, quae multitudini, et sapientibus sunt contraria, nam si dicat aliquis ut non qui circa orationes,

H

ad ea quae multitudini: si autem ut multi ad ea quae non sunt qui in oratione. Dicunt enim hi quidem ex necessitate beatum iustum esse, multitudini autem inopinabile est regem, infelicem esse. Est autem ad ea, quae sic sunt, inopinabilia ducere, idem ei quod est ad ea quae sunt secundum naturam, & secundum legem contrarietatem, ducere: nam lex opinio multitudinis, sapientes autem secundum naturam, & veritatem dicunt: & inopinabilia quidem ex his oportet querere locis.

12. Locus.

Sermo de locis sophisticis interrogantium ad falsum, aut inopinabile. Cap. 12.

I

Nituum locorum, quo per interrogandas inferre sermonem ad falsum, est quod non ponat ei interrogationes loquenti secundum positionem terminatam, efficit autem ei destructionem, quando infert ex ei positione absurdum, sicut efficit interrogans & rideus topica, sed ponit ei interrogationes non secundum positionem terminatam, sed quae iterumque contingit secundum alium locum ab eo, quod intendit respondens constituit, quia, quando res fuerit talis dispositionis, per interrogandas ampliare esse permittitur, ad quarum positionem sequitur inconueniens aliquid, quia promissum

facit, quod efficiunt hoc, non sunt in habitu. **R**
dine ad positionem terminatam: haec autem est res per se nota, quia, quando perscrutaretur inferre falsum secundum terminatam positionem, difficilis esset ei inuentio promissarum, quod ducerent in sermonem falsum secundum istam positionem, & impossibile esset translatio in alias promissas, quia contradiceres illis promissis non posset recipere inter eas, & inter illam positionem habitudinem aliquam, & ideo, quando interrogator interrogaret respondente de talibus promissis, qualitercumque contingeret, ex quibus sequeretur falsum, & respondens reciperet eas, statim inferret ei falsum: si autem renueret recipere eas, sicut si interrogaret eum ad affirmatiuam, & ipse reciperet negatiuam, aut e contra: sic posset esset, quod transferretur secum in interrogatione, donec constaret ei quod infert absurdum, ex eo quod receperit, sed respondens secundum istam dispositionem est manifestae excusationis, quia haberet dicere, quod hoc falsum non sequatur ex eo quod tu interrogaueras, sed sit res quae ceciderit ex replicatione sermonis. Sed non absolvitur per hoc, quin ipse istam receperit falsum, aut id ex quo sequitur falsum, quia locus, cuius moris est, quod ferat in falsum, est, quo non fit interrogatio, aut ratio secundum terminatam positionem. **M**
Sicque, quando non cogitat respondens fallaciam istius loci, neque cauere ab ea, perficeret ei processus ad inconueniens, licet difficile sit constituere interrogante in plurimum eius, quod interrogauerat ipsum. Iam autem facilis fit conuenientia interrogantis & respondens, quando difficile fuerit ei, quod extrahat eius interrogationem secundum extractionem interrogationis discipuli a magistro, & ille cum hoc abscondit victoriam, & praeualeat, sicut dictum est in libro Topic. sed hoc esset vtile quibusdam locis

A locis sine alijs, sicut tibi dictum est. Igitur cōsecutio locutionis ad euidentiā falsi, q̄ cōsequitur hunc locum & cautela ab eo esse perceptio eius, hoc est, illius loci.

Locus autē secundus est, q̄ aduertam⁹ res incōueniētes quæ sunt in singulis generibus generū sciētiarū, & numeremus eas, aut sint p̄p̄tæ illi: & quādo loqueretur cū aliquo eorū, qui sunt viri illius artis, oportet, q̄ se quāt ei illæ res inconuenientes, quæ sunt suæ artis: & sic ē oportet, quando ille numeraret, q̄ est incōueniēs apud singulas gētes, aut pluribus: &

B inueniam⁹ viā huius ad incōueniēs fm cōtrouersiā. Totius autē huius ratio est q̄ aduertam⁹ incōueniens, q̄ appropriat illi genti, cui⁹ est loquēs, aut homines illius artis, cui⁹ est ille loquēs. Cōtradictio autē, seu solutio, quæ cōuenit his locis, est, q̄ euidēs sit falsum, q̄ est in eis primo, q̄ est, q̄ respōdēs ad cōtrouersiā sciat, q̄ id, q̄ sequitur ex falso, nō sequatur ex eo, q̄ receperat. Possibile autē esset, q̄ cōficeret hoc, quādo interrogās accepisset id, q̄ nō est causa cōclusionis, ac si esset causa: quādo autē possibilis esset acceptio, ut causæ illius, q̄ nō est

C causa, possibile esset ei contradicere, sed postea erit respōdētis aduertere ad hoc incōueniens, an sit ex incōueniētib⁹ fm orationē de eis, aut ex incōueniētib⁹ fm nām, quia valde recipiūt bona fm orationē cū bonis fm nām fm vulgus, & valde dicit cōuenientius q̄ dicit fm singulos modos cōueniētis: eorū verō artes pululāt ex reb⁹ vilibus, quæ non sunt cōuenientiores, sicut multi dicūt, q̄ mors cū bona dispositione sit melior quā vita cum mala, aut q̄ hō sit cū iustitia egenus, eligibilis est q̄;

q̄ sit diues cū iniquitate. Illi autē cū hoc præligit contrariū huius, quia præligunt sibi vtile: & ideo præligūt vitā cū malo, & diuitias cū iniquitate: sicq; oportet nos, quādo intulissim⁹ incōueniens, q̄ est fm orationē, q̄ recipiamus, q̄ sit bonū fm nām, si autē intulissim⁹ illud inconueniēs fm nām, recipere mus hoc, q̄ sit bonū fm cōiecturā, & orationē. Iā autē inuenire hic locus latus multæ latitudinis magnæ utilitatis ad obijciendū in hoc genus sermonis, q̄ est, q̄ bona fm legē v̄ plurimū opponat bonis fm nām: sicq; cōuenit illi, qui vituperat recipiēte bonum fm legē, q̄ recipiat hoc, q̄ sit bonū apud nām, & qui destruit recipientē bonum fm nām, q̄ recipiat hoc in quātū est bonū fm legē, quia plurimū opponunt prædicta bona cū bonis fm legē, & deficit vnum quodq; eorū a bonitate alterius, sed bona se cundū nām sunt bona p̄ suā veritatē, quæ aut sunt fm legē, sunt bona, quia eorū v̄sus est apud multitudinē, hoc est, famosus. Sicq; iam declaratū est, q̄ sicut istorū est, q̄ cōtradicant rebus incōuenientibus, quas inferrer interrogās ex illis locis, sic interrogatōrū est, q̄ caueāt r̄ndētem **F** a locis, de quib⁹ meminit siue ad elenchū, siue cōcessionē incōueniētis. Iā autē sit ex separatis interrogatiōib⁹, quibus cōiungit q̄ inferat interrogās respōdētī ipsum incōueniens ad vtrūq; dī orū cōtradictōriorū: loca autē, quibus efficiūt hæc, sunt quæ ducūt loquentē in dubiū & ābiguū. Et illa est tertia intēctio intēctiōis sophisticorū, sicut est sermo dicentis, cui cōueniētis est credere sapientib⁹, aut patribus, & si diceret patrib⁹, diuersum itaq; eius q̄ decerneret sapientia,

Elenchorum

G piētia, esset opportunū, & si dicereſ, qđ sapiētibus, rebellare itaq; patribus esset opportunū, & sic an praeligibili or sit iustitia, aut uilitas, sicut si fiat quid, an eligibilis sit qđ deprede mus, aut qđ dinutamus diuitias, aut dispositio sit econtrario: & vniuersa liter ista species litigij cōsequit omnes res, quibus opponūt opinioniones sapiētū opinionib; vulgi & multitudinis, quia sapiētibus apparet, qđ reges faciētes sint iusti, vulgo aut apparet qđ fauētes sint fortes vincētes. Iam aut possibile est, qđ cōtrarietas istius generis reducat ad cōtrarietate

H tē, quē est inter bonū fm nām, & bonū fm legē: quia qđ est apud sapiētes & apud nām est bonum, quia est verū: id aut, qđ est apud legē & apud plures, est bonū, quia est famosum, & ples cōueniūt in illo. Ex his itaq; locis, & eis similib; cōuenit querere de istarum prēmīssarum inopinabilem, quas vocauit Aristoteles deſicientis concessione.

De captionibus nugationis, et solœcismi. Cap. 13.

D E eo quidē, qđ est facere nugari, quid nā dicimus nugari, iā mōstrauim⁹: **I** omnes aut tales orationes id volūt efficere, si nihil referat nomē & orationē dicere: duplū aut, & duplū dimidij idē est: si igit duplū est dimidij duplū, erit dimidij dimidij duplū: & rursum si pro duplo, duplū dimidij ponatur, ter erit dictū dimidij dimidij dimidij duplū. Et putas est cōcupiscētia delectationis: hęc aut ē appetitus delectationis: est igit cōcupiscētia appetitus delectationis delectationis. Sunt au

tē omnes huiusmodi orationū **K** in nīs, quæ sunt ad aliquid, quæcūq; nō solū genera, sed & ipsa ad aliquid dicūtur, & ad idē & vnū assignātur: vt appetitus, alicuius appetitus: et cōcupiscētia, alicuius cōcupiscētia, & duplū alicuius duplū, & duplū, dimidij, & in quibuscūq; quæ, cū sub stantia non sint, ad aliquid omnino eorū sunt, quorū sunt habitus, aut affectus, aut aliquid huiusmodi, in orē ipsorum de illis prædicatorū declaratur: vt impar est numerus mediū habens: **L** est aut numerus, impar: est igit numerus, numerus medium habēs. Et si simū cavitatis naris est, ē aut naris sima: erit ergo naris naris caua. Apparet at facere nō facientes qñq; eo qđ non interrogāt si significet aliquid per se dictū duplū, an nihil: & si aliquid significat, vtrū idē an diuersum: sed cōclusionē dicunt statim, & apparet pp nomē idē, esse idē, et significare. Solœcism⁹ aut quale quid est, dictū est prius: est aut & hoc facere, & nō facientē **M** videri, & facientē nō videri: quem admodū Leuinus dixit, si Venus masculinū est, nā qui dicit almā, solœcismū quidē facit fm illum. non apparet aut alijs: qui aut almū: apparet aut, sed nō facit solœcismū. Manifestū igitur, quoniā et ars quædā hoc pōt facere, eo qđ multæ orationes nō colligētes, solœcismū videt colligere, vt & in redargutionibus. Sunt aut oēs pene apparētes solœcismi

mi

A mi pp hoc, & qñ casus neq; masculinū, neq; fœmininū significat, sed neutriū: nā hic quidē masculinum significat, hæc autē fœmininū, hoc vero neutriū vult significare: sępe autem significat & illa vtraq; vt quid est hoc? Calliope, lignum, Coriscus. Masculini igit & fœminini differunt casus omnes, neutri hi quidē, illi autē nō: cū dā igit hoc, sępe colligūt quasi dictum sit hunc: sistr autē & aliū casum pro alio ponunt. Capitiōsa autē ratiocinatio sit eo qd hoc cōmune sit pluriū casuum: nā hoc significat qñq; hic, qñq; autē hunc: oportet autē vicissim significare, cū est quidē hic: cū esse autē, hunc: vt est Coriscus: esse Coriscum: & in fœmininis nominibus sistr, nā in omnibus sistr est, & esse facient differētiā. Et quodammodo in his similis est solœcismus ihs redargutionibus, quæ pp id qd nō similia, aut pp figurā, sistr dicunt: nā quēadmodū illic in rebus, sic hic in nominibus accidit solœcismū facere: nā hō, & albū, & res, & nomē est: manifestū igit, quoniā solœcismū tētādū est ex dictis casib⁹ colligere. Species igit sunt hæc cōtētiosartū orationū, & partes specierū, & modi, qui dicti sunt.

Sermo de Facere nugari, & Solœcismo. Cap. 13.

Vnde autē possibile sit habentibus istā artē, qd reducat loquēs in elenchū, aut in superflūū, & nugationē, & destruat illud pp hoc, qd est quarta intētio, hoc accidit illis, apud

quos non est differētia neq; diuersitas, siue ferat⁹ hes ex parte, quā significet ipsa sepatata fm hoc nomē cū parte ei⁹ qd significat hoc nomē, aut fm semitā cōsequētiā, aut fm semitā cōplexi, adeo qd proveniat istud cōplexū fm formā orationis cōpositā: hoc autē valde accidit relatiuis & definitionibus reitū, quātū cōsistentia est in aliquo subiecto, et accipitur hoc subiectū pars suæ definitionis, & accidit ex hoc, aut qd paralogizer, & faciat ipsum sequi cōfessionē orationis falsæ, aut nugetur suis verbis. exēpli gratia, de relatiuis, qd dicam⁹ de duplo, qd sit dimidij duplū, quia duplū est dimidij duplū, & dimidij duplū est duplū: duplū itaq; est duplū. Sic autē dicat⁹ qd duplū nō sit dimidij duplū, aut dicamus qd duplū sit duplū: hoc autē est nugatio, quia res nō enuntiat⁹ de se, & sicut dicimus, qd voluptas est cōcupiscētia rei delectabilis, & cōcupiscētia rei delectabilis est voluptas, sic voluptas est voluptas: hoc autē accidit, quia ambo ista sunt relatiōes, quia duplū est duplū alicuius rei, & voluptas est voluptas alicuius rei, & sic etiā accideret in similibus rebus, quārū esse est fm habitudinem. Res autē, quæ inducunt loquentē ad nugatiōem & superfluum suis verbis, nō sunt relatiōes, sed sunt habentiū qualitates: & hoc, quia substantiæ istorū aliqñ accipiunt cū definito, & aliquando cū definitione. Et accidit ex hoc qd bis explicet vna res. exēpli grā, quia si dicere⁹ nasus aquilinus nō erit curuus, dicere aquilinus nasus erit nasus curuus, si autē recipere⁹ qd nasus aquilinus erit nasus curuus: nasus itaq; erit nasus, hoc autē est nugatio: & sic et aut impar nō est numer⁹ qui non

Elenchorum

G nō diuiditur in duas partes æquales, aut numerus impar est qui diuidit in duo media: numerus itaque est numerus, & hoc est nugatio. Aduenit vero nomini simplici tale absq; q; accipiat cōplexū, sicut est sermo dicētis, an hoc nō significet duplū rei, si aut significat, aut significat rē que nō est duplū, aut significat duplū: si aut significat duplū, ipsum itaq; duplū est duplū, hoc aut est nugatio: si aut significaret nō duplū, ipsum itaque nō esset duplū. Inductio aut loquētis, vt dicat verba, quæ putēt esse carētia significatiōe, absq; q; ita sit,

H est plurimū in hoc loco. Sed minimū est ex dictionibus cōmuniū formarū ad masculinū, & femininū, & neutrum: & hoc forte significat apud eos masculinū, & femininū, & ista est intētio quinta intentionū fallaciæ. Cōuenit aut, q; aduertam⁹ hic loca, quibus accidit eistale, quia putat, q; hoc sit commune omnibus idiomaticis, q; illud vocat apud nos inter arabeshaya: proijciemus autē id, q; est vere sic, q; est sermo carens sensu: quidā aut eorū est sic fm extimationē, & de locis illius conuenit perferuari hic. Sicq; iam declarata sunt ex hoc sermone genera tm tungulas quinq; intētiōnes deceptinas, & species illorum generum.

De occultatione sophistica, & contra molestos respondentes. Cap. 14.

Differt aut nō parū si ordinēt quodā modo ea quæ ad interrogationē sunt, vt lateat quemadmodū in dialecticis: deinceps igit ex ijs, quæ dicta sunt, hæc primū dicēda. Est aut ad redarguendū, vnū quidē prolixitas: nam difficile simul

multa cōspicere. Ad prolixitatē **K** vero quæ adducunt elementis, vtendū. Vnū quidē festinatio, nā tardiores minus præuidēt. amplius aut ira & cōtētio: nā cōturbati minus possunt obseruare oēs. Elementa aut iræ, Manifestū quoq; eum facere qui vultriusse agere, & circa omnia impudētē esse, Amplius, permutatim interrogationes ponere, siue ad idem plures habeat aliquis orationes, siue q; sic, et q; nō sic: simul enim accidit aut ad plura, aut ad contraria facere obseruationē. **L** Omnino aut omnia, quæ ad occultā dū dicta sunt prius, vtilia ēt ad cōtētiōsas orationes: nā occultatio latēdi grā est, latere aut deceptionis. Ad eos aut, qui renūnt quæcūq; opinantē esse ad orationē, ex negatione interrogandū, ceu contrariū velit, aut etiam ex equo interrogationē facere: nā cū dubiū est, q; vult sumere, minus insolecūt. Et quādo in partibus dederit quispiam singula in ducētī, vniuersale sæpe nō interrogādū est, sed vt dato vtendū: **M** nū quāq; putāt & ipsi dedisse, & audiētibus quoq; apparet pp in ductionis memoriā, veluti perinde atq; nō interrogauerit vane. Et in quib⁹ nō nomine significat vniuersale, similitudine tamē vtendū est ad id q; expedit: nā latet similitudō plerunq; Et ad sumēdū propositionē. contrariū oportet cōparādo in interrogatione: vt si debeat sumere qm oportet per oīa patri obedire, vtrum

per

A per oīa oporteat obedire paren-
tibus, an per omnia nō obedire?
& sēpe id, vtrū multa cōceden-
dū, an pauca? magis enim si ne-
cessē, videbunt eē multa? apposi-
tis enim iuxta se cōtrarijs, mino-
ra & maiora apparent, & peio-
ra & meliora hominibus. Valde
autē ei sēpe facit videri redargui,
maxime sophistica calumnia in
interrogantiū, cū nihil colligentes
nō interrogationē faciūt id qđ
est vltimū, sed cōcludēt dicūt
veluti colligentes, nō igit hoc &
B hoc. Sophisticū autē est & cū po-
nī inopinabile, qđ apparet po-
stulare respōdere, proposito eo
qđ videt ex principio, & interro-
gationē taliū sic facere vtrū tibi
videt? nā necesse est si sit interro-
gatio ex quibus sylls, aut redar-
gutionē, aut inopinabile fieri, cū
dat qđē redargutionē, cū aut nō
dat, neqđ dare videt, fatei inopi-
nabile: cū vero nō dat, videri at
fatei, redargutiōis sisse. Ampli⁹,
quēadmodū in rhetoricis, & re-
dargutiōib⁹ sūt cōtrarietates cō-
C siderādū, aut ad eas, quæ ab eo-
dem sunt dictæ, aut ad eos, quos
confitei bene dicere, aut agere.
Amplius, ad eos, qui vidētur ta-
les, aut ad similes, aut ad pluri-
mos, aut ad oēs. Quemadmodū
autē respondentes sēpe cū redar-
guunt faciunt duplex, si debeat
accidere redargutio, & interro-
gātib⁹ vtēdū qñq; illo, cōtra in-
stātes: si sic quidē accidat, sic aut
non, qñ si sumpserit, vt facit
Cleophō in Mādrobulo: oportet

ēt absistētes ab oīe, reliqua argu **D**
mētōrū diuidere, & respōdenti
(si præsenserit) prius instare, &
prædicere. Argumētādō autē qñ
qđ & ad aliud ab eo qđ dictū est,
illud sumētib⁹: si nō ad id quod
propositū est habeat aliquis ar-
gumētari: qđ Lycophrō fecit dū
propositū esset, ex arte lyrā cō-
mēdare. Ad eos autē, qui exigunt
ad aliquid argumentari, postqđ
videt oportere assignare causā,
dictis autē quibusdam obseruabi-
lius qđ vniuersaliter accidit in re-
dargutionibus, vt dicat cōtradi-
ctionē, vt qđ affirmavit negare,
aut qđ negavit affirmare: sed non
qđ cōtrariorū est eadem discipli-
na, vel nō eadē: nō oportet autē
cōclusionē vt propositionē in-
terrogare, quādā autem neq; in-
terrogādū est, sed vt cōcesis vtē
dū. Ex qb⁹ igit interrogationes,
& quō interrogandū in cōcerta-
torijs exercitationib⁹, dictū est.

Sermo de locis Latendi. Cap. 14.

R Eliquæ aut sunt nobis ad per-
fectionem istius scientiæ, quæ **E**
sunt tres res: quarū vna est, qđ dica-
mus, quomodo cōuenit ei, qđ intēdit
hoc op⁹ in hac fallacia, qđ respōdeat
interrogāti, qñ nō est differētia in-
ter actionē istorū locorū, qñ benefi-
catū erit eorū opus, aut nō benefica-
tū erit, siue erit tentatiū, aut sophi-
sticū. Secūda autē est, quo modo con-
ueniat etiā beneficiare respōsum ei,
qui aptus sit ea vere ista deceptiua.
Tertia vero est, quo modo conue-
niat narrare vnūquēq; illorū. 13. lo-
corū. Primo autē dicimus, qđ fallacia
excellētior est, qñ intēdit prolōga-
tio

Elenchorum

Gtio verborū cū opere illorū locorū, quia id fallaciæ, q̄ fuerit in eis, est latētius apud audientē. Secūdo autē, q̄ in terroget festināter, non tarde, quia, q̄n festinat sermo, fallacia quę est in eo, est latētiōr, & dignior q̄ nō constet. Tercio autē, q̄ irascat respōdens, quia q̄n irascit, peruertit eius intellectus, & nō intelligit aliquā rē. Ira autē promouet ipsū vt plurimū, vt exclamet & vociferet summe, & ad pauca ipsius intellectiōē. Quā dā autē illorū sunt q̄ interroget de p̄missis, q̄b̄ intēdit fallacia p̄ mutato ordine loci earū in syllo permittarū p̄missis famosis, ex quibus sequit̄ cōtradictoriū eius, q̄ inquirat inferre p̄cedētibus in hoc opere, quā lateret illos & reciperent eas, & hoc, quia, si p̄missæ quibus inquirat decipere, fuerint absurdæ, nō laudabiles sunt in veritate & falsitate in ipsarū p̄missione cū famosis, si autē nō fuerint absurdæ, iā itaq; recipit, ex quo inquirat recipere absurdū solū, q̄n fuerit separatum, postq̄ difficile fuerit, q̄ recipere. Exēplū autē hui⁹ ex eius operatione est illius, qui intēdit vti venenis permiscendo eis alimēta ad cālādū: & iterū quia latebit respōdentē, de quo inquirat cōclusionē, fieter perplexus in notitia ei⁹, q̄ recipit ex eis & q̄ nō reciperetur. Et quā dā illorū sunt q̄ interroget de cōtradictorio rei, quā inquirat recipere, quia respōdētē nō recipiente istud, cauillaret ei, iā itaq; reciperet rē, quā intēderat recipere. Et quā dā illorū sunt, q̄ interroget manifestū vtriusq; extremi cōtradictorij, ac si nō curaret ad q̄ illorum respōdeat, q̄m si per hoc lateret respōdētē q̄ duorū cōtradictoriorū intēderit recipere, fortitā reciperet i intētū, q̄n nesciret illud. Quē dā autē illorū sūt, **K** in q̄b̄, q̄n fit inductio non dimittit aliq̄ eē enūciationis ī particularib⁹ rei vltis, q̄ quēretet verificare fm viā interrogatiōis, immo in omnibus particularib⁹ fm q̄ eē p̄dicati est res manifesta eis, & fm q̄ illa est ex his, quę nō referūt ad interrogatiōē efficiendi illud p̄dicatū particularib⁹ isti⁹ rei, quā īquirim⁹ cōfirmare istud p̄dicatū fm suā vltimatē, nō fm inductiōē: q̄n autē duxerit summā illorū particulariū, ac si iam recepisset ea respōdēs, sequē verificatio vltimatē, q̄ est eē istius p̄dicati toti huic subiecto, absq; q̄ interroget cōsequētē vltimatē p̄ eē p̄dicati in particularib⁹ subiecti, q̄m q̄n fecerit hoc, fortasse difficile erit ipsi respōdētī hoc, neq; recipet vltimatē de inductiōe eius, q̄ dimiserat: q̄n autē fuerit huic vlti nomē, & timeret q̄n exponeret eius nomē, q̄ nō recipet eē vltimatē, cōueniret q̄ trāfferet enūciatio a particularitate in simile, q̄ est ī eis, nō ī nomē rei vlti cōtinētis particulariari vltima autē exēplorū cōsimiliū ī vlti decipit multos, q̄ trāsfert enūciatiōē ā quibū dā in aliquas alias res. Quē dā autē illorū sunt, q̄b̄ interrogat id, de quo putat, q̄ sit extremū cōtrario- **M** rū inter q̄ nō est mediū: res autē non est ira, q̄m fortasse iterimeret respōdēs absurdū illorū p̄pudabile, & hoc q̄a apparet absurditas absurdū illorū fm plurimum apud id, q̄ ponit fm modū alteri⁹ cōtrarij, & sic ē ipsa & laudabilis laudatio apparet magis. Sicut si interrogaret, cōueniat ne credere patrib⁹ de oib⁹ r. b⁹, aut repugnare eis ī oib⁹ reb⁹? q̄a, q̄ndiceret q̄ nō repugnem⁹ eis in oib⁹ reb⁹, oportet eū ex hoc q̄ respōdeat q̄ credam⁹ patrib⁹ in oib⁹ reb⁹, & sic ē si interroga-

A terrogaret, an prohibita sit multitudo vini, aut ei⁹ paucitas, & ipse respōderet q^d multitudo sit prohibita, seq̄tetur q^d paucū nō sit prohibitū, Plurimū autē q^d accidit fallacia in interrogatione, & putat, q^d iā annexa sit interrogatio, & ordinata, qm̄ interrogaret de reb⁹, inter quas & cōclusio nē nō est cōnexio: qm̄ autē tu recepisses, cōduceret cōclusionē, ac si iā seq̄ret ex illis reb⁹, & putaret q^d iā pfecta esset hæc res, & q^d iā remota esset & absuerit cōtrouersia, qm̄ hoc non posset soluere illud, & suā cōtrouersia, nisi cognosceret nām syl^lm̄ paucē

B passibilitatis ex sua turbatione, & sua vociferatione, & exclamatione eius, q^d ipse cōposuisset syl^lm̄ absq^{ue} cōposuisset eū. Industria vero illis est difficilis in hoc loco, nisi sapiētibus: qm̄ multitudo hominū nescit nām syl^lm̄: ex industrijs autē seu cautelis interrogatū est, q^d qm̄ interrogat prēmiam falsam ad tētandum respōdētē, eā recipiet & ad ducēdū ipsū in absurdū, aut recipiet pmissam, aut orationē cōpositā ex prēmiosis, sicut est dispositio, qua possibile est q^d tentet aliquis, & sequat ex illo elenchus, & fortasse iuuaret eos

C actio p̄cessuū, q^d v^o v^o in Rhetorica cū audientibus: hoc est, recipere rē fin modū, quo putet, q^d ipsi iā receperint ex illis ipsū q̄sitū, et declinarēt illā & ducerēt ipsū ad elēchū, sicut si reciperēt rē simplē, & declinarēt ipsam, & ponerēt ipsam cū cōditione quadā. Et ex industrijs respōdētis est, q^d qm̄ cogeret ipsū elēch⁹, aut esset p̄ hoc, putet q^d sit interrogas, & q^d nō sit respōdēs: hoc autē vaide faciūt ipm̄ hōes nāst in cōtrouersia, qua tēdit victoria. Ex industrijs autē interrogantis est, q^d qm̄ in-

terrogat plures pmissas, & rēdēs reciperet q̄sdā & nō recipet aliq̄s, & ex illis q̄s nō recipet, seq̄ret ipse elēch⁹, si recipet eas, tūc ferret oēs illas prēmias subitō, & faceret succedere eis cōclonē, qm̄ rēdēs euaderet impedire, quoniā magis accidit q^d obliuiscatur eorū, q̄ recipiat, q̄: q^d nō recipiat, Et ex industrijs illorū est, q^d pmissae ant fm̄ cōsistunt id, q^d infertēt elēchū cū eo, quo nō indigeret ad illationē elēchi: sicq^{ue} pmissae falsae fallerēt respōdētē. Sed qm̄ respōdēs p̄cipet, q^d nō parū hui⁹ p̄ceptionis haberet, interrogatū est soluere illud, & distīgueret inter id, quo nō indigeret ad illationē cōclonis, & iter id, quo indigeret ad hoc, & difficile cōstitueret ei⁹ excusationē ad hoc, sicut si accipiet res cōsequētes illā pmissam, & res antecedētes ad eā, & annexas ei. Interrogatū autē industria est, q^d qm̄ lassaret ab inferēdo ei falsum, q^d intēderet inferre, pcedat ad destruedū ei⁹ cōtradictoriū, & trāfferat verba ad illud, si ab initio rei intēdisset construere aliq̄; rē sentatā, aut pcedat ad cōstruedū ei⁹ cōtradictoriū, si intēdisset destruere positionē affirmatiuā. Et ex industria eorū est, q^d ipsi fortasse relinquāt interrogatio nē pmissarū, & ducāt syl^lm̄ cū cōclonē, ac si eēt res, q̄ iā receperet rēdēs, qm̄ tūc mēs rēdēs eēt magis itēta, qm̄ tūc cōuēirei, q^d speculr̄ sumā pmissarū syl^lm̄, & ei⁹ formā, & reduce ret i mētē d illo plusq̄ rē vnā ex his, q̄ op^o3 speculari, & fortisā eēt ipedit aut absōderet ei aduersari⁹ ibi p̄te falsā cū p̄te v̄a, & recipet illā. Sic itaq^{ue} iā declarātū ē ex hoc, quos sit loca d̄ceptiua iuuatia q^d q^d itētiōes, & q̄l̄ p̄ciat q^d terroget interrogas: & ille s̄c̄ duq^{ue}. i. p̄tes illi⁹ li. s̄j tētiōnē Aris.

Aris

Elenchorum

A R I S T O T E L I S

E L E N C H O R V M

L I B E R S E C V N D V S ,

Cū *Auerrois. media expositione.*

S V M M A L I B R I .

De utilitate sophisticarum orationum, & apparatu ad eas, diluendas. De solutione sex vitiorum locorum extra dictionē, Nugationis, & Solacismi. De oratione facili, difficili & acuta. Epilogus postremo Octo præcedentium, & duorum præsentium librorum.

H De utilitate cognoscendi sophisticas orationes, & apparatu ad eas diluendas. Cap. I.

De responsione autē, & quomodo oportet soluere, & qd, & ad quā utilitatē orationes huiusmodi profunt, post hæc dicēdū. Vitiles ergo sunt ad philosophiā pp̄ duo. Prīmū quidē, quia eæ, quæ vt plurimū, p̄pter dictionē fiūt, melius se habere faciunt ad id, quotupliciter quodq; dicis, & ea quæ sist, & quæ aliter in rebus accidūt, & in nominibus. Secundū autē ad eas, quæ per seipsum inquisitiones fiūt: nā qui ab alio facile captiose fallit, & id nō sentit, & ipse quoq; à se id patit per sepe. Tertiū vero, & reliquū ad huc, ad gloriam, eo q̄ circa omnia exercitatus esse videbit, & in nullo se in experte habere: nā si is, qui in orationibus est cōsocius, orationes vituperat, cū nihil habeat q̄ determinet de vi-

tiositate earū, dat suspicionem x q̄ videri velit inolescere, non quia verū sit, sed pp̄ imperitiā. Respōdētib⁹ autē, quomodo obfistēdū sit aduersum huiusmodi orationes, manifestū: si quidē re cte dicim⁹ prius ex quibus sunt captiosæ ratiocinationes, & si (quæ inquirēdæ sunt) superabū dātias sufficiēter diuissimus. Nō est autē idē lumentē oratione videre, & soluere vitiositatē, & interrogāti posse occurrere celeriter. Nā q̄ scim⁹, sæpe trāspositū ignoramus: Amplius autē quem L admodū in alijs, id q̄ citius & tardius, ex exercitatione fit magis, sic & in orationib⁹ se habet: quare si manifestū quidē sit nobis, immediati autē simus, priuamur opportunitatibus frequenter. Accidit autē q̄nq; sicut in linearū descriptionib⁹: nā et illic soluentes quandoq; componere verum non possumus, sic & in redargutionibus: nam scientes propter quid orationē accidit connectere, soluere tamē orationem impotes sumus.

Sermo de præceptis contradictionis.

Cap.

I.

Væ autē relinquunt sunt duæ res, quarū vna est, quomodo respōdeat respōdens, secunda autem est, quomodo cōtradicat illis. 13. locis, & vtraq; istarū rerū iuuat sapiētes per se: & ideo sermo de istis duabus rebus est, ac si esset præter istam artem, sed artis Topicæ, aut (sicut dixit Abumaxar Alpharabius) est artis mediæ inter Topicam & Sophisticam.

Asticā. Secūda aut vltimā ptes iuuat sapiētes p accidēs, qā sūt ppiē huic arti, & eorū vtilitas ex eis ē ex parte, q̄ sit cautio ab eis solū, qm̄ q nouerit cōmunitates, cōueniēt^r est q nō cadat in eas: iuuaret vero eos per se in vsu orationis tētatiuā vsis, sicut prēmīssum est. Primū aut pceptorū rñ dētis est, q, qm̄ interrogās interrogaret pmissam xq uocā fm̄ nomē, conueniat q diuidat hoc nomē in oīa significatā, de qb^o dicit, & notificet q illorū significatorū sit verū a nō vero: & ideo seq^r q sit ei potestas diuidēdi nomē xq uocū. Iā aut diximus regulas, qb^o sit hoc possibile in lib. Topicorū. Secūdū aut est, q aduertat res ī se, et tūc rñ deat: et ideo oportet q sit ei potestas cognoscēdi rē, qm̄ meditare^r illā cū seipso, qm̄ plures hōes decepti sunt, qm̄ speculati sunt cū seipso, & nō decipiūt, qm̄ speculāt illa cū alijs, & hoc pp bonā meditationē ei^r ī se: plurimū aut q accidit, hoc ē q. pp bonitatē. Tertiū aut pceptorū est, q nō plōget sermonē cū interrogāte, sed solers sit ad incidēdū ipsum cito, absq; q negligat eius rñtionē: qm̄, qm̄ negligat istud, & plōgauerit eloqū cū illo, ex eo q parū cōstiterit ei absurditas & fallacia, quā fuerit in eius sermone, accidit ei, qm̄ ipse interpellauerit interrogātē q putaret vulgus, q eius interpellatio nō fuerit, ppter ea, quia ipse in tēderit declarare, q id, q inq̄siuerat cōfirmare, sit falsum, sed pp ei^r debilitatē. Sic itaq; (sicut puto) cōuenit intelligere istū locū, & nō adueniat hāc dispositio rñdēti: hoc est, q festinet rñtionē astēdēdū quid fallaciā in eo fuerit fm̄ sciētiā locorū fallentū, quā sunt in hoc libro, & fm̄ sciētiā pceptorū, quā appropriant rñdē

ti, & fm̄ regulas, q traditæ sunt hic **D** ad cōtradictionē locorū sophisticorū, absq; q cū hoc exercitatus fuerit in illorū vsu plurimū, adeo q puenit ei hābitus, quo possit cito agere, qm̄ sicut festinatio & mora ī singulis artib^o puenit pp habitū pueniētē ex vsu, nō pp sciētiā partū illius artis solū, sic est dispositio opationis istarū regularū. exēpli gratia, qm̄ deus actionis scripturā, & eius adaptatio nō puenit ex notitia literarū, sed puenit ex vsu pfecto formationis literarū. Sicut aut in arte Topicā iā difficilis est interrogāti cōtradictio & destructio, sic accidit in elenchis **E** sophisticis: hoc aut accidit, qm̄ sequitur ex pmissis falsis, quas posuerat tētor, cōclusio vera, & putaret q sequat^r ex eis alia conclusio, q est falsa, qm̄, qm̄ sermo sophistic^r fuerit talis dispositionis, difficile esset rñdēti ad cōtradiciēdū ei fm̄ veritatem, & notificare falsum pmissarū, quas posuerat litigator pp duas res: quarū vna est, quia, si intēdisset cōtradicare illi cōclusioni falsæ p notificationē falsi illarū pmissarū, hēc esset cōtradictio sophistica aut litigiosa, qm̄ illa conclusio nō sequit^r ex illis pmissis: secūda aut est, quia nō putat de eo q ipso **F** intēdat p hoc destructionē cōclusionis veræ, & q ipse sit visus sibi q nō fiat ex pmissis falsis nisi cōclusio falsa. Et ideo oportet rñdēti in hac re, q nō ampliet sermonē in contradictionē sylsi ad nouificandū falsitatē, q est in suis pmissis pp æquiuocationē nominis, aut pp litigiū, aut alias res fallētes, & nō putet q ipse alleuiet per hoc, immo rñdebit, qm̄ dixerit ei, q ista cōclusio nō sit cōclō vera, q; concludas ex hoc syllo, sed est tūm̄is ei, aut nō seq^r ex illo omnino.

Log. cū cō. Auer. X De

Elenchorum

G De apparenti solutione respondentis.

Cap.

2.

Primū igit, quemadmodū syllogizare dicimus, opinabiliter qñq; magis qñ vere, eligere oportere: scilicet et solū dū qñq; magis opinabiliter qñ ad veritatē: nā omnino aduersus cōtentiosos est reluctandū, non vtrā eos, qui redarguūt, sed qui redarguere apparent: nō enim dicimus eos syllogizare: quare vt nō videant, emendandi sunt: nā si redargutio est cōtradictio

H nō æqui-uoca, ex quibusdā, nihil opus est diuidere ad amphibola, & æqui-uocationē: nō enim facit syllogismū: sed nullius alteri gratia diuidēdū est, nisi quia cōclusio videt redargutioni similis. Nō ergo redargui, sed videri redargui cauendū est, eo q; interrogat amphibola, & quæ p; æqui-uocationē sunt, & quæcun- que aliæ huiusmodi cauillationes quæ & verā redargutionem adumbrant, & redarguentē atq; nō redarguentē incertum red-

I dunt: nā (quia licet in fine cū con- alusum fuerit dicere se, nō id ip- sum q; affirmauit negare, sed æq- uoce, aut amphibolice, quamuis qñ maxime cōtingit in idem fe- rat) incertū, si redargutus est: in- certū enim, si vera nunc dicit: si vero diuidens interrogasset æq- uocū, aut amphibolū, non incer- ta esset redargutio, qm̄ requirūt (nunc quidem minus, prius aut magis) contentiosi, sic vel nō rñ- dere eum qui interrogat, fieri po- test. Nunc autē, quia nō bene in- terrogant inquirētes, necesse est vt respondeat aliquid is, qui in- terrogatus est, emendans vitiū interrogationis: quia diuiso suf- ficienter, vel sic, vel non, necesse est dicere respondentem. Si autē aliquis putet finē æqui-uocationē redargutionē esse, quodam mo- do non erit rñdentem effugere quin redarguat: nam in ijs, quæ oculis subiecta sunt, necessariū q; affirmauit negare nomen, & q; negauit affirmare. Enimvero vt diluunt quidā, nihil prodest: nā nō Coriscum aiunt esse musi- cū, & non musicū, sed hunc Co- riscū musicū, & hunc Coriscum nō musicum, eadā nāq; erit oīa Coriscum, ei, quæ est hunc Cori- scū musicum esse, vel non musi- cū: q; simul affirmant, & negāt, sed fortasse nō idem significant: nā ne illic nomē, quare in aliquo differt. Si autē hoc quidē sim- pliciter dicendo Coriscum assi- gnet, illi autem addat aliquē, aut hunc, absurdum est. nihil enim magis qñ alterū: vtrolibet enim nihil differt. Nō sicigitur, sed q; incertus quidem est qui nō de- terminauit ambiguitatē, vtrum redargutus est vel nō redargu- tus, datum autem est in oratio- nibus diuidere: manifestum, q; non determinando dare interro- gationem, & quidem simplici- ter, peccatum est: qm̄ & si nō ip- se, tamen oratio redargutæ simi- lis est. Accidit autem sæpe vidē- tes amphiboliam torpescere di- uidere,

Auidere, eo q̄ crebra talia proponantur, ne ad omne videantur molesti esse: deinde non putantibus propter id fieri orationem sæpe profecto occurrit inopinabile: quapropter quia datū est, diuidere haud cūctandum. quē admodū dictum est prius. Si autem duas interrogationes non vnā facit quisquam interrogationem, non pp̄ æquiuocationē. vel amphiboliam fiet captiosa collectio, non ne redargutio an non? quid enim differt interrogare, si Callias & Themistocles musici sint, q̄ si ambobus vnū nomen esset existētib⁹ diuersis: nā si plura significat q̄ vnū, plura interrogauit: si igit nō rectū est ad duas interrogationes vnā responsionē censere sumere simpliciter, manifestū qm̄ nulli eorū, q̄ æquiuoca sunt, cōuenit respondere simpliciter, nec si de omnib⁹ quidē verū sit, veluti cēsent quidā: nihil enī differt hoc, q̄ si interrogasset, Corisc⁹ & Callias utrū domi sint, an non sint domi: siue adsint ambo, siue nō adsint: vtrinq̄ enī plures ppositiones. Nō enim si verū ē dicere, in interrogatio pp̄ id vna: possibile ē enim ad decies millenas interrogatas q̄stiones, oēs sic vel nō, verū est dicere: attamen non est r̄ndendum vna responsione, interimitur enim disputatio: id aut simile ac si idē nomen imponat diuersis. Si igitur nō oportet ad duas interrogationes vnā r̄sionem dare, manifestū qm̄ nec in

æquiuocis sic vel nō, dicendum: **D**neq̄ enim qui dixit r̄ndet, tamen si dixit: sed id admittunt quodā modo in disputationibus, eo q̄ lateat q̄ accidit. Quemadmodū igitur dixim⁹, q̄ redargutiones quædam videntur esse cū non sunt, eodem quoq̄ modo & solutiones quædam videntur esse, quæ non sunt, quas dicimus q̄nque operæ precium magis asserre, q̄ veras in cōtentiosis orationib⁹, & in ea (quæ ad duplex est) occurrence. Respondendū autē in hīs, quæ videntur, esto, dicendo: nā & sic minime fiet redargutio. Si vero aliquid quod inopinabile sit cogat dicere: hic maxime addendū videri: sic enim neq̄ redargutio, neq̄ inopinabile videbitur fieri. Quia autē quo pacto peti qd̄ est in principio, manifestū putat omnino (si sint, pp̄inquare) interimēdū, & nō cōcedēda esse vlla, perinde ac si quod in principio est petat. Et q̄n aliquid tale postulaueris quispiam, q̄ necessariū quidē est accidere ex positione, sit aut falsum vel inopinabile, idē dicēdū: nā quæ ex necessitate accidunt, eiisdē vidētur esse positionis. Amplius, q̄n vniuersale nō nomine sumitur, sed similitudine: dicēdū q̄ nō sic datum est, neq̄ vt proposuit, sumit: nā pp̄ id sit sæpe redargutio: cū autem prohibetur his, ad id quod nō bene ostensum est redeūdū, obfistendum autem sm̄ dictam determinationem. In hīs igitur, quæ proprie dicuntur nomini-

Elenchorum

G bus, necesse est rñdere, vel fñfir, vel diuidēdo. Quæ aut̃ subintel ligētes, pponimus, vt quæcunq; nō plane, sed truncatim interrogant̃, pp̃ id accidit redargutio. vt putāne quicqd̃ est Athenien siū: sic. sñt aut̃ & in alijs: at qui homo est animalū, sic. possessio igit̃ animalū, hō. Nā hominem animalū esse dicimus, quia animal est: & Lysandrū Lacedæmoniorū, quia Lacedæmonius est. Manifestū igit̃, qm̃ in quib⁹ obsecurū est, q; pponitur, nō simpli-
H citer cōcedēdū. Qñ vero duob⁹ existentibus, cū hoc quidē est, ex necessitate alterū esse videt̃: cū vero alterū est, hoc nō ex necessitate: interrogato vtroque, oportet q; minus est dare. Nam difficilius est colligere de pluribus. Si aut̃ argumētē q; huic q; dē est cōtrariū, illi aut̃ non est: si oīa vera sit, contrariū esse est dicēdū, at nomē alterius positū nō esse. Qm̃ aut̃ quædā quidē eorū quæ dicunt̃ plures eum qui non cōcedit falsum dicere aiūt, qdā
I autē nō: vt quæcunq; ambigūt, (vtrū enim corruptibilis, vel im- mortalis sit anima animalū, nō exploratū est multis,) in quibus igit̃ incertū est vtro modo soleat dici q; pponit̃: vtrū in hīs, q; sunt vt sentētiæ: vocant enim senten- tias, & veras opiniones, & totas negationes, vt diameter incom- mēsurabilis est. Ampli⁹, de quo verū dubitat̃, transferens quispiā nomina maxime latebit in illis: nā, quia incertū est vtro modo

se habet verū nō videbit̃ sophi. **K** stice agere: pp̃ id autē q; dubiū, nō videbit̃ falsum dicere: nā me- taphora faciet orationē sine redargutione videri. Amplius, quascunq; interrogationū per- senserit aliquis, præiñtādū est, & prædicendum: nam sic maxi- me interrogantem prohibebit.

*De fallacia quæ fit per æquiuocationem,
& de inutili cautela ab illa, & de
eo, quod facit redargutione,
& de cautela respon-
dentis. Cap. 2.*

I Am aut̃ possibile est rñdēti, q; re-
cipiat pmissas æquiuocas fm̃ no-
mina, adeo q; cōcludat ei interroga-
tor cōclusionē falsā, & dicat ei, q;
per illas pmissas, quas receperat, intē-
derit sic, nō significatū tale: res autē
quā paralogizauerit, nunc est quā
receperat solum. Fuit aut̃ hoc opus,
quia nō est notū, neq; manifestū, q;
ille receperit significatū falsum, q;
est vnū eorum, quæ significat hanc di-
ctio æquiuoca pp̃ eius intentionē
pp̃ suā receptionē dictionis æquiuo-
cæ: forte autē hoc esset ei vtilius pro-
pter fallaciam, qm̃ si diuideret id, q;
significat nomem æquiuocū, aut di-
ctio litigiosa, adhuc errasset, & reci-
peret vnū eorū, ac si esset verū, ipsū
autē est falsum, & nō est ei cōueniēs,
q; respōdeat ad hoc, si ergo ille rñdē-
tiū, qui fecit hoc opus, respondisset
per nomina æquiuoca, & dictiones
litigiosas, quæ sunt in eis, aut nō fece-
rit hoc opus, q; fuerat ei possibile.
Sed ex quo ille, q; nesciuerit hoc q;
diximus, id putat̃, q; qñ recipiat no-
mē æquiuocū, q; iā receperit oīa signi-
ficata, de qb⁹ dicit̃ illud nomē: si au-
tē nō seq̃ret̃ hoc, impediret ipsū a diui-

A diuisione, qua illata fuerat cōfo: vi-
sus autē est, q̄ iā redarguerit ipsum,
& indiget cū hoc expositione, q̄ nō
redarguat ipsum. Et ideo id, q̄ cōue-
nit ei, hoc est rñdēti, qñ sophista in-
terrogauerit nomine æquiuoco, aut
dictione litigiosa, diuidit plura si-
gnificata, qb̄ significat hęc dictio,
& rñdeat p̄ singula eorū, sic, aut nō.
Qñ autem argumētatus fuerit inter-
rogās, & putauerit, q̄ iā fiat elēchus
p̄ hanc dictionē æquiuocā, quę est
in eo, aut p̄ litigiū, abnuuit eam esse
æquocā. Industria eripiēs ipsum est,
q̄ imponat nomina huic significa-
to, q̄ putat rñdens, q̄ sit fallū, &
illud sit non significatū verū, q̄ de-
scripserat hęc dictio. Ex his autē quę
apparuerunt q̄busdam hominibus
est, q̄ industria ad hoc, est connecte-
re dictionē hoc, cū nomine. Ista autē
industria nō eripit ipsum à fallacia,
q̄a dictio hoc, si demonstraret id, q̄
est in anima de hoc significato, iam
illa demonstratio esset æquoca, quia
oīa illa significata, q̄ significaret illa
dictio, sunt p̄sentialiter in imagina-
tione. nisi dictio hoc annecteret ali-
cui demonstrato sensato: qñ autē hoc
ita fuerit, illud nō indigeret dictio-
ne, & appellatione nominis p̄ demo-
strationē. Et sic, qñ interrogatio fue-
rit simpl̄, ipsa autē verificaret fm̄ di-
uisionē, nō cōuenit, q̄ rñderet p̄ sic,
aut nō, donec cōpleret elenchus, q̄
intelligeret ex eo interrogās, q̄ ille re-
cepisset illud simpl̄, & tūc euaderet
ab elenchō, qñ diceret, qñ ego dixi
sic, intēderā illud significatū conne-
xum, nū absolutū, quia q̄ cōsequit̄
hoc, qñ cōsequitur ex nomine æqui-
uoco p̄ sic, aut nō, absq̄: q̄ diuidatur
significata, qb̄ dicit æquocū, illud
idē cōsequit̄ hūc, & oīa loca qb̄ diui-

dit̄, & postq̄ receperit ipsū sine diui-
sione, nō accidit ei elēch̄, sed putare-
tur, q̄ iā accidisset ei. Sicq̄; ex quo ip-
se nouerit per se, qñ distinxerit rñ-
dēs litigiū, & receperit ex illis, q̄ re-
ceperit, siue redarguat, siue nō, si rñ-
disset de absoluto per sermonē con-
fusum: ille deciperet, qm̄ ipse cōdu-
cit se ad dubiū de eo, an redarguat,
aut nō redarguat vere. Plurimū au-
tē, q̄ accidit hoc rñdenti est, q̄a ipse
est impeditus ex diuisione p̄ multi-
tudinē significatorū, quę cōtineret
iste sermo absolut̄. Et ex eo, qd̄ ac-
cidit ei cū hoc de difficultate interro-
gātis, & pauca ei⁹ aduertētia ad diui-
sionē, q̄; fecerat, facile est rñdere ad
illā rñsionē consulā: qñ autē interro-
gās cōfunderet ei elēchū, & rñdens
inciperet distingere ipsum, & noti-
ficaret ei, q̄ nō sequat̄ ex hoc id, qd̄
putauerat, q̄ sequat̄, nō cōueniret se
cū in hoc interrogās, qñ nesciret, q̄
fallacia ingrederet ex hoc loco, quē
notificasset rñdēs, & nō cōcordaret
secū in eo, q̄ loc⁹ iste sit deceptorie.
Sicq̄; accideret rñdēti dubiū, an re-
dargueret, aut non redargueret: &
ideo et nō cōuenit, q̄ sit impedit⁹ p̄
diuisionem in locis, q̄ ingredit̄ dece-
prio p̄ latētiā diuisionis, & sicut nō **F**
op̄ 3, q̄ rñdeat duabus in interrogatio-
nibus vnica rñsione, sic nō cōuenit,
q̄ rñdeat vni fm̄ nomē vnica rñsio-
ne, q̄a non est differtētia, siue rñdeat
pluribus interrogationib⁹ vnica rñ-
sione, siue illæ interrogationes signi-
ficet̄ vnica dictione, aut pluribus di-
ctionibus, qm̄ fm̄ nomē æquiuocū
sūt plures interrogationes vnica di-
ctione. Et ideo qui nō rñdet duabus
interrogationibus, aut pluribus vni-
ca rñsione, & cōsueuerit illud, nō ac-
cidit ei fallacia p̄ nomē æquocū fm̄.

Elenchorum

G vnam rñsionem, qñ omnia significa-
ta, de quibus dicißilla enuntiatio eg-
uoca, eßet vera, quia nō cōstaret si-
bi rñdens, q rñdeat ex duabus rñ-
sionibus, aut plurib⁹ vnica rñsione,
qñ omnes cōuenirent in sic, aut nō.
Sicque on⁹ incūbit ei, q, qñ interro-
garet de mille, aut duabus millibus
interrogationib⁹, non rñdeat eis, do-
nec aduertat in eis: et si cōueniant in
sic, aut nō, rñderet eis vnica rñsione:
si autem nō cōueniant, distinguereß
hæc res, & manifestū eßet, q nō in-
cūberet rñdenti. Et ideo nō oportet
rñdentem, q rñdeat nomini æqui-

H uoco vnica rñsione, etiā si oēs enun-
tiationes habētes significata, q am-
plexeretur nomē æquiuocū, eßet ve-
ræ. Cōueniens. n. eßet rñdere ad id,
de quo interrogatur. Ipsum aut nō
interrogat nisi de vnica re, quia nō
est latens apud interrogatē, qñ inter-
rogat de nomine æquoco nisi vnū
significatū. Si autē eßet latens apud
interrogatē omnia significata, quæ
cōtineret nomē æquiuocū, iā incū-
beret onus ipsi rñdenti, q rñderet
vnica rñsione pluribus interrogatio-
nibus. Qñ autem famosum est, q
nō sit hic redargutio, & q iā non sit

I hic cōtradictorium, putat autem, q
sit hic cōtradictorium, & oportet, q
rñdeatur fm hanc imaginationem,
sicq, qñ reciperet rñdens quicquid
reciperet interrogans, ac si imagina-
ret illud cogitatione, interest eius
qñ redarguerit ipsum, q rñdeat per
id, q receperit, & dicat, q verū est, q
recepi illas pmissas, qæ extimabam,
q eßent de genere coniecturatarū
verarū, nūc aut iā apparet, q sint de
genere coniecturatarū falsarum. Et
qñ rñdens fecerit istud, nō perficere
tur redargutio in ipsum, & nō cōclu-

deret suus aduersarius aliquā rē ab-
surdam: & ideo oportet in plurimo
huius, qñ receperit pmissas carentes
laudatione, tunc recipere eas fm mo-
dū æstimationis, quia tūc nō posset
interrogans redarguere ipsum, qñ
fuißet eius receptio fm modum ex-
timationis. Si autem ibi fuerit, qñ
interrogās interrogauerit ex parte
petitionis principij, & fuerit hoc ma-
nifestū notū rñdēti, iā cōuenit festi-
nare, & notificare ei, q hoc, q suppo-
fuerat, sit eius qñtū, licet hoc latue-
rit ipsum, adeo q cōcluserit ipsum
met qñtū. Interest itaq; eius, q di-
cat ei, recepi quidē hoc, extimabam

L enim q non eßet ipsum qñtū, nunc
aut iā apparet, q sit ipsum qñtū, tu
aut nō cōposueras syllogismū, neq;
feceras aliquā rē, & vidisti, q ego et
æuērā, & receperā istud: quid autē
est, q recipias vtilitatē per illud? ex
quo iā apparet, q tu non cōposueris
sylm, neq; feceris aliquā rē. Si autē
petens principij vsus fuerit loco su-
biecti qñti suis particularibus fm se-
mitam inductionis, sed nō acceperit
vniuersale istius subiecti ex parte,

M qna significat ipsū suū nomē, adeo,
q dicat, gratia exēpli, q omne ani-
mal mādēdo, moueat eius mādibu-
lā inferiorē, quia hō & symia & con-
simile reliquorū animalū mouet
eius mandibulā inferiorē, est tunc
rñdētis, q recipiat ab eo hoc, dein-
de inferat, q omne aīal mouet eius
mādibulā inferiorē, qñ dicereß ei
nō intēdebā, qñ recepi, q enuntiatio
eius, q simile est homini & symiæ
fm hoc, sit enuntiatio animalis, qñ
si hoc ita eßet, iā recepißem ipsum-
met qñtū, sed intēderā talē speciem
similitudinis, & nō talē speciem. Se-
cundū nomina aut, quæ dicunt ali-
cubi

A cubi fm veritatem, & alibi fm trāslationē, iā accidit fallacia: & hoc, qm veritas significationis nominis in loco veritatis, & ablatio æquocationis ab eo, assimilāt eius veritati in loco interrogationis, & ablationi æquocationis ab eo. v.g. quia diceret quis piā, q est alicuius rei est habit⁹ eius, qm q est Socratis, est eius habit⁹, hō aut est animalis, hō itaq; esset habitus animalis. Et ideo oportet rñden-tem in tali loco, q nō rñdeat p hanc enūtionē absolutā, donec diuidat orationē dicētis, q id, q est alicuius rei sit eius habitus. Et nō recipiunt

B vtilitatē petētes principiū per oppositū q̄siti, neq; per summā interrogā-tis de contradictorijs, & oppositis, quorū pars vera nō fuerit p se nota, aut nota fm cōditionē, & obmiserāt in interrogatione acceptionē huius cōditionis: qm, qn ignorātia opposi-torū fuerit q̄qualiter, nō reciperet rñdens hoc cōtradictoriū, q tulerat in-terrogans, q recipiat ab eo, qm non putaret veritatē eius magis, q; sui op-positi. Et taliter etiā accidit, qn non esset vnū duorū oppositorū famo-sæ veritatis, neq; laudatū sine ei⁹ cō-tradictorio, sed utrūq; duorū extre-morū fuerit fm famositatem, & fm laudationē æquale, sicut est dictum nostrum, au anima sit mortalis, aut immortalis, qm homines qui dicūt, q anima sit mortalis, sunt æquales fm famositatē illis, qui dicunt, q ip-sa sit immortalis, & ideo non pualet imaginationi audiētis alterū istorū duorū cōtradictoriorū fm famosita-tē, & reciperet illud. Qn aut cōtigis-set, q vnū duorū cōtradictoriorum sit notæ veritatis per se, aut notæ lau-dationis sine eius cōtradictorio, ag-gregant in illo duæ illæ dispositio-

nes simul, qm iā recipit vtilitatē ipse **D** interrogās per petitionem principij in talibus. Et hoc, quia in parte vera pp ei⁹ famositatē in laudatione: aut pp ipsam esse veram notæ veritatis fm se, deciperet interrogans, & reci-peret illā, qn permittisset petēs prin-cipiū nomen vnus duarū partiū q̄-siti cū interrogatione, aut vnum no-mē duarū partiū eius oppositi: hoc est, p̄dicati aut subiecti, cū alio nomi-ne, & nō tulerit ipsummet quæsitū, aut ei⁹ oppositū, si petitio p̄incipij fuerit fm ei⁹ oppositū. Sed qn erras-set rñdens in talibus, & recepisset ea, eius interesset dicere interrogāti, tu **E** non fecisti elenchum, neque compo-suisti syllogismum, licet recepis-hoc a te, sicut p̄cessit.

De recta solutione loci. Cap. 3.

Quoniam aut recta solu-tio est manifestatio falsi syllogismi, ob quamcū-que interrogationē accidat fal-sum, (falsus aut syllogismus dupli-citer: nā, aut si collectū est falsū, aut si cū nō est syllogism⁹, vide-tur esse syllogismus,) erit, & que nunc dicta est solutio, & appare **F** tis syllogismi, ob q̄p videt esse, in-terrogationum correctio, quare cōtingit orationes syllogizātes quidē interimere, apparētes aut diuidētem soluere. Rursum aut, qm syllogizantiū orationū, hæ quidem veram, illæ autem fal-sam habēt cōclusionem, eas qui dē, quæ fm conclusionem sunt falsæ, duobus modis contingit soluere: nā, & eo q̄p interimitur aliquid eorum, quæ interrogata

X iij sunt,

Elenchorum

G sunt, & eo q̄ ostēditur cōclusio, non sic se habere. Eas vero, quæ secundū propositiones, eo quod interimitur quiddam solū, nam conclusio vera est. Quare volētib⁹ soluere orationē, primū q̄dem inspiciēdū si syllogizat, an nō syllogizat: deinde, utrū vera sit cōclusio, an nō uera, quaten⁹ vel diuidētes, uel interimētes sol uamus: & iterū interimētes hoc modo, vel illo, quēadmodū dictū ē prius. Differt autē plurimū, & interrogātē, & nō, soluere orationē: nam præuidere quidē difficile est: per otium autē tēporis videre facile: earū igitur, quæ ppter equiuocationē, & amphiboliā redargutionem, aliæ quidē habent aliquam interrogationē plura significantem, aliæ autē cōclusionem multipliciter dictam, ut in ea quidem, q̄ est silentia dicere, cōclusio est duplex, in ea vero, quæ est non conscire scientē, vna interrogationū amphibola est. Et duplex qdē q̄siq̄ est ens, quādoq; non est ens, & quādoq; **I** significat duplex, hoc quidē ens, illud vero non ens. Quibuscūq; igitur in fine est multiplex, nisi prius sumpserit contradictionē, nō fit redargutio, ut in eo quod est cæcū videre: nā sine contradictione nō fit redargutio. Quibuscūq; vero in interrogationib⁹ nō necesse est pnegare, q̄ duplex est, nam nō ad hoc, sed ppter hoc fit oratio. In principio igitur ad duplex, & nomē, & orationē sic respondēdū, q̄ est ut sic, astantē

ut nō, ut de eo, q̄ est silentia dicere, q̄ est ut sic, est autē ut nō, & q̄ expediunt, agendum: sunt autē q̄ sic, sunt autē quæ nō: nā expediētia dicuntur multipliciter. Si autem lateat, in fine addēdo interrogationi corrigendum, est nē silentia dicere: nō tamen eo qui silent. Et in hīs autē, quæ se habēt q̄dē multipliciter in ppositionib⁹, sūt nō puras cōsciunt, q̄ sciunt: sic, sed nō sic sciētes, nō enī est idem, q̄ nō est conscire, atq; sic quidem non esse scientes. Et omnino obluētandū est, tametsi simpliciter colligat, q̄ nō rē quā dixit negauit, sed nomen, quare id nō est redargutio. Manifestū autē, & eas, quæ sunt pp compositionē, & diuisionē, quomodo soluēdū: nā, si diuisa, & composita oratio aliud significat, cū concluditur, cōtrariū dicēdū. Sunt autem huiusmodi omnes orationes secundum compositionē, & diuisionem. Putasne quo vidisti tu hunc percussū, illo percussus est hic: & quo percussus est, illo tu vidisti: Habet quidē ali- **M** quid ēt dubiarū quæstionū, quāuis sit pp compositionem: nā non est duplex, ob id quod est secundum diuisionem: non enim eadem oratio fit diuisa, & cōposita: siquidē ora, & ora fm accētū, plata significant aliud, sed in scriptis qdm idem nomē, cū eisdem elementis scriptū sit, & similiter: & illic autē iam signa faciunt, protata nō eadē, quare nō duplex q̄ pp diuisionem est:

De cōpō-
ne, & diui-
sione,

mani-

A manifestū autē, quā nō oēs redargutiones pp duplex, sicut quidā dicūt. Diuidendū igit, & qui respondet, non idē est enim dicere videre oculis, percussū; & dicere oculis percussū videre. Et Euthydemī oratio. Putasne vidisti tu nūc existētes in Pyrgo naues, cū in Sicilia sis? Et rursus, putasne malū sutorē bonū esse? sit autē quis bonus sutor malus: quare sutor malus. Putasne, quorū scīre bonā, bonas ēē disciplinas, mali autē bona disciplina, igit bona disciplina malū: attamen & malū, & disciplina malū, quare mala disciplina malum. Putasne verū dicere nūc, quā tu fact⁹ es? fact⁹ es ergo nūc. An aliud significat diuīsum? verū enim dicere nūc, q tu factus es, sed nō nūc tu factus es. Putasne, vt potes, & q potes, sic & ipsa facies? nō cytharizās autē habes potestātē cytharizandi, cytharizabis igitur nō cytharizās. An non huius hēt potestātē, vt nō cytharizans cytharizet? sed cū nō facit hoc, vt faciat. Soluunt autē qdā id, & aliter: nam si dedit, vt pōt facere, nō dicunt accidere non cytharizantē cytharizare: nō enim omnino, vt pōt facere datū est facere, nō idē autē esse, vt pōt, & omnino, vt pōt facere. Sed manifestum, quā nō bene soluunt: nam orationū omniū, quæ pp idem, eadē solutio: eadē autē nō accommodabit ad oēs, nec oīno ad interrogatas, sed est ad interrogantem, & non ad orationem.

Propter accentū autē orationes nō sunt, neq in ijs, q scribuntur, neq in ijs, q dicunt, prāterq si q pauce fiunt. vt hic, putasne est quod habitas, domus? sic. nunquid, ne est quod habitas, negatio ei⁹ est quod habitas? sic, dicebas autē, ne esse quod habitas domum, negas igit te habitare domum. Quō autē soluendū est, parum: nō enim idē significat grauius, & acute prolatū. Manifestum autē, & in ijs, q fiunt pp id quod vt eadē dicunt ea, q nō sūt eadē, quo pacto obfistendum, eo q habemus genera p̄dicamentorum: nā hic quidē dedit interrogatus nō esse aliqd eorū, q quid est significāt: ille vero oñdit quidem esse aliquid eorū, quæ sunt ad aliquid vel quātītatis. vident autē quid ē significare pp dictionem, vt i hac oratione. Putasne cōtingit idē simul facere, & fieri? nō, at vero videre: simul & videri idē, & fm idem cōtingit, Putasne est aliquid eorū, q sunt pati, facere? non. nōne igit secus, vritur, operat sūt dicunt, & oīa quidē pati significāt: rursus autem currere, videre sūt sibi inuicem dicunt, veruntū videre, operari aliquid est, quare & pati aliquid, simul ē, & facere. Si autē aliqs illic dāns cōtingere simul idem facere, & pati, videre, & videri dicat posse, nōdū redargut⁹ est, si non dicat videre facere aliqd, & videri pati: indiget. n. hac interrogatione, sed ab audiente opinat datū esse, cū & secare facere

D
De accentu

E
De figura dictionis.

F
Captiones

Elenchorum

G cere aliquid, & secari fieri aliqd dedit, & quęcunq; alia sifr dicuntur: nā reliquum ipse addit qui audit, veluti sifr dictū, illud aut dicitur quidem non sifr, videtur aut propter dictionem. Idem autem accidit hic quod in æquiuocationibus: putat enim in æquiuocis infcius orationū, quam dixit negare rem, nō nomē: ideoq; adhuc indiget interrogatione, si ad vnū aspiciens dicat æquiuocum: sic enim dante, erit redargutio. Similes aut, & hę orationes illis, si quod quis habens, posita non habet, amisit: nam vnū solū amittens calculū, non habebit decē calculos. Ad quod non hēt quidē, prius habens, amisit: quantū aut habet vel quot, non necesse est tot amittere. Interrogans igit quod habet, colligit in eo quot: nā decē, aliquot: si igit dixisset a principio, si quot quis nō habet prius habens, putasne amisit tot: nullus vtiq; dedisset, sed aut tot: aut horum aliquid. Et qm dabit aliquis, quod non hēt, nō enim habet vnū solū calculum. An nō dedit quod nō habuit, sed vt nō habuit: nam solū, non quod significat, neq; quale, neq; quantū, sed, vt se habet ad aliquid, ut quod nō cū alio. Quē admodū si dicat, putasne quod nō aliquis habet dabit: non annuente aut, interroget si dabit quis aliqd cito, qui nō hēt cito: astringentem aut colligat qd dabit quis qd nō hēt, & manifestum, qm nō syllogizauit: nā cito non

est quod dare, sed hoc mō dare, **K** quo aut mō nō hēt, dabit aliqs, vt quod delectabit hēt, moeste dabit. Similes aut, & hmōi orationes. Putasne quā non habet, manu percutiet quis: aut quem nō hēt, oculo videbit: nō enim hēt vnū solū oculū. Soluunt autem quidā dicētes, & quod hēt vnū solū oculū, & aliud quidlibet qui plura habet: quidā autē, & vt quod hēt accepit, dedit. n. vnū solū hic calculū, & hichēt (dicunt) vnū solū ab hoc calculum: accepit enim ab hoc, ergo vnū solū habet hic calculū, aliq aut statim interrogationē intermentes, quia cōtingit qd nō accipit habere, vt vinū accipientem suauē, si corrumpat in acceptione, habere acre. Sed quod dictū est prius, hi oēs nō ad orationē, sed ad hominē soluunt: nā, si eēt hęc solutio, dantē oppositū non possibile esset soluere, quēadmodum, & in alijs, vt si est quidem quod est, est ēt quod non est solutio, si simpfr det dici, concludit: **M** si aut non cōcludit, non erit solutio, in prædictis aut (oibus datis) non dicimus fieri syllogismum.

Amplius autem, & hę sunt ex hmōi orationibus. Putasne quī scriptū est, scripsit quis: scriptū est aut nunc, qd tu sedes, falsa oratio: erat aut vera cū scribebatur: igitur simul scribebatur falsa, & vera. Nā falsam, vel verā orationem, vel opinionē esse, nō qd, sed tale significat: nā eadem rō, & in opinione, Et putas quod discit discēs,

**Dilutio
antiquoz
infusū**

L

M

**Alię capi-
ones figu-
rę dictio-
nis.**

A discēs, hoc est quod discit: discit
ā aliquis qđ est tarde, celeriter.
Nō igit quod discit, sed vt discit
dixit. Et putas qđ ambulat ali-
quis, pessundat: ambulat autē to-
tam diē. An non quod ambulat,
sed qm̄ ambulat dixit, nec cū scy-
phum qs bibat, quod bibit, sed
ex quo? Et putas quod qs sciuit
inueniēs, vel discēs sciuit: quorū
autē hoc quidē inuenit, illud autē
didicit, ambo hęc neutrū. An
hęc quidē oē, quod autē non oē?
Et qm̄ est quis tertius homo ā
se, & ab vno quōq. Nam homo,
& oē cōe, non hoc aliquid, sed
quale quid, vel ad aliqd, vel ali-
quod modo, vel hm̄i aliquid
significat. Similiter autem, & in
hoc, Coriscus & Coriscus musi-
cus, vtrū idem an alterū? Nam
hoc quidē hoc aliquid, illud autē
quale quid significat, quare non
est idē exponere. Exponere au-
tem non facit tertium hominē,
sed id ipsum quid est concedere:
nō enim erit hoc aliquid esse id,
quod Callias, & id quod hō est,
neq; si quis expositū nō id qui-
dem, quod hoc aliquid eē dicat,
C sed idē quod quale, nihil refert:
nā, erit ā multis vnū quiddā, vt
hō: manifestū ergo, qm̄ non dan-
dum hoc aliquid esse quid quod
cōiter prædicatur de omnibus,
sed aut quantum, aut quale, aut
ad aliqd, aut aliquid talium si-
gnificare. Oīno autē in quē pro-
pter dictionē sunt orationibus,
semper per oppositum erit solu-
tio, q̄ propter quod est oratio,

ut si, ppter cōpositionē oratio, so-
lutio diuidēdo: si autē propter di-
uisionē, componēdo. Rursū,
si propter accentū acutum, gra-
uis, erit solutio: si vero, ppter gra-
uem, acut⁹. Si autē propter equi-
uocationē est, oportet oppositū
nomen dicendo, soluere: vt si ani-
matum accidit dicere, negando
non esse, manifestū quod est in-
animatū: si vero inanimatū di-
xit, hic autē animatū colligat, di-
cendum quod est inanimatum.
Sist autē, & in amphibolia. Si autē
fm similitudinē dictionis, oppo-
situm erit solutio: putasne quod
nō habet, dabit aliquis? An nō
quod nō habet, sed vt nō habet
vt vnū solū calculum, putasne
quod scit discens, vel inueniens
scit? attamen non quæ scit: & si
quod ambulat pessundat, nō tñ
quando. Sist autem, & in alijs.

*De Contradictione, id est recta solutione
& non sophistica. Cap. 3.*

Conuenit autē respōdenti in om-
nibus interrogationibus, q̄ præ-
assumat, & respōdeat ad sermonem
falsū, & non licet eū ei⁹ respōsione
ad eum, ex qua parte acciderit ei fal-
sū, qm̄ hęc est contradictio recta.
Ex quo falsū accidit syllo, aut ex
parte eius præmissarū: hoc est, q̄ am-
bæ sint falsæ, aut altera earū sit falsā,
aut ex parte eius cōpositionis & for-
mæ, aut ex ambab⁹ ipsis simul. Sicq;
recta cōtradictio contingit respon-
denti, qm̄ diuideret sermonem sophi-
sticum ad vtranq; istarū partium, &
speculatus fuerit, in qua earum acci-
derit mendacium, & si mendacium
fuerit in ambabus, cognouerit illud:

Hęc

Elenchorum

G Hæc autē spēs sylli sophistici, cui pos-
sibile est cōtradicere in ambab⁹ re-
bus, est faciliōr: hoc est, q̄ corrupta
fuerit fm formā, & mām, & si fuerit
in altera earū, & cognoscet illā, siue
fuerit fm formā notius, q̄ nō cōclu-
dat, siue fm pmissas, & ablato eo, qd̄
posuerat interrogans. Ambabus autē
istis speciebus sylli posse est contradi-
cere fm vnum modum. Qñ autē hoc
ita fuerit, iā conuenit ei, qui intēdit
contradicere sermonibus syllogisticis,
q̄ primo speculet an iste sermo
sit sylli verus, aut putes, q̄ sit sylli, &
nō sit sylli: & hoc p speculationē ei⁹

H formæ, & eius pmissarū: & si nō de-
clararet ei hoc de illis, speculet con-
clusio, an sit vera, aut falsa: & si fuerit
falsa, diuidat ipsum sylm in eius ma-
teriā, & suā formam, & speculet fal-
sum ex eis: postq̄ iā declaratū fuit, q̄
falsa cōclusio sit sine dubio ex falsita-
te sylli, aut pp eius formā, aut ppei⁹
materiam. Dñia autē magna est inter
declarationē facilitatis mendacij in
pmissis sylli in hora interrogatiōis
de eis, & iter eius declarationē in cō-
clusionē: & hoc, quia eius declaratio
in cōclōne est facilis, qm̄ non est ali-
qua interrogatio, q̄ cogat nos ad re-
pentinā responsionē: declaratio autē
rei cū meditatione est faciliōr ei⁹ de-
claratione subitanea. In redargu-
tionibus autē, quæ accidunt pp æqui-
uocationē nois, & pp litigiū in qui-
busdā accidit error, aut fallacia pp
nomen equiuocū acceptū iu premis-
sis, & in quibusdā accidit pp nomen
æqui-uocū acceptū in cōclusionē: &
totū hoc, qñ non intelligit, q̄ signifi-
cat plura. exēpli gratia, qm̄ qui rece-
perit, q̄ tacēs sit loquens, loquēs autē
nō est tacēs, & putauit, q̄ iā secuta sit
ei redargutio, q̄ est, q̄ tacens non sit

tacens. Causa itaq; ei⁹ redargutionis
in hoc nō est eius ignorātia in equi-
uocationē, q̄ est in pmissa dicente, q̄
tacēs loquar: & hoc, quia, qñ intelle-
xerit ex ea significatū verum, & reci-
piet ipsum, qd̄ est, quia tacēs hēt po-
tentia ad locutionē: neq; et causa ei⁹
redargutionis est eius ignorātia, quæ
est cōclusionis, quod est, quia tacens
non est tacens, qm̄ si proueniret fm
æqui-uocationē, quæ est in cōclōne,
auferretur, & diceret, q̄ iā verificare-
tur, q̄ sit nō tacens, ex parte qua hēt
potentia, q̄ nō taceat, & q̄ postea lo-
quat. Qui autē interrogauerit, & di-
xerit, nūquid, qd̄ sciet hō, nesciuit il-
lud: & qui nō sciuit, nō hēt sciam de
aliqua re illius: sicq; ergo nō habet
sciam de aliqua re illius, quod sciuit,
pfecta est rñdenti ista redargutio,
qñ receperit ab eo istas pmissas.
Accidit autē redargutio pp æqui-u-
cationē, quæ est in cōpositione præ-
missæ dicētis, q̄ illud, qd̄ sciet hō, nō
sciuit, & hoc, quia hāc pmissam reci-
peret, qui nō extimaret, q̄ intellm p
dictionē sciuit, aliqñ redit ad sciens,
& aliqñ redit ad scitum. Sicq; causa
redargutionis hic, est æqui-uocatio, q̄
est in pmissa, non æqui-uocatio, q̄
sit in cōclusionē, hoc autem est se-
cundum oppositū primæ positionis.

Redargutio autē in istis interroga-
tionibus est pp multiplicatē, quam
significat nomē æqui-uocū, aut di-
ctio litigiosa. Annectit autē secum re-
dargutio, qñ ex ipso met sermone se-
quitur eius contradictoriū. Hoc autē
nō accidit in syllo ducēte ad imposse
in cūctis interrogationibus: & hoc,
quia quidā syls ducēs ad imposse ē,
cuius falsum sequēs ab eo est cōtra-
dictoriū eius, qd̄ suppositū fuerat in
eo, sicut sequeretur ex vōstra supposi-
tione,

De redar-
gutione q̄
cuenit ob
æqui-uoca-
tionem.

De cā hu-
ius dictæ
redarguti-
onis.

Affione, q̄ cecus videat, & q̄ cecū nō sit cecū. Quidā autē est, cuius falsum est contradictorium præmissæ certæ, sed illa nō fuerit posita pars sylłi, sicut q̄ sequat ex dicto nostro, q̄ cecus imagineſ, q̄ ipſe imagineſ, & hoc est falsum, sed per ipſum nō auferretur, quod suppoſueramus.

De contra
dictione q̄
ſit ſm re-
dargutio-
ne æquo-
cationis, &
ſolone ip-
ſius falla-
cie.

BContradictio autē, quæ est pp redargutiones, q̄ ſunt pp æquiuocationē noīſ, aut in p̄miſſis, ſicut dixim⁹, aut in cōſeſione, ſit, q̄n præponat r̄ndens cū interrogatione, & diuidat nomē æquiuocū in eius modos, & notiſicer notū ex eo ab ignoto, q̄n aut appella uerit ipſum noīe, & reſpōdeat p cōditionē, quæ est in illo, ſiet p̄miſſa vera ſm modū replicationis, ſicut ſi interrogaret ipſe interrogās nunquid taceſ loquiſ, & diceret verū eſt, q̄ loquiſ: ſicq̄; r̄ndebit ei ad intercapiendum ipſum, & diceret, immo hora ei⁹ ſilentij: ſicq̄; Et ſi reſponderet, q̄ ille nō loquatur, caperet hoc, & diceret, immo loqueſ in futurū. Et ſic ē, q̄n interrogaret, & diceret, nungd quicquid ſcit aliqd non ignorat illud, & diceret ſic eſt: ille aut r̄nderet, & ſubderet, & diceret, immo ex ea pte qua ſciuerat ipſum: q̄n autē fecerit hoc,

Cnon perficeret fallacia ſamoſa, qua vſi ſunt antiqui, q̄n recipiebāt & dixerāt, nūquid qui ſciuit aliquā rerū nō ignoret eā oīno: tu autē ſcis, q̄ oīs binarius ſit numer⁹ par, nō ſciebas aut iſtū binariū, quē abſconderant à te, anteq̄ cū demonſtraſſent: ſicq̄; ergo tu ſciſes aliquā rem, & ignorareſ eā ſimul. Dicimus autē, q̄ ſoluat ex parte qua ſcit, quia non ſequitur illa fallacia, quoniā ille diceret ſciui illud ſcientia vniuerſali, ſed non particulari. Sicq̄; ergo illud, quod ſciui, non eſt illud quod ignoraui.

Ille autē qui ſciuerit, q̄ fallacia ſiat ex litigio, qd eſt pp diuiſionē, & pp cōpoſitionē, iſa ſciuerit et quo modo ſit cōſeſio iſtius fallaciæ, q̄n diceret, q̄ q̄n diuidit, ſignificat tale, & q̄n cōponit ſignificat tale: duæ aut rōnes ſunt diuerſe, & nō oportet, q̄n diuidit, & cōponit, q̄ ſignificet vnā rem. Et iſa aliq̄n non eſt impoſſe, q̄ aggregent in quadā dictione litigiū, & deceptio pp translationē à diuiſione ad cōpoſitionē, & pp id, qd accidit ipſimet cōpoſitioni ex æquiuocatione, ſicut eſt ſermo dicētis, nunquid ſcias, q̄ iſte pcutiat, & ſi dixerit ſic, dicet an, & p hoc pcutiat, & dixerit ſic, dicet: ſicq̄; ergo ſcis, q̄ iſte pcutiat, & p hoc pcutiat: ſicq̄; ergo id, qd ſcis, q̄ eo pcutiat, per hoc itaq̄; percutit, & qd ſcis, q̄ eo pcutiat eſt tua ſcīa, ſicq̄; ergo p tuā ſcientiā pcutit. Hunc aut ſermouem ingreſſa eſt fallacia duob⁹ modis, quorū vnus eſt, qm id, qd veriſicat diuiſum, non veriſicat cōpoſitum: & hoc, quia eius ſcīa, q̄ per hoc percutiat, eſt verū, & ipſum et percutere p hoc eſt verū, qm eius dictum, q̄ ſcit, q̄ per hoc percutiat, ſett inſinuationem inſtrumenti & ſcientiæ.

Scientia autē, q̄ ſit pp permutatiōnē à diuiſione in cōpoſitionē, & eſt cōtra, nō eſt ſpeciei fallaciæ, q̄ ſit pp æquiuocationē ſicut putauerūt qdā hoſes, q̄ quælibet fallacia dictionalis ſit p æquiuocationē: & hoc, quia accidat diuerſitas intellecti p æquiuocationē noīſ noſe exiſtenti vno eodem: hic aut variat intellm p acceptiōnē noīſ aliq̄n diuiſi, & aliq̄n cōpoſiti, ſicut variatur intellm vnus eiſdē dictionis, q̄n coniungit ei ſignum ol, quod eſt o, aut ſignū i, aut a, & variat vnum nōmen ſcriptū ex eiſdē literis cū varietate punctorum ſupra

De falla-
cia cōpo-
tionis &
diuiſiōis.

E

Fallacia cōpo-
tionis & di-
uiſiōis inſi-
terat a fal-
lacia æquo-
cationis.

Elenchorum

G supra ipsum. Iam autē declaratū est, q̄ non quicquid soluit ex fallacijs dictionalibus est pp̄ equiuocationem nominis ex exemplis, quibus vsi sunt quidam hoīes fm fallaciam, & tulerunt ad hoc sermones famosos hominibus sui t̄pis ex capitulo fallacie, quæ est ex æquiuocatione compositionis, i. amphibologiæ, & quæ ē capituli cōpositionis & diuisionis. exēpli gr̄a, sermo dicētis, ego video oculū, quē vides, qm̄ intell̄m huius dictionis variatur qm̄ constructio qm̄ est dictiois vides, aliqñ redit ad oculum, & aliqñ ad loquentem: manifestum autē est, q̄ non sit hic varietas intellectū pp̄ æquiuocationē noīs, & sist̄ ēt est sermo dicentis, nūquid sciuisti naues Siciliæ, nunc præ sui nobilitate habent tres temones, ipsum nūc, aliqñ redit ad naues, & aliqñ ad sciam: exempli gr̄a, nunquid Socrates sit nobilis Philosophus, & corrigarius vilis. sicq; ergo ipse est nobilis vilis, hæc autē fallacia est capituli vsus cōpositi fm vsū diuisi fm significationē, & h̄mōi ēt est sermo dicentis, nunquid nobilis doctor, cui est doctrina boni, sit bonus in se, doctoris autē vilis sit doctrina bonarū sicq; doctor vilis est bonus, hæc autē fallacia sit nobis vtentibus cōposito fm vsū diuisi: & hoc, quia compositū huius exempli est verū, diuisum autē est falsum. Famoforū autē exemplorū istius cap̄i apud antiquos est sermo dicētis, nūquid sciueris, q̄ id, quod posse est mihi q̄ faciā, faciā illud, & posse mihi est, qm̄ nō percutiā flagello, q̄ percutiā eo, sicq; qm̄ ego nō percutiā flagello, q̄ percutiā flagello: & hæc fallacia est capituli vsus diuisi fm vsū cōpositi, qm̄ verificabitur de illo t̄pe, quo non percutiet,

percutiam flagello, qm̄ possibile est. **R** mihi pcutere flagello, & si verificaret de diuiso, ego percutiā flagello, absq; q̄ cōiungat̄ cum eo dictio possibile: sicq; ista fallacia est, q̄ nō percipiat̄ varietas dictionis percutit, qm̄ coniungitur ipsi posse, & percussioni simplr. Hæc autē contradictio non est sicut quidā hoīes putauerūt: ego autē puto, q̄ ipse insinuet Platonem, qm̄ nō cuiusq; quod possibile est fieri, erit hora eius possibilitatis hora actionis, qm̄, si hoc ita fuerit, possibile fuisset, q̄ ego pcutiā qm̄ percussi, qm̄ hæc contradictio est appropriata huic loco ex parte eius m̄æ, hoc est dictio polis qua vt̄m eo, & contradictio essentialis est rebus, q̄ sunt vnius speciei, hoc autē est contradictio cū ipsamet interrogatione, non cōtradictio ad hoc ē fallacia. Fallacia autē, quæ accidit ex accētū in elencho, nō sit nisi ex minimo eius, siue fuerit in scriptis, aut in ipsa dictione. Verbi gr̄a, de dictione ē sermo dicētis, nōne domus est, q̄ nō quiescit, nō quiescit autē est negatio quiescendi, sicq; ergo domus est negatio. Illius autē qui accidit pp̄ depressionem vocis, & ei⁹ tenuitate cōtradictio est facilis, & hoc, qm̄ notificaret, q̄ significatio huius dictionis, qm̄ eleuat̄ non sit eius significatio, qm̄ deprimat̄ & attenuat̄. In ea vero, cuius figura dictionū est vna, & illa est in distinctis prædicamentis, cōtradictio elēchi sit, ex quo no uerit in quibus singulorū p̄dicamentorū sit vnaquæq; earum, qm̄ genera p̄dicamentorū fuerint nobis nota, elenchus autē accidit in hoc, sicut est sermo dicētis, heus talis vidisti in vnā eandem rem, q̄ ageret, & pateret̄ simul? qm̄ autē diceret non, dicet̄ modo iā posse est cuidā homini,

Dia inter
pp̄onē di
uisam de
poli, & p
p̄onē sim
pl̄r. i. de io
elē.

L

De falla
cia accēt⁹,
& eius so
lutione.

M

De falla
cia figuræ
dictionis,
& eius so
lutione.

A q̄ videat & videat, q̄n videret seipsum, q̄ videat aut, & videat est, sicut q̄ pcutiat & percutiat, & v̄r agat & patiat simul: q̄n aut aliquis hō videt seipsum, iam posse est, q̄ inueniat vna eadē res, quā agat, & patiat simul. Hanc aut rem nō inuenit istud est absurdū, & inopinabile. Et huius contradictio est propinqua cōtradictioni elenchi, cuius causa est æquiuocatio nōis, q̄n noueris figurā ipsius, videbit, q̄ sit figura ipsius, v̄r illud itaq; signat passionē, non actionem: & hoc, quia id s̄sē ē æquiuoco ex parte cōueniētiæ in cōstructione dictionis, sicut fallacia, q̄ sit ex acceptione pluriū interrogationū, ac si esset vna ex parte variantis videt ad v̄r fm dictionem, hoc est fm literas, ex quibus componunt, & q̄n interrogaret de plurib⁹ interrogationib⁹ vnica interrogatiōe: ex quo aut hęc cōsistitudo, q̄ est inter sermones deceptorios, iā inuenit pluribus modis fallaciā dictionaliū, q̄ sit similitudo fallaciā, quæ caderent pp æquiuocationē nōis, sed non sunt ex illis. & iō opinatus est ille, qui putauerat, q̄ oīs fallacia sit pp æquiuocationē nōis. exēpli grā, si quis interrogauerit, & dixerit, nunquid ille, qui habebat decē aureos, & proiecit vnū aureū ex eis, iā ipse non habet vnum aureū: & q̄n diceret sic, diceret nunquid ille, q̄ hēt nouē aureos, habeat vnū aureū: sicq; ergo qui habet vnū aureū non hēt vnū aureū. Hęc autē fallacia nō est pp æquiuocationem nōis, sit aut, q̄ ille acceperat simplr quod verificat cōnexum: & hoc, q̄a verificat de eo, qui proiecit aureum vnū ex decem aureis, q̄ non habeat vnū aureum, non q̄ non habeat aureum simplr, & de illo, qui hēt decē

aureos verificat, q̄ habeat decem aureos, non vnū aureū simplr: sicq; ergo cā istius fallaciæ est, q̄ id, qd verificat cum alio, puta q̄ verificet, q̄n acciperet separatū: sicq; illa est capituli elenchi, qui sit pp diuisionē, & compositionē, aut absoluti cōnexi, i. simplr, & fm quid. Et taliter etiā est, q̄ interrogaret quispiā interrogās, & diceret, nūquid quod dedit hō nō habet? & q̄n responderet sic, interrogaretur, nunquid quod habet hō, est quod dat, q̄n aut admiserit. illā, illud itaq; quod hēt, est id, quod non hēt. Sicq; q̄n acceperit quod habet, & qd non habet simplr appellat iste elenchus, & s̄sē est hoc sermoni dicētis, nunquid posse sit, q̄ quidā porrigat sine manu, & videat sine oculo, q̄n aut dixerit ei q̄ sic: sicq; ergo trunchus sine manu porriget, & cecutiēs sine oculo videt, sicq; ergo videt sine oculo. Et impossibile est, q̄ videat sine oculo, hoc aut verificat cōnexū non absolutū, & hoc, quia cecutiens videt sine vno oculo, nō sine duobus oculis, & sic ē trunchus porriget manum vnā, nō ambas man⁹. Quidā aut hōes contradicūt huic fallaciæ, quia putauerint eā esse pp æquiuocationem nōis, & dixerunt ad primū exemplū, q̄n dicebatur cecutiens nō videt, immo dicat, q̄ ille non videat nō sicut diceret de ceco, q̄ ipse nō videat, sed fm dispositionē diminutā. Quidam aut eorum dixerūt ad fm exemplū, q̄ id, quod dat, sit ac si nō esset, & qd acceperit est, ac si esset: sicq; ergo id, quod nō habet d̄r multariā, & eo magis id, quod habet. Quidam aut eorū dixit in contradictione huius, q̄ iā det hō, quod non hēt, & hoc ille qui dedisset vinū bonum, & q̄n dederit ipsum pmutabit in

De falsa
solutione
quorundā
ad fallaciā
figurā di-
uisionis &
vera caute
la ad oīs
fallacias i
dictione.

Elenchorum

G in acetū, sicq; iā dedit, quod nō hēt & est ac si opinat^r sit, q̄ tales deceptio rij sint capituli equiuocationis nōis. re: aut nō est ita, qm̄ licet recepisset hoc, q̄ sit cōtradictio, ipsa itaq; ē cōtradictio partiū fm̄ mām, cuius hic elenchus est pars: & ideo q̄ sciuerit nām huius loci, & contradixerit ei fm̄ eius nām, imposse est, q̄ arguas ipsum. Et huius generis elenchi ē sermo dicētis, vidisti hanc scripturā, nunquid verū sit dictū tuū, q̄ sit scriptura hoīs, & verū est, q̄ tu nō scripseris ipsam, & tu es hō, sicq; ergo est scriptura hoīs & non scripsit eā hō,

Huius aut cōtradictio est, q̄ dicatur scripsit eam hō alius a te, non hō simpliciter. Et huius generis, hoc est, ex dictionib⁹, est sermo dicētis, vidisti quod addiscit hō est id qd̄ addiscit, ipse aut addiscit graue & leue: sicq; hō est grauis & leuis. Modi aut contradictionis sunt q̄ dicat, q̄ dictio ē, q̄ verificat de secula, non de homine. Et huius summæ est sermo dicentis id quo hō ambulat, ipse calcat ipsum, hō aut ambulat die, ipse itaq; calcat diē. Modus aut contradictionis eius est, q̄ dicat, q̄ iter quo ambulat ipse calcat sed non calcat tps, quo ambu-

Ilar, oppositio aut est p̄p̄ equiuocationem cōstructionis seu amphibologā, qm̄ eius significatio loci non est sua signatio t̄pis. Aliud ē exemplū est, qd̄ est sermo dicentis, iste hō est hō particularis aut v̄s, si aut sit particularis est in te dem̄stratus, qui es tu, quia vos duo estis particulares, sed nō es tu, si aut est v̄s esset genus, demonstratus aut nō est genus, sicq; esset genus & nō esset genus. Sicq; modus huius cōtradictionis est, q̄ dicat, q̄ demōstratus sit, res tertia, q̄ non ē homo v̄s & particularis, & q̄ hō sit

v̄s in habitudine ad singulares hō minis, & est particularis in habitudine ad aliquē hominē demonstratū, demōstratus vero est, quod non est v̄s neq; particulare. Et v̄s cōuenit ei, qui cōtradixerit istis elenchis, qui sunt ex dictionibus, q̄ eius contradictio fiat p̄ oppositū loci, ex quo interrogās cōcluserat elenchum, & si fallacia fuerit p̄ diuisionē cōpositi, oppugnabit eum per cōpositionē. Et si esset p̄ eleuationē, cōtradiceret ei p̄ vocis tenuitatem, contrariū aut e contrario. Istæ aut sunt omnes contradictiones, quibus contradiximus elenchis dictionalibus.

De diluendis argutis accidentis. Cap. 4.

AD illas vero, quæ p̄p̄ accidens, vna quidē solutio ē ad oēs: nā, quia indeterminatū est qm̄ dicendū de re, cum quippiā accidēti inest, & in quibusdā quidē v̄r, & dicunt, in ali quibus aut non dicūt necessariū esse: dicendū igit, conformantes sibi ad oēs quod non est necessariū: habere aut oportet quo refel lat dicēdo id, perinde est vt. Sūt aut oēs hm̄i orationes p̄p̄ acci-

M
Captiones
accidentis

esse

A esse interrogare, neq; venienti, aut cooperto, & venientē esse, et Coriscū, q̄re nō si cognosco Coriscū, ignoro autē venientē, eundem cognosco: & ignoro, neq; si hoc est meū, est autē opus, meū est op⁹, sed possessio, vel res, vel aliud quippiā: eodē autē modo, & in alijs. Soluunt autem quidā interimentes interrogationē: dicūt enim contingere eandē rem cognoscere, & ignorare, sed non fm idem: venientem igitur non noscentes, Coriscum autē noscentes, eundē quidem cognoscere, & ignorare dicunt, sed non fm idē. Attamē primū quidē, quē admodum iam diximus, oportet earū, quæ pp idem sunt orationum eandem esse solutionē: id autem non erit si quis non in cognoscere, sed in q̄ est esse, aut aliquo modo se habere ipsum q̄ approbant, sumat, (vt si hic est pater, est autē tuus,) nā tametsi in quibusdam id verū est, & cōtingit idem cognoscere, & ignorare, tamē hic nihil cōmune habet q̄ dictum est. Nihil autē phibet eandē orationem plures vitiositates habere, sed nō omnis peccati manifestatio, solutio est. Nam possibile est ostēdere quēpiam, q̄ falsum quidem syllogizauit, ppter q̄ aut non ostendere, (vt Zenonis orationē q̄ non est moueri,) quare, & si quis conet colligere, vt ad impossibile, peccat: & si millies syllogizet: nō enim est hæc solutio, nam erat solutio manifestatio syllogismi falsi, pp

qđ falsus: si igit nō syllogizauit, **D** quāuis aut verū, aut falsum conet colligere, illius manifestatio, solutio est. Fortasse autē, & id in quibusdam nihil prohibet accidere, verū in his, nec hoc videbit; nā & Coriscū q̄ Corisc⁹, cognoscit, & venientē, qđ veniens. Cōtingere autē idem cognoscere, & non, vt q̄ albū qđ cognoscere, q̄ aut musicum, nō cognoscere: sic enim idē cognoscit & nō cognoscit, sed nō fm idem, venientē autē & Coriscum, & q̄ veniēs, & quod Coriscus, cognoscit. **E** Similiter autem peccant, & qui soluant, quoniā omnis numerus paucus, vt ihs quos diximus: vt pote qui cū nō cōclusum est, id omittētes, verū cōclusum esse dicūt, omnia enim esse, & multū, & paucū dicētes, peccant. Quidā autē, & duplici soluunt syllogismos, vt qm tu⁹ est pater, aut filius, aut seruus. Attamen manifestū, qm si eo quod multipliciter dicitur, apparet redargntio, oportet nomen vel orationem proprie esse plurium: hunc autē **F** esse huius filiū, nemo dicit proprie, si dominus est filiū, sed pp accidēs cōpositio est, (putas ne est hoc tuū: sic, est autē hoc filius: tuus igitur filius,) q̄a accidit esse et tuū, & filiū, sed nō tuum filiū. Et esse aliquid malorum bonū, nā prudētia est disciplina malorū. Hoc autē horum esse non dicitur multipliciter, sed possessio: si quidem fortasse multipliciter: nā, & hominem animalū dici-

Log. cū cō. Auer. Y mus

D luttio antiquorum insuficiens.

C Insufficiens solutio.

Elenchorum

G mus esse, sed nō possessionē, & si quid ad mala dicitur, vt aliquorū: pp id malorū est, sed nō hoc malorum: propter id igitur qd aliquo modo, etiam simplr apparet, quahq; contingit fortasse bonū esse aliquid malorum dupliciter, non tamen in oratione hac, sed magis, si quod mācipiū, sit bonū mali: fortasse aut neq; sic, nō enim si bonū est, et huius, bonū huius simul: verum neq; hominē dicere animaliū esse, diciť multipliciter: nō. n. si aliquid significamus auferentes, id diciť multipliciter: nam & dimidiū dicentes versus da mihi, illa significamus: vt, iram pande dea.

De fallacia accidentis, falsaeque responsione ad illam. Cap. 4.

Contradictiones vero, quae fiunt reb' sophisticis, sunt, quia contradictio cuiusq;, q est fm accidens, est vna eadē contradictio in se, q est ex essentia ei', q est fm accidēs, hoc est, q sciat q hoc nō sit illis semper, neq; omnibus, qm q est fm accidēs inuenit rei aut in minori tempore, aut in pauciori subiecto, aut in paucio vtriusq;. Cōtradictio autē propria istius loci est, qn dicitur, q hoc sit res, q accidit, & nō sit necessario, hoc autē est manifestū, qn a duertemus ad elēchos, qui sunt fm accidēs, sicut est eorū dictū, tu talis ignoras, q intēdo te interrogare, qn aut interrogauero te ipsum, tu noueris illud, ergo tu ignoraueris & noueris illud simul: & sicut est dictū nostrū, tu talis cognoscis Socratē, & nō cognoscis q ipse ingrediat domū, & hic ingrediens est Socrates, sicq; tu

cognoscis ingrediētē, & nō cognōscis ipsum simul: & sicut est dictū nostrū, hic est pater, & est tuus, ergo est pater tuus. Aliud exēplū est ex famolis, & est, q omnis numerus est multus, q a numer' est multitudo q dā, & omnis numerus, q est paucior alio, & pauc', sicq; omnis numerus est mult' & paucus simul. Oēs isti elenchī soluuť, qn diciť, q hāc dispositio acciderit, & q non sit necessaria, & q acciderit huic Socrati, q interrogaueris de eo, & ignoras ipsum ex parte qua interrogasti de eo, sed nō ignoras ipsū ex pte qua ē Socrates, neq; eē interrogatū de eo est semper, neq; necessariū, & sic accidit Socrati si ingrediat domū, q ego cognoscā ipsum q sit Socrates, & ignorem de eo dispositionē, q accidit ei: sicq; est ipsum ingredi domū, & sic ē est rñsio latētis q sciamus & nesciamus ipsum. Quidā vir autē (p quē puto in nuere Platōnē) ē q cōtradixit his elēchis ex eo, q dixit, q nō sit impossibile q scia vñā rē ex quadā parte, & ignoret ex aliq pte. Sed hāc cōtradictionē impedit breuitas plurib' modis, quorū vn' est, q a impossibile est q fiat cōtradictionis cui' q; q ē fm accidēs, sicut ē sermo dicētis pcedēs, hic ē tu', & hic ē pater, ergo ē tu' pater, & nō ē tu', qm cōtradictio hui' ē, q dixit, q acciderit tibi, q ille, q ē tu', sit p'f, & nō ē ex pte, q ē tu', cōtradictio aut op; q sit vñs & continēs totā falsitatē inuētam in pmissa falsa, & hoc, quia iā inueniūt in vna eadē pmissa diuersi modi falsitatis, & oportet vt cōtradictio sit contradictio, q diuidat oēs modos, q sunt cōclusionis falsae. Prēterea q cōtradicit syllo ducētī ad impossibile liugioso, qn sciuerit p'fōnē, q putauit arguēs quod

A q̄ sit impossibilis, esse possibilem, destruxit, q̄ illa sit ars syllogismi elenchi, qm̄ elenchus, quem intenderat, nō perficit, & hoc, quia quilibet, qui cōposuerit syllogismū ad declarandū per ipsum aliquā rem ducendo ad impossibile, & cōcluserit conclusionem possibilem nō impossibilem, nō declararet aliquam rem, licet cōposuisset mille syllos hui⁹ dispositionis, sed qm̄ nō declararet hō ex syllō falso, nisi hanc mensurā, nō declararet rē à falso, q̄ est in ea, neq; accidens eius, neq; cōstruendo, neq; destruendo. Fortasse aut̄ ipsum ponere cōclusionē possibilem facit putare, q̄ ipse receperit illas pmissas veras, qm̄ iam extimā, q̄ illud, ex cuius positione nō sequitur falsum, ipsum ē verū, sed nō est via ad destruedū pmissas falsas per syllogismos ducentes ad impossibile, qui oppugnāt, hoc est, qui cōcludunt cōtradictoriū eius, q̄ positiū est, nisi recipiendo, q̄ conclusio sit falsa. Exēpli gratia, quia qui contradixit sermōni Zenonis in destructione motus, q̄ dicit, q̄ si motus ē ens, oportet, q̄ mobile transiret ante cōplementū p̄cessus eius mediū, & ante illud mediū, mediū illius etiā, et

C ex quo media, q̄ sunt in vno, p̄cessu sunt infinita, seq̄rē, q̄ mobilia transirent itinera infinita tēpore infinito, hoc aut̄ est repugnans impossibile: sicq; ergo mot⁹ nō est ens. Si aut̄ diceret cōtradictēs, q̄ istud cōsequēs nō sit impossibile omnibus modis, ei⁹ aut̄ impossibilitas est, si posuisset mus, q̄ transiret ea tēporibus finitis, nō ē aut̄ impossibile si poneremus, q̄ trāsiret ea tēporib⁹ infinitis, qm̄ dispositio tēporis, & progressus ē vna fm̄ id, q̄ sequitur ex hoc. Iste itaque contradixit huic syllogismo secūdū

hunc modum, licet iam destruxerit syllogismū, qui conatus est destruere motū, tamē nō accidit per declarationē falsi, q̄ est in eius pmissis, illa vero cōtradixit huic elenchosophistico ex eo, q̄ dixi, q̄ mobile nō transit ante cōplementū spatij spatia multa, sed trāsīt vnicū spatiū vnico tēpore: oportuisset aut̄, q̄ transiret multa spatia, si vnus motus ēēt cōpositus ex pluribus motib⁹ in actu, & sic vnū spatiū ex spatijs, iā itaque cōtradixisset falso pmissarū: & ideo diceremus, q̄ illa cōtradictio sit fm̄ orationem, hæc aut̄ fm̄ ipsammet rem. Præterea, quia hæc cōtradictio iā debilitat etiam fm̄ artem Topicę, quoniam non est famosum, q̄ dicatur, quod vna eadem res sit aliquo modo vera, & aliquo modo falsa, aut nota fm̄ qd, & ignota fm̄ quid. Sed cōtradictio famosa in talibus rob⁹ est, quod dicatur, q̄ notum sit id, quod nō est ignoratum, qm̄ si Socrates effet qui ingressus fuit domū, auq̄ille de quo fuit interrogatum, oportuit, q̄ Socrates sit ingressus domū necessario, quatenus Socrates p̄seuerauerit esse, & sic quatenus p̄seuerauerit ille, de quo est interrogatū, & sit vnus Socrates, qui est, & ingressus est domū, aut de quo est interrogatio: sicq; ergo, q̄ notū est de Socrate apud vulg⁹ ē Socrate, qm̄ not⁹ est p̄ se, & ignotus est p̄ accidēs: quia qui nouerit, q̄ hic sit alb⁹, & ignorauerit, q̄ ipse sit musicus, iā cognouisset aliq; rē, & ignorasset rē aliā. De cōtradictione aut̄ elenchi, quo seq̄r, q̄ numer⁹ sit mult⁹, & pauc⁹ simul, qm̄ receperit falsum, q̄ est in eodici mus, q̄ iā possibile est, q̄ sit mult⁹ in cōparatione, ad q̄ est vltra ipsum. in fra ipsum, & pauc⁹ i cōparatione, ad

Y ij quod

Elenchorum

G qd' est ultra ipsum. Iā itaq; contigit ei talis breuitas, qualē diximus, sed ei' cōtradiēctio perfecta est, q' dicat ei, q' nō omnis numerus sit multus, quoniam binarius est numerus, & non est multus.

Quidam hominū autē est, qui vi sus est etiam sibi, q' contradicamus elencho famoso, in quo dicat, q' hic sit pater, & est tuus, sicque est pater tuus, & nō est pater tuus, est quidem seruus tuus, pp̄ æquiuocationē, quæ est dictionis tuus, qm̄ significat possessionē, & significat nō possessionē: & sicut est sermo dicētis, ille est seruus, & est tuus, sicq; est seruus tuus.

H Et nō sicut putat qdā, q' nemo putaret de dictione tuus, qn̄ cōiūxerit eā ad filiū, aut ad patrē, q' illa p̄dicet de possessione, & ideo nō est hic ista fallacia, nisi q' accidit huic, qui est tuus, q' sit ita: sicq; etiā est dispositio serui, q' nemo cōiungeret ei dictiōnē tuus, & putaret res q' nō sit possessio: sicq; nō est deceptio huius, nisi q' est ei per accidens, & est q' accideret ei, q' est filius tuus, q' sit seruus. Et ex hoc est, q' omnis scientia est bona, & qdā scientiæ malorū sunt malæ, qdā ergo scientiæ sunt itaq; quid

I bonū, & non bonū, qm̄ iā putat, q' fallacia huius prouenerit pp̄ æquiuocationē, quæ est genitiui, qm̄ quatenus attribuitur genitiui malis, & ad æquiuocationē, q' est, ac si dixerimus, q' hō sit aſalis, nemo intelligeret ex hoc attributo, nisi vnā rē solū, sed fallacia accūs huius est ppter eas, q' putauerat, q' id, q' acciderit malo, sit malū simpliciter, & non est ita. Id autē est malū ex parte q' accidit ei, q' sit notitia mali, non quod illud sit malum, immo est notitia.

Quando autē supposita fuerit res

vera simpliciter, ex parte qua est in **uno** **K** p̄dicamēto ipsoꝝ p̄dicamētoꝝ, aut substantiæ, aut quātitatis, aut qualitatibus. aut relationis, nō accidit ei, q' putet de eo, q' iā secutus sit ab eo suū cōtradiēctoriū, sicut putat, q' sequat hoc ex aliquibus rebus. Res autē, ex

quarū positione putat, q' accidat cōtradiēctoriū illius rei, q' posita fuerat, sunt q' inueniunt cōpositæ ex diuersis p̄dicamētis, & vniuersaliter ex generibus diuersis: verumtamē, qn̄ acciperet res, ex parte qua est cōposita cū aliquo genere, & sequitur ab illa eius cōtradiēctoriū, ex parte qua est

simplex, iā nō sequit' eius cōtradiēctoriū fm̄ veritatē, sed putat, q' sit cōtradiēctoriū: & ideo fit hæc cōtradiēctio, qn̄ apparet hæc res, q' cōponit' secū, adeo, q' putaret, q' ex eius positione sequat' eius ablatio, & ex ei' affirmatiōe sequit' eius negatio. Et omnes, fallaciæ, q' cōstruunt' fm̄ hunc locū qn̄ cōsiderant, apparet, q' hæc sit earū causa, sicut qn̄ dicit' vidisti in amicitia nō est impossibile, q' sit ens ex nō ente: qn̄ itaq; dixerit, q' sic dicere tur ei, nonne hic equus est ens ex nō ente equo: sicq; ergo est ens ex non ente, & ex tēte simul: & hoc, quia ens in primo sermone accipit' simplex, **M**

& in secūdo cōplexū, & cōclūsit cōtradiēctoriū simplex. Et nō ē impossibile enti simplici, q' sit nō ens cōpositū: hoc est, q' ens simpliciter sit nō ens equus. Et sic ē fallacia, qua dicit', non quid q' hō iuret verū, est bonū, & q' iuret falsum, est turpe. Sicq; ergo q' iuret ē bonū & turpe simul: & hoc, quia iuramētū nō accipit' in duobus sermonib' simplex, sed accipit' cōplexū cū attributione rerū cōtrariarū, & putat, q' sit cōtrariū, & si acciperet, q' iuret simplex latēs in duobus

Abus locis, esset falsum, q̄ putet de eo, q̄ accadat ex eius positōne eius ablatio. Et huius generis est, q̄n dicit, vidisti sanitatē? nōne ē bona, malū autē est mala? sicq; ē bona, & mala simul. Et sicut, q̄n dicit, nōne diuitiē eius, qui vti⁹ opib⁹ sunt bonā? malū autē sunt malā? sicq; diuitiā sunt bonā & malā simul. Et alij elenchi, quib⁹ vti⁹ Arist. in hoc cap. oēs ingrediunt⁹ hoc genus. Et huius causa est hæc eadē cā, & mod⁹ eorū cōtradictionis est iste idē modus: hoc est, q̄ considerare mus dispōnē pmissarū in se, & dispōnē earū cū conelōne, & cognoscamus dispōnē, qua differūt, post q̄ ipse est, q̄ sequat⁹ ex aliqua re ei⁹ cōtradictoriū, & nō putaretur hoc de ea, q̄n acciperet simplex, sed q̄n accipet cōplexa, sicut diximus.

De solutione sex vltimorum locorum extra dictionem. Cap. 5.

EAs verō q̄ sunt pp id, q̄ p̄cipue, illud autē, vel qua, vel vbi, vel aliquo modo, vel ad aliquid dicit⁹, & nō simpliciter soluēdū est, cōsiderādō cōclutionē ad cōtradictionē, si contingit horū aliquid pallas esse. **C**Nā cōtraria, & opposita, & affirmationē, & negationē: simplr q̄ dē impossibile inesse eidē, qua autē vtrūq; vel ad aliquid, vel aliquo modo, vel hoc q̄ dē qua, illū autē simplr nihil prohibet, quare si hoc q̄ dē simplr, illud autē qua, nōdum est redargutio. Hoc autē in cōclutione cōsiderādū, ad cōtradictionē. Sunt autem huiusmodi orationes omnes id habentes: putasne cōtingit q̄ nō est esse attamē nō est aliqd id, q̄ non

est. Similiter autē, et q̄ est nō erit: **D**nā, nō erit aliquid cū sunt. Nunquid contingit eundē simul bene iurare, & peierare? Nunquid possibile est simul eidē, suadere et dissuadere? An neq; esse quid, & esse idē: q̄ autē nō est, nō s̄stet quid, etiā est simplr. Neq; si bene iurat id quidem, & qua, necesse est & bene iurare: nā qui iurat se peieraturū, bene iurat peierās hoc solū, at non bene iurat. Neq; qui dissuadet, suadet, sed s̄m qd suadet. Similis autē ratio est, & de eo, q̄ est mentiri eundem **E**simul, & verū dicere, sed propter id, quo non est facile inspicere, vtrū quis assignet simplr veracem esse, vel mēdacē, difficile apparet. Prohibet autē eundē nihil simplr quidem esse mendacem, qua autē veracem, vel alicuius ē veracem autem non, s̄līr autē, & in ad aliquid, & vbi, & q̄n: omnes enim huiusmodi orationes pp id accidunt. Putasne sanitas, vel diuitiā bonum ē attamē insipienti, & non recte vtenti nō bonum: ergo bonum, & non bonum. Est ne sanum esse, vel pote statem habere in ciuitate bonū? verum tamē est q̄nq; non bonū: idem igitur eidem bonum, et nō bonū. An nihil prohibet q̄ simpliciter est bonum, huic nō esse bonum: aut huic quidem bonū, at non nunc, vel non hoc in loco bonum. Putasne, quod nō vult sapiēs, malum ē amittere autem non vult bonum, malum igitur bonum. Non enim idem est di-

Captio-
nes in-
applicabiliū
que & va-
ne pronū-
ciata.

El enthoruſh

Gere malum eſt bonū, & amittere bonū. Similiter autē, & quæ de fure eſt orat io, nō enim ſi malū eſt fur, etiā capere eſt malū, ergo vult malū, ſed potius bonū: nā capere bonū eſt. Et ægritudo malū eſt, ſed nō amittere ægritudinē malū. Putasne iuſtū iniuſto, & q̄ iuſte eo q̄ iniuſte magis eligēdū eſt? ſed mori iniuſte magis eſt eligendum. Putasne iuſtū eſt ſua habere quenq̄: quæ autē aliquis adiudicabit ſm opinionem ſuā & ſi ſit falſa, ſua ſunt

H ex lege, idem igitur iuſtū & iniuſtum. Et vtrum oportet iudicare eū, qui iuſta dicit, an qui iniuſta: at vero eum, qui iniuriā paſſus eſt, iuſtū eſt abunde dicere, q̄ paſſus eſt, ſcā autē erāt iniuſta. Nō enim etſi pati aliquid iniuſte eligēdū, id q̄ eſt iniuſte eligibilius, q̄ q̄ iuſte, ſed ſimpſr quidem q̄ iuſte: hoc autē nihil prohibet ſi iniuſte, an iuſte: & habere ſua quæ q̄ iuſtum, aliena autē non iuſtū. Iudicium vero hoc iuſtum eſſe nihil prohibet, vt q̄ ſit ſm opinionem iudicantis: non enim ſi iuſtum eſt hoc modo vel huic,

I & ſimpſr iuſtum eſt. Similiter autē, & quæ iniuſta ſunt, nihil prohibet dicere ea iuſtū eſſe: nō enim ſi dicere iuſtū eſt, neceſſe eſt iuſta eſſe, ſicut nec ſi eſt vtile dicere vtilia: ſimiliter autē & in iniuſtis, quare non ſi quæ dicuntur iniuſta, qui dicit iniuſta conuincitur: dicit enim quæ dicere eſt iuſta, ſimpliciter autem & q̄ pati iniuſta. Iſis autem, quæ pp

definitionem ſunt redargutio-
nes, quemadmodū dictum eſt prius, obſiſtendum conſiderantibus conſuſionem ad contradiccionem, vt ſi idem, & ſm idem, & ad idem, & ſimiliter, & in eodem tempore. Si vero in principio interroget, non conſitendū, (quoniam impoſſibile eſt idem eſſe & duplum, & nō duplum,) ſed dicendum, nō ſic vt forte ſit redarguere cōſitentem. Sunt autē omnes hæ orationes propter hoc. Putas qui nouit, q̄ quod quamq̄ cognouit rem: & qui ignorat ſimiliter cognoscens autem quis Coriſcū q̄ Coriſcus, ignorabit q̄ muſicus, quare idē cognoscit, & ignorat. Putasne quadricubitū tricubito maius fieri enim pōt ex tricubito quadricubitū ſm lōgitudinem: maius autē minore maius, idem igitur eodem ſm idē maius, & minus. Illa vero, quæ ſiunt propter id, quod petunt, atque ſumunt q̄ in principio, ſi interrogāti quidem manifeſtum ſit, nō dandū; neque ſi probabile ſit dicentem eſſe veracem: ſi autem lateant, ignorantiam ob vitioſitatem talium orationū ad interrogantē retorquendū, tāquam nō redarguēt: nā, redargutio ſine eo eſt, q̄ in principio: deinde datum eſt, non vt eo vteretur, ſed vt ad illud colligeret cōtrarium, vt in nō ſemotis redargutionibus. Et eas, quæ propter conſequēs ſunt coniectātes, in ipſa oratione mō ſtrādū: eſt autē duplex ſequentiū

A cōsequētia, aut enim vt particulare sequitur vniuersale, vt hominem animal, (postulant enim si hoc cum illo, & illud esse cum hoc,) aut fm oppositiones: nā si huic est illud cōsequēs, & opposito oppositum: pp q, & Melissi oratio: nā, si genitū ē, habet principium: ingenitū postulat nō habere principium, quare si ingenitū est cōelum, & infinitum, id autem non est, ē conuerso enim cōsequētia. Quæcunq; autem pp id, quod additur aliquid colligunt, considerandū si (eo sublatō) accidit nihil minus impossibile: deinde id manifestādū, et dicendū q dedit non tanquā videatur, sed vt ad orationē, quo vtro vsus est, nihil ad orationē. Ad eas autem, quæ plures interrogationes vnā faciunt, statim in principio determinandū est. Nā interrogatio vna est, ad quā vna rñsio est, quare neque plura de vno, neq; vnū de pluribus, sed vnū de vno affirmandū vel negādū. Sicut autē in æqui uocis qñ
C q quidem ambobus, qñq; neutri inest, quare cum nō simplex est interrogatio, simplr rñdenti bus nihil accidit pati, similiter et in his, qñ igitur plura vni, vel vnū pluribus inest, vel nō inest, simplr danti, & hoc peccato peccanti nihil contrarium accidit. Qñq; autem huic quidem inest, illi autem non. aut plura de pluribus, & est, vt insint ambobus, est autem, vt nō insint rursum, quare id cauendum. Vt in his

orationibus, si hoc quidē est bonū, illud autē malum, q verū est dicere, qm hęc bonū, & malum: & rursum, neque bonum, neq; malū, nō enim inest vtrūq; vtriq; quare idem bonū & malū, & neq; bonū, neq; malū. Et si vnū quodq; ipsum sibi idem est, & alijs diuersum, qm nō alijs eadē sed sibi, & diuersa eisdē ipsa sibi met diuersa & eadē. Amplius, si bonū quidē malū sit, malū autē bonū, duo vtriq; fient. Et duorū & inæqualium vtrūq; ipsum sibi esse æquale, quare æqualia, et inæqualia ipsa sibi. Incidunt autem hæ orationes, & in alias solutiones, nā ambo, & omnia, plura significant, nō igitur idem pter nomen accidit affirmare, & negare: id autē non erat redargutio, sed manifestum, qm si non vna interrogatio plures fiāt, sed vnum de vno affirmet, aut neget, id non erit impossibile.

Sermo de Cautela ad secundum quid, & simpliciter, seu ad secundum accedens, & necessarium. Cap. 5.

C Onuenit autem rñdenti, q aduertat sermonem redarguentis, qui accidit propter omissionem conditionis ipsius cōtradictorij. Et primo quidē, an iste sermo inferat contradictorium positionis, necne? & si nō inferat aduertēdū, an medi⁹ terminus accipiat in duabus præmissis secundum vnā dispositionē, aut fm duas dispositiones diuersas, & an extremitas maior & minor sint eadem in conclusione secundum vnā dispositionē, aut differant
Y . iij secundum

Elenchorum

G fin aliquā dispositionem: quia, qñ obſeruarent ſit res, non fieret elen-
chus ex hoc capitulo, & qñ interro-
garemus de aliqua re bis, an ſit ita,
aut non ſit ita, non reciperetur illud
ſimplr, ſed diceret, eſt ita ex tali par-
te, & non eſt ita ex tali parte. ſicut ſi
interrogaret, an binarius ſit duplus,
aut non duplus, & diceret q ſit du-
plus talis, aut nō duplus talis. Et falla-
cia, q ſunt huius capituli, ſunt; ſicut
ſermones dicentis, nonne qui addi-
ſcit rē nō ignorat eā? & qui ignorat
H rē neſcit eā? & ſi rñderet ſic, tūc dice-
retur, tu ſcis Socratem, q ſit Socra-
tes, & neſcis, q ſit muſicus, tu itaq; co-
gnofcis ipſum, & ignoras eū ſimul.

De cante-
la ad du-
as interro-
gationes
ſimul poſi-
ta.

Et plurimū cōuenit cauere in in-
terrogationibus, qñ cōiungerentur
duæ interrogationes in vnā interro-
gationē, q non rñdeatur ad eas ſin-
dus diſpoſitiones oppoſitas, qñ eēt
in illis rebus, de quibus interrogare-
mus, ac ſi eſſet vna res: ſicut ſi inter-
rogaret de duobus hominibus, quo-
rū vn⁹ eſſet iuſtus, & alter iniuſtus,
& diceret q ſpiā, q ſunt iuſtus & ini-
quus, q ſi hoc etiā verificat de aggre-
gato eorū: qñ, qñ reſpoſio eſſet ita,
tūc eēt ſophiſtarū locus pluriū falla-
ciarū: & hoc, q a ipſi diceret, ſi vtriq;
eſſet iuſtus & iniquus, ipſemet iuſt⁹
eſſet iniquus, & iniqu⁹ iuſtus, aut ini-
quus nō iniquus, & iuſt⁹ nō iuſtus.

De cante-
la ad vnā
interroga-
tionē de
vno aggre-
gato, aut
de pluri-
bus.

Et non euaderemus ab hac falla-
cia, ſi ferrem⁹ dictionē aggregati ſi
eſſet vnīuerſitas, & dictionē duorū,
ſi duo, & ideo nō cōuenit, q ſit rñſio
in talib⁹ rebus p oppoſita, licet eſſet
vera, q a aperirer ligatibus ianuam
magnā, licet manifeſtū ſit, q nō acci-
dat talis rñſio ſm veritatē, quia q
verificatur de aggregato, non veri-
ficatur de vnoquoque eorum.

Dilutiones nugationis, et ſolæciſmi.

Cap. 6.

locus
nugatio-
ne.

In illis autē, q deducunt ad
idem frequenter dicere, ma-
nifeſtū q non dandū eorū q
ad aliquid dicunt, ſignificare ali-
quid ſeparatas p ſed p dicationes,
vt duplum, ſine eo q eſt dimidiū
quid in eſſe apparet: nā & decem
in deficientibus vno ad decē, &
facere in nō facere, & omnino in
negatione affirmatio, nō tamē ſi
quis dicat hoc nō eſſe albū, dicit
ide album eſſe: duplum autem
neq; ſignificat aliquid ſortasſe,
quemadmodū, neq; q in dimi-
dio, q ſi forte ſignificat, attamē
non idē, & coniunctū, neq; ſciē-
tia in ſpecie, vt ſi eſt medicina
ſciētia, ipſum q commune, illud
autem erat ſcientia ſcibilis. In hīs
aut, quę per ſe oſtendunt prædi-
catis, id dicēdū, q nō idem eſt ſe-
orſum, & in oratione q oſtendi-
tur: nā cauum communiter qui-
dē idē ſignificat in ſimo, & cur-
uo, additū aut, nihil prohibet
hoc quidē naſo, illud aut cruri ſi
gnificare, & nihil differt dicere,
naſus ſimus, & naſus cauus. Am-
plius, non danda eſt dictio ſecū-
dum rectum, falſum enim eſt,
nam nō eſt ſimum naſus cauus,
ſed naſi hoc vt paſſio, quare ni-
hil eſt abſonum, ſi naſus ſimus,
eſt naſus habēs cauitatē naſi. De
ſolæciſmis aut pp qd apparēt ac-
cidere, dixim⁹ prius, quo modo
autem ſoluendū, in ipſis oratio-
nibus erit manifeſtum. Omnes
enī huiusmodi volūt cōſtruere.

Locus
ſolæciſ-
mi.

Putas

A Putas quod dicis quippiā vere esse, & est illud vere: dicis autem quippiā lapidē esse, est igitur quippiam lapidē. An dicere lapidem non est dicere quod, sed quē, nō hoc, sed hunc: & si igitur dicat aliquis, putas quem vere dicis est istū: nō vñ Romane loqui. quē admodū neq; si dicat, putas quā dicis esse, est iste: & lignum autem dicere iste, vel quacūq; neq; masculinum, neq; fœmininū significat, nihil refert: quare & non sit solœcismus, si quod dicis esse, est **B** istud: lignum autē dicis esse, est igitur lignum istud: lapis autē & iste, masculini habent declinationem. Quod si quis dicat, putasne iste, illa est: & deinde rursus, qd aut nōne iste est Coriscus: ita dicat, est igitur illa, non collegit solœcismū, si Coriscus etiā non significet idem quod illa: non dat aut qui respondet, sed oportet hoc praeinterrogare, si autē neq; est, neq; dat, non colligit, neq; in eo quod est esse aliquid, neq; ad eū qui interrogatus est. Similiter **C** igitur oportet, & illic lapidē significare iste, si aut neq; est, neq; datur, non dicenda conclusio: appareret autē eo q; dissimilis casus nominis, similis appareat. Putasne verum est dicere, qm̄ ista est id, quod esse ais eā: esse autē ais aspidem, est igitur ista aspidem. An nō necesse est, si non ista, aspidē significat, sed aspis, aspidē autē istam, neq; si quē dicis esse istū est iste: dicis aut istum, esse Cleonem: est igitur iste Cleonem, nō

enim est iste Cleonē, dictum est **D** enim, qm̄ quē dico istum esse, est iste non istū, neq; enim Romane dicet, quo pacto interrogatio dicta. Putas, istud scis: istud autē est lapis, scis igitur lapis. An non idē significat istud in eo, quod est putas istud scis, & in hoc, istud autē lapis: sed in primo quidem hūc, in posteriore autē hic. Putasne cuius scientiā habes, scis illud: scientiam autē habes lapidis, scis igitur lapidis. An huius quidem lapidis, dicis, hunc autē lapidem: datum est autē cuius scientiā habes illud scis, nō illius, sed illud, quare non lapidis, sed lapidem. Quod igitur hmoi orationes non colligunt solœci smum, sed apparent, & propter quid apparent, & quō est obsistendū illis, est manifestum ex ijs quę dicta sunt.

*Sermo de Nugatione, & eius Solutione
& Cantela ab ea. Cap. 6.*

Q Vando autē interrogans interrogaret de loco, qui conducit respondentem in nugationē est, sicut diximus, fm̄ duo loca, quorum vna est in notificatione rerū, **P** quę sunt relationis, & secundus est in definitione rerū, in quā definitionibus accipiuntur substantia: cōuenit itaq; respondentem, qm̄ interrogat de reb; relatiuis, & coegerit ipsum in terrogās in nugationē, q; declararet, q; impossibile sit, q; hoc notificet substantiam vnius earum, nisi qm̄ acciperet in ea substantia alterius, qm̄ notificaretur ex parte qua sunt relatiua, non ex parte qua sunt in alio pdicamento: exempli gratia, quia non sit retinere duplum, in quantum est duplū, nisi per

Elenchorum

G per scientiā medij. Iam aut, q̄ notifi-
cet p̄ suā substantiā nō esse ex parte
qua est relationis, sed ex parte qua ē
quātītatis, sicut q̄ sciret, q̄ duplū sit
binarius, aut quaternarius, sed q̄ sci-
ret, q̄ duplū sit binarius vel quater-
narius, nō sciret relationē : & sic qui
sciret scientiā ex parte qua ē alicuius
artis artū, ac si diceret sciam medici-
nā, ipse quidē sciret ex parte qua est
capituli qualitaris, nō capituli rela-
tionis : & si sciret ipm̄ in caplo rela-
tionis, nō sciret ipsum nisi p̄ rem, ad
quā est, & q̄ declaret vtrū, q̄ nō acci-
dat ex negatione, inquantū notifica-
retur contradictoriū negationis : &
hoc, quia qui definiuit denarium,
q̄ sit numerus qui componit̄ ex vni-
tate, & unitate, donec cōsumeret vni-
tates q̄ sunt in eo, iā nugaret, & non
cōduceret falsum mendaciū : & sic
definitiones affirmatiuæ nugant̄ in
eē negatiuæ : & nō pueniret ex hoc
spōse : & hoc, quia negatio dicti no-
stri facere, est nō facere, & illud ē ne-
gatio sui p̄dicamēti. Et qui rūderit
de re an sit alba, q̄ non sit alba, iā nū-
gauit : sed nemo visus est sibi q̄ tulerit
impōse, q̄n̄ autem coegerit respō-
dentem interrogationis ex definitio-
nibus accidentiū, quæ sunt in sua de-
finitione in negationē, sicut si inter-
rogaretur quid est nasus aquilinus,
esset dīa inter id, quod interrogaue-
rit de eo, & inter id, quod responde-
ret, & respōderet q̄ sit nasus, in quo
non inuenitur cauitas, quæ est in re-
liquis naribus hominū. Conuenit
itaq̄, q̄ declaremus ei, q̄ eius inter-
rogatio est, q̄ cogere ipsum ī nega-
tionem : & hoc, quia si interrogaret
quid est aquilinitas naris, esset rñsio,
q̄ sit naris, & hoc eēt sua dīa, ex quo
significaret ipsum nomen, postquā

hæc fuit semita definitionū cum no-
minibus, hoc est, q̄ intelligat definitio
distincte, q̄ dederat intelligere
nomen cōfufum. Et dī, q̄, si interro-
garet quid ē naris aquilina, si respō-
deret, q̄ sit naris curua, nō esset dīa
inter id, quod i interrogaret de eo, &
inter quod respōsum esset, & esset
fin gradū eius qui permittauerit no-
mē noīe, & ideo indiguisset distin-
guere dictionē curuitatis, quæ inue-
nitur in reliquis naribus hominum,
quā eius est curuitas, quæ est crurū,
cui est nomē impositū in idiomate
Arabico, q̄m̄ in hac interrogatione
non relinqueret aliqua res p̄pria ei,
nisi id, quod significat curuitas, pro-
pterea, quia cū hoc, q̄ sit res necessa-
ria fm̄ istam interrogationē, nō est
hic negatio, postq̄ esset ei dubiū si-
gnificatū istius curuitatis quid sit, &
postq̄ fuit varium fm̄ mēbra, in qui-
bus est : & non est ei impossibile. Im-
possibile autē esset si intelligeret hic
curuitas, quæ est in cruribus.

Sermones autē latentes sunt, quo-
rum intellectū est impōse, & illa est
vna rerū, in quas ferret sophista : ex
quo aut locus qui attribuit suis idio-
matibus nō est cōis, nobis & illis fuit
ēt, quod dixit in quibusdam istorū
locorum propriū suis idiomatibus,
aut non cōe nobis & illis. Nobis aut
conuenit, q̄ consideremus hoc gen^o
in idiomate Arabum, & si inuenit,
consideremus, an habeat locum, ex
quo procedant istæ res nec ne, & an
sit solertiē in sua cōtradictione. Abu-
mazar aut visus est sibi, q̄ hoc gen^o
eloquiū est, quod appellatur Arabice
haya, & q̄ iā accidat ex defectu ora-
tionis, sicut negatio accidit ex super-
fluo orationis. Conuenit autem, q̄
perferretur totū hoc, & sciamus quid
sit

De solerti
mo.

M

A sit haya fm veritatem, & quid sit fm
extimationē, & ex quibus locis pro-
veniat talis visio in idiomate Ara-
bum, aut in idiomatibus singulari
nationum, si esset hic talis fallacia cō-
munis omnibus nationibus.

*De oratione facili, difficili, &
acuta. Cap. 7.*

O Porret autē intelligere,
qm̄ omniū orationū alię
quidē sunt faciles cōspi-
ci, alię autē difficiliōres, pp̄ id, qđ
& in aliquo subdole decipiūt au-
dientē, cum frequenter egdē illis
B existant: nā eandem orationem
oportet vocare, q̄ propter idem
sit, eadem autē oratio, alijs quidē
propter dictionem, alijs autē pro-
pter accidens, alijs vero propter
aliud videbitur esse: quia vnum
quodq; translativum nō silt est
manifestum. Quemadmodū igitur
in ijs, quę sunt propter equi-
vocationē, qui modus vī esse in-
eptissimus, captiosarū ratiocina-
tionū: hęc quidē & quibuslibet
sunt manifesta, (nam & oratio-
nes pene ridiculosę sunt oēs pro-
pter dictionē: Vt vir ferebat cur-
ru ī scalas, vbi venit seru⁹, apud
Cercanū: Et Boreas purus nē nō
certe. perdit enim pat̄ perem, &
ementē. Et vtra boum ante pa-
riet: neutra: sed retro ambæ. Pu-
tasne est Euarchus? nō certe, sed
Apollonides: eodem autē modo,
& aliarū fere q̄ plurimę, illa au-
tem & peritissimos videntur la-
tere. signum autem horum, qm̄
contendunt sepe de nominibus,
vt vtrū idem significant de om-

nibus ens & vnū, an aliud: alijs **D**
enim videtur significare ens &
vnū: alijs autē Zenonis orationē;
& Parmenidis solutiū, eo qđ mul-
tipliciter dicāt vnū dici, & ens.
Similiter autē et propter accidēs,
& aliorum singulorum quodq; .
alię quidē orationes erunt faci-
les videri, alię vero difficiliōres.
& sumere in quo genere, & vtrū
redargutio, an non redargutio,
non facile similiter in oībus est.

Est autē acuta oratio, quę dubi-
tare facit maxime, mordet enim
hęc maxime: dubitatio autē est **E**
duplex, hęc quidē in syllogizan-
tibus, quā eligat quis interroga-
tionū, illa autē in cōtentiose susti-
nentibus, quō dicat quis propo-
sitiū. Quapropter in ijs, quę syl-
logizant, acutiōres orationes in-
quirere magis faciūt: est autē ea,
quę syllogizat quidē, oratio acu-
tissima, si ex q̄ maxime appare-
tibus, q̄ maxime probabile in-
terimit: nam, cum vna oratio sit
transposita contradictione, oēs
similiter habebit syllos: semper **F**
enim ex probabilibus similiter
pbabile interimet, aut cōstruet:
quapropter dubitare necessariū
est. Maxime igit talis acuta, quę
ex æquo conclusionē facit inter-
rogationibus: secunda autē, quę
ex omnibus similibus: hęc enim
silt faciet dubitare, quę interro-
gationum interimenda est, id au-
tem difficile est: nam interimen-
dum quidē, quid autē interimen-
dum, dubium. Contentiosarū
autem acutissima, quę primum
statim

*Boreas, pu-
rus dī, qđ
sit scopā,
& deuerti-
culū aeris,
nubes pur-
gans, coe-
lumq; se-
renans.*

Elenchorum

G statim dubia est vtrum syllogizatur, an nō, vel vtrum propter falsum, an diuisionē solutio: secūda aut aliarum, quæ manifesta quidem ꝑ ꝑꝑ diuisionem, vel interemptionē est: non tñ est explorata, per cuius interrogationū interemptionē, vel diuisionem, soluenda est, s. vtrum propter conclusionem, an propter aliquā interrogationū id est. Quandoqꝫ igitur non syllogizans oratio facilis est, si sint valde inopinabilia, vel falsa quæ sumuntur: qñqꝫ aut non digna despici: nam, qñ deest aliqua talium interrogatio num, de qua oratio, & propter quā est: & qui nō sumit illam, & colligit: inepta est ratiocinatio, qñ aut eorum, quæ extrinsecus non despicienda vllō modo: sed oratio quidē iusta, interrogans autem non probe interrogauit. Et est sane soluendū qñqꝫ quidē ad orationē, qñqꝫ aut ad interrogantē, & interrogationem, qñqꝫ vero ad neutrū horum: sifr & in terrogādum & syllogizandum est, & ad positionē, & ad respondentem, & ad tempus: quando fuerit pluriſ temporis egens solutio, qñ præſentis tēporis, (quo disputatur,) ad solutionem.

Sermo de diuisione sophismatum per Solubile, & Insolubile. Cap. 7.

Sermonum aut sophistorū quidam est, cuius notitia est difficilis, & quidā est, cuius notitia est facilis, difficilis aut est ꝑꝑ difficultatem ipsiusmet loci: & hoc, quia quidam eorum est vehementis fallaciæ, qm̄

in eo est reliquū vnius speciei ex speciebus rerū sophistarū, sicut, qꝫ sit sophisticus propter id, quod est secundum accidens, & ꝑꝑ æquiuocationē nominis, & alias species locorum sophisticorum. Sermo autem sophisticus vehementis fallaciæ est ille, quod non constaret nobis cito, qꝫ falsum sit in eo, sed venerit propter formā syllogismi, aut ex amboꝫ similitudine, deinde post hæc cum: difficultate id, de quo ſcimus, qꝫ falsum est in eo, est propter præmissas eius, & non ſcitur ex qua præmissa, neqꝫ ſcitur in qua præmissa sit accidens.

Sermo aut difficilis solutionis est, cuius est, cuius præmissæ sunt famosiores conclusionē: qm̄ sermo, qui talis fuerit, multoties destruit famosa, & pluries est, de quibus latet ipsa dispositio, quando fuerit interrogatio de duobus extremis cōtradictorijs, quorum neutrum est famosius altero, quoniam difficile erit nobis, quod duorum extremorum reciperetur.

Sermo autē facilis solutionis est, qui sit ex rebus non famosis, aut absurdis, & est sermo qui non recipere tur à respondente.

Quando autem interrogaret respondens de præmissis famosis, non conuenit qꝫ vilipendat interrogantem, licet non ordinauerit ei illas, neqꝫ cognoscatur sermo clare, & cogeretur quod largiatur cōtradictionem aliquando secundum orationem, & aliquando secundum proferentem, cum notiffiet ei, quod non inueniatur interrogatio, quoniam interrogatio aliquando fit secundū ipsummet interrogantem, & aliquando fit secundum respondentē, & aliquando fit secundum tempus proprium.

Epilogus

De quadā vñ caute-
la rñdētia

A Epilogus octo precedentium, & duorum
presentium librorum. Cap. 8.

EX quot igit, & ex quibus
sunt res, q disputat captiosæ
rōinationes, & quomodo
ostēdemus, falsum & inopinabi
lia dicere faciem⁹, amplius autē
ex quib⁹ accidit sylls, & quō in
terrogandū, & quis ordo inter
rogationū, insuperaut ad quid
sunt vtilēs hmoi oēs orationes,
& de respōsione simplr omni, &
quomodo soluendū est orōnes,
& syllbs, dicta sint de oib⁹ a no
B bis hæc reliquū autē est de eo, qd
a principio erat ppositū, ad me
moriā reuocātes, quippiā de ea
re sub breuitate dicere, & finem
imponere dictis. Præmisim⁹ igit
tur, inueniēdi facultatē quandā
ratiocinatiuā de pposito ex res, q
sunt q̄ probabilissima: id enim
opus est dialectices fm se & ten
tatiuæ. Quia autē præinstruit q̄s
ab ea pp sophistices vicinitatē,
vt non solū experimentū possit
sumere dialectico more, sed etiā
quasi scientifico: pp id nō solum
C dictū negotij officiū posuimus
orationē posse sumere, sed et vt
orationē sustinētes tutemur po
sitionē pquām probabilissima
fisi modo: eām autē dixim⁹ hui⁹,
qa & pp id Socrates interroga
bat, sed nō respōdebat: cōfitebat
enim se nō scire. Manifestū autē
est in priorib⁹ ex quot, & ad qd
id erit, & vnde idonei erimus ho
rum: adhuc autē quō interrogan
da, vel ordināda qō oīs, & de re
spōsionib⁹, & solutionib⁹ quæ

sunt ad syllbs: patefactū est aut, **D**
& de alijs quæcūq; huiusce disci
pline sunt orationes: pter hæc au
tem, & de captiosis ratiocinatio
nibus ptractauimus quēadmo
dum dixim⁹ iā prius: q̄ igit na
cta sunt finē sufficiēter ea, q̄ pro
posuimus, manifestū. Operē pre
cium autē est nos nō latere quid
nā accidit circa hoc negociū: nā
eorū, quæ inueniunt omniū, quæ
qdē ab alijs sumpta sunt prius,
elaborata paulatim incrementū
sumūt ab illis, q̄ postmodū acci
piūt: q̄ aut ab initio cōperiunt, **E**
paruum in primis sumere solent
incrementū, attamē vtilius mul
to, eo (quod postea ab alijs fit) ac
cremēto: maximū enim fortasse
principiū omnium, vt dī, quare
& difficillimū: quāto enim pote
state validissimū, tāto mole mi
nimū, difficillimū est videri: eo
aut comperto, facile est adijcere,
coaptareq; reliquū. Quod & cir
ca rhetoricas orōnes accidit, pe
ne aut, & circa alias artes oēs: nā
qui principia inuenere, oīno ad
exiguū quid pduerūt: qui aut **F**
nūc celebriores habent, vēdicātes
a multis, velut ex successione
particulatim colligētes, sic auxce
runt. Tisias quidē post priores,
Thrasymachus vero post Tisiā.
Theodorus autē post hunc, &
multi multas coadunauere ptes,
quapropter nihil mirū, si in am
plum qdē creuerit ars. Huius at
negotij nō hoc quidē erat exolo
ratū, illud autē nō erat, uerū nihil
ipsius prorsus erat: nā eorū, qui
circa

In lib. To
picoz præ
sertim in
octauo.

Elenchorum

Girca litigiosas oñones erāt mer-
cenarij, siñs quidē doctrina, Gor-
gix negotio: orationes enim hi
qdē rhetoricas, illi autē interroga-
tiuas docebāt ediscere, in quas se
pius incidere solebāt alternatim
vtrorūq; adinuicē oñones: qua-
propter velox qdē, vtpote quæ
sine arte erat doctrina. discētib⁹
ab illis: nō enim artē, sed quæ ab
arte sunt dātes, arbitrati sunt lo-
qui erudite, perinde, ac si qs di-
sciplinā dicat se tradere, vt non
dolēāt pedes: deinde futuriā qdē
Hnō doceat, neq; vnde possint cō-
parari talia, det autē q; plurima
genera omnimodorū calceorū,
hic, pfecto profuit ad vsum, artē
autē nō tradidit. Et de rhetoricis
qdē erāt multa, & antiqua dicta:
de sylis autē oīno nihil habuim⁹
prius aliud quicquā quod dice-
rem⁹, q; mora pquirētes, multo
tpe infudauerimus. Si autē vñ ex
cōsiderationib⁹ nostris (vt ex hīs
q; sunt ex principio) hęc habere
disciplina sufficienter supra alia
negocia, q; ex traditione inducta
Isunt, reliquū erit omniū vestrū,
vel eorū q; audierunt hoc opus,
omissā qdē artis, venia dignari:
inuēta autē, multa prosequi grā.

*Sermo, in quo epilogat dicta, & explicat
finem intentum in hoc libro. Cap. 8.*

Postū autē iā attigim⁹ hac attin-
gentia ad sermonē istius artis, iā
declaratū est nobis, vnde sint sermo-
nes deceptorij addiscentiū, & quot⁹
sit suus numerus, & quō reducantur
quidā eorū in elenchū fm sylm, &
quō cōueniat q; interroget, qui con-

tradiceret cōpositioni sermonū, qui
sunt huius generis, & quot sunt intē-
tiones intēx in hoc genere rerū, &
quō sit cōtradictio rñsio in eis, hoc
autē est totū id qd fuit nostrū deside-
riū scire in hac arte, & cōstare nobis
oēs eius partes. Quod autē reliquū est
nobis est, q; dicam⁹ cām quæ tulerit
nos ad loquendū de hoc fm modū
reminiscētiæ, & hoc q; opratū est no-
bis, q; sint nobis regulæ ex quib⁹ pos-
sum⁹ facere syllos ex pmissis famo-
sis fm modū interrogationis & ten-
tationis: & sunt sylsi, quibus vñt ars
Topicæ, & regulæ, quib⁹ possum⁹ ca-
uere ab his, qui cōstruerēt nobis ta-
les syllos, & fuerūt hic sylsi falsigra-
phi, qui putant esse huius speciei, &
nō sunt ipsius: vidimus q; scīa rñsio-
nis pficit nobis in arte Topicæ per
scīam istius speciei sylloz, qui appel-
lant falsigraphi, & p noticiā suæ con-
tradictionis, & psecuti sumus eā rē
in arte Topicæ p speculationē huius
artis. Et pp hoc qd dixim⁹, rñsio ar-
tis ē difficilior interrogatione, & iō
Socrates gloriabatur, q; bene interro-
garet, & nō q; bene rñderet, & iō ap-
paruit nobis, q; nō sufficiat scīa hui⁹
artis, q; addiscam⁹ res fallētes, & quō
interrogem⁹ de eis solū, sed quō re-
sponderem⁹ ad eas & quō cōtradice-
remuseis: sed iā attigim⁹ finē deside-
ratū, qñ locuti sum⁹ de intētionib⁹
huius generis sermonū, hoc est ser-
monū falsigraphorū, & locis ex qui-
bus cōstruit hoc genus sermonis, &
quō interrogem⁹ de eis, donec sit ei⁹
actio perfectior, & quomodo respo-
deremus & cōtradiceremus ex illis;
& hęc est res notā per se.

Cōueniat autē q; nō ignorem⁹ qd
acciderit nobis in hac arte: qm ex ar-
tib⁹ qdā sūt, quæ pncipia dicta sūt.

Inquiriē
logiz.

De cōpara-
tione hui⁹
artis ad al-
ias partes
logiz.

A Inquit aut posterior ad cōplemen-
tum illorū principiorū: & ex eis sunt,
de quorū principijs nō est dicta ali-
qua res, & qñ inchoasset speculatio
de istis, difficilē esset, q̃ speculanti ea
ferret in hoc rem multā de partibus
huius artis, sed si cōdūxerit, certe tu-
lisset de hoc rē minimā, licet fuerit
parua fm mensurā, quasi esset vehe-
mentior, q̃ hęc magna res, qua poste-
rius ferret p̃fectionē artis, quā iam
p̃fecisset prius ex suis principijs: hoc
aut fuit ita, q̃a sermo de principio ē
difficilis, sed sermo de eo, qd̃ est post
principiū, est facilis: & iō sermo de
principio, licet fuerit paucus fm mē-
surā, fuit magn⁹ fm potestātē, sermo
aut de eo, qd̃ est post principiū, licet
sit causa, est paruus fm potestātē. Et
hoc idē accidit nobis illa arte in cō-
paratione reliquarū artiū sermocini-
aliū fm gen⁹, q̃a nō inueniē in hac
arte aliqua res, q̃ ponat ad ipsū fm
gradū principij. Iā aut inuenim⁹ ali-
quā rem, q̃ ponit fm gradū partis, si
cut accidit in arte Rhetoricæ, cuius
sermonē absoluerūt vetustiores vi-
ri, adeo q̃ inuētē sunt oēs eius p̃tes iā
p̃fectæ, sed fm materias, qñ locuti
sunt de hoc, p̃ter q̃ loquant de reb⁹,
C q̃ ponunt de ea fm gradū principio-
rum: & illæ sunt res cōes quinque; arti-
bus, sicut est sermo de syllo simpli,
& de cōsimilibus rerū cōiūm: sed in
hac arte nō inuenim⁹ aliquā rem, q̃
currat cursu principij, & sic ē cursu
partis. Inuenim⁹ aut in ea plures res,
q̃ currebant cursu singulariū, q̃ sunt
in arte apud habētēs hanc artē, & si-
cut illæ, apud quē nō esset scia artis,
nisi causę cuiusdā numeri de suis sin-
gularib⁹, q̃ faceret hęc ars. Sicq̃; nō
est apud eū scia artis. exēpli grā ille,
apud quē non esset de arte caligaria,

nisi singulares calcei tetminatī sicq̃; **D**
nō est apud illū de speciebus calceorū
aliqua res, p̃ter q̃ gloriē plusq̃ qui
p̃cesserit eū, quia q̃ fuerit in discipli-
na hui⁹ artis, absq̃; q̃ habeat de illa,
nisi sermones determinari numeri,
hoc ē; sermones sophistici, ē in gra-
du eius, qui intēderat addiscere cal-
ceos, qñ daret alicui hominū calceos
ex suo, aut diceret eis, q̃ primo cōue-
niat facere calceos, absq̃; q̃ sciat eos
ex qua re fiāt, neq̃; quo mō: & nō est
p̃fectionis artis, q̃ dicat a pluribus
hoib⁹, sed miraculū esset, q̃ p̃ficeret
ars ab vno solū, qñ aut fuerit p̃fectio
artū plurib⁹ hoib⁹, res valde lauda-
bilis, mirabilis esset ēc artē fm se to-
tam vnus, & extrahere ex principio
ad finē. Propterea iā oportet omnē,
cui cōstaret iste sermo nē, q̃ referat
nobis magnā laudē, & ingentes grās
p̃ id, qd̃ inuenim⁹ de ista arte, & p̃fe-
ctius ipsū ex suis principijs, & ei⁹ par-
tib⁹. Si aut esset quibuscūq̃ suis parti-
bus defecit⁹, esset nobis indulgendū,
& nos essem⁹ excusandi, p̃ res quas
dixim⁹. Hoc itaq̃; est vltimū, quo cō-
plenit istū sermonē hic vir, & hunc
suū librū. Iā aut trāstulimus de eo,
quantū puenit in nostrā intelligen-
tiam, fm quod intellm est nobis hac **F**
hora, sicq̃; redibim⁹ & ampliabim⁹
speculationē de eo: si creator plon-
gauerit vitā nostrā, & parābit nobis
causas oci, quia hic liber est valde la-
tens, aut p̃ trāslationē, aut q̃a Arist.
intēderit istud, & nō inuenit alicui
exponentiū expō neq̃; fm dictione,
neq̃; fm rem, nisi qd̃ est in libro phi-
losophiē Abucali Abencini aliquod
huius, liber aut est nobis in vltimo
mēdositatis, cū hoc q̃ hō est, p̃fundē
orōnis, sicq̃; ille, cui constauerit hic
meus Liber, & appareret q̃ defecerit
in

Elenchorum

G in verbis meis aliqua res, q̄ sit suorū
verborū alio modo q̄ intenderit or
dinare, excusaret nos: quia qui glo
riaret̄ intelligere ei⁹ verba, absq; q̄
p̄cedat ei alius ab eo, ip̄sē. n. sile ē ei,
qui inceperit artē, & talis est cā eius
qđ posuimus in hoc fm modū cogi
tationis, & imaginationis. Iā aut̄ de
claratū est tibi hoc, qñ cōstitet tibi
forma suorū verborū. Ego aut̄ spero
q̄ nō defecerit nobis aliqua res ex ge
neribus sermonū, quas posuerat in
hoc libro, neq; ex eius intētionibus
v̄libus, licet sine dubio iā defecerint
ab eo plures res particulares, sicq; est
H ex parte, qua sit sermo de eis, & disci
plinā earum, sed v̄si sum⁹ nobis q̄
hoc, qđ cōgierit nobis in hac hora,
ē valde bonū, & quasi esset sicut prin
cipiū, vt cōstaret eius sermo p̄fecto
ei, qui successerit nobis, & nobis ip
sis, si erit nobis ociū, & prolōgauerit
Deus vitā nostrā. Tu aut̄ vide qualis
sit dispō eius, qui succedit post hunc
virū in intellēctione eius, qđ iā p̄fe
ctum est & cōpletū, q̄ putet̄ de v̄llo
q̄ addat ei, aut p̄ficiat rem, q̄ defece
rit ei. Et iā notificauit hoc Auicēna,
& dixit, q̄ hodie sūt mille & tot cen
tena annorū, quib⁹ nemo inuēt⁹ est,
qui adderet aliquid in hanc artē. **R**
Ac ēt iā intendimus nos ipsi ad hoc
t̄p̄o quod p̄traximus in has res, & in
quisiuimus oēs sermones, & nō inue
nimus aliquid verbū exiens ab eis
neq; subtractū ab eis, nisi qđ ponere
tur fm gradum attributi, aut fm gra
dum simplicis v̄lis. Nunc aut̄ iā posse
est tibi q̄ cōstet ex n̄ro sermone p̄ce
denti hunc librū vera constantia, q̄
hic nō sint nisi illa, q̄ natrauim⁹, hoc
est q̄ oporteat numerari partē huius
artis. Et q̄ locus qui putatur q̄ Abu
mazār acceperit illū, qui est locus p
mutationis, sit res, quæ non latuerat
Arist. & q̄ illius dispō sit altero duo
rum modorū, aut q̄ nō sit falsigra
phus p̄ se, & v̄ plurimum, quia locus
p̄mutationis est p̄ se, sicut notifica
uit nobis Aristō. siue fuerit rhetori
cus, aut poeticus, aut sit numerat⁹ in
falsigraphis, qui sunt fm accidens, si
nō fuerit necessariū, q̄ numerent̄ in
partibus istius artis ea, q̄ adderentur
cap̄lo absolutorū & connexorū, &
cap̄lo acceptionis illius, qđ non est
cā, ac si esset causa. Et in toto hoc est
speculatio, & hoc sit amplificatio &
explicatio, & putet̄ q̄ non sit ex ip̄s
cap̄lo, aut sint in illo ambæ res,

*Librorum Elenchorum cum Auicēna media
expositione finis.*